

King K.L. - The Secret Revelation of John

TAM METİN EKSİKSİZ TÜRKÇE TERCÜME (414 Sayfa)
Gnostik Araştırma Kütüphanesi Arşivi

--- SAYFA 1 [Görsel / Boş] ---

--- SAYFA 2 ---

John'un Gizli Vahiyi

--- SAYFA 3 [Görsel / Boş] ---

--- SAYFA 4 ---

@ John karen l'in Gizli Vahiyi. King Harvard University Press Cambridge, Massachusetts ve Londra, İngiltere

--- SAYFA 5 ---

Telif hakkı © 2006, Harvard College Başkanı ve Üyelerine aittir. Tüm hakları saklıdır. Amerika Birleşik Devletleri'nde basılmıştır. İlk Harvard University Press ciltsiz baskısı, 2008. Kongre Kütüphanesi Yayında Verilerin Kataloglanması King, Karen L. John / Karen L. King'in gizli açıklaması s. santimetre. Bibliyografik referansları ve indeksi içerir isbn 978-0-674-01903-4 (kumaş: alk. kağıt) isbn 978-0-674-03055-8 (pbk.) 1. Yuhanna Apokrifonu—Eleştiri, yorum, vb. I. Yuhanna Apocryphon. İngilizce. II. Başlık. bt1392.a752k56 2006 229'.94—dc22 2005050359

--- SAYFA 6 ---

sapkın her konuda sohbet arkadaşlarım olan Elaine Pagels ve Daniel Boyarin'e

--- SAYFA 7 [Görsel / Boş] ---

--- SAYFA 8 ---

@ Önsöz Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin önemi neredeyse hiç abartılamaz. Tanrı'nın doğası, dünyanın kökeni ve insanın kurtuluşu hakkında kapsamlı bir anlatıyı formüle eden ilk Hristiyan yazısıydı. Antik çağın en prestijli entelektüel geleneklerinden bazılarının (Yaratılış'tan Platon'a ve ötesine) taze ve kışkırtıcı yorumu, Hristiyanlığın kuruluş döneminde sürmekte olan olağanüstü entelektüel emeği göstermektedir. Ancak bu çalışma geniş halk kitleleri tarafından neredeyse tamamen bilinmiyor ve aslında erken dönem Hristiyan tarihi ve teolojisine ilişkin çalışmalarda yalnızca nadiren alıntı yapılıyor. Bu belirsizliğin bir nedeni, geçen yüzyılda Mısır'da dört nüshası keşfedilene kadar tamamen bilinmemesidir. Ancak eser bir kez bulunduğu "Gnostik sapkınlık" olarak sınıflandırıldı ve büyük ölçüde birkaç uzmanın bilimsel ilgisine bırakıldı. Üstelik dört elyazmasının tamamının bir baskısı ilk kez 1995 yılında yayımlandı (Michael Waldstein ve Frederik Wisse'nin muhteşem baskısında). Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin yalnızca Mısır dilindeki Kıpti dilinde hayatta kalması (orijinal olarak Yunanca yazılmış olmasına rağmen) başka bir engel daha sunmaktadır; ve eserin, okuyucuların antik edebiyat ve geleneklere yapılan çok çeşitli göndermeleri tanıyacağı varsayımı, daha genel bir okuyucu kitlesi için zorluklar yaratmaktadır. Bu kitabın amacı, eserin hayatta kalan farklı versiyonlarının İngilizce olarak karşılaştırılabileceği bir çeviri sunarak bu zorlukları hafifletmek ve eseri okumak ve yorumlamak için gereken en önemli metinlerarası bilgilerin bir açıklamasını sağlamaktır.

--- SAYFA 9 ---

Bu çalışma aynı zamanda Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin yeni okumalarını da sunmakta, Mesih'in Yuhanna'ya vahyinin yapısını ve içeriğini resmederek, Yuhanna yukarıdaki İlahi Alemin mükemmelliğini, kötülüğe ve ölüme düşüşünü ve insanlığın Tanrı bilgisi ve ahlaki mükemmellik yoluyla nihai kurtuluşunu anlatmaktadır. Ortaya atılabilecek birçok tema arasında, eserin, dünyevi güce yönelik radikal bir toplumsal eleştiriyi açığa çıkarmak için insanın manevi içgörüsünü geliştirme amacı vurgulanıyor. Kısım II'deki çeşitli bölümler, antik felsefe ve dinden, özellikle Yaratılış, Yahudi Bilgeliği literatüründen, Platoncu felsefeden ve Yuhanna İncili'nden tema ve görüntülerin, eserin bütünleyici gerçeklik vizyonunu oluştururken nasıl hayal gücüyle bir araya getirildiğini gösteriyor. Son olarak giriş ve son bölümde, eserin yorumsal bağlamının ikinci yüzyıldan dördüncü yüzyıla kadar nasıl değiştiği, Mısır'daki büyük İskenderiye kentinden Pachomius çöl manastırına taşındığı ve modern dönemde Mısır'da şans eseri keşfedilene kadar bir kil kavanozda saklandığı kısaca tartışılıyor. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin bu okumaları metnin anlamını tam olarak özetlemiyor ancak umarız onu daha fazla okumaya ve tartışmaya açarlar. Bu okumaların açık hedeflerinden biri, Gnostik sapkınlıkla ilişkilendirilen olağan stereotiplerin üstesinden gelmektir. Önceki kitabım, Gnostisizm Nedir?, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi gibi yeni keşfedilen literatüre ilişkin yorumumuzun, kökleri ilk Hristiyan polemiçilerinin çalışmalarına dayanan ortodoksluk ve sapkınlığın anakronik çerçevesi tarafından çarpıtıldığını savundu. Gerçekten de, metinler keşfedilir keşfedilmez ve hatta okunmadan önce, bunların "Gnostik" olduğu ilan edildi; bu da onların kozmik-karşıtı düalizm, doketik bir Kristoloji, dünyadan ve bedenden nefret eden radikal bir çilecilik veya olumlu bir etik sağlamaktan aciz bir sefahatçilik vb. ile karakterize edileceği beklentisini artırdı. Yani akademisyenler metni okuduğunda ortaya çıkan şey budur. İlk olarak. Ancak metin direnmeye devam etti. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i stereotipleştirmeye karşı bu direncin çarpıcı örneklerini sunuyor. Örneğin, İsa'nın bedeninin her bir parçasıyla ilişkili bireysel iblislerin adlarını açıklaması, öyle görünüyordu ki bu, Gnostiklerin bedenini şeytani bir şekilde kötü olduğunu düşündüklerini kanıtlıyordu ve önsöz

--- SAYFA 10 ---

nefret ediyordu. Ancak liste, hastalıklardan iblislerin sorumlu olduğuna dair yaygın inanışa ait; isimlerini bilmek, kişiye şeytani etkiyi ortadan kaldırma ve böylece benliğin etkilenen kısmına şifa sağlama gücü veriyordu. Mesih'in vahyinin amacı bedene karşı nefret değil, bedensel iyileşmeydi. Ya da yine stereotipler, Gnostiklerin ya her şeyin kabul ettiği çapkınlar ya da daha büyük ihtimalle bedene duydukları nefretin onları cinselliği radikal bir şekilde kınamaya ve evliliği ve üremeyi reddetmeye yönlendiren münzevi oldukları konusunda ısrar ediyor. Buna paralel olarak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ndeki Adem ile Havva'nın hikayesi her türlü cinselliğin kınanması olarak okunmuştur. Ancak bu basmakalıp okuma en iyi ihtimalle eksiktir. Eserin (özellikle Berlin Kodeksi'ndeki versiyonu) söylediği şey, Adem ile Havva'nın Seth'in doğuşunda bedensel, cinsel birleşmesinin, insanlığı, içinde yaratıldıkları ilahi imgenin mükemmelliğine yaklaştıran bir kurtuluş eylemi olduğudur. Metinler (sadece burada ele alınan Yuhanna'nın Gizli Vahiyi değil, aynı zamanda Nag Hammadi'den ve diğer keşiflerden elde edilen diğer birçok eser) Gnostisizmin teolojik doğası olduğunu bildiğimizi düşündüğümüz şeye tekrar tekrar meydan okudu ve meydan okumaya devam ediyor. Artık önyargılarımızdan vazgeçip şunu sormaya başladık: Gnostisizm nedir? Terimin o kadar çok entelektüel yük taşıdığı açık ki, metinleri yeniden incelemeye başlamak için onu bir kenara bırakmak gerekiyor. O halde, onları Gnostik (ya da sapkın ya da buna benzer) olarak etiketlemezsek ve sadece ne dediklerini sormak istersek, bu metinler hakkında nasıl konuşabiliriz? Başlangıçta tek tek metinlere başvurmamız gerektiğini düşünüyorum. Yani, Gnostiklerin inandıkları ya da Sethianların inandıkları hakkında genelleme yapmak yerine -özellikle Hristiyanların inandıklarının aksine- belirli metinler hakkında konuşmanın en iyisi olduğunu düşünüyorum. Amaç mükemmel kategoriye yaratmak değil (her halükarda imkânsızdır), bu metinleri ister tarihsel yeniden inşa ister teoloji olsun eleştirel ve yapıcı çalışmaya uygun hale getirmektir. Üstelik bu kitap, Gnostisizm Nedir? kitabında önerdiğim yorumlayıcı çerçevenin bir örneğini sunuyor. Yuhanna'nın Gizli Vahiyini Hristiyan kökenlerinin varsayılan saflığından sapması açısından okumak yerine, onu bir tür erken dönem Hristiyan önsözü örneği olarak okudum.

--- SAYFA 11 ---

teolojikleştirme. Gnostik sapkınlığın tarihini oluşturmak için Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin kaynaklarının tanımlanmasını kullanmak yerine, bu kaynakların neden seçildiğini, birlikte nasıl okunduklarını ve edebi ve retorik uygulamada ne gibi işler yaptıklarını açıklamaya çalıştım. Metinsel geleneğin çok biçimliliğini monolojik bir öze indirgemek yerine, antik çağda bile Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin farklı insanlar için farklı anlamlar ifade ettiğini ve farklı sosyal ve teolojik amaçlar için kullanıldığını göstermeye çalıştım. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde sunulan dünya görüşünün hatalı olduğunu varsaymak yerine, çağdaş okuyuculara eleştirel ve yapıcı bir şekilde onunla etkileşime geçmeleri için alan açma umuduyla, herhangi birinin ilk etapta neden buna inanmak isteyebileceğini anlamaya çalıştım. Bu tür okuma pratiklerinin, bunun gibi yeni çalışmaları, daha genel olarak eski Akdeniz'in ve daha özel olarak da erken Hristiyanlığın dinsel, entelektüel ve toplumsal uygulamalarının daha yeterli bir açıklamasıyla bütünleştirmede ilk adım olarak önemli olduğunu düşünüyorum. Yalnızca "ortodoks" kazananların söylemsel ve yorumlayıcı konumunu yeniden üretirsek, dünyanın şimdiye kadar tanıdığı en etkili dini geleneklerden biri haline gelen şeyi şekillendiren erken Hristiyanlık tartışmalarında neyin tehlikede olduğunu hiçbir zaman yeterince anlayamayacağız. Bu kitap, o daha büyük, karmaşık yapbozun yalnızca küçük bir parçası. Bu projenin gelişimi boyunca çok sayıda arkadaşım, meslektaşım ve öğrencim ile yaptığım görüşmelerden çok büyük faydalar elde ettim. Hepsini burada saymak mümkün olmasa da, eleştirileri ve teşvikleri için içten takdirlerimi sunmak isterim. Özellikle çeşitli vesilelerle ilk fikirlerin ve taslakların sunulmasını mümkün kılan bireysel meslektaşlarıma ve kuruluşlara teşekkür ederim: Princeton Üniversitesi'nde "'Dünyada olduğu gibi Cennette': Geç Antik Dinde Hayal Edilen Alemler ve Dünyevi Gerçeklikler" konulu konferans, 14-15 Ocak 2001; Kasım 2001'de Denver, Colorado'da ve Kasım 2003'te Atlanta, Georgia'da düzenlenen İncil Edebiyatı Derneği/Amerikan Din Akademisi Yıllık Toplantılarındaki Nag Hammadi ve Gnostisizm Bölümü toplantıları; x'in önsözünde İskandinav Nag Hammadi ve Gnostisizm Ağı Semineri

--- SAYFA 12 ---

Helsinki, Finlandiya, 8-15 Ağustos 2004; Union Theological Seminary'de "Yeni Ahit ve Roma İmparatorluğu. Yorumlama için Değişen Paradigmalar" konulu konferans, New York, 29-30 Ekim 2004; ve "Beden ve Bedensel Süreçlerin Dili: Duyusal ve/veya Mecazi?" Konulu LOKA Semineri. Oslo Üniversitesi'nde, 8-9 Kasım 2004. Maryanne Shenoude'a, burada verilen Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin yeni numaralandırma sistemini Berlin Kodeksi ve Nag Hammadi Kodekslerindeki elyazmalarının numaralandırmasıyla karşılaştıran dizini uzmanca hazırladığı için son derece minnettarım. Ayrıca çeşitli noktalarda bana paha biçilmez geri bildirimler ve cesaret veren meslektaşlarıma da özel teşekkürlerimi sunmak isterim. LOKA konferansındaki çalışmaları beni doğum ve cinsel imgelerin alt dünyanın ötesinde İlahi Alem'e kadar uzandığını görmeye ve dolayısıyla Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde cinselliğe daha olumlu bir değer atfetmeye iten Virginia Burrus ve Ingvild Gilhus'a özellikle teşekkür ederim. Tam metnin ilk taslaklarını okuyan ve paha biçilmez eleştirilerde bulunan Daniel Boyarin, Elaine Pagels, Elisabeth Schüssler Fiorenza ve Hal Taussig'e zaman ayırdıkları cömertlik ve meslektaş dayanışması için son derece minnettarım. Yuhanna'nın Gizli Vahiy kitabını okumalarıma ayrılmış bir cilt yazmam Elisabeth Schüssler Fiorenza'nın tavsiyesiydi; metodolojik konularla doğrudan ilgilenmeyi başka bir zamana saklıyordum. Virginia Burrus son taslağı okuyup çok faydalı bir değerlendirme yapma nezaketinde bulundu; kendisine en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Bu sohbetler ve dostluklar olmasaydı kitap bu kadar eksik olurdu. önsöz xi

--- SAYFA 13 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 14 ---**

@ İçindekiler Giriş 1 Çeviri 25 bölüm i. anlatı 1. İdeal: İlahi Alem 85 2. Sorun: Kopuş 89 3. Sonuç: İnsanlığın Dünyadaki Durumu 95 4. Çözüm: Kurtuluş 122 5. Ütopik Arzu, Toplumsal Eleştiri ve Direniş 157 bölüm ii. yorumlama stratejileri 6. Yöntem ve Stratejiler 177 7. Felsefeyi Platonlaştırma 191 8. Musa 215 9. Bilgelik Edebiyatı 225 10. Yuhanna İncili 235 11. Yalanlara ve Aldatmacaya Karşı Mücadele 239 12. Metnin Tarihi 244 Dipnot 258 Kısaltmalar 267 Kaynakça 271 Notlar 315 Çapraz Referans Dizini 363 Genel Dizin 389

--- SAYFA 15 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 16 ---**

John'un Gizli Vahiyi

--- SAYFA 17 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 18 ---**

@ Giriş Hristiyanlığın başlangıcında, daha sonra onu tanımlayacak hiçbir şey yoktu: Sabit bir kanon, inanç ya da ritüel yoktu, yerleşik kurumlar ya da piskoposlar ve laikler hiyerarşisi yoktu, kilise binaları ya da kutsal sanat yoktu. Hristiyan kökenlerinin hikayesi bu fikir ve kurumların oluşum hikayesidir. Çatışma ve tartışmalarla dolu bir hikaye. İlk Hristiyanlar, İsa'nın öğretilerinin ve onun şiddetli ölümünün anlamını hararetle bir şekilde tartıştılar; topluluklarını organize etmenin ve kimin sorumlu olacağını belirlemenin yollarını denediler; kadınların ve kölelerin rolleri konusunda anlaşamıyorlardı; ve özellikle Yahudilik ve Roma gücü açısından, kendileri ve diğerleri arasında farklı şekillerde sınırlar oluşturdular. Ortodoksluğa ve sapkınlığa karşı mücadele etmenin farklı yollarını geliştirdiler ve bunu yaparken de gelecek bin yıl boyunca Batı'yı etkisi altına alacak kimlik ve farklılık söylemlerini yarattılar. Yakın zamana kadar bu tartışmalara ilişkin bilgilerimiz büyük ölçüde Ortodoksluk unvanını kazanan ve kendine hak iddia eden tarafın yazılarından geliyordu. Diğer Hristiyanların görüşleri ya kendilerini eleştirenlerin anlatımları yoluyla kırıldı ya da tarihe karıştı. Ancak bu durum, tarihin kaybedenleri olan “kafirler” tarafından yazılan eski el yazmalarının bulunmasıyla çarpıcı biçimde değişti. On sekizinci yüzyıldan başlayarak, Mısır'ı ve Eski Yakın Doğu'yu keşfeden ya da ipek yolundan Çin'e giden arkeologlar ve akademisyenler, bu ilk Hristiyanlar tarafından yazılan kayıp eserleri içeren eski el yazmalarıyla Avrupa'ya döndüler. Avrupa'nın zenginliği aynı zamanda antikalar açısından da kazançlı bir pazar yarattı.

--- SAYFA 19 ---

onu kendi buluntularıyla stokluyorlar. Bu belgelerin çoğu Londra, Paris, Berlin ve diğer Avrupa şehirlerindeki kütüphanelere ve müzelere ulaştı. 1945 yılında erken Hristiyanlık tarihinin en önemli keşfi yapıldı. Mısır'ın Nag Hammadi köyü yakınındaki tepelerde gübre kazısı yapan bir köylü, içinde dördüncü yüzyıldan kalma papirüs kitaplarından oluşan bir koleksiyonun bulunduğu kilden bir kavanoz ortaya çıkardı. Anlaşıldığı üzere, bu kitaplar, yerel Pachomian manastırındaki keşişler tarafından beşinci yüzyıl Kilisesinin sansürcülerinden kurtarmak için gömülen çok sayıda erken Hristiyan yazısını içeriyordu. Akademisyenler hemen hemen bu keşfi bir Gnostik kütüphane olarak lanse ettiler,¹ fakat bu nitelendirme bir dizi nedenden dolayı yanıltıcıdır. Her şeyden önce, koleksiyonun kendisi olağanüstü çeşitliliğe sahip; Platon'un Devlet'inden bir parça gibi bilinen eserlerin yanı sıra Hristiyan düşüncesinin yeni ve geniş kapsamlı eserlerini de içeriyor. Bilgelik literatürü, vahiyler, müjdeler, mektuplar, dualar ve ritüel metinlerin hepsi bulunabilir. Bu çeşitlilik her türlü basit karakterizasyonu karmaşık hale getirir. İkincisi, “Gnostik” terimi, sonuçta sonradan edinilen bilgilerden kaynaklanan bir anakronizmdir. Bu, antik Hristiyanlığın belirli türlerini sapkınlik olarak sınıflandırmaya yönelik modern girişimlere aittir, ancak bu metinlerin oluşturulduğu ikinci ve üçüncü yüzyıllarda ortodoksluk ve sapkınlığın sınırları o kadar net değildi.² Hristiyanlığın oluştuğu dinamik süreçleri anlamak için, kazananların o döneme ilişkin açıklamalarını bir kenara bırakmak ve kendimizi, sonucu henüz belli olmayan tartışmaların ortasına yerleştirmeye çalışmak gerekir. Elaine Pagels'in çalışmaları zaten böyle bir portrenin neye benzeyebileceğinin eskizlerini ustaca üretmişti. Umudum bu kitabın, yeni keşfedilen eserler arasında en büyüleyicilerinden biri olan Apocryphon Johannis'in İngilizce'deki The Secret Revelation of John adlı eserini daha ayrıntılı olarak inceleyerek bu daha büyük projeye katkıda bulunmasıdır. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, Hristiyan teolojisi, kozmolojisi ve kurtuluşu hakkında kapsamlı bir anlatım formüle eden ilk yazıydı.³ Altmıştan az el yazması sayfayla⁴, Mesih'in Tanrı ve ilahi dünya hakkındaki vahiyini, evrenin ve insanlığın kökenlerini, nedenini 2 giriş olarak anlatıyor.

--- SAYFA 20 ---

kötülüğün ve acının, beden ve cinselliğin doğası, kurtuluşa giden yol ve her şeyin nihai sonu. Bu son derece manevi hikayenin kalbinde adaletsizliğin güçlü bir sosyal eleştirisi ve Tanrı'nın acı çeken insanlığı duyduğu şefkatin radikal bir şekilde doğrulanması yatıyor. Kendilerini evrensel adalet ve barışın yazarları ve uygulayıcıları olarak ilan eden Romalı yöneticilerin aksine hikaye, dünyayı cahil ve kötü niyetli varlıklar tarafından yönetilen gölgeli bir yer olarak tanımlıyor. Onların yalanlarını ve şiddetlerini gerçek Tanrı'nın amacının ihlali olarak ortaya koyar ve insanlığın gerçek ruhsal kimliği ve kaderi hakkında kesin bilgi sunar. İlahi elçiler bu karanlık dünyaya sık sık gelirler, vahiyler getirirler ve ruhu cehalet ve bozulmadan kurtarmak ve onu ışık dünyasındaki hak ettiği yere geri getirmek için gizlice çalışırlar. Hikaye başlarken Kurtarıcı'nın öğrencisi Yuhanna tapınağa çıkıyor. Yahya'nın öğretmeninin onu babalarının geleneklerinden saptırdığını ve şimdi onu terk ettiğini söyleyerek onunla alay eden Arimanios adında bir Ferisi ile karşılaşır. Yahya, Ferisi'nin suçlamalarından o kadar derinden rahatsız oldu ki, kendini kaybolmuş ve kafası karışmış hissederek tek başına çöldeki dağlık bir yere gitti. Aniden gökler açılır, göksel bir ışık parlar ve Kurtarıcı ona çeşitli şekillerde görünür. Kurtarıcı onu teselli eder ve ona evrenin tüm doğasını açıklar. Baba Tanrı'nın tamamen mükemmel ve tamamen aşkın doğasını açığa vurur ve O'ndan türeyen çok sayıda ilahi varlığın ortaya çıkışını anlatır. Her şeyden önce Anne Pronoia-Barbelo'nun ortaya çıktığını açıklıyor. Ondan, kendi kendini yaratan ilahi Mesih (Autogenes) olan Oğul ortaya çıktı. Her biri üç çift cinsiyetli (erkek ve dişi) ebedi Aeon çiftine sahip dört büyük ışık getirdi. Ortaya çıkan sonsuz Aeon'ların sonuncusu, Yunanca'da "bilgelik" anlamına gelen Sophia olarak anılır. Kendisinin bir benzerini yaratmak istedi ancak Babasının veya erkek partnerinin (aeonik çiftinin erkek tarafı) izni olmadan hareket etti. Niyeti iyi olmasına rağmen bilgisizce davrandı ve sonuç olarak ürünü cahil ve kötü bir varlık, gözleri ateş saçan aslan suratlı bir yılan oldu. Bu, Yaratılış'ın yaratıcı Tanrısıdır; onun gerçek adı giriş 3

--- SAYFA 21 ---

Yaldabaoth'a "Baş Hükümdar" denir. Yalnızca bir ruha sahip olan ancak Ruh'un yüksek gücüne sahip olmayan Sophia'nın çocuğu kibirlidir ve kendi annesine karşı bilgisizdir. İlk işi, bir dizi melek ve baş meleklerle birlikte kendisine hizmet edecek yedi köle yaratmak için onun Ruhunun bir kısmını çalmak olur.5 Yaldabaoth daha sonra aşağıdaki dünyayı şekillendirir. Her ne kadar İlahi Alemi örnek olarak kullansa da alt dünya, yaratıcısı gibi eksiktir. Baş Hükümdar derin cehaletini yandaşlarına şöyle övünerek gösteriyor: "Ben kıskanç bir Tanrıyım ve benden başkası yok." Sophia bu yalanı duyunca hatasını anlar ve tövbe eder. Autogenes-Christ, onu rahatlatmak amacıyla alt yaratılışa talimat vermek için aşağı iner. Onun parlak görüntüsü aşağıdaki sularda bir insan şeklinde ortaya çıkar ve Yaldabaoth ve yandaşları hemen ona sahip olmaya çalışırlar. Artık sularda gördükleri görüntüye göre insan benzerliği yaratıyorlar ancak kalıplanmış formları, içinde hayat olmadığı için hareket edemiyor. İlahi ışıklar gizlice Yaldabaoth'u insan formuna nefes almaya ikna eder ve Adem yaşayan bir varlık haline gelir, çünkü Yaldabaoth'un Adem'e üflediği nefes annesi Sophia'dan çaldığı Ruhtur. Yine sadece ruh özüyle baş başa kalan ruhsal açıdan yoksun dünya yöneticileri, kendi yaratımlarının kendilerinden üstün olduğunu hemen görürler ve Adem'in üzerindeki zayıflayan hakimiyetlerini güçlendirmek için onu etten bir bedene hapsederler. Sonuç olarak, insanlık anneden gelen Ruh'tan, Sophia'dan, Yaldabaoth ve meleklerinin psişik özünden gelen ruhtan ve dünyanın dört elementinden gelen etten oluşmaya başlar. İnsanlık bu nedenle İlahi Olan'ın suretinde yaratılmıştır, ancak aşağı dünya yöneticilerinin benzerliğinde biçimlendirilmiştir. Maddenin içine kapanan Adem, geçici olarak gerçek doğası ve kökeni hakkında bilgisiz kalır ve tutkuya, acıya ve ölüme maruz kalır. İnsanlığı bu kaderden kurtarmak için, ilahi Ana Pronoia, Adem'e talimat vermesi ve onu gerçek doğası ve yukarıdaki İlahi Alemin varlığı hakkında aydınlatması için bir kadın kurtarıcı olan Işığın Epinoia'sını gönderir. Dünya yöneticileri onun Adem'deki varlığını belli belirsiz algılıyorlar ama onun kim ve ne olduğunu tam olarak anlamıyorlar. Aptalca bir şekilde kadın kurtarıcıyı Adem'den ameliyatla çıkarmaya çalışırlar, bu da 4 giriş ile sonuçlanır.

--- SAYFA 22 ---

"kemiğinden kemik, etinden et" olan Havva'nın doğuşunda. Bilgi Ağacı üzerinde kartal şeklini alan Epinoia, her ikisine de gerçek bilgiyi öğretmeye devam ediyor. Ancak artık dünya yöneticileri, insanlar üzerindeki hakimiyetlerini sürdürmek için yeni bir strateji deniyor; Yiyeceği, zenginliği ve emeği icat ediyorlar. Havva'ya tecavüz edip insanlığı cinsel şehvetle tuzağa düşürmeye çalışıyorlar. Fakat yine başarısızlığa uğrarlar, çünkü Adem Havva'daki kendi ruhsal özünü tanır ve cinsel birliktelikleri gerçek İnsan suretinde bir çocuk olan Şit'i üretir. Sahte dünya yöneticilerinin cinsel şiddeti ve şehvetinin aksine, gerçek cinsellik, İlahi Alem'in modelini takip eden ruhsal nesilden oluşur. Sonunda Pronoia insanlığı eğitmek için kendi Yaşam Ruhunu gönderir. Onun Ruhunu alan ruhlar bu dünyaya ait şeyleri reddederler ve onların içindeki Ruhu geliştirirler; insanlığı kötü dünya yöneticilerinin gücüne bağlayan sahte ruha tabi olmayanlar. İnsanları daha da körleştirmek, günaha, azaba sürüklemek için kadere zincirlerler. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i umutsuzluk yerine umut sunuyor, çünkü sonunda tüm insanlık kurtarılacak ve sonsuz ışığa getirilecek.⁶ Bir eğitim ve arınma döneminden sonra her ruh, büyük ışıkların Aeon'larında hak ettiği yeri alarak İlahi Alem'e yükselecek. Dünyadaki yabancılaşma durumu umutsuzluğa ve nihilizme işaret etmez, çünkü kurtuluş, içindeki gerçek Ruh'u tanıyan, kötülükten vazgeçen, yaşayan umudu kavrayan herkesi beklemektedir. Mesih bu vahiyi tamamladığında, Yahya'ya bunu yazıp diğer ruh arkadaşlarına iletmesini emreder. Artık şüphesi ya da üzüntüsü kalmayan Yahya, hemen öğrencilerinin yanına gider ve onlara Kurtarıcı'nın açıkladığı her şeyi anlatır. Bu mutlu sonla kitap kapanıyor. 1500 yılı aşkın bir süredir saklı olan bu vahiy şimdi bir kez daha gün yüzüne çıktı. Bundan ne çıkaracağız? Metin insanlığa kurtuluş sağlama iddiasındadır. Ama neyden kurtuluş? ve ne için? Hikayenin başında John şüphe ve şaşkınlıkla doludur. Sonunda gerçeği bildiğinden emin olur. John gibi, tanıtılmayı başaranlar 5

--- SAYFA 23 ---

Kurtuluş onların gerçekte kim olduklarını, nereye ait olduklarını ve şiddet ve aldatmacayla dolu bir dünyada barış ve istikrarın nasıl kazanılacağını biliyor. Dünyanın sönmeyen ışığı olduklarını, karanlıkta parlayan ışık olduklarını ve karanlığın onu yenemeyeceğini bilirler. Amaçları özgürleşmek, artık dünyayı yöneten güçlerin piyonu ve oyunu olmak değil, her türlü günah ve kötülükten arınmaktır. Vaftiz ritüeli, insanlığı dünya yöneticilerinin kötü entrikalarına ve tüm acılara karşı mühürleyerek ve koruyarak Ruh'un gücünü aktarır. Akademisyenlerin uzun süredir öne sürdüğü gibi, dünyadaki yaşama ilişkin bu kadar olumsuz bir değerlendirmenin, yabancılaşma ve hayal kırıklığı tutumlarını yansıtacağını varsaymak kesinlikle mantıklıdır. Ancak metnin kendisi aslında bu temalarla çok az uyumlu bir meşguliyet sunuyor. Daha ziyade, alt dünyayı yaratan ve yönetenlerin adaletsizliğini ve gayri meşruluğunu ve insanlığın acil ve acil kurtuluş ihtiyacını tekrar tekrar ortaya çıkarmaya odaklanır. Yuhanna'nın "kurtuluş mantığı"nın Gizli Vahiy'i, insanların etik ve ruhsal olarak Tanrı'ya yönelmeleri için adaletsiz tahakkümü reddetmelerini gerektirir. Mesajı, dünyevi gücün mevcut düzenlemelerinin ilahi olarak onaylandığını ve dolayısıyla doğal, adil ve iyi olduğunu iddia eden dönemin egemen düzenine açıkça meydan okuyordu. John'un Gizli Vahiyi, çağının ütopyik idealleri ile yaşanmış deneyimin idealden daha az gerçekleri arasında neredeyse kapatılamaz bir uçurum algıladı. İlahi Alemdeki iktidar gücünün mükemmelliğini aşağı dünya yöneticilerinin kusurlu şiddeti ve aldatmacasıyla karşılaştıran Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, dünyadaki güç ilişkilerinin geniş kapsamlı bir toplumsal eleştirisini başlattı. Her ne kadar bu eleştiri kozmoloji ve vahiy dilinde ifade edilse de, en azından antik çağdaki bazı insanlar mevcut toplumsal düzenlemelere yönelik bu eleştiriyi öfkelenene kadar iyi anladılar ve onun cahil ve kibirli sahte tanrılar tarafından yönetilen dünya portresine sert bir şekilde karşı çıktılar. İlk başta, bu anlatı çağdaş okuyuculara çok tuhaf gelebilir, ancak fikirleri Hristiyanlığın diğer biçimleri tarafından benimsenen ve yüzyıllar boyunca vaazlar, edebiyat ve sanat aracılığıyla duyurulan öykünün versiyonundan o kadar da farklı değildir. Daha iyi bilinen Hristiyan ağır-6 tanıtımı

--- SAYFA 24 ---

Onlar aynı zamanda ilahi bir Teslis (her ne kadar Yuhanna'nın Gizli Vahiyindeki Baba-Anne-Oğul yerine Baba-Oğul-Kutsal Ruh olsa da) ve ayrıca melekler, başmelekler ve cennetin tüm ev sahipleri ile doludur. Aşağıda, alt dünya, Şeytan ve onun şeytani yardakçılarının başında bulunduğu düşmüş melekler tarafından yönetiliyor. Aynı şekilde, Adem ile Havva'nın hikayesi de insanlıktaki tüm yanlışları, onun günahını ve acısını yeniden canlandırıyor. Ve en önemlisi, Tanrı, oğlu Mesih'i göndererek insanlığı kurtarmak için harekete geçer. Ancak bu tanıdık unsurlara rağmen Yuhanna'nın Gizli Vahiyi ilk okumada göz korkutucu olabilir. Sadece pek çok tuhaf yeni karakter olmakla kalmıyor, aynı zamanda tanıdık hikaye de alışılmadık değişimler ve dönüşler alıyor, Yaratılış'ın yaratılış hikayesi gibi iyi bilinen materyalleri yeni bir boyuta taşıyor ve çoğu zaman ona şok edici derecede farklı anlamlar veriyor. Ancak modern okuyucular için asıl zorluk, metnin çoğu kişinin sahip olmadığı eski geleneklere ilişkin bilgileri varsaymasıdır. Okuyucuların, Yuhanna İncili ve Yaratılış gibi daha iyi bilinen eserlerin yanı sıra, Yahudi Bilgeliği edebiyatı ve Platon'un diyalogları, özellikle Timaeus ve Parmenides dahil olmak üzere, antik çağda iyi bilinen ancak bugün daha az bilinen çok çeşitli materyallere göndermeler duymaları açıkça bekleniyor. Modern okuyucular büyük olasılıkla Yaratılış'taki hikayeyi biliyor ve Yuhanna'nın Gizli Vahiyindeki yankılarını hemen duyuyorlar, ancak eski okuyucular çok daha geniş bir ima aralığını fark edeceklerdi. Bu kitabın ana hedeflerinden biri okuyuculara bu materyallerin en önemlilerini tanıtmaktır. Hikayeyi anlatmak için yalnızca hangi kültürel kaynakların kullanıldığını değil, aynı zamanda hangi hikayenin anlatıldığını, nasıl anlatıldığını ve neden bu şekilde anlatıldığını da anlamamız gerekiyor. Ancak ilk soru şu: Böyle bir eseri kim yazdı ve okudu? Bunlar ne tür Hristiyanlardı? Yuhanna'nın Gizli Vahiyini Kim Yazdı ve Okudu? Bu çalışmayı kimin yazmış ve okumuş olabileceği sorusunu yanıtlamaya, Yuhanna'nın Gizli Vahinin Mısır'da keşfedilmesinden itibaren, yazıldığı zamana ve yere kadar olan tarihinin izini sürerek ve daha sonra tarih boyunca günümüze doğru ilerleyerek başlayabiliriz. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i modern girişte tamamen bilinmiyordu 7

--- SAYFA 25 ---

1896'da Kahire'deki antika pazarında beşinci yüzyıldan kalma bir papirüs kitabı ortaya çıkana kadar dünya. Alman bilim adamı Carl Reinhardt tarafından satın alındı ve Berlin'e götürüldü.⁷ İçinde sadece Yuhanna'nın Gizli Vahiyi değil, aynı zamanda üç eser daha vardı: Meryem İncili, İsa Mesih'in Sofya'sı ve Petrus'un İşleri.⁸ Hepsi, eski Mısır dilinin Yunan harflerine dönüştürülmesinin son aşaması olan Kipti dilinde yazılmıştı (Demotik'ten birkaç ek harfle birlikte). Kitabı Reinhardt'a satan Achmim'li Mısırlı satıcı, kitabı bir köylünün bir duvar nişinde bulduğunu söyledi.⁹ Hiçbir el yazması açık havada 1500 yıl boyunca hayatta kalamayacağı için bu hikayenin doğru olması mümkün değil ve aslında ilk editör olan Mısırbilimci Carl Schmidt, el yazmasının Achmim'in antik mezarlıklarında veya şehri çevreleyen bölgede bulunduğunu varsaydı.¹⁰ Kitap Berlin'e vardığında Mısır mezarlığına yerleştirildi. Müze tarafından imzalanmış ve Codex Berolinensis Gnosticus (BG) 8505 (genellikle Berlin Codex olarak anılır) resmi unvanı ve katalog numarası verilmiştir. Schmidt, yeni bulgunun eleştirel bir metnini ve Almanca çevirisini hazırlamayı üstlendi. Ne var ki bu çalışma, önce kırılan su borularının ilk baskıyı mahvetmesi, ardından Birinci Dünya Savaşı'nın yarattığı tahribat ve en sonunda da 1938'deki zamansız ölümü nedeniyle ertelendi.¹¹ Baskıyı sürdürme görevi Walter Till'e düştü, ancak bu görev şimdi İkinci Dünya Savaşı nedeniyle kesintiye uğradı. Daha sonra savaşın sonunda, Till taslağı baskıya göndermeye hazırlanırken Berlin'e muhteşem bir haber ulaştı: Nag Hammadi Kodekslerinin keşfi. Bunlar, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin bir değil üç ek kopyasını içeriyordu.¹² Kritik baskısı için bu el yazmalarını da dikkate alması gerektiğini anlayan Till, basımı tekrar erteledi. Ancak sonunda Nag Hammadi metinlerinin eline ulaşmasının uzun bir süre alacağına karar verdi ve pes etti. Öfkesini okuyucularına itiraf etti: "Metinler üzerinde çalıştığım on iki yıl boyunca, orada burada sık sık tekrarlanan değişiklikler yaptım ve bu muhtemelen böyle olmaya devam edecek. Ancak bir noktada insan, birçok şeyin hala kusurlu olduğuna ikna olsa bile, müsveddenin elinden ayrılmasına izin verecek cesareti bulmalıdır. Bu, 8 giriştir."

--- SAYFA 26 ---

Bu, tüm insani çabalar için kaçınılmazdır.”¹³ En sonunda 1955 yılında, Yuhanna'nın Gizli Vahiy metninin ilk basılmış baskısı Almanca tercümesiyle birlikte ortaya çıktı.¹⁴ 1996'da Michael Waldstein ve Frederik Wisse, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin dört nüshasının (Berlin Kodeksi ve üç Nag Hammadi versiyonu) tam bir özet basımını İngilizce tercümesiyle birlikte yayınladılar.¹⁵ Her ne kadar bireysel Bu iki eser arasında kodeksler ortaya çıktığında, Waldstein ve Wisse'nin baskısı şüphesiz gelecek yıllar için standart eser olacaktır.¹⁶ Bu kitaptaki tercümemin temelini bu oluşturur. Antik çağda Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ni kim yazdı ve okudu? Hayatta kalan dört el yazması, eserin beş yüz yıllık tarihi boyunca en az dört farklı ortama yerleştirmemizi sağlayan çok sayıda ipucu veriyor: muhtemelen Mısır'ın İskenderiye kentindeki bir kentsel okul ortamında kompozisyon; ikinci yüzyıl Roma'sında çürütme amacıyla polemikçi Irenaeus; Mısır'da dolaşıma sokulması ve Pachomian rahipleri tarafından toplanması ve gömülmesi; ayrıca, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin modern dönemde ortaya çıkışından sonraki tarihine daha dikkatli bir şekilde bakmamız gerekiyor. Kentsel Okul Ortamı Yuhanna'nın, Kurtarıcı'nın emriyle kaydedilen ve mesajını almaya layık olan herkese yönelik olan kaydı olduğunu iddia ediyor. Bu çerçeveye anlatısı bir kurgu gibi ama üzerinde biraz daha durmakta fayda var. Yazar değilse neden John'a atfediliyor? Yazarın atfı yapması John'un Gizli Vahiyi'ni okuyanlar için ne gibi bir işlev gördü? Bugün Batı dünyasında yazarlık, intihal suçlamalarından (ve cezalarından) kaçınmak için, ödünç alınan materyalleri tırnak içine almaları veya bunlara referanslar vermeleri gerekmektedir. İşaretlenmemiş metin, yazarın kendi eseridir ve kendi fikri mülkiyetidir. Antik çağda, yazarlık atfı farklı bir şekilde işliyordu.

--- SAYFA 27 ---

Anonim ve takma isimli metinler farklı bir duyarlılığın kanıtıdır. Ağırlık ve prestij taşıyan özgünlük değil, saygıdeğer gelenektir. Yazarlar argümanlarını desteklemek için geleneğe başvurdular ve fikirlerini geleneğin devamı veya onun şimdiye kadar algılanmamış anlamının ifadesi olarak sunarak yenilikleri gizleme eğiliminde oldular. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi örneğinde olduğu gibi, takma adla yazarlık atfedilmesi, Yuhanna adlı bir kişi açısından bir yenilik önermek anlamına gelmez, daha ziyade çalışmayı geleneğin içine yerleştirmeyi amaçlamaktadır. Metnin müridi Yuhanna'ya atfedilmesi, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ne, onu doğrudan Johannine geleneğine bağlayan havariyel köken kazandırır.¹⁷ Ancak modern bilim adamları, evrensel olarak metnin, İsa'nın Yuhanna'ya bir vahiy olarak atfedilmesini bir kurgu olarak reddederler (ki kesinlikle öyledir), bunun gerçek yazarının bizim için bilinmediği takma adlı bir çalışma olduğunu düşünürler. Üstelik, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ndeki anlatımından hem İsa'ya hem de Yuhanna'ya yapılan tüm göndermeleri, hikayeyi fazla bozmadan çıkarmak nispeten kolaydır. İki isim sadece giriş bölümünde, çalışmadaki birkaç soru ve yanıtta ve sonuçta yer alıyor. Bunların hepsi eserin geri kalanı yazıldıktan çok sonra eklenmiş olabilir. Bazı akademisyenler, bu unsurlar olmadan, eserde özellikle Hristiyanlığa ait hiçbir şeyin kalmayacağını ileri sürmektedir. Yahya'nın yazar olarak çıkarılması, eserin Hristiyan geleneğinden tamamen çıkarılması anlamına gelecektir. Ancak şu soru neden İsa ve Yuhanna'ya referanslar ekleniyor? hala varlığını sürdürüyor ve bu açıdan bakıldığında gerçekten de daha büyük bir önem kazanıyor. Eklemenin tek amacı, eserin (Johannine) Hristiyanlıkla bağlantısını güçlendirmek ve açıklığa kavuşturmak olabilirdi. Üstelik, göreceğimiz gibi, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin antik çağda ortaya çıktığı her ortam kesinlikle Hristiyanıdır.¹⁸ Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin ilk kompozisyonu için en muhtemel ortam, muhtemelen Mısır'ın İskenderiye kentinde bulunan ikinci yüzyıldan kalma bir okuldur. Antik çağda "okul"un en geniş tanımı öğretmen-öğrenci, usta-öğrenci ilişkisine odaklanıyordu. Ancak bu tanım çok çeşitli toplumsal formasyonları kapsamaktadır.¹⁹ Örneğin, bu tanım 10 giriş için geçerli değildir.

--- SAYFA 28 ---

yalnızca temel eğitime ya da retorik ve felsefe alanında resmi eğitime, ama aynı şekilde İsa ve müritlerine ya da Kumran topluluğuna başkanlık eden "Doğruluk Öğretmeni"ne de. Antik Akdeniz dünyası, böyle bir öğretim için ileri seviyedeki öğrencileri etraflarına toplayan birçok öğretmen örneği sunar; bunlar arasında Yahudi Hahamlar, İskenderiye'deki sözde "kateşetik okul"un Hristiyan öğretmenleri, Yukarı Mısır'daki Hermetikçiler, Numenius ve Plotinus gibi Platoncu filozoflar, Roma'daki Justin Martyr veya Valentinus gibi bağımsız öğretmenler ve kadın peygamber Philomene ve öğrencisi Apelles yer alır. Bu tür gruplara, Philomene örneğinden bildiğimiz gibi, kadın öğretmenler, özellikle de peygamberler liderlik edebiliyordu ve bazılarında mürit ve öğrenci olarak kadınlar da yer alıyordu. İkinci yüzyıl Hristiyan filozofu Justin Martyr'ın otobiyografik ifadeleri eski durumun ilgi çekici bir resmini çiziyor. Gerçek bilgiyi arayarak bir yerden bir yere, öğretmenden öğretmene nasıl dolaştığını anlatıyor; bunu ancak İsa'nın okuluna geldiğinde bulduğunu iddia ediyor.²⁰ Eğitim türü öğretmenden öğretmene oldukça farklıydı. Bazıları okuma ve yazma konusunda temel eğitim veriyordu, diğerleri öğrencilere tıp veya hukuk alanında kariyer yapmaları için eğitim veriyordu, bazıları ise öğrencilerini erdem ve bilgelik konusunda yetiştirmeyi üstleniyordu.²¹ Antik çağın en büyük kütüphanesine sahip olan ve Akdeniz dünyasının her yerinden bilim adamlarının ve filozofların ilgisini çeken İskenderiye'de bu tür okulların hepsi öne çıkıyordu.²² Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin yazılması için nasıl bir okul ortamı hayal etmeliyiz? Garth Fowden anlayışlı bir tanımlama sunmuştur: O halde, felsefi metinlerden, gizemli dinlerde bile kendileri için başka türlü mümkün olmayan, ilahi alemin felsefi bir anlayışını arayan küçük bir takipçi grubu tarafından çevrelenmiş ilham verici bir manevi öğretmenin resmi ortaya çıkıyor. Bunun ötesinde, bazıları en azından hayatlarını kalıcı olarak değiştirecek kişisel bir aydınlanmanın özlemini çekiyordu. Çalışma, öğretim ve soru tanıtımı yoluyla ¹¹

--- SAYFA 29 ---

ve cevap verme, dua etme, ilahiler söyleme ve usta ve diğer öğrencilerle diğer türden yakın arkadaşlıklardan keyif almanın ardından usta, kendisini tam anlamıyla bir topluluğun olmasa da bir geleneğin parçası olarak hissetmeye başladı; ve böylece güçlendiğinde, kendisini dünyanın tuzaklarından kurtarmak için gereken çileci disipline daha kolay dayanabilirdi. Ancak bu ortamın en çarpıcı dışsal özelliği kayıt dışılığı, hatta akışkanlığıydı. Resmi sınırlar ve yaptırımlar sağlayacak kurumsal bir yapı yoktu; hepsi öğretmenin kişisel otoritesine bağlıydı. Benzer şekilde, sabit bir doktrin yapısı yoktu ve eğitimin hem şekli hem de içeriği, hayatta kalan metinlerde yansıtıldığından çok daha büyük ölçüde farklılık göstermiş olacaktır.²³ Bu tür ortamlarda, geçmiş ustaların öğretileri incelendi ve yaşayan ustaların öğretileri kaydedildi. Fowden'ın belirttiği gibi: "İlahi bilginin nihai açığa çıkışı yalnızca usta ile öğrencinin kişisel ilişkisinde gerçekleşebilse de, usta ile öğrenci arasında geçenleri kaydettiği için kendine ait bir kutsallığa sahip olan paralel ve tamamlayıcı bir edebiyat geleneği vardır."²⁴ Gerçekten de usta ile öğrenci arasındaki ilişki "daha uzun bir zincirin yalnızca bir halkası - diadoché fikri veya Yunan felsefe okullarının tarihinden çok tanıdık bir ardıllık olarak" inşa edilmiştir. Ve ardıllıktaki bir sonraki halkaya bizzat aktarılamayan şey ne pahasına olursa olsun yazıya geçirilerek korunmalıdır."²⁵ Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin temaları ve içeriği tam da böyle bir ortamda beklenebilecek niteliktedir. Usta Mesih tarafından, mesajını almaya layık olanlara iletmesi talimatı verilen öğrencisi Yuhanna'ya verilen son öğretiyi kaydettiğini iddia ediyor. Diyaloğun soru-cevap biçimi, bazı antik okullarda kullanılan öğretim yöntemine benzemektedir.²⁶ Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, vaftiz, şifa ve münzevi uygulamaların yanı sıra (Musa ve Zerdüş'ten) kutsal metinlerin yakından incelenmesine de atıfta bulunur. Üstadının öğretisini yazarak, ¹² giriş

--- SAYFA 30 ---

Yuhanna, Mesih'in okulunun devamı içindeki yerini alır. Alexander Böhlig, Nag Hammadi koleksiyonundaki materyallerin genellikle okul ortamlarında edinilen bilgileri, hem bu eserleri yazarların hem de okuyanların ihtiyaç duyduğu bilgileri gösterdiğini haklı olarak savundu. Bu tür ortamlarda sadece yazma ve okuma değil, aynı zamanda matematiksel, felsefi, astrolojik ve tıbbi çalışmalar da öğretiliyor ve inceleniyordu.²⁷ Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin içeriği, bu tür okulların kozmoloji, antropoloji ve etik üzerine sık sık yaptıkları vurguyu yansıtıyor. Yalnızca farklı felsefi ve kutsal geleneklerden değil, aynı zamanda astroloji ve büyüden de oluşan çok çeşitli malzemelerin senkretik olarak benimsenmesi bu ortama aittir. Bu okullar aynı zamanda dini diyebileceğimiz uygulamalara, özellikle duaya, vaftiz ayinlerine, şeytan çıkarma ayinlerine, şifa ayinlerine ve çileciliğe de yer açıyordu. Hepsisi ezoterik okul ilişkisinin idealleriyle tutarlıdır. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'iyle ilgili en büyük bilmecelelerden biri, bir yandan, Yahudi edebiyatı ve yorum bilimi hakkında sadece geçici bir tanışıklığın sonucu olamayacak bir bilgiyi göstermesi; Yaratılış, bilgelik edebiyatı ve kıyametle ilgili temalar bol miktarda bulunur ve yaratılış ve insanlık durumuyla ilgili hikayelerin temelini oluşturur. Öte yandan, Yahudi yaratıcı Tanrı'yı, cahil, kibirli ve kötü niyetli, kötü niyetli, uyumsuz biri olarak nitelendirerek keskin bir şekilde karalıyor. Bazıları Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin kendi geleneklerinden kopmuş asi veya kinci Yahudiler tarafından yazıldığını öne sürüyor.²⁸ Diğerleri bu tür Yahudi karşıtı tutumların en iyi şekilde Hristiyanlara atfedildiğini düşünüyor.²⁹ Hans Jonas, insanların "Yahudiliğe yakın ve maruz kaldıkları bir bölgede, Yahudi payının (birçok aktarılabılır materyalin katkısının yanı sıra) özünde olduğu bir ortam aramamızı öneriyor. katalizör ve kışkırtıcı."³⁰ Mısır'da entelektüel açıdan aktif bir Yahudi cemaatinin uzun ve gelişen varlığı ve birinci ve ikinci yüzyıl Roma yönetimi altındaki feci çatışmalar göz önüne alındığında, bu tanımlamaya cevap veren yerlerden biri İskenderiye olacaktır. Ptolemaios döneminde, Yunanca konuşan giriş topluluğunun gelişen bir topluluğu vardı.

--- SAYFA 31 ---

Yahudiler Mısır'ın her yerine, özellikle de İskenderiye'ye yayıldı. Joseph Modrzejewski'nin yazdığı gibi: "Dini uygulamalarından ya da Yahudi kimliklerinden vazgeçmek zorunda kalmadan, sosyal ve kültürel açıdan konuşursak, Yunan-Makedon cemaatinin, 'Helenlerin' tam teşekküllü üyeleriydiler."³¹ İskenderiye'deki Yahudi olmayan entelektüellerin kapsamlı Yahudi materyallerine erişimi vardı. İbranice kutsal yazıların Septuagint (LXX) adı verilen Yunancaya tercümesi büyük olasılıkla İskenderiye'de yapılmıştı ve bu eserlere ilişkin bilginin açıkça ilerletilmesini sağladı. Yahudi tektanrıcılığı geniş çapta takdir ediliyordu ve Musa seçkin bir yasa koyucu olarak görülüyordu.³² MS birinci yüzyılda Yunanca yazar Josephus ve Philo gibi Yahudi yazarlar, Yahudi olmayanlar arasında kendi geleneklerini desteklediler. Ancak MÖ 30'da Romalıların Mısır'ı fethetmesiyle birlikte, Mısır Yahudilerinin bu "altın çağı" zaten bir gerileme dönemine girmişti.³³ Flaccus'un (MS 32-38) yönetimi altında ciddi pogromlar meydana geldi ve durumu düzeltmek için İmparator Gaius Caligula'ya feci bir heyet gönderildi. Philo delegasyona katıldı ve Elçilik'teki üzücü deneyimini Gaius'a bıraktı. Ama daha kötüsü bekleniyordu. MS 115-117'de İskenderiye, Mısır kırsalı, Kıbrıs ve Kirene Yahudileri isyan çıkardı; Binlerce Yahudi, Mısır'da giderek artan Yahudi varlığına etkili bir şekilde son veren, hafifletilemeyen bir felakette hayatını kaybetti. Yuhanna'nın Gizli Vahiyini bu tarihin neresine koyacağız? İskenderiye, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin Yunanca yazıldığı okul ortamının konumu açısından varsayımsal bir yer olarak özellikle iyi uyuyor. Hristiyanlığın İskenderiye'ye nispeten erken (muhtemelen zaten birinci yüzyılda) ulaştığını, ancak oradaki Hristiyanların görüşlerinin büyük farklılıklar gösterdiğini biliyoruz. Birger Pearson, Mısır'da Hristiyanlığa dair en eski kanıtların Yahudilik ile yakın bir ilişkiye işaret ettiğini gösteriyor.³⁴ Ancak İskenderiye'de tespit edebildiğimiz en eski iki Hristiyan Basilides ve Valentinus'tur; her ikisi de teogoni, kozmoloji ve kurtuluşa birçok bakımdan Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin özellikleriyle karşılaştırılabilecek güçlü entelektüel ilgilerle Hristiyan düşüncesinin Platoncu biçimlerini geliştirmiştir. İskenderiye'deki ilk az çok "ortodoks" yazar Clement'ti, ama o Atina'dan geliyordu ve öğretmeni Pantaenus da Sicilya'dandı. 14 girişine nasıl gidiyoruz?

--- SAYFA 32 ---

Bu bariz çelişkileri anlamlandırabiliyor musunuz? Modrzejewski, İskenderiye'deki Yahudi cemaatine dahil olan Hristiyanların da muhtemelen onunla birlikte yok olduklarını öne sürüyor. Her ne kadar Mısır'daki birinci yüzyıl Hristiyanlığı ile güçlü Yahudi bağlantılarının varlığı, "bazı pagano-Hristiyan grupların" olası bir arada var olma olasılığını dışlamasa da, yine de "Mısır Hristiyanlığının sorunlu kariyerinde, MS 115-117 isyanı açıkça belirleyici andı. Hristiyanlığın Yahudilikten ayrılması yönünde geri dönülemez bir süreci başlattı ve aynı zamanda Mısır'a bağlanan sürekliliğin düğüm noktasıydı. birinci ve ikinci yüzyıl Mısır'ındaki Hristiyanlık tarihinin bu yeniden inşası, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin kullandığı entelektüel kaynaklar arasında Yahudi materyallerinin güçlü varlığını anlamlandırmaya yardımcı olurken aynı zamanda Yahudiler ve Hristiyanlar arasında var olmuş olabilecek gerilime dair kanıtlar sağlar. İskenderiye'deki Yahudi olmayan Hristiyanların Yahudi öğretmenlerle çalıştıklarını biliyoruz³⁶ ve aslında Mısır Yahudilerinin yok edilmesinden sonra, Hristiyan kutsal kitap yorumunun gelişmesinde merkezi öneme sahip olan Yahudi Kutsal Yazılarının Yunanca tercümesini ve Philo'nun eserlerini koruyanlar Hristiyanlardı. O halde, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i gibi bir Hristiyan eserinin, Yahudi Kutsal Yazıları ve yorum bilimi konusunda bilgili bir anlayış sergilediğini görmek hiç de şaşırtıcı değil. Dahası, hayatta kalan bilgiler, çoğu İskenderiye'de yaşayan ve yazan Yahudi olmayan filozofların da Yahudi kozmolojisini bildiklerini ve Yahudi Tanrısını kendi spekülasyonlarına göre şekillendirdiklerini göstermektedir.³⁷ Yahya'nın Yahudi yaratıcıyı yaratıcı olarak tasvir etmesinin Gizli Vahiy'i bu nedenle gerçek bir yenilik değildir, ancak kökleri Yahudi bilimine aşina olan Yahudi olmayan filozoflar arasında bulunmaktadır. Çalışmanın Yaldabaoth'un tek gerçek Tanrı olduğu iddiasını bir hakaret ve yalan olarak nitelendirdiğini görmek de sürpriz değil. Feldman'ın belirttiği gibi, "pagan entelektüellerin öfkesini uyandıran şey, Yahudilerin diğer tüm teolojileri küçümseme konusundaki ısrarıydı."³⁸ Ayrıcalıklı bir Tanrı iddiası iyi biliniyordu ve geniş çapta kibirli ve dinsiz olarak görülüyordu. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin, alt düzey yaratıcının en saldırgan kibir ve cehalet eylemi olarak öne çıktığı tam da bu iddiadır. İskenderiyeli bir giriş

--- SAYFA 33 ---

Bu ortam, Yahya'nın Yahudi materyalleri hakkındaki geniş bilgisine ilişkin Gizli Vahiy'in Yaratılış'ın yaratıcı Tanrısı ile alay etmesiyle birleştiğinde çok iyi uyum sağlar.³⁹ Dahası, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin içeriği, özellikle Dekan'ın kullanımı, vücut parçalarının tanrılarla bağlantısı, arkonların termiyomorfik şekli ve önemli sayıdaki isimlerin isimleri olmak üzere, belirgin bir şekilde Mısır menşeli materyallere dair bilgiyi kanıtlar. İblisler. Hermetik metinlerle paralellikler de Mısır etkisine işaret etmektedir.⁴⁰ Her ne kadar Mısır menşeli materyaller bu dönemde geniş çapta dolaşımda olsa da, bunların Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde ortaya çıkışı, bu çalışma için özel olarak Mısır'a özgü bir bölgeye işaret eden diğer kanıtları güçlendirmektedir. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin parodisini ve yalnızca Yahudi Tanrısı'na yönelik küçümsemeyi saklı tutmadığına dikkat edilmelidir; aşağı dünya yöneticilerinin tanrı biçimli tanrılar olarak aşağılayıcı temsili, Helenleşmiş entelektüellerin yerel Mısır dinine yönelik küçümsemesini de göstermektedir. Platon kınamadan da kaçınmaz; Her ne kadar Platonlaştırıcı felsefe Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin temelini oluştursa da, o da ciddi eleştirel revizyondan geçmektedir. Azarlanmaktan kurtulan tek gelenek Hristiyanlıktır. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, Yeni Ahit kanonuna dayanan Hristiyanlık türleriyle geriye dönük olarak karşılaştırıldığında yalnızca yüzeysel olarak Hristiyan görünebilirken, bu, görünüşe göre Mısır'daki Hristiyanlığın ilk aşamalarına uygulanamayan modern bir standarttır. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi birçok açıdan büyük ölçüde reddedilen bir Hristiyanlık türünü temsil ettiği için, onun kendi zamanında Hristiyan olarak görülmediğini varsayamayız. Sonuç olarak, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin prodüksiyonu için en muhtemel ortam, Yunanca konuşulan, çoğulcu, kentsel bir çevrede gelişen ve akıcı bir entelektüel yaşama sahip olan bir Hristiyan okul ortamıdır. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin en kapsamlı metinlerarası metinleri arasında Yuhanna İncili'nin yorumlayıcı gelenekleri, Yaratılış, Yahudi bilgelik edebiyatı, Platon (özellikle Timaeus ve Parmenides), astroloji ve şeytan bilimi yer alır. İskenderiye'nin zengin entelektüel ortamında bu çeşitli entelektüel kaynakların varlığı sürpriz olmayacaktır. Bununla birlikte, bu yalnızca 16 giriş değildir.

--- SAYFA 34 ---

kompozisyonun yeri olarak bir tartışmanın yapılabileceği yer. Antakya ve Roma da dahil olmak üzere Akdeniz dünyasının pek çok şehri de çoğulcu kentsel ortamlar olarak tanımlanabilir. Ancak kümülatif kanıtlar en doğrudan İskenderiye'ye işaret ediyor. Aslında Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i İskenderiye'de yazılmamış olsaydı, onun gibi bir yerde yazılmış olması gerekirdi. İkinci Yüzyıl Roması: Irenaeus Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin varlığına dair en eski kanıt, Roma'yı ziyaret eden ve daha sonra (belki de) Rhône Nehri üzerindeki Lugdunum'un (Lyons) piskoposu olan, Küçük Asya'daki İzmirli Hristiyan ilahiyatçı Irenaeus'un yazılarında bulunur. MS 180 civarında, Yanlışlıkla "Bilgi" Olarak Adlandırılan Şeyin Açığa Çıkarılması ve Devrilmesi (genellikle Sapkınlıklara Karşı olarak bilinir) başlıklı beş ciltlik polemiksel bir çalışma yazdı. İçinde, Yuhanna'nın Gizli Vahiyindeki teogoninin bir kısmıyla yakın benzerlikler gösteren, İlahi Alem'in neslinin bir anlatımı olan bir teogoniye anlatır.⁴¹ Paralel malzeme Barbelo, Autogenes-Mesih ve dört Işık Aeon'unun nesliyle başlar. Daha sonra Sophia'nın tek başına yaratma kararının ve bunun sonucunda cahil ve kibirli bir çocuğun, dünyanın yaratıcısı Yaldabaoth'un ortaya çıkmasının ve yukarıdaki İlahi Alemi taklit ederek kendi göksel arkonlarını ve meleklerini yaratmasının hikayesine geçilir. Bu bölüm Yaldabaoth'un hatalı iddiasıyla son buluyor: "Ben kıskanç bir Tanrıyım ve benden başka tanrı yok."⁴² Irenaeus bu öyküyü yalnızca çürütme amacıyla aktarıyor ve Şeytan'ın Hristiyan düşüncesinin saf akışını nasıl kirlettiğinin bir örneği olarak sunuyor. Her ne kadar iki versiyon arasında önemli farklılıklar açıkça görülse de, benzerlikler yeterince yakındır ve Irenaeus'un Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin bazı versiyonlarından en azından bir kısmından haberdar olması gerekir. Reddini Roma'da yazdığından beri, eserin bu versiyonu MS 180 civarında orada yaşayan Hristiyanlar tarafından biliniyordu. Bu bağlam, Yuhanna'nın kozmolojisine ilişkin Gizli Vahiy'in en azından bir kısmının Mısır dışında bulunduğu erken dönem Hristiyan ortamını oldukça açık bir şekilde göstermektedir. giriş 17

--- SAYFA 35 ---

Mısır'da Dolaşım Mısır'da dolaşıma dair kanıtlar çok kuvvetli. Yuhanna'nın Gizli Vahiy kitabının hayatta kalan dört nüshasının tamamı Mısır'da bulunmuştur ve hepsi de Yunancadan Kipti (Mısır) diline yapılan çevirilerdir.⁴³ Gerçekten de üç bağımsız çeviri yapılmıştır, bu da tek dilli Kiptiler arasında hatırı sayılır bir ilgi olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak, el yazmaları birçok kez kopyalandığına dair kanıtlar gösteriyor, bu da Kipti dilinin daha da geniş bir dolaşıma sahip olduğunu gösteriyor. Kodekslerin yapısındaki, yazıcıların ellerindeki ve lehçelerindeki farklılıklar, her nüshanın kendi tarihine sahip olduğunu göstermektedir. Wolf-Peter Funk, Nag Hammadi kodekslerinde yer alan metinler arasındaki diyalektik farklılıkların, bunların Nil Nehri boyunca seyahat ederken defalarca kopyalanıp dağıtıldığını gösterdiğini savundu. Oldukça açık ki, bazı Kipti versiyon ve formattaki "metinlerimizden" en azından birkaçı, Nag Hammadi bölgesine varmadan önce Nil vadisi boyunca çok seyahat etti. Bu seyahatler sırasında, şüphesiz bazı kişilerin (belirli içerikleriyle ilgilenen veya ilgilenmeyen) bagajlarının bir parçasıydılar. Zaman zaman taşıyıcıları değiştirmiş olabilirler ve muhtemelen çeşitli iletim zincirleri halinde çoğalmak üzere okunmak, değiştirilmek, kopyalanmak (böylece bir anlamda "yayınlanmak") için çantadan çıkarılmışlardır. Yani, yoldaki bu tür molalarda -muhtemelen bazı yerlerde daha uzun süre kalmayı da içerecek şekilde- Güney Yukarı Mısır'a vardıklarında kendilerine uygulanan muamelenin aynısını gördükleri varsayılabilir: Taşıyıcıları ile bölgenin yerlileri arasındaki kişisel veya profesyonel temasların bir sonucu olarak, yavaş yavaş yeni ortamlarına adapte oldular. (Görünüşe göre bu uyarılama neredeyse hiçbir zaman yüzde yüz başarılamamıştı.) Sürecin bazı aşamalarında, ilk giriş bölümünün bir veya iki parçasını birleştirmenin uygun olduğunu düşünen editörler oldu.

--- SAYFA 36 ---

ürünleri daha doğrudan kendi ev üretimlerinden elde edilen diğer ilginç malzemelerle birlikte taşıdılar. Bu tür çeşitli ciltlerin, sahip olmaktan gurur duyduğumuz kodekslere dahil edilmek üzere seçilen bazı öğelerden önce, kendilerine ait bir geçmişi olabilir.⁴⁴ Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, hayatta kalan dört nüsha arasında bir dizi ilginç diyalektik ve metinsel değişkenler sergileyerek bu kalıba çok iyi uyuyor. Bunların her birinin kendine özgü bir geçmişi olduğu, aşağıdaki tabloda da gösterildiği gibi, çeşitli kodekslerde yer alan diğer metinler tarafından da vurgulanmaktadır. Her kodeksteki çalışmalar, kodeks sahiplerinin farklı ilgi alanlarını ve ayrıca Yuhanna'nın Gizli Vahiyi ile birlikte hangi metinlerin okunduğunu göstermektedir. İçerikleri önemli ölçüde farklılık gösterse de, dört metnin tümü yalnızca açıkça Hristiyan eserlerini içermektedir.⁴⁵ Bununla birlikte, tek bir okuyucu kitlesi veya kullanım tipini varsaymayabiliriz. Kitaplar bireyler tarafından okunmuş, okul ya da kilise ortamlarında kullanılmış olabilir ya da Hristiyanlık da dahil olmak üzere farklı ilgi alanlarına sahip bireylerin kütüphanelerine eklenmiş olabilir. Sadece spekülasyon yapabiliriz. NHC II Berlin Kodeksi Yuhanna İncili'nin Gizli Vahiyi Meryem Meryem İncili Thomas'ın Gizli Yuhanna İncili Vahiy Philippe Sophia Sophia Arhontların Hipostazı Arhontların Elçileri Dünyanın Kökeni Üzerine Petrus'un İşleri Yarışmacı Thomas'ın Ruh Kitabı Üzerine Tefsir NHC III NHC IV Yuhanna'nın Gizli Vahiyi Mısırlıların Yuhanna İncili Mısırlıların İncili Egnostos İsa Mesih'in Kutsal Sofyası Diyalogu Kurtarıcı tanıtımı 19

--- SAYFA 37 ---

Pachomian Manastırı Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin kesin olarak konuşabildiğimiz tek ortamı, orta Mısır'daki bir Pachomian manastırının yakınındaki bir kavanoza üç nüshanın dördüncü ya da beşinci yüzyılın sonlarına ait gömülmesidir. Rahipler, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ni içeren herhangi bir el yazması üretmediler, ancak bu eserlerin manastıra ait olması ve ya katılan kişiler ya da diğer destekçiler tarafından hediye olarak verilmiş olması muhtemeldir. Chenoboskian'daki Pachomian manastırı ve daha genel olarak Mısır'daki, özellikle de İskenderiye dışındaki Hristiyanlık hakkında nispeten az şey bilmemize rağmen, üç gerçek tespit edilebilir ve bunlar bizim başlangıç noktamızı oluşturmaktadır. Birincisi, Yuhanna'nın Gizli Vahiy kitabının üç nüshasının Pachomian manastırının elinde olması, ancak oraya nasıl gelmiş olmalarıdır. İkincisi, gömülü el yazmalarının içeriğinin, yeni ortaya çıkan ortodoksluk standartlarına göre sapkın olduğu düşünülüyordu. Üçüncüsü, dördüncü ve beşinci yüzyılın sonlarındaki Kilise'nin hiyerarşik liderliği, Romalı yetkililerin desteğiyle, kısmen ortodoksluğun yeni standartlarını dayatmak için bağımsız manastır kurumları üzerinde otoritesini kullanmaya çalışıyordu. Bu nedenle en iyi tahminimiz, kilisenin manastırı kendi kontrolü altına alma girişimlerine bir yanıt olarak kodekslerin gizlendiğidir. Ancak bu açıklamayı kabul etsek bile pek çok soru yanıtsız kalıyor. Bu metinler neden bir araya toplanıp gömüldü? Bunları kim toplayıp gömdü? Manastırın kınadığı metinleri kurtarmak için tek başına hareket eden hain bir keşiş miydi? Yoksa metinlerin çok değerli ve korunmaya değer olduğu mu düşünülüyordu? Neden asla kurtarılmadılar? Mezarları mı unutuldu? Bu kodekslere sahip olmak, erken Pachomian manastırcılığının teolojik karakteri hakkında ne söylüyor? Rahipler bu eserleri nasıl yorumladılar (hatta okuduklarını varsayarsak)? Bu kitaplar toplum hayatında nasıl kullanıldı? Frederik Wisse, bu kodekslerin çileci eğilimlerinin, manastır yaşamının münzevi uygulamalarıyla çok iyi uyum sağlayacağına işaret etti. Belki de 20 giriş

--- SAYFA 38 ---

keşişlerin "ortodoksluk"tan çok "ortopraksi"yle ilgilendiklerini öne sürüyor.⁴⁶ Ancak bu, uygulama ile inanç arasında anlaşılması zor bir ayrım olduğunu varsayar. Açık olan şu ki, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, ister bireysel keşişler tarafından ister toplumsal eğitim için olsun, topluluk içinde okunsaydı, yorumunun manastır topluluğunun daha büyük amacına iyi bir şekilde uyacağıydı: dinsel toplulukta Ruh'un yaşamını geliştirmek için bireyleri dünyadan ayırarak ruhsal mükemmelliğe doğru şekillendirmek. Keşişler muhtemelen bu eseri Yuhanna İncili'nin yorumlanması, münzevi eğilimleri ve şifa amacıyla kullanılan iblislerin listesi nedeniyle okurlardı. Yahya'nın cinsel şehveti, duyuşal yiyecekleri ve zenginliği kınamasına ilişkin Gizli Vahiy vurgulanırdı. Achmim yakınlarında bulunan Berlin Kodeksinin, kadınların erkeklere tabi kılınmasını kınadığını ve bunu dünya yöneticilerinin insanlığı aldatmaya ve aşağılamaya yönelik bir başka girişimi olarak yorumladığını da belirtmek ilginçtir. Ancak Pakhomius manastırının yakınında bulunan üç elyazmasında bu pasaj, cinsel arzuyu Havva'yla özdeşleştirmek ve böylece kadınların toplum yaşamında ikincilleştirilmesine ve kadın ile erkeğin ayrılmasına yönelik manastır tutumlarını güçlendirmek için değiştirilmiştir.⁴⁷ Bu tür ipuçları, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin manastır ortamında okunmuş olabileceği belirli yolları göstermektedir. Modern Dönemde Yeniden Keşif Tabii ki hikaye bu kitapların gömülmesiyle bitmiyor. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin aktarım tarihi zamanımıza kadar da devam ediyor. Berlin Kodeksi'ne göre hikaye basit; en azından bizim bildiğimiz kadarıyla. Carl Reinhardt'a satıldığı andan itibaren, Berlin Kodeksi büyük ölçüde üniversite eğitimi almış akademisyenlerin menşesinde kaldı.⁴⁸ Nag Hammadi Kodeksleri'nin hikayesi daha karmaşıktır, bunun nedeni kısmen buluntu ve bu kitapları Batılı bilim adamlarının dikkatine sunan araçlar hakkında çok daha fazla şey bilmemizdir. Burada da savaş, ilk olarak II. Dünya Savaşı'nın sonunda Mısır'da yaşanan kargaşada ve daha sonra "Mısır kırsalının yabancı girişine erişilememesinde" rolünü oynadı.

--- SAYFA 39 ---

Amerikalı İncil bilgini James Robinson'dan alıntı yaparsak, 1967'deki Altı Gün Savaşı'ndan 1 Kasım 1974'e kadar,⁴⁹ Robinson, olaya dahil olan çeşitli tarafların izini sürdü ve metinlerin "uçurumdan Kahire'ye" aktarımına ilişkin, kan davası, geçimlik tarım teknolojileri, köy yaşamının toplumsal karmaşıklıkları, rüşvetler, gizli maceralar ve özellikle bunların değersiz olduğu konusunda giderek artan farkındalığı içeren ilgi çekici bir macera öyküsü yayınladı. Robinson, ilk başta yalnızca yemek pişirmek için yakıt olarak yararlı olduğu düşünülen kırıntıların aslında yerel takasta bir değeri olabileceğini, kaşif Muhammed Ali'nin on iki el kitabını "keşif sırasında orada bulunan diğer yedi deve sürücüsüyle" paylaştığını, ancak büyücülük metinlerinde hiçbir şekilde değersiz olan herhangi bir yer almayı reddettiklerini söylüyor.⁵⁰ Dolayısıyla, ilk başta Muhammed Ali kitapları birkaç kuruş veya sigarayla takas bile edemedi. Zaman geçtikçe kitaplar yerel Kıptilerin ve satıcıların eline geçti ve bunlar onları giderek daha yüksek fiyatlara satışa sunmaya başladı ve bu da ilk başta onlara sahip olanlarda belli bir adaletsizlik duygusu yarattı. Sonunda kitaplar ulusal mülk ilan edildi ve Kahire'deki Kıpti Müzesi'nde saklandı, ancak en azından bir kodeks Mısır'dan kaçırılmıştı.⁵¹ Sonunda Mısır, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'dan uluslararası bir akademisyen ekibi toplandı. UNESCO'nun himayesinde metinlerin tam bir tıpkıbasımı ve modern dillere (özellikle İngilizce, Almanca ve Fransızca) ilk çevirileri yapılmıştır.⁵² 1996 yılı itibarıyla, Nag Hammadi keşfine ait koleksiyonun tamamı yayımlanmıştır. En son yayın, Waldstein ve Wisse'nin, Kıpti ve İngilizce tercümelerinin dört versiyonunu da içeren özet baskısıdır. 1896'da, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin tarihinde, üniversite ve akademinin söylemleri ve ekonomisinin yanı sıra din, milliyetçilik, uluslararası hukuk ve (post) sömürgecilik gibi kimlik politikalarıyla sıkı sıkıya iç içe geçmiş yeni bir aşama açıldı.

--- SAYFA 40 ---

Mısır köy yaşamı ile uluslararası akademi arasında, Mısır hükümetinin sömürgeci edinimciliğe karşı ulusal mirasını korumaya yönelik çıkarları ile antik çağlarda ve modern matbaa toplumlarında çok farklı metin üretimi ve disiplinli eğitim teknolojileri arasında. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin modern basılı baskılarını ve çevirilerini, devam eden iletim tarihinin bir parçası olarak görmeliyiz. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin modern tarihindeki en dikkate değer husus, anlamındaki muazzam değişimdir. Modern bilim adamlarının eskilerinkine benzer faaliyetlerle (metin üretme, çeviri, yorumlama ve öğretme) meşgul oldukları görülse de, biz bu faaliyetleri kökten değişen bağlam ve koşullarda gerçekleştiriyoruz ve sonuç olarak bu faaliyetlerin çok farklı amaçları ve etkileri var. Antik çağda okuyucular, ruhlarının ilahi imajını mükemmelleştirmek için Yuhanna'nın Gizli Vahiyini incelediler; büyük ölçüde daha fazla kurtuluş için ya da kurtuluşa yardım etme iddialarını çürütmek için derlendi, tercüme edildi ve dağıtıldı. Ancak modern dünyada bu tür amaçlar akılda tutularak nadiren okunmuştur.⁵³ Genellikle yerini ya Gnostik sapkınlığa ilişkin bir bölüm olarak Ortodoks Hristiyanlık teolojisinde ya da Gnostisizmin tarihsel kökenleri ve tanımı hakkındaki tartışmalarda bulur. Akademi içinde daha dar anlamda değeri büyük ölçüde entelektüel üretim ve prestijle ilgilidir; buna görev süresi ve terfiyle ilgili kaygılar da dahildir - oldukça farklı türden bir kurtuluş da diyebiliriz. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i daha geniş çapta bilinir hale geldikçe, bunun erken Hristiyan tarih yazımı, yapıcı teoloji ve kişisel sahiplenme üzerinde yeni ve çeşitli etkiler yaratmasını bekleyebiliriz. Her durumda, modern okuyucular eserin tarihinin dışında kalmıyor, onu yeni bir tarihsel aşamada ele alıyor. Sonuçlar Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde, muhtemelen İskenderiye'de yazılmış ve yaklaşık üç yüzyıllık bir süre boyunca Mısır'da kapsamlı bir şekilde seyahat etmiş bir eserle karşı karşıyayız. Hristiyan materyallerinin kayda değer varlığı, Mısır'daki Hristiyanlık tarihiyle giderek daha yakın bağların olduğunu gösteriyor. giriş 23

--- SAYFA 41 ---

İkinci yüzyılda Roma'da yazan Irenaeus'un, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde yazılı olan malzemenin bir kısmını, her ne kadar bazı değişikliklerle de olsa, biliyor olması, eserin Mısır dışında da dolaşıma girdiğini akla getiriyor. Irenaeus'un esere ilişkin yaklaşımı, Yuhanna'nın Gizli Vahiyini onaylamak için değil, çürütmek için okuyan bir izleyici kitlesini temsil ediyor. O halde, değişen derecelerde kesinlik ile antik çağda en az üç farklı okuyucu kitlesinin yerini tespit edebiliriz: Mısır'da (ve belki de Roma'da) en az iki ila üç yüzyıllık bir süre boyunca Yuhanna'nın Gizli Vahiyini kendi çeşitli dini amaçları için besteleyen, düzenleyen ve kullananlar; Irenaeus gibi Hristiyanlığın teolojik hakikati hakkında kendi karşıt görüşlerini oluşturmak amacıyla çürütme amacıyla onun bazı versiyonlarını okuyanlar; ve bu literatürü toplayan ve sonunda saklayan Pachomian rahipleri. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin bu tarihi, onun kökeni hakkında şu anda yaygın olan görüşlerin çoğunu karıştıran bir takım sonuçlara yol açmaktadır. Öncelikle bu eseri Yahudilerin yazdığına ya da kullandığına dair hiçbir kanıt yok. Tüm kanıtlar Hristiyan bağlamlarına işaret ediyor. Bu Hristiyan bağlamları, Mısır'da "ortodoks" ile "sapkın" arasında erken dönemde yapılan bir ayrımı desteklemiyor. Bunun yerine bizi, birinci ve ikinci yüzyıllardaki Hristiyan inanç ve uygulamalarının çeşitliliğini dikkate almaya davet ediyorlar; eğer bu sözde "sapkın" Nag Hammadi koleksiyonu sözde "ortodoks" Pachomian rahipler arasında eğitim amacıyla kullanılmış olsaydı, bu durum dördüncü ve beşinci yüzyıllara kadar devam etmiş olabilir. Yuhanna'nın Gizli Vahiy tarihi boyunca pek çok sınırı aşmıştır: şehirdeki bir okuldan çöldeki bir manastıra; Yunanca'dan Kipti'ye; uçurumdan Kahire'ye; geçimlik ekonomiden akademik politikaya; gömülü kavanozdan Amazon.com'a. Baskı teknolojileri artık bu eski eseri şimdiye kadarki en geniş ve en çeşitli izleyici kitlesine ulaştırıyor. Bu yeni izleyicilerin bundan ne çıkaracağı henüz bilinmiyor. 24 giriş

--- SAYFA 42 ---

@ Çeviri Giriş bölümünde belirtildiği gibi, Yuhanna'nın Gizli Vahiy kitabının daha kısa ve daha uzun versiyonlarını temsil eden dört nüshası günümüze kadar ulaşmıştır. Nag Hammadi Kodeksleri II ve IV'ün daha uzun versiyonunun iki nüshası, yalnızca çoğunlukla imla niteliğindeki küçük değişkenler dışında hemen hemen aynıdır. Daha kısa versiyonlardaki farklı okumalar, Berlin Kodeksi (BG) ve Nag Hammadi Kodeksi III, daha anlamlıdır. Yer sıkıntısı nedeniyle, sonraki sayfalarda yalnızca Berlin Kodeksi ve Kodeks II'nin tam tercümesi yer almaktadır. Ancak Kodeks III'teki önemli değişiklikler çevirinin sayfalarının altında verilmiştir. Tüm eski kodeksler gibi, el yazmaları da yüzyıllar boyunca bir miktar hasar görmüş ve hayatta kalan papirüs yapraklarında çok sayıda delik (lacunae adı verilen) bırakmıştır. Akademisyenler bu boşluklarda ne yazıldığını tespit etmeye çalıştılar ve ben de aşağıdaki çeviride bu önerileri köşeli parantez içine alarak kaydettim. . .] olağan kongreyi takip ederek. Bununla birlikte, ilgili el yazmaları (III veya IV), BG ve II'deki eksik metne ilişkin açık ve hasarsız bir beyan içerdiğinde, çeviriyi parantez içine koymadım. Çeviriyi daha akıcı bir İngilizce düzyazıya dönüştürmek için parantez içindeki materyal (...) sağlanmıştır. Aşağıda Michael Waldstein ve Frederik Wisse'nin baskısında verilen Kipti metinlerinin çevirisi bulunmaktadır. Ancak numaralandırma sistemi, sayfa ve satır numaralarından oluşan dört farklı el yazması bölümüne atıfta bulunma şeklindeki standart uygulamayı takip etmek yerine, metni edebi ve anlam birimlerine bölmek amacıyla yeni tasarlanmıştır. Cildin sonundaki bir indeks, referans olarak bu numaralandırma sistemlerine karşılık gelmeleri sağlar.

--- SAYFA 43 ---

berlin kodeksi (bg) 2 1Bir gün Zebedi'nin oğulları Yakup'un kardeşi Yahya tapınağa giderken Arimanios adında bir Ferisi ona yaklaştı. 2O da ona, "Ardından takip ettiğin öğretmenin nerede?" dedi. 3O da ona, "Geldiği yere döndü" dedi. 4 Ferisi bana şöyle dedi: "Bu Nasıralı seni hatayla aldattı. [Kulaklarını yalanlarla doldurdu] ve [kalplerini] kapattı. 5 Seni atalarının geleneklerinden döndürdü." 6 Bunları duyunca tapınaktan ayrılıp çöl olan dağa döndüm. 7 Ve yüreğimde çok üzüлp şöyle dedim: 8 "Kurtarıcı nasıl atandı? 9 Neden onu gönderen babası tarafından dünyaya gönderildi? 10 Babası kimdir? 11 Peki gideceğimiz çağ nasıl bir çağdır? 12 O bize çağın yok olmaz çağa örnek olduğunu söyledi, 13 ama bize ikincisinin ne tür olduğunu öğretmedi." 3 1Tam ben bunları düşünürken gökler açıldı ve göğün altındaki tüm yaratık ışıqla aydınlandı. 3Ve [tüm] dünya sarsıldı. 4Korktum ve izledim. 5 Ve işte bana bir çocuk göründü. 6Sonra, içinde ışıqla bulunan yaşlı bir adam görünümüne büründü. 8[Onu izlememe rağmen], bunun, ışıqla çok sayıda biçime sahip bir [benzerlik] olup olmadığını -çünkü biçimleri birbiri içinde [görünür]- ya da üç yönü olan bir [benzerlik] olup olmadığını [anlamadım].

--- SAYFA 44 ---

nag hammadi kodeksi ii 1 1 [Kurtarıcı'nın] öğretisi ve gizemlerin açığa çıkışı 2 [şeylerle birlikte] sessizlikte gizlenmiş ve onun öğrencisi Yuhanna'ya öğrettiği şeyler. 2 1 Bir gün, Ze[bed]ee'nin so[n]ları Yakup'un [kardeşi] Yahya tapınağa giderken, Arimanios adında bir [Pha]rise ona yaklaştı. 2O da ona, "Ardından takip ettiğin öğretmenin nerede?" dedi. 3Ona, "Geldiği yere döndü" dedim. 4 Ferisi (bana şöyle dedi: "Bu Nazorlu) seni hatayla aldattı. Kulaklarını yalanlarla doldurdu ve [kalplerini] kapattı. 5 Seni atalarının geleneklerinden döndürdü." 6 Ben Yuhanna, bu şeyleri duyunca, tapınaktan [döndüm], dağlık ve ıssız bir yere] 7 ve [yüreğimde büyük bir üzüntüye kapıldım ve şunu sordum:] 8 "Kurtarıcı nasıl atandı?" 9 ve "Neden babası tarafından [dünyaya] gönderildi? 10 Onu [gönderen] babası kimdir? 11 Ve [bizim] soracağımız o sonsuzluk ne tür bir şeydir?" 12Bu konuda ne söyledi? Gideceğimiz zamanın [yok edilemez] çağa göre modellendiğini söyledi, 13[fakat bize ikincisinin ne tür olduğunu öğretmedi.]" 3 1Tam o zaman, ben bunları düşünürken, bakın, [gökler açıldı, 2ve] göğün altındaki [tüm] yaratık aydınlatılmıştı. 3Ve [dünya] sarsıldı. 4[Ben] [korktum 5ve işte] ışıqla [bir çocuğun] yanımda durduğunu gördüm. 6Onu gördüğümde yaşlı bir adam gibi oldu. 7Ve görünüşünü değiştirerek bir hizmetçiye benzedi. 8Benden önceki bu (benzerlikler) birden fazla varlık değildi, fakat ışıqla birçok formlara sahip olan tek bir [benzerlik] vardı. Ve [benzerlikler] birbiri aracılığıyla ortaya çıktı ve [ve] benzerliğin üç şekli vardı.

--- SAYFA 45 ---

28 Berlin kodeksi (bg) 9[Bana] şöyle dedi: "Yuhanna, neden şüphe ediyorsun ve korkuyorsun? 10Çünkü sen [bu benzerliğe] yabancı değilsin. Korkak olma! 11Ben her zaman seninle birlikte yaşayanım. 12Ben [Babayım.] Ben Anneyim. [Ben] O'yum. 13Ben sonsuza kadar var olan, bozulmamış ve karışmamış olanım. 14Şimdi size var olanı, neyin var olduğunu ve neyin oluşması gerektiğini öğretmek için geldim; 15 böylece görünmez ve görünen şeyleri [anlayacaksınız] ve size mükemmel İnsan'ı öğreteceğim. 17 Şimdi [yüzünüzü] bana kaldırın ve dinle. [Bugün sana anlatacağım şeyleri alın ki] siz de bunları mükemmel İnsanın [hareketsiz] neslinden olan düşük ruh arkadaşlarınıza anlatın." 4 1Ve bilmeyi [sordum]. 2Bana şöyle dedi: "[Birlik], üzerinde hiçbir şeyin hüküm sürmediği bir monarşidir. 3 Her Şeyin Tanrısı ve Babası, [kutsal], görünmez, Bütün'ün üzerinde [var olan], çürümez, 4 saf ışık olarak [var olan], hiçbir göz ışığının ona bakması mümkün olmayandır. 5 O, Ruh'tur. It is not appropriate to think about It as god or that It is something similar. 6For It surpasses divinity. It is a dominion having nothing to rule over It. 7For there is nothing existing before It nor does It have need of them. 8It does not need life. 10For It is eternal. It does not need anything. 11For It cannot be made perfect as though It were deficient and only required perfecting. Rather It is always totally perfect. 12It is light. 13Sınırlanamaz, çünkü O'ndan önce onu sınırlandıracak hiçbir şey yoktur. 14O'ndan önce onu inceleyecek kimse yoktur. 15Ölçülemezdir, çünkü O'ndan önce (herhangi bir şey) varmış gibi O'nu ölçecek bir şey yoktur. 16Görünmezdir, çünkü O'nu görececek kimse yoktur.

--- SAYFA 46 ---

9[O] bana şöyle dedi: "Yuhanna, Yo[h]n, neden şüphe ediyorsun ve neden korkuyorsun? 10Bu benzerliğe yabancı mısın?—Bu demek oluyor ki, korkma! 11Ben her zaman [yanında yaşayanım (çoğul)]'um. 12Ben Babayım. Ben Anneyim. Ben So[n]um). 13Ben O'yum. 14[Şimdi size var olanı [ve neyin ortaya çıktığını] ve neyin [olması gerektiğini] öğretmeye geldim] ki, görünürde olmayan [ve görünenleri] anlayasınız, 16 ve size mükemmel İnsan'ın [sabit] neslini öğreteyim ki, yüzünüzü kaldırın. bugün [size öğreteceğim] şeyleri [alacağım] 18 ve siz bunları, mükemmel İnsanın [sabit] neslinden gelen ruh kardeşlerinize anlatacaksınız. 3[O, [Tüm'ün] üzerinde yaşayan [görünmez] olan, [A]ll'in Tanrısı ve Babası olarak mevcuttur. . hiçbir gözün bakamayacağı saf ışık olarak var olan ölümsüzlük. 5[O] görünmezdir [Ruhtur] ve Onun tanrılar gibi olduğunu ya da ona benzer bir şey olduğunu [düşünmek] uygun değildir. 6 Çünkü O, üzerinde [hiçbir şey olmaksızın] var olan, ilahi olmaktan da ötedir. Hiçbir şey onun üzerinde egemenlik kurmaz. 9[. . .] Olumsuz [. . .] daha az [. . .] Onun içinde mevcuttur. 10O, tek başınadır, çünkü [hiçbir şeye] ihtiyacı yoktur. 11Çünkü O, tümüyle mükemmeldir. [Onda], O'nu mükemmelleştirecek [herhangi bir şeyin] hiçbir şeyi [eksikliği] yoktur, 12[fakat] O, [ışıkta] her zaman tamamen mükemmeldir. 13O [sınırlanamaz] çünkü [Ondan önce] onu sınırlandıracak hiçbir şey yoktur. 14[O] gizemlidir[çünkü] Ondan önce [Onu inceleyecek] kimse yoktur. 15[Ölçülemezdir çünkü][Ondan önce ölçecek] hiçbir şey yoktur. 16 Hammadi kodeksi ii'yi rahatsız edecek kimse olmadığı için [görünürdür] 29

--- SAYFA 47 ---

30 berlin kodeksi (bg) sonsuza kadar mevcuttur. 18(O) anlatılamaz çünkü hiç kimse O'nu onun hakkında konuşacak kadar anlamadı. 19(O)'dur ki, O'ndan önce O'na isim verecek kimse bulunmadığından adı söylenemez. 20 O, ölçülemez ışıktır, kutsal ve kirlenmemiş olan saf ışıktır, 21 bozulmaz biçimde mükemmel olan, tarif edilemez ışıktır. 22Bu ne mükemmellik, ne bereket, ne de tanrısallıktır, fakat bunlardan çok daha üstün bir şeydir. 23 Sınırsız ve sınırlı değildir, fakat bunların çok üstünde bir şeydir. 24Çünkü O ne maddi ne de cisimsizdir. 25Ne büyük, ne de küçük. 26Bu bir miktar değildir. 27O bir yaratık değildir. 28Hiç kimsenin onu bilmesi mümkün değildir. 29 Var olan Bütün'e ait bir şey değil, bunlardan daha iyi olan bir şeydir; başkalarından üstün (sanki onlarla kıyaslanabilirmiş gibi) değil, Kendine ait olan bir şeydir. 30 Bir çağa (onun kurucu parçası olarak) katılmaz. O'na göre zaman mevcut değildir. Çünkü bir çağa katılan kişi, onu başkaları tarafından hazırlamış olmak zorundadır. 31 Ve O, sınır koyanlardan bir şey almadığı için, O'nun için zaman sınırlandırılmamıştır. 33O'nun (hiçbir şeye) ihtiyacı yoktur. Bütünden gelen hiçbir şey O'ndan önce mevcut değildir. 34O'nun mükemmel ışıktaki tek istediği, yalnızca kendisidir. 35Karışmamış ışığı, ölçülemez enginliği seyredecek. 37Sonsuzluk veren sonsuzluk, ışık veren ışık, hayat veren hayat, bereket veren kutlu, anlayış veren anlayış, iyilik veren her zaman iyi olan, iyilik yapan, 38sahip olduğu değil verdiği, merhamet veren merhamet, lütuf veren lütuftur. 5 1 Ölçülemez ışık hakkında sana ne söyleyeyim? Anlaşılmayan (yalnızca ifade edilebilecek olan) ışığın benzerliğidir. 2Böylece sizinle O'nu bilebildiğim kadarıyla konuşacağım. Çünkü O'nu kim sonsuza dek bilebilir ki?

--- SAYFA 48 ---

bkz. 17Sonsuza dek var olan bir sonsuzluktur. 18[Anlatılamaz çünkü] O'nu anlayacak ve O'nun hakkında konuşacak kimse yoktur. 19Adlandırılmaz çünkü [Ondan önce] onu isimlendirecek kimse yoktur. 20O, saf, [kutsal ve kirlenmemiş] [ölçülemez ışıktır]. 21 Bozulmazlıkta mükemmel olmak anlatılamaz. 22. Mükemmellik, kutluluk ve tanrısallık bakımından (var değildir) ama (bunlardan) çok daha üstündür. 24O ne maddidir ne de maddidir. 25[O] büyük ya da küçük değildir. 26 O, nicelik veya [nitelik] sahibi olduğu [söylenilecek] bir şey değildir. 28Çünkü kimsenin bunu bilmesi mümkün değildir. 29[Mevcut şeyler arasında bir şey değil, fakat] çok daha üstündür; (başkalarından, sanki onlarla mukayese edilebilirmiş gibi) [üstün] [değil], fakat Kendine ait olandır. 30 O, çağlara ya da zamana (onların kurucu bir parçası olarak) katılmaz. Çünkü bir çağda katılan şey ilk önce (başkaları tarafından) hazırlandı. 31Ona zaman içinde bir pay verilmedi [çünkü] başkasından hiçbir şey almıyor; 32çünkü [ne olursa olsun] borç olarak alınacaktı. 33Çünkü her şeyden önce var olan, [herhangi bir şeyden] alması gereken bir eksiklik değildir. 34Çünkü bu kişi, O'nun ışığında [yalnızca] Kendisine hayretle bakar. 35[. . .] Çünkü O bir enginliktir. 36 Ölçülemez bir [sadeliğe] sahiptir. 37 Sonsuza dek veren, hayat veren, bereket veren kutlu, anlayış veren bilgi, iyilik veren iyilik verendir. 38Merhamet ve kurtuluş veren merhamettir. Bu, sahip olduğu değil, verdiği bir lütuftur. 5 1 Sizinle ölçülemez, kavranılamaz [ışık] hakkında [nasıl konuşacağım]? nag hammadi codex ii 31 III 4.27 O bir yaratık değildir; Bu [bir] kalite değil.

--- SAYFA 49 ---

32 berlin codex (bg) 3Onun sonsuzluğu yok edilemez, huzur içindedir, sessizlik içinde dinlenir. 4(O), Herşey'den önce var olandır, çünkü O, tüm çağların başıdır -5eğer onunla birlikte başka bir şey varsa. 6 Çünkü aramızda O'nda görünen dışında hiç kimse ölçülemez olana ait olan şeyleri anlamadı. 7Bize bunları söyleyen odur. 8(O), Kendisini çevreleyen canlı suyun pınarı olan, saflık dolu ışık olan ışık suyunda yalnızca Kendini bilendir. 9Ruh'un pınarı ışığın diri suyundan aktı. 10Ve tüm çağları ve dünyaları bol miktarda besledi. 11O, kendisini çevreleyen saf ışıktaki, yani suda görerek, her açıdan kendi görüntüsünü algıladı. 13Ve onun düşüncesi bir şey haline gelir. 14O ortaya çıktı. Işığın parlaklığında O'nun huzurunda duruyordu; 15O, Her Şey'in önünde olan güçtür. 16 Ortaya çıkan odur, 17 Her Şeyin mükemmel Pronoia'sı olan, 18 ışık, ışığın benzerliği, 19 Görünmez olanın sureti, 20 mükemmel güç olan, Barbelo, görkemin mükemmel sonsuzu. 21O'nu yüceltiyor çünkü O aracılığıyla ortaya çıktı. 22O'nu algıladı. 23O, ilk Düşüncedir (Protennoia), Onun suretidir. 25O, bakire Ruh olan, 26üçlü erkek, üçlü güce ait olan, üçlü na[med], üçlü doğan, yaşlanmayan çift cinsiyetli, Pronoia'dan gelen ilkel İnsan oldu. III 5.4 (O) tüm çağların başıdır çünkü onun iyiliği tüm çağları sağlar. III 5.9-10 ve [canlı] suyun aktığı Ruh'un pınarı. Tüm çağlara ve onların dünyalarına bol miktarda besin sağladı.

--- SAYFA 50 ---

3[Çünkü] Onun [sonsuzluğu] yok edilemez, sakindir [ve] [sessizlikte, dinginlikte] mevcuttur. 4O, [Tüm'den önce vardır, çünkü] O, [tüm] çağların O'dur [ve] iyiliğiyle onlara güç verir. 6Çünkü biz [bu tarif edilemez konuları anlamıyoruz ve] Baba'dan görünen dışında hiçbirimiz bu [ölçülemez] şeyleri bilmiyoruz. 7Bu, [yalnız bizimle konuşan] kişidir. 8Çünkü diri suyun pınarı olan, onu çevreleyen, Kendi ışığıyla (yalnız) Kendine bakandır. 10 Ve O, [tüm] çağların ihtiyacını sağlar. 11Ve her şekilde Kendi suretine bakar, onu Ruh'un pınarında görür, 12Kendisini çevreleyen saf ışığın pınarındaki suyu, ışığını ister. 13Ve [Onun düşünmesi] bir şey oldu. 14 Ve O'nun ışığının [ışığında] Onun huzurunda görünen kişi ortaya çıktı. 15Onlardan önce var olan ilk [güç] odur. 16O'nun düşüncesinden ortaya çıktı, 17[Her Şeyin Pronoia'sı], 18onun ışığı [. . .] ışık, 19 [mükemmel] güç, yani, kusursuz görünmez bakire Ruh'un [imgesi], 20[ilk güç, Barbelo'nun görkemi, çağlar boyunca mükemmel olan görkem, vahyin görkemi. 21[O] Bakire Ruh'u yüceltti ve O'nun yüzünden ortaya çıktığı için O'nu övdü. 23 Bu, O'nun suretinin ilk Düşüncesidir (Protennoia). 24Herkes için bir rahim oldu çünkü o hepsinden önceydi, Anne-Baba, 25ilk İnsan, Kutsal Ruh, 26üçlü erkek, üçlü güç, androjen adı verilen üçlü ve görünmezler arasında sonsuz sonsuzluk ve ilk ortaya çıkan. nag hammadi codex ii 33 III 5.21-22 O'nun aracılığıyla ortaya çıktığı için O'nu yücelten yücelik. Ve o [Onu] yüceltti. III 5.26 [üçlü erkek, üçlü] ilahi, [üçlü adı verilen, üçlü güç,] yaşlanmayan, [Onun Pronoia'sından ortaya çıkan] çift cinsiyetli aeon.

--- SAYFA 51 ---

34 berlin kodeksi (bg) 6 1Ve Barbelo ondan kendisine Önbilgi vermesini istedi. 2Kabul etti. 3O razı olduğunda Önbilgi ortaya çıktı. 4 Pronoia olan Düşünce'nin yanında durdu. 6 Görünmeyi ve mükemmel gücü, Barbelo'yu yüceltti; çünkü onlar onun aracılığıyla var oldular. 7Yine bu güç ona Yolsuzluk vermesini istedi. 8 Ve O da onayladı. 9O onaylayınca Yolsuzluk ortaya çıktı. 10Ve Düşünce ve Önbilgi'nin yanında durdu, 11Görünmezi ve onun sayesinde var olan Barbelo'yu yüceltti. 12Ondan kendisine Sonsuz Yaşam verilmesini istedi. 13Kabul etti. 14O razı olduğunda Sonsuz Yaşam ortaya çıktı. 15Ve ayağa kalkıp 16O'nu ve Barbelo'yu yüceltiler, çünkü onlar onun sayesinde var olmuşlardı. 17Görünmez Ruh'un açığa çıkışından. 23Bu, ilkel İnsan olan Baba'nın 24Sonsuzluklarının beşlisidir, Görünmez olanın suretidir, 25yani: Barbelo, Düşünce, Önbilgi, Bozulmazlık ve Sonsuz Yaşam. 26Bu çift cinsiyetli beşli, doğmamış Baba'dan Baba olan Aeon'ların on yılıdır. III 6.11 çünkü o onun sayesinde var oldu III 6.11 Görünmez Ruh'u ve Barbelon'u onun sayesinde var oldukları için yüceltiler.

--- SAYFA 52 ---

6 1Barbelo görünmez bakire Ruh'tan kendisine bilgi vermesini istedi. 2Ve Ruh baktı. 3[Baktığında], Önbilgi ortaya çıktı 4[an]d, [P]ronoia'nın yanında durdu. 5O, görünmez [bakire] Ruh'un Düşüncesindendir. 6Onu ve Onun mükemmel gücünü [Ba]rbelo'yu yüceltti, çünkü onun sayesinde var olmuştu. 7Ve bir kez daha (Ondan) kendisine Yetki [yok edilebilirlik] vermesini istedi. 8Ve baktı. 9Ve [Bakışında], İndest[ruct]ability [ortaya çıktı]. 10Ve Düşünce ve Önbilgiyle ayakta durdu. 11Görünmeyen'i ve Barbelo'yu yüceltti; çünkü onlar onun sayesinde var olmuşlardı. 12Ve Barbelo ona Ebedi Yaşam'ı vermesini istedi. 13Ve görünmez Ruh baktı. 14Ve bakışında Sonsuz Yaşam ortaya çıktı. 15Ve onlar da [odaya] gittiler. 16Görünmez Ruh'u ve Barbelo'yu yüceltiler; çünkü onlar onun sayesinde var olmuşlardı. 18Ve yine (Ondan) Gerçeğine vermesini istedi. 19 Ve görünmez Ruh baktı. 20Gerçek ortaya çıktı. 21Ve ayağa kalktılar. 22 Onaylayan görünmez Ruh'u ve onun Barbelo'sunu yüceltiler; çünkü onlar onun sayesinde var olmuşlardı. 23Bu, ilk İnsan olan ve görünmez Ruh'un sureti olan Baba'nın 24Sonsuzluklarının beşlisidir. 25Bu Pronoia'dır, yani: Barbelo, Düşünce, Önbilgi, Yok Edilemezlik, Sonsuz Yaşam ve Gerçek. 26Bu, Baba Aeons'un on yılı olan Aeons'un çift cinsiyetli beşlisidir. nag hammadi kodeksi ii 35 III 6.15 Ve o ayaktaydı III 6.26 Bu, Babanın Aeon'larının on yılı olan çift cinsiyetli beşlidir.

--- SAYFA 53 ---

36 Berlin kodeksi (bg) 7 1Barbelo dikkatle O'na, saf ışığa baktı. 2Kendisini O'na çevirdi. 3Kutsal bir ışık kıvılcımı doğurdu, 4ama büyüklük bakımından ona eşit değildi. 5Bu, Baba'dan ortaya çıkan Tek-doğmuş, 6kutsal Autogenes, saf ışıktan oluşan Bütün Ruh'un ilk doğan oğludur. 7 Görünmez Ruh, ilksel güçten, yani Pronoia'sı Barbelo'dan ilk ortaya çıkan, varlığa gelen ışıktan dolayı sevindi. 8Ve onu kendi iyiliğiyle/ Mesihlikle meshetti. 9Böylece kusursuz oldu. Onun içinde iyilik/Mesih eksikliği yoktu. 10 Çünkü o, onun için döktüğü görünmez Ruh'un iyiliğiyle/Hristiyanlıkla meshedildi. 11Ve meshedilmeyi bakire Ruh aracılığıyla aldı. 12O'nun huzurunda durdu ve görünmez Ruh'u ve kendisinden ortaya çıktığı kusursuz Pronoi[a]'yı yüceltti. 13 14Kendisine tek bir şeyin verilmesini istedi: Akıl. 15Görünmez Ruh razı oldu. 16Akıl ortaya çıktı. 17 Mesih'in yanında durup onu ve Barbelo'yu yüceltti. 18 Çünkü bunların hepsi sessizlik ve düşünce içinde ortaya çıkmıştı. 19Görünmez Ruh bir iş yapmak istedi. 20Onun vasiyeti bir eser haline geldi. 21 O ortaya çıktı. O, Zihin ve Işık'ın yanında durarak Onu yüceltti. 22 Söz, İrade'yi takip etti. 23Çünkü Mesih her şeyi Söz aracılığıyla yarattı. 24İlahi Autogenes, Sonsuz Yaşam ve İrade, Akıl ve Önbilgi ayakta duruyor, 25 onun aracılığıyla var olduklarından beri görünmez Ruh'u ve Barbelo'yu yüceltiyordu. 26 Ruh aracılığıyla, Barbelo'nun oğlu ilahi ebedi Autogenes'i mükemmelleştirdi, böylece ebedi bakire görünmezin önünde durdu III 7.3 Kutsal ışığa benzeyen bir ışık kıvılcımı doğurdu III 7.12 O, görünmez Ruh'u ve onun sayesinde ortaya çıktığı kişiyi yücelterek Onun huzurunda durdu. III 7.14 Ve kendisine bir çalışma arkadaşı olan Mind'in verilmesini istedi.

--- SAYFA 54 ---

7 1Ve görünmez Ruh'u çevreleyen saf ışık ve onun ışıltısı içinde Barbelo'ya baktı, 2 ve ondan hamile kaldı. 3 Mutluluğa benzeyen bir ışıktaki bir ışık kıvılcımı yarattı, 4 ama O'nun büyüklüğüne eşit değildi. 5Bu, ortaya çıkan Ana-Baba'nın tek oğluydu. 6O, onun tek çocuğudur, Baba'nın biricik oğludur, saf ışıktır. 7 Sonra görünmez bakire Ruh, Pronoia'nın ilk gücü olan Barbelo'dan ilk ortaya çıkan ışıktan dolayı sevindi. 8Ve O, onu kendi iyiliğinden/Hristiyanlığından meshetti 9 ta ki [iyi]likten/[Mesih]likten hiçbir eksiği olmadan mükemmel hale gelinceye kadar 10 çünkü onu görünmez Ruh'un [goo]d[ne]ss/[Chri]st[ho]od'unda meshetmişti. 11 Ve üzerine yağarken O'nun önünde durdu. 12A[nd]Ruh'tan alır almaz, kutsal Ruh'u ve kusursuz Pro[n]oia'yı yüceltti; 13çünkü o onun sayesinde açığa çıkmıştı. 14Ve kendisine bir iş arkadaşının, yani Akıl'ın verilmesini istedi. 15 Ve baktı. 16 Ve görünmez Ruh'un bakma eylemiyle Akıl ortaya çıktı. 17Ve Mesih'in yanında durup onu ve Barbelo'yu yüceltti. 18Çünkü bunların hepsi sessizlik içinde var oldu. 19Ve Düşünce, görünmez Ruh'un Sözü aracılığıyla bir iş yaratmak istedi. 20Ve onun İradesi bir iş oldu. 21 Ve O, Akıl ve Işık'ı yücelterek ortaya çıktı. 22 Ve Söz, İrade'yi takip etti. 23Çünkü Tanrı Autogenes Mesih, Söz sayesinde Her Şeyi yarattı. 24 İradeyle sonsuz yaşam ve önceden bilmeyle akıl ayaktaydı. 25 Görünmez Ruh'u ve Barbelo'yu yücelttiler, çünkü onun sayesinde var oldular. 26 Ve Kutsal Ruh, Kendisinin ve Barbelo'nun oğlu ilahi Autogenes'i yetkinleştirdi, böylece büyük ve görünmez bakire nag hammadı kodeksi ii'nin önünde durabildi. 37 III 7.19 Görünmez Ruh, Söz III aracılığıyla bir iş yapmayı arzuladı. 7.26 Büyük görünmez Ruh, Barbelon'un oğlu ilahi Autogenes'i yetkinleştirdi.

--- SAYFA 55 ---

38 Berlin kodeksi (bg) Spirit. 270, büyük bir onurla onurlandırdığı ilahi Autogenes Mesih'ti; 28yani, O'nun ilk Ennoia'sından var olan kişi. 29 Görünmez Ruh'un Her Şeye Tanrı olarak atadığı kişi, gerçek tanrıdır. 30O'na tüm yetkiyi verdi ve Her şeyi bilmesi için O'ndaki gerçeğin ona tabi kılınmasını sağladı. 32(O), lâıyık olanlar arasında adını anacakları kimsedir. 8 1Çünkü Mesih ve Ölümsüzlük olan ışıktan, ilahi [Ruh] aracılığıyla, 2 dört büyük Işık, onun önünde durabilmeleri için ilahi Autogenes'ten ortaya çıktı. 3Bu üç şunlardır: İrade [ve] Düşünce ve Yaşam. 4 Ve bu dördü şunlardır: Lütuf, Anlayış, Algılama ve Basiret. 5Lütuf, ilksel Aeon'daki ışık meleği olan ilk Işık Harmozel'e aittir (aittir); 6Onunla birlikte üç Aeon vardır: Lütuf, Gerçek ve Biçim. 7İkinci Işık Oroiael, ikinci Aeon'a yerleştirdiği ışıktır; 8Onunla birlikte üç Aeon vardır: Pronoia, Algı, Hafıza. 9Üçüncü Işık Daveithe, üçüncü Aeon'un üzerine yerleştirdiği ışıktır; 10Onunla birlikte üç Çağ vardır: Anlayış, Sevgi, Benzerlik. 11Dördüncü Işık Eleleth, dördüncü Aeon'un üzerine yerleştirdiği ışıktır; 12Onun yanında üç Çağ vardır: Mükemmellik, Barış ve Bilgelik. 13Bunlar, ilahi Otomatik Oluşturucu'nun önünde duran dört ışıktır, 14 ilahi görünmez Ruh'un onayı aracılığıyla Çocuk'un, büyük Otomatik Oluşturucu Mesih'in yanına yerleştirilen on iki Aeon'dur. 15On iki Aeon, Autogenetos'un Oğlu'na aittir. III 7.30 Bütünü bilebilsin diye, O'ndaki hakikati kendisine tabi kıldı. III 8.1 Görünmez Ruh'un armağanı aracılığıyla Mesih olan ışıktan ve ölümsüzlükten III 8.5 Armozel

--- SAYFA 56 ---

Ruh. 27İlahi Autogenes, yani Mesih, O'nu güçlü bir sesle onurlandıran kişidir. 28Pronoia'da ortaya çıktı. 29 Ve görünmez bakire Ruh, Autogenes'i Tüm'ün üzerinde gerçek tanrı olarak yerleştirdi. 30 Ve Her Şeyi bilebilsin diye, tüm otoriteyi ve Kendisinde yaşayan gerçeği ona tabi kıldı. 31(O), adını her türlü addan daha yüce bir adla andıkları kişidir. 32Çünkü bu ismi layık olanlara söyleyecekler. 8 1 Çünkü Mesih olan ışıktan ve Ruh'un armağanı aracılığıyla Yok Edilemezlik'ten, 2 ilahi Autogenes'ten gelen dört Işığı önünde duracak şekilde baktı. 3Ve üçü şunlardır: İrade, Düşünce ve Yaşam. 4Ve dört güç şunlardır: Anlayış, Lütuf, Algılama ve Basiret. 5Şimdi Işıktaki yaşayan Lütuftur, ilk melek olan Aeon Armozel'dir. 6Ve diğer üç Aeon da bu Aeon'la birliktedir: Lütuf, Gerçek, Form. 7Ve ikinci Işık Oriael, ikinci Aeon'da kurulmuş olandır. 8Ve onunla birlikte üç Aeon daha var: Pronoia, Algılama, Bellek. 9 Ve üçüncü Işık, üçüncü Aeon'da kurulan Daveithai'dir. 10Ve onunla birlikte olan diğer üç Aeon şunlardır: Anlayış, Sevgi ve Benzerlik. 11Ve dördüncü Aeon, dördüncü Işık Eleleth'in üzerinde kuruldu. 12 Ve onunla birlikte olan üç Çağ şunlardır: Mükemmellik, Esenlik, Bilgelik. 13Bunlar ilahi Autogenes'in önünde duran dört ışıktır. 14Bunlar, görünmez Ruh'un iradesi ve armağanı aracılığıyla, büyük Autogenes Mesih'in Oğlu'nun önünde duran on iki Aeon'dur. 15 Ve on iki Aeon, [A]utogenes'in Oğlu'na aittir. nag hammadi codex ii 39 III 8.13-14 Bunlar, ilahi Autogenes'in önünde duran dört ışıktır, büyük Autogenetor Mesih'in armağanı ve onayı aracılığıyla, görünmez Ruh'un armağanı ve onayı aracılığıyla Çocuğun önünde duran on iki Aeon'dur.

--- SAYFA 57 ---

40 Berlin kodeksi (bg) 9 1Her şey Kutsal Ruh'un iradesiyle, Autogenes aracılığıyla sağlam bir şekilde kuruldu. 2 Ve ilk Anlayış ve mükemmel Akıl'dan itibaren, Tanrı aracılığıyla, büyük görünmez Ruh'un onayı ve Autogenes'in onayı aracılığıyla, O, gerçek mükemmel İnsan'a, ilk vahiy olan Adem adını verdi. 3Bu onu, Harmozel'in ilk Aeon'u ve onunla birlikte olan güçleri olarak, büyük ilahi Otomatik Oluşturucu Mesih'in yanındaki ilk Aeon'a yerleştirdi. 4 Ve görünmez Ruh ona yenilmez bir entelektüel güç verdi. 5İsa şöyle dedi: 'Görünmez Ruh'u yüceltiyorum ve övüyorum. 6Çünkü her şey senin sayende var oldu ve her şey sende var. 7Ve seni, Autogenes'i ve üç Aeon'u övüyorum: Mükemmel güç olan Baba, Anne ve Çocuk.' 8Ve Çocuğu Seth'i ikinci Işık Oroiael'in üzerine yerleştirdi. 9 Ve üçüncü Aeon'da, üçüncü Işık Daveithe'de sonsuza dek yaşayan azizlerin ruhları olan Şit'in tohumu yerleştirildi. 10 Ve dördüncü Aeon'a mükemmelliklerini anlayan ruhtar yerleştirildi. 11 Ancak hemen tövbe etmediler ve bir süre ısrar ettiler. 12Ama sonunda tövbe ettiler. 13Onları kendi boyunduruğuna bağlayan ve görünmez Ruh'u yücelten dördüncü Işık Eleleth'te kalacaklar. 10 1 Kardeşimiz Sophia, bir Aeon olarak kendi içinden ve Ruh ve Önbilme düşüncesinden bir düşünce düşündü - III 9.1 (III'de değil) III 9.2 İlk Anlayış ve mükemmel Zihin'den, mükemmel, gerçek, kutsal İnsan, Autogenes'in huzurunda büyük görünmez Ruh'un armağanı ve onayı aracılığıyla, ona Adamas adı verildi. III 9.4 Ve Görünmez olan ona fethedilemez bir entelektüel güç verdi.

--- SAYFA 58 ---

9 1Ve Bütün, Kutsal Ruh'un iradesiyle, Autogenes aracılığıyla sağlam bir şekilde kuruldu. 2 Ve mükemmel Aklın Ön Bilgisinden, görünmez Ruh'un iradesinin ve Autogenes'in iradesinin açığa çıkması yoluyla, görünmez Ruh, mükemmel İnsan'a, ilk vahiy ve gerçeğe Pigera-Adamas adını verdi. 3Ve onu ilk Aeon'da, büyük Autogenes Mesih'in yanında, ilk Işık Armozel'in yanında kurdu. Ve Onun güçleri onun yanındaydı. 4 Ve Görünmeyen, ona yenilmez bir entelektüel güç verdi. 5 Ve o konuştu, görünmez Ruh'u yüceltti ve övdü ve şöyle dedi: 6 'Her şey senin sayende var oldu ve Her şey sana geri dönecek. 7Ve seni ve Autogenes'i üç Aeon ile öveceğim ve yücelteceğim: Baba, Anne, Çocuk, mükemmel güç.' 8Ve Çocuğu Seth'i ikinci Aeon'da ikinci Işık Oroiel'in yanına yerleştirdi. 9 Ve üçüncü Aeon'da Şit'in soyu üçüncü Işık olan Daveithai'nin üzerine dikildi. Ve kutsal ruhlr kuruldu. 10Dördüncü Aeon'da, Dolunay'dan habersiz olanların ruhları yeniden kuruldu. 11Ve hemen tövbe etmediler ama bir süre ısrar ettiler. 12Sonra tövbe ettiler. 13Dördüncü Işık Eleleth'in yanında yaşadılar. 14 Bunlar görünmez Ruh'u yücelten yaratıklardır. 10 1Epinoia'lı Sophia, bir Aeon olarak kendi içinden bir düşünce düşündü ve görünmez Ruh ve Foreknownag hammadi kodeksi ii 41 III 9.7 "Seni, Autogenes'i ve aeon üçlüsünü, yani Baba, Anne ve Çocuk'u, mükemmel gücü övüyorum." III 9.8 Ve oğlu Seth, ikinci ışık Oroiael ile birlikte ikinci çağa yerleştirildi. III 9.9 Ve üçüncü Aeon'a, üçüncü Işık Daveithe ile birlikte aeon'da yaşayan azizlerin ruhları olan Seth'in tohumu yerleştirildi. III 9.14 Görünmez Ruh'u yüceltmek için o yerde toplanmıştı.

--- SAYFA 59 ---

42 berlin kodeksi (bg) çıkıntısı. 20, benzerliğin kendi içinden görünmesini özgürce istedi. 3Her ne kadar Ruh onunla aynı fikirde olmasa da, ne rıza gösterse, ne de eşi bakire erkek Ruh'u onaylasa da. 4 Ama uyum bulamadı. 5 Ruh'un onayı olmadan ya da kendi uyumunu anlamadan razı olmak üzereyken 6 şişti. 7İçindeki cesarettten dolayı düşüncesi boş duramıyordu. 8Ve ürünü kusurlu, görünüşü çirkin olarak ortaya çıktı, çünkü bunu partneri olmadan yapmıştı. 9 Ve Anne'ye benzemiyordu; çünkü başka bir şekli vardı. 10Düşünürken, onun farklı bir benzeyişe göre modellendiğini gördü. 11Yılan yüzü ve aslan yüzü vardı. 12Gözleri ateşle parlıyordu. 13Ölümsüzlerden hiçbiri görmesin diye onu bu yerlerin dışına attı. 14Çünkü onu bilgisizce doğurmuştu. 15Onunla parlak bir bulutu birleştirdi. 16Herkesin annesi, Hayat denilen Kutsal Ruh dışında kimse onu görmesin diye bulutun ortasına bir taht koydu. 18Ve ona Yaldabaot adını verdi. 19O, Ana'dan büyük bir güç alan Baş Hükümdardır. 11 1Kendisini ondan uzaklaştırdı. 2Doğduğu yeri terk etti. 3Başka bir yeri ele geçirdi. 4Kendisi için, şimdi içinde ikamet ettiği, parlak bir ateşle yanan bir sonsuzluk yarattı. III 10.2 Benzerliğin kendi içinden görünmesini özgürce istedi. Düşüncesi boş değildi ve ürünü kusurlu olarak ortaya çıktı, çünkü kendi formunda kalıplanmamıştı, çünkü bunu partneri olmadan yapmıştı ve (ve) Anne'nin benzerliğinde kalıplanmamıştı. III 10.6 tamamlandı. III 10.8 ve ürünü kusurlu olarak, kendi biçiminde biçimlendirilmeden ortaya çıktı, çünkü onu partneri olmadan yaratmıştı.

--- SAYFA 60 ---

çıkıntı. 2Kendi içinden bir benzerliğin ortaya çıkmasını istedi. 3Ruh'un isteği olmadan, Ruh onaylamamıştı, eşi olmadan ve onun düşüncesi olmadan. Çünkü erkeksi görünümü tasvip etmiyordu ve eşini de bulamamıştı. 5 Ruh'un iradesine ve eşinin anlayışına aykırı bir şekilde düşündü. 6O doğurdu. 7İçindeki yenilmez güç nedeniyle düşüncesi boş durmadı. 8 Ve ondan kusurlu bir ürün çıktı ve bu, kendi modelinden farklıydı, çünkü onu eşi olmadan yarattı. 9Ve Annesinin benzerliğine göre yapılmamıştı, çünkü farklı bir biçimi vardı. 10 Vasiyetinin (ürününü) gördüğünde farklıydı, aslan yüzü bir yılanın maketi 11. 12Gözleri şimşek gibi parlıyordu. 13Ölümsüzler arasında kimse görmesin diye onu bu yerlerin dışına kovdu. 14Çünkü onu bilgisizce yaratmıştı. 15 Ve onu parlak bir bulutla çevreledi. 16Yaşayanların annesi denilen Kutsal Ruh dışında hiç kimse onu görmesin diye, bulutun ortasına bir taht koydu. 18Ona Yaltabaot adını verdi. 19Bu, Annesinden büyük bir güç almış olan Baş Hükümdardır. 11 1Ve ondan uzaklaştı. 2Doğduğu yeri terk etti. 3 (Başka bir yeri) ele geçirdi. 4 Kendisi için şu anda hala var olan parlak bir ateşin içinde başka bir çağ yarattı. nag hammadi codex ii 43 III 10.17 tüm yaşayanların Annesi olarak adlandırılan Kutsal Ruh hariç. III 11.2 Doğduğu yerden uzakta bir yerden bir yere taşındı. III 11.4 Kendisi için şu anda içinde yaşadığı ateşli, parlak alevlerden oluşan bir çağ yarattı.

--- SAYFA 61 ---

44 Berlin kodeksi (bg) 5Ve içindeki Delilikle çiftleşti. 60, kendisine bağlı olan yetkililerin, 7on iki meleğin babası oldu; bunların her biri, ölümsüz Sonsuzluklar örneğini izleyerek, kendi sonsuzluklarına aitti. 8Ve her biri için yedi melek ve melekler için de üç güç yarattı; 9bunların hepsi onun altındadır; üçüncü gücüyle birlikte 360 meleksi varlık, 10kendisinden önceki ilk modelin benzerliğini takip eder. 11Yetkililer, karanlığın baş hükümdarı olan baş babadan görüldüğünde, onları doğuranın bilgisizliğinden kaynaklanan isimler şunlardı: 12Birincisi Yaot'tur. 13İkincisi ateşin gözü olan Hermas'tır. 14Üçüncüsü Galila'dır. 15Dördüncüsü Yobel'dir. 16Beşincisi Adonaios'tur. 17Altıncısı Sabaot'tur. 18Yedincisi Kainan ve güneş olan Kabil adlı Kae'dir. 19Sekizincisi Abiressine'dir. 20Dokuzuncusu Yobel'dir. 21 Onuncu Harmouipael'dir. 22On birincisi Adonin'dir. 23On ikincisi Belias'tır. 24 Hepsinin iki adı var: Bir grup arzu ve gazaptan gelen isimler, ama onlara göklerin yüceliği tarafından verilen başka isimler. 25. (Sonuncusu) ise, mahiyetlerini hakikatle ortaya koyanlardır. 26Saklas onları illüzyondan ve güçlerinden kaynaklanan isimlerle adlandırdı. 27Bir yandan (cennetin görkeminin verdiği isimlerle) mevsimler gibi azarlanıp zayıflarlar, 28diğer yandan (Saklas'takiler) sayesinde güçlenip çoğalırlar. 29Ve yedi kralın göklere, beş kralın da Hades'in karmaşasına hükmetmesini emretti. III 11.5 içindeki Cehalet ile çiftleşti. III 11.9 (III'de değil) III 11.11-13 Karanlığın ve cehaletin baş yaratıcısı olan baş yaratıcıdan ortaya çıkan yetkililer, yetkililerle birlikte kendilerini doğurtan kişi hakkında bilgisizdiler. İsimleri bunlar: İlki Haoth. İkincisi ise ateşin gözü olan Harmas'tır.

--- SAYFA 62 ---

5 Ve kendi içinde yaşayan deliliği yüzünden şaşkına döndü. 6 Ve kendisi için bazı yetkilerin babası oldu. 12Birincisinin adı Atot'tur, kuşakların ona [orakçı] dediği kişi. 13İkincisi, kıskançlığın gözü olan Harmas'tır. 14Üçüncüsü Kalila-Oumbri'dir. 15Dördüncüsü Yabel'dir. 16Beşincisi Sabaot denilen Adonaiou'dur. 17Altıncısı, insanlığın nesillerinin güneş dediği Kabil'dir. 18Yedincisi Habil'dir. 19Sekizincisi Arisene'dir. 20Dokuzuncusu Yobel'dir. 21 Onuncu kişi Armoupiel'dir. 22On birincisi Melker-Adonein'dir. 23On ikincisi Belias'tır; Hades'in derinliklerinin üzerinde olan odur. 29Ve hüküm sürsünler diye, biri göğün kubbesi başına, beşi de uçurumun derinliği olmak üzere, yedi gök üzerine yedi kral yerleştirdi. nag hammadi kodeksi ii 45 III 11.18-21 Yedinci, güneş olarak adlandırılan Kainan Kasin'dir. Sekizinci Abiressia'dır. Dokuzuncusu Yobel. Onuncu Armouipael'dir. III 11.26 Saklas onları illüzyondan ve güçlerinden kaynaklanan isimlerle adlandırmıştır. III 11.29 Ve yedisinin göklere, beşinin de Hades'in kaosu hükmetmesini emretti.

--- SAYFA 63 ---

46 Berlin kodeksi (bg) 12 16Yedi göğün üzerindeki yüceliklerin isimleri şunlardır: 17Birincisi aslan yüzlü laoth'tur. 18İkincisi ise eşek suratlı Eloaios'tur. 19 Üçüncüsü sırtlan yüzlü Astaphaios'tur. 20Dördüncüsü, yılan yüzlü, yedi başlı İao'dur. 21 Beşincisi yılan suratlı Adonaios'tur. 22 Altıncı, maymun suratlı Adoni'dir. 23Yedincisi, yüzü parlayan ateş alevi olan Sabbataios'tur. 24Bu haftanın hebdomad'ı. 25Dünyayı yönetenler bunlardır. 26Yaldabaoth-Saklas, istediği zaman her yüzle görünebilecek şekilde 27 numarası olmayan formlara sahip olandır. 13 1Onları (bölümlerini) kendi ateşinden ayırdı, 2ama Anne'den aldığı gücün saf ışığından gelen gücünün hiçbirini onlara vermedi. 3 Anne'nin ışığının gücünden kaynaklanan kendisinde olan yücelik nedeniyle, onlar için Mesih oldu. 4Bu nedenle kendisine III denmesini sağladı. 12.17 İlki aslan suratlı Aoth'tur. III 12.20 Dördüncüsü yılan suratlı ve aslan suratlı Yazo'dur. III 12.22-23 Altıncı maymun suratlı Adonin'dir. Yedinci, yüzü parlayan bir ateş olan Sabbadaios'tur.

--- SAYFA 64 ---

12 1Ve ateşini aralarında paylaştırdı, Zama Annesinden aldığı ışığın gücünden onlara (hiçbir şey) göndermedi. 3Çünkü o, karanlıktır. 4Işık karanlıkla karışınca karanlığın parlamasına neden oldu; 5fakat karanlık ışıkla karışınca ışığı kararttı. 6Böylece ne aydınlık ne de karanlık oldu, fakat zayıftı. 7Bu zayıf hükümdarın üç ismi var. 8İlk adı Yaltabaot'tur. 9İkincisi Saklas. 10Üçüncüsü Samael'dir. 11 Kendisinde yaşayan, deliliğiyle dinsizdir. 12 Çünkü o, 'Ben Tanrı'yım ve benden başka tanrı yoktur' dedi. 13 Çünkü gücünün geldiği yerden habersizdi. 14 Ve yöneticiler kendileri için yedi güç yarattılar. 15 Ve güçler, 365 melek doğuruncaya kadar her biri için altı melek yarattı. 16Adların gövdeleri şunlardır: 17Birincisi Atoth'tur; Koyun gibi bir yüzü var. 18İkincisi Eloaiou'dur; eşek yüzü var. 19 Üçüncüsü Astaphaios'tur; sırtlan yüzüne sahip. 20Dördüncüsü Yao'dur; yedi başlı bir yılanın yüzü var. 21Beşincisi Sabaot'tur; yılanın yüzüne sahip. 22Altıncısı Adonin'dir; bir maymunun yüzü var. 23Yedincisi Sabbede'dir; parlayan ateşli bir yüzü var. 24Bu haftanın hebdomad'ı. 26Fakat Yaldabaot'un çok sayıda yüzü vardı; bunların toplamı hepsinden daha fazlaydı. 27Böylece yüksek meleklerin ortasında, istediği zaman hepsinin önünde kılık değiştirebiliyordu. 13 1Ateşinden onlara pay ayırdı. 3Annesinin ışığından kendisinde yaşayan yüceliğin gücünden dolayı, onların üzerinde Rab oldu. 4Bu nedenle, o, nag hammadi codex ii adını verdi 47 III 13.3-4 Anne'nin ışığının gücünden gelen kendisinde bulunan yücelik nedeniyle, onların efendisiydi. Bu nedenle kendisine onların Tanrısı adını verdi.

--- SAYFA 65 ---

48 berlin kodeksi (bg) Tanrı, 5 böylece kendisinin var olduğu gerçekliğe itaatsizlik etmiştir. 60 da yetkililere katıldı. 70 konuştuğunda yedi güç ortaya çıktı ve 8onlara isim verdi. En yüksekten başlayarak otoriteleri (şu şekilde) yerleştirdi: 90 halde ilki, ilk (otorite) Yaoth ile birlikte Pronoia'dır. 10İkincisi İlahiyat, ikincisi Eloaios. 11Üçüncüsü İyilik/Hristiyanlık, üçüncüsü ise Astaphaios'tur. 12Dördüncüsü Ateş ve dördüncüsü Yao'dur. 13Beşincisi, beşincisi Sabaot'la olan krallıktır. 14Altıncısı, altıncısı Ad[oni ile birlikte Anlayış'tır. 15 Yedinci, yedinci Sabbataios ile birlikte Sophia'dır. 16Bunlar, her gök ve çağa karşılık gelen bir gökkubbeye sahip olanlardır. 21Başlangıçtan beri var olan Aeon'un benzerliğine göre, 22yok edilemez olanlar modeline göre. 14 1Aşağısında yaratıkları ve kendisinden var olan çok sayıda meleği gördü. 2 Ve onlara dedi: Ben kıskanç bir Tanrıyım; bensiz hiçbir şey olmaz.' 3 - zaten kendisinden aşağıda bulunan meleklerle başka bir Tanrı'nın var olduğunu gösteriyor. 4 Çünkü eğer onun üzerinde başka bir tanrı olmasaydı, kimi kıskanırdı? 5 Sonra Anne, eksikliğini anlayınca ileri geri hareket etmeye başladı. 6 Onun suçlanmasına neden olan kendi mükemmelliği, 7 çünkü eşi onunla uyum içinde değildi." III 13.6-7 Ve yetkileri yetkililerle birleştirdi. O konuşunca onlar da geldiler.

--- SAYFA 66 ---

kendisi Tanrıydı, 5 ve geldiği yere itaat etmedi. 6 Ve yanında yaşayan yetkililerin arasına karıştı. 70'nun düşünmesi ve konuşmasıyla yedi güç ortaya çıktı. 8Ve o, en yüksek olandan başlayarak, güçleri birbiri ardına isimlendirdi (şu şekilde): 9Birincisi, ilk (yetkili) Athoth ile birlikte İyilik/Hristiyanlıktır. 10İkincisi Pronoia ve ikincisi Eloao. 11Üçüncüsü İlahiyattır ve üçüncüsü Astraphao'dur. 12Dördüncüsü Yao ile birlikte Efendiliktir. 13Beşincisi, beşincisi Sabaot'la birlikte krallıktır. 14Altıncısı Adonein ile Kıskançlıktır. 15Yedincisi, yedinci Şabat Günü'nü Anlamak'tır. 16 Çünkü bunlar, her çağa karşılık gelen bir gökkubbeye sahip olanlardır. 17Bunlara, güçlerin yok edilmesi için göklere ait olanların görkemine göre ad verildi. 18Baş Dövcü tarafından kendilerine verilen adlar onlarda güç taşıyordu; 19fakat göktekilerin yüceliğine göre onlara verilen adlar onlar için yıkım ve güçsüzlüktür. 20Böylece onların iki adı var. 21Her şeyi, var olan ilk Çağlar'ın benzerliğine göre emretti. 22Böylece onları yok edilemez bir düzende yaratabildi. 23Yıkılmaz olanları gördüğü için değil, 24Annesinden aldığı güç onda dünyanın benzerliğini taşıyordu. 14 1Ve kendisini çevreleyen yaratıkları ve kendisini çevreleyen, kendisinden oluşmuş çok sayıda meleği görünce, 2 onlara şöyle dedi: 'Ben kıskanç bir Tanrıyım ve benden başka tanrı yok.' 3Fakat onun bu bildirisi, kendisiyle birlikte yaşayan meleklerle başka bir Tanrı'nın var olduğunu gösterdi. 4Çünkü başkası olmasaydı, kimi kıskanırdı? 5Anne dolaşmaya başladı. Eksikliğini 6 ışığının parlaklığı azalıp karardığında anladı, 7 çünkü partneri onunla uyum içinde değildi." nag hammadi kodeksi ii 49

--- SAYFA 67 ---

50 berlin codex (bg) 8Ama dedim ki, "Tanrım, 'ileri geri hareket etmek' ne anlama geliyor?" 9 Gülümsedi ve şöyle dedi: "Sizce Musa'nın 'su üzerinde' söylediği gibi oldu sanıyorsunuz. 10 Ama aslında o, kendi soyundan gelecek kötülüğü ve isyanı gördü. 11 Tövbe etti ve cahil karanlıkta gelip giderken, 12 utanmaya başladı ve geri dönmeye cesaret edemedi. 13 ama gelip gitmeye devam etti. 14 Şimdi onun gelişi ve gidişi 'ileri geri gitmektir.' 15 Şimdi, Kibirli kişi gücünü Annesinden aldı, 16Annesinden üstün olan birçok varlık hakkında bilgisizdi. 17Çünkü yalnızca Annesinin var olduğunu söyledi. 18Yarattığı çok sayıda meleği gördü. 19Onlara karşı güçlüydü. 20Ve Anne, eşiyle uyum içinde olmadığı için karanlığın zamansız doğuşunun mükemmel olmadığını anlayınca 22tövbe etti. Büyük gözyaşları döktü. 23Ve tövbesinin yakarışını duydu ve kardeşler onun için dua etti. 24Görünmez Kutsal Ruh razı olunca, onun üzerine kusursuzluktan bir Ruh döktü. 25Eşi, onun eksikliklerini düzeltmek için yanına geldiğinde, 26Pronoia aracılığıyla onun eksikliklerini gidermeye karar verdi. Aeon, 28 ama içinde ortaya çıkan büyük cehalet nedeniyle, eksikliğini giderene kadar Dokuzuncu'da yaşadı. 15 1 Ona bir ses geldi: 2 'İnsan var ve İnsanın Çocuğu.' 3 Baş yönetici Yaldabaoth duydu, 4 ama sesin [yukarıdaki yüce yükseklikten] geldiğini düşünmedi. 6 Kutsal, mükemmel Baba, insan şeklindeki ilk İnsan. 7Kutsal olan onlara benzerliğini açıkladı. III 14.25 Eşi onların eksikliklerini gidermek için geldi.

--- SAYFA 68 ---

8Ama ben, "Rab, 'dolaştı' ne demek?" dedim. 9 Gülümsedi ve şöyle dedi: "Bunun Musa'nın 'sular üzerinde' dediği gibi olduğunu düşünmeyin. 10 Ama aslında, olan kötülüğü ve soyunun yaptığı hırsızlığı görünce 11 tövbe etti ve cehalet karanlığında unutkanlığa yenik düştü. 12 Ve utanmaya başladı. Geri dönmeye [cesaret edemedi] 13 ama [...] hareket halindeydi. 14 Bu hareket, 15Kibirli olan, gücünü Annesinden almıştı. 16Çünkü o, yalnızca Annesinden başka kimsenin var olmadığını sanıyordu. 18Ve yarattığı meleklerin çokluğunu görünce, 19Sonra Anne, karanlığın giysisinin mükemmel olmadığını anlayınca, 22O, eşinin kendisiyle uyum içinde olmadığını anladı. 23Ve onun tövbesinin yakarışı duyuldu ve bütün doluluk onun adına görünmez bakire Ruh'u övdü. 24Kutsal Ruh onun üzerine bütün doluluklarından (bir şey) döktü. 25Çünkü ortağı ona (tek başına) gelmedi, 26ama onun eksikliğini düzeltmek için ona doluluk aracılığıyla geldi. 28ama eksikliğini düzeltinceye kadar Dokuzuncu evde yaşaması için çocuğunun üstüne (yerleştirildi) 15 1Ve yüce göksel Aeon'dan bir ses geldi: 2'İnsan var ve İnsanın Çocuğu.' 3Baş Hükümdar Yaltabaoth bunu duydu, 4ama sesin Annesinden geldiğini düşündü, 5ve onun nereden geldiğini anlamadı. Anne-Baba, mükemmel Pronoia, Görünmez'in imgesi, Tüm'ün Babası, Tüm'ün kendisinde var olduğu ilk İnsan, kendi benzerliğini bir erkek modelinde ortaya koyarak onlara öğretti 7 nag hammadı codex ii 51.

--- SAYFA 69 ---

52 berlin kodeksi (bg) 8Ve yedi otoritenin tüm egemenliği boyun eğdi. 11Sudaki heykelin desenini gördüler. 12Birbirlerine, 'Tanrı'nın benzerliğinde ve benzerliğinde bir insan yaratalım' dediler. 14Birbirlerinden ve tüm güçlerinden yarattılar. 16 Kendilerinden bir biçim oluşturdular ve güçlerinin her biri, onun gücünden bir ruh yarattı. 17Gördükleri sureti taklit ederek, 18başlangıçtan beri var olan kusursuz İnsanın suretini yarattılar. 19 Dediler ki, 'Ona Adem adını verelim ki, bu isim ve gücü bizi aydınlatsın.' 20 Ve güçler (kendi ruhlarını yaratarak) aşağıdaki (görüntüden) başladı: 21 Birincisi İlahiyattır; kemikten bir ruhtur. 22İkincisi Hristiyanlık/İyiliktir; bu sinirlerden oluşan bir ruhtur. 23Üçüncüsü ateştir; o etten bir ruhtur. 24Dördüncüsü Pronoia'dır; bedenın tüm temelini oluşturan ilikten oluşan bir ruhtur. 25Beşincisi Krallıktır; o bir ruhtur. 26Altıncısı Anlayıştır; bu derinin ruhudur. 27Yedincisi Bilgeliktir; saçın ruhudur. 28 Ve bütün bedeni düzene koydular. 29 Ve melekleri önlerinde duruyordu. 30 İlk önce yetkililer tarafından hazırlanan şeylerden, 31 birleştirilen parçaların uyumundan sağlam bir ruh yarattılar. III 15.22 İkincisi, [Lor]diyet'tir. . . III 15.23 [Üçüncüsü hem Mesihlik/İyilik hem de Ateştir, [be]şin bir so[ul]udur ve b[od[y]]'nin tüm temelidir.

--- SAYFA 70 ---

8Baş Hükümdarın Eeon'u her yerde titredi ve uçurumun temelleri sarsıldı. 9 Ve maddenin altında yaşayan suların alt tarafı, onun ortaya çıkan suretinin [görünüşüyle] [aydınlatıldı]. 10 Ve bütün yetkililer ve Baş Hükümdar (suya) baktıklarında, aşağıda parlayan bütün bölgeyi gördüler. 11Işıkla suyun üzerindeki heykelin modelini gördüler. 12 Ve yanında yaşayan yetkililere, 'Gelin, Tanrı'nın benzerliğine ve benzerliğimize göre bir insan yaratalım' dedi. 13 Öyle ki, O'nun görüntüsü bizi aydınlatınsın.' 14 Ve onlar, her birinin gücünü (kullanarak) 15 kendilerine verilen özelliklere göre yarattılar. 16 Ve otoritelerin her biri, (insanın) ruhu için, görmüş olduğu suretin modeline karşılık gelen bir karakteristik 17 sağladı. 18O, kusursuz ilk İnsan'ın benzerliğine uygun olarak gerçek bir varlık yarattı. 19Ve dediler: 'Ona Adem adını verelim ki, adı bizim için bir ışık gücü olsun.' 20Ve güçler başladı (işlerine): 21İlki, İyilik, kemikten bir can yarattı. 22İkincisi Pronoia, sinirsel bir ruh yarattı. 23Üçüncüsü, yani Kutsallık, et-can yarattı. 24Dördüncüsü, yani Efendilik, bir ilik canı yarattı. 25Beşincisi, Krallık, kan-can yarattı. 26Altıncı olan Kıskaçlık, bir deri-can yarattı. 27Yedinci Anlayış, kıl-can yarattı. 29Çok sayıda melek onun önünde duruyordu. 30Onlar ruhun yedi maddesini güçlerden aldılar. 31Böylece parçaların uyumunu, uzuvların uyumunu ve her parçanın uygun birleşimini yaratabildiler. nag hammadi codex ii 53 III 15.26 Altıncı, [Anlama]'dır; tüm bedenle birlikte diştin bir ruhtur. III 15.28 Ve bütün insanı düzene soktular.

--- SAYFA 71 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 72 ---**

16 İlki yaratmaya (yaratmaya) baştan başladı. 2Eteraphaope Abron kafasını yarattı. 3Megiggesstroeth beyni yarattı. 4Asterechmen, sağ göz. 5Taspomocham, sol göz. 6Yeronumos, sağ kulak. 7Bissoum, sol kulak. 8Akiopem, burun. 9Banan Ephroum, dudaklar. 10Amin, dişler. 11Ibikan, azı dişleri. 12Basiliasdeme, bademcikler. 13Achcha, küçük dil. 14Adaban, boyun. 15Chaaman, omurlar. 16 Sevgili, boğaz. 17Tebat, sağ omuz. 18N[. . .] sol omuz. 19Mniarchon, sağ dirsek. [. . .] sol dirsek. 20Abitrion, sağ koltuk altı. 21Evanthen, sol koltuk altı. 22Krys, sağ el. 23Beluia, sol el. 24Treneu, sağ elin parmakları. 25Balbel, sol elin parmakları. 26Kriman, tırnaklar. 27Astrops, sağ göğüs. 28Barroph, sol göğüs. 29Baoum, sağ omuz eklemi. 30Ararim, sol omuz eklemi. 31 Areche, göbek. 32Phthave, göbek deliği. 33Senaphim, karın bölgesi. 34Arachethopi, sağ kaburga. 35Zabedo, sol kaburga. 36Barias, sağ kalça. 37Phnouth, sol kalça. 38Abenlenarchei, ilik. 39 Chnoumeninorin, kemikler. 40Gesole, mide. 41Agromauma, kalp. 42Bano, akciğerler. 43Sostrapal, karaciğer. 44Anesimalar, dalak. 45Thopithro, bağırsaklar. 46Biblo, böbrekler. 47Roeror, sinirler. 48Taphreo, vücudun omurgası. 49Ipouspoboba, damarlar. 50Bineborin, arterler. 51Aatoimenpsephei, her yerde olan nefesler onlarıdır. 52Entholleia, bütün et. 53Bedouk, sağ kalça (?). 54Arabeei, sol kalça. 55. . .>, penis. 56Eilo, testisler. 57Sorma üreme organlarını yarattı. 58Gorma Kaiochlabar, sağ uyluk. 59Nebrith, sol uyluk. 60Pserem, sağ taraftaki böbrekler (kaslar?). 61Asaklas, sol böbrek (kas?). 62Ormaoth, sağ diz. 63Emenun, sol diz. 64Knyx, sağ kaval kemiği. 65Tupelon, sol kaval kemiği. 66Achiel, sağ ayak bileği. 67Phneme, sol ayak bileği. 68Phioutrom, sağ ayak. 69Boabel, ayak parmakları. 70Trachoun, sol ayak. 71Phikna, ayak parmakları. 72Miami, ayak tırnakları. 73Laberniyum <. . .>. nag hammadi kodeksi ii 55 74Ve tüm bunların başına yedi kişi atandı: 75Atot, Armas, Kalila, Yabel, Sabaot, Kabil, Habil.

--- SAYFA 73 ---

III 17.8 Ve o, Anne'den gelen güç olan ruhundan, Baş Hükümdardan bedene üfledi.

--- SAYFA 74 ---

17 1Parçaları canlandıranlar ise parçalara göre: 2Baş, Diolimodraza. 3Boyun, Yammaeax. 4Sağ omuz, Yakubib. 5Sol omuz, Verton. 6Sağ el, Oudidi. 7Sol, Arbao. 8Sağ elin parmakları, Lampno. 9Sol elin parmakları, Leekaphar. 10Sağ göğüs, Barbar. 11Sol göğüs, Imae. 12 Sandık, Pisandraptes. 13Sağ omuz eklemi, Koade. 14Sol omuz eklemi, Odeaor. 15Sağ kaburgalar, Asphixix. 16Sol kaburgalar, Synogchouta. 17Karın, Arouph. 18 Rahim, Sabalo. 19Sağ uyluk, Charcharb. 20Sol uyluk, Chthaon. 21Bütün cinsel organlar, Bathinoth. 22Sağ diz, Choux. 23Sol diz, Charcha. 24Sağ kaval kemiği, Aroer. 25Sol kaval kemiği, Toechtha. 26Sağ ayak bileği, Aol. 27Sol ayak bileği, Charaner. 28Sağ ayak, Bastan. Ayak parmakları Archentechtha. 29Sol ayak, Marephnouth. 30Ayak parmakları, Abrana. 31 Yedi, 7, bunların hepsi üzerinde [güç sahibidirler]: 32 Mikael, Ouriel, Asmenedas, Saphasatoel, Aarmouriam, Richram, Amiorps. 33Ve duyuları aşanlara, Arşendekta. 34 Ve algının üstünde olan, Deithar bathas. 35 Ve hayal gücünün ötesinde olan Oummaa. 36Ve onaylayan kişi Aachiaran'dır. 37Ve tüm dürtünün üstesinden gelen Riaramnacho. 38 Ve bütün bedende bulunan bu cinlerin kaynağı dört olarak sabittir: 39 Sıcak, soğuk, ıslaklık, kuruluk. 40Ve hepsinin anası maddedir. 41 Sıcağa hükmeden Phloxpha. 42Soğuğa hükmeden, Oroorothos. 43Kuru olana hükmeden, Erimacho. 44Islaklığa hükmeden Athuro. 45Bütün bunların anası, sınırsız olan Onorthochrasaei onların ortasında duruyor. 46Ve hepsine karışıyor. 47 Ve o gerçekten maddedir, çünkü ondan beslenirler. 48Efemfi, zevke ait olandır. 49 Yoko arzuya ait olandır. 50Neenentophni kedere ait olandır. 51Blaomen korkuya ait olandır. 52Hepsinin annesi Esthensis Ouch Eiptoe'dir. 53Tutkular bu dört şeytandan doğar. 54 Kederden kıskançlık, kıskançlık, ızdırap, nag hammadi el yazması ii 57

--- SAYFA 75 ---

58 berlin kodeksi (bg) 17 64Ve çok sayıda melek tarafından bir araya getirilen tüm bedeni yarattılar. 18 1Ve uzun süre hareketsiz kaldı 2çünkü ne yedi otorite ne de [zincirin halkalarını] oluşturan 360 melek onu uyandırmayı başarabildi. 3Ve (Anne), hükümdara verdiği yetkiyi cesaretinden geri almak istedi. 4 Masumiyet içinde gitti ve merhameti büyük olan Her Şeyin Babası'na ve ışık saçan Tanrı'ya yalvardı. 5 Kutsal bir tasarı uyarınca Autogenes'i ve dört ışığını Baş Hükümdarın melekleri biçiminde gönderdi. 6 Annenin gücünü onun içinden çıkarmak amacıyla ona tavsiyelerde bulundular. 7Ona, 'İçindeki ruhtan yüzüne üfle, nesne ortaya çıkacak' dediler. 8O da Anne'den gelen güç olan ruhundan, 10bedeye üfledi. 11Ve [o anda] hareket etti. 12Otoritelerin geri kalanı hemen kıskandı 13çünkü o, hepsi aracılığıyla var oldu 14ve içlerindeki güçleri insana vermişlerdi. 15ve o, yedi otoritenin ruhuna ve onların güçlerine sahipti. 16O'nun bilgeliği hepsinden üstündü, hatta Baş Hükümdar'dan da üstündü. 17Ve

--- SAYFA 76 ---

sıkıntı, acı, kalpsizlik, kaygı, yas ve diğerleri. 55 Ve zevkten pek çok kötülük, boş övünme ve benzeri şeyler doğar. 56 Arzudan öfke, gazap, acılık, acı hasret, doyumsuz açgözlülük ve benzeri şeyler gelir. 57Korkudan panik, dalkavukluk, ıstırap, utanç doğar. 58 Bunların hepsi hem erdemlere hem de kötülüklere benzer. 59Onların gerçek karakterine dair içgörü, yedi duyuyla birlikte yaşayan maddi ruhun başı olan Anaro'dur, Ouch Eiptoe. 60Meleklerin sayısı budur: Toplamda 365 kişidir. 61Hepsi, parça parça psişik ve maddi beden tamamlanıncaya kadar bu konuda çalıştılar. 62 Geri kalanlara, size bahsetmediğim başkaları egemen oluyor. 63Onlar hakkında bilgi edinmek isterseniz Zerdüşt'ün Kitabı'nda yazılıdır. 64 Ve bütün melekler ve cinler psişik bedeni yaratana kadar çalıştılar. 18 1Ve ürünleri uzun süre tamamen hareketsiz ve hareketsiz kaldı. 3Fakat Anne, Baş Hükümdar'a vermiş olduğu yetkiyi geri almak istediğinde, 4büyük merhamet sahibi olan Herkesin Anne-Babası'na yalvardı. 5 Kutsal amacına uygun olarak beş ışığı Baş Hükümdarın meleklerinin bulunduğu yere gönderdi. 6 Annenin gücünü elde etmek amacıyla ona tavsiyelerde bulundular. 7 Ve Yaldabaoth'a, 'Ruhunu onun yüzüne üfle, bedeni ayağa kalksın' dediler. 8 Ve Annesinin gücü olan ruhunu yüzüne üfledi. 9Anlamadı çünkü cehalet içinde yaşıyor. 10Ve Anne'nin gücü Yaldabaoth'u terk etti ve başlangıçtan beri var olanın benzerliğine göre yaptıkları psişik bedene girdi. 11Beden hareket etti, güç kazandı ve ışık saçtı. 12 Ve o anda diğer güçler kıskandı. 13 Çünkü İsa onların yüzünden var oldu. 14 Ve güçlerini insana verdiler. 16Yine de onun anlayışı, onu hammadi kodeks ii'de nag yapanlardan daha güçlüydü 59

--- SAYFA 77 ---

60 Berlin kodeksi (bg) onun kötülükten arınmış olduğunu biliyorlardı çünkü onlardan daha akıllıydı ve ışığa girmişti. 18Onu kaldırıp her şeyin en aşağısına indirdiler. 19Ama kutsal Baba merhametli bir hayırseverdir. 20O, [Baş] Hükümdarın elinden alınan [Annenin] gücüne merhamet etti. 21Beden üzerinde hakimiyetleri olmasın diye. 22O ve merhameti, aşağıya inen ilk varlığa, yani Adem denen kişiye yardımcı olarak iyi Ruh'u gönderdi. 23(Yardımcısı) Yaşam adını verdiği ışığın Epinoia'sıdır. 24Onunla birlikte çalışarak, 26onu kendi mükemmel tapınağında düzelterek, 27 ve ona eksikliğinin inişini ve yükselişi hakkında talimat vererek tüm yaratılış için çalışan odur. 28Ve ışığın Epinoia'sı, yöneticiler bilmesin diye onun içinde gizlenmişti. 29Ama bizim gibi olan kız kardeşimiz Sophia, ışığın Epinoia'sı aracılığıyla eksikliklerini düzeltecekti. 19 1Ve insan, içindeki ışığın gölgesinden dolayı parlıyordu. 2Ve onun düşüncesi onu yaratanlardan daha üstündü. 3Ve eğildiler. 4 İnsanın kendilerinden üstün olduğunu gördüler. 5 Yöneticilerin tüm melek ordusuna ve onların geri kalan güçlerine danıştılar. 6Sonra ateşle toprağı, su ve alevle karıştırdılar. 7Onları ve ateşle esen dört rüzgârı ele geçirdiler, 8onları birbirine bağlayarak büyük bir kargaşa yarattılar; 9 Onu ölümün gölgesine düşürdüler. 10Yine topraktan, sudan, ateşten ve ruhtan, 11 maddeden, karanlıktan, arzudan ve düşman ruhtan başka bir biçim yarattılar. 12Bu zincirdir. Bu, insana giydirdikleri kalıplanmış bedenin mezarı, etin prangasıdır. 14O, ilk inen ve ilk bölünendir. III 18.26 [kendi] doluluğu içinde onu düzelterek III 19.2 Ve onun düşüncesi, onu ve [tüm] otoritelerin yöneticilerini yapanlardan daha üstündü.

--- SAYFA 78 ---

ve Baş Hükümdardan bile daha büyük. 17Onun parlak olduğunu, kendilerinden daha iyi düşünebildiğini ve kötülükten arınmış olduğunu anlayınca, 18Onu kaldırıp maddenin en alt kısmına attılar. 19Fakat Kutsanmış olan, iyiliksever ve merhametli Ana-Baba²⁰, psişik ve algılanabilir beden üzerinde bir kez daha güç sahibi olmalarını diye, Baş Hükümdardan 21 ortaya çıkan Annenin gücüne merhamet etti. 22Böylece bağışlayıcı Ruh'u ve büyük merhameti aracılığıyla Adem'e bir yardımcı gönderdi. 23O, ondan gelen (ve) Hayat denilen parlak bir Epinoia'dır. 24Onunla birlikte çalışarak 25tüm yaratılışa yardım eden, 26doluluğuna doğru ıslah ederek ona rehberlik eden, 27ve ona tohumun inişini öğreten ve ona yükseliş yolunu, onun indiği yolu öğreten odur. 28Işığın Epinoia'sı, yöneticilerin bilmemesi için Adem'de gizlenmişti; 29ama Epinoia, Anne'nin eksikliğinin düzeltilmesi için mevcuttu. 19 1Ve insan, içindeki ışığın gölgesi nedeniyle ortaya çıktı. 2Ve onun düşüncesi kendisini yaratanların hepsinden üstündü. 3Başlarını kaldırıp baktıklarında, 4O'nun düşüncesinin daha üstün olduğunu gördüler. 5Ve tüm yöneticilere ve meleklerle danıştılar. 6Biraz ateş, toprak ve su aldılar. 7Onları birbirlerine ve dört ateşli rüzgâra karıştırdılar. 8Ve onları bir araya getirip büyük bir kargaşa yarattılar. 9 Ve onu ölümün gölgesine kapattılar; 10 böylece yeniden topraktan, sudan, ateşten ve ruhtan maddeden bir şey oluşturabildiler; 11 bu da karanlığın, arzusun ve onların sahte ruhunun bilgisizliğidir. 12Bu, soyguncuların insana giydirdiği bedenin kalıbının, unutkanlık zincirinin mezarıdır. 13Ve ölümlü bir insan oldu. 14İlk inen ve ilk bölünen budur. Nag Hammadi Codex II 61 III 19.12-14 Bu zincirdir. Bu, soyguncuların insana giydirdiği kalıplanmış bedenin, unutuşun zincirinin mezarıdır. Ve bu sayede insan ölümlü hale gelir. Bu ilk iniş ve onun ilk bölünmesidir.

--- SAYFA 79 ---

62 berlin codex (bg) 15Fakat onun düşüncesini uyandıran, onun içinde ikamet eden ilk ışığın Düşüncesidir. 20 1Baş Hükümdar onu alıp cennete koydu. 2Bununla ilgili olarak, 'Bu onun için bir zevktir' dedi, ama aslında onu aldatmak içindi. 3Çünkü onların zevki acı, güzellikleri ise ahlak dışıdır. 4Onların zevki bir aldatmacadır ve onların ağacı kötülüktür. 5Onların meyvesi tedavi edilemez bir zehirdir ve vaatleri O'na ölümdür. 6Onların diktiği ağaç hayat ağacıdır. 7Ben de size onların yaşamının gizemini öğreteceğim. 8Onların içinde yaşayan sahte ruhtur. 9Amacı, kusursuzluğunu bilmesin diye onu saptırmaktır. 10 O ağaç şöyledir: Kökü acıdır. 11Dalları ölümün gölgesidir. 12Yaprakları nefret ve aldatmadır. 13Onun kokusu kötülük merhemidir. 14Onun meyvesi ise ölüm arzusudur. 15Onun tohumu karanlıktan içer. 16 Onu tadanların meskeni Hades'tir. 18 Ama 'iyilik ve kötülüğün bilgisi' dedikleri ağaç ışığın Epinoia'sıdır. 19Onun için, 'Tadma', yani 'onu dinleme' diye emir verdiler. 20Kusursuzluğuna bakıp 21köksüzlüğünün çıplak olduğunu anlamasın diye ona bu emri verdiler. 22Ama bana gelince, yemeleri için onları düzelttim." 23Ona, "Mesih, ona talimat veren yılan değil miydi?" dedim. 24Güldü. 25Ve şöyle dedi: "Yılan ona arzu ekmeyi, kirliliği ve yıkımı öğreten kişidir, çünkü bunlar işe yarar. 26Yine de onun sözlerine uymayacağını biliyordu. 27Çünkü o ondan daha akıllıydı. III 19.15 Ama onun düşüncesini uyandıran, onun içinde ikamet eden, önceden var olan ışığın Düşüncesidir. III 20.3-5 Çünkü [yemeleri] acıydı ve [güzellikleri] ahlaksızdı. Onların yiyecekleri bir aldatmacaydı ve ağaçları da [kötülüktü. Meyveleri tedavi edilemez bir zehirdi ve verdikleri söz onlara ölümdü.

--- SAYFA 80 ---

15Onun düşüncesini uyandıracak olan, içindeki ışığın Epinoia'sıdır. 20 1 Yöneticiler onu alıp cennete yerleştirdiler. 2Ona, 'Aylaklık içinde olanı ye' dediler. 3 Çünkü onların zevki acıdır, güzellikleri ise şehvetlidir. 4Çünkü onların zevki aldatmadır, ağaçları ise dinsizliktir. 5Meyveleri tedavi edilemez bir zehirdir ve vaatleri ölümdür. 6 Cennetin ortasına hayat ağacını diktiler. 7Ama ben size onların yaşamının gizemini, 8birbirleriyle yaptıkları planı, ruhlarının benzerliğini öğreteceğim. 10Kökü acıdır, 11dalları ölümdür. 12Gölgesi nefrettir, Yapraklarında aldatma barınır. 13Ve onun çiçeği kötülüğün meshedilmesidir. 14Meyvesi ölümdür, tohumu arzudur. 15Ve karanlıktan çiçek açar. 16Onun tadını alanların meskeni Hades'tir, 17ve onların dinlenme yeri karanlıktır. 18 Ama 'iyiyi ve kötüyü bilme ağacı' dedikleri şey ışığın Epinoia'sıdır. 20 Onlar (hükümdarlar) onun doluluğuna bakmasın diye, 21 ve onun utancının çıplaklığını anlamasınlar diye onun önünde kaldılar. 22Ama bana gelince, yemeleri için onları düzelttim." 23Kurtarıcı'ya şöyle dedim: "Ya Rab, Adem'e yemek yemeyi öğreten yılan değil miydi?" 24Kurtarıcı güldü 25 ve şöyle dedi: "Yılan onlara, (Adem'in) işine yarasın diye, yıkıma ait olan kötü tohum ekme arzusundan yemeyi öğretti. 26Ve onun kendisine itaatsiz olduğunu biliyordu. 27 Çünkü Epinoia'nın ışığı onun içinde bulunuyordu ve onu Baş Hükümdardan daha doğru düşünceye sahip kılıyordu. nag hammadı codex ii 63 III 20.15 ve onun tohumu karanlıktan filizlendi. III 20.25-27 ve [dedi], "[...] onlara arzu eken, yani kirlilik [...] karanlık olan yılan göründü, böylece [ona faydalı olabilir] [Çünkü] kendisinden [daha akıllı] olduğu için ona itaatsizlik ettiğini biliyordu.

--- SAYFA 81 ---

64 berlin codex (bg) 21 1Ve kendisine verilen gücü ortaya çıkarmak istiyordu. 2Ve Adem'i transa soktu." 3Ona, "Tanrım, trans nedir?" diye sordum. 4O şöyle dedi: "Musa'nın söylediği gibi 5O'nu uyutmadı, ama onun duyarlılığı yüzünden kefenle örttü. 6Onu bilinçsizlikle ağırlaştırdı. 7Gerçekten de peygamber şöyle diyor: 'Anlamamaları ve görmemeleri için yüreklerinin kulaklarını ağırlaştıracağım.' 8Bunun üzerine ışığın Epinoia'sı onun içinde saklandı. 9 Ve vasiyeti uyarınca onu kaburga kemiğinden çıkarmak istedi. 10Ama ışığın Epinoia'sı kavranamaz. 11Karanlık onu takip etti ama onu yakalayamadı. 12Ondan (Adem'den) güç almak istedi. 13Kadın şeklinde başka bir kalıp yapma gücü istiyordu. 15 Ve onu önünde ayağa kaldırdı; 16 Musa'nın söylediği gibi, 'Kaburga kemiğini aldı' değil. 17Yanındaki kadını yarattı. 18Karanlığın sarhoşluğundan hemen ayıldı. Işığın Epinoia'sı kefeni onun anlayışından açığa çıkardı. 19 Özünün anlayınca, 20 şöyle dedi: 'İşte bu benim kemiğimden kemik, etimden ettir. Bu yüzden adam annesini babasını bırakacak, karısına yapışacak ve ikisi tek beden olacak.' 21Çünkü Annenin eşi dışarı gönderilecek. 23O da düzelecek. 24Bundan dolayı Adem ona III adını verdi. 21.4-6 "Musa'nın dediği gibi, 'Onu uyuttu' mu sanıyorsun? Hayır, ama duyarsızlığıyla örttüğü duyarlılığıydı. III 21.19 Kendisi gibi olan öz yoldaşını hemen tanıdı. III 21.21-23 Çünkü Anne'nin eşi, onun eksikliklerini gidermek için gönderilmişti.

--- SAYFA 82 ---

21 1Ve kendisine verdiği gücü ortaya çıkarmak istedi. 2Ve Adem'i transa soktu." 3Kurtarıcı'ya, "Trans nedir?" diye sordum. 4 "Duyduğunuz gibi Musa'nın yazdığı gibi değil" dedi. 5Çünkü ilk kitabında onu uyuttuğunu söylemişti, ama bu onun duyarlılığıyla ilgiliydi. 7 Çünkü peygamber şöyle diyor: 'Dikkat etmesinler ve görmesinler diye kalplerini ağırlaştıracağım.' 8 Bunun üzerine ışığın Epinoia'sı onun içinde saklandı. 9Başhükümdar onu kaburga kemiğinden çıkarmak istedi. 10Fakat ışığın Epinoia'sı kavranamaz. 11 Karanlık onu takip etse de onu yakalayamadı. 12 Ve gücünün bir kısmını ondan (Adem'den) çıkardı. 13Ve kendisine görünen Epinoia heykeline göre, kadın şeklinde başka bir kalıp yarattı. 14 15 Ve kadınlığın kalıbına, Musa'nın dediği gibi 'kaburga kemiğini' değil, insanın gücünden aldığı kısmı koydu. 17Ve yanındaki kadını gördü. 18Hemen parlak Epinoia ortaya çıktı, çünkü onun anlayışı üzerindeki perdeyi açmıştı. Karanlığın sarhoşluğundan ayık oldu. 19Kendi benzerliğini tanıdı. 20O da şöyle dedi: 'Bu benim kemiklerimden alınan kemik ve etimden alınan ettir. Bu nedenle adam annesini babasını bırakacak, karısına yapışacak ve ikisi artık iki değil tek beden olacak.' 21Çünkü ona ortağı gönderilecek, o da babasını ve annesini bırakacak. 22 Eksikliğini düzeltmek için masumiyet içinde inen kız kardeşimiz Sophia'dır. 23 24Bu yüzden hammadde kodeks ii 65'i dırdır etti

--- SAYFA 83 ---

66 berlin kodeksi (bg) yücelik ve vahiy yetkisiyle tüm yaşayanların annesi. 25Epinoia ona bilgiyi öğretti. 26Kartal biçimindeki ağaçtan, 29ona bilgi yemeyi öğretti. 30Kusursuzluğunu hatırlasın diye. 31Çünkü her ikisi de cehalet içindeydi. 22 1Yaldabaoth onların kendisinden uzaklaştıklarını biliyordu. 2Onları lanetledi. 4Ayrıca kadınla ilgili olarak erkeğin onu yönetmesi gerektiğini de ekliyor. 5Çünkü Kutsal Yükseklik'in tasarımından kaynaklanan gizemi anlamıyor. 6Ama ona lanet etmekten korkuyorlardı. 7Böylece bilgisizliğini ortaya çıkardılar. 8Bütün melekleri onları cennetten kovdu. 9Ona karanlık bir kasvet giydirdi. 10Sonra Yaldabaot, Adem'in yanında duran bakireyi gördü. 12O anlamsız bir çılgınlıkla doluydu. 13Ona bir tohum ekmek istiyordu. 15Onu kirletti. 17 İlk oğlu ayı suratlı Yawe'nin ve aynı şekilde ikinci oğlu da kedi suratlı Eloim'in babası oldu. 18Biri doğru, diğeri haksız. 19Eloim doğrudur; Yawe haksız. 20 Doğru olanı ateş ve ruh üzerine, doğru olmayanı ise su ve toprak üzerine verdi. 21Tüm insanlığın nesilleri arasında bunlara Kabil ve Habil denir. 22Günümüze kadar evlilik ilişkisi Baş Hükümdar'ın eliyle gerçekleşti. 23O, Adem'e bir arzu tohumu ekti 24 ki, bu özden (arzunun) sahte ruhlarının bir benzerliği olsun III 21.30 [böylece] Doluluklarını hatırlasınlar. III 22.7 ve cehaletini meleklerine açıklamak. III 22.8 Ve onları cennetten kovdu. III 22.17 Yawai

--- SAYFA 84 ---

Cennetin otoritesinin Pronoia'sı tarafından yaşayanların annesi Zoe (Hayat) olarak adlandırıldı ve [. . .] ona [. . .] 25 Ve onun aracılığıyla mükemmel bilgiyi tattılar. 26Bilgi ağacında, 27saf, parlak Pronoia'dan Epinoia olan, 29bir kartal biçiminde göründüm; böylece onlara öğretebilirdim. 30Ve onları derin uyuklarından uyandırabilirdim. 31 Çünkü ikisi de düşmüş durumdaydılar. 32 Ve çıplaklıklarını tanıdılar. 33Epinoia onlara düşüncelerini uyandıran ışık gibi göründü. 22 1Ama Yaldabaoth onların kendisinden çekildiğini anlayınca, 2toprağı lanetledi. 3Dişinin kendisini erkeğine hazırladığını gördü. 40 onun üzerinde efendiydi; 5çünkü kutsal tasarının neden olduğu gizemi anlamamıştı. 6 Ve onu suçlamaktan korkuyorlardı. 7 Ve kendisinde yaşayan cehaletini meleklerine açıkladı. 8Ve onları cennetten kovdu. 9Ve onlara karanlık bir kasvet giydirdi. 10 Ve Baş Hükümdar, Adem'in yanında duran bakireyi gördü. 11 ve onun içinde canlı, parlak Epinoia belirdi. 12 Ve Yaldabaoth bilgisizlikle doluydu. 14 Herkesin Pronoia'sı bunu öğrendiğinde, bazı varlıkları gönderdi ve onlar da Zoe'yi Havva'nın elinden aldılar. 15 Ve Baş Hükümdar onu kirletti. 16Ve ondan iki oğlu oldu. 17Birincisi Eloim, ikincisi Yawe. Eloim'in ayı yüzü varken Yawe'nin aslan yüzü var. 18Biri doğru, diğeri doğru değil. (IV19 Yawe adildir, fakat Eloim adil değildir.) 20 Yawe'yi ateşin ve rüzgarın üzerine, Eloim'i ise suyun ve toprağın üzerine koydu. 21Hile yaparak bunlara Kabil ve Habil adını verdi. 22 Baş Hükümdar'la ilişkiler bugüne kadar devam etti. 23Ve Adem'e ait olan kadına arzu tohumunu ekti. 24İlişkiden sonra, hammadı kodeksi ii 67 III 22.22-24'te benzer bedenlerde doğuma neden oldu. Ve günümüze kadar cinsel ilişki Baş Arhont'tan kalarak devam ediyor. Ve Adem'e bir arzu tohumu [ekti] ki, bu öz aracılığıyla, sahte ruh yoluyla onların benzerleri meydana gelebilsin.

--- SAYFA 85 ---

68 berlin kodeksi (bg) doğdu. 25 Mezarı yönetebilmeleri için beyliklere iki yönetici atadı. 26Kendisine benzeyen özünü tanıdı. 27 Adem, Şit'in babası oldu. 28 Tıpkı çağlar boyunca yukarıda olan nesilde olduğu gibi. 29 Aynı şekilde Anne de kendisine ait olanı gönderdi; 30Kusursuzluk örneğini izleyerek kendisine benzeyen özü (Ruh'u) uyandırmak, 31Onları unutkanlıktan ve mezarın kötülüğünden uyandırmak için Ruh ona (nesle) indi. 34 Ve o (Ruh) bir süre bu şekilde kaldı: 35 Kutsal çağdan gelen Ruh geldiğinde, 36 çağın doğruluğunu (kurarak) eksikliği gidersin diye, kendi tohumu adına çalıştı. 37 Öyle ki, kutsal bir mükemmellik olsun; böylece bunda hiçbir eksiklik olmayacağı ortaya çıkar." 23 1 "Tanrım, herkesin ruhu saf ışıktaki mı yaşayacak?" dedim. 2Bana şöyle dedi: "O sarsılmaz kuşaktan olanlar dışında başkalarına açıklanması zor olan büyük şeyleri kavramaya başladsın. 4 Yaşam Ruhu'nun, kudretle boyunduruk altına alınıp üzerlerine indiği kişiler, kurtulacak ve yetkin hale gelecekler. 5 Ve onlar büyük ışıkların bu diyarlarına girmeye layık olacaklar. 6Çünkü orada her türlü kötülükten arınmaya layık olacaklar. III 22.26 Kendi kanunsuzluğunu tanıdı. III 22.29 Aynı şekilde, kendisine benzeyenleri uyandırmak için Anne'ye kendi Ruhunu gönderdiler. III 22.34 Ve o tohum adına çalışırken onlar bir süre [böylece] kaldılar

--- SAYFA 86 ---

ve onları kendi sahte ruhundan sağladı. 25 Mezarı yönetebilmeleri için beyliklere iki yönetici atadı. 26 Adem kendi önbilgisinin benzerliğini anlayınca, 27 İnsan Çocuğunun benzerliğini doğurdu; çağlar boyunca neslin yolunu takip ederek ona Şit adını verdi. 28 29 Aynı şekilde Anne de, kendisine benzeyen dişi varlığın benzerliğinde, Doluluktakinin benzeri olarak Ruhunu indirdi. 30 Öyle ki, gelecek çağlar için bir mesken hazırlasın. 32 Ve nereden geldiklerini bilmesinler (ve bilmesinler) diye Baş Hükümdar onlara unutkanlık suyu içirdi. 34Ve tohum bir süreliğine böyle varlığını sürdürdü: yardım sağlayarak, 35 öyle ki, Ruh kutsal çağlardan indiğinde, 36 o (tohum) düzeltip onu eksiklikten iyileştirsin. 37 öyle ki, tüm Doluluk kutsal ve noksansız olsun." 23 1Kurtarıcı'ya şöyle dedim: "Ya Rab, bütün ruhlar saf ışığa teslim edilecek mi?" 2Bana şöyle cevap verdi: "Bunlar senin düşüncenden çıkan harika şeyler. 3Çünkü bu şeyleri, taşınmaz kuşaktan olanlar dışında başkalarına açıklamak zordur. 4 Yaşam Ruhu'nun üzerlerine ineceği ve onun güçlü bir şekilde mevcut olacağı kişiler, kurtulacaklar ve yetkin hale gelecekler. 5Ve büyük diyarlara layık olacaklar. 6Ve onlar nag hammadı codex ii 69 III 23.1 olacak. Sonra [ben] dedim ki, Tanrım, "Herkesin ruhu [saf ışık için kurtarılacak mı?" III 23.5-6 Ve bu büyük ışıklara layık olacaklar. Çünkü orada her türlü kötülükten ve kötülüğün zincirlerinden arınmışlardır.

--- SAYFA 87 ---

70 berlin kodeksi (bg) ve kötülüğün kışkırtmaları. 7Çünkü onlar kendilerini bu bozulmaz cemaatten başka hiçbir şeye vermezler. 8Ve ona öfke, kıskançlık, korku, arzu ya da aşırı düşkünlük duymadan katılırlar. 9Onları, bunların hiçbirini ya da içlerindeki herhangi bir şey kısıtlamıyor, yalnızca tabi oldukları beden 10 dışında, ortaya çıkarılacakları (zamanı) hararetle beklerler ve (onları) kabul edenler onları 11 fani sonsuz yaşamın ve çağrının onuruna kabul edecekler, 12 her şeye katlanacaklar, yarışmayı tamamlayıp sonsuz yaşamı miras alabilsinler diye her şeye katlanacaklar. 13 "Mesih, üzerlerine güç ve Yaşam Ruhu inen, ama kendilerinin de kurtulması için bunları yapmayan canlar ne yapacak?" dedim. 14Bana şöyle dedi: "Üzerlerine Ruh'un geldiği kişiler her durumda yaşayacak ve kötülükten çıkacaklar. 15 Çünkü güç her insanın içine girer; çünkü o olmadan dik durmaları mümkün değildir. 16O (can) doğduktan sonra, ona Yaşam Ruhu getirilir. 17 Güçlü Yaşam Ruhu gelirse, o gücü, yani canı güçlendirir ve kötülüğe sürüklenmez. 18 Ama sahte ruhun girdiği kişiler onun tarafından sürüklenir ve saptırılırlar." 19 "Tanrım, onların canları bedenden ayrılınca nereye gidecekler?" diye sordum. 20Güldü ve bana şöyle dedi: "Ruhun yerine, sahte ruhtan daha büyük bir güce sahip olan yere." 21Bu (ruh) güçtür- III 23.8 ve onlar öfke, kıskançlık, kıskançlık, arzu veya aşırı hoşgörü olmadan onunla ilgilenirler. III 23.13 Ben de ona dedim ki: "Bunları yapmayanların ruhları nerede veya içine Yaşam Ruhu'nun ve gücün girdiği kişiler nereye gidecek? Kurtulacaklar mı, kurtulmayacaklar mı?"

--- SAYFA 88 ---

orada her türlü kötülükten ve kötülüğün kaygılarından arınmıştı. 7O zaman yalnızca ölümsüzlük dışında hiçbir şeyle ilgilenmeyecekler. 8Bu andan itibaren hiçbir öfke, kıskançlık, kıskançlık, arzu ya da açgözlülük olmadan onunla ilgilenecekler. 9 Çünkü onları, yalnızca bedenin gerçekliği dışında hiçbir şey kısıtlamıyor; 10 kendilerini kabul edecek olanlar tarafından ziyaret edilecekleri zamanı hararetle beklerken buna katlanıyorlar. 11Çünkü bunlar, ölümsüz sonsuz yaşama ve çağrıya layıktırlar; 12her şeye katlanırlar, yarışmayı tamamlayıp sonsuz yaşamı miras alabilsinler diye her şeye katlanırlar." 13 Ona, "Ya Rab, Yaşam Ruhu'nun gücünün üzerine indiği, ama bu işleri yapmayanların ruhları sürgüne gönderilecek mi?" dedim. 14Bana şöyle cevap verdi: "Eğer üzerlerine Ruh inerse, her halükarda kurtulurlar ve hicret ederler." 15 Çünkü güç her insanın üzerine inecek; çünkü o olmadan kimse dik duramaz. 16Onlar doğduktan sonra Yaşam Ruhu artarsa 17ve o canı güçlendirecek güç gelirse, onu kötü işlere yönlendirmek mümkün değildir. 18Fakat üzerlerine sahte ruhun indiği kimseler ona kapılır ve saptırılırlar." 19 "Ya Rab, o zaman onların canları bedenlerini terk ettiğinde nereye gidecekler?" dedim. 20Güldü ve bana şöyle dedi: "İçinde güç bulunan ruh, aşağılık ruhtan daha güçlü hale gelecektir. 21Çünkü bu (ruh) nag hammadı kodeksi ii 71 III 23.14 Şöyle dedi: "Yaşam Ruhu'nun içine girdiği kişiler her halükarda kurtulacaktır, bunlar kötülükten kaçarlara." III 23.16-17 İnsan doğduktan sonra Yaşam Ruhu sahte ruhları getirir. Eğer Yaşam Ruhu [gelirse], güçlü olduğundan, güç olan [ruhu] güçlendirir ve kötülüğe saptırılmaz. III 23.19 "Tanrım" dedim.

--- SAYFA 89 ---

72 berlin kodeksi (bg) erful. 22Kötülük işlerinden kaçır 23ve şaşmaz gözetim sayesinde kurtarılır 24ve çağlar boyu huzura kavuşturulur." 25 "Mesih, her şeyi bilmeyenlere ne olacak?" dedim, "Onların ruhları nedir, nereye gidecekler?" 26Bana şöyle dedi: "Onlarda sahte bir ruh çoğalıp onları tökezletti. 27 Ve böylece onların canlarına yük olur ve onları kötülük işlerine çeker ve onları unutkanlığa sürükler. 28Bu şekilde çıplak hale geldikten sonra onu Hükümdar'dan gelen yetkililere teslim eder. 29 Ve onları yine zincire vurdular. 30Ve onlar, unutkanlıktan kurtuluncaya ve o bir ilim alıncaya kadar onlarla görüşürler. 31Böylece kusursuz olur ve kurtulur." 32 "İsa'm, can nasıl küçülür ve yeniden annenin ya da insanın doğasına girer?" dedim. 33Bunu sorduğumda çok sevindi ve şöyle dedi: "Dikkat ettiğin için sana ne mutlu! 34Bu nedenle kendilerini, içinde Yaşam Ruhu bulunan bir başkasına teslim ederler. 35Onun peşinden giderek ve ona itaat ederek kurtulur; 36ve elbette başka bir bedene girmez." 37 Ona, "Mesih, anlayıp yüz çevirenlerin ruhları nerede?" dedim. 38Bana dedi ki: "Kendilerine tövbe gelmeyenler, yoksulluk meleklerinin çekileceği yere gidecekler. 39Ve III'e küfredenlerin hepsinin, "Rab III" dediğim güne kadar onlar korunacak. 23.25 "Rab III 23.26 O bana şöyle dedi: "Söktüklerinde sahte ruhun yüklendiği bunlardır. III 23.28-29 Ve bu şekilde bedenden çıkarıldıktan sonra, Hükümdar aracılığıyla var olan yetkililere teslim edilirler. Yine onları (bedensel) parçalara ayırdılar.

--- SAYFA 90 ---

güçlüdür 22 ve kötülükten kaçır; 23 Bozulmaz'ın ziyaretiyle kurtarılacak 24 ve çağlar boyu huzura kabul edilecektir. 25 "Ya Rab, ruhlarının kime ait olduğunu bilmeyen ruhlar nerede olacak?" dedim. 26Bana şöyle dedi: "Onlarda aşağılık bir ruh, onları saptırarak çoğaldı. 27O, cana yük olur ve onu kötülük işlerine çeker, ve onu unutkanlığa düşürür. 28O ortaya çıktıktan sonra onu Hükümdar aracılığıyla var olan yetkililere teslim ederler. 29Ve onu zincirlere bağlayıp hapse attılar. 30Ve o, unutkanlıktan uyanıp ilim alıncaya kadar onunla vakit geçirirler. 31Böylece yetkinliğe kavuşur ve kurtulur." 32 "Ya Rab, ruh nasıl küçülür de annesinin ya da insanın doğasına geri döner?" dedim. 33Bunu sorduğumda çok sevindi ve bana şöyle dedi: "Gerçekten ne mutlu sana, çünkü anladın! 34Bu can, içinde Yaşam Ruhu bulunan bir başkasının peşinden gitmesi için yaratılmıştır. 35O (diğeri) sayesinde kurtulur. 36Sonra başka bir bedene atılmaz." 37 Ben de şöyle dedim: "Ya Rab, anlayan ama yine de yüz çevirenlere ne olacak? Ruhları nereye gidecek?" 38Sonra bana şöyle dedi: "Onlar, fakirlik meleklerinin gittiği, tövbenin gerçekleşmediği yere kabul edilecekler. 39Ve blasnag hammadı codex ii 73 III 23.32'ye sahip olanlar şöyle dediğim güne kadar onları koruyacaklar: "Rab III 23.37 "Rab, anlayanlar ama yine de geri döndüler, ruhları nerede veya nereye çekilecekler?" dedim. III 23.39 Ve [onlar], Kutsal Ruh'a karşı sonsuz bir küfürle küfredenlerin cezalandırılacağı gün için korunacaklar.

--- SAYFA 91 ---

74 berlin kodeksi (bg) Kutsal Ruh cezalandırılacak. 40Onlar sonsuz azap içinde işkence görecekler." 24 1 "Tanrım, sahte ruh nereden geldi?" diye sordum. 2Bana şöyle dedi: "(Her şey) merhameti büyük olan Anne ve bizimle dertleşen şefkatli Kutsal Ruh -tohum-3 yani ışığın Epinoia'sı, sonsuz, parlak, mükemmel İnsan neslinin insanların düşüncesini uyandırdığında başladı. 4O zaman Baş Hükümdar onların bilgeliklerinde kendisini aştığını anladı. 5Cahil olduğu için planlarını kısıtlamak istedi. 6 Onların kendisinden daha akıllı olduklarını anlamadı. 7Güçleriyle bir plan yaptı. 9 Onlar Kaderi doğurdular 16 ve göklerin tanrılarını, melekleri, iblisleri ve insanları zincirleri altında tutmak için ölçülerle, mevsimlerle ve zamanlarla bağladılar; çünkü o hepsinin üzerinde efendiydi. 17Kötü ve sapkın bir düşüncesi vardı. 18Kendisi aracılığıyla meydana gelen her şeyden pişmanlık duyuyordu. 19Tüm insanlığın üzerine bir tufan getirmeyi planladı. 20Ve ışığın Epinoia'sı olan Pronoia'nın büyüklüğü Nuh'a talimat verdi. 21İnsanlara vaaz verdi, 22ama onlar ona inanmadılar. 23Musa'nın söylediği gibi kendisini bir gemide sakladı, ama o III 24.2 "Başlangıçta, [...] Ruh'ta gördüğümde... III 24.7 O bir plan yaptı ve Kaderi doğurdu.

--- SAYFA 92 ---

Ruh'a karşı kışkırtılanlar işkence görecek. 40Ve onlar sonsuz bir azapla cezalandırılacaklar." 24 1 "Tanrım, bu aşağılık ruh nereden geldi?" diye sordum. 2Sonra bana şöyle dedi: "(Her şey) merhameti büyük olan Anne-Baba, her bakımdan kutsal, şefkatli ve seninle dertleşen Ruh, 3yani ışıklı Pronoia'nın Epinoia'sı mükemmel neslin tohumunu ve onun düşüncesini ve İnsanın sonsuz ışığını uyandırdığında başladı. 4Baş Hükümdar onların mükemmellikte kendisinden üstün olduğunu anlayınca -çünkü onların düşünceleri kendisinininkinden daha üstündü- 5onların planlarını kısıtlamak istedi; 6çünkü onların düşüncede kendisinden üstün olduğunu ve kendisinin onları sınırlayamayacağını bilmiyordu. 7Yetkileriyle, yani yetkileriyle bir plan yaptı. 8 Birlikte Sofya'yla zina yaptılar. 9Ve onların aracılığıyla, sahte zincirlerin sonuncusu olan acı Kader doğdu. 11Ve öyledir ki, her birini birbirinden farklı kılar. 12Ve bu acı vericidir ve o (ruhu) baskı altına alır, çünkü bugüne kadar tanrılar, melekler ve cinler ve tüm nesiller ona karışmıştır. 13Çünkü her türlü fesat, adaletsizlik, küfür, unutkanlık ve cehalet prangası, her türlü sert emir, ağır günahlar ve büyük korkular bu Kaderden kaynaklandı. 14 Ve böylece, kendilerinden üstün olan Tanrı'yı tanımasınlar diye, bütün yaratılışı kör ettiler. 15 Ve unutkanlık prangası yüzünden günahları gizlendi. 16 Çünkü onlar ölçülere, zamanlara ve mevsimlere bağlıydı; çünkü (Kader) hepsinin üzerinde hakimdi. 18 Ve kendisi aracılığıyla meydana gelen her şeyden pişmanlık duyuyordu. 19Yine insanoğlunun üzerine bir tufan getirmeyi tasarladı. 20Ama Pronoya ışığının büyüklüğünü Nuh öğretti. 21Ve bütün zürriyete, yani insan çocuklarına vaaz etti. 22Fakat ona yabancı olanlar onu dinlemediler. 23Bu nag hammadı kodeksi ii 75 III 24.20 Ve Pronoia'nın büyüklüğü bir Düşünce yarattı, bu da Epinoia'ydı. [Nuh]'a göründü.

--- SAYFA 93 ---

76 berlin kodeksi (bg) onu bir yerlerde barındırıyordu;24 Nuh (diğerlerinden daha fazla) değil, aynı zamanda taşınmaz nesilden bazı insanlar da. 25Bir yere girdiler. 26Onları parlak bir bulut koruyordu. 27Ve kendisi ile birlikte olanlarla birlikte onları aydınlatan ışıktaki kendi egemenliğini tanıdı. 29Çünkü yeryüzündeki her şeyin üzerine karanlık akıyordu. 25 1Melekleriyle bir plan yaptı. 2Onların melekleri, insan kızlarına, 4onlardan çocuk yetiştirsinler ve kendilerine bir süre olsun diye gönderildi. 5Fakat ilk başta başarılı olamadılar. 6Hepsi sahte ruhu yaratmak için bir plan yapmak üzere bir araya geldi. 7Çünkü inen Ruh'u hatırladılar. 9 Ve melekler onların görünüşünü kocalarına benzettiler. 10 Ve onların 'kocaları' onları kötülükten dolayı karanlıkta rahatsız eden ruhla doyurdular. 11Onlara altın, gümüş, hediyeler, bakır, demir ve her çeşit metal getirdiler. 12Taşınmaz Pronoia'larını hatırlamasınlar diye onları baştan çıkardılar. 13Böylece taşınmaz Pronoia'larını hatırlamadılar. 17 Onları aldılar. 18 Sahte ruhları sayesinde karanlıktan çocuklar doğurdular. 19Yüreklerini kapattı. 20Şimdiye kadar sahte ruhun katılaşmasıyla sertleştiler. 26 1Böylece merhameti büyük olan kutlu Ana-Baba yine onun tohumunda şekilleniyor. III 24.27-28 Ve ışık onları aydınlattığında onlar, yukarıdakilerin ve onunla birlikte bulunanların hükümdarlığını tanıdılar.

--- SAYFA 94 ---

Musa'nın kendilerini bir gemiye sakladıklarını söylediği gibi değil, bir yerlerde saklanmışlardı; 24yalnız Nuh değil, aynı zamanda hareket etmeyen nesilden birçok insan da. 25Bir yere girdiler. 26İşıltılı bir bulutun içinde gizlenmişlerdi. 27Ve yetkisini anladı. 28 Ve ışığa ait olan kadın, onları aydınlattığı için onunla birlikteydi; 29 çünkü o, bütün yeryüzüne karanlık getirmişti. 25 1Ve güçleriyle bir plan kurdu. 2Onların bir kısmını kendilerine alsınlar, 4ve kendilerine bir süre olsun diye bir tohum yetiştirsinler diye insan kızlarına meleklerini gönderdi. 5 Başlangıçta başarılı olamadılar, 6 ama başaramayınca tekrar bir araya toplanıp başka bir plan yaptılar. 7İnmiş olan Ruh'a benzer şekilde aşağılık bir ruh yarattılar. 8Böylece onun aracılığıyla canları kirletsinler. 9 Ve melekler kendi suretlerini her birinin eşinin suretine dönüştürdüler; 10 onları kendileriyle karıştırdıkları karanlığın ruhuyla ve kötülükle doldurdular. 11Altın, gümüş, hediye, bakır, demir, metal ve bu sınıflara ait her türlü eşyayı getirdiler. 12 Ve kendilerine uyan insanları, pek çok sapıklığa sürükleyerek, büyük belalara sürüklediler. 14Zevk alamadan yaşlandılar. 15 Hiçbir gerçeği bulamadan ve Gerçeğin Tanrısını tanımadan öldüler. 16Böylece dünyanın kuruluşundan bugüne kadar bütün yaratılış sonsuza kadar köle oldu. 17Kadınları da aldılar; 18 Ruhlarının benzerliğine göre karanlıktan çocuklar doğurdular. 19Ve onların yürekleri, aşağılık ruhun şimdiye kadarki katılaşması yüzünden katılaştı ve katılaştı. 26 1Bu yüzden Ben, Bütün'ün mükemmel Pronoia'sı, tohumuma dönüştüm. 2Çünkü ben başlangıçtan beri vardım, her yolda yolculuk ediyordum. 3Çünkü ben ışığın zenginliğiyim. 4Ben doluluğun hatırasıyım. 5Karanlığın enginliğine yolculuk ettim, 6ve Nag Hammadi Yazması II'ye girene kadar dayandım 77

--- SAYFA 95 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 96 ---**

hapishanenin ortasında. 7Ve kaosun temelleri sarsıldı. 8Kötülüklerinden dolayı kendimi onlardan gizledim. 9Ve beni tanımadılar. 10Yine ikinci kez döndüm ve yola çıktım. 11Işığa ait olanların yanına çıktım; 12Ben, Pronoia'nın hatırasıyım. 13Evimi düzene sokmak için karanlığın ortasına ve Hades'in içine girdim. 14 15 Ve kaosun temelleri öyle sarsıldı ki, (görünüşe göre) kaos içinde yaşayanların üzerine yıkılıp onları yok edeceklerdi. 16Ve zamanı gelmeden yok olmasınlar diye yine ışıklı köküme doğru kaçtım. 18Yine üçüncü kez, ben, ışıktaki var olan ışık ve Pronoia'nın hatırasıyım, 19karanlığın ortasına ve Hades'in içine girmek için seyahat ettim. 20Yüzümü, sonsuzluklarının sona ermesinin ışığıyla doldurdum. 21Ve onların zindanlarının ortasına, yani beden zindanına girdim. 22 Ben de, 'Duyan herkes, uyuşuk uykusundan kalksın' dedim. 23 O da gözyaşı dökerek ağladı; ağır gözyaşlarını sildi kendisinden. 24Ve dedi: Benim adımları çağıran kimdir? 25Hapishanenin prangaları arasında yaşayan bana bu umut nereden geliyor?' 26Ve ben de dedim: Ben saf ışığın Pronoia'sıyım; 27Ben sizi onurlu bir konuma yükselten bakire Ruh'un düşüncesiyim. 28 Kalkın ve işiten kişinin siz olduğunuzu hatırlayın. 29 Ve şefkatli olan ben olan kökünüzün peşinden gidin. 30 Yoksulluk meleklerine, kaos cinlerine ve sizi tuzağa düşürenlerin hepsine karşı kendinizi güçlendirin; 31 ve uyuşuk uykuya ve Hades'in iç giysisine dikkat edin.' 32 Ve onu kaldırdım ve suyun ışığıyla beş mühürle mühürledim. 33 Öyle ki, bugünden itibaren ölüm onun üzerinde hakimiyet kurmasın. nag hammadi codex ii 79 III 26.12 Ve onları dikkatlerini dağıtmak için kandırdılar.

--- SAYFA 97 ---

80 berlin kodeksi (bg) 27 İlk önce bu mükemmel çağa çıktım. 3 Bunları sana söylüyorum (Yuhanna). 4 Bunları yazıp gizlice kardeş ruhlarına vermek için söylüyorum. 5Çünkü bu sır sarsılmaz kuşağa aittir. 6Annem benden önce başka bir sefer daha gelmişti. 7 Bunlar aynı zamanda onun dünyada yaptığı şeylerdir. 8Tohumunu dik konuma getirdi. 9Ne olacağını sana öğreteceğim. 10Çünkü bunları sana yazıp güvende tutasın diye verdim." 11Sonra bana şöyle dedi: "Bunları yiyecek, içecek, giyecek ya da buna benzer herhangi bir şey karşılığında hediye olarak verene lanet olsun." 12Bu sırrı ona devretti. 13Hemen onun yanından kayboldu. 14Ve o (Yuhanna) öğrencilerinin yanına gitti. 15 Kurtarıcı'nın kendisine söylediği şeyleri onlara anlatmaya başladı. John III'ün Gizli Vahiyi 27.8 eksikliğini [düzeltiyordu].

--- SAYFA 98 ---

27 İşte, şimdi kusursuz çağa gideceğim. 2Senin için her şeyi kulaklarında tamamladım. 3Sana (Yuhanna) her şeyi anlattım, 4 böylece onları yazıp gizlice kardeşlerinin ruhlarına verebilirsin. 5Çünkü bu, hareket etmeyen neslin gizemidir." 10 Ve Kurtarıcı bunları yazıp güvende tutabilmesi için ona verdi. 11Ve ona dedi: "Bunları yiyecek, içecek, giyecek veya buna benzer herhangi bir şeyle hediye olarak değiştirene lanet olsun." 12Bu şeyler ona sır olarak verildi. 13Ve hemen önünden kayboldu. 14Ve o (Yuhanna) öğrencilerinin yanına gitti. 15 Kurtarıcı'nın kendisine söylediği şeyleri onlara anlattı. 16İsa Mesih Amin. John nag hammadi kodeksi ii 81 III 27.11'e göre Gizli Vahiy Sonra bana şöyle dedi: "Gümüş, altın veya içki, yiyecek, giyecek veya buna benzer herhangi bir şey karşılığında bunları hediye olarak veren herkese [Lanet olsun]."

--- SAYFA 99 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 100 ---**

bölüm 1 @ Anlatı

--- SAYFA 101 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 102 ---**

1 @ İdeal: İlahi Alem Mesih'in Yuhanna'ya vahyi, aşkın İlahiyat'ın uzun bir tanımıyla başlar; bu tasvir, öncelikli olarak mevcut Platoncu felsefi spekülasyon ve dini dindarlıkta yaygın olan imgeler, terimler ve kavramlarla resmedilmiştir (SRevJohn 4.1–5.4). Aşkın İlahiyat, bir Monad, bölünmez bir birlik, her şeyin kaynağı ve temeli olarak tanımlanır.¹ O, bir monarşidir, O'nun üzerinde durup O'nu yönetebilecek hiçbir şeyin olmadığı tek yönetici güçtür. Ontolojik üstünlük ve ilksel güç birleşerek O'nun tüm Aeon'ların başı ve hükümdarı olarak adil konumunu meşrulaştırıyor. Dini dindarlık, aşkın İlahiyat'ı haklı olarak Tanrı ve kutsal Baba olarak kabul edebilir; metaforik terimler hem yönetici hem de üretken gücü akla getirir (SRevJohn 4.2-3). Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i aynı zamanda aşkın İlahiyat'ı negatif teoloji² (via negationis) açısından da tanımlar: O görünmezdir, bozulmaz, sınırlanamaz, hiçbir şeyden yoksundur, her şeyden öncedir, araştırılmaz, ölçülemez, anlatılamaz, adlandırılmaz, yok edilemez ve anlaşılmazdır. Aşkın İlahiyat, kendisi hakkında söylenebilecek herhangi bir şeyden veya ona atfedilebilecek herhangi bir nitelik veya vasıftan (via eminentiae) çok daha üstün olarak da tanımlanabilir. Mükemmellik, kutsiyet ve tanrısalıktan bile üstündür ve yine de tüm bunların kaynağıdır.⁴ Var olan şeylere atfedilen kategorilerin (varlık, hareket, hareketsizlik, kimlik ve çeşitlilik; madde, nicelik, nitelik, ilişki, yer, zaman, konum, durum, eylem ve duygulanım) aşkın İlahiyat için tam olarak geçerli olmadığı vurgulanarak onun aşkınlığı vurgulanır, çünkü O hepsinden çok daha üstündür (SRevJohn) 4.22–

--- SAYFA 103 ---

33).5 Ama aynı zamanda her şeyin kaynağıdır: sonsuzluğu veren sonsuzluk; ışık veren ışık; hayat veren hayat; bereket veren mübarek; anlayış veren anlayış; iyilik veren ve iyilik yapan, her zaman iyi olan; merhamet veren merhamet; lütuf veren lütuf (SRevYuhanna 4.37–38). Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin mit yaratıcıları aynı zamanda aşkın İlahiyat'ı (analoji yoluyla) tanımlamak için dini dindarlığın olumlu dilini uygulamakla da yetinirler.⁶ O, Tanrı'dır ve aslında (salt) bir tanrıdan daha fazlasıdır, Her Şeyin babasıdır, kutsal, saf ışık, hayat, ruh, tamamen mükemmel, saf, kutsanmış, iyilik, bilgi ve tam istikrardır.⁷ Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i bu nedenle en yüksek olanı kavramanın üç modunu kullanır. İlahiyat: Herhangi bir niteliğin aşkın ve tarif edilemez İlahiyat'a (olumsuzlaştırma yoluyla) uygun şekilde uygulanabileceğini reddeder; aşkın İlahiyat'ı her şeyin ve dolayısıyla babanın, ışığın, yaşamın ve iyiliğin (analoji yoluyla) kaynağı olarak anlar; ve Tanrı'nın Kendisine uygulanabilecek herhangi bir nitelemeye, örneğin Tanrı'ya, ancak Tanrı'dan daha fazlasına (via eminentiae) üstünlüğünü ilan eder. Teolojik kavramsallığın çeşitli tarzlarının bu şekilde karıştırılması, tamamen mantıksal tutarlılık standartlarına göre değerlendirildiğinde kötü bir felsefe olarak değerlendirilebilir, ancak aslında Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, böyle bir karışımın en azından kısmen "kavramsal bir zorunluluk" olduğunu düşünen Orta Platoncu filozoflar ve teologlarla iyi bir arkadaşlık içindedir.⁸ Üstelik, hem en prestijli entelektüel terimleri hem de zamanının en popüler dini dilini dahil ederek, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, tüm kadim manevi duyarlılıklar yelpazesinde yankı uyandıran akorları vurur. Antik çağda hiç kimse aşkın Tanrı'nın bu portresinin düzyazı ve övgü açısından tamamen uygun olmadığından şikayet etmezdi. Kurtarıcı'nın İlahi Alem'in geri kalanına ilişkin tanımına döndüğümüzde, tür, ruh hali ve entelektüel spekülasyon tarzlarının aynı karışımı devam ediyor. Felsefi kavramsallık, sayısal spekülasyonların, mitsel dramının ve metaforik oyunun yanında yerini bulur. Dört el yazması versiyonundaki açıklamalar tamamen tutarlı olmasa da, buradaki sınırlı açıklama amaçlarımız açısından, sentetik bir ideal inşa etmek mümkündür: ilahi alem.

--- SAYFA 104 ---

Tüm versiyonlarda ortak olan İlahi Alem'in oluşumunun ve yapısının portresi (aşağıdaki tabloya bakınız). İlahi Baba'dan ilk önce Barbelo,9 Pronoia, Ennoia veya Protennoia olarak adlandırılan dişi bir varlık ortaya çıkar. Baba'dan çocuklarını bağışlamasını ister ve dört Aeon (ebedi varlık) ortaya çıkar: Önceden Bilgi, Yok Edilemezlik, Ebedi Yaşam ve Düşünce (BG/III) veya Gerçek (II/IV).10 Bunlar Barbelo ile birlikte Aeon'ların çift cinsiyetli bir beşlisini (dekad) oluşturur. Toplu olarak Barbelo'nun diyarı olarak düşünülebilirler. Artık Barbelo'dan varoluşun bir sonraki düzeyi, Autogenes-Mesih'in alemi geliyor.11 Kendisinden üstün olanların izniyle, kendi âlemini on iki Aeon'luk bir setle dolduruyor. Bunlardan en önemlileri dört Işıktır (ya da Aydınlatıcılar): Harmozel, Oroiael, Daveithai ve Eleleth; bunların her biri diğer üç Aeon'la (toplamda on iki) ilişkilendirilir.12 Dört Işık, yalnızca varlık (karakterler ya da kişilikler) olarak değil, aynı zamanda Tüm'e ait olanların üzerinde ve yerleştirildiği alemler olarak da işlev görür: Adem, Seth, Seth'in tohumu (azizlerin ruhları) ve sonuncusu. Tövbesi geç gelen tüm ruhlardır. ideal: ilahi alem 87 İlahi Tek-Baba ↓ Pronoia-Barbelo ↓ (Ennoia [veya Gerçek]—Önbilgi—Yıkılmazlık—Sonsuz Yaşam) ↓ Autogenes-Mesih (Zihin—Işık—Söz—İrade) ↓ Harmozel (Armozel) Oroiael (Oriael) Daveithe (Daveithai) Eleleth Grace Providence Mükemmelliği Anlamak Hakikat Algısı Sevgi Barış Biçimi Hafıza Fikir Bilgelik ↓ Adam Seth Seth Tövbekarların Tohumu

--- SAYFA 105 ---

Yuhanna'nın Gizli Vahiy'ine göre, İlahi Alemin bu portresi, içinde gerçekten var olan her şeyi (Platoncu anlamda) içerir. Yaratılışı, İlahi varlıkların düzenli ve yetkilendirilmiş bir süreçte tek bir monadik köken ilkesinden ortaya çıkışı olarak tasvir eder. İlahi Alem bu nedenle bir Birlik olarak algılanır ve uygun bir şekilde "Bütün" olarak adlandırılır. Alt dünyada daha sonra oluşan her şey, yalnızca İlahi Alem'de gerçekten var olanın kopyaları (formlar ve görüntüler, modeller veya taklitler) olabilir.13 Yahya'ya vahiy burada sonuçlansaydı, haklı olarak, eski felsefi-dini dindarlığın sıradan bir parçası olarak tanımlanabilirdi, belki şurada burada bir yenilik vardı, ama özellikle radikal veya saldırgan hiçbir şey yoktu.14 İsa'nın İlahi Alem tanımı, İsa'nın dini-felsefi dindarlığına tamamen uygundur. onun günü. Antik düşüncenin temel varsayımlarını ve eğilimlerini paylaşır: birlikten çokluğun doğuşu, güç ve otoritenin hiyerarşik düzeni ve ilahi yaratılışın iyiliği. Birliğin çokluk ve bölünmüşlükten üstün olduğunu kabul eder; her şeyin adil ve uygun düzenlemelerinin hiyerarşik olarak düzenlendiği; ve mevcut düzenin hem doğal hem de iyi olduğunu. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinde hiyerarşi, iyilik, güç ve adalet, ilahi kökenlerin hayalinde güçlü bir şekilde örtüşür. Bu temel varsayımlar tüm efsanenin temelini oluşturur. Tamamen anlaşılır ve ikna edicidirler çünkü tam da eski Akdeniz dindarlığının ortak eğilimlerini ifade ederler. Ancak elbette keşif burada bitmiyor. Yuhanna'nın Gizli Vahyinin ayırt edici tonu ve etkisi -ve hemen hemen herkesi rahatsız etme kapasitesi- her şeyden önce ve en önemlisi, sıradan dünyayı tanımlamak için karşıt mantığın keskin ve inatçı kullanımıyla ve İlahi Varlığın mimetik taşkınlığında trajik bir kopuşu tasvir etmesiyle ortaya çıkar. 88 ideal: ilahi alem

--- SAYFA 106 ---

2 @ Sorun: Kopma İlahi Bütün'ün portresi arzu ve hayal ideallerinin anlatsal bir detaylandırmasıysa, aşağıdaki dünyanın ve onun tanrılarının portresi en keskin karşıtlığı oluşturur. Yuhanna'nın kötülüğün özüne ilişkin görüşünün Gizli Vahiyiyle burada karşılaşılıyor: onun kökenleri, doğası ve konumu. Dünyanın yaratılışını ilahi mükemmelliğin kaba bir parodisi olarak ve insan varoluşunun durumunu -neyse ki kaçınılmaz olmayan- bir acı ve ölüm trajedisi olarak tasvir ederek anlatının antik dindarlık normlarından en keskin biçimde ayrıldığı nokta burasıdır. Kötülüğün ilk iması, dışı Aeon Sophia'nın (Bilgelik), Ruh'un ve erkek partnerinin bilgisi, arzusu veya onayı olmadan hareket ederek İlahi Alem'in uyumlu birliğini bozduğunda meydana gelir (SRevYuhanna 10.1-6). Sonuç, kusursuz ilahi birliğe karşıt farklılığın dahil edilmesidir. Bu kopuş, Sophia'nın yalnızca kendisinden kaynaklanan bir düşünceye kafa yorması ve kendi içinden bir benzerlik sergilemek istemesiyle ortaya çıkar. Düşüncesi Ruh'un ve Önbilginin düşüncesini paylaşıyor (yani, ilahi doğadan bir şeyler paylaşır), benzerliği açığa vurma arzusunda Ruh'un rızasına veya isimsiz erkek partnerinin karşılıklı mutabakatına sahip değildir ve Ruh'un sevgisinden ve partnerinin bilgisinden ayrı hareket eder. Sonuç olarak ürettiği varlık, kendisine benzerliğini sergileyemiyor; ondan farklıdır çünkü o bunu cesurca ve cehaletle üretmiştir (SRevJohn 10.7-14). Dışı sapkınlığın bu hatalı biçimlendirilmiş ürünü, kibirli ve cahil dünya yaratıcısı ve hükümdarı Yaldabaoth'a dönüşür (SRevJohn 10.18). BT

--- SAYFA 107 ---

Kendisini sahte bir şekilde "Tanrı" olarak adlandırdığında gerçek İlahiyat'a itaatsizlik eden Sophia değil mi (SRevYuhanna 14.2). Bu, Sophia'nın kendisinin kötü olduğu ya da güçsüz olduğu anlamına gelmez; aslında Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, "onun düşüncesinin boşta kalmadığını" vurgular (SRevJohn II 10.7). Başka yerlerdeki benzer hikayelerde, Sophia'nın Yaldabaoth nesli, kadın cinselliği ve erkeğin kontrolünden çıkan üreme gücünün trajik bir vakası olarak vurgulanarak anlatılır.¹ Bu tema burada da Sophia'nın erkek partnerinin onayı olmadan hareket eden bir kadın olarak tasvirinde ve onun Yaldabaoth'u doğurmasında açık bir şekilde ortaya çıkarken, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, Sophia'nın pervasız kadın cesareti ve kibirliliği nedeniyle ilahi evdeki uyumu bozduğunu daha güçlü bir şekilde vurgular. ² Onun hatası iki yönlüdür: Ruh'un rızası olmadan hareket eder, böylece İlahi Alemin doğal ve uygun hiyerarşik düzenini ihlal eder; ve erkek eşinden ayrı hareket ediyor, böylece erkek ve kadın birlikteliğinin simgelediği uyumlu uyumu ihlal ediyor. Sophia'nın "eşine" atıfta bulunmak için kullanılan terimler, onun anlatıdaki rolünü öncelikle ilahi birlik içinde somutlaşan uyumun somutlaştırılması olarak vurgulamaktadır (SRevJohn 4.3-5). Sophia'nın bağımsız düşünce uygulamasında ideal itaat ve itaat modeli bozulur ve İlahi Alem'in entelektüel oybirliği paramparça olur.³ Trajik sonuç, Aeon'ların Baba'nın iradesine kolektif itaatıyla örneklenen, Tüm'ün ilahi birliğinde, tam uyum içinde, deyim yerindeyse "tek fikirliliğinde" bir kopuştur.⁴ Aşağıdaki Dünya: Muhalefet ve Sahtecilik Sophia'nın eylemlerinin sonuçları onun soyunun ve daha sonra dünyayı ve insanlığı yaratmasının tasvirinde vahşice açıkça ortaya çıkıyor. Sophia'nın düzensiz davranışı, kendisinden bir benzerlik yaratma arzusu farklılık üretimiyle sonuçlandığı ölçüde, ilahi akışın birliğini bozar. Metnin mantığı bilgi ile varoluşu ayrılmaz bir şekilde birbirine bağladığı için, Sophia'nın ilahi düşüncedeki oybirliğini bozuşu 90 sorun: kopuş

--- SAYFA 108 ---

(epistemoloji) varlığın doğasında (ontoloji) bir kopuşa yol açar. Bu kopuş taklitçi bir başarısızlık olarak tasvir ediliyor: Yaldabaoth annesine benzemiyor. Düşüncesinin ürünü, üreticisine benzemeyen bir görüntüdür: Çirkin ve kusurludur. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, ürününün Sophia'ya benzemediğini tekrar tekrar vurguluyor: İçindeki yenilmez güç nedeniyle düşüncesi boş durmadı. Ve ondan kusurlu bir ürün çıktı ve bu onun modelinden farklıydı çünkü onu partneri olmadan yarattı. Ve Annesinin benzerliğine göre şekillenmemiştir çünkü farklı bir formu vardı (SRevJohn II 10.7-9). Bu taklitçi kopuş, insanın acı çekmesinin ve ölümünün tüm nedenidir. Yaldabaoth'un doğumu ilahi Varlığın kusursuz dokusunu yırtıyor. Tüm kozmos daha sonra ilahi olanla süreklilik içinde değil, bir boşluk boyunca inşa edilir. Dünya, İlahi Alem'in bir taklidi değil, onun cahil ve kötü niyetli bir parodisidir. Burada Yuhanna'nın mit yaratıcılarının Gizli Vahiyinin karşıt mantığı intikam duygusuyla devreye giriyor. Aşağıda, farklılığın karşıtlık ve düşmanlığı ima ettiği analogik düalizmin şaşırtıcı derecede tutarlı ve aralıksız bir uygulamasına girerler. İlahi Alem portresinin tam da bu muhalif stratejiye karşı bir engel olmak üzere hayal ürünü bir şekilde kurgulandığı ancak şimdi tam olarak ortaya çıkıyor. Eserin karşıt mantığı, her bir âlemin başındaki tanrının, o âlemin doğasını ve karakterini kapsadığını ve temsil ettiğini varsaydığından, mit öncelikle İlahi Alemin aşkın İlahını, dünyevi dünyanın yaratıcı Tanrısı ve Baş Hükümdarı olan Yaldabaoth ile karşılaştırmaya odaklanır. Aşkın İlahiyat'ın tarif edilemez ve isimlendirilemez olduğu yerde, yaratıcı Tanrı isimlendirilir; ona Yaldabaoth veya Saklas denir. Aşkın İlahiyat'ın "tek yönetici" olduğu yerde Yaldabaoth yalnızca "baş yöneticidir" ve onun yönetimi yalnızca yarattığı otoriteleri, güçleri ve melekleri kapsar. Aşkın İlahiyat'ın üstünde O'nu yönetecek hiçbir şeyin olmadığı yerde, Yaldabaoth Tüm'ün yönetimine tabidir ve şu sorun da buna dahildir: kopuş 91

--- SAYFA 109 ---

kabul etse de etmese de annesi Sophia. Aşkın İlahiyat kronolojik olarak her şeyden önce gelirken, Yaldabaoth İlahi Alem'in tamamlanmasından sonra ancak nispeten geç bir zamanda ortaya çıkar. Kadim ideolojinin mantığına göre, zamansal öncelik, aşkın İlahiyat'ın üstünlüğünü ima ederken, Yaldabaoth'un türevsel varlığı onun görelî aşağılığını ima eder.⁵ Kutsal, görünmez, cisimsiz ve bozulmaz bir Monad olan -hatta aslında cisimsizliğin bile ötesinde olan- aşkın İlahiyat'ın tam tersine, yaratıcı Tanrı, dilsel tanımlamayla oldukça görünürdür ve çok biçimlidir, birçok yüzü veya şekli vardır. formlar. Görünüşte insan bile değil, aynı anda hem "yılan yüzüne hem de aslan yüzüne" sahip olan bir hayvandır (SRevJohn BG 10.11). O, biçim olarak ve gerçekte bir canavardır.⁶ Bu hayvanlık onun içsel doğasının -şiddetli, kontrolsüz ve irrasyonel- dışsal temsilidir; hatta aşkın İlahiyat'ın maddi olmayanlığı onun doğasını -tutkunun ötesinde, bölünmemiş, değişmez bir birlik olarak - şekillendirir. Aşkın İlahiyat'ın bilgi ve bilginin kaynağı olduğu yerde, Yaldabaoth cahildir ve gerçekten de cehaletinde kibirlidir (SRevYuhanna 14.15-16). Yaldabaoth'un yönetiminin karakteri aynı zamanda aşkın İlahiyat'ın merhametli takdiriyle de keskin bir tezat oluşturuyor. Yaldabaoth'un ve onun aşağıdaki dünya üzerindeki ortak egemenliği, Kader'in sert kuralı⁷ olarak tasvir edilirken, Baba'nın eşi İlahi Takdir'dir (Pronoia). Başka karşıtlıklar da detaylandırılabilir, ancak bunlar konuyu açıklamaya yeterlidir. Okuyucu, karşıtlıklarının bu kadar açık bir şekilde sergilendiğini görerek, hem aşkın İlahiyat'ın hem de dünyevi taklitçinin doğasını daha iyi anlıyor. Ancak Yaldabaoth'un portresi yalnızca ve belki de esas olarak karşıtlık yoluyla tasvir edilmiyor. Daha büyük adaletsizlik, ikisi arasındaki çarpık benzerliklerde yatmaktadır, çünkü Yaldabaoth yalnızca aşkın İlahiyat'a karşı çıkmakla kalmaz, aynı zamanda onu taklit eder.⁸ Kendisini sahte bir şekilde bir Tanrı olarak konumlandırır, kendisini alt dünyanın yaratıcısı ve hükümdarı olarak şekillendirir, gerçek İlahiyat ve Her Şeyin Hükümdarı'nın faaliyetlerini taklit eder. Ancak aşkın İlahiyat gerçekten Tanrı iken, Yaldabaoth'a yalnızca "Tanrı denir" (SRevYuhanna 13.4). Kendisinin Tanrı olduğunu beyan etmesi, aslında "başka hiçbir tanrının olmaması" sorunu: kopuş

--- SAYFA 110 ---

yanımda var" (SRevJohn II 14.2), hem aldatma hem de kendini kandırmadır. Burada taklit kötü niyetli bir parodi haline gelmiştir, öyle ki mimetik benzerlik karşıt mantık tarafından aldatıcı bir sahteye dönüştürülmüştür. Örneğin, Baş Hükümdarın ilk eylemlerinden birinin ateşle aydınlatılan bir sonsuzluk yaratmak olduğu anlatılır (SRevJohn 11.4). Ateş, malzemenin dört temel unsurundan biri. dünya (hava, toprak, su, ateş), aşkın İlahi Alemin maddi olmayan, saf ışığıyla tezat oluşturur.⁹ Hem aydınlatan hem de yanan maddi bir unsur olan ateş, bu nedenle doğa ve işlev açısından ruhsal ışıktan daha aşağıdır. Ya da yine, aşkın İlahiyat gibi, Yaldabaoth daha küçük varlıklar yaratır (kendi durumunda otoriteler, güçler ve yöneticiler).¹⁰ Onun yaratılış tarzı, garip bir şekilde Tanrı'nınkine göre şekillendirilmiştir. Dünyanın yaratılışını canavarca bir parodiye dönüştürmek için karşıt mantığın taklitle birleştiği bir tür sapkınlık olarak aşkın Tanrı, İlahi Alem'de kendi ışık-su imajını yansıtarak Pronoia'yı ("Öngörü")¹¹ üretti.¹² Her şekilde Kendi imajını algıladı, Onu çevreleyen saf ışık-suda gördü. O, Tüm'ün mükemmel Pronoia'sı, ışığın benzerliği, Görünmez'in imgesi olan O'nun huzurunda duruyordu (SRevJohn BG 5.11-14, 17-19). İlahi Aeons, aşkın İlahiyat'ın uygun rızasıyla daha sonra ortaya çıkar. Alem, kendi kendine tefekkürden doğar ve ilahi iradenin doğal hiyerarşisine göre ilerler. Buna karşılık, dünyanın yaratıcısı, Aponoia ("Delilik") ile çiftleşerek kölelerini üretir¹³: Ve o (Baş Hükümdar), kendi içindeki Delilikle (Aponoia) çiftleşti, her biri kendi ölümsüz sorununun modelini takip eden on iki meleği doğurdu.

--- SAYFA 111 ---

Çok uzun bir süre. Ve bunların her biri için yedi melek ve melekler için üç güç yarattı; bunların hepsi onun altındadır; kendisinden önceki ilk modelin benzerliğini takip ederek üçüncü gücüyle birlikte 360 melekse varlık (SRevJohn BG 11.5-10). Aşkın Tanrı'nın, bakir öz-yansıtmanın saf zihinsel eylemleri yoluyla nesli, Yaldabaoth'un cinsel çiftleşmesinin maddi bayağılığıyla dramatik bir tezat oluşturuyor; "Pronoia"nın "Aponoia" ile fonetik benzerliği, amaçlı yansıtma (pronoia) ile yansıtma kapasitesinin kaybı (aponoia) arasındaki rahatsız edici sözcüksel karşıtlığı artırsa bile.¹⁴ Bu, fonetik eş zamanlılıktır. parodiyi oluşturan sözcüksel uyumsuzlukla rezonans. Öte yandan, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin, Yaldabaoth'un tüm yaratma eylemlerinde İlahi Alem modelini takip ettiği konusunda ısrar etmesi dikkat çekicidir. Her şeyi, yok edilemez bir düzende yaratabilmek için, ortaya çıkan ilk Aeon'ların benzerliğine göre emretti. Yok edilemez olanları gördüğü için değil, Annesinden aldığı güç onda dünyanın benzerliğini taşıyordu (SRevJohn II 13.21-24). Autogenes'in on iki Aeon doğurması gibi, şimdi Yaldabaoth da melekleriyle birlikte on iki otorite doğuruyor (toplamda 360 veya 365). O konuşur ve onlar ortaya çıkar (SRevYuhanna 13.7; Mezmur 32.9 LXX). Ancak temel karakterleri ve doğaları itibarıyla Yaldabaoth'un ürünleri, "benzer benzeri takip eder" prensibiyle ona benziyor. Dünyanın yaratıcısına hizmet ederler ve onun gibi biçim ve karakter bakımından hayvanidirler.¹⁵ Onların ortak egemenliği, Kaderin sert kuralıdır; bu da yine aşkın İlahiyat'ın yönetiminin merhametli İlahi Takdiri (Pronoia) ile keskin bir tezat oluşturur. O halde sonuçta ilahi olana herhangi bir benzerlik sadece sahtekarlıktır. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, Platon'un yaptığı gibi mimesis'in dünyevi dünyanın mümkün olan en iyi şey olduğunu garanti ettiğini ilan etmek yerine, bu benzerliklerin temel bir aldatmaca olduğunu ortaya koyuyor. 94 sorun: kopma

--- SAYFA 112 ---

3 @ Sonuç: İnsanlığın Dünyadaki Durumu Nihayetinde İlahi Alem'in birliğinin bozulmasının en önemli sonucu, adaletsizliğin kibirli, kötü niyetli ve cahil yöneticiler eliyle dünyaya getirilmesidir. Burada Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin muhalif mantığı tam bir anlatı gücüne sahip oluyor. Adil yönetimin ideali, aşkın İlahiyat'ın ve Onun İlahi Alem üzerindeki hakimiyetinin tasvirinde şekillenmiştir; adaletsizliğin ölçüsü, Yaldabaoth ve yardakçıların alt dünya üzerinde gayri meşru ve çarpık bir otorite uygulama girişimlerinde şekillenmektedir.¹ Antik dini düşünce, Yunan-Roma toplumunda en çok değer verilen nitelikleri tanrılara atfediyordu. Aynı şekilde, Yahya'nın İlahi Alem kavramsallaştırmasının Gizli Vahiy'i de en yüksek idealleri bünyesinde barındırır. İlahi aşkınlık, alt dünyadaki yaşamın düzensiz kaosunun ötesinde düzen, kalıcılık ve istikrar niteliklerini garanti eder. İlahi olan, insanın toplumsal yaşamının bölücü gerilimlerinin aksine, birlik, tekdüzelik ve evrensellik ile karakterize edilir. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, aşkın İlahiyat'ın tek hükümdar olduğunu, Onun üstünde hiç kimse ve hiçbir şeyin bulunmadığını, Tüm'ün "başı" olduğunu tekrar tekrar vurgulayarak, üstün olanın aşağı olan üzerinde adil yönetimini sağlayan hiyerarşik güç ve otorite düzenlemelerinin iyiliği üzerinde ısrar eder. Aşkın İlahiyat aynı zamanda yönetici gücün kapsamı ve etkinliği bakımından da üstündür. Var olan her şeyin "tek hükümdarı"dır; Onun rızası olmadan hiçbir plan başarılı bir şekilde gerçekleşemez. Barbelo ve Autogenes'in ilahi Aeon'ları yaratmasında gördüğümüz gibi, O'nun onayıyla hareket edenler planlarını gerçekleştirirken, harekete geçenler planlarını gerçekleştirir.

--- SAYFA 113 ---

Bu onay olmadan üzüntüye kapılırlar ve Sophia'nın zamansız doğumunun fazlasıyla güçlü bir şekilde gösterdiği gibi düşünceleri etkisiz kalır. Alt yaratıcı Yaldabaoth uygun ilahi onay olmadan hareket ettiğinden, onun etkisiz olmasını bekleriz ve bu da tam olarak defalarca vurgulandığını görüyoruz. Örneğin "Ben kıskanç bir Tanrıyım ve benden başka tanrı yoktur" şeklindeki abartılı iddiası, onun bilgisizliğini ve kibirini ortaya çıkarmaktan başka bir işe yaramaz. Yuhanna'nın Gizli Vahiy kitabının yazar sesinin makul bir şekilde okuyucuya işaret ettiği gibi: "Eğer onun üzerinde başka bir Tanrı olmasaydı, kimi kıskanırdı?" (SRevJohn 14.4). O ve arkadaşları defalarca üstün insanlara hükmetmeye çalışırlar, ancak en fazla sınırlı bir başarı elde ederler - ve kısmen başarılı olsalar bile, yönettikleri zayıf kontrolü elde etmek için umutsuz şiddet ve aldatma stratejilerine mecbur kalırlar (SRevJohn 18.12-18; 19.1-12; 20.1-21; 21.1-2; 22.1-15; 24.4-10, 17-19; 25.1-20). Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin bu tür stratejileri güçsüzlüğün ve adaletsiz tahakkümün belirtileri olarak gördüğü açıktır; bunlar yalnızca meşru otoritenin ahlaki ve entelektüel niteliklerinden yoksun olanlar tarafından kullanılır. Bu tür stratejiler İlahi Alem tarafından asla kullanılmaz. Aslında Armstrong, karanlığın üstesinden gelmenin bile askeri veya savaş imgeleriyle şekillenmediğini belirtiyor.² Sonunda, yaratıcı Tanrı'nın, planlarını başarılı bir şekilde hayata geçirme konusunda güçsüz olduğu ortaya çıkıyor. Bu acizlik ve kötülük hiçbir yerde, Yuhanna'nın Yaratılış'taki yaratılış öyküsünün genişletilmiş yeniden anlatımındaki Gizli Vahiy'de olduğu kadar açık değildir.³ Burada, çalışmanın merkezinde, dünyanın yaratıcısının ve onun yardakçılarının defalarca kötü ve etkisiz yöneticiler olarak nitelendirildiğini görüyoruz. Yaratılış hikayesinin konusu, dünyanın yaratıcısının zorla ve meşru olmayan bir şekilde insanlığa hükmetmeye yönelik bir dizi şiddetli girişimi olarak yeniden yapılandırılmıştır. Yaratıcının yaptığı her hareket, İlahi Alem'den insanlığı kurtarmak için bir karşı hamleyle yol açar ve bu da dünya yöneticilerinin bir tepkisine neden olur. Dolayısıyla eylem dizisi, yöneticilerin insanların üstünlüğünü fark ettiği ve onlara hükmetmeye çalıştığı bir paradigmanın tekrarlanmasıyla yapılandırılmıştır; Pronoia'nın İlahi 96'dan gönderdiği kurtarıcılar sonuç: insanlığın dünyadaki durumu

--- SAYFA 114 ---

Realm daha sonra müdahale eder ve eylemlerine karşı çıkar. Bu süreçte Yaratılış hikayesi, İlahi Alem ile dünya yöneticileri arasında insanlığın ruhları için yapılan manevi bir mücadeleye dönüşür.⁴ İlahi yaratılıştaki iyilik ve insanın kötülükten sorumlu olduğu temaları kaybolur ve yerini, ilahi eylemlerin insanlığı kötü zulümden kurtardığı bir hikaye alır. Manevi Bir Savaş Olarak Tarih: Hareket ve Karşı Hareketler İlk bölüm Yaldabaoth'un "Ben kıskanç bir Tanrıyım; benden başka tanrı yok" diye övünmesiyle başlar (SRevYuhanna 14.2; krş. Ex 20.5; 34.14; Yas. 32.39; İşaya 45.5-6; 46.9). Sophia bu aldatici övünmeyi duyunca eksikliğin farkına varır ve cehaletinin karanlığından dolayı derin bir üzüntüye kapılır. Yaratılış 1.2'de (LXX) suların üzerinde hareket eden Tanrı'nın Ruh'u'nu tanımlamak için kullanılan aynı ifadeyle "ileri geri hareket etmeye" başlar. Onun kötü ve asi iddiasının kendi eyleminin sonucu olduğunun farkına varır ve tövbe eder (SRevYuhanna 14.9-14). NHC II bu sahneyi detaylandırarak Yaldabaoth'un tek tanrı olduğunu övündüğünde Sophia'nın ışığının söndüğünü fark ettiğini belirtir: "Işığının parlaklığı azaldığında eksikliğini anladı. Ve partneri onunla uyum içinde olmadığı için karardı" (SRevJohn II 14.5-7). Işık söndü çünkü Yaldabaoth kölelerini yarattığında: Ateşini aralarında paylaştırdı ama Annesinden aldığı ışığın gücünden onlara hiçbir şey göndermedi. Çünkü o cahil bir karanlıktır. Işık karanlıkla karıştığında karanlığın parlamasına neden oldu, ancak karanlık ışıkla karıştığında ışığı kararttı, böylece ne aydınlık ne de karanlık oldu, ancak zayıftı (SRevJohn II 12.1-6). Işığın kararması karanlığa karıştığı için olur; burada aydınlık ve karanlık hem gerçek fotik koşullar hem de bilgi ve cehaletin metaforlarıdır.⁵ Sophia'nın tövbe duasına yanıt olarak Ruh, sonucun üzerine dökülür: insanlığın dünyadaki durumu 97

--- SAYFA 115 ---

o ve aşkın İlahiyat, partnerini eksikliğini düzeltmek için alt aleme gönderir. Partner, Sophia'yı Baş Hükümdar tarafından yaratılan sekiz göğün üzerindeki Dokuzuncu küreye yükseltir ve ardından ilk İnsan, dünya yöneticilerine ilahi olanın gerçek doğasını öğretmek için görünür (SRevYuhanna 14.5-15.7). Her ne kadar mağdur olan ve tövbe eden Sophia olsa da, ıslah ve eğitime muhtaç olan onun evladı, dünya hükümdarıdır. Sanki Sophia'nın eksikliği onun dışına yansıtılmış ve kendi başına bir hayata bürünmüş gibidir; dünya yöneticileri onun cehaletinin vücut bulmuş halidir. Kendileri, yardım isteyemeyecek ve hatta yardıma ihtiyaçları olduğunu bilemeyecek kadar kendi cehaletlerine ve kendilerini kandırmalarına saplanmış durumdalar. Ancak eksikliği giderilene kadar Sophia İlahi Alem'e dönemez. Baş Hükümdarın "benden başka Tanrı yoktur" şeklindeki kibirli övünmesini düzeltmek için yukarıdan "İnsan vardır ve İnsanın Çocuğudur" diyen bir ses çıkar (SRevYuhanna 15.2). Bu ifade, Tanrı'nın (İbranice) "'Işık olsun' ve ışık oldu" dediği Yaratılış 1.3'ün Yunanca çevirisinden neredeyse doğrudan bir alıntıdır. İbranice ışık terimi Yunancaya phos olarak çevrilir; bu, nasıl vurgulandıklarına bağlı olarak fōv ("ışık") veya fōv ("insan") olmak üzere iki Yunanca kelimeyi heceler. Antik el yazmalarının çoğu aksanlı olmadığından, Yunanca ya "Işık olsun ve ışık olsun" ya da "İnsan var olsun ve insan var olsun" şeklinde tercüme edilebilir. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, aşağıdaki sularda görünen İlk İnsan imajını Yaratılış 1.3.6'daki ilkel ışıkla özdeşleştiren bir kelime oyunu yapmak için bu belirsizliği kullanır. Böylece, "Tanrı, 'Işık/insan olsun' dediğinde ve ışık/insan var olduğunda" İlk İnsan imajı suların üzerinde parlar. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, bu sözleri alt düzeydeki yaratıcı Tanrı'ya değil, Autogenes-Mesih'e atfederek bu yorumu daha da detaylandırır. "Işık olsun" demiyor, "İnsan var, İnsanın Çocuğu" diyor. Mesih'in konuşması zaten ışığın görünüşüdür çünkü sözleri Yaldabaoth'un cehaletinin karanlığını aydınlatır. Dolayısıyla Mesih'in vahyi sadece işitsel değil aynı zamanda sonuçtur: insanlığın dünyadaki durumu

--- SAYFA 116 ---

Yaratılış 1.2 (LXX), Tanrı'nın Ruh'u'nun sular üzerinde hareket ettiğini belirttiği gibi, Yaldabaoth ve yordakçılarına insan biçiminde su üzerinde yansıyan bir görüntü olarak görünen gökteki ilk İnsanın benzerliği olarak görülebilir.⁷ NHC II, metni hem Yaratılış'a hem de Yuhanna İncili'ne daha yakın bir şekilde uydurarak bu sahnenin tanımını genişletir: "Ve maddenin altında yaşayan suların alt tarafı, Ve tüm yetkililer ve Baş Hükümdar (suya) baktıklarında, aşağıda parlayan tüm bölgeyi gördüler ve ışıkla, suyun üzerindeki resmin modelini gördüler" (SRevJohn II 15.9–11). Bu kısa açıklama bir takım kadim gelenekleri bir araya getiriyor: • İnsanlığın ilahi İnsan İdeasının suretinde yaratıldığına dair Platonik kavramlar; • Tanrı'nın konuşma yoluyla karanlık ve sulu dünyaya ışık getirdiği Gen 1.2–3; • Bilgeliliğin insanlığa Tanrı'nın yollarını öğreten ışık olarak sunulduğu Yahudi Bilgeliliği gelenekleri; • Mesih'in Tanrı'nın yaratıcı konuşmasıyla Johannine bağlantısı: "Başlangıçta Söz vardı ve Söz Tanrı'yla birlikteydi ve Söz Tanrı'ydı. O başlangıçta Tanrı'yla birlikteydi; her şey onun aracılığıyla yapıldı ve yapılan hiçbir şey onsuz olmadı. Onda yaşam vardı ve yaşam insanlığın ışığıydı. Işık karanlıkta parlıyor ve karanlık onu yenemedi" (GosYuhanna 1.1–5). Yaldabaoth ve yetkilileri gerçek İnsan imajını gördüklerinde bir plan tasarlarlar: "Tanrı'nın benzerliğine ve benzerliğimize göre bir insan yaratalım" (SRevYuhanna 15.12). Bu emir doğrudan insanlığın Tanrı'nın suretinde ve benzerliğinde yaratıldığının söylendiği Yaratılış 1.26-27 (LXX) terminolojisine atıfta bulunur. Algıladıkları görüntüye göre İlk İnsanı, psişik Adem'i yaratırlar ve sonuç: İnsanlığın dünyadaki durumu 99

--- SAYFA 117 ---

suya yansıyan ve kendi benzerliklerine göre, karanlığın sularındaki ışığın (Yaratılış 1.1–3) ilk insanın (Yaratılış 1.22–23) yaratılışını başlattığı yoğun bir birleşme. Ancak burada, Yaratılış anlatısının aksine, yalnızca "imge" ilahi olanı (İlk İnsanın imgesi) ifade ederken, "benzerlik" aşağı düzeydeki tanrıların (Yaldabaoth ve otoriteleri) kusurlu taklidini ifade eder.⁸ Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ndeki anlatım aynı zamanda Yaratılış 1.26-27'yi, ilk insanın topraktan oluştuğu Yaratılış 2.7 ile birleştirir; bu durumda ilk insan, alt tanrıların psişik maddesinden oluşur.⁹ Onların bir insanı yaratması, sularda ortaya çıkan İlk İnsan'ın ilahi imgesinin yalnızca grotesk bir taklidiyle sonuçlanır; yalnızca kötü niyetlerinden dolayı değil, aynı zamanda görmüş oldukları görüntünün gerçek benzerliğini şekillendiremedikleri için. Görüntü mükemmel olmasına rağmen modelledikleri form, kendi psişik ("ruh") özlerinden ve kendi sınırlı güçleri aracılığıyla yaratılmıştı (SRevJohn 15.14–15). Onların iktidarsızlığı, şekillendirdikleri hayata uyanamamaları nedeniyle hemen belli olur (SRevJohn 18.1–2). İlgili bir Sethian çalışması olan Arhontların Hipostası, bunu Aristofanes'e layık komik bir alay sahnesine dönüştürür: (Dünyanın yaratıcısı) (Adem'in) yüzüne nefes verdi; ve insan günlerce yerde bir ruha sahip oldu (ama o kaldı). Ama güçsüzlükleri nedeniyle onu ayağa kaldıramadılar. Sularda kendilerine görünen o görüntüyü yakalamak için fırtına rüzgarları gibi (esmeye) devam ettiler. Ancak gücünün kimliğini bilmiyorlardı.¹⁰ Bu sahnenin kısık sesli bir sahnelemesini hayal edebiliyoruz: sahte tanrılar plastik yaratımlarının üzerinde duruyor, gülünç bir şekilde oflayıp pufluyorlar ama boşuna. Metin onlar hakkındaki düşünceleri konusunda hiçbir açıklama yapmıyor: Amaçları kötü; onlar cahil oldukları kadar da acizdirler.¹¹ Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i alay açısından o kadar açık bir şekilde dramatik değildir, ancak psişik yaratılışın uzun bir süre boyunca atıl ve hareketsiz kaldığını vurgulayarak esas olarak aynı noktaya değinmektedir: insanlığın dünyadaki durumu:

--- SAYFA 118 ---

yöneticilerin onu uyandırmak için tüm çabalarına rağmen zaman geçti (SRevYuhanna 18.1-2).¹² Görünüşe göre Adem ancak daha yüksek bir gücün müdahalesiyle canlandırılabilir. Adem ilahi suret formuna sahip olmasına rağmen, ancak Sophia'nın Ruh-nefesini aldığı anda gerçek anlamda ilahi, yaşayan bir varlık haline gelir. Anlatı, bunun gerçekte nasıl gerçekleştiğini tam olarak açıklama konusunda biraz karmaşıktır (SRevJohn 18.3-11). Görünüşe göre Sophia, "Baş Hükümdar'a verdiği gücü geri almak" istiyor ve bu nedenle gerçek Baba'ya (Anne-Baba) yardım için dilekçe veriyor. Autogenes-Christ ve dört Işık, kendisinin ve yetkililerinin oluşturduğu yaratık hareket etmediği için sıkıntı içinde buldukları Yaldabaoth'a gönderilir. Işıklar gizlice Baş Hükümdar'a nefesini (Sophia'nın Ruhü) modelledikleri insanın yüzüne üflemesini tavsiye eder. Bunu yapar ve insan yaşayan, hareket eden bir varlık haline gelir. Codex II'ye göre Adem'in bedeni sadece ayağa kalkmakla kalmıyor,¹³ ışık saçıyor (SRevJohn II 18.11). Işık, Adem'in yaratıldığı ilahi İnsan imgesi ile Anne Ruhü arasında doğal bir yakınlığın olduğunu kanıtlıyor. Hükümdarların modellenmiş insan formu artık ilahi Sophia Ruhü'na sahiptir ve onlardan daha üstündür çünkü o, Sophia'nın ışığına sahip olarak "ışığa girmiştir" (SRevJohn BG 18.17). Bu anlatımda, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, basitçe "Rab Tanrı insanı topraktan yarattı ve onun burnuna yaşam nefesini üfledi; ve insan yaşayan bir varlık oldu" (Yaratılış 2.7) diyen Yaratılış anlatısını kapsamlı bir şekilde detaylandırıyor. John'un Gizli Vahiyi, bu basit anlatı dizisini, karışık motivasyonların ve birden fazla oyuncunun yer aldığı karmaşık bir dramaya dönüştürdü. Yaratılış'ta amaç, Adem'i "toprağın tozundan" oluşturarak, yeryüzündeki yaratılışa bağlamak ve Tanrı'nın nefesinin Adem'in yaşamının kaynağı olduğunu vurgulamak gibi görünüyor. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyindeki bu sahne, insanlığın nasıl hem aşağı maddeden oluştuğunu hem de ilahi Ruh'a sahip olduğunu açıklamaktadır. Ve İsa'nın ve onun Işıklarının ilahi elçilerinin etkili gücü ile sonucun güçsüzlüğü arasında kesin bir tezat oluşturuyor: insanlığın dünyadaki durumu 101

--- SAYFA 119 ---

alt yaratıcı Tanrı ve onun köleleri.¹⁴ Adem yalnızca aşkın İlahiyat'ın iradesiyle yaşayan bir varlık haline gelir. Ancak Autogenes-Christ'in müdahalesine rağmen hikaye daha da trajediye doğru ilerliyor. Sophia'nın Ruhü, aşağı dünyanın özüne daha da derin bir şekilde gömülmüş ve giderek daha aşağı tanrıların entrikalarına maruz kalmıştır. İlahi Ruh Sofya'ya sahip olması sayesinde artık sözde yaratıcılarından üstün olan Adem, yine de hâlâ onlara tabidir. Üstün olan, aşağı olanın egemenliği altına girmiş, böylece uygun hiyerarşik kuralın tersine çevrilmesi gerçekleştirilmiş, bu da ancak felaketle sonuçlanmıştır. Aşağı dünyanın yöneticileri, kendi yaratımlarının kendilerinden üstün olduğunu anladıklarında hemen kıskançlığa kapılırlar. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, Adem'in "adı ve gücünün bizi aydınlatabilmesi" için başlangıçta insan formunu şekillendirdiklerini söylüyor (SRevJohn BG 15.19). Burada yine "ışık" ve "insan" kelime oyununu görüyoruz - bu kelimeler aynı Yunanca harflerle ancak farklı aksanlarla yazılmıştır - ancak şimdi İbranice'de aynı zamanda "insan" anlamına gelen Adem adıyla birleştirilmiştir. Dolayısıyla, öyle görünüyor ki dünya yöneticileri, görüntüsü yukarıdan görünen ışık insana sahip olmanın bir yolu olarak yaratıklarına Adem ("insan") adını veriyorlar; ona isim vererek onun manevi gücünü kontrol etmeye çalışıyorlar. Ancak farkında olmadan kendi sözleri onlarla alay etmektedir. O'nun isminin ve gücünün kendileri için bir ışık olacağını söylüyorlar ki bu da Adem'in onlara anlayış getireceğine işaret etmelidir. Ama görünen o ki Adem'in aydınlanması onlara güç vermiyor; daha ziyade onların acizliğini, başka ve daha az hoş karşılanan bir gerçeği ortaya çıkarır. Bu sonuç kısmen onların hatasıdır, çünkü Adem'in üstünlüğüne duydukları kıskançlık, aydınlanmayı başaramamalarının nedenidir. Mesih, Adem'in ruhsal nefesi almasının ardından, dünya yöneticilerinin "onun var olduğu ve güçlerini insana verdikleri için onu kıskandıklarını" söylüyor. Ancak onun anlayışı, onu yapanlardan daha güçlü ve Baş Hükümdardan bile daha büyüktü. Artık "O'nun parlak olduğunu, kendilerinden daha fazla düşündüğünü ve kötülükten arınmış olduğunu anladılar" (SRevJohn II 18.12-17). Adem'in üstünlüğüne verdikleri cevap 102 sonuç: insanlığın dünyadaki durumu

--- SAYFA 120 ---

ondan talimat almak değil, onu hapsedmektir. Sonuçta onlar gerçekten aydınlanmayı istemiyorlar; sadece hükmetmeyi ve sahip olmayı arzularlar.15 Kendi yaratımlarının artık kendilerinden üstün olduğunu kabul eden yöneticiler, Adem'i "maddenin en alt bölgesine" (SRevYuhanna 18.18) indirerek onun ışığını maddenin karanlığına daldırdılar. Bu hamleye yine Baba (Pronoia, Baba-Anne) tarafından karşı çıkılır ve Adem'e onu eğitmesi ve aydınlatması için Epinoia adında bir "yardımcı" gönderir.16 Ruh biçimindeki Işık Epinoia'sı, dünya yöneticilerinin Adem'in psişik bedeni üzerinde güç kazanmasını engelleyerek insanlığa yardım eder. Adem'in "yardımcısı" olarak onunla birlikte çalışır (Yaratılış 2.18), ona eksikliğin (veya tohumun) inişini ve yükselişini öğretir.17 Epinoia, Adem'in içinde saklanarak kendisini dünya yöneticilerinden gizlemeye çalışır, ancak onun varlığı Adem'in parlamasına neden olur ve Adem'in içindeki ışığı yenme girişimlerinin başarısız olduğunu fark ederler. Onlar şimdi Adem'i maddi bedenin hapisanesine kapatarak karşılık veriyorlar. Daha önce insan yaratılışını yalnızca ruh özünden yarattılar, ama şimdi Adem'i maddenin prangalarıyla bağlayarak tüm insanlığı bedensel acıların, tutkuların ve ölümün hakimiyeti altına aldılar: "Onu ölümün gölgesine indirdiler. Yine topraktan, sudan, ateşten ve ruhtan maddeden, karanlıktan, arzudan ve düşman ruhtan başka bir biçim yaptılar. Bu zincirdir. Bu, onu giydirdikleri kalıplanmış bedenin mezarıdır. insan, etin prangasıdır" (SRevJohn BG 19.9-12). Böylece, gerçek İlahiyat'ın suretindeki yaratılış ışık ve hayat getirirken, acı ve ölüm, Yaldabaoth ve onun yaratıklarının benzerliğinde yaratılışın mirasıdır. Ancak Epinoia (Ennoia) hala mevcuttur ve maddi bedende bile "düşüncesini uyandırma" yeteneğine sahiptir. Onun faaliyetinin bir sonucu olarak, yöneticiler Adem'i, Yaratılış kaydının söylediği gibi onunla ilgilenmek için değil, yiyecek, güzellik ve zevkin ayartmalarıyla bedensel prangalarla daha da bağlamak için cennete yerleştirirler. "Baş Hükümdar onu aldı ve cennete koydu; 'Bu onun için bir zevktir' dedi ama gerçekte sonuç: İnsanlığın dünyadaki durumu 103

--- SAYFA 121 ---

böylece onu aldatabilir. Çünkü onların zevkleri (veya yiyecekleri) acıdır ve güzellikleri şehvetlidir. Onların zevkleri bir aldatmaca, ağaçları ise zulümdür. Meyveleri tedavi edilemez bir zehirdir ve vaadleri ölümdür" (SRevJohn BG 20.1-5). Burada metin yine Yunanca "yemek" (truphê) ve "zevk" (trophê) kelimeleri üzerinde bir kelime oyunu yapıyor.18 Truphê antik çağda sıklıkla eğitimin ruha getirdiği "besin" anlamında kullanıldığından ve "zevk" insanlığı yoldan çıkaran bir zevk tutkusu olarak kabul edildiğinden, kelime oyunu güçlü bir şekilde şunu ima ediyor: dünya yöneticilerinin insanlığı oburluk ve cinsel arzu zevkleri konusunda yönlendirmesinin yalnızca aldatma ve ölüm getirdiğini söyler. Benzer şekilde, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, sözde "Hayat Ağacı'nı" (Yaratılış 2.9) "onların yaşamı", yani acıların, ölümün, nefretin, aldatmanın, kötülüğün, arzusun ve karanlığın kaynağı olarak yorumlar. Öte yandan İyilik ve Kötülük Bilgisi Ağacı (Gen 2.9), Epinoia'nın (ve Mesih'in) öğretisiyle ilişkilendirilir.19 Ancak Adem, cennetin ayartmalarına boyun eğmez. Aslında, Baş Hükümdar, Epinoia'nın hâlâ Adem'de iş başında olduğunu fark eder. Dünya yöneticileri, Ana'nın gücünü ameliyatla ortadan kaldırmaya çalışırlar. Yaldabaoth'un Adem'e üflemesi ve ondan bir "kaburga kemiği" çıkarıp bir kadın yaratması için Adem'i transa soktular.20 İsa, Yuhanna için hikâyeyi yorumlarken Adem'i transa sokmadaki kötü niyetini vurguluyor: Musa'nın onu uyuttuğunu söylemesi gibi değil ama onun duyarlılığını bir kefenle örtmüştü. Çünkü gerçekten de peygamber şöyle diyor: "Ben onların kulaklarını yapacağım. kalpler ağırdır ki anlamasınlar ve göremesinler" (SRevJohn BG 21.4-7). Alıntı peygamber Yeşaya 6.10'dandır. Mesih'in Kutsal Yazıların yanlış okunmasını düzeltmek için Kutsal Yazıları nasıl kullandığına dikkat edin. Dünyanın yaratıcısı daha sonra Adem'in algısını körelterek ve onun gücünü ortadan kaldırarak Adem'in içinde saklı olan Işık Epinoyasını "kavramaya" çalışır. sonuç: insanlığın dünyadaki durumu.

--- SAYFA 122 ---

(Epinoia). Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde dünya yaratıcısının Epinoia'yı ele geçirme arzusunu tanımlamak için kullanılan "kavramak" (taHo, perilamb©nw) terimi, hem zihinsel kavrama hem de fiziksel kuşatma çağrışımlarına sahiptir. Söylemeye gerek yok, dünya yaratıcısı her iki açıdan da başarısız oluyor. Epinoia'yı yanlış tanır ve aşağıdaki tecavüzde Havva'yı şiddetli fiziksel "yakalama"sıyla yanlışlıkla amacına ulaştığını düşünür.²¹ Ancak bize gerçek Epinoia'nın "kavranılmaz" olduğu söylenir. Yöneticiler Epinoia'yı "kavramakta" başarısız olsalar da, şekillendirdikleri kadın formuna yerleştirdikleri Anne'nin gücünün bir kısmını ortaya çıkarmayı başarırlar. Mesih, Yuhanna'ya, Adem'den alınan şeyin bir "kaburga kemiği" değil, bu güç olduğunu belirtir. Artık hem erkek hem de kadın, Sophia'nın manevi gücünden bir parçaya sahipler, ancak aynı zamanda yukarıdan gönderilen Epinoia Ruhu'ndan da yoksunlar. Ancak Epinoia tamamen ayrılmamış, yalnızca Bilgi Ağacı'na geçmiştir.²² Adem'i "aklındaki perdeyi açarak" sersemliğinden uyandırır, böylece Adem Havva'nın içindeki Sophia'nın gücünü fark eder ve onun gerçek ruhsal özü ve benzerliği olduğunu kabul eder (SRevYuhanna 21.19). Adem, "Bu gerçekten benim kemiklerimden kemik ve etimden ettir" diyerek bunu kabul ediyor. Metin şöyle devam ediyor: "Çünkü bu adam babasını ve annesini bırakacak ve karısına yapışacak ve ikisinden tek bir beden haline gelecekler" (SRevJohn BG 21.20; Gen 2.23), bu muhtemelen onun babası Yaldabaoth'u ve annesi Kaos'u bırakıp gerçek Işığın Ruhu'na tutunacağı anlamına geliyor. Ona "yaşayanların annesi" (Yaratılış 3.20) diyor; bu daha önce İlahi Alemdeki Yaşamın Ruhu ile ilişkilendirilen bir unvandı (SRevYuhanna 10.17). Ancak yöneticiler Epinoia'nın varlığını algıladığında Adem'e Bilgi Ağacı'nın meyvesini yememesini (Yaratılış 2.17), yani onun öğütlerini dinlememesini emrederler çünkü o, Adem ve Havva'ya "mükemmelliğini hatırlasın diye bilgi yemeyi" öğretir (SRevJohn BG 21.29-30; Yaratılış 2.15-16).²³ Bu bilgi, onların cehaletlerinden dolayı "çıplak" olduklarını fark etmelerini sağlar ve şimdi denemeye çalışırlar. Yaldabaoth'tan çekilmek (Gen 3.8-10). Yuhanna'nın yanı sıra Mesih, sonucun açıklanmasının kişisel sorumluluğunu üstlenir: insanlığın dünyadaki durumu 105

--- SAYFA 123 ---

Bilgi Ağacından alınan iki insan. Yuhanna bu vahiy karşısında şaşırır ve şöyle itiraz eder: "Rab, Adem'e yemek yemeyi öğreten yılan değil miydi?" (SRevJohn II 20.23; cp. Gen 3.1-5). Mesih'in bu noktayı Yuhanna'ya açıklama girişimi çoğunlukla kafa karışıklığını artırmada başarılı olur. Yılanın cinsel arzusunun yıkıcı kirliliğini anlatarak "onları" (NHC II ve III hem Adem'i hem de Havva'yı içerirken BG yılanın adresini Havva ile sınırlandırır) yemek yemeye ikna etmeye çalıştığını, ancak yılanın yemek yeme emrini dinlemediklerini söylüyor (SRevJohn 20.24-27). Bu itaatsizlik, Baş Hükümdarın Epinoia'yı Adem'den uzaklaştırmasına neden olur. Ama elbette bu durum anlatının düzenini tamamen bozuyor: Havva henüz yaratılmamış olsaydı nasıl yılan itaatsizlik edebilirdi? Metin burada Havva'yı Epinoia ile birleştiriyor gibi görünüyor ve yılanın cinsel arzuyla baştan çıkardığının Epinoia veya Epinoia ve Adem olduğunu öne sürüyor - yine de yalnızca tek bir insan varken (çift cinsiyetli olsa bile) cinsel arzusunun doğasını anlamak biraz zor. Adem ile Havva'yı Bilgi Ağacı'ndan yemeye ikna edenin yılan değil, kartal şeklindeki Epinoia olduğunu öğrendiğimizde işler daha da karışır.²⁴ Bütün bunlarda bir dizi ardışık ve mantıksal yanlışlık vardır: Havva'nın ayartılmasını kendi yaratımı için katalizör haline getirmek; Metin (aynı zamanda) bunun Epinoia olduğunu söylerken, Bilgi Ağacı'ndan "yemelerini sağlayanın" Mesih olduğunu iddia ediyor; ve versiyonlar arasında çok sayıda farklılık vardır.²⁵ Ancak sonuçta Adem ile Havva bir kez daha Baş Hükümdarın entrikalarından kaçmayı başarmışlardır. Artık tamamen hayal kırıklığına uğramış olan Baş Hükümdar, kadını erkeğe tabi kılarak ve onları cennetten atarak onları lanetler (Yaratılış 3.23). Tüm antik edebiyatta ataerkilliğin en güçlü açık eleştirisi olan BG ve III'ün kısa versiyonları, kadının erkeğe tabi kılınmasının (Yaratılış 3.16) Baş Hükümdar tarafından yapılan bir başka cahilce davranış ve Kutsal Yükseklik hükmünün doğrudan ihlali olduğunu ilan eder.²⁶ Baş Hükümdar artık son çare olarak en güçlü silahını insanlığa karşı kullanıyor: cinsel şiddet.²⁷ Yuhanna'nın Gizli Vahiyi 106'da sonuç: insanlığın dünyadaki durumu

--- SAYFA 124 ---

İnsanlarla ilk cinsel ilişki eyleminin Havva'nın Baş Hükümdar tarafından tecavüze uğraması olduğunu ve iki çocuğun ortaya çıktığını söylüyor: Kabil ve Habil (Gen 4.1-2). Onlar, her ikisi de insanlığı aldatmak için yaratılmış olan doğruluğu ve haksızlığı temsil eden teriormorfik tanrılardır (SRevJohn II 22.21). Kıskançlıkları ve şiddetleri, onların kıskanç ve şiddet yanlısı babalarının gerçek oğulları olduklarını gösterir. Tecavüzün ardından Baş Hükümdar, insan ilişkilerine cinsel arzuyu yerleştirir ve insanlığı cinsel ilişkiye davet eder; amacı yönetebileceği ek organlar yaratmaktır. Cinsel arzunun kesin konumu ve doğası, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin daha kısa ve daha uzun versiyonlarında farklı şekilde temsil edilmektedir. BG ve III, Baş Hükümdar'ın Adem'e tohum (çocuk) arzusu ektiğini söylerken II/IV, Havva'ya cinsel arzu ektiğini belirtir. Her durumda, amacı sahte ruhtan benzerlikler üretmektir (SRevJohn 22.24), ancak yine engellenir, çünkü sonuç Adem'in gerçek İnsan suretinde bir çocuk olan Seth'i doğurmasıdır (Gen 5.3). Burada insanlığın mükemmelleştirilmesinin cinsel ilişkileri de içerdiğine dair en iyi ipucunu alıyoruz. Hem BG hem de NHC II/IV, Adem'in yeniden üretimini kendi temel benzerliğinin (ruhsal Havva) gerçek bilgisinin bir eylemi olarak yorumluyor, böylece Seth babası Adem'e "benziyor". Seth'in nesli, aşkın İlahiyat'ın kendi öz-düşünsel bakışı aracılığıyla Barbelo'dan Oğul (Autogenes-Mesih) doğurmasıyla kurulan İlahi Alem modelini takip ediyor. Her ne kadar NHC III, Adem'in eylemini "kanunsuzluğun bilgisi" olarak tanımlasa da, ortaya çıkan çocuk Seth'in ilahi mükemmelliğe göre modellendiğini doğruluyor. Burada üreme şehvet, şiddet ve aldatma meselesi değil, kişinin gerçek özünü diğerinde algılamasından kaynaklanan üretken, hayat veren güçtür. Seth'in doğuşuyla birlikte ruhsal insanların ilk nesli oluşmuş olur. Onlara "taşınmaz nesil" deniyor. Anne (Pronoia), "kendisine benzeyen özü (Ruh'u) uyandırmak" ve "onları unutkanlıktan ve mezarın kötülüğünden (yani maddi bedenden) uyandırmak" için Ruhunu onlara gönderir (SRevJohn BG 22.29-31). Bu kutsal Ruh aşağıdaki dünyada kalır ve ona sonucu bildirir: insanlığın dünyadaki durumu 107

--- SAYFA 125 ---

eksiklik tamamen giderilene ve tüm ilahi dünya mükemmelliğine kavuşturuluncaya kadar çocuklar ("tohum"). Bu nedenle insanlığın ruhsal mükemmelliği, Sophia'nın eksikliğinin giderilmesini oluşturur. Kusursuz Işığın tüm sarsılmaz neslinin düşünce ve bilgelik açısından kendilerinden üstün olduğunu fark eden Baş Hükümdar ve otoriteleri, şimdi insanlığı "her şeyin efendisi" olan Kader bağlarıyla bağlamak için bir plan yaparlar. Baş Hükümdar onların bilgeliklerinin mükemmelliği açısından onu geride bıraktığını biliyordu. Cahil olduğu için planlarını kısıtlamak istedi. Onların kendisinden daha akıllı olduklarını anlamıyordu. Güçleriyle bir plan yaptı. Kaderi doğurdular ve cennetin tanrılarını, melekleri, iblisleri ve insanları kendi prangasında tutmak için ölçüler, mevsimler ve zamanlarla bağladılar - çünkü o hepsinin üzerinde efendiydi (SRevJohn BG 24.4-16). Bu astrolojik hapsedme girişimi elbette başka bir cahil kötü niyetli eylemdir ve sonuçta başarısız olur. Codex II, yaratıcının etkisizliğini açıkça ortaya koyuyor: "Onları kısıtlayamayacak" (SRevJohn II 24.6). Nicola Denzey'in işaret ettiği gibi, Gnostiklerin kendilerini kaderin kölesi olarak hissettikleri şeklindeki sık sık tekrarlanan klişeye rağmen, aslında Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i manevi insanlığın her zaman gerçek Pronoia'nın gözetimi altında olduğunu tasdik eder.²⁸ Bu gerçeği öğrenmek onları Kader'in yanıltıcı kontrolünden kurtarır. Bütün bu durum, Baş Hükümdarın insanlığı yaratmaya kalkıştığı için pişmanlık duymasına neden olur (Gen 6.6) ve böylece yöneticiler onları tamamen ortadan kaldırmaya çalışır (Gen 6.17). Ancak dünyayı sular altında bırakıp insanlığı yok etmeyi planladıklarında Epinoia, Nuh'a vaaz vermesi ve onları yok olmaktan kurtarması talimatını verir (SRevYuhanna 24.17-29). Her ne kadar çok az kişi Nuh'un vaazlarına kulak verse de, bunu yapanlar Epinoia tarafından parlak bir bulutta gizlenmiştir (belki de Yaratılış 9.13'teki gökkuşağına bir gönderme). Baş Hükümdar bir kez daha engellenir.²⁹ Sonunda o ve güçleri, insanı hamile bırakmak için umutsuz bir plan yapar. Sonuç: İnsanlığın dünyadaki durumu

--- SAYFA 126 ---

erkek kadın ve kendileri için çocuk yetiştiriyorlar (SRevJohn 25.1-4). Görünüşe göre planları ilk başta başarısızlıkla sonuçlanacak çünkü kadınlar bu planlara sahip olmayacak. Böylece yeniden bir araya gelerek komplo kurdular ve bu kez açık ve seçik bir aldatmacaya başvurdular: Onlar, onun aracılığıyla canları kirletmek için inmiş olan Ruh'un benzerliğinde aşağılık bir ruh yarattılar. Ve melekler kendi suretlerini her birinin eşine benzeterek, onları kendileriyle karıştırdıkları karanlığın ruhuyla ve kötülükle doldurdular. Altın, gümüş, hediye, bakır, demir, metal ve bu sınıflara ait her türlü eşyayı getirdiler. Ve onları takip eden insanoğlunu birçok hataya sürükleyerek büyük belalara sürüklediler (SRevJohn II 25.7-12).³⁰ Bu pasajın Yaratılış 6.1-4'te bazı yetersiz temelleri var ve bu pasajda, insanların kızlarıyla cinsel ilişkiye giren ilkel devlerden bahsediliyor. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi zamanında, Hanok adı altındaki bütün bir gelenek, düşmüş meleklerin inşinin insanlığa getirdiği kötülükleri vurgulayarak hikayeyi uzun uzadıya detaylandırmıştı.³¹ Yuhanna'nın mit yaratıcılarının Gizli Vahiyinin başlıca yeniliği, sahte/aşağılık ruhun tanıtılması olmuş gibi görünüyor,³² ama aynı zamanda gayri meşru yönetim temasına uyacak şekilde muhalif mantıkları aracılığıyla hikayeyi tamamen şekillendirdiler. Sahte ruh, insanlığı fitne ve belalara sürüklemek amacıyla, gerçek ruha benzeyecek şekilde aldatıcı bir şekilde yaratılmıştır. Aşağılık ruh, kadınları gerçek kocaları gibi göstererek cinsel açıdan baştan çıkarmakla kalmaz, aynı zamanda metal ve teknoloji (altın, gümüş, bakır, demir vb.) şeklinde maddi zenginlik de sunar.³³ Zenginlik, tıpkı cinsel arzu gibi, sözde iyiymiş gibi görünen bir kötülüktür ve her ikisi de insanları kandırarak yoldan çıkarmaya yöneliktir. BG, bu tür ayartmaların özellikle insanlığı "kendi değişmez Pronoia'sını" hatırlamaktan alıkoymayı amaçladığını detaylandırıyor (SRevJohn BG 25.13).³⁴ Sonunda, Yaldabaoth'un kör küstahlığı ve insanlığa hükmetmeye yönelik kötü niyetli girişimleri, John'un sonuca ilişkin anlayışının Gizli Vahiyini tanımlar: insanlığın dünyadaki durumu 109

--- SAYFA 127 ---

Aşağıdaki dünyada kötülüğün nasıl uygulandığını. İnsanlığın ahlaki, entelektüel ve ruhsal üstünlüğü nedeniyle, aşağı tanrıların yönetimine tabi olması yalnızca büyük bir adaletsizlik olabilir. Bu adaletsizlik, insanlığın sözde yöneticilerinin yalnızca aşağı seviyede değil, aynı zamanda aktif olarak kötü niyetli olması nedeniyle daha da artıyor. Her şey kötülüğün nedeni ve koşulu olarak adaletsiz yönetime işaret eder.³⁵ Beden ve Benlik: İnsanlığın İkili Mirası Yuhanna'nın Gizli Vahiyine göre, insan olmak, yaratıcı tanrının adaletsiz yönetimine ve aldatmacalarına ve psişik bedenin tutkularına tabi olmak, gerçek İlahiyat ve yukarıdaki İlahi Alem bilgisinden kopmuş olmak anlamına gelir. Ancak metnin bakış açısını benimseyen kişilerin, içinde bulundukları durumu son derece umutsuz algılayacaklarını ya da hayata nihilist bir bakış açısına sahip olacaklarını düşünmek yanlış olur. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi aslında acı çekmenin ve meşru olmayan tahakkümün ruhun durumunun nihai gerçekliği olduğunu reddeder. Kişinin metni okurken keşfettiği benlik başlangıçta yabancılaşmış olabilir ama sonuçta boyun eğmez. Bu, ilahi Ruh'un mevcudiyetiyle kaplanmış ilahi mükemmelliğin imgesidir. İnsanlığın dünyadaki durumu çelişkili görünüyor çünkü insanlar tamamen metnin karşıt mantığına dahil edilmiştir: insanlar dünya yöneticilerinin psişik benzerliğine göre şekillenir ve maddeye hapsolmuş, kaybolmuş ve ışıktaki gerçek kökenlerinden yabancılaşmıştır. Fakat aynı zamanda insanlık, mükemmel İnsan suretinde yaratılmıştır ve Sofya Bilgiği'nin Ruhu tarafından canlandırılmıştır.³⁶ Görünüşte bu hayvani yöneticilerin adaletsiz egemenliğine maruz kalan insanlık, gerçekte onlardan üstündür ve gerçek İlahiyat'ın merhametli yönetimine mahkumdur; Görünüşte tutkulara ve ölümlü ölüme tabi olan insan doğası, esas olarak ruhsal ve ilahidir; zamanın ve maddenin tüm kısıtlamalarını aşan mükemmelliğe muktedirdir. Ancak bu yaşamda insanlar, Anne-Barbelo tarafından gönderilen Yaşam Ruhu'nun yerleşik varlığını alabilse bile, sahte ruhun etkisine karşı savunmasız kalırlar. Her insanın ruhu, her biri kendi içinde üstünlük için mücadele eden bu iki ruh arasındaki bir savaş alanıdır. İnsanlığın kurtuluşu bu çatışmanın sonucuna bağlıdır. 110 sonuç: insanlığın dünyadaki durumu

--- SAYFA 128 ---

İlk insanların yaratılışı tüm insanlığın durumunu tanımlar. Adem ve Havva gibi, her insanın iki soyağacı vardır: biri yaratıcı Tanrı'dan ve onun kölelerinden, diğeri ise Sophia'dan ve gerçek Işık İnsandan kaynaklanır. Yukarıda da gördüğümüz gibi, dünya yöneticilerinin su üzerindeki resmi algılayıp, Allah'ın suretinde ve ona benzer bir insan yaratmaya karar vermeleriyle insanın hikayesi başlar. Adem, İlk İnsanın ilahi imajını takip ederek, kendi benzerliklerinin psişik maddeden taklit bir bedensel forma dönüştürülmesiyle yaratılmıştır (SRevJohn 15.11-18). "Benzer benzeri yaratır" kadim aksiyomuna göre taklit biçimleri tüm sınırlamalarıyla karakterlerine benzer. Dünya hükümdarlarının doğası psişik (ruh) olduğundan, onların insan yaratımına katkıları maddeden değil yalnızca psişik maddeden yapılmıştır, öyle ki ilk başta Adem'in bedeni bir ruh-bedendir.³⁷ Adem ancak daha sonra maddi bedenle kaplanacaktır. Adem'in ruh-bedenini oluştururken yedi gücün her biri bir tür ruha katkıda bulunur: kemik, sinir, et, ilik, kan, deri ve saç (SRevYuhanna 15.20-27). Bu ruh-beden parçalarının en yakın edebi karşılığı Platon'un Tim 73B-76E adlı eserinde bulunur, ancak Platon'un anlatımı fiziksel bedenle ilgilidir.³⁸ Yaratılış düzeni de genel olarak Timaeus'takiyle aynı prensibi izler; insanın bedensel yapısının içten dış bileşenlerine doğru: ilik, kemikler, sinirler, et, kan, deri ve saç. Dahası, Yuhanna'nın Adem'in yedi katlı ruhunun yaratılışıyla ilgili açıklaması, vücudun parçalarının gezegenlerle bağlantılı olduğu "melotezi" adı verilen, antik çağda yaygın olarak paylaşılan bir kavramsallaştırmaya aittir.³⁹ Bu tür listeler, antik çağda iyi bilinen ve yaygın olan astrolojik sıradanlıklar alanına aittir.⁴⁰ Yakın zamanda yapılan bir çalışmada Joachim Quack, bu görüşlerin kökenlerinin eski Mısır geleneğine dayandığını ileri sürmüştür. Decan, "yaşam ve ölüme, suya, karaya ve rüzgara hükmetmede önemli bir rol oynayan" astrolojik güçler olarak yorumlanmıştı.⁴¹ Bu tür güçler potansiyel olarak zararlıydı ama aynı zamanda koruyucu da olabilirdi ve hatta şifa için başvurulabilirdi. Üçüncü yüzyıl filozofu Porphyry'nin Mısırlı Anebo'ya yazdığı mektupta iyi bir örnek bulunabilir: sonuç: insanlığın dünyadaki durumu 111

--- SAYFA 129 ---

Chaermon ve diğerlerine gelince, görünür dünyalardan önce gelen hiçbir şeye inanmazlar, çünkü Mısırlıların tanrılarını yönetici güç olarak kabul ederler ve sözde gezegenler ve burçları dolduran ve onlara yakın olan yıldızlar dışında başkasını değil; ayrıca "decani" ve yıldız fallarına bölünmeler ve isimleri almanaklarda yer alan sözde "kudretli Hükümdarlar" ve onların güçleri. hastalıkları, bunların ortaya çıkışlarını ve ortamlarını ve gelecekteki olayların işaretlerini iyileştirmek için. . . Ve çoğu, her şeyi, nasıl olduğunu bilmiyorum, çözülmez bağlarla kader dedikleri bir zorunluluğa bağlayarak, kendi özgür irademizi bile yıldızların hareketine bağlı kıldı ve her şeyi, kader bağlarından tek kurtarıcı olarak bu tanrılara sıkı sıkıya bağlı kıldı.⁴² Quack'a göre, vücut parçalarının tanrılarla bağlantısı ilk olarak eski cenaze metinlerinde ortaya çıktı. Özellikle önemli bir piramit metni, kralın vücut kısımlarını, göğse yükselişini iletirmek için tanrılarla ilişkilendirir.⁴³ Mısır metinlerinde, bedeni Dekan'la ilişkilendirdiğine dair açık bir gösterge olmasa da, bu bağlantı Yunan astroloji literatüründe görülmektedir. Quack, Mısırlıların Dekan kavramları ile vücut parçalarının tanrılaştırılmasının öyle bir şekilde bağlantılı olduğu sonucuna varır ki, her Dekan, hastalığını veya iyileşmesini etkileyebilecek belirli bir vücut parçası üzerinde hüküm sürmekle görevlendirilmiştir.⁴⁴ İkinci yüzyıldaki Hristiyan karşıtı polemikçi Celsus, bu inanç ve uygulamaya ilişkin özellikle açıklayıcı bir örnek verir: Bu konularda, hatta en azından, otoritenin verildiği bir varlığın var olduğu Mısırlıların öğretisinden öğrenilebilir. İnsan bedeninin otuz altı iblis ya da bir tür eterik tanrının sorumluluğu altına alındığını ve onu kendi aralarında bölüştürdüklerini söylüyorlar; bu, bölündüğü parçaların sayısı kadar (bazıları çok daha fazlasını söylüyor). Her bir daemon farklı bir bölümden sorumludur. Ve yerel lehçedeki Chnoumen, Chnachoumen, Knat, Sikat, Biou, Erou gibi iblislerin adlarını biliyorlar, 112 sonuç: insanlığın dünyadaki durumu

--- SAYFA 130 ---

Erebiou, Rhamanoor ve Rheianoor ve kendi dillerinde kullandıkları diğer tüm isimler. Ve bunları çağırarak çeşitli parçaların acılarını iyileştirirler. Hasta olmak yerine sağlıklı olmamız, kötü şanstı ziyade iyi durumda olmamız ve işkence ve cezalardan kurtulmamız için, dilerse hem bunlara hem de diğerlerine saygı gösterilmesini engelleyen ne var?45 Celsus yalnızca 36 iblisten bahsetse de, büyülu papirüslerde insan vücudu için 365 parçanın paralelleri vardır.46 İsimler Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ndekilerden farklıdır,47 ancak temel kavramsallaştırma oldukça benzerdir ve İblislerin adlarını ve hükmettikleri vücut kısımlarını içeren uzun listenin asıl amacının iyileştirme amaçlı olduğunu pekâlâ varsayabiliriz.48 Van den Broek, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ni antik çağın astrolojik kaynaklarıyla karşılaştırarak, aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi arkonları, güçleri, gezegenleri ve ruh özlerini yan yana getiren bir liste tasarladı.49 Bu liste, insan bedeninin dünyayı yöneten arkontik güçlerle nasıl doğrudan bağlantılı olduğunu gösteriyor; her bir parça, gezegensel yöneticileri oluşturan aynı madde. Güçlerin adlarının hepsinin nasıl olumlu nitelikleri çağrıştırdığına dikkat edin; Bu lakaplar aslında sahte isimlerdir ve arkontik yöneticilerin insanlığı aldatmak için kullandıkları stratejilerden birini göstermektedir. sonuç: dünyadaki insanlığın durumu 113 Melothesiaa Arhontların Güçleri Gezegenler Ruh Maddeleri Iaoth Pronoia Ay İliği Eloaios Kutsallığı Merkür Kemikleri Astaphaios İyilik Venüs Sinirleri Iao Ateş Güneş Eti Sabaoth Krallığı Mars Kan Adoni Anlayış Jüpiter Derisi Sabbataios Bilgelik Satürn Saç a van den Broek, "Adem'in Psişik Bedeninin Yarattığı" 48.

--- SAYFA 131 ---

Hikayenin bu noktasında, iki kısa versiyonda (BG ve III) bulunmayan uzun bir ekleme, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin (II/IV) daha uzun versiyonuna eklenir. Uzun versiyon, insanın yedi katlı ruhunu tanımlamanın yanı sıra, her birini yöneten özel cinlerin adıyla birlikte psişik vücut kısımlarını, duyarlılıklarını, maddi niteliklerini ve tutkularını da listeler (SRevJohn 16.1-17.63). Listenin sonunda okuyucuya şu bilgi verilir: "Şimdi size bahsetmediğim diğerleri diğerlerine hükmediyor. Onlar hakkında bilgi edinmek isterseniz Zerdüşt Kitabı'nda yazılıdır" (SRevYuhanna 17.63). Bu, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ndeki listenin Zerdüşt Kitabı'ndan alıntılandığını gösterebilir ya da sadece benzer, ancak bu türden daha dolgun materyallerin burada bulunabileceği anlamına gelebilir.50 Vücut parçaları ve onların şeytani hükümdarlarından oluşan bu listenin kendisi son derece ilginçtir ve insan bedeni hakkındaki eski kavramların bir tür özetini sunar. Vücudun bölümlerinin listesi ve bunların görünme sırası (tepeden tırnağa) eski tıp listelerindeki olağan sırayı takip etmektedir. Burgess'in özetlediği gibi Timaeus, tanrıların ilk olarak iliğin özünü (muelos) nasıl oluşturduklarını, onu dünyanın bedenini taklit ederek bir küre şeklinde şekillendirdiklerini, içine ölümsüz ruhun devrelerini yerleştirdiklerini ve onu koruyucu kemikle çevrelediklerini anlatır. İlik ayrıca şeritlere bölünmüştür; en belirgin olanı omuriliklidir ve bunlar da aynı şekilde kemikle çevrelenmiştir; Vücudun yapısı daha sonra bu noktadan dışarıya doğru ve iliğin etrafında inşa edilir. Et, hem tamponlayıcı bir yastık olarak hem de aşırı sıcaklıkları düzenlemenin bir yolu olarak kemiği korumak için oluşturulurken, sinirler esneklik sağlar ve çerçeveyi birbirine bağlar. Daha sonra vücut, uç kısmında deri, saç ve tırnakların oluşmasıyla tamamlanır.51 BG 15.24'ün, iliğin "bedenin tüm temeli" olduğunu vurguladığını ve Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin Platon'un Timaeus'undakine benzer bir yaratılış sürecini varsaydığını öne sürdüğünü unutmayın. Şu sonucu not etmek de ilginçtir: insanlığın dünyadaki durumu

--- SAYFA 132 ---

Yaratılış açıklamalarının çoğunun erkek merkezli karakteri Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde karıştırılmıştır; burada vücut parçalarının ikinci bir listesi verilmektedir (yine tepeden ayak parmaklarına; SRevJohn II 17.1-29), böylece ilk insan sadece penise ve testislere değil (II 16.55-57), aynı zamanda bir rahme de (II 17.18) sahip görünüyor - ilk insan çift cinsiyetli gibi görünüyor. Daha sonra duyulardan sorumlu olanların listesi geliyor. Burada sıra, ruhu yöneten yetinin (hêgimonikon) ortak beş bölümlü bölünmesini takip eder: duyular, algılamalar, hayal gücü, rıza ve dürtü. Daha sonra beden ruh hallerine hükmeden ve sağlığı düzenleyen dört şeytan gelir: sıcaklık, soğukluk, ıslaklık ve kuruluk. Bütün bunların başı maddedir. Sonunda en kötüsü geliyor: Tutkuların nedeni olan baş iblislerin eklenmesi; zevke, arzuya, kedere ve korkuya katkıda bulunurlar. Diğer tüm psikik rahatsızlıklar bunlardan kaynaklanır: kıskançlık, kaygı, boş gurur, öfke, kırgınlık, yaltaklanma, ıstırap ve diğer birçok kötülük.⁵² Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, tutkuların gerçek karakterine dair içgörünün, tutkuların başının maddi ruh olduğunu bilmekle kazanıldığını söyler. Sonuç olarak bize, ilk ölümlüye katkıda bulunanların toplamının 365 (veya BG/III'de 360) olduğu, yani yaklaşık olarak güneş yılındaki gün sayısı olduğu söylendi. İşte göksel kürenin astral güçleri ile insanın psikik bedeni ve maddi bedeni arasındaki tekabüliyet bir başka gönderme daha.⁵³ İnsan bedeni, daha sonra tekrar döneceğimiz bir nokta olan, kozmosun kendi sisteminin üzerine yazılmıştır. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ne yapılan bu büyüleyici ekleme, antik çağda yaygın olan bir görüşe göre, bedeni hem fiziksel (maddi) hem de psikik (ruh) maddelerden oluşan bir bileşik olarak tasvir ediyor. Ruh, yaşayan bir insanın bütününe nüfuz eden, benliğin yönetici kısmıdır ve aslında maddi bedeni canlı, düşünce ve hareket yeteneğine sahip kılan şeydir. Ruhun yönetici kısmının genellikle kalpte, bazen de kafada yer aldığı söylenir. Stoacılar göre ruh maddiydi, Platonculara göre ise maddi değildi. Ancak popüler düşüncede ruh, özellikle ince bir madde türü olarak tasavvur ediliyordu. Sandbach bu perspektifi şöyle açıklıyor: sonuç: insanlığın dünyadaki durumu 115

--- SAYFA 133 ---

Yaşayan kişi için ruh, tüm vücuda yayılan, hayat ve sıcaklık, büyüme ve bakım veren, tamamen harmanlandığı, hava ve "yapıcı" ateşin bir bileşimi olan bir "nefestir". Ancak kalpte hissin, rızanın, dürtünün, tutkunun ve düşünce-akıl merkezi olan hegimonikon veya komuta merkezi adı verilen bir kısım vardır. Buradan, duyuya neden olan uyarıları iletmek için gözlere, kulaklara, ağza, buruna ve cilde, onları harekete geçirmek için konuşma organlarına ve yaşamın aktarıldığı kanal olduklarından dolayı cinsel organlara yedi nefes uzanır.⁵⁴ Böylece hegimonikon, duyulardan bilgi olarak vücutta hem konuşmayı hem de hareketi sağlayan yedi nefes aracılığıyla bedeni kontrol eder. Ruhun bu yönetici ilkesinin beş fakültesi duyular (aisthêseis), algılar (antilêpsis), hayal gücü (phantasia), rıza (sunkatathêseis) ve dürtüdür (hormê veya orexeis). Beş duyu dünya hakkındaki bilgilerin kaynağıdır; alımlama bu bilginin zihinsel olarak kavranması eylemidir; hayal gücü algısal kavramların oluşumudur; dürtü, eylemi harekete geçiren ruhtaki harekettir; Onay, bir dürtüye zihinsel olarak razı olma eylemidir. Kökenini Stoacılar'dan alan bu ayırım, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin yazıldığı dönemin eski felsefi, tıbbi ve astrolojik literatüründe yaygın bir hale gelmişti.⁵⁵ Metnin uzun versiyonunda vücudun her bir bölümünden sorumlu olan iblislerin listesi, "Aatoimenpsepei, onlarınki tüm bölümlerdeki nefeslerdir" (II/IV 16.15) adını içerir; tüm vücuda yayılır. Maddi bedenin genel olarak dört elementin bir karışımı olduğu düşünülüyordu: toprak, hava, ateş ve su. Eski tıp literatürüne göre bunların dört özelliği vardır: ıslak, kuru, sıcak, soğuk ve bunların vücuttaki oranları sağlık ve hastalıktan sorumludur. Antik çağlardaki tıbbi tedavilerin çoğu, şu sonuçlardaki belirli dengesizliklerin teşhisine dayanıyordu: insanlığın dünyadaki durumu

--- SAYFA 134 ---

Bir hastalıktaki nitelikler ve sağlıklı bir dengenin yeniden sağlanması. Örneğin çok fazla nem "kanama" ile tedavi edilebilir; buna karşılık, örneğin histeri durumunda (rahmin kurumasından kaynaklanan) çok az nem, cinsel ilişkiyle (kuru bölgeye nem enjekte edilerek) tedavi edilebilir. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i bu nitelikleri maddeden beslenen şeytani güçler olarak nitelendirir. Dört ana tutku -zevk, arzu, keder ve korku- da antik psikolojide sıradan şeylerdir.⁵⁶ Stoacılar göre bilge ve erdemli kişinin ideal durumu, kelimenin tam anlamıyla "tutkunun olmadığı" anlamına gelen apatheia idi; "ilgisizlik" kelimemiz bundan türemiştir. Ancak İngilizce'de "ilgisizlik" pasiflik ve ilgisizlik anlamına gelirken, Stoacı öğretisi çok daha aktiftir ve tüm kötülüklerin sebebi olan tutkuların kökünün kazınması ve yok edilmesi gerektiğinde ısrar eder. Modern düşüncede duyguları mantıksız ya da en azından mantık dışı olarak görme eğilimi vardır. Ancak Stoacılar duyguları öncelikle bilişsel karakterleri açısından ele aldılar. Tutkuların duygudan değil, cehalet ve yanlış inançtan kaynaklandığını düşünüyorlardı.⁵⁷ Örneğin Cicero, dört temel tutkunun iyi ile kötüyü, şimdi ile gelecek arasında ayırım yapmaya yönelik bilişsel kapasiteden kaynaklandığını savundu.⁵⁸ Bu şemada haz, "şu anda elde olanın iyi olduğuna dair yargı" olarak tanımlanıyor; "hala gelecekte olan bir şeyin iyi ya da değerli olduğuna dair yargı" olarak arzu; "şu anda elimizde olanın kötü olduğuna dair yargı" olarak sıkıntı; ve "gelecekte olanın kötü olduğuna dair yargı" olarak korku.⁵⁹ Ruhun hastalıkları, yanlış değer yargılarının kabul edilmesinden kaynaklanır. Yalnızca Gerçeklik hakkındaki gerçeğin sağlam öğretisi ve doğru bilgisi, insanları tüm benliğini, bedenini ve ruhunu harap eden hastalıklardan iyileştirebilir. Dolayısıyla bilge kişinin temel erdemleri ahlaki içgörü, cesaret, öz kontrol ve adalettir; bunların hepsi kişinin doğru yargılarda bulunmasına ve bu yargıları doğru davranış ve tutumlara dönüştürmek için gerekli karakteri aşılmasına yardımcı olur. Üstelik birçok Stoacı, tutkuların, ruhun sabit eğilimlerine dönüşen yanlış fikirlerden kaynaklandığı için, bunların yalnızca yumuşatılması yerine tamamen ortadan kaldırılması gerektiğine inanıyordu. Martha Nussbaum'un belirttiği gibi, "Bir orunun ruhu - sonuç: insanlığın dünyadaki durumu 117

--- SAYFA 135 ---

Chrysippus'a göre sıradan bir insan, tesadüfen ortaya çıkabilecek, bazıları büyük, bazıları küçük çeşitli hastalıklara yatkın bir beden gibidir (PHP V.23, 294D). Bu hastalıklar hastalıklı inanç koşullarıdır. Bir burun hastalığı veya kronik ruh hastalığı, sahibini tutkulara duyarlı bırakan bir değer yargısını kabul etmekten oluşan kişiliğin istikrarlı bir durumudur. . . Stoacılar tutkuların yumuşatılması değil, kökünün kazınması gerektiğini öğretir.⁶⁰ Yalnızca tutkuların tamamen yok edilmesi, ruhu içsel istikrar ve sükunete ulaştırabilir. Ruhun yönetici yetisi hakkındaki Stoacı görüşlerde olduğu gibi, tutkularla ilgili bu kavramlar da yaygın hale gelmişti. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, tutkuları maddi ruhla ilişkilendirir. Bu noktada dikkatli okuyucu, listenin Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin daha uzun versiyonuna eklendiğini fark edecektir. Tanımlanan beden hem psişik hem de maddi olduğunu varsayar,⁶¹ ancak hikayenin bu noktasında Adem henüz maddi etle örtülmemiştir; ancak bu, hikayenin ilerleyen zamanlarına kadar ortaya çıkmayacaktır. Bununla birlikte, bu kafa karışıklığı özellikle endişe verici değildir. Eski okuyucular, insan vücudunun ruh özüne nüfuz etmiş bir madde olduğunu düşünmüşlerdir ve sonuçta Adem, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, düşük seviyesiyle diğer antik perspektiflerden önemli ölçüde sapmaktadır. Dünyayı ve insanlığı yaratan tanrıların değerlendirilmesi İnsanlığın biçimini evrenin bir mikrokozmosu olarak gören eski basmakalıp düşünce, İsa'nın vahyinde kökten yeni bir değerlendirmeye bürünür. Eski filozoflar insanlığı evrenin yapısıyla tamamen bütünleşmiş ve onun iyiliğini, güzelliğini ve tanrısallığını paylaşan bir varlık olarak tasvir ederken, İsa, John'a, insanlığı dünyaya bağlayan bağların yalnızca insanları dünya yöneticilerinin kibirli gücüne köleleştirmeyi amaçladığını söyler. Ancak bu noktada yalnızca psişik beden alt tanrıların yaratımı olduğunu ve onların egemenliğinin yüksek ruhsal benliği değil, yalnızca onu kapsadığını vurgulamak çok önemlidir. Aslında yöneticilerin ruh özü o kadar yetersizdir ki, bedeni bitirdikten sonra bile "onların ürünleri tamamen hareketsizdi ve hareket halindeydi - sonuç: insanlığın dünyadaki durumu.

--- SAYFA 136 ---

uzun bir süre için daha az" (SRevJohn II 18.1). Adem ancak göksel ışıklar inip Baş Hükümdar'ı Anne Sophia'nın ruhsal gücünü Adem'in hareketsiz bedenine üflemeye ikna ettiğinde yaşayan bir varlık haline gelir. Bu olay, Adem'i canlandıran ruhun yönetici yetisinin, yalnızca dünya yöneticilerinin aşağı düzey yaşamından değil, Sophia'nın ilahi özünden de pay aldığını öne sürer. Yöneticiler, Adem'in zekasının kendilerinininkinden daha büyük olduğunu algıladıklarında bu gerçeğin farkına varırlar; kötülükten arınmış ve onlardan daha bilgedir (SRevYuhanna 18.17). Kısırılıklarıyla Adem'i maddenin alt bölgesine attılar ve onun psişik bedenini maddeyle kapladılar: Biraz ateş, toprak ve su alıp bunları birbirleriyle ve dört ateşli rüzgârla karıştırdılar ve onları bir araya getirip büyük bir kargaşa yarattılar ve yeniden topraktan, sudan, ateşten oluşsunlar diye onu ölümün gölgesine kapattılar. ve ruh, karanlığın, arzusun ve onların sahte ruhunun cehaletidir. Bu, soyguncuların unutkanlık zincirini giydirdiği bedenın kalıbının mezarıdır ve o, ölümlü bir insan haline gelmiştir (SRevJohn II 19.6–13). Daha sonra dünya yöneticileri, Adem'i kendi güçlerine daha fazla tabi kılmak için bedeni ve onun tutkularını kullanmaya çalışırlar ve ona lezzetli yiyecekler, güzellikler ve maddi zenginlikler sunarlar. Havva'nın yaratılışından sonra, sahte ruhlarının etkisine maruz kalabilecek daha fazla beden kopyası üretmek için insanlığa cinsel arzu ekerler (SRevYuhanna 22.22-24). Bu şekilde, insanlık güçlü bir şekilde sahte ruhun etkisi altına girer, görünüşte yukarıdaki İlahi olandan kopar ve bedenın ve kozmosun psişik formu ve maddi özü aracılığıyla dünya yöneticilerine bağlanır. Ancak aşkın İlahiyat ile insanlık arasındaki uçurum yalnızca bir kısımdır. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi aynı zamanda insanlık için, ilk İnsan, Adem ve Şit aracılığıyla gerçek Tanrı'ya benzerliği vurgulayan başka bir soykütüğü sunar: Bu soykütüğü, sonucun temelini oluşturur: insanlığın dünyadaki durumu.

--- SAYFA 137 ---

mimetik bir nesil zinciri yoluyla insanlığı aşkın İlahiyat'a bağlayarak kurtuluş.⁶² Otomatik bir "doğa yoluyla kurtuluş" sağlamaz, ancak umut için bir temel ve Tanrı'nın, Ana-Barbelo tarafından gönderilen Ruh'u alma kapasitesindeki insan kapasitesindeki takdirinin güvencesini sağlar.⁶³ Yukarıda gördüğümüz gibi, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i Yaratılış 1.26-27 (LXX) terminolojisini kullanır; burada insanlığın Tanrı ile insanlık arasında bir bağlantı kurmak için Tanrı'nın "imgesi ve benzerliğinde" yaratılmalıdır.⁶⁴ Gerçek taklit, ilk İnsan, Adem ve Seth aracılığıyla ve ikinci olarak Sophia aracılığıyla tüm insanlığın aşkın Tanrı ve Baba ile doğrudan devamlılığını sağlar. Aşkın ve bilinemez Baba'dan, Görünmez Ruh'tan, onun imgesi, Barbelo Ana ortaya çıktı; ondan kendi benzerliğine göre Oğul Autogenes doğdu.⁶⁵ Autogenes'ten, göksel Seth'in babası ve Seth'in tüm soyunun göksel arketipleri olan Seth'in tohumu olan ilk İnsan (göksel Adem) türemiştir. Daha da önemlisi Autogenes, ilk ruhsal insan olan Adem'in ilahi modelidir, hatta Adem de kendine benzer bir oğul olan Seth'i yaratmıştır. Seth'in torunları (Sethliler), Seth'in yavrularıdır ("tohum") ve muhtemelen onun ilahi İnsana benzerliğini ve Sophia'nın manevi gücüne sahip olmasını paylaşırlar. Çünkü Adem, Sofya'nın Ruhunu aldığıında güç, zeka, saflık ve iyilik bakımından dünya hükümdarlarından üstün hale gelir. Aslında bize, onların şeytani katkılarına rağmen, "ışığa girdiği" ve "kötülükten arındığı" söylendi (SRevYuhanna 18.16–17). Onun çocukları toplu olarak "mükemmellik modelini takip eden ona benzeyen öz (Ruh)" olarak tanımlanır (SRevJohn BG 22.30). Dahası, aşağıdaki insanlık ile yukarıdaki ruhlar arasında bir benzerlik vardır, çünkü aşağı dünyada yaşayan Seth'in soyunun değişmez ırkı, son dinlenme yerini üçüncü çağda Seth'in göksel tohumuyla bulacak ve hatta geç tövbe edenler bile huzurlarını Eleleth'in dördüncü döneminde bulacaklardır (SRevYuhanna 9.9-14). Böylece Yuhanna'nın Gizli Vahiyi insanlık için ikili bir miras sağlar: 120 sonuç: insanlığın dünyadaki durumu

--- SAYFA 138 ---

kopukluğu ve farklılığı vurgulayan ve gerçek Tanrı'ya benzerliği vurgulayan biri. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin iki tür insanlığı tasavvur ettiğini varsaymak yanlış olur: ilk insanın ruhsal imajından sonra oluşanlar ve yaratıcının ve onun yordakçılarının psişik benzerliğinden sonra oluşanlar. Aksine tüm insanlar her iki soyağacına da katılırlar.⁶⁶ Her kişi, ilk insanın ruhsal imgesinde yaratıldığı için Her Şeyin Babası ile sürekliliğe sahiptir, ancak sahte ruhun entrikaları yoluyla bu mirası unutabilir.⁶⁷ Psişik beden kişinin gerçek benliği değildir; tüm eksiklikleriyle sahte tanrıların benzerliğine göre yapılmış, yalnızca bozuk biçimlendirilmiş bir sahtedir. Benzer şekilde, fiziksel beden gerçek benlik değildir, yalnızca "insanı giydirdikleri kalıplanmış bedenın mezarı, etin prangasıdır (veya unutkanlığın)" (SRevJohn 19.12). Ancak hem psişik hem de maddi bedenler, İlahi İmaj'ın gerçek taklidi ile biçimlendirilmiş ve Sophia'nın hayat veren Ruh-nefesini almış olan insanın gerçek benliğine uyum sağlayarak mükemmelleştirilebilir. İnsanlar maddi bedene ve onun tutkularına ancak gerçek manevi doğalarından habersiz kaldıkları ve günaha battıkları sürece bağlanırlar. Sonuçta Ayasofya'nın İlahi Alem'in birlik ve düzenini bozması doğrudan insan bedenine kazınmış hale geldi. İnsanlık kelimenin tam anlamıyla Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin parçalanmış ontolojisini temsil eder; aynı anda hem ilahi hem de ölümlüdür; hem ilahi, manevi bir soyun mirasını hem de psişik dünyayı ve maddi dünyayı karakterize eden kusurlu farklılık, taklit ve parodi karakterini taşır. Böylece insan doğası, kendi varlığıyla savaş halinde olan, kendine karşı bölünmüş bir benlik olarak tasvir edilir. Her insan, gerçek ve sahte ruhlar arasında, gerçeklik ile aldatma arasındaki çekişmeyle mücadele eden bir savaş alanıdır. Ancak Mesih, Yuhanna'ya, gerçek Ruh'un eninde sonunda başarıya ulaşacağına ve insanın ruhsal aydınlanma ve mükemmellik kapasitesinin şiddet ve aldatma güçlerine galip geleceğine dair güvence verir. sonuç: insanlığın dünyadaki durumu 121

--- SAYFA 139 ---

4 @ Çözüm: Kurtuluş Gerçek İnsan suretinde yaratılmış olmasına ve Ayasofya'nın Ruhu'na sahip olmasına rağmen, dünya yöneticilerinin aktif kötülüğü ve aldatmacası nedeniyle tüm insanlar kurtuluşa muhtaçtır. İnsanlık günah ve cehaletle kirlenmiş, bedenın prangaları ve tutkularla zincirlenmiş, şeytanların azabına maruz kalmıştır. Gerçek Tanrı hakkında bilgisiz olduklarından, gerçekte kim olduklarını veya gerçek durumlarının ne olduğunu anlamadan acı çeker ve ölürlər. Tanrı ve benlik hakkında gerçek bilgiyi sağlamak ve Ruh armağanı aracılığıyla ruhu güçlendirmek için kurtarıcılara ihtiyaç vardır. Ana-Pronoia, insanların zaten sahip olduğu manevi doğayı uyandırmak için Yaşam Ruhu'nu gönderir ve onları gerçekten insan, manevi insanlar ve değişmez ırkın üyeleri haline getirerek mükemmelleştirir. Hauschild'in belirttiği gibi, "Yuhanna Apokrifyonu'nda kurtarılanlar, doğaları gereği ilahi bir ruha sahip oldukları için değil -herkes için durum böyledir- 'ruhsal'dırlar, fakat üzerlerine ek bir kurtarıcı Ruh gelmiş olduğu için."¹ Bu yaşamları boyunca kendi içlerindeki ilahi imgeyi geliştirerek, Sophia'nın eksikliğini düzeltebilirler ve aşkın İlahiyat'ın adil yönetimine geri dönebilirler, kendileri için hazırlanmış olan dinlenme yerlerine girebilirler. yukarıdaki Işık Aeonları. İnsanlığın maruz kaldığı tüm ayartmalara ve şiddete, gerçeği bilmeden işlediği tüm günahlara ve kirliliklere rağmen hepsi kurtarılacak ve sonsuzluktan beri kendileri için hazırlanan Işık Aeonlarına geri getirilecek. Kurtuluş bedenlenmiş benliğe odaklanır. Psikolojinin yaratılışı

--- SAYFA 140 ---

Cahil ve kötü niyetli varlıklar tarafından yaratılan şık beden ve onun iblislerle olan yakın bağlantıları, insan bedenine değiştirilemez derecede kötü bir nitelik atfediyormuş gibi görünebilir. Fakat böyle bir çıkarım kesinlikle doğru değildir. Her şeyden önce, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, insanlığın yaratılışını yalnızca şeytani bir proje olarak görmez.² Her ne kadar Kodeks II'ye göre, Adem'i yaratırken güçler ve melekler, "her birinden kendilerine verilen özelliklere göre gelen gücü" (SRevJohn II 15.14-15) kullanarak sınırlandırılmış olsa da, yine de çabaladıkları benzerlik olarak Kusursuz İnsan imajını takip ederler. Yani bu anlamda insan bedeni ilahi olanı yansıtır. Ayrıca Mesih, ilk insan bedeninin Sofya'nın Ruh'u'nu alıp hareket ettiğinde kötülüklerden arındığını, yöneticilerden daha bilge ve ışık saçtığını belirtir (SRevYuhanna 18.11, 17). Bedenin kötülüklerden arınmış ve nurlu olarak nitelendirilebilmesi, onun manevi mükemmeliyet kapasitesinin şaşırtıcı ve ikna edici bir göstergesidir. İnsanlığın üstesinden gelmesi gereken kötü şey, şeytani güçlerin sahte ruhudur; beden onların yalnızca aracıdır. Bedenin kötülüklerin odağı olmadığı, etkisiz hale getirilebilmesiyle de gösterilmiştir. Tam arınma ve kurtuluş henüz bedendeyken elde edilebilir. Mesih Yuhanna'ya, insanların bir kez mükemmelleştiklerinde, ölümsüz yaşama kabul edilecekleri zamanı beklerken tabi oldukları yalnızca beden dışında hiçbir şey tarafından kısıtlanmadıklarını söyler (SRevYuhanna 23.6-12). Bedenin iblislerin amaçlarına hizmet etmesi gerekmez; kurtuluşun odağı olmadığı gibi kötülüğün de odağı değildir. İblisler üzerindeki kontrol, vücudun rahatsızlıklarını iyileştirmek için bile kullanılabilir. Yaşam savaşı Ruh ve beden arasında değil, gerçek Işığın Ruh'u ile iblislerin sahte ruhu arasında yapılır. Ruhun da doğası gereği kötü olduğu düşünülmez, çünkü Adem'in psişik bedeninin yaratılışından sonra bile bize "onun kötülükten arınmış olduğu" söylenir (SRevYuhanna 18.17). Bedensel benlik oldukça gerçektir ve oldukça gerçek etkileri vardır. Adem'in yaratılışının öyküsü, insan bedeninin ve bizzat maddiliğin³ Ruh'u kontrol etmeye çalışan güçlerin karşılıklı etkileşimi yoluyla nasıl ortaya çıktığını gösterir. Bu anlamda insan bedeni bir güç mücadelesinin sonucudur.⁴ Yarasadır-çözüm: kurtuluş 123

--- SAYFA 141 ---

gerçek Ruh ile sahte ruhun karşıt güçleri arasındaki alan. Dahası, beden -en önemlisi olmasa bile- önemli bir vahiy alanı ve gerçek bilginin sağlayıcısıdır. Bu konunun merkeziliği, Yuhanna'nın Gizli Vahyinin büyük bir kısmının insan bedeninin yaratılışıyla (uzun versiyonun neredeyse dörtte biri) ele alınması gerçeğiyle vurgulanmaktadır. Bedenin öğrettiği gerçek nedir? Tüm gerilimleri ve çatışmalarıyla gerçekliğin özü ve yapısının bir haritasıdır. Aynı zamanda hakikat mücadelesinin de yürütüldüğü bölgedir. Bedeni bilmek, Tanrı'nın, dünyanın ve her şeyin hakikatini kavramaktır. Bu nedenle beden en gerçek olandır ve yine de türetildiği biçimsizlik içinde yeniden çözülecektir. Bedenin çektiği acılar ve insanın adaletsizlik deneyimi, dünya yöneticilerinin doğası hakkındaki gerçeği açığa çıkarıyor: yalnızca yalan ve şiddet yoluyla kendilerinden üstün olana hükmetmeye çalışan kötü niyetli yöneticiler ve sahte tanrılar. Beden aynı zamanda Tanrı'nın dünyadaki suretinin açığa çıkışıdır. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, insan vücudunun makrokozmosmik gerçekliğin bir mikrokozmosu olarak temsil edildiği eski modeli izler. Bu şekilde, insan bedeni hem gerçekliğin madde ve yapısının haritası, hem de bu madde ve yapının haritalandığı bölge olarak işlev görür.⁵ Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde temsil edildiği şekliyle insan bedeninin incelenmesi, metnin var olan her şeyin tüm şekli ve maddesi, bunların ilişkileri ve bunların göreceli değeri hakkındaki görüşünü ortaya çıkarır, çünkü bedenin ikili soykütüğü, yukarıdaki ve aşağıdaki gerçekliğin ikili doğasını temsil eder. Beden hem manevi hem maddi, hem ilahi hem düşmüş, hem ölümsüz hem ölümlü, hem mükemmel hem kusurlu, hem saf hem alaşımdır. Bu haliyle hem müttefik hem de silahtır, çünkü aynı anda hem gerçeğin açığa çıkması hem de yöneticilerin aldatma, acı çekme ve ölüm aracıdır. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin bedeni doğası gereği kötü olarak gördüğünü söylemek, metnin insan bedenini hem harita hem de bölge, hem vahiy hem de savaş alanı, ruhun müttefiki ve ona karşı mücadele etmesi gereken tanrısal silah olarak sunumunun karmaşıklığını gözden kaçırır. 124 çözüm: kurtuluş

--- SAYFA 142 ---

Toplumsal cinsiyet ve cinsellik tartışması özellikle bu dinamiği açığa çıkarıyor. En önemli imgelerden biri, ataerkil örgütlenme açısından temsil edilen ilahi ev imgesidir: Baba, Anne ve Oğul'un yanı sıra geniş antik ailedeki diğer çeşitli akrabalar ve ortaklar.6 Pronoia'ya "Herkesin rahmi" adı verilir; bu onun üreme kapasitesinden çok (her ne kadar bu da geçerli olsa da) onun üstünlüğü gerçeğine ("hepsinden önce gelir"; SRevJohn 5.24) bir göndermedir. Dolayısıyla İlahi Alem, kusursuz biçimde düzenlenmiş evin bir ölçüde idealize edilmiş olsa da tamamen geleneksel bir modelidir. Onun uyumu ve birliği, köken, güç ve üstünlük hiyerarşisini takip eden uygun otorite ve itaat çizgileri ile sağlanır. Görüldüğü gibi Sophia, Babanın ya da erkek partnerinin rızası olmadan hareket ederek bu düzeni bozmaktadır. Dolayısıyla kurtuluş, Michael Williams'ın işaret ettiği gibi,7 uzun versiyonun son ilahisinde Pronoia'nın inşisine yönelik beyan edilen amaçlarından biri olan "ilksel ev düzeninin yeniden tesis edilmesini" gerektirir (SRevJohn II 26.13-14). Görünüşte, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin burada ataerkil ev idealini eleştirmeden yeniden ürettiği görülüyor. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyindeki en belirgin ve kafa karıştırıcı görüntülerden biri, bir aptal rolü oynayan Bilgeliğin (Sophia-Eve) portresidir. Burada parodi, mit yaratıcılarının niyetlerini bile aşmış olabilir.8 Bilgeliğin aptallığı, ilahi mükemmellik modeli ile aşağıdaki kusurlu taklit arasındaki sınırı işaretlemeyi amaçlamaktadır, ancak Sophia İlahi Alem'e ait olduğundan parodi aşağıdaki dünyayla sınırı değildir. İlahi Bilgeliği -aptalca Bilgeliği- kopuşun kaynağı olarak tasvir ederek, parodi İlahi Alemin kendisine geri sızıyor. Metnin gidişatına aykırı olarak okursak, bilge-aptal Sophia'nın, ilk bakışta sanıldığından çok daha tam anlamıyla hikayenin kahramanı olduğu söylenebilir. Onun düşünce ve eylemdeki cesur bağımsızlığı bir cehalet eylemi olarak değil, bir direniş eylemi olarak okunabilir; bu, eserin Havva'nın alt tanrıların gayri meşru tahakkümüne karşı muhalefeti aracılığıyla onayladığı türden bir direniştir. Bu okumada Sophia, kendisini çözümün hiyerarşik zincirinin en altına yerleştiren bir sistemden kendisini kurtarmaya yönelik eyleminin gerçekliğini doğruluyor: kurtuluş 125

--- SAYFA 143 ---

Cesur bağımsızlığını "eksiklik" olarak değerlendirip tövbe etmesini isteyerek onu olduğu yerde tutmaya çalışır. Trajik kahramanın "bilgelik" olarak adlandırıldığını duyan okuyucular, onun yaratıcı gücünü bir uyarı değil, bir meydan okuma eylemi olarak görerek hüznü bir sırıtişla karşılık verebilirlerdi.9 Tahakküm parodisinin okuyucunun ilahi kural algısı üzerindeki eleştirel etkisini iyileştirmeye yönelik herhangi bir girişim, parodiyi tamamen ortadan kaldırmadan eninde sonunda başarısız olacaktır; çünkü eleştiriyi sınırlamak değil genişletmek, tam da parodinin kurucu bir özelliğidir. Parodi, hiciv, travesti, alay, taklit; bunların hepsi İmparatoru kıyafetleri olmadan göstermeyi amaçlıyor. Şapka veya eldiven eklemek işe yaramayacaktır. Okur açısından bakıldığında, çoğu şey kişinin İmparatoru kıyafetleriyle mi yoksa kıyafetleri olmadan mı görmeye yatkın olduğuna bağlıdır, ancak parodi asla çıplak olasılıktan vazgeçmeyecektir. Parodi, herhangi bir bütünleştirici anlatıdaki, hatta Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ndeki çatlaklar arasındaki gözetleme deliklerini sağlar. İnsanın şok olması, eğlenmesi ve cesaretlenmesi ya da uyarılması okuyucuya bağlıdır. Cinsellik ruhsal mücadelenin başka bir alanı gibi görünmektedir. İlahi Alemdaki üreme, büyük ölçüde ilahi iradenin, vizyoner öz-yansıtmanın ve konuşmanın noetik bir etkinliği olarak modellenmiştir.10 Örneğin Pronoia, aşkın Tanrı "Kendi imgesini algıladığında, onu çevreleyen saf ışık-suda gördüğünde" üretilir (BG 5.11). Daha sonra Ruh'tan, ilahi iradeye uygun olarak ortaya çıkan çeşitli "varlıklarını" (Oğul - Mesih - Autogenes dahil) "vermesini" ister. Sophia'nın zamansız "ürün"ü Yaldabaoth bile "kendi içinden ve Ruh ve Önbilgi düşüncesinden bir düşünce düşündüğünde" ortaya çıkar (10.1). Bir ürünün ortaya çıkması için düşüncesi "boş değildi". Bu noetik üretim tarzı, cinsel şehvetin ilahi hayat veren üretkenliğin aldatıcı ve aşağılayıcı bir parodisi olarak sunulduğu aşağı dünyada üremeyi tanımlamak için kullanılan cinsel dille keskin bir tezat oluşturuyor.11 Belki de en şaşırtıcı örnekler Yaldabaoth'un on iki meleği doğurmak için Delilikle (Aponoia) "çiftleşmesi" (BG 11.5-6) ve yöneticilerin Havva'ya ve "Tanrı'nın kızlarına" tecavüz etmesiyle ortaya çıkıyor. erkekler", Kabil, Habil ve diğer çocukların doğmasıyla sonuçlandı (SRevYuhanna 22.10-21; 25.1-10). Ayrıca insanlar arasındaki cinsel ilişkinin kötü niyetle çözümü teşvik ettiği de söylendi: kurtuluş

--- SAYFA 144 ---

Sahte ruhlarının benzerlerini üretmeleri için Baş Hükümdar tarafından eğitildiler (22.22-24). Öyle görünüyor ki, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde cinsiyet sürekli olarak akılsız şehvet, şiddet ve aldatma terimleriyle temsil ediliyor; bu da uyumlu ve birleşmiş İlahi evin zihinsel üretiminin zıttı olarak şekilleniyor. Bundan daha kapsamlı bir kınama hayal etmek zor olurdu. Ve yine de - Ingvald Gilhus'un ikna edici bir şekilde öne sürdüğü gibi - yukarı ve aşağının karşılıklı, mimetik yapısının bir etkisi, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin, ilahi üremeyi aşağıdaki dünyada olup bitenler için bir model haline getirerek yukarıdaki dünyaya cinsel üremeyi de tanıtmıştır.12 Aslında "doğurma" ve "doğurma" (jpo ve mise) şeklindeki cinsel dil, Barbelo'nun biricik Oğul üretimini tanımlamak için kullanılır. (SRevJohn 7.3; BG/III 7.6) ve aeonik ruhlar (II 9.14),13 ve Pronoia (Barbelo) "Herkesin Rahmi" (II 5.24) olarak adlandırılır. İlahi üretkenlik için zihinsel imgelerin ağırlıklı olarak kullanılması bir başka istisnası da BG'nin Sophia'nın Yaldabaoth üretimine ilişkin açıklamasıdır. Onun "şiştiği" (hamileliği çağrıştıran bir görüntü) ve "karanlığın zamansız doğuşu" olarak adlandırılan Yaldabaoth'u "doğurduğu" söylenir (BG 10.6, 14; 14.20). (Onun kürtaaj değil, zamansız bir doğum olduğuna dikkat edin; olması beklenmeyen bir çocuk.14) Metnin doğumu ölümle ilişkilendirdiği göz önüne alındığında, doğum tasvirinin bu şekilde kullanılması retorik olarak Sophia'nın eyleminin korkunç sonuçlarına işaret ediyor. Berlin Kodeksi'nde bulunan açık doğum tasvirlerinin, Sophia'nın Yaldabaoth'u nasıl "ortaya çıkardığı" ve "yarattığı" yerine II/IV'deki daha uzun versiyonda eksik olduğunu belirtmek de ilginçtir; ona "karanlığın zamansız doğuşu" denmez, "karanlığın giysisi" olarak anılır (II 10.6, 14; 14.20). Bu tür değişiklikler, II/IV'ün metni, cinsel ilişki ve üremenin yalnızca alt dünyaya ve onun sakinlerinin faaliyetlerine ait olduğu daha tutarlı bir genel toplumsal cinsiyet sembolizmi yaratacak şekilde değiştirdiği yukarıda belirtilen kalıba uymaktadır. Özellikle, Epinoia'nın Havva'ya tecavüze uğramadan önce vurgulu bir şekilde uzaklaştırılması, II/IV'ün İlahi Olan'ı cinsel kirlilik ve şiddetten uzaklaştırma yönündeki kasıtlı çabalarını vurgulamaktadır (II 22.14). Ancak bu modelin gerçekten şaşırtıcı istisnası, çözümün izlenme şeklidir: kurtuluş 127

--- SAYFA 145 ---

Adem, Havva ve Şit aşağıdaki dünyadaki ilahi ev halkını modelliyor. Burada dişinin erkekten ayrılması (Epinoia, Havva'yı yaratmak için Adem'den çıkarıldığında) felaketle değil, Adem'in aydınlanmasıyla sonuçlanır.15 Yanında duran kadını görünce "karanlığın sarhoşluğundan ayıldı" ve "özünü/benzerliğini tanıdı" (SRevYuhanna 21.18-19). Havva'nın yaratılışı bir vahiy anıdır. Adem, eserdeki tek konuşmasında Yaratılış 2.23-24'ten alıntı yapar: "'Şimdi bu benim kemiklerimden kemik ve etimden ettir. Bu nedenle, adam babasını ve annesini bırakacak ve karısına yapışacak ve artık iki değil tek bir et olacaklar.' Çünkü ona eşini gönderecekler ve o da babasını ve annesini bırakacak" (II 21.20-21). Williams, Adem'in burada Yaratılış'tan yaptığı alıntıyı "ilk erkek ve kadının masum arkadaşlığına bir lütuf olarak yorumluyor. Ancak daha sonra baş arkon cinsel ilişkiye giriyor." Bununla birlikte, başka bir şeyler olup olmadığını merak ediyorum, çünkü Adem onların "tek bir et" haline geleceklerini söylüyor - hem etten hem de cinsel ilişkiden söz ettiği varsayılan bir metinde şaşırtıcı bir imge. Dahası, İsa'nın bu pasaja ilişkin açıklaması (II 21.21: "ona eşini gönderecekler"; BG 21.21,23: "Çünkü Annenin eşi gönderilecek ve o düzelecek") Adem ile Havva'nın cinsel birlikteliğinin Sofya'nın eksikliğini giderdiğini gösteriyor gibi görünüyor. Burada, Baş Hükümdar'ın insanlığı cinsel arzuyla kirlileme ve kendisi için sahte bedenler üretmedeki başarısının bir açıklaması değil, tıpkı yılanın daha önce onları ikna edemediği gibi, onun başarısızlığının bir başka örneğidir (SRevJohn 20.23-27). Çünkü Baş Hükümdar cinsel ilişkiyi başlattıktan hemen sonra, İsa, Adem'in, "kendisine benzeyen özünü bildiğinde" (BG) veya "kendi ön bilgisinin benzerliğini algıladığında" (II) (22.26) "İnsanın Çocuğunun benzeri" ("İnsanın Oğlu") olan Şit'in babası olduğunu söyler. Adem ile Havva arasındaki cinsel ilişki sahte değil gerçek bir benzerlik yaratır, çünkü Şit değişmez ırkın babasıdır. Üstelik Adem ile Havva'nın cinsel ilişkisi şehvet, şiddet ve aldatma açısından değil, kişinin ruhsal özünün ve diğerindeki benzerliğinin tanınması yoluyla mükemmelin nasıl yeniden üretildiğinin bir modeli olarak tasvir edilmiştir. Adem'in kendini tanıması çözüm: kurtuluş

--- SAYFA 146 ---

Barbelo-Pronoia'dan Oğul'u doğuran özdüşünümsel bakıştaki Baba'nın üretkenliğinin altındaki alanda ortaya çıkar (II 7.1-3). Yaratılış hikayesinde Adem "kendi suretinde kendi benzerliğinde bir oğul babası oldu ve ona Şit adını verdi" (5.3). Burada Adem, "İnsanın Çocuğunun benzerliği" ("İnsanın Oğlu") adını verdiği Şit'i üretir; yani o, sularda ortaya çıkan ilahi İnsanın gerçek bir benzerliğidir. Böylece Adem'in soyu, İlahi Alemden kurulan gerçek soyağacını takip eder: ilk İnsandan (Pronoia), Oğul'a (Autogenes Christ), Adem'e ve Seth'e kadar. Eğer pasajı doğru okuyorsam, Yuhanna 22:26'nın Gizli Vahiy'i, uygun ruhsal cinselliğin dikkat çekici bir görüntüsünü sunuyor - ortak bir öz olarak diğerindeki Tanrı imgesinin tanınması. Havva'nın Baş Hükümdar tarafından tecavüze uğramasının onu kirletmeyi başaramadığı açıktır; çünkü Adem, Yaldabaoth'un soyu Kabil ve Habil'in doğumundan sonra bile Havva'daki gerçek özünü/benzerliğini hâlâ kabul etmektedir.¹⁶ Ona yapılan hiçbir şiddet, onun Tanrı'nın benzerliğinde yaratılmış bir kişi olarak temel doğasını silemez. O halde, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin radikal çileciliğini yalnızca cinselliği baskılayan bir kitap olarak okuduğumuzda yanlış yorumluyor olabilir miyiz?¹⁷ Acaba bu kitap başlı başına cinsel ilişkiyi reddetmek yerine şehvet, şiddet ve aldatmadan oluşan çarpık bir parodiyi reddediyor olabilir mi? İlahi yaratıcılığa benzemeye dayalı, manevi bilgi olarak bir cinsellik modeli mi öneriyor? Adem ile Havva'nın Seth'i yaratmadaki birliği, Sophia'nın zamansız Yaldabaoth doğumunu düzeltmeye çalıştığı için, seks bir kurtuluş eylemi olarak düşünülebilir mi? Eğer durum buysa -ki öyle olduğuna inanıyorum- bu tür ikici teolojinin bir işareti olarak cinsellikten feragat kavramlarımızı tamamen yeniden gözden geçirmemiz gerekiyor. Aslında Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, ilişkinin tutkulu şehvetin zevki için değil, üreme amacıyla olması gerektiği konusunda ısrar eden Hristiyan cinsel ahlakına çok daha yakın görünüyor. Ancak yeni ve dikkate değer olan iki kavramdır: İnsanın uygun cinsel üremesinin ilahi yaratıcılık üzerine modellendiği ve bir diğerindeki ilahi özün tanınmasının ruhsal olarak hayat ürettiği. Aslında bu bir kurtuluş eylemidir. Ancak kurtuluş otomatik olmaktan çok uzaktır, ancak çözümü tüm insanlık isteyecektir: kurtuluş 129

--- SAYFA 147 ---

Ruh'a küfreden mürtedler hariç, sonunda kurtulacaklar. İnsanlar, ilahi surette yaratıldıkları için Yaşam Ruh'u'nu potansiyel olarak alabilirler, ancak bu imajı mükemmelleştirmek ve kurtuluşa ulaşmak, vahiy edilen bilginin alınmasını, çalışmayı, tutkuların yok edilmesini, tüm kötülüklerden arınmayı ve vaftiz ve şifa ritüellerini gerektirir. Bunların her birine daha yakından bakalım. İnsan açısından bakıldığında, dünya yöneticilerinin tahakkümünün yol açtığı iki temel sorun, aldatma ve aktif kötülüktür. Mesih'e göre, dünya yöneticileri insanlığı aldatmak ve yoldan çıkarmak için kasıtlı olarak gerçek Işık Ruh'u'na benzeyen sahte bir ruh yarattılar. Aldatmacalarını yenmenin tek yolu gerçeği bilmektir. Ancak sahte ruhun entrikalarıyla kör olan insanlar, kötülüğün gerçeğe sahte benzerliği nedeniyle çarpıtılmış gerçeği göremezler. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, dünya yöneticilerinin yaptığı aldatma türlerine ilişkin birçok örnek sunar. Temel aldatmacalardan biri, Baş Hükümdarın kendisinden başka Tanrının bulunmadığını iddia etmesidir. Mesih, Yuhanna'ya, Hükümdarın sözlerinin zaten içindeki yalanı ortaya çıkardığına dikkat çekiyor: "Çünkü başka tanrı olmasaydı, kimi kıskanırdı?" (SRevJohn 14.4). İnsanlık, gerçek tanrısallığı sahte tanrılardan nasıl ayırt edeceğini öğrenmelidir, ancak sorun şu ki, sahte tanrılar kısmen gerçek Tanrı'ya benzemektedir çünkü onlar yukarıdaki İlahi Alemin modeline göre oluşturulmuşlardır. Mesih'in vahyi, bu benzerliğin kötü niyetli taklit ve aldatıcı sahtecilik olduğunu ortaya koyuyor. Onun aşkın Tanrı ve dünya hükümdarına dair zıt portreleri, iyinin ve kötünün doğasını açıklığa kavuşturma işlevi görüyor. Dünyayı yönetenler, dili çarpıtarak insanlığın iyiyi ve kötüyü ayırt etme yeteneğini engellemek için kasıtlı olarak komplo kurdular. En büyük hile, kötü olana aldatıcı bir isim vererek onu iyiyiymiş gibi göstermekti. İsa, yetkililerin isimleriyle ilgili tartışmasında bu aldatmacanın güzel bir örneğini veriyor.¹⁸ Yaldabaoth'un yordakçıların isimlerinin çift ve ikiye bölünmüş olduğunu oldukça açık bir şekilde söylüyor. Her otoritenin iki adı vardır; biri "arzu ve gazap"tan, diğeri de çözümün onlara verdiği ikinci gerçek adı: kurtuluş

--- SAYFA 148 ---

cennetin yüceliği.19 İlki aldatmak için verilmiştir; ikincisi ise bunların gerçek doğasını ortaya çıkarmaktır (SRevJohn BG 11.24-28; II 13.17-20). BG ve II, her birine verilen kesin isimleri ve listelenme sırasını kaydetmede farklılık gösterse de, mesele aynıdır.20 Sahte isimleri Pronoia (Kader), Kutsallık, İyilik, Ateş (Kıskançlık), Krallık, Anlayış (veya Rablık) ve Bilgelik'tir; gerçek isimleri Yaoth (Aoth; Athoth), Eloaios, Astaphaios (Astophaios), Yao (Yazo), Adonaios (Sabaoth), Adoni (Adonin) ve Sabbataios (Sabbadaios; Sabbede). Yaldabaoth'un yordakçıların genel olarak aşağılık karakterleri göz önüne alındığında, ilk isimlerin, insanlığın alt kozmik hükümdarları daha yüksek ilahi Aeon'larla karıştırmaya yol açmayı ve böylece yöneticilerin aldatılmış insanlık üzerindeki gücünü güvence altına almayı amaçlayan ilahi Aeon'ların sahte parodileri olduğu açıktır. İkinci isim grubu Kurtarıcı tarafından açıklanır ve alt güçlerin gerçek isimlerini verir. Bu bilgi onların üstesinden gelebilecek gücü getirir. Bir diğer aldanma ise, insanları, kendilerinin ruh ve beden alt tutkularından oluşan maddi varlıklar olduklarına inandırmaktır. Yöneticiler, onları gerçek manevi doğaları konusunda bilgisiz bırakarak, insanlığı beden sarhoşluğuna, "unutkanlığın prangasına" saplamak için ruhun tutkularını ve beden baştan çıkarıcılığını kullanabilirler. İnsanlığın kurtuluşa giden yolda öğrenmesi gereken temel ders, onların gerçek ruhsal doğasının bilgisidir. İnsanlar sadece kozmosta iyi ile kötüyü birbirinden ayırmakla kalmamalı, aynı zamanda kendi bedensel ve psişik doğalarında iyi olanı kötü olandan da ayırmalıdır. Kurtuluş, kişinin dünya yöneticilerinin şeytani benzerliğine olan köleliğin üstesinden gelmesini ve bunun yerine beden ve ruhtaki gerçek ilahi İmgenin modelini takip etmesini gerektirir. Ancak dünya yöneticilerinin başlıca aldatma araçları maddi bedenle bağlantılı zevklerdir: güzellik (görünüş), yiyecek, zenginlik ve cinsel şehvet. Her biri doğrudan Yuhanna'nın Gizli Vahiyi tarafından aldatma olarak eleştirilir, ancak açık ara en büyük dikkat cinsel arzuya verilir. Güzelliğin ve yemeğin aldatıcı zevklerinden yalnızca bir kez, cennet ağaçları tartışılırken bahsediliyor: Çözüm: kurtuluş 131

--- SAYFA 149 ---

Baş yönetici (Adem'i) aldı ve onu cennete yerleştirdi; orada "Bu onun zevki olsun (truphé)" derdi, ama aslında onu aldatmak için. Çünkü yiyecekleri acıydı ve güzellikleri bozulmuştu. Yiyecekleri (trophé) bir aldatmacaydı ve ağaçları tanrısızlıktı. Meyveleri tedavi edilemez bir zehirdi ve vaatleri onlar için ölümdü (SRevJohn III 20.1-5). Cennet ağaçlarını sahte zevk olarak alegorikleştirmek, aldatma temasını akla getirmek için truphê/"zevk" kelimesini truphê/"yemek" olarak kullanıyor. Bu aynı zamanda, yiyeceği sıklıkla ruhun direnmeyi öğrenmesi gereken kötü alışkanlıkların bir alegorisi olarak kullanan eski ahlaki literatürde de köklü bir kinayeydi. Otoriter Öğreti olan Nag Hammadi'nin Kodeks VI'sındaki bir metinde iyi bir örnek görülür: Biz bu dünyada balıklar gibi bu şekilde var oluyoruz. Düşman bizi gözetliyor, bizi yakalamak isteyen bir balıkçı gibi pusuya yatmış, yutabileceğine seviniyor. Çünkü bu dünyaya ait pek çok besini gözlerimizin önüne seriyor. Bunlardan birini arzulamamızı ve biraz tatmamızı istiyor ki, bizi gizli noktasiyla yakalayıp özgürlükten çıkarıp köleliğe götürsün. Çünkü ne zaman bizi tek bir yiyeceklerle yakalasa, geri kalanını arzu etmememiz gerekir. Sonunda bu tür şeyler ölümün gıdası haline gelir. İşte bunlar şeytanın bizi pusuya düşürdüğü yiyeceklerdir. Önce kalbinize bir acı enjekte eder, ta ki bu hayatın küçücük bir şeyinden dolayı kalbiniz ağırıncaya kadar, zehirleriyle sizi ele geçirir. Sonra da onunla övünsün diye tunik arzusunu, para sevgisini, gururu, kendini beğenmişliği, başka bir kıskançlığa rakip olan kıskançlığı, vücut güzelliğini, sahtekarlığı enjekte eder. Bunların en büyüğü cehalet ve rahattır. Şimdi düşman bütün bunları güzelce hazırlar ve beden önüne yayılır; ruhun zihnini bunlardan birine meyletmek ve onu cehaletten zorla çeken bir kanca gibi onu alt etmek ister, kötülüğü tasarlayana ve çözüm meyve verene kadar onu aldatır: kurtuluş: kurtuluş

--- SAYFA 150 ---

maddeye karşı çıkar ve kirlilik içinde, pek çok arzunun peşinde koşarken, açgözlülük içinde hareket eder, bedensel zevkler ise onu cehalete çeker. Ama bunları tadan ruh, tatlı tutkuların geçici olduğunu fark etti. Kötülüğü öğrenmişti; onlardan uzaklaştı ve yeni bir davranışa girdi. Daha sonra bu hayatı küçümser çünkü bu geçicidir. Ve kendisini hayata götürecektir gıdaları arar ve o aldatıcı gıdaları arkasında bırakır.²¹ Burada yemek, her türlü geçici dünya malına duyulan arzuyu ve bunlardan kaynaklanan açgözlülük, açgözlülük, kibir ve haset gibi kötü alışkanlıkları simgeler. Zenginlik, silahları ve aletleriyle birlikte Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde de kınanır: "Onlara altın, gümüş, hediyeler ve bakır, demir ve her türden metaller getirdiler. Taşınmaz Pronoia'larını hatırlamasınlar diye onları ayartmaya kandırdılar" (SRevJohn BG 25.11-13). Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ne göre -ve kadim ahlaki söylemin çoğuna göre- güzelliğin, yemeğin ve zenginliğin zevkleri, insanlığı gerçek İlahiyat'tan uzaklaştıran ayartmalar olarak görülüyordu. Bunlar, güzel şeyler gibi görünseler de, sonuçta geçicidirler ve nefsin büyük kötülüklerine sebep olurlar. Cinsel zevk konusu eser boyunca tekrar tekrar ve vurgulanarak ele alınmaktadır. Baş Hükümdar, insan cinselliğinin insanlığa hükmetmeye yönelik başka bir strateji olmasını amaçlıyor; Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin tüm versiyonları, Baş Hükümdar'ın daha fazla sahte kopya üretmek ve bedeninin mezarı üzerindeki egemenliğini artırmak için insanlığa cinsel arzuyu yerleştirdiği konusunda hemfikirlerdir. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, diğer pek çok strateji gibi bu stratejinin de sonuçta etkisiz olduğu konusunda ısrar ediyor. Adem'in Şit'i yaratması İlahi Alem'in modeline göre gerçekleşir; bu, onun temel benzerliğinin kendini bilmesi olarak karakterize edilir; tutkuların cehaletinden arınmış bilişsel bir metafor. Beden kendi başına kötü olmasa da, seks de sorun değildir. Sorunlar şehvet, şiddet ve cehalettir. Sahte arzu olmadan bedensel üreme, sahte kopyalar değil, ilahi İnsan imgesinin gerçek benzerliklerini üretir. çözüm: kurtuluş

--- SAYFA 151 ---

Mesih'in vahyi, geçici güzellik, yiyecek, maddi zenginlik ve şehvetin ne olduğunu ortaya koyuyor: İlahi yaratıcılığın ve ruhsal beslenmenin sahte taklitleri, onları bedensel tutkuların cehaletine ve ahlaki kötülüklerine bağlı tutarak insanlığı yoldan çıkarmaya yöneliktir. Onların "yaşamı" aslında ölümdür. Onların "zevkleri", tutku ve ıstırapın ruhu yok eden bağlarıdır. Zina ve cinsel kirlilik, Baş Hükümdar ve yordakçılarının başardığı her etkili şeyin aracıdır: Aponoia ile seks onun yandaşlarını üretir; Havva'nın tecavüzü Kabil ve Habil'i doğurur; ve son olarak, "erkek kızlarının" baştan çıkarılması, insanlıkta katılık ve acı yaratır.²² Bu cinsel eylemler yalnızca ilahi bereketin parodisidir, fakat temelde aldatıcı ve şiddet içerir. İlahi yardım olmasaydı bu aldatmacalar insanlığı cehalet içinde bırakırdı. Gerçeği ortaya çıkarmak ve insan bilincini aydınlatmak için kurtarıcılara ihtiyaç vardır; böylece insanlar, gerçekten iyi ve ilahi olanı, dünya hükümdarlarının sahte taklitlerinden ve sahte ruhlarından ayırt edebilirler. Gördüğümüz gibi Yaldabaoth ve yordakçılarının hamlelerine karşı koymak için İlahi Alem'den defalarca kurtarıcılar gönderiliyor. Bu kurtuluş dramasının baş aktörü Pronoia'dır. Alt dünyaya kurtuluş getirmek için tekrar tekrar müdahale eder. İnen kurtarıcılar her biri doğrudan onunla bağlantılıdır. Görünmez Ruh, Sophia'nın üzerine "mükemmellikten bir Ruh" döktüğünde bile onun eksikliği Pronoia aracılığıyla düzeltilir (SRevJohn BG 14.24). Dolayısıyla aşkın İlahiyat'ın rızası ve iradesiyle Sophia'nın kurtarıcısı olarak hareket eden kişi Pronoia'dır. Yaldabaoth'un kibirli övünmesine karşı koymak ve kutsal ve mükemmel Baba hakkındaki gerçeği öğretmek için alt dünyaya bir ses gönderir (SRevYuhanna 15.1-7). Hem "Baba" hem de "İlk İnsan" Pronoia'nın lakaplarıdır, dolayısıyla kendisi ortaya çıkar. İlk İnsan olarak sularda belirir ve ilk insan Adem, onun suretine göre şekillendirilir. Sophia yardım talebinde bulunduğu Pronoia ("Her Şeyin Babası"), Baş Hükümdarı Adem'e Sofya'nın Ruhunu üfleme ikna etmek için Autogenes'i ve dört Işık'ı gönderir. Kıskaç yöneticilerin daha sonra Ruh'u tuzağa düşürme girişimleri çözüme yol açar: kurtuluş

--- SAYFA 152 ---

Baba, "Hayat" olarak adlandırılan ışığın Epinoia'sını, "iyi Ruh"u göndersin (SRevYuhanna 18.22-23). Yine, Ruh, Işık, Yaşam sıfatları Pronoia'nınkilerdir, dolayısıyla Epinoia onunla özdeşleştirilir (SRevJohn 5.17-20) ve bize Epinoia'nın Sophia'ya eksikliklerini düzeltmede yardım edebilmesi için gönderildiği söylenir (SRevJohn 18.28-29). Yöneticiler, onları cennetten kovarak, Havva'ya tecavüz ederek ve ilk insanın daha fazla sahte kopyasını üretmek için insanlığa cinsel ilişki arzusunu yerleştirerek insanlığı daha da bağladıklarında, Epinoia, Adem'i aydınlatır ve böylece onun gerçek özünü tanır ve taklitler üretmek yerine gerçek insanın benzerliği olan Seth'i doğurur. Ayrıca Pronoia, halihazırda insanlıkta ikamet eden Sophia'nın Ruhunu uyandırmak ve onların tüm eksikliklerini düzeltmek için kendi Ruhunu gönderir.²³ Çünkü Ruh, Ruh'a şöyle seslenir: "Anne ona ait olanı gönderdi. Ruh, mükemmellik modelini takip ederek, onları unutkanlıktan ve mezarın kötülüğünden uyandırmak için kendisine benzeyen özü uyandırmak için (nesle) indi" (SRevJohn BG 22.29-31). Son elçi olarak Mesih aşağı iner ve vahyi Yahya'ya verir. O da doğrudan Pronoia (ve Epinoia) ile özdeşleştirilir. Tüm kurtarıcıların Pronoia ile bağlantısı kafa karıştırıcı olabilir ve okuyucunun zaman zaman neler olup bittiğini merak etmesine neden olabilir. Bununla birlikte, Yuhanna'nın Gizli Vahiyini açığa vuranların tümünü İlahi Alemin mümkün olan en yüksek seviyesine bağlama işlevi görür. Aşkın İlahiyat bilinemez, ancak insanlık ilahi üçlünün ikinci üyesi Barbelo-Pronoia'nın elçileri aracılığıyla bir miktar bilgi edinebilir. Ona Anne, Baba, Anne-Baba, ilk İnsan ("İnsan"), Ruh, Işık vb. denir. Bu noktada cinsiyetçi dilin kafa karıştırıcı kullanımına kısaca değinmek faydalı olabilir. İlahi Alem maddi olmadığı için cinsel terimler kesinlikle geçerli değildir. Bununla birlikte, anne, baba ve oğul gibi cinsiyete dayalı terimler, belirli figürlerin oynadığı rollerin doğasını tanımlamak ve ilahi hiyerarşideki konumlarını doğallaştırmak için sıklıkla metaforik olarak kullanılmaktadır. Hem eril hem de dişinin kullanılması çözüm: kurtuluş 135

--- SAYFA 153 ---

Pronoia'nın isimleri ve zamirleri onun çoklu rollerine ve muğlak cinsiyet kimliğine işaret ederken aynı zamanda okuyucuya ona sabit bir cinsel veya cinsiyet kimliği atfetmemesi gerektiğini hatırlatır. Örneğin Pronoia'yı Anne veya Baba yerine Ebeveyn olarak düşünmek daha uygun olabilir. İlahi Alem'in diğer figürleri, özellikle Sophia dahil Aeons'un erkek ve dişi çiftleri daha sabit bir cinsiyet kimliğine sahip gibi görünüyor. Çeşitli kurtarıcı figürlerinin temel işlevi bilgi getirmektir. Fiziksel tehlikelerden kurtuluş ya da günahların bağışlanması sağlamazlar; vahiy yoluyla bilgi getirirler. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, bir inanç önermek veya uyulması gereken bir dizi kural önermek yerine, Mesih'in Yuhanna'ya vahyinin bir açıklamasını verir. Kitabın kendisi, bu öğretiyi anlayıp kabul edebilenler için kaydederek bir kurtuluş aracı işlevi görmektedir. Onun öğretisi onların zihinlerini ve kalplerini gerçek Ruh'un kabulüne açar ve onları ahlaki arınma ve vaftiz aracılığıyla ruhsal mükemmelliğe giden yola koyar. Kötülüğün odağını insan iradesinin, itaatsizliğin ve günahın yozlaşmasından ziyade kozmoloji ve insan cehaletinde teşhis etmek, ilk günah doktrininin gölgesinde yetişmiş modernler için başlangıçta sezgilere aykırı görünebilir. Ancak bu görüş bir yenilik değildir. Eski düşünürler genel olarak, şeylerin nasıl olduğuna dair doğru bilginin, sağlam akıl yürütmenin ve doğru yargının, etik düşünme ve adil ve erdemli bir hayat yaşamak için gerekli olduğu konusunda hemfikirdi. Cehalet elbette tam tersine yol açacaktır: mutsuzluğa, ahlaki kötülüğe, beden ve ruhun bozulmasına. Örneğin Platon, hiç kimsenin bilerek kötülük yapmadığını, yalnızca cehaletten dolayı kötülük yaptığını savundu. İyi bir eğitimin yalnızca uygun ahlaki karakteri aşılacakla kalmayıp aynı zamanda mutluluğa da yol açacağını düşünüyordu. Yukarıda da gördüğümüz gibi Stoacılar, benliği acıyla harap eden zevk, keder, arzu ve korku tutkularının tamamının cehaletten kaynaklanan muhakeme hatalarından kaynaklandığını; Gerçeğin bilgisi bu acıyı hafifletebilir. Sükûnet ve istikrar, eşyanın gerçek mahiyetini öğrenen ve akıl, tavır ve davranışlarını bu gerçeğe göre şekillendiren akıllı insanların alametidir. 136 çözüm: kurtuluş

--- SAYFA 154 ---

Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin daha uzun versiyonu, aldatma ve cehaletin insanların hayatları üzerindeki etkisine dair ikna edici bir açıklama sunmaktadır: "Kendilerini takip eden insanoğlunu birçok hataya sürükleyerek büyük belalara sürüklediler. Onlar zevk alamadan yaşlandılar. Hiçbir hakikati bulamadan ve Hakikat Tanrısı'nı tanımadan öldüler. Ve böylece tüm yaratılış, dünyanın kuruluşundan bugüne kadar sonsuza kadar köle oldu." (SRevJohn II 25.12-16). Düşünüldüğünde cehaleti ve aldatmayı acı çekmekle ilişkilendirmek çağdaş bakış açılarından o kadar da uzak değildir. Bruce Springsteen konserlerinden birinde benzer bir duyguyu dile getirdi. Kalabalığa şunları söyledi: (Yaşlandığımda) geriye baktım ve babamın liseyi bırakıp askere gittiğini ve çok genç yaşta evlendiğini ve bulabildiği işlerde çalıştığını, bir fabrikada çalıştığını, kamyon şoförlüğü yaptığını gördüm. Geriye dönüp büyükbabama bakıyorum ve o benim büyüdüğüm kasabadaki bir kilim fabrikasında çalışıyordu. Görünüşe göre hepimizin ortak bir yanı vardı ve o da yeterince bilgi sahibi olmamamız, başımıza gelenler hakkında yeterince bilgi sahibi olmamamızdı. Sanki şimdi otuz bir yaşındayım ve Amerika Birleşik Devletleri tarihini yeni okumaya başladım. Ve olay şu ki, işlerin bugün nasıl bu hale geldiğini, farkında bile olmadan nasıl kurban haline geldiğinizi öğrenmeye başladım. Ve insanlar nasıl yaşlanıyor ve hayatlarında neredeyse bir gün bile tatmin veya huzur alamadıktan sonra ölüyorlar.²⁴ Cehaletin bir tür çaresizliğin kökeninde yattığı ve eğitimin insan refahı için güçlendirici olabileceği yönündeki bu içgörü, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi ile yankılanıyor. Ancak en azından bir açıdan John'un görüşünün Gizli Vahiy'i Platon'un, Stoacıların veya Springsteen'inkinden belirgin biçimde farklıdır. Bu, ideali yalnızca eğitimde değil, aynı zamanda Mesih'in vahyinde de bulunan dini bir vizyondur. Amacı sadece "başımıza gelenler hakkında yeterince bilgi sahibi olmak" değil, aynı zamanda insanlığın Tanrı imajına benzerliğini mükemmelleştirmektir. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i aynı zamanda cehaletin yalnızca iyi eğitim veya uygun eğitimin iyi huylu yokluğu olmadığını, aynı zamanda kötü niyetli aldatmacanın sonucu olabileceğini de öğretir. Cehalet, sanki mesele nicelikmiş gibi, sadece yeterince bilmemek değildir; çözüm için: kurtuluş ¹³⁷

--- SAYFA 155 ---

Yuhanna'nın Gizli Vahiy'indeki temel sorun aldatma ve kötülüktür. Çünkü tüm dünya ve hatta ona hükmeden tanrılar, yukarıdaki İlahi Alem'in örneğine göre yaratılmışlardır, ona benzerler. Dünyayı yaratanlar taklitlerinin ne kadar kusurlu olduğunu gerçekten anlasalar da, bu yine onların kibirlerinden ve kötü niyetli hükmetme arzularından kaynaklanmaktadır. Gerçek tanrısallık ile sahte kopya arasındaki karmaşık kafa karışıklığı, varoluşun her düzeyinde ortaya çıkar. Yöneticilerin kötülüğü sadece aldatma eylemleriyle değil, özellikle Ruh'u psişik ve fiziksel bedene hapsederek insanları tutkuya, acıya ve ölüme maruz bırakmalarıyla da ortaya çıkar. Kurtarıcıların tarih boyunca insanlığa yardım etmek için yaptığı müdahaleler, Mesih'in açığa çıkışı ve Pronoia Ana Ruh'u'nun gönderilmesiyle sonuçlanır. Bu bilgi ve manevi destek, insanlığın tutkulara köleliğini ve şeytani yönetime boyun eğmesini aşmasına yardımcı olmak için gereklidir.²⁵ Aşkın İlahi Alemden gelen gerçek Ruh ile alt dünyanın sahte ruhu arasındaki kozmik bir yarışma olarak çerçevelenen ruhun mücadelesi, öncelikle etik arenasında gerçekleştirilir.²⁶ Şimdi açık olduğu gibi, benliğin, bedeninin ve dünyanın gerçek doğası ve durumuna ilişkin bilgi, bu etik mücadelenin temelidir; Dünyanın gerçek doğasının açığa çıkarılmasıyla, sahte ruhun saf olmayan aygıtları tarafından körleştirilmiş ruhun doğru seçimleri yapması ve özgürlüğünü kullanması mümkün değildir.²⁷ Kurtuluşa doğru ilk adım, dünya yöneticilerinin aldatıcı stratejilerine karşı direnişi ve onların yiyecek, maddi zenginlik ve şehvet konusundaki baştan çıkarıcılıklarının apatheia'nın geliştirilmesi yoluyla reddedilmesini, yani tutkuların tamamen fethedilmesini gerektirir. Bu duruma, burada ve şimdi bile bedende ve dünyada kutsanmış yaşamakla ulaşılabilir. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i bu etik ideali biraz ayrıntılı olarak anlatır: Yaşam Ruh'u'nun üzerine indiği kişiler, güçle boyunduruk altına alındıktan sonra kurtarılacak ve mükemmel hale geleceklerdir. Ve onlar büyük Işıkların bu alemlerine girmeye layık olacaklar. Çünkü çözüme ulaşacaklar: kurtuluş

--- SAYFA 156 ---

orada her türlü kötülükten ve kötülüğün kışkırtmalarından (ponhrÉa) arınacaksınız.²⁸ Çünkü onlar kendilerini bu bozulmaz cemaatten başka hiçbir şeye vermezler ve ona öfke, kıskançlık, korku, arzu veya aşırı hoşgörü olmadan katılırlar. Onları, yalnızca ortaya çıkarılacakları zamanı (zamanı) hararetle beklerken tabi oldukları et dışında hiçbir şey ya da içlerindeki herhangi bir şey tarafından kısıtlanmazlar ve (onları) kabul edenler, onları fani sonsuz yaşamın ve yarışmayı tamamlayıp sonsuz yaşamı miras alabilmeleri için her şeyi kapsayan, her şeye katlanan çağrının onuruna kabul edeceklerdir (SRevJohn BG 23.4-12). Ruha sahip olmak ve apatheia uygulaması tutkuların etkin gücünü nötralize eder, böylece beden, ruhun nihai olarak serbest bırakılmasına ve Işık Sonsuzlarına geri dönene kadar kullanılacak saflaştırılmış bir araç haline gelir. Tutkuların egemenliğinin üstesinden gelmek, Ruh'u almakla sağlanır. Gücü ruhu mükemmelleştirir ve arındırır, tüm dikkatini bedenden bozulmaz ve ebedi olana çevirmesine izin verir. Henri-Charles Puech bu ideali "benzerlik etiği" olarak adlandırıyor.²⁹ Michel Tardieu şu sözlerle bunun ne anlama geldiğini açıklıyor: "[Ruhun] nihai kaderi bir yer değişikliğiyle (yeryüzünden göğe geçiş) ya da bir durum değişikliğiyle (bedensel bir bedenden yeniden dirilen bir bedene geçiş) bağlantılı değildir, ancak yaşayan Ruh'un kendisinde sahte ruha karşı kazandığı zafer aracılığıyla 'benzerliğe' ulaşmaktır."³⁰ Gerçek Ruh'un zaferi sahte ruh, esas itibarıyla, bir kişinin ilahi kısmının daha düşük tutkular üzerindeki zaferidir.³¹ Bu duruma ulaşan ruh, daha sonra, İlahi Alemdeki ebedi dinlenme yerine gittiği son yükselişe kadar, hayatın değişimlerine tam bir soğukkanlılıkla katlanır. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, havari Yuhanna'yı sunuş biçimiyle, canın tutkuları hakkındaki teorisinin güzel bir örneğini sunmaktadır. Hikâyenin başında John, Arimanios'un ona yalan söylemesi ve gerçeği bilmemesi nedeniyle keder tutkusuna yenik düşer. Daha sonra Mesih ortaya çıktığında ve yer sarsıldığında korku tutkusunu yaşar. çözüm: kurtuluş 139

--- SAYFA 157 ---

Ancak öykünün sonunda Mesih'in öğretisini almıştır ve öğrencilerine eğitim vermeye giderken kederi ve korkusunun yerini cesaret ve kendine güvenen bilgi alır. Her ne kadar apatheia ideali Stoacılıkla ilişkilendirilse de, MS ikinci ve üçüncü yüzyıllarda tutkuların üstesinden gelme ideali Akdeniz dünyasının ahlaki söyleminde geniş çapta dağılmış görünüyor ve hem Yahudi hem de Hristiyan taraftarları tarafından iddia ediliyor. Örneğin, birinci yüzyılın Yahudi filozofu İskenderiyeli Philo, hem Aristoteles'in ılımlılık modeline hem de Stoacı apatheia doktrinine değer verir, ancak açıkça ikincisinin daha üstün olduğunu düşünür. Philo, Harun'u Musa'yla karşılaştırırken, Harun'un tutkularla başa çıkmak için iyi de olsa daha aşağı bir yöntem seçtiğini, "öncelikle mükemmel bir arabacı tarafından sürüldüğünde fazla huzursuz olmayacağını düşünerek onu (tutkuyu) dizginleyip kontrol ettiğini" düşünüyor (Bacak 128). Ancak Philo, Musa'nın daha iyi bir yöntem benimsediğini söylüyor: "Bıçağı bütünüyle öfkenin kaynağında kullanmanın ve onu ruhtan tamamen kesmenin gerekli olduğunu düşünüyor, çünkü hiçbir ılımlı tutku onu tatmin edemez; o, tutkunun tamamen yokluğundan başka hiçbir şeyle yetinmez" (Bacak 129).³² Tanrı'ya ulaşmak, bedeni duyuları ve irrasyonel tutkularıyla ve hatta işitilebilirlik kapasitesiyle birlikte geride bırakmayı gerektirir. konuşma.³³ İskenderiyeli Clement, tutkuların iyileştirilmesinin Hristiyan yaşamı için gerekli olduğunu düşünüyordu. İkinci yüzyılda İskenderiye kiliselerindeki öğretmenlik makamı hakkında yazan Clement, ilahi model olarak Tanrı'nın Oğlu Söz'ü sunar. Ona göre, yalnızca Söz, insani tutkulardan yoksun bir ruha sahiptir ve bu nedenle yalnızca kendisi günahsızdır: "Eğitmenimiz olan Söz, ruhun doğal olmayan tutkularını öğütler aracılığıyla iyileştirir... Dolayısıyla tutkularımızın iyileşmesi, bu örneklerin hafifletilmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkar; Eğitmen ruhlarımızı güçlendirir ve hastaları, yumuşak ilaçlar gibi iyi huylu emirleriyle gerçeğin mükemmel bilgisine yönlendirir." (Öğretmen I, 2; I, 1).³⁴ Ruh önce doğru eğilimlere ve karaktere, sonra da örnek olarak doğru uygulamaya teşvik edilir. Bu ikili talimat ruhun çözümü seçmesine yol açar: kurtuluş

--- SAYFA 158 ---

İyi taklit etmek ve aynı zamanda karşıtını da reddetmek. Dolayısıyla gerçek dindarlığın arayışında doğru bilgi ve tutkuların iyileştirilmesi birbirine aittir. Yuhanna'nın Gizli Vahiyindeki Kurtarıcı da aynı fikirde gibi görünüyor. Ancak dönemin diğer yazarlarında bulunan apatheia idealleriyle bariz benzerliklere rağmen, bu sıradan ahlak, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde anlamını çarpıcı biçimde değiştiren mitolojik bir bağlamda ortaya çıkıyor. Temel ayrım noktası bedenle ilgilidir. Stoacılar göre beden benliktir; ahlaki açıdan tarafsızdır ancak kullanılabilir. Philo gibi Platonculara göre beden aynı zamanda benliktir, alt benlik de olsa, üstesinden gelinmesi ve daha sonra aşılması gereken düzensizliğin kaynağıdır. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ne göre beden benlik değildir. Beden bir tür hapishanedir, ancak gerçek Ruh'un yardımıyla tutkulardan arındığında kişi artık bu bedensel olumsuzluktan etkilenmez, ancak bir süreliğine bedeni "kullanabilir" veya "taşıyabilir". Beden en iyi ihtimalle tarafsız olarak görülebilir, ancak o ebedi kurtuluşa tabi değildir. İsa, Stoacı apatheia etiğini bedeninin benlik olmadığı bir bağlama yerleştirerek yeniden tasarladı. O halde Apatheia, başlı başına bir amaç olarak erdeme ulaşmayı değil, ruhun gerçek ruhsal saflığını yeniden sağlamayı amaçlamaktadır. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, ruhları ne kadar başarılı olduklarına göre ayırır (SRevJohn 23). En kutsanmış olanlar, tutkuları tamamen yenilgiye uğratmayı başaran ve ilahi imgenin mükemmelliğini yeniden tesis edenlerdir. Üzerlerine Ruh inen başkaları da vardır ama onlar bu kadar mükemmel bir erdem durumuna ulaşamamışlar ve tutkuları tamamen yenememişlerdir. Doğuştan Ruh'u alırlar, ama sonra sahte ruh içeri girer ve onları baştan çıkarır, böylece ruhları yoldan çıkar. Yine de kurtarılacaklar çünkü son hesaplamada Ruh'un gücü ve "yok edilemez gözetimin" müdahalesi onları "sonsuzluklar boyu huzura" getirecek. Yine de diğerleri Ruh'u doğduklarında alırlar, ancak onlara asla gerçek kökenleri hakkında herhangi bir öğreti verilmez. Bunlarda sahte ruh neredeyse tamamen hakimdir: "Onların ruhunu ağırlaştırır, onu kötü işlere çeker ve böylece onu unutulmaya sürükler." Ama çözüm bile böyle: kurtuluş 141

--- SAYFA 159 ---

bir ruh eninde sonunda arınacak, "ve böylece mükemmelleşip kurtulacaktır."³⁵ Yalnızca Ruh'a küfredenler sonsuz cezaya maruz kalacaklardır; bu, İsa'nın Markos 3:28'deki beyanını takip eden bir durumdur: "Doğrusu size söylüyorum, insanlığın çocuklarının tüm günahları ve söyledikleri her türlü küfür bağışlanacaktır; ama Kutsal Ruh'a küfreden kişi asla bağışlanmayacaktır, ancak sonsuz bir günah işlemiş olacaktır."³⁶ Gizli Yuhanna'nın vahiyleri bu ruhları mürted olarak nitelendiriyor: bilgi alan ama sonra yüz çevirenler. Onlara tövbe etmek caiz değildir. Dolayısıyla metin, mürtedler hariç tüm insanlığın kurtulacağını belirtmektedir.³⁷ Ancak her kişi, nihai dinlenmeye ulaşmadan önce kötülükten arınmak için uygun bir eğitim veya ceza sürecinden geçmelidir. Bazıları tutkulara ve sahte ruha o kadar saplanmışlardır ki yollarını bulamazlar ve ancak Yaşam Ruh'u'na sahip olan saf bir ruhu takip ederek reenkarnasyondan kurtulurlar. Yuhanna Rab'be şunu sorar: "Ruh nasıl küçülür ve tekrar annenin veya insanın doğasına girer?" Kurtarıcı şöyle yanıt verir: "Bu can, içinde Yaşam Ruh'u'nun yaşadığı bir başkasını takip edecek şekilde yaratılmıştır. Onu takip ederek ve ona itaat ederek kurtulur. Başka bir bedene atılmaz" (SRevYuhanna 23:32-36). Kurtarıcı, bireyin, ruhunu kurtuluşa götürebilecek bir öğretmenin öğrencisi olmasını tavsiye etmektedir. Öğretmenini örnek alan her öğrenci reenkarnasyondan kurtulacaktır. İnsanlığın karakter veya davranışa dayalı olarak gruplara ayrılması, eski düşüncenin bir başka basmakalıp örneğidir. Ahlak öğretimi sıklıkla "iki yol" arasında bir seçim olarak formüle edilmiştir: Yaşam yolu ya da ölüm yolu. Bir kişinin bir yol ayrımına geldiği ve erdemli bir şekilde mi yürüyeceğini yoksa kötülüğün tam tersi yolunu mu seçeceğini seçmek zorunda olduğu hayal ediliyordu.³⁸ Ancak genellikle çoğu insanın ne tamamen iyi ne de tamamen kötü olduğu, üçüncü bir ara kategoriyi işgal ettiği anlaşıldı. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde olduğu gibi, insanlığın bölünmüşlüğü bireylerin nihai kaderine işaret edebilir. Örneğin Vahiy Kitabı, ölene kadar itaatleriyle yetkinleşen şehitlerin sonsuz yaşamı miras alacaklarını ve Tanrı ile birlikte bin yıl boyunca hüküm süreceklerini belirtir. Gerisi nihai kararı bekleyecek: çözüm: kurtuluş

--- SAYFA 160 ---

Bazıları sonsuz bereket için, bazıları sonsuz ceza için (Vahiy 20:4-15). Benzer şekilde Tertullianus, ölüm anında, ruh bedenden ayrıldığında tüm ruhların Hades'e gideceğini, yani ölümleri onları zaten günahlarından arındırmış olan şehitlerin ruhları hariç tüm ruhların Hades'e gideceğini savunur. Ruhlar, Hades'te hak ettikleri ödül ve cezaları yaşarlar ve bedenleriyle yeniden bir araya getirilip yargıya tabi tutulacakları son dirilişi beklerler. Müminler çeşitli cezalardan arınarak kutlu bir varoluşa kavuşacak, kafirler ise tövbe şansı bulamayacak ve sonsuz azaba maruz kalacaklardır (Rahman-ı Ruh Üzerine Risale 55, 58; Bedenin Dirilişi Üzerine 8). Bütün bu çalışmalar, bu hayatta yalnızca çok küçük bir grubun mükemmelliğe ulaştığı konusunda hemfikirler; çoğu, sonsuz kutsanmışlığa erişebilmeden önce arınma sürecinden geçmelidir. Ancak Vahiy ve Tertullianus'a göre çoğu ruh sonsuz acıya mahkumdur; Yuhanna'nın Gizli Vahiyi için büyük çoğunluk kurtarılacak, ancak mürtedlerin yalnızca birkaçı kurtuluştan mahrum kalacak. Her durumda, ruhların yargısı bu hayattaki davranışlarına dayanır ve standartlar birbirine çok benzer: şehvet, kıskançlık, öfke ve diğer tutkulardan uzak olmak, yiyecek ve içecekte ölçülü olmak, zenginlikten vazgeçmek, zulüm ve ayartmaya karşı sadakat vb. Çöl babası Antonius, keşiş arkadaşlarına yazdığı bir mektupta, Tanrı Sözü'nün adlandırdığı üç tür ruh olduğunu yazar: Yaratıldıkları iyilikten asla ayrılmayanlar, ancak Tanrı'nın Ruhu'nun rehberliği aracılığıyla erdemlere kolayca ulaşanlar; kötülerin çektiği azapları ve erdemde ilerleyenlere verilen kutlu vaatleri duyunca tövbe edip çaba gösterenler; ve son olarak, kalpleri baştan katılmış olan, fakat Allah'ın gönderdiği musibetler karşısında tövbe edenlerdir. Muhtemelen, bariz yakınlıklara sahip olduğu bir ilahiyatçı olan Origen tarafından ilan edilen evrensel kurtuluş öğretisini kabul ettiği için veya belki de sadece dinleyicileri yalnızca mükemmelliğe doğru ilk adımı atmış olan Hristiyanlardan oluştuğu için, tövbe etmediği için sonsuz cezaya maruz kalan herhangi bir kişi hakkında hiçbir şey söylemiyor. Mektubunu teşvik ve pratik tavsiyelerle bitiriyor: "Çözüm ruhsa: kurtuluş 143

--- SAYFA 161 ---

Ruh'un ona tövbe hakkında öğrettiklerine katlanır ve itaat ederse, o zaman Yaradan, uzun süreli oruçlar, gece nöbetleri, Tanrı Sözü'nün çok çalışılması ve birçok duanın yanı sıra dünyadan ve insani şeylerden feragat, alçakgönüllülük ve pişmanlık gibi bedenün çabaları yoluyla onun tövbesinin yorgunluğuna merhamet eder. Ve eğer bütün bunlara katlanırsa, o zaman merhametli olan Tanrı ayartmalara karşı sabrını görür ve merhamet eder ve ona yardım eder."39 3. yüzyılda Mısır'dan yazan Antonius, İskenderiye teolojisinden çok etkilenmişti.40 Bu onu kronolojik ve coğrafi olarak Yuhanna'nın Gizli Vahiyini yazan, tercüme eden ve okuyan kişilere yakınlaştırıyor. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inden, özellikle de İbranice kutsal metinlerdeki Tanrı'nın gerçek Tanrı ve Yaratıcı olduğuna olan inancından hareketle, Antonius tarafından savunulan manevi uygulama türleri, muhtemelen Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ni takip edenler tarafından da doğrulanırdı. Gerçekten de, çileci manevi uygulamalara olan bu ortak yakınlık, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ni Pachomian rahipleri için çekici kılan şey olabilir.41 Ancak bu tür bir düşünce sadece Hristiyanlara özgü değildi.42 Pisagor ve Platon gibi filozoflar, kişinin nasıl yaşaması gerektiğine dair ideallerini ifade etmenin bir yolu olarak bunları farklı kategorilere ayırarak tartışıyorlardı: Örneğin Philo, insanları üç gruba ayırıyor: bedenün zevklerini tatmin etmek ve acıdan kaçınmak için yaşayan toprakta doğanlar; öğrenmeyi seven ama bunu yalnızca pratik meseleler için kullanan gökte doğanlar ve öğrenme sevgileri onları duysal algının ötesine geçmeye yönlendiren Tanrı doğumlu peygamberler ve rahipler; Ölümcül ve cisimsiz Fikirler (Devler Üzerine, 60-61). Benzer şekilde Plotinus, insanları hemen hemen aynı kriterlere dayanarak çeşitli kuşlara ayırır: kanatları olan ama uçamayan kuşlar, alçaktan uçan kuşlar ve yüksekten uçanlar burada da sınıflandırma, ruhun duyu algısının ötesine geçerek aşkın ilahi algıya doğru ilerlemesine bağlıdır. Plotinus'a göre insanlar, çözümün peşinde koşarak alt kategoriden üst kategoriye geçebilirler: kurtuluş.

--- SAYFA 162 ---

Filozoflar aynı zamanda başlangıçta insanlar arasındaki bu farklılıkların nasıl ortaya çıktığını açıklamakla da ilgileniyorlardı ve bunu yaparken yoksulluk ve zenginlik gibi insanların yaşamlarının farklı koşulları göz önüne alındığında adalet sorunuyla uğraşmak zorundaydılar. Bazı Hristiyanlar bu tür farklılıkların yaratılışın doğasında olduğunu öne sürüyorlardı. Yaratılış'ta Adem'in üç oğlunu insanlığın üç sınıfının atası olarak yorumladılar: "Adem'den üç doğa türemiştir: birincisi Kabil'in geldiği mantıksız doğa; ikincisi, Habil'in kaynaklandığı rasyonel ve adil doğa; üçüncüsü Şit'in geldiği manevi doğa" (ExTheo 54.1). Böyle bir şemanın ilahi adaleti ihlal ettiğine dair ateşli itirazlar vardı ve çoğu filozof, insanların kendilerini içinde buldukları koşullardan nasıl sorumlu olduklarını açıklamaya çalıştı. Ruhun bedenlere inişiyle ilgili kavramlar etrafında gelişmiş bir dizi karmaşık fikir gelişti. Platon'da bu spekülasyon bir reenkarnasyon teorisine bağlı olma eğilimindedir; ruhlar ya önceki yaşamdaki davranışlarına uygun beden ve koşullara yerleştirilir (Timaeus 90e-92c) ya da kura çekilir ve insanlar sahip olacakları yaşamı seçerler (Cumhuriyet 10). Her yaşam, ruh nihayet ebedi yıldızlar arasında yaşamak için yükselinceye kadar erdemde ilerleme fırsatına sahiptir. Ancak Iamblichus, ruhların ete bürünme konusunda farklı güdülere sahip olduğunu öne sürüyor. Tutkuların tamamen arınmış olanlar, maddi alemin arınmasına ve mükemmelleştirilmesine yardımcı olmak için aşağıya inerler. Tamamen özgür olmayanlar ahlaki yaşamlarını düzeltmek için aşağıya inerken, tutkular tarafından sürüklenen ve yönlendirilenler ceza ve yargı için gönderilir.⁴³ Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i açıkça ruhların neden bedenlerde var olduğu ve insanın acı ve ölümü göz önüne alındığında adaletin temelini ne olduğu ile ilgili aynı sorunlarla boğuşmaktadır. Sophia'nın cesur eylemi ve soyunun cahil kötü niyetliliği sonucunda ilahi Ruh'un bedende sıkışıp kaldığını ileri sürüyor. İnsanlık, Yöneticilere benzerliğinin üstesinden geldiğinde ve İlahi Olan'ın suretinde mükemmelleştiğinde, onun kusuru düzeltilir. Dolayısıyla hikaye, ruhların bir anlamda Sophia'nın suçunu paylaştığını ima ediyor (diğer Hristiyan teolojilerinde insanlığın, bireysel olarak suçlu olmaksızın Adem ve Havva'nın günahının sonuçlarına katlanması gibi). çözüm: kurtuluş 145

--- SAYFA 163 ---

Onlar cehaletlerinden ve günahkar davranışlarından sorumludurlar ve eğer kendilerine kurtuluş fırsatı verilirse, gerçekten de kınanabilirler ve mürtedler gibi bunu reddedebilirler. Vahyin yardımıyla ve Ruh'un desteğiyle alt dünyadaki yaşam, tutkuların gücünün üstesinden gelme ve İlahi Alem'e geri yükselme fırsatı sağlar. Ayrıca bazı ruhların tamamen masum olduğuna dair bir ipucu da var; başkalarına yardım etmek ve onları reenkarnasyondan kurtarmak için alt dünyada yaşarlar (SRevYuhanna 23.33-36). Böylece Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i insanın seçimini ve sorumluluğunu teyit eder. İnsanlar, tutkularını yok ederek, doğru öğretiyi kabul ederek ve günahsız bir hayat yaşayarak, ilahî kemale benzerlikleriyle ölçülürler. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, insanlığın durumunu nasıl anladığı bakımından en belirgin olanıdır. Ancak yukarıda tartışılan filozoflar ve teologlar insan yaşamının farklı koşullarını açıklamış olabilirler; şu ya da bu şekilde hepsi mevcut düzenlemelerin adaletini ve iyiliğini onaylıyor ve ahlaki tercihi, sorumluluğu ve gereken karşılığın adaletini vurguluyorlar. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, bir yandan insanların hayatlarındaki adaletsizliğin yalnızca bireylerin hatası olmadığı, daha ziyade dünya yöneticilerinin kötülüğüne ve sahte ruhun entrikalarına atfedilebildiği çok daha karmaşık bir tablo ortaya koyuyor. Acı çekmek çoğunlukla kişinin hatası olmayan yapısal kötülüğün sonucudur. Öte yandan insanlar, içinde bulundukları günahkâr durumun üstesinden gelmekle sorumludurlar ve gerçeği reddetmeleri durumunda da sorumlu tutulurlar. Bu bariz çelişkiyi nasıl anlayabiliriz? Cevap insanı rahatlatmak kadar basit görünebilir: İnsanlar yalnızca üzerinde kontrol sahibi oldukları şeylerden sorumludurlar. Stoacı filozoflar, insanların zengin mi yoksa fakir mi, sağlıklı mı yoksa zayıf mı doğacaklarını seçemeyeceklerini, ancak bu duruma karşı tutumlarının bir seçim meselesi olduğunu öne sürerek bunu zaten doğrulamışlardı. Ancak Stoacı filozofların dış koşulları tarafsız olarak değerlendirdiklerini dikkate aldığımızda sorun daha da karmaşık hale geliyor; çözüm: kurtuluş olduğunda, yoksulluk ve hastalık gibi görünen kötülüklerin aslında hiç de kötülük olmadığını savundular.

--- SAYFA 164 ---

düzgün bir şekilde görüntülendi. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, bu tür yapısal koşulların gerçek ve gerçekten kötü olduğu ve bunlara aktif olarak direnilmesi ve bunların üstesinden gelinmesi gerektiği konusunda ısrar ediyor. Dolayısıyla mesele iki yönlüdür: Özgür iradenin uygulanabileceği dünyanın doğası nedir ve özgür iradenin sınırları nelerdir? Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inde özgür irade, cahil, kibirli ve kötü niyetli varlıklar tarafından yaratılan ve yönetilen bir evrenin nesnel, yapısal koşulları içinde kişinin ruhunu geliştirme kapasitesiyle sınırlıdır. Mesih'in vahiyi, antik çağdaki geleneksel ahlaki öğretilerden ayrılmamaktadır - Mesih'in iyi veya kötüyle ilişkilendirdiği belirli nitelikler istisna değildir - radikal hareket, kötülüğü dünyanın yaratıcılarına ve yöneticilerine atfetmekte yatmaktadır. Bu kötülüğün yalnızca birkaç kötü yöneticinin sapması olarak değil, aşağıdaki dünyadaki iktidar gücünün doğası olduğu düşünülüyor. Tarihsel bağlamda bu tür bir inanç sadece beklenmedik değildi; devrim niteliğindeydi. Açığa çıkan bilgi ve Ruh'un gücü, insanlığın bedeni şeytani etkiden temizlemesine yardımcı olmak için de gereklidir. Bedenin yaratılışını anlatan bir önceki bölümde, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin psişik ve maddi beden üzerinde güce sahip olan meleksi güçlerin adlarını detaylandığı görüldü. Özellikle uzun versiyon, vücudun her bir kısmı üzerinde görev alan iblislerin kapsamlı bir listesini sağlar. Akademisyenler bu şeytani bağlantıyı, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin aşıldığı beden nefretinin ve yabancılaşmanın bir örneği olarak gösterdiler, ancak kararsız ve kötü tanrıların ve iblislerin, insanların çektiği acıların, özellikle de zihinsel ve fiziksel hastalıkların çoğundan sorumlu olduğu görüşü, antik çağda yaygın olarak kabul ediliyordu. Corpus Hermeticum'daki aşağıdaki diyalogda da benzer bir anlayışın resmedildiği görülüyor: "Ben güçsüz müyüm o halde baba?" "Öyle olmasın çocuğum. Onu kendine çek, o gelecektir. Dile, o olur. Bedenin duyularını boş bırak, tanrısallığın doğuşu başlayacaktır. Kendini maddenin mantıksız azaplarından arındır." çözüm: kurtuluş 147

--- SAYFA 165 ---

"İçimde işkenceciler mi var baba?" "Birkaçtan fazlası çocuğum; çok sayıdalar ve korkunçlar." "Onlardan habersizim baba." "Bu cehalet, evladım, birinci azap; ikincisi keder; üçüncüsü kendini tutamama; dördüncüsü şehvet; beşincisi adaletsizlik; altıncısı açgözlülük; yedincisi hile; sekizincisi kıskançlık; dokuzuncusu ihanet; onuncusu öfke; onbirincisi pervasızlık; onikincisi kötülük. On iki tane var ama onların altında daha birçokları var. çocuğum ve içsel kişiye duysal acılarla işkence yapmak için bedenin hapisanesini kullanıyorlar, yine de Tanrı'nın merhamet gösterdiği kişiden (hepsi birden olmasa da) geri çekiliyorlar ve bu yeniden doğuşun temeli, aracı ve yöntemidir" (Corpus Hermeticum 7). Mesih insanlığı bu etkilerden kurtarmaya çalışıyor. Birincil yöntem apatheia etiğinin uygulanmasıdır, çünkü tutkuların gücünden kurtulmak, benliği bedeni kontrol eden şeytanların etkisinden arındırır. Gördüğümüz gibi ilk adım, Tanrı hakkındaki gerçek bilginin cehaleti ortadan kaldırmasıyla gelir. Bu, cesur eyleminin zararlı sonuçlarını gördüğünde tövbe eden Sophia'nın örnek aldığı tövbeyle sonuçlanır.⁴⁴ Cinsel perhiz, oruç ve maddi mallardan kopma, ruhsal ruhu tutkuların etkisinden kurtarmak için savunulmuş olabilir. Ancak iblislere karşı iyileştirme ve güçlendirme için ek uygulamalar kullanıldı; bunların başlıcaları vaftiz ve büyüdü duaydı.⁴⁵ Vaftizin kendi başına bir miktar koruma sağladığı görülüyor.⁴⁶ Daha uzun versiyona (II/IV) özgü bir pasajda, Pronoia'nın aşağı indiğinde ruhun adını seslenerek ona ayağa kalkmasını ve hatırlamasını emrettiği anlatılır. Onu "yoksulluk meleklerine, kaos şeytanlarına ve sizi tuzağa düşüren herkese" ve ayrıca bedene ("Hades'in iç giysisi") karşı koruması konusunda uyarır. Daha sonra onu ayağa kaldırır ve beş mühürle onu suyun ışığında mühürler, böylece "bu günden itibaren ölümün onun üzerinde etkisi olmasın" (SRevJohn II 26.30-148 çözüm: kurtuluş)

--- SAYFA 166 ---

33).47 Bu eylemler, sahte ruhun faaliyetlerine karşı onu güçlendirmek için ruhun içinde çalışan Ruh'u bahşeder. Kurtarıcı'nın Yuhanna'ya söylediği gibi: "Üzerlerine Yaşam Ruhu'nun geldiği kişiler her durumda yaşayacak ve kötülükten çıkacaklar. Çünkü güç her insanın içine girer; çünkü o olmadan onların dik durması mümkün değildir" (SRevYuhanna 23:14-15). Vaftiz mühürlemesi, tutkulara ve sahte Ruh'un gücüne karşı mücadelesinde onu güçlendirmek için Ruh'un gücünü cana getirir. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin daha kısa versiyonları (BG ve III) Pronoia'nın inişini ve ruhun vaftizini içermese de, vaftiz ve meshetmenin temel teolojisi mevcuttur. Saf ışığın kaynağı ve ruhsal mükemmellik olarak meshedilme imgesi, Baba ve Mesih'in imgelerinde bulunur.48 Baba'nın, Pronoia'yı üreten ışıklı suyundaki kendi üzerine düşünmesinin tanımı (SRevJohn 5.8), Yaratılış'ın Yahudi bilgelik literatürü ile metinlerarası bir okumasına dayanmaktadır. Suların üzerinde hareket eden Tanrı'nın Ruh'u (Yaratılış 1.2), Baba'nın kendi üzerine düşünme eylemi olarak tasvir edilmiştir. Onu çevreleyen ışık ilk su ile özdeşleştirilir ve üretilen ışık da Pronoia'nın ta kendisidir. Sevrin'in belirttiği gibi,49 bu kendi kendine tefekkür eylemi, suyun bir tür ayna olarak işlev görmesinin anlaşılmasına dayanır, bu görüntü doğrudan Süleyman'ın Hikmeti 7.25-27'yi anımsatır: "Çünkü (Bilgelik) Tanrı'nın gücünün bir soluğu ve Yüce Tanrı'nın yüceliğinin saf bir yayılımıdır; bu nedenle kirlenmiş hiçbir şey ona giremez. Çünkü o, sonsuz ışığın bir yansımasıdır, Tanrı'nın işleyişinin lekesiz bir aynası ve O'nun imgesidir." O, tek olmasına rağmen her şeyi yapabilir ve kendinde kalarak her şeyi yeniler; her nesilde mukaddes ruhlara geçer ve onları Allah'ın ve peygamberlerin dostları yapar. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinde "onun iyiliğinin sureti", "iyilikle meshedilmiş" olan Mesih'in figüründe görülür. Yaratılış ve Süleyman'ın Bilgeligi'ne yapılan bu karmaşık metinlerarası göndermeler dizisi, vaftiz suyu ve Pronoia-Mesih tarafından meshedilme yoluyla Baba'nın ilksel ışığına dönüş olarak vaftizin anlamı üzerine yoğun bir yansıma sunar. çözüm: kurtuluş 149

--- SAYFA 167 ---

Bu öz-düşünceden Barbelo-Pronoia doğar ve ondan da "Hiçbir Hristiyanlıktan/iyilikten yoksun, mükemmel olana kadar Mesihliği/iyiliğiyle meshedilen" Autogenes-Mesih ortaya çıkar (SRevYuhanna 7.8). Alistair Logan, aynı sürecin ruh için de tekrarlandığını savunur: "Kurtarıcı bilgi yoluyla gerçek durumunun bilincine vardığında ve tövbe ettiğinde, yeniden doğar (canlı suda vaftiz yoluyla) ve Ruh'un üzerine inmesini sağlar (krismasyon veya mühürleme yoluyla).50 Vaftiz, bilginin ve Ruh'un gücünün eşzamanlı olarak alınması yoluyla İlahi Aleme dönüş olarak tasavvur edilir.51 Jean-Marie Sevrin şunu önermiştir: bu teolojinin bir vaftiz ritüeline bağlı olduğu.52 İnisyelerin isimlerinin anıldığı bir ayın hayal edebiliriz; duyarlar ve karşılık verirler.53 Daha sonra onlara, ilahi elçi Pronoia-Mesih'in öğretisini kabul etme ve kendilerini arkonların entrikalarına karşı koruyan uygulamalara katılma anlamına gelen "köklerini" hatırlamaları ve takip etmeleri öğütlenir. Bu öğütler muhtemelen talimatların ve ahlaki disiplinlerin ardından gelecektir. İnisiye daha sonra "yükseltilir" ve bu, aşağı dünyadan İlahi Alem'e hareketi simgeleyen bir hareket olan ayakta durma pozisyonuna geçmeyi de içerebilir. Son olarak inisiye ölümsüzlük bahşeden su vaftiziyle mühürlenirdi. "Beş mühür" vaftizinin tam olarak nasıl gerçekleştirildiği açık değildir.54 John Turner'ın belirttiği gibi, "mühürleme" Hristiyanlar arasında su vaftizi için kullanılan yaygın bir terimdir; sorun, yalnızca Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde değil, aynı zamanda ilgili Sethian yazıları olan Mısırlıların İncili'nde, Trimorfik Protennoia'da ve Bruce Kodeksi'ndeki sözde İsimsiz İnceleme'de de görülen beş sayısının neyi ima ettiğini anlamakta yatıyor. vaftiz mi, yoksa ayini oluşturan beş ritüel eyleme mi, yoksa bazı gizemli aşkın beşli isimlere veya çağlara mı gönderme yapıyor? Metinler bize bunu anlatmıyor."56 Ancak özellikle iki pasaj anlamlıdır. Trimorphic Protennoia'da kurtarıcı Protennoia kendini çözüm olarak tanımlıyor: kurtuluş

--- SAYFA 168 ---

"Annenin yüceliğinin, Tanrı'nın soyunun görkemini yeniden üretilemez sesi olan görünmez, kirlenmemiş, ölçülemez Kaynaktan canlı bir su döken" Söz (TrimProt 46.14-21). Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin uzun versiyonunun sonundaki Pronoia'ya çarpıcı biçimde benzeyen üçlü bir inişle, bu cennetsel yaşam suyunu ruha getirir. Onun eylemi ruhu karanlığın dışına çıkarır ve onu parlak bir ışıkla, Tanrı'nın gerçek bilgisiyle giydirebilir. Daha sonra ruh elbiseler giyer ve hayat suyunun pınarına daldırılarak vaftiz edilir, tahta çıkarılır ve yüceltilir. Daha sonra o, "Anne Protennoia'nın [ışığından] beş mührü [aldı] ve bilginin [gizeminden] pay alması [bahşedildi] ve Işıktaki [bir ışık oldu]" (TrimProt 48.7-35). Protennoia'nın eyleminin bu kapsamlı açıklaması, atama, vaftiz, tahta çıkma, taç giyme (yüceltme) ve aydınlanmayı içeren beş katlı bir ritüeli akla getiriyor.⁵⁷ Mısırlıların İncili, "bahar vaftizinde beş mührün telaffuz edilmesinin" aynı zamanda göksel tanrıları çağıran gizli seslerin söylenmesini de içerebileceğini öne sürüyor. Aynı zamanda vaftiz edilen kişinin, ışığın zenginliğini simgelemek için daire şeklinde katlanmış ellerini uzattığını da anlatır. Daha sonra şunu ilan eder: "Hayatın tütsüsü bendedir" ve onu "arhonların örneğine göre, seninle birlikte azizlerin huzurunda yaşayabilmem için" suyla karıştırır, bu da (tütsü ile temsil edilen) maddi olmayan göksel ışığın ritüel için suyla karıştırıldığını öne sürer (GosEg 66.26-68.1). Gesine Schenke ayrıca "beş mühür"ün aslında ruhun Işık Alemine yükselişine yardımcı olan beş gizemli isim olduğunu öne sürüyor. Vaftiz sırasında her isim okunur ve vaftiz edilen kişiye bir mühür verilir, bu muhtemelen elin alınına doğru yapılan bir harekettir. Böylece kişi, dünya yöneticilerinin küreleri boyunca yükseliş sırasında şifre olarak çağrılacak beş gizli ismi öğrenir ve ruhun engellenmeden geçmesine izin verir.⁵⁸ Logan "beş mühür"ün vaftizi için alternatif bir senaryo sunar ve şunu belirtir: "Apokrifon'da kurtuluş çözümü değil ruhu içerir: kurtuluş 151

--- SAYFA 169 ---

vücut. İnisiye ruhun münzevi bir yaşam sürmesi kesinlikle gerekir, ancak kaçınılması gereken ayartmalar kesinlikle fiziksel olmaktan çok psişiktir: tüm mit, vizyonlar ve sesler, gerçek ve sahte ruhlar etrafında döner. Şöyle devam ediyor: "Mesih edilenler, ruhların eşdeğerlerine sahip olduğu varsayılacak organlardı: iki göz, iki kulak ve bir ağız. Dahası, böyle bir meshetmenin, Gnostik mitte açıkça merkezi bir rol oynayan Kendi Kendini Doğuran Mesih ve ona eşlik eden dört koruyucu meleği adına olacağını tahmin ediyorum. Her organ, beşten birinin adına özel bir formülle meshedilecekti."⁵⁹ Bu önerilerin tümü makul. Yuhanna'nın Gizli Vahiyini dinleyenlerin bildiği ritüel uygulama hakkında spesifik bilgi eksikliği göz önüne alındığında, ritüelin neye benzeyebileceği konusunda ancak disiplinli bir hayal gücü geliştirebiliriz. Ancak ritüelin anlamı oldukça açıktır: vaftiz mühürleme, Ruh'un alınması yoluyla kurtuluşu bahşediyor ve ruhu güçlendiriyordu. Kendisine karşı sıralanan şeytani güçlere karşı verdiği savaş, sonunda Ruhla dolu ruhun İlahi Işık Alemine yükselmesini sağladı. İblislere karşı yardım etmek için kullanılan ikinci tür bir uygulama, iyileştirmeyi içeriyordu. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ndeki iblislerin listesi, bedeni kötü etkiden arındırmaya ve dolayısıyla şifa sağlamaya yardımcı olur.⁶⁰ İblisler kataloğunun böyle bir amaca hizmet ettiğini düşünmek için çeşitli nedenler vardır. Her bir iblisin adının verilmesindeki özen, listenin sadece akademik bir çalışma olmadığını gösteriyor. Gördüğümüz gibi, iblislerin toplam sayısının 365 olması, güneş takvimiyle ve dolayısıyla Kaderin güçleri ile astrolojik bir bağlantı olduğunu akla getiriyor. İblislerin vücudun çeşitli kısımlarından ve tutkularından sorumlu olduğu açıkça söyleniyor.⁶¹ Bu dönemde birçok insanın bir iblisin adını bilmenin ona verdiği inandığını doğruluyor. Bir kişinin onun üzerinde gücü vardır.⁶² Bununla birlikte, örneğin Plotinus, "Gnostiklere Karşı" adlı incelemesinde şöyle yazar: 152 çözüm: kurtuluş.

--- SAYFA 170 ---

Çünkü bu güçlere, sadece ruha değil, aynı zamanda onun üstündekilere de hitap etmek amacıyla sihirli ilahiler yazdıklarında, güçlerin söze itaat etmesini ve büyü, tılsım ve sihir yapan insanların önderliğini takip etmesini sağlamaktan başka ne yapıyorlar? . . . Ama hastalıklardan kurtulduklarını söylediklerinde, eğer bunu ölçülü ve düzenli yaşayarak yaptıklarını kastediyorlarsa, tıpkı filozoflar gibi güzel konuşurlardı; ama aslında hastalıkların kötü ruhlar (daimona) olduğunu varsayarlar ve kendi sözleriyle onları kovabileceklerini iddia ederler (Enn II 9.14.1-15).⁶³ Plotinus burada, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin daha uzun versiyonunda tam olarak iblisler listesinin işlevi olduğuna inandığım şeyin bir örneğini anlatıyor: hastalığa neden olan iblislerin kontrolünü içeren büyü performansları yoluyla hastalıkları vücuttan kovmak. Bu tür uygulamalar açıkça şeytani gücün üstesinden gelerek ve maddi doğanın acılarını ve tutkuları iyileştirerek ruhu ve bedeni arındırmayı ve iyileştirmeyi amaçlıyordu. Vücut parçalarının ve onları kontrol eden cinlerin listesi bu nedenle hastalık ve baskı altında kullanılacak pratik bir rehberdir. Liste bedene yönelik nefrete değil, sağlığı yeniden sağlamaya ve onun ilahi imgesinin saflığını korumaya yönelik pratik bir girişime işaret ediyor. Melotezide, özellikle II/IV kodekslerinin uzun versiyonunda listelenen iblislerin isimleri, öncelikle bedeni iyileştirmek amacıyla onlar üzerinde güç kazanmak için kullanıldı. Celsus'un belirttiği gibi, "Bunları (iblisleri) çağırarak çeşitli parçaların acılarını iyileştirirler." Her ne kadar Yahya'nın bu tanrılara verdiği değer Gizli Vahiy'i Mısır, Hermetik veya astrolojik kaynaklarda bulunandan çok daha olumsuz olsa da Quack, bunun sadece alt tanrıların kaprisli, kıskanç ve çoğu zaman tehlikeli olduğu şeklindeki yaygın görüşün bir sonucu olduğunu öne sürer.⁶⁴ Ancak Yahya'nın iblislere karşı olumsuz tutumunun Gizli Vahiy'i onları şifa kaynakları olarak görmeyi engellemez; mesele kontroldür. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i insanlık durumunun bir örneğini sunar - çözüm: kurtuluş 153

--- SAYFA 171 ---

öğrenci Yuhanna'nın figüründe bir kurtuluş ve kurtuluş modeli. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i açılırken, İsa'nın öğrencisi Yuhanna tapınağa çıkmaktadır.⁶⁵ Arimanios adında bir Ferisi onun karşısına çıkar ve efendisinin nerede olduğunu sorar. Daha önce de belirttiğimiz gibi, Ferisi'nin adının Zerdüşt'ün karanlık ve kötülük tanrısı Ahriman'ın bir versiyonu olması yeterince açıklayıcı olduğundan, okuyucu bu sorunun tamamen masum olmadığından şüphelenebilir.⁶⁶ Muhtemelen Arimanios, İsa'nın ölümünü biliyor ve sadece kurnazlık yapıyor. Yuhanna şöyle yanıt verir: "Geldiği yere tekrar gitti." Bu sözler, İsa'nın Yuhanna İncili'ndeki beyanını anımsatır: "Ben ilerledim ve Tanrı'nın yanından çıktım; kendi isteğimle gelmedim, ama o beni gönderdi... Size yer hazırlamaya gidiyorum" (8:42; 14:3). Ancak Arimanios, Yahudilerin GosJohn 8.42-47'de yaptığı gibi, Yuhanna'nın açıklamasını açıkça reddediyor; Yuhanna'yı azarlar ve efendisinin kendisini irtidada sürüklediğini iddia eder: "Bu Nasıralı seni hatayla aldattı. Kulaklarınızı yalanlarla doldurdu ve kalplerinizi kapattı. Sizi atalarınızın geleneklerinden uzaklaştırdı" (SRevYuhanna 2.4-5). Her ne kadar bir düşmanın ağzından dile getirilmiş olsa da, Arimanios'un suçlaması temel bir insanlık sorununu doğru bir şekilde yansıtıyor: Gerçeğin cehaleti, kişiyi yalanlara karşı savunmasız hale getirir; kişiyi katı kalplere yatkın hale getirir ve hain mürtedliğe yatkın hale getirir. Aynen öyle, Arimanios'un aldatmacaları Yuhanna'da şüphe ve ıstırap uyandırır. Ferisi'nin sorularına verecek bir cevabı olmadığı için keder ve şüpheyle kuşatılmış olan Yahya, "tapınaktan uzak, çöl bir yer olan dağa" doğru dolaşır; bu mekansal ortam, mecazi olarak kişinin gerçeği kavramak için alt düzeydeki sahte tanrılara tapınmaktan ve dünyevi şeylerden uzaklaşması gerektiğini ima eder. Aniden gökler açılıyor ve aşağıdaki tüm yaratılış Mesih'in ortaya çıkışıyla aydınlanıyor ve sarsılıyor. Yukarı ve aşağı arasındaki uçurum kapatılır ve gerçek ışık, Mesih, alt dünyaya parlar. Kurtarıcı ışıktaki birçok biçimde görünür; o Baba, Anne ve Oğul'dur.⁶⁷ Yahya'ya adıyla hitap ederek retorik bir şekilde şunu sorar: "Yuhanna, neden şüphe ediyorsun ve neden korkuyorsun?" (SRevJohn 3.9). Bir cevap beklemeden, John'a, var olan her şeyin bilgisinin tam açıklamasını ve çözümü: kurtuluşu getirmeye geldiğine dair güvence verir.

--- SAYFA 172 ---

var olmuştur ve var olacaktır.68 Kısacası, ilahi bilgeliğin insanlığı aydınlatma ve cehalet kusurunu iyileştirme yönündeki tam misyonu Mesih'te tam olarak ortaya çıkmıştır. Her ne kadar Kurtarıcı daha sonra kendi vahyinin yalnızca “ışığın benzerliği” olduğunu kabul etse de (çünkü aşkın İlahiyat nihai olarak anlaşılmazdır) yine de anlaşılabilirliği kadar eksiksiz bir vahiy verir (SRevJohn BG 5.1–2). Bunu, bir öğretmenin öğrencisine verdiği talimat tarzındaki uzun bir söylem takip ediyor. Yahya'nın, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin metnine yazacağı şey bu vahiydir. Ve sonuçta kitabın kendisi, onu okuyan ve inceleyenlere talimat vererek, açıklayıcı rolünü üstlenir.69 Mesih'in amacı, Yahya'yı teselli ederek, sorularını yanıtlayarak ve ona tüm gerçeği öğretmek onun şüphesini ortadan kaldırmaktır. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin sonunda, Yahya'nın kendisi gönderilir ve Mesih'in vahiylerini havari arkadaşlarına iletir. Okuyucu için cehalet ve şüpheden güvenli bilgiye, kalp rahatsızlığından güvene, öğrenciden öğretmene kadar manevi gelişimin yolunu modeller.70 Aslında okuyucu örtülü olarak John'la özdeşleşmeye ve tam bir anlayış ve arınmaya doğru manevi gelişim aşamaları boyunca onunla birlikte hareket ederek bir öğrenci arkadaşı konumunu almaya davet edilir. Kurtuluş, gerçeğin bilgisini ve her türlü kötülükten arınmayı gerektirir. Bunlara eğitim, ahlaki arınma ve vaftiz ve şifa ritüelleri aracılığıyla ulaşılır. Sonuçlar Ruhun dünyadaki durumu, dünyayı adaletsizce yöneten güçler tarafından tuzağa düşürülmek ve onlara tabi olmak olduğundan, kurtuluş, bu güçlerin üstesinden gelmek ve aşkın İlahiyat'ın iyi ve adil yönetimine geri dönmek anlamına gelir. Ruh için bu, her şeyden önce vahiy hakikatini çalışma, tövbe ve ahlaki uygulamalar yoluyla almak anlamına gelir. Vaftiz yoluyla inisiye kutsal Ruh'u alır ve iblislerin gücüne karşı mühürlenir. İblislerin adlarının ve üzerinde güç sahibi oldukları vücut bölümlerinin öğrenilmesiyle ek yardım sağlanır ve büyü kontrol yoluyla iyileşme olanağı sunulur. Accu- çözüm: kurtuluş 155

--- SAYFA 173 ---

Kurtarıcı tarafından sağlanan, dünyanın gerçek doğası ve insanlığın onun içindeki yeri hakkındaki bilgi, insanların aşağı tanrıların parodik taklidi ile İlahi Olan'ın gerçek imgesi arasında ayrım yapmasına olanak tanır. Bu vahyin temel amacı, sahte ruhun ve dünyayı yöneten kötü niyetli güçlerin hakimiyetinden kurtulmak için ahlaki içgörüyü geliştirmektir. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde yazılı olan vahiy, Yaldabaoth ve dostlarının kullandığı aldatmacaları açığa çıkarır ve ruha onların sahte tahakkümüne direnmeyi öğretir. Kurtuluş yalnızca bireyleri ilgilendiriyor gibi görünse de, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, Bütün'ün aşkın İlahiyat'ın uygun yönetimine kolektif dönüşünü vurgular: “Ve (Ruh) bir süre bu şekilde kaldı: onun tohumu adına çalıştı, öyle ki, kutsal çağdan gelen Ruh geldiğinde, çağın doğruluğunu (kurarak) eksikliği düzeltsin, böylece kutsal bir mükemmellik haline gelebilsin; böylece öyle olacak ki, bunda eksiklik olmasın” (SRevJohn BG 22.34–37). Dolayısıyla kurtuluş her şeyin kolektif birliğinin bir yansımasıdır. Yuhanna'nın kurtuluş anlayışına ilişkin Gizli Vahiy'in en belirgin vurgusu, dünyayı yöneten kötü niyetli güçlere karşı ruhun mücadelesinin merkezîliğinde yatmaktadır. Ruh yukarıdaki gerçek İlahiyat'a benzer hale getirmek için güçlerin gayri meşru hakimiyetini fark edebilmeli ve onların baştan çıkarıcılıklarına ve sahte iddialarına direnebilmelidir. Kurtuluşu bu şekilde tasavvur eden Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, manevi oluşumu, sosyal eleştiriyi ve kötülüğe karşı direnişi ayrılmaz bir şekilde birbirine bağlar. 156 çözüm: kurtuluş

--- SAYFA 174 ---

5 @ Ütopik Arzu, Toplumsal Eleştiri ve Direniş John'un aşağı dünyanın yöneticilerinin kibirli, adaletsiz ve kötü niyetli olduğu yönündeki ısrarının gizli açıklaması, yöneticilerin kendilerini tanrıların hizmetkarları ve adaletin sağlayıcıları olarak tanımladığı bir dünyada alınması gereken cesur ve yıkıcı bir konumdu. Romalılar, büyük bir imparatorluğu yönetme haklarını, örnek erdemleri nedeniyle tanrıların kendilerini tercih ettiğini öne sürerek haklı çıkardılar; onlara karşı çıkanlar ilahi takdire ve adalete karşı çıkıyorlardı. Tanrıların yeryüzündeki seçilmiş temsilcisi olarak geniş çapta onurlandırılan imparatora, İmparatorluğun her yerindeki şehir ve eyaletlerde tapınılırdı.1 Doğrudan hakaretler veya silahlı isyanlar, uzlaşmaz ve çoğu zaman şiddetli bir tepkiyle karşılandı. Her ne kadar Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i açık bir isyanı savunmasa ve eleştirisini vahiy'in muğlak diliyle maskeleyse de, yine de tanrıları kibirli iddiacılar olarak nitelendirmek bir risk almaktı.2 Çok sayıda örnek, tek başına eleştirinin, Roma iktidarını devirmeye yönelik herhangi bir gerçek niyetle eşlik etmediğini, şiddetli cezalandırmayı kışkırtabileceğini gösteriyor. Romalı tarihçi Tacitus, Nero'nun Stoacı filozoflar Seneca ve Thrasea'ya yalnızca bir hükümdarın bir erdem modeli olması gerektiğini savundukları için ölüm cezası verdiğini bildirir; bu, Nero'nun ahlaksız yaşamının hain bir eleştirisi olarak alınmıştır. Hristiyanlar da uydurma kundakçılık suçlamalarının yanı sıra "insan ırkına karşı nefretleri" nedeniyle Nero tarafından ölüme mahkum edildi. Tacitus, Hristiyanların cezaı hak eden "zararlı bir batıl inanç" izlediklerini kabul etse de, Nero'nun zulmünün o kadar aşırı olduğunu ve "kurban edildikleri izlenimi nedeniyle bir acıma duygusu oluştuğunu" söylüyor.

--- SAYFA 175 ---

devletin refahı için değil, tek bir adamın gaddarlığı uğruna."3 Sonraki yüzyıllarda, imparatora ilahi onur vermeyi reddeden "ateizmleri" ve "ihanetleri" nedeniyle daha fazla Hristiyan ölecekti. Gerçekten de Cumhuriyet'ten İmparatorluğa kadar geçen dört yüz yıllık dönem boyunca, adli cezalar genel olarak giderek daha vahşi ve giderek daha kamuya açık hale geldi. Çünkü güçlüler, hiçbir başvuruda bulunmadan acı çekenler üzerinde "kanun ve düzen" adına, ceza almadan keyfi olarak zulüm uygulayabiliyordu, baskıcı şiddet, yönetici güç ve sınıf ayrıcalıklarıyla ilişkilendirildi.4 Yahya'nın aşağıdaki dünyadaki güç ilişkilerine dair radikal eleştirisinin Gizli Vahiy'ini üreten dönem bu dönemdi.5 Eleştiri, ilahi olanın ideal bölgesini dünyevi dünyayla keskin bir şekilde karşılaştırarak çalışır.6 Aşkın İlahiyat'ın portresi, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin ütopik taahhütlerini temsil ederken, Yaldabaoth ve yardakçıları, aralarındaki ihlali örnekendirir. Şeylerin nasıl olması gerektiği ile nasıl deneyimlendiğine dair hayal gücü arasındaki neredeyse kapatılamaz uçurum, hem tutkuların ruh üzerindeki ölümcül etkisinde hem de yöneticilerinin insanlığı kandırmaya ve tuzağa düşürmeye çalıştığı kozmosun tersine çevrilmiş yönetimi açısından, sürekli olarak kötülüğü, altüst olmuş bir hiyerarşi olarak temsil eder. Hayali güçlerini sürdürmek için defalarca aldatmaya ve şiddete başvurmaları, yalnızca yönetme haklarının gayri meşruluğunun altını çizer. Bu tasvir, kaçınılmaz olarak dünyadaki güç ilişkilerinin temel bir eleştirisine yol açar. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin eleştirisini, onu kendi zamanının egemen ideolojisi bağlamında okuyarak en açık şekilde anlayabiliriz, özellikle de bunun için. Platonlaştırıcı felsefe, Roma dönemine kadar siyasi teorileştirme için güçlü bir çerçeve sunmaya devam etti. Timaeus, ütopik arzunun, toplumsal eleştirinin ve direnişin doğal yapılarını doyuran gücün, amacın ve adaletin birliğini vurgular.

--- SAYFA 176 ---

evren, beden ve potansiyel olarak insanın tüm sosyal, ekonomik ve politik organizasyonu. Uygun yönetimde kozmos, toplum ve benliğin tümü uyum, sağlık ve ruhsal ilerleme sağlayacak şekilde birbirine bağlıdır. Kozmolojide bu bakış açısı, evrenin adil ve ilahi bir şekilde düzenlenmesi fikri aracılığıyla aktarılır. Sosyal ve politik yaşamda, iyi hükümetin ve uygun eğitimin, yönetilen ve eğitilenlerin refahını sağladığı fikri aktarılmaktadır. Tıpta sağlık ve refah, rasyonel zihnin tutkulara ve düşük iştahlara hükmettiği hiyerarşik bir düzenin ideal işleyişine bağlıdır. İnsan bedeninin kendisi, mikrokozmostan makrokozmosa olduğu gibi, kozmosun yapısına uyacak şekilde tanrılar tarafından tasarlanmıştır. Adalet, bu doğal düzenin yapısında tüm varlıkların hak ettiği yeri almasıyla sağlanır. Bu tür düşünme, hiyerarşik olarak organize edilmiş kutuplaşmaların mantığı aracılığıyla geçerlilik kazanır: Yaratan yaratılana karşı, ölümlüye karşı ölümsüz, bedene karşı akıl, iştaha karşı akıl, kadına karşı erkek, çocuğa karşı yetişkin, köleye karşı özgür, gence karşı yaşlı, hayvana karşı insan. Bu kutuplaşmaların terimleri analoji yoluyla kümelenme eğilimindedir: akıl-akıl-erkek-tutkular-iştah-kadın-itaat üzerindeki otorite. Bu düşünce tarzı hiyerarşik düzenin yalnızca doğal değil aynı zamanda iyi olduğunu varsayar. Üstün olanın aşağı olanı yönetmesi ahlaki açıdan doğru, iyi ve doğaldır. Bu düzen düzgün işlediğinde mutluluk ve sağlık sağlar. İşlevsel olmadığında daha büyük bir kötülük yoktur.⁷ Bağımsız Yunan şehirlerinin ölümü ve imparatorluğun yükselişi, Platon'un ütopyik siyasetinin çoğunun pratik yaşamdaki kurumsal temelini kaybetmesi anlamına gelse de, onun bakış açılarının altında yatan entelektüel çerçeve ve değerler, tüm antik Roma dünyası boyunca siyaset teorisinin canlı bir parçasıydı.⁸ Platoncu görüşler sıklıkla Stoacı bakış açılarıyla birleşerek, gerçek krallığın yalnızca kendi tutkularını yönetme ve yönetme kapasitesine sahip olanlara ait olduğunu vurgulamak için Stoacı bakış açılarıyla birleştirildi. Bütün insanlığın kardeşliğinin iyiliği için. Stoacılar, erdemli bir yaşamın, ilahi adalet tarafından oluşturulan evrenin doğal yasasına uygun olarak yaşanması gerektiğini savundular.⁹ Anayasalar ve ütopyik arzular, toplumsal eleştiri ve direniş tarafından belirlenen insan yasaları 159

--- SAYFA 177 ---

hükümetler bu ilahi yasaya uymayı hedeflemelidir. İnsan bireyleri ve toplumları, ilahi Takdir tarafından evrenin doğal yasasına uygun olarak tasarlanan adil tanrılar ve insanlar topluluğuna aittir.¹⁰ Kral, adil topluluğun tahayyülünde merkezi bir rol oynar ve tanrıların yeryüzündeki temsilcisi olarak işlev görür.¹¹ Diotogenes'in ifade ettiği gibi: "Artık Tanrı'nın dünyayla ilişkisi neyse, kral da devletle aynı ilişkiye sahiptir ve kralın Tanrı ile ilişkisi neyse, devlet de dünyayla öyledir. Mutlak bir hükümdarlığa sahip olan kral, insanlar arasında bir tanrıya dönüştürülürken, pek çok farklı unsurun bir arada uyumlaştırılması, dünyanın düzeninin ve uyumunun bir taklididir."¹² Belki de şaşırtıcı bir şekilde, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, en açık şekilde ilahi Alem portresinde gösterilen, Yunan ve Roma siyasi teorisinin bu ideallerine güçlü bir bağlılığı ortaya koymaktadır. Kötülüğü altüst olmuş bir hiyerarşi olarak tasvir eden John'un Gizli Vahiyi, kendi zamanının değerlerine isyan etmiyor, onları en güçlü ifadelerle onaylıyor. Güç ve otoritenin hiyerarşik düzenini ve ilahi ilahi Takdir (Pronoia) tarafından adil olarak yönlendirilen ilahi yaratılışın iyiliğini tutar. Üstünlerin kendi çıkarları için asları yönetmesinin doğru ve uygun olduğunu savunur. Çeşitlilik yerine birliğe değer verir ve oybirliği ile tekdüzeliği toplumsal uyumun garantörü olarak görür. Bazı kararsızlıklar olmasa da, ataerkil ve kiryarkal olarak uygun düzeni bulma eğilimindedir. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, argümanlarını oluşturmak için, zamanının birçok ortak entelektüel varsayımını ve değerini eleştirmeden kullanıyor. Onun eleştirisi, bu ideallerin Roma imparatorluk yönetimi altındaki varoluşun gerçeklikleriyle nasıl eşleştirildiği konusunda ortaya çıkıyor. MS ilk yüzyıllarda Romalılar, egemenliklerini güçlendirmek için egemen siyasi ideolojiden büyük ölçüde yararlandılar. Örneğin Romalı elit, tanrılar onları görevlendirdiği için gerçek dindarlığın, hem yerel hem de imparatorluk devletini destekleyen tanrılara saygı duyarak ve onlara tapınarak kendi rejimlerini desteklemekte yattığını iddia edebilirdi ve iddia etti. Zenginlik ve güç, rasyonellik ve erdem nitelikleri herkesin iyiliği için adaletle yönetmeyi en iyi sağlayanlara adil bir şekilde verildi. Bireyler 160 ütopyik arzu, toplumsal eleştiri ve direniş

--- SAYFA 178 ---

kendilerini yönetenlerin erdemini taklit ederek kurtuluşa kavuştular.¹³ Aile kutsaldı ve evlilik, sosyal ve politik statükoyu destekliyordu.¹⁴ Roma imparatorları, imparatorluk yönetimine ve genel olarak Roma hegemonyasına ilahi destek iddiasında bulunan bu ideolojiyi güçlendirmek için imparatorluk kültürünü geniş çapta desteklediler.¹⁵ Bu tutum, üçüncü yüzyılın sonundan kalma aşırı miktarda Latince methiye ile iyi bir şekilde örnekleniyor: Siz (imparator Maximian) Alpleri geçtiğinizde, ilahi auranız tüm İtalya'da ve orada toplanan herkeste parlıyordu. şaşkınlık. Sunaklar yakıldı, üzerlerine tütsüler konuldu, sunularda şarap döküldü, kurbanlar kurban edildi. Herkes sevinçle ısındı ve seni alkışlamak için dans etti, ölümsüz tanrılara övgü ve şükran ilahileri söylendi. İnsanlar kulaktan dolma bilgilerden tanıdıkları tanrıya değil, yakın, görünür ve mevcut bir Jüpiter'e yakardıklarında, yabancı değil imparator olan Herkül'e tapıyorlardı.¹⁶ Evrensel barış, adalet ve refaha ilişkin yüce Roma idealleri tamamen övgüye değerdi ve kuşkusuz sıcak bir şekilde karşılandı, ancak gerçekler çoğu zaman bu tür ideallere uymuyordu. Romalılar güçlerini ve zenginliklerini haklı çıkarmak için bu ilkelere sık sık başvurdular için, onların eksiklikleri yöneticileri eleştiriye açık hale getiriyordu.¹⁷ İyi kralın felsefi idealleri adaletsizlik ve vahşet karşısında sızlıyordu. İmparatorluğun farklı halklarından ve kültürlerinden gelen çoğul iddiaların ortasında evrensel hakikat standartları sarsıldı. Kozmosta yansıyan ruhun sonsuz güzelliğine övgüler, fiziksel acı ve ölüm karşısında sönükleşiyor. Eleştirmenler, güçlü ve zenginleri benimsedikleri ideallere uygun yaşamaya çağırmak için Romalılar tarafından desteklenen krallık ideolojisine başvurdular. Filozoflar, muhalefetlerini körüklemek için tiranlığa karşı Yunan geleneklerinden faydalandılar,¹⁸ Yahudi filozof Philo'nun Romalı hükümdarlar Flaccus ve Gaius'a yönelik eleştirisinde olduğu gibi.¹⁹ Hristiyan savunucuları da sık sık aynı şeyi yaparak Roma imparatorlarına ve valilerine kendi adalet standartlarını karşılamaları çağrısında bulundu. Örneğin Tertullianus, yerel yetkilileri senatonun ütöpik arzu, toplumsal eleştiri ve direniş kararlarına uymaya çağırıyor.

--- SAYFA 179 ---

ve şeflerinin emirleri: "Sizin hizmetkârı olduğunuz iktidar, zalim bir tahakküm değil, sivil bir iktidardır" ama "hızlı oynarsınız ve kanunları gevşetirsiniz!" Onları, "Hristiyan'ın her türlü suçun adamı, tanrıların, İmparatorun, yasaların, iyi ahlâkın ve her türlü doğanın düşmanı" olduğunu varsaymamaya, fakat araştırmanın Hristiyanı temize çıkaracağına güvenerek gerçeği aramaya teşvik eder.²⁰ Bu, Romalılara, Roma adaletini uygulamaya yönelik bir çağrıdır. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, idealler ile varoluş arasındaki boşluğa dair ıstırap verici bir farkındalığı ifade ederek, her ne kadar doğrudan kınama yerine teoloji ve kozmoloji açısından formüle edilmiş olsa da, bu siyasi ve toplumsal eleştiri geleneğine aittir.²¹ Platon'un Timaeus'u gibi, saf, ilahi kökenden toplumun mevcut düzenlemelerine kadar açık ve kusursuz bir çizginin olduğu bir hikaye anlatmak yerine, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, kırılmalar ve kopuşların bir öyküsünü anlatır. tüm hakikatin, varlığın ve iyiliğin kaynağından kopmuş bir dünyada hakikati tesis etmenin imkânsızlığı. Ortaya çıkan şey, mevcut toplumsal düzenlemelerin doğal verililiğini kuran ve kopyalayan "tarihsel" bir süreklilik değil, bir farklılaşma krizidir; yalnızca İsa'nın Yuhanna'ya vahyinin çözebileceği bir kriz. James Scott, direnişin, toplumlarının değerlerini reddedenlerden ziyade, toplumun egemen ideolojisini büyük ölçüde benimsemiş ve ihanete uğramış hissedenlerden kaynaklanma ihtimalinin daha yüksek olduğunu ileri sürmüştür.²² Yuhanna'nın Gizli Vahiyi efsanesi, bu ihanet duyarlılığını ifade eder. Kötülüğün yalnızca ölümlü beden sınırlamalarından ya da insan iradesinin sapkınlığından ya da aslında yalnızca kozmosun ya da bedenin doğasından değil, dünya yöneticilerinin aktif kötü niyetinden kaynaklandığı konusunda ısrar eder. Anlatısına göre insanlar, görünüşte iyi olan ile gerçek anlamda iyi olan arasındaki ayrımın inanılmaz derecede belirsizleştiği ve karıştığı bir dünyada yaşıyor. Ciddi biçimde ters giden bir toplumda ve evrende umut ve kurtuluş olasılığını yalnızca vahiy sağlayabilir. Bu insanlar, ilahi adaletin ve hakikatin hakim olduğu bir sistem tasavvur ettiler. Bu neredeyse imkansız derecede ütöpik bir sistem, ancak çağının ideallerine büyük ölçüde yatırım yapılmış bir sistem. Efsanevi hayal gücüne işaret eden şey: ütöpik arzu, toplumsal eleştiri ve direniş

--- SAYFA 180 ---

Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin temelleri isyan ve dinsizlik değil, eski adalet ideallerinin radikal bir şekilde kabul edilmesi ve Tanrı'nın iyiliği vizyonuna olan tavizsiz inançtır. Tam da ideallerinin ütöpik olması nedeniyle eleştirisi sert ve uzlaşmazdır. Bu dünyanın yaratıcı Tanrısı ve Baş Hükümdarı Yaldabaoth'un iyiliğini ve adaletini inkar ederek, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin mit yaratıcıları, kişinin hayatını evrenin düzenine uygun olarak yaşamasının gerçek dindarlığa, akılcılığa ve erdeme yol açabileceği veya toplumsal uyum ve kişisel kurtuluşa yol açabileceği yönündeki felsefi inancı reddederler. Kendini dünyanın düzenine uydurmak, kişiyi, onu yaratan sahte tanrıların kötülüğüne ve adaletsizliğine saplanmaya mahkum eder. Böylesine kusurlu ve sapkın bir dünyada gerçek erdeme ulaşmanın imkânı yoktur; iyiliğe ve yaşama giden tek yol, dünyayı yönetenlerin şiddet ve aldatmacalarına karşı direnmek ve onların pençelerinden kaçmaktan geçer. Sonuçta aşılması gereken beden ya da dünya değil, ruhu onların içine hapseden güçlerdir. Yukarıda da gördüğümüz gibi manevi işin ilk işi onların aldatmacalarının maskesini düşürmektir. Bunu yaparken, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i dünyanın güçlerinin sahte tanrılar ve şiddet, aldatma ve kötülükle dolu gayri meşru hükümdarlar olduğunu ortaya koyuyor; hayvani, cahil ve kibirlidirler. Bu açıdan bakıldığında, kendilerini tanrıların egemenliğine bağlayarak meşruiyet iddiasında bulunan dünyevi yöneticiler, dolaylı olarak Yaldabaoth ve onun sahte tanrılarının suç ortağıydılar ve bu yöneticiler bu gerçekten habersiz olsalar bile, onların kötü niyetli tahakküm uygulamalarının sadece araçlarıydılar. Seçkinlerin tüm halkın iyiliği için kullandığını iddia ettiği zenginlik ve gücün, ilahi cömertliğin gerçek maddesinin yalnızca bir kopyası olduğu ortaya çıktı. Sivil ve imparatorluk ibadetinin dindar uygulamaları, kurbanın kutsal niteliği ve yararları ve üremenin zevkleri, bunların hepsi, güce aç dünya yöneticilerini tatmin etmek için insanları köleleştirmeyi amaçlayan aldatmacalar olarak açığa çıktı. Aşağı dünyanın hiyerarşik düzeni, ilahi ekonominin gerçek düzeninin kötü bir parodisiydi ve yalnızca yöneticilerin çıkarı için insanları sömürmeye hizmet ediyordu. Her türlü benzer ütopyacı arzu, toplumsal eleştiri ve direniş 163

--- SAYFA 181 ---

Yahya'nın dünya yöneticilerine ilişkin portresinin yerel ve imparatorluk yöneticilerine olan Gizli Vahiyinin benzerliği, onların yönetiminin meşruluğuna ve adalet iddialarına karşı kanıt olarak sunulabilir. Ve çok sayıda kanıt vardı. Eğer Romalılar kibirli ve adaletsizse, bu aynı Yaldabaoth ve yordakçılarının yaptığı gibi değil miydi? Eğer yerel liderler zenginliklerini halkın iyiliği için kullanmak yerine tebaalarını kendi müsrif yaşam tarzlarını desteklemek için sömürdülerse, bu aynı Yaldabaoth ve yordakçılarının yaptığı gibi değil miydi? Eğer onlar zina yapan, evliliklerini bozan, şiddet yanlısı, acımasız ve kötü niyetli kişilerse, bu aynı Yaldabaoth ve yordakçılarının yaptığı gibi değil miydi? Eğer kendilerini yanlış bir şekilde tanrı olarak tanıtıyorlarsa ve kendi kurallarına tam itaat talep ediyorlarsa, bu aynı Yaldabaoth ve yordakçılarının yaptığı gibi değil miydi? Eğer ahlaksız arzularını tatmin etmek için kan kurbanı talep ediyorlarsa, bu aynı Yaldabaoth ve yordakçılarının yaptığı gibi değil miydi? Romalıları destekleyen tanrılar Yaldabaoth ve yordakçılar değilse kimlerdi? Yuhanna'nın Gizli Vahiyi ile yakından ilgili olan Trimorphic Protennoia adlı çalışma, bu tür bağlantıların kurulduğunu oldukça açık bir şekilde göstermektedir. Kurtarıcının üçlü inişinin anlatıldığı bölümde II/IV kodekslerinin uzun sonuna benzer şekilde Pronoia, "ışığın çocuklarına" kötülüğün gücünden kurtuluş hakkında konuşur: "Size hiçbir ağzın açıklayamayacağı tarifsiz bir gizemi anlatacağım: Sizden çözdüğüm her bağı ve yeraltı dünyasının iblislerinin zincirlerini kırdım, bu parçalarıma bağlı olan ve onları dizginleyen şeyleri. Ve karanlığın yüksek duvarları. Yıktım, o acımasızların güvenli kapılarını kırdım ve parmaklıklarını kırdım, ve kötü gücü, seni döveni, seni zorlayıcı, zorbayı, düşmanı, kral olanı ve şimdiki düşmanı, aslında bunların hepsini benim olanlara, ışığın çocuklarına anlattım ki, hepsini geçersiz kılsınlar ve tüm bu bağlardan kurtulsunlar ve bulundukları yere girsinler. ilk" (TrimProt 41.2-20).²³ Burada zorbalardan ve krallardan korunmanın gerekliliği açıkça ortaya konmaktadır. Aşağıdaki dünya, acımasız yöneticilerin ütöpik arzuyu, toplumsal eleştiri ve direnişi yendiği karanlık bir hapisane olarak temsil ediliyor.

--- SAYFA 182 ---

ve ışığın çocuklarını kısıtlayın. Kurtuluş, adaletsizlikten ve şiddetten kaçmak demektir. Bu yenelleştirilmiş temsil, gerçek otoritelerin açık eleştirisine olabildiğince yakındır. Trimorphic Protennoia, kralları ve zorbaları, karanlığın ve iblislerin şeytani gücünün vekilleri olarak adlandırarak, aralarındaki benzerliklere cesurca dikkat çekiyor. John'un Gizli Vahiy'i veya Trimorphic Protennoia gibi mitler yalnızca "tarihsel olmayan fantazi" ile ilgili olduklarından, genellikle sadece apolitik olarak değil, aynı zamanda anti-politik olarak, içsel manevi gelişime ve maddi dünyadan tüm sıkıntılı talepleriyle birlikte kaçışa odaklanarak insanları gerçek siyasi direnişten uzaklaştırmaya hizmet eden kaçışçı bir ideolojinin sağlayıcıları olarak görülüyorlar. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i bir isyan veya olumlu toplumsal değişim planını savunmadığından, bazıları bunun hiçbir şekilde politik olmadığını söyleyebilir.²⁴ Bu doğru olmaz. Yuhanna'nın alt dünyadaki güç ilişkilerini anlamak için kozmolojik çerçeveyi yeniden kavramsallaştırmasının Gizli Vahiyi, potansiyel tarihsel sonuçları olan pratik bir faaliyettir. Her ne kadar örtülü direniş biçimlerini gerçek siyasi faaliyet olarak değerlendirmenin dışında bırakmak yaygın bir görüş olsa da, sosyal bilimciler arasındaki yeni araştırmalar bu görüşü çarpıcı biçimde değiştiriyor. Örneğin James Scott, siyasi iktidarın ve devrimin açıkça uygulanmasına ilişkin kamuoyunca kabul görmüş alanın ötesinde, günlük direniş pratiklerine bakmanın önemli olduğu konusunda ısrar etti. Onun bakış açısı konumuz açısından o kadar önemli ki, ondan uzun uzun alıntı yapmakta yarar var: Yakın zamana kadar, alt grupların aktif siyasi yaşamının büyük bir kısmı, nadiren siyasi olarak tanıdığımız bir düzeyde gerçekleştiği için göz ardı edilmişti. Genel olarak göz ardı edilenlerin büyüklüğünü vurgulamak için, en çok dikkat çeken açık, ilan edilmiş direniş biçimleri ile alt politika alanını oluşturan örtülü, düşük profilli, ilan edilmemiş direniş arasında ayırım yapmak istiyorum. . . Batı'daki çağdaş liberal demokrasiler için, açık siyasi eyleme yönelik özel ilgi, siyasi yaşamda önemli olan birçok şeyi yakalayacaktır. Siyasal özgürlüklerin ütöpik arzu, toplumsal eleştiri ve direnişin tarihsel başarısı 165

--- SAYFA 183 ---

Konuşma ve dernek kurma, açık siyasi ifadenin risklerini ve zorluklarını önemli ölçüde azaltmıştır. Ancak Batı'da çok uzun zaman önce değil, bugün bile, en az ayrıcalıklı azınlıkların ve dışlanmış yoksulların çoğu için, açık siyasi eylem, siyasi eylemin büyük kısmını pek yakalayamamaktadır. Bildirilen direnişe özel bir ilgi gösterilmesi, yeni siyasi güçlerin ve taleplerin sahneye çıkmadan önce filizlendiği süreci anlamamıza da yardımcı olmayacaktır. Örneğin, 1960'larda sivil haklar hareketinin veya siyah güç hareketinin temsil ettiği açık kopuşu, siyah öğrenciler, din adamları ve cemaat mensupları arasındaki sahne arkası söylemini anlamadan nasıl anlayabiliriz? Uzun bir tarihsel bakış açısına bakıldığında, nispeten güvenli, açık siyasi muhalefet lüksünün hem nadir hem de yeni olduğu görülür. İnsanların büyük çoğunluğu vatandaş değil tebaa olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Siyasi olana dair anlayışımızı açıkça ilan edilen faaliyetle sınırlandırdığımız sürece, tabi grupların esasen siyasi bir yaşamdan yoksun olduğu veya sahip oldukları siyasi yaşamın bu istisnai popüler patlama anlarıyla sınırlı olduğu sonucuna varmaya zorlanırız. Bunu yapmak, sükunet ile isyan arasında yer alan ve tabi sınıfların siyasi ortamının iyi ya da kötü olduğu uçsuz bucaksız siyasi alanı gözden kaçırmaktır. Siyasetin görünür kıyı şeridinde odaklanmak ve ötesindeki kıtayı gözden kaçırmak demektir.²⁵ Siyasi faaliyetlere katılırken tahakkümün ve direnişin hem kamusal hem de kılık değiştirmiş biçimleri dikkate alınmalıdır.²⁶ Scott'ın araştırmasında din sıklıkla bu tür direnişin meydana geldiği sahne dışı alanlardan biridir. Onurun öne sürülmesi ve hüküm süren ideolojiye meydan okuyan ve onu reddeden alternatif bir ideolojinin formülasyonu için özerk bir toplumsal alan sunar.²⁷ Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin, hem insanların temel iyiliğini ve onurunu iddia etmesi hem de "ideolojik tahakkümün kamusal sembolizmini olumsuzlama" potansiyeli açısından böylesine dirençli, sahne dışı bir metnin unsurlarını içerdiğini öne sürüyorum. eleştiri ve direniş

--- SAYFA 184 ---

sivil ve imparatorluk kült faaliyetlerinde ve ilahi meşruiyete yönelik hegemonik iddialarda mevcuttur. Scott, bu tür örtülü direnişin bir özelliğinin de kılık değiştirme ihtiyacı olduğunu öne sürüyor.²⁸ Bu stratejik kamuflaj, John'un Gizli Vahiyi'nde çeşitli biçimlerde karşımıza çıkıyor. Öncelikle yazarlığını efsanevi bir kahraman olan havari Yuhanna'ya atfederek metin, gerçek yazarları ve okuyucuları için etkili bir anonimlik maskesi elde eder. Mesajını ilahi bir vahiy atfederek, içeriği nedeniyle kınanabilecek her türlü insan hedefini gizler. İkincisi, eserin mitsel içeriği, eleştiriyi şifreli ve parodik olan karmaşık mitsel terimlerle gizleyerek gizler.²⁹ Aslında herhangi bir yerel ya da emperyal şahsiyet ya da makamdan bahsetmediği için eleştirinin tanımlanması, izlenmesi ya da kontrol edilmesi zordur.³⁰ Son olarak, eserin sözde "ezoterizmi" başka tür bir koruyucu kılık değiştirme sağlar. Çalışmanın sonunda John'a bu şeyleri "güvenli" tutması yönündeki emir ve öğretileri hafife alan herkese lanet edilmesi, yazılı eserin dolaşabileceği çevreleri faydalı bir şekilde kısıtlamaktadır. Kısacası, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, hem biçim hem de içerik olarak, ideolojik direnişten beklenen kamufla edici özellikleri, "tahakküm altındaki ses" ile yazılmış olarak ortaya koymaktadır.³¹ İdeolojik direnişin pratik etkileri, Hristiyanlığın Roma İmparatorluğu ile olan ilişkisine daha geniş bir şekilde bakılarak örneklendirilebilir. Hristiyanlar, Romalılar hakkında, onları Şeytan'la özdeşleştirmekten (Vahiy Kitabı'nda), onları İncil'in yayılmasında Tanrı'nın aracı olarak görmeye (Luka ve Elçilerin İşleri'nde) kadar oldukça geniş bir yelpazede görüşler ifade ettiler.³² Ancak Romalılar, giderek Hristiyanları sosyal ve politik düzene yönelik bir tehdit olarak görmeye başladı ve birçoğunu ölüme gönderdi. Ve belki de tamamen sebepsiz değil. Hristiyanlar, özellikle dini kurbanlara ve festivallere katılmayı reddetmeleri ve Yunan ve Roma tanrı mitlerini eleştirmeleri nedeniyle, Roma'nın gücüne birçok bakımdan karşı çıkıyorlardı. Roma İmparatorluğu'nda kilise ve devlet yasal olarak ayrı değildi ve din, ahlakın özel alanına düşürülmemiştir.³³ Doğu Roma İmparatorluğu'nun ütöpik arzusunun, toplumsal eleştirinin ve direnişin büyük şehirlerinden herhangi birine gidin.

--- SAYFA 185 ---

ilk yüzyıllarda tapınaklar, sunaklar ve tanrı heykelleri sizi karşılardı. Şairler ve filozoflar ilham almak için tanrılara başvurdular; vatandaşlar halka açık bayramlarda ve kurbanlarda yaptıkları iyiliklerden dolayı onlara tapıyor ve onları övüyorlardı; acı çekenler şifa ve güvenlik için onlara dualar ve adaklar sundu; sihirbazlar da onlara kendi isteklerine uymalarını tavsiye ettiler. Astrologlar yıldızların ve gezegenlerin yollarını çizdiler, onların kötü etkilerine karşı muskalar sağladılar ve onların yollarından nasıl yararlanabilecekleri konusunda tavsiyelerde bulundular. Kutsal bayramların takvimine göre pazarlar kuruluyordu. Kutsal alanlar kolektif zenginliğin depoları, antik çağın "bankaları"ydı. Tanrılar, sosyal, politik ve ekonomik olanlardan kalbin en mahrem mahremiyetine kadar antik yaşamın her alanında mevcuttu. Yerel tanrılara tapınmak her vatandaşın ve tebaanın göreviydi; çünkü bunlar İmparatorluğu ve kendi şehirlerini destekleyen tanrılardı. Hristiyanların bildiği gibi, bu görevi reddetmek ihanet olarak kabul ediliyordu; dolayısıyla Hristiyanlar bu tanrıları "iblisler" ve "düşmüş melekler" olarak adlandırdıklarında, Roma devletinin efsanevi temellerine ve toplumsal düzenin dokusuna tam bir saldırıda bulunmuşlardı.³⁴ Örneğin İskenderiyeli Clement retorik bir şekilde şunu sorar: "Bu Jüpiter iyi, kehanetçi, konukseverliğin hamisi, yalvaranların koruyucusu, iyi huylu, iyilik yazarı mı?" Aksine, adaletsizdir, hukuku ve hukuku çiğneyendir, dinsizdir, insanlık dışıdır, şiddete başvurandır, baştan çıkarıcıdır, zina yapandır, aşk düşkünüdür!"³⁵ Clement oldukça sağduyulu bir şekilde imparatorun söz etmemiş, yüce Roma tanrısı için yaptığı sert sözler dışında, fakat Hristiyanlara yönelik ihanet ve dinsizlik suçlamalarının da gösterdiği gibi, Romalılar yine de meseleyi anlamışlardır. Dale Martin şunu gözlemliyor: "Kıyametçilikte, tüm insan yöneticiler kozmik ajanların vekilleridir."³⁶ Öyle görünüyor ki bunun tersi de geçerli ve sadece Hristiyan teolojisinin kıyametsel formları için geçerli değil. Justin ve Athenagoras gibi Hristiyan savunucuları dinsizlik, ateizm, ahlaksızlık, insan düşmanlığı ve ihanetle suçlanan Hristiyanları savunurken onların masumiyetlerini yüksek sesle protesto ettiler ve onların dindar, ütöpik arzu, toplumsal eleştiri ve direniş olduklarında ısrar ettiler.

--- SAYFA 186 ---

İmparatora ve tüm yönetim otoritelerine sadık zenler. Ölümlülerin ilahi olana, tebaanın da devlete borçlu olduğu itaat ve teslimiyeti tutkuyla kabul ettiler. Ama belki de çok yüksek sesle protesto ettiler? Hristiyanlar aynı zamanda, kısmen geleneksel dinin felsefi eleştirilerinden, özellikle de mitlerdeki tanrıların eylemlerinin ahlaksızlığına ilişkin küçümseyici görüşten ve tanrıların teselli edici kurbanlar gerektirdiği ve bu kurbanlardan hoşlandığı fikrinden yararlanarak tanrılara yönelik daha az doğrudan eleştiriye giriştiler.³⁷ İkinci ve üçüncü yüzyıllarda Hristiyanlar, iblisler ve düşmüş melekler gibi yanlış biçimlendirilmiş tanrılarla alay ederek ve onları kuralla karşılaştırarak bu tür aşağılamaları kendi amaçları için kullandılar ve hatta geliştirdiler. gerçek Tanrı'nın. İkinci yüzyılda yaşamış Hristiyan savunucusu Justin, Yaratılış hikayesini bu tür tanrıların gerçekten şeytanlar olduğunu göstermek için okur: Tanrı, tüm dünyayı yarattığında ve dünyevi şeyleri erkeklerle ve kadınlara tabi kıldığında, göksel unsurları meyvelerin çoğalması ve mevsimlerin değişmesi için düzenlediğinde ve onlar için ilahi yasayı emrettiğinde - bunları da insanların görmesi için yaptı - erkeklerin, kadınların ve gök altındaki şeylerin durumunu, üzerlerine atadığı meleklerle emanet etti. Ancak melekler bu düzeni bozarak kadın sevgisine kapıldılar ve cin denilen çocuklar doğurdular. Üstelik daha sonra kısmen büyümlü yazılarla, kısmen sebep oldukları korku ve cezalarla, kısmen de şehvetli tutkularla köleleştirildikten sonra ihtiyaç duydukları kurbanları, tütsüleri ve içkileri onlara sunmayı öğreterek insan ırkını kendilerine köle ettiler; ve insanların arasına cinayetleri, savaşları, zinaları, ölçsüz eylemleri ve her türlü kötülüğü ektiler. Şairler ve mitologlar da, anlattıkları erkeklerle, kadınlara, şehirlere ve uluslara bu şeyleri yapanların melekler ve onlardan doğan şeytanlar olduğunu bilmeden, bunları bizzat Tanrı'ya, O'nun soyundan olanlara ve O'nun kardeşleri olarak adlandırılanların soyuna atfediyorlar. Her bir ütöpik arzusunun, toplumsal eleştirinin ve direnişin adı ne olursa olsun.

--- SAYFA 187 ---

meleklerin kendisine ve çocuklarına verdikleri isimle adlandırdıkları. Ancak her şeyin babası olan, doğmamış olan Baba'ya bir isim verilmemiştir.³⁸ Justin burada, Yaratılış 6.1-4'te bahsedilen, hem Yahudi hem de Hristiyan eski insanlar arasında uzun süreli edebi ilgiyi ateşleyen, Tanrı'nın meleklerinin insan kızlarıyla olan ilişkisine ilişkin anlatıya atıfta bulunur.³⁹ Justin, pagan tanrıları, onları takip edenlerin sahte sapkınları olarak tanımlar. Burada Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inden aşına olduğumuz unsurları not edebiliriz: sahte tanrıların görünüşte dünyayı yönettiği, insanları sahte isimlerle aldattığı, şiddet ve şehvetli tutkular. Bu bakımdan Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin efsane yaratıcıları, diğer Hristiyanlar tarafından söylenmeyen hiçbir şeyi söylemediler. Diğer Hristiyanlar ne kadar karşı çıksa da, Yuhanna'nın Gizli Vahiy kitabını hazırlayanlar, özellikle Kurtarıcı'yı hikayelerinin kahramanı haline getirerek kendilerini Hristiyan kampına yerleştirdiler.⁴⁰ Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, kozmosa olumsuz değer vermesi nedeniyle diğer Hristiyan teolojilerinden zorunlu olarak ayırt edilemez.⁴¹ Örneğin, Yeni Ahit Vahiy Kitabı, yalnızca dünyevi yöneticilerin şiddetini ve ahlaksız zenginliğini kınamakla kalmıyor, aynı zamanda aynı zamanda dünyayı Şeytan ve onun meleklerinin kontrolü altında görüyor; bu durum ancak Mesih'in dünyayı sona erdirmek ve yeni bir yaratılış başlatmak için gelişyle düzeltilebilecek. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ni tartıştığımız diğer Hristiyan sosyal ve politik eleştirilerinden farklı kılan birkaç önemli nokta vardır. Birincisi, Musa'nın yaratıcı tanrısının gerçek İlah olmadığına, fakat ilahi ismin diğer kötü niyetli talipleri arasında sayılacak bir tür düşmüş melek olduğuna ısrar eder. Kutsal metinlerin harfi harfine okunması, Yaratılış kitabının yaratıcı tanrısının kıskanç ve intikamcı olduğunu açığa çıkarıyor. İnsanlığı iyilik ve kötülük bilgisinden uzak tutmaya çalışır; Kendisini "kıskanç bir tanrı" olarak adlandırıyor⁴² ve kendisine karşı çıkanları yok etmek için ateş, sel ve diğer şiddet içeren güçleri kullanarak düzenli olarak insanları cezalandırıyor - tıpkı Vahiy Kitabı'nın son kıyametinde İsa ve meleklerinin yaptığı gibi.⁴³ 170 ütöpik arzu, toplumsal eleştiri ve direniş.

--- SAYFA 188 ---

Yuhanna'nın Gizli Vahiyi açısından bakıldığında, böyle bir tanrı ilahi Alem'e değil, düşmüş meleklerin arasına aittir. Aynı doğrultuda, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, rakiplerinin acı çekeceği cehennem ateşinin canlı tasavvurundan yoksundur. Sahte adalet adı altında her türlü şiddetli intikamdan kaçınır ve onu çıplak kibir ve kötü niyetle ifşa eder. Mesih'e göre, acı hiçbir zaman gerçek Tanrı'nın elinden gelmez, yalnızca sahte tanrıların elinden gelir ve bu acı bile insanlar gerçek anlayışı elde ettiğinde sona erecektir. Her ne kadar Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde cehennemin ebedi bir ceza yeri olarak diğer Hristiyan tasvirlerine karşı açık bir polemik görünmese de, onu çerçeveyeleyenler bu tür cezalandırıcı ve kinci davranışların gerçek ilahiyat'a atfedilmesini kesinlikle reddederlerdi. Bunun yerine Mesih, şiddet ve aldatmacanın cahil ve gururluların stratejileri olduğunu ortaya koyuyor. Bu stratejiler tüm dünyevi gücün karakterini açığa çıkarıyor. Dünyevi iktidara yönelik bu tavizsiz kınama o kadar radikaldir ki, bazıları "Gnostisizmin" solup gittiğini ya da sadece anakronizme dönüştüğünü, çünkü onun radikal reddinin olumlu yeni bir düzeni destekleyemediğini söylemiştir.⁴⁴ Ben daha ziyade, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i gibi bir metnin fazla "uhrevi" olduğu için değil, özelemleri fazla ütöpik olduğu ve şiddet ve şiddet eleştirisinde fazla aralıksız olduğu için reddedildiğini öneririm. adaletsizlik. Aşağıdaki dünyadaki yönetici gücün bu kadar radikal ve uzlaşmaz bir portresinin, Hristiyanlığın siyasi durumundaki, İmparator Konstantin'in dördüncü yüzyılda Hristiyanlığı kabul etmesinden sonra olduğu gibi, zulüm gören mezhepten imparatorluğun lehine olan radikal değişimle bağdaşması mümkün değildir. Kilise tarihçisi Eusebius, Konstantin'in üç yıllık kutlamalarında verdiği bir konuşmada, imparatorun egemenliğini, Tanrı'nın göksel monarşisinin bir aynası olarak abartılı bir şekilde övdü.⁴⁵ Böyle bir teoloji, İsa'nın Yuhanna'nın Gizli Vahiyindeki vahiyyle asla bağdaşmazdı. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin bir diğer ayırt edici unsuru, içindeki gerçek benliğin ruhsal ve ölümsüz olduğu konusundaki ısrarıdır. Fiziksel ve psişik beden gerçek benlik değildir; ütöpik arzuyu, toplumsal eleştiriyi ve direnişi amaçlayan sahte tanrıların yaratımıdır.

--- SAYFA 189 ---

insanlığı acıya ve ölüme maruz bırakarak köleleştirmek. Neredeyse kaçınılmaz olarak bu ilke, modern bilim adamları tarafından psikolojik yabancılaşmanın ve varoluşsal umutsuzluğun bir ifadesi olarak yorumlanıyor. Ancak böyle bir okuma, metnin her türlü kötülük ve baskı karşısında manevi benliğin boyun eğmezliği konusundaki tekrarlanan ısrarını göz ardı eder. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, kişinin gerçek kimliğini içindeki ilahi Ruh'ta konumlandırarak, gerçek benliği ekonominin, yerel politikanın ve fiziksel şiddetin vahşetinin ötesine yerleştirdi. Efendi-köle, zengin-fakir, vatandaş-tebaa gibi dünya tarafından verilen kimliklerin geçerliliğini inkar ederek, siyasi düzenin yeniden müzakere edilmesini hayal etti. Dünyayı yönetenlerin gerçekten sorumlu olduğunu kabul etmeyi reddederek, zalimlerin meşru yönetim iddialarını yeniden çerçeveledi ve baltaladı. John'un anlatısının Gizli Vahiy'i böylece yalnızca psikolojik yabancılaşmanın entelektüel ifadesine değil, aynı zamanda siyasal yapıdaki güç düzenlemelerini yeniden tasavvur ederek toplumsal eleştiri siyasetine de olanak sağladı. Her "benlik" inşası bir "öteki"nin inşasını içerir. Benliği yeniden tasavvur ederken, John'un Gizli Vahiy'i, benliği öteki olarak inşa etme şeklindeki radikal konumu alır. Gerçek benlik, kökeni, özü ve kimliği başka bir yere ait olan bir tür yabancı olarak temsil edilir. Bu stratejik kimlik, merkezi güç odağını sıradan dünyadan ve onun tanrılarından aşkın ilahi Alem'e kaydırarak çağdaş siyasi iddiaları merkezden uzaklaştırmaya çalışır. Böylece dünya ve ona ait olan her şey özgün gerçekliğe marjinal hale gelir; gerçek Gerçekliğin sahte bir taklidi olarak tanımlanır. Gerçeklik (orijinal, sahici, doğru ve iyi) ruhsaldır ve gerçek benlik de öyle. Yukarıda da belirttiğim gibi, benliğin bu öteki olarak konumlandırılması genellikle varoluşsal yabancılaşmanın bir ifadesi olarak yorumlanıyor. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, güçlü manevi benliği baskın sistemin dışına yerleştirerek ona aşağı, taklit dünyanın şiddet ve adaletsiz uygulamalarına dair eleştirel bir bakış açısı kazandırır. Bununla birlikte, John'un Gizli Vahiy eleştirisi ne kadar radikal görünürse görünsün, önemli sınırları vardır. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin, ütöpik arzusunun, toplumsal eleştirinin ve direnişin gerçek anlamını tamamen "tersine çevirdiğini" söylemek basitlik olur.

--- SAYFA 190 ---

dünyaya ve onun yöneticilerine karşı topyekûn isyanı ifade eder veya ifade eder.⁴⁶ Bu tür bir karikatür, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin, Roma egemenliği altındaki Akdeniz dünyasında mevcut olan güç düzenlemelerinin altında yatan merkezi değerlere abone olduğu önemli yolları gözden geçirir. Gördüğümüz gibi, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin eleştirisinin, özellikle de eleştirdiği toplumun değerlerinin ütöpik İlahi Alem'de yeniden yazılmasında kesin sınırları vardır. Bu durumu garip, hatta beklenmedik bulmamalıyız. Dünyanın doğasını bu şekilde temsil ederken, mitin açığa çıkışı, ahlaki uygulamaya yönelik bir yönelim sunan ve manevi gelişim için bir odak sağlayan insanlık durumunun entelektüel bir haritasını çizer. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin maneviyatı, kötülüğün esas olarak alt dünyadaki adaletsiz ve kötü niyetli güç ilişkilerinin sonucu olduğu ısrarına dayanmaktadır; Bu gerçeğin farkına varmak, kurtuluşa giden yolda ruhsal formasyon sürecinde gerekli ilk adımdır. Sosyal eleştirinin maneviyatla olan bu bağlantısı, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin merkezi bir dini anlayışıdır. Kavramsal yapısı ne kadar aşkın ya da uhrevi olsa da din, toplumsal ve maddi varoluş koşullarına, adalete ve insanın refahına doğrudan ve geri dönülemez biçimde bağlıdır. Biri diğerine dikkat etmeden birine yönelmeyebilir. Mesih'in Yuhanna'nın Gizli Vahiyindeki çekiciliği, acı ve adaletsizlikten kurtulma umudunu dile getirmesinde, ruhsal mükemmellik arzusunda ve saf iyilik, adalet ve refahın tüm insanların nihai hedefi olarak tasvir edilmesinde yatmaktadır. Bu teolojinin özü adalettir. Teması umuttur. ütöpik arzu, toplumsal eleştiri ve direniş 173

--- SAYFA 191 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 192 ---**

bölüm ii @ Yorumlama Stratejileri

--- SAYFA 193 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 194 ---**

6 @ Yöntem ve Stratejiler Çağımızın ilk yüzyıllarında, beklenmedik bir grup dini vizyoner, Hristiyanlığın dini haline gelecek şeyin temellerini atıyordu. Farklı geçmişlerden ve coğrafi bölgelerden geliyorlardı. Köylüler ve peygamberler, havariler ve tüccarlar, okuma yazma bilmeyenler ve entelektüeller, köleler ve özgürler, erkekler ve kadınlar, Yahudiler ve Yahudi olmayanlar, Yunanlılar ve Romalılar, Suriyeliler ve Mısırlılar; Roma'dan Kuzey Afrika'ya kadar Doğu Akdeniz dünyasına yayılmış halde bulunabilirler. Çok çeşitli sosyal organizasyonları ve teolojik fikirleri denediler ve her biri ile inanç ve uygulamaya ilişkin temel konularda sıklıkla çatışmaya girdiler. Bu gruplar arasındaki otorite, yalnızca İsa'nın ve onun hakkındaki geleneklerin aktarılmasından değil, aynı zamanda şifa vermekten, örnek bir ahlaki yaşam sürmekten ve ikna edici vaaz ve öğretimden de kaynaklanıyordu. Tarih bize bu sözlü ve bedensel uygulamalara dair çok az iz bırakmıştır, ancak günümüze ulaşan edebi metinler, Hristiyanların hem yapıcı çabalarını hem de çatışmalarını geleneğin yorumlanması etrafında çerçevelediklerini tartışmasız bir şekilde göstermektedir. Aydınlanma ve Romantizm'in mirasçıları yeniye ve yaratıcıya çok değer verebilirler ama eskilere bu kadar değer vermezler. Otorite iddiaları, ister dünyanın yaratılışına ister geleneğin istikrarına dayansın, her zaman geçmişe başvuru şeklinde ifade edildi. Onlar için ağırlık ve otoriteye sahip olan şey, bilge ve güvenilir büyüklerin aktardığı asırlık gerçeklere sıkı sıkıya dayanıyordu. Sonuç olarak, neredeyse tüm önemli meselelere ilişkin tartışmalar, birbiriyle yarışan gelenek yorumlarına göre çerçevelendi.¹

--- SAYFA 195 ---

Her ne kadar Hristiyanlar teolojik görüşlerini mevcut gelenekten geliştiriyor olsalar da, bu geleneği kökten yeni şekillerde okuyorlardı. Hristiyan teologlar, insanların Mesih'in vahiyi karşısında gerçeği ve gerçekliği algılama biçimini yeniden tanımlamaya kolektif olarak dahil oldular. Bazıları Eski Ahit'in tamamını Mesih'in gelişyle ilgili kehanet olarak yorumladı ve Yahudileri kendi Kutsal Yazılarını yanlış anladıkları için eleştirdi. Diğerleri, Yunanlıların ve Romalıların saygın ve prestijli geleneklerinin, onları tanrılara değil şeytanlara tapmaya yönelttiğini söylüyordu. Kısacası, Hristiyan yorumbilimi, mevcut dini, sosyal ve politik düzenlemeleri destekleyen geleneğin hakim yorumlarına saldırarak statükoya tam anlamıyla meydan okuyordu. Amaç, insanları "işlerin nasıl olduğuna" dair yeni Hristiyan hayal gücünü kabul etmeye ikna etmektir. Böyle bir saldırı tartışmasız kalmadı. Birçok eski Romalı, Yunanlı ve Yahudi, bu Hristiyanların yenilikçi ve revizyonist projelerinin siyasi açıdan gayri meşru, entelektüel açıdan temelsiz ve dinsiz olduğu yönünde yanıt verdi. Yunan filozof Porphyry, Hristiyan ilahiyatçı Origen'i Yahudi Kutsal Yazılarını tahrif ettiği için eleştirdi ve şunu iddia etti: Bazıları, Yahudi yazılarının kötülüğüne dair bir açıklama bulmaktan vazgeçmek yerine, uyumsuz yorumlara başvurdular ve yazılanlarla bağdaşmayan yorumlara başvurdular; tuhaf olanı savunmak yerine kendi eserlerini övmek ve övmek istiyorlardı. Çünkü Musa'nın açıkça söylediği şeylerin bilmece olduğuyla övünüyorlar, onlara gizli gizemlerle dolu ilahi kehanetlermiş gibi davranıyorlar ve kendi gösterişli belirsizlikleriyle zihinsel muhakemeyi büyülüyorlar; ve böylece yorumlarını ortaya koydular.² Ancak bu tür entelektüel aşağılamalar ancak bu kadar ileri gitti. Romalılar, üçüncü ve dördüncü yüzyılın başlarında Hristiyan kitaplarını yakma ve liderlerini öldürme yönünde sistematik girişimlerde bulunmaya kadar varan daha doğrudan bir yol izlediler. Geleneğin kontrolüne yönelik mücadele yalnızca Hristiyan ve Hristiyan olmayan çizgisinde tanımlanmadı. Hristiyanlar 178 yöntem ve stratejide birbirlerini eleştirdiler

--- SAYFA 196 ---

Ortodoksluk adını kendileri için talep etme mücadelesi veriyorlar. Hristiyanlar arasında bu mücadele çoğunlukla Mesih'in öğretisinin Yahudi Kutsal Yazılarıyla ilgili gerçek anlamını kimin anladığı konusunda yürütülüyordu. Kendisi de Porphyry tarafından tuhaf hayal gücü nedeniyle eleştirilen Origen, Yuhanna'nın Gizli Vahiyleri gibi eserleri Kutsal Yazıları tam anlamıyla okuduğu için eleştirir: Ve "Öfkemde bir ateş yakıldı" pasajını okuduğunda; ve "Ben babaların günahlarını üçüncü ve dördüncü kuşaklara kadar çocukların üzerine yükleyen kıskanç bir Tanrıyım"; ve "Saul'u kral olarak meshettiğim için tövbe ediyorum"; ve "Ben, Tanrı, barışı ve kötülüğü yaratırım"; ve başka yerlerde, "Bir şehirde Rabbin yapmadığı hiçbir kötülük yoktur"; ve ayrıca, "Kötülükler Rab'den Yeruşalim'in kapılarına indi"; ve "Rab'den gelen kötü bir ruh Saul'u rahatsız etti"; ve bunun gibi onbinlerce pasajın, sapkın mezhep mensupları, bunların Allah'ın yazısı olduğuna inanmamaya, Yahudilerin taptığı Yaratıcı'ya ait olduğuna inanmaya cesaret edememişlerdir. Sonuç olarak, Yaratıcı kusurlu ve iyi olmadığından, Kurtarıcı'nın, yaratıcı olmadığını söyledikleri ve hakkında farklı görüşlere sahip oldukları daha mükemmel bir Tanrı'yı ilan etmek için buraya geldiğini düşünüyorlar. Daha sonra, tek doğmamış Tanrı olan Yaradan'dan bir kez uzaklaştıktan sonra, kendilerini kurgulara teslim ettiler, bazı şeylerin görüldüğü, bazılarının ise görülmediği ve bunların hepsinin zihinlerinin hayali olduğunu varsaydıkları efsanevi hipotezler oluşturdular. . . Şimdi bu saydığımız kişilerin tamamının Tanrı hakkında yanlış fikirlere sahip olmasının ve Tanrı hakkında dinsiz veya cahilce iddialarda bulunmasının nedeni, kutsal metinlerin manevi anlamıyla anlaşılmayıp, harfi harfine yorumlanmasından başka bir şey değil gibi görünüyor. (İlk İlkeler Üzerine 4.2.1-2)³ Burada Origen, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i gibi eserlerin hatalı teolojisinin Kutsal Yazıların fazlasıyla birebir yorumlanmasından kaynaklandığını ileri sürer.⁴ Ancak bu durumda Origen yalnızca kısmen doğrudur. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, Yaldabaoth'un portresini defalarca gerçek okuma yöntemlerinden ve stratejilerinden çıkarsa da 179

--- SAYFA 197 ---

Yaratılış ve diğer Kutsal Yazılar'ın yanı sıra, örneğin Yaratılış 1-3'ü İlahi Alemin bir anlatımı olarak okumak veya cennet ağaçlarını alegorik olarak yorumlamak gibi "ruhsal" yorumlama yeteneğine de sahiptir. O halde Kutsal Yazıların doğru ve yanlış yorumlanması arasındaki karşıtlık, yalnızca manevi yoruma karşı gerçek yorum meselesi değildir. Aksine, Yuhanna ve Origen'in Gizli Vahiyleri Kutsal Yazıları farklı okuyorlar çünkü farklı varsayımlarla başlıyorlar ve Mesih'in hakikatini kanıtlamak için farklı polemik stratejileri kullanıyorlar. Origen'e göre asıl kanıt, Mesih'in İbranice Kutsal Yazıları yerine getirmesidir. Bu nedenle, Mesih'in vahyinin doğruluğunu kanıtlamak için Kutsal Yazıların kendisinin güvenilir olması gerekir. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiy'ine göre, Kutsal Yazıları oluşturan, düzelten ve tamamlayan şey Mesih'in vahyidir. Mesajının doğruluğu, elçi Yuhanna'ya doğrudan vahyin güvenilirliğine dayanmaktadır. John'un anlatısının Gizli Vahiyi, oldukça prestijli geleneksel malzemelerden yapılmıştır. Kaynak seçimi keyfi olmaktan uzaktır. Geleneksel kültürün her parçasını değil, yalnızca kendi zamanında ikna açısından en yüksek değere sahip görünenleri ele aldı. Çok tanrıcılığın ayın ve mitlerini benimsemez; Epikürosçu materyalizme dayanmaz; antik çağda genel olarak küçümsenen materyalleri içermiyor. Bunun yerine yalnızca en seçkin olanı seçer. John Kenney'in belirttiği gibi, Yunan metafiziği ve teolojisi, "çalıştığımız dönemin büyük bir bölümünde, en prestijli ve kültürel olarak otoriter gelenektir ve Roma dünyasındaki çoğunluk tarafından çeşitli düzeylerde kabul edilen gelenektir."⁵ Kurtuluş ve kötü niyetli ve cehalet güçlerine karşı direniş mesajını şekillendirirken Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, kendi kültürel ortamından geniş bir yelpazedeki materyalleri benimser ve dönüştürür: İbranice Kutsal Yazılar, Yahudi kıyamet ve Yahudi kıyametiyle ilgili materyaller, bilgelik gelenekleri, Platoncu felsefe, Stoacılık, astrolojik incelemeler, Johannine edebiyatı ve daha fazlası.⁶ İsa'nın vahyinin tamamı bu materyallere yapılan göndermelerden inşa edilmiştir; onlar olmasaydı hikaye olmazdı. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin tüm mantığı, çoğu geleneğin literatürünün güvenilirmez olduğunu varsayar. Mesih'in öğretisine göre 180 yöntem ve strateji

--- SAYFA 198 ---

Platon, Musa ve Süleyman gerçek Gerçekliğin yalnızca çarpıtılmış ve kırılmış bir taklidini sunarlar. Gelenek gerçeği sunduğu iddiasındadır, ancak aldatma ve cehaletin bu kadar güçlü bir şekilde hüküm sürdüğü bir dünyada insan neyin doğru olduğunu nasıl bilebilir? Cevap elbette şudur: İlahi Alemden gelen vahiy yoluyla. Mesih'in vahiyi, hakikate dair bu kısmi bakışlardaki boşlukları doldurur, onların aldatmacalarını düzeltir ve karanlıkta yaşayanların kavradığı hakikatin belirsiz algılarını aydınlatır. Kısacası Yuhanna'nın Gizli Vahyinin en temel yorum bilgisi görevi yalanlara ve aldatmacaya karşı koymaktır. Vahyin ezoterik doğası bu perspektife aittir. Peki neden insanlar bu gerçeği daha önce görmediler, aldatıldıklarını anlamadılar? Potansiyel olarak tüm deliller elimizdedir. Ancak Mesih bize gerçeğin, ait olduğu kişiler dışında gizli kaldığını söylüyor. Gerçek gerçek bu dünyaya yabancısıdır. Karanlıkta parlayan ışıktır ama karanlık onu anlamaz. İnsanların anlayamamasının nedeni, gerçeğin anlaşılması güç olması değil, kötü niyetle kasıtlı olarak çarpıtılması veya cehaletten dolayı yanlış anlaşılmasıdır. Bu durum, İsa'nın vahiy yorumbiliminin stratejilerini şekillendirir: doğru olanı vererek yanlış olana karşı çıkmak; yanıltıcı işaretlerin gerçek anlamını ortaya koymak; ve kısmi bir anlatının boşluklarını doldurmak. Yuhanna'nın Gizli Vahiyini yazanlar, İsa'nın yaptığını söylediklerinin aynısını yaptılar. Antik çağın en prestijli entelektüel ve edebi materyallerinden oluşan geniş bir diziyi, hiçbir hikayenin tamamını içermeyen, ancak hepsi aynı anda "aynı hikayenin" parçaları olarak yorumlanan parçalar ve kısmi algılar olarak okuyorlar. Bugün gördüğümüz gibi değil, farklı zaman ve kültürlerden gelen alternatif gelenekler olarak değil, insan ırkının birikmiş bilgeliği olarak görülüyorlar. Bunları bu şekilde okumak antik çoğulculuğu müzakere etmenin bir stratejisi olarak görülebilir. Örneğin Yunan filozofu Numenius, gerçeğe ulaşma sürecini, uyumun nerede var olduğunu bulmak için tüm kadim bilgeliğin incelenmesi olarak tanımladı: yöntemler ve stratejiler.

--- SAYFA 199 ---

Bu nokta üzerinde konuşulduğunda ve bunu Platon'un tanıklıklarıyla mühürlendiğinde, geriye dönüp bunu Pisagor'un emirleriyle ilişkilendirmek ve Brahmanların, Yahudilerin, Magi'lerin ve Mısırlıların ayarladığı her şeyi, Platon'unkilerle uyum içinde oluşturulmuş kendi ayinlerini ve öğretilerini ve kurumlarını öne çıkaran iyi şöhrete sahip uluslara başvurmak gerekecektir.⁷ Mısırlılar, Magi, Brahmanlar ve Yahudiler geleneksel olanı oluştururlar. Antik bilgeliğe başvurunun (inşa edilmiş) yerleri ve önerme (görünüşte bir varsayım), Platon ve Pisagor'un da kabul etmesi gerektiği gibi, bunların hepsinin kişinin kendi (Yunan) fikirleriyle esasen uyum içinde olduğudur - çünkü gerçek tek ve üniterdir. Senkretizm burada evrensel otorite sağlamak için işliyor: en iyi insanların tümü bizimle aynı fikirde ve her zaman öyle. Böyle bir iddia elbette retoriktir; sürecin kendisi oldukça seçicidir; yalnızca "en iyi" geleneklerin belirlenmesinde değil, aynı zamanda fikir birliği örneklerinin sağlanmasında veya sentez için materyallerin seçiminde de oldukça seçicidir.⁸ İkinci ve üçüncü yüzyılların Hristiyan teologlarının tümü, Yahudi Kutsal Yazılarının, pagan uygulamalarının ve Yunan felsefesinin yalnızca İsa'nın yorumbilimsel merceği aracılığıyla doğru bir şekilde anlaşılabilirliğini iddia ediyorlardı. Onlar yalnızca Tanrı'nın yeni bir şey yaptığını değil, aynı zamanda yaratılıştaki belirlenen ve tüm insanlık tarihi boyunca sürdürülen sonsuz amacının yalnızca Mesih'te tam olarak ortaya çıktığını söylüyorlardı. Aynı şekilde Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin çerçevesini oluşturanlar da öyle. Yuhanna'nın vahyinin Gizli Vahiyini tam olarak eleştirdiği materyalden oluşturmak çelişki içeriyor gibi görünebilir, ancak aslında tüm edebiyatın inşa edilme şekli budur. Her konuşma ya da yazılı kompozisyon "zaten söylenenlerden" oluşur. Anlaşılabilir bir şey söylemek her zaman bilinen terimler ve ifadelerle konuşmayı ve bilinen düşünce kalıplarını tekrarlamayı gerektirir. Bir ifadeyi "yeni" kılan, tanıdık terimler ve temalar arasında yeni anlamlar kuran olumsal koşullar ve yenilikçi bağlantılardır. Dolayısıyla konuşmanın tek seçeneği mevcut kültürel kaynaklardan konuşmaktır. Üstelik 182 yöntem ve stratejide

--- SAYFA 200 ---

bu durumda hiçbir ifadenin ya da yazının tarafsız olması mümkün değildir, çünkü her ifade söylenen ya da yazılana göre bir konum alır; kabul eder, çürütür, düzeltir, genişletir, güçlendirir, zayıflatır veya dönüştürür. Bütün bunları Yuhanna'nın Gizli Vahyinde açıkça görebiliriz. Zamanının en iyi bilinen ve en prestijli entelektüel ve dini geleneklerinden bazılarında yararlanır, ancak aynı zamanda bu geleneklerin ne anlama geldiğine dair yeni -bazen tamamen yeni- bakış açıları sunar. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ni hazırlayanlar bu kadar farklı kaynakları tek ve makul derecede tutarlı bir hikayede nasıl bir araya getirebildiler? Ne tür stratejiler böyle bir okumayı ikna edici kıldı? Numenius'un önerdiği gibi, antik filozoflar tek bir üniter gerçeğin en iyi antik kültürlerin tümünün geleneğini kapsadığını varsaydılar. Ancak ister antik ister modern olsun, oturup Platon'un Timaeus'u, Yaratılış ya da Yuhanna İncili gibi eserleri okuyan herhangi biri, aralarında pek çok farklılık olduğunu fark edecektir. Eski okuyucular, içerdikleri bütünlüklü gerçeği kavrayabilmek için bu farklılıkları çözmeye çalışırlardı. Bu amaç için bir takım standart yaklaşımlar mevcuttu. Örneğin, farklı geleneklerin doğruluk değerini sıralayabilirler, bazı materyallere çok büyük otorite verirken diğerlerinin gerçeğin yalnızca bir kısmını içerdiğini veya tamamen yanlış olduğunu iddia edebilirler. Ancak gerçeğin hem evrensel hem de mantıksal olarak çelişkili olmadığını savundukları için gelenekteki farklılıkları uzlaştırmaya yarayan stratejileri tercih etme eğilimindeydiler. Birçoğu Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde kullanılan çeşitli uyumlaştırma yöntemleri kullandılar. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin kapsayıcı türü, Yunanca bir terim olan ve "ortaya çıkarmak, ortaya çıkmak, açığa vurmak" anlamına gelen kıyamet türüdür.⁹ Kıyametler, tıpkı burada İsa'nın Yuhanna'ya gizli vahiy sunması gibi, Tanrı'nın bir aracısı aracılığıyla gizli bilgiyle ilgili bir görüncüye verilen bir vahiy içerir. Vahiy, mevcut durumun ardındaki daha derin manevi anlamı açığa çıkarıyor ve mevcut acı ve baskı koşullarının tersine çevrilmesi için umut sunuyor. Çoğu zaman şimdiki zamanı yalnızca geçici bir gölge gibi görünen bir perspektife koyar.¹⁰ Gizli Vahiy yöntem ve stratejileri 183

--- SAYFA 201 ---

Yuhanna'nın İncili, birçok ilginç açıdan Johannine Vahiy Kitabı gibi karşılaştırılabilir erken Hristiyan eserlerinden farklıdır; gökler açıldığında, tüm yaratılış parladığında ve yer sarsıldığında Mesih'in ortaya çıkışındaki kozmik işaretler gibi bir dizi tanınabilir kıyamet motifi içerir (SRevYuhanna 3.1-2). Buna ek olarak, kıyametler sıklıkla bir dizi daha küçük genel birimleri içerir; bu durumda en önemlisi diyalogdur.¹¹ Diyalog, Yuhanna'nın Gizli Vahiyini birleştirmenin birincil yapısal yolunu sağlar. Uygulamada diyalog çerçevesi, alt türlerin ve diğer türdeki eklemelerin dahil edilmesine açıktır. Daha kapsayıcı bir tür altında daha küçük genel birimleri (inceleme, liste, ilahi vb.) ikincilleştirerek ve birleştirerek, her şey potansiyel olarak çerçeveye sığacak şekilde ayarlanabilir.¹² Yuhanna'nın, Kurtarıcı'nın cevaplama için yalnızca başka bir soru sorması gerekir. Veya bir anahtar kelime bir köprü sağlayabilir; örneğin, SRevJohn 15.28-30'da vücut parçalarından bahsedilmesi, iblislerin listesini ekleme fırsatını sağlar. Veya yeni malzemeye uyacak şekilde küçük uyarlamalar yapılabilir; örneğin, Kurtarıcı'nın kısa versiyonundaki vahyinin sonlarına doğru diyalog birinci kişiye kayar: "İlk önce bu mükemmel çağa gittim" (SRevJohn 27.1). Daha uzun versiyon, üçüncü kişiden birinci kişiye geçişten yararlanarak Pronoia monologunu etkili bir şekilde İsa'nın dudaklarına yerleştirir. Diyalog çerçevesi böylece hem türün istikrarını hem de içeriğin önemli ölçüde akışkanlığı potansiyelini ve dolayısıyla hermenötik olasılıkları sağlar. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin tüm içeriğini Mesih'ten Yuhanna'ya tek bir vahiy olarak sunmak aynı zamanda anlatıda birlik duygusu yaratır. Vahyin kapsayıcı yapısı, bir tür Her Şeyin Büyük Teorisi olarak işlev gören bir drama oluşturur: olan, olmuş ve olacak olan her şey. Gördüğümüz gibi, en yüksek Tanrı'nın doğasını, ilahi dünyanın oluşumunu, insanlığın daha sonraki yaratılışını, kurtuluşu ve her şeyin nihai sonunu kapsar. Vahiy diyalogu türüne ek olarak, John'un Gizli Vahiy'i kapsayıcı bir olay örgüsü sunuyor. Bunu "trajik komedi" olarak nitelendirebiliriz. Kahramanın başlangıçtaki mutlu durumu, trajik 184 yöntem ve stratejiyle bozulur.

--- SAYFA 202 ---

Çeşitli talihsizliklere ve acılara yol açan kusur, ancak sonunda kusur telafi edilir ve trajik kahraman orijinal mutluluğuna geri döner. Bu Sophia'nın hikayesi ama aynı zamanda her insanın hikayesi. Olay örgüsü, varoluşsal yabancılaşma trajedisine sonuçlanmadığı ve tüm çatışmaları mutlu sonla çözdüğü sürece "komiktir". Yabancılaşma yalnızca bir sahneye aittir, son çözüme değil. Bu kapsayıcı olay örgüsüne çeşitli materyalleri dahil etmek için, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin çerçevesini hazırlayanlar, "yeniden anlatma" tekniğinden bolca yararlanırlar. Timaeus'tan, Yaratılış 1-8'in ilkel dramasından, Bilgeliğin iniş ve yükselişlerinin öyküsünden ve Yuhanna İncili'nden dört ana alt olay örgüsü tespit edebiliriz. Yeniden anlatım aracılığıyla, bu farklı anlatılar, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin daha geniş kapsamlı planına uyacak şekilde uyarlanır.¹³ Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin yeniden anlatımının amacı, cahil yarı gerçekler ve açık aldatmacalarla gizlenen bu geleneklerin gerçek anlamını ortaya çıkarmaktır. Bu çeşitli materyallerin uyumlaştırılması, önemli ölçüde yorumsal emek ve ustalık gerektiriyordu. Bu çalışmanın büyük bir kısmı yeniden bağlamsallaştırma yöntemiyle başarılmıştır. Farklı bir kapsayıcı olay örgüsüne dahil edilen bu hikayeler yeni bir anlam ve önem kazanıyor. Örneğin, Yaratılış'taki Yaratılış öyküsünü iki kez yeniden anlatmak, bir kez İlahi Alem'in neslini tanımlamak ve tekrar alt dünyayı tanımlamak için, alt düzey tanrıyı gerçek Tanrı'nın sahte ve etkisiz bir taklidi olarak ortaya çıkarma etkisine sahipken aynı zamanda mükemmel derecede iyi olan Herkesin Babası ile toprağın tozundan bir insan figürü şekillendiren ve daha sonra onun ahlaki bilgiye erişimini yasaklayan alt düzey, sahte yaratıcı tanrı arasındaki uçurumu ortaya koyar. Bu şekilde, yeniden bağlamsallaştırma, iyi bilinen materyaller üzerine yeni bakış açılarını teşvik etmek için anlatı boyunca stratejik olarak işler. Bu sadece Timaeus ya da Yaratılış gibi anlatılar için değil, aynı zamanda astrolojik melothesia, Stoacı etik vb. için de geçerlidir. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde yeniden bağlamsallaştırma birincil bir yorum bilgisi tekniği olsa da, bu farklı materyalleri birleştirmek tek başına yeterli değildir. Yöntem ve stratejilerin eklenmesi de dahil olmak üzere diğer ayarlamalar kullanılır 185

--- SAYFA 203 ---

Bağlantıları ve açıklamaları uyumlu hale getirmek. Bu ayarlamaları yapmak için Yuhanna'nın Gizli Vahiyi en az üç ek teknik kullanır: anlatının detaylandırılması, alegori ve özdeşleştirme. Anlatı detaylandırması sıklıkla daha küçük genel sahnelerde kullanılır ve genellikle yeni bilgilerin eklenmesini içerir. Örneğin, Mesih, Sofya'nın tövbesine bir gönderme olarak yorumlayarak "ileri geri" (Gen 1.2) hareket etmeyi kapsamlı bir şekilde detaylandırır. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, Yaratılış Tanrısını küçümsemek için bu tekniği sıklıkla kullanır. Örneğin, Yaratılış anlatısındaki hiçbir şey böyle bir tanımlamayı desteklemese de, Yahya'ya yaratıcı tanrının biçim olarak hayvani olduğu açıkça söylenir.¹⁴ İsa birkaç kez Yaldabaoth'un cahil veya kibirli olduğunu ekler. Bu suçlamalar yalnızca metne eklenen ayrıntılar nedeniyle makul görünmektedir. Bir durumda, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, Yaldabaoth'un dudaklarına "Ben kıskanç bir Tanrı'yım ve benden başka tanrı yok" şeklindeki kışkırtıcı sözleri söyleyerek bazı paganların Yahudi ayrıcalıklarına karşı hissettikleri derin kızgınlıktan yararlanıyor ve ardından şu yorumu yaparak bu iddiayla alay ediyor: "Fakat bunu duyurarak, kendisine bakan meleklerle başka bir Tanrı'nın var olduğunu işaret etti. Çünkü eğer başka biri olmasaydı, kim olurdu?" kiskanıyor musun? (SRevJohn 14.2-4). Ya da yine Yaldabaoth'un kötü ve şehvetli doğasını doğrulamak için Havva'nın tecavüz hikayesi eklenir. Bu tür anlatı detaylandırmalarının örnekleri çalışma boyunca çoğaltılabilir. Açıkça yüce Tanrı ile yaratıcı Tanrı arasındaki uçurumu derinleştirme etkisine sahiptirler. Çerçeveyi hazırlayanlar yalnızca eserin genel perspektifiyle kolayca uyumlaştırılabilir malzemeleri dikkatli bir şekilde dahil ettiler ve birçok önemli malzemeyi anlatılarının dışında bıraktılar. Örneğin, Yahudi bilgelik literatürü sık sık Tanrı'yı fiziksel dünyayı yaratmadaki iyiliğinden ötürü över; bu bakış açısının Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inde yeri yoktur. Her ne kadar daha idareli kullanılmış olsa da bir diğer önemli teknik, anlatı öğelerine revizyonel alegorik anlamlar kazandırmayı içerir. Yani örneğin "yemek" ye emri "zevk" olarak yorumlanır; anlatıcı daha sonra şu yorumu yapar: "Onların zevkleri bir aldatmacadır ve ağaçları 186 yöntem ve stratejidir."

--- SAYFA 204 ---

haksızlık. Meyveleri tedavi edilemez bir zehirdir ve vaatleri onun için ölümdür" (SRevYuhanna 20.4-5). Alegori, ağacın meyvesinin gerçek anlamını dünya yöneticilerinin aktif aldatmacası olarak sağlar. Diğerleri Tanrı'nın insanlığa besin sağlamasının onun iyiliğini ve ihtiyatlı ilgisini gösterdiğini iddia ederken, Mesih'in vahyi Yaldabaoth'un yemeğinin ahlaki bir bozulma olduğunu ortaya çıkarır. Bu revizyonist alegorizasyon kültürel normlara meydan okumaz, ancak anlamını dramatik bir şekilde değiştirir. "Hayat ağacının meyvesini ye" emrini ilahi takdirin kültürel idealiyle değil, tutkuların zararlı etkilerine ilişkin ahlaki normlarla ilişkilendiren pasaj. Özdeşleştirme, farklı anlatıların karakterlerini birbiriyle özdeşleştirerek daha önce ilgisiz olan malzemeleri birbirine bağlayan başka bir stratejidir. Pronoia hem Yahudi bilgeliğiyle hem de Platoncu belirsiz ikili veya hazneyle bağlantılıdır. ve Platon'un tanrısı Havva, Adem'de saklı olan ve onun aydınlanması için çalışan ışığın Epinoia'sıyla özdeşleştirilir. Adem'in "Yaşayanların Annesi" dediği ölümlü Havva değil, yılan aracılığıyla konuşan ve Adem'e "mükemmelliğini hatırlasın diye" bilgi ağacından yemeyi öğreten odur (SRevYuhanna 21.30). Adem, manevi Havva, yılan ve bilgi ağacı.¹⁶ Pek çok ek örneği bulunan bu teknik, ana karakterlerini birbiriyle özdeşleştirerek farklı bölümler ve kaynak materyaller arasında benzerlikler üretir; örneğin Adem ve Şit'in göksel figürleri alt dünyadaki aynı isimlerin figürleriyle ilişkilendirilir. Daha da önemlisi, İsa ve Epinoia'nın Pronoia ile özdeşleştirilmesi. İlahi aşkınlıktan taviz vermeden, İlahi Anne-Baba'nın aşağıdaki dünyadaki işleyişini kişileştirir. Özdeşleşmenin bir başka karmaşık örneği, Yaldabaoth ve yordakçıların insanlığın yaratılışında ortaya çıkar. Bu sunum, Yaratılış 1.28'de Tanrı'nın "Yaratıcılık yöntemleri ve stratejiler yaratalım" dediği çoğulun kullanımını güzel bir şekilde açıklar.

--- SAYFA 205 ---

insanı bizim benzerliğimize ve suretimize göre yedi." Çoğul "biz" Yahudilikteki tek tanrılı vurgu için uzun süredir zorluk teşkil ediyordu. Birçoğu bunu Tanrı'ya ve meleklerine ya da yaratılışta iş başında olan Tanrı'nın Bilgeliğine bir gönderme olarak açıkladı. Yuhanna İncili çoğulu Tanrı'nın Sözü olan Mesih olarak yorumlar. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, kafa karıştırıcı bir "demokratik" coşku gösterisiyle tüm bu önerilere aynı anda başvuruyor¹⁷: İlahi Aleme ait olan her şeyin yaratılması için, çoğul, Tanrı'ya ve onun Bilgeliğine (Görünmez Ruh ve Pronoia-Barbelo) veya Tanrı'ya ve onun Mesih'ine (Autogenes) atıfta bulunur; alt dünyanın ve insanlığın yaratılmasındaki çoğul, Yaldabaoth ve onun meleklerine atıfta bulunur. Özdeşleştirmenin kullanılması zaman zaman çeşitli karakterleri düz tutmayı zorlaştırır ve çözülmemiş çelişkiler ortaya çıkar. Bu mantıksal ve anlatısal kusurlar nedeniyle, özdeşleşme yalnızca ikincil ve keyfi değil aynı zamanda kaba da görünebilir. Başlangıçtaki kafa karışıklığı, dikkatli okuyucunun oldukça şiddetli baş ağrılarına neden olabilir ve dikkatli araştırmacıyı metni düzeltmeye teşvik edebilir, ancak teknik, çeşitli geleneksel materyallere imalar sunarken, farklı edebi kaynakları ortak bir hikaye içinde birleştirmede nispeten başarılıdır. Son olarak, çeşitli edebi kaynakları bütünleştirmek için kullanılan bir diğer yorumbilimsel strateji, bunlarda bulunan kelimeleri veya temaları alıp aynı anlamı taşıyormuş gibi okumaktır. Örneğin "ışık" terimi Platon'da, Yaratılış'ta, Bilgelik literatüründe ve Yuhanna İncili'nde bulunur. Modern bilim adamları, bu terimin bu farklı yazılarda taşıdığı farklı imaları ve çağrışımları dikkatli bir şekilde ayırt edeceklerdir, ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi için ışığa yapılan tüm atıflar, İlahi Alemin parlak maddesine eşit derecede atıfta bulunur. Bu uyumlaştırma stratejisi, başka bir özdeşleşme biçimi olarak düşünülebilir. Bu tekniklerin tümü -belirli kullanımları olmasa da- antik edebiyat pratiğinde iyice yerleşmişti ve antik edebiyat külliyyatının her yerinde örnekler bulunabilir.¹⁸ Teologlar ve filozoflar, bunları nesillerdir metinlerindeki zorlukları çözmek için kullanıyorlardı. Okuyucular bu tür teknikleri tanıyacak ve bunları 188 yöntem ve strateji olarak değerlendireceklerdir.

--- SAYFA 206 ---

ortaya çıkan yorumlara ne kadar itiraz etmiş olurlarsa olsunlar istisnai olmamalıdır. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i yazıldığında, Yaratılış ve Timaeus gibi metinler yüzyıllar boyunca yorumlanıp yeniden yorumlanmıştı. Yahudi yorumcular konuşan yılanın nereden geldiği gibi zorlukları açıklamak için kapsamlı anlatı incelemeleri geliştirmişlerdi: Onun Havva'yı hamile bırakan ve kardeş katili Kabil'i yaratan düşmüş bir melek olduğunu varsaydılar. Benzer şekilde, Yunan ve Romalı filozoflar, Platon'un geniş yazı külliyyatı içindeki görünürdeki çelişkileri uzlaştırmanın yanı sıra, onun ortaya koyduğu temel şemayı detaylandırmakla ilgileniyorlardı. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin ilk versiyonlarının derlendiği MS ikinci yüzyılda, bu felsefi derin düşünceler yüksek derecede karmaşıklığa ve inceliklere ulaşmıştı. Yuhanna'nın Platon, Yaratılış ve diğer materyallere yaptığı göndermelerin Gizli Vahiy'i, temel metinlerin kendilerine aşinalığın yanı sıra, bu daha geniş yorum akışları hakkında da bir miktar bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. Bu şekilde, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin tahsis ettiği entelektüel kaynaklar, bu eserlerin önceki yorumlarının az çok derinden çökelmiş birikimlerini de beraberinde getirir. İsa'nın Yuhanna'nın Gizli Vahiy'indeki vahyi böylece, modern okuyucuların yalnızca kısmen kavrayabileceği, hermenötik stratejiler ve teknikler de dahil olmak üzere kültürel kodları harekete geçirmiş olacaktır. Eski okuyucular (bilinçli veya bilinçsiz olarak) bizim için mümkün olandan çok daha geniş bir imalar yelpazesini fark edebilir ve kullanılan edebi teknikleri daha kolay tespit edebilirlerdi.¹⁹ Modern okuyucunun Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ni amaçlarını ve stratejilerini anlayabilmesi için, bu çeşitli materyalleri ve edebi uygulamaları sıralamak ve hedef kitlenin tanınmasının beklendiği imaları belirlemek faydalıdır. Bu uygulamaların "şifresini çözerek", Yuhanna'nın anlatısının Gizli Vahiyinin mantığını daha açık hale getirmeyi umuyorum. "Mantık" derken, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin biçimsel bir sistematığa göre karakterize edildiğini kastetmiyorum; daha ziyade anlatının ne kadar anlamlı olduğunu anlamının ve muhakemesinin keyfi ya da saçma olmadığını görmenin mümkün olduğunu kast ediyorum. Belirtmek mümkün olmasa da yöntem ve stratejiler 189

--- SAYFA 207 ---

Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde yapılan olası tüm imaları tartışacağız, Platon'u, Musa'yı, Yahudi bilgelik geleneklerini ele alacağız (bunlar antik dönemde sıklıkla Süleyman'a aynı adla atfedilirdi) ve Yuhanna İncili onun temel yorumbilim yöntemlerini ve anlatı mantığının temel taslağını anlamamıza olanak tanıyacaktır. 190 yöntem ve strateji

--- SAYFA 208 ---

7 @ Platonlaştırıcı Felsefe Antik çağda hiçbir felsefi eser Platon'un diyalogu Timaeus'tan daha geniş çapta okunmamıştır.¹ Bu diyalogda bir grup arkadaş, Athena bayramını kutlamak için misafirleri Sokrates'i bir söylev şöleni ile eğlendirmeye çalışırlar. Eğlence, dünyanın kökeninin ve insanlığın bu dünyadaki yerinin anlatılmasıyla başlıyor. Görev Timaeus'a düşüyor, çünkü astronomi eğitimi onu meselenin mantıklı ve olası bir açıklamasını yapmaya en uygun kişi yapıyor. Onun söylemi antik Yunan felsefesinin en büyük popüler başarılarından biri olarak sayılabilir. Timaeus, her ne kadar dünyanın ilahi nedeni keşfedilemese de, İlahi Yaratıcı'nın dünyayı yaratırken kullandığı modeli araştırmanın mümkün olduğunu söylüyor. Timaeus, "Eğer dünya gerçekten adilse ve zanaatkâr iyiye, evreni yaratacağı bir model için onun ebedi olana bakmış olması gerektiği açıktır" diye düşünür (Tim 29a).² Bu mantığa dayanarak, üç orijinal ilke öne sürer: Tanrı, İdealar ve madde. Demiurge, dünyanın babası ve yaratıcısı, üniter prensip (Bir veya Monad) ve tüm varoluşun altında yatan sebep olan Tanrı olarak tanımlanır. Madde, çokluğun ilkesidir (Belirsiz İkili) ve yaratıcının dünyayı oluşturduğu maddedir.³ Fikirler, onun kozmosa düzen ve güzellik verdiği modeli oluşturur. Timaeus'un açıklamasının temelinde Varlık ile oluş arasındaki temel ayrım yatmaktadır. Varlık değişmez ve ebedidir, "anlaşılr ve her zaman aynı olan bir kalıptır"; sadece istihbarat yoluyla yakalanabilir

--- SAYFA 209 ---

ve sebep. İdealar Varlığa ait İlahi Gerçekliği oluşturur; var olan her şeyin bilgisinin kesin ve istikrarlı temelidirler. Aslında kişi yalnızca Varlığın gerçek bilgisine sahip olabilir. Bunun tersine, oluş "üretilmiş ve görünür bir modelin taklididir." Anlamların dünyevi dünyası oluşa aittir; dört elementten (ateş, toprak, su ve hava) oluşan görünür, elle tutulur ve somutlaşmıştır. Duyu algısı yoluyla bilinebilir ancak bu tür bilgiler yalnızca görüşe konu olabilir çünkü maddi dünya değişkendir ve sürekli akış halindedir (Tim 27d-28a). Bu şekilde Timaeus, bir şeyin nasıl bilinebileceğinin (ister kesin akılla isterse salt duyuşal görüşle olsun) onun ne tür bir şey olduğuna (İlahi Alem'e mi yoksa maddi evrene mi ait olduğuna) bağlı olduğunu savunur. Başka bir deyişle bilme (epistemoloji) ile varlığı (ontoloji) doğrudan birbirine bağlar. Timaeus'un sistemi sadece tanımlayıcı değil, aynı zamanda değerlendircidir: Varlık, oluştan daha gerçek olmakla kalmaz, aynı zamanda çok daha üstündür. Her ne kadar bu sistem temelde ikici olsa da Timaeus Varlık ve oluş alemleri arasındaki süreklilik konusunda ısrar ediyor. Yaratıcının, Varlık alemindeki ebedi İdealar'dan aldığı bir modeli kopyalayarak oluş alemini oluşturduğunu söylüyor. Tanrı dünyayı yaratırken "ebedi olana bakmış olmalı, çünkü dünya yaratılmışların en güzeli ve o, sebeplerin en hayırlısıdır." Aksini iddia etmek küfür olur. Şöyle devam eder: "Ve bu şekilde yaratılmış olan dünya, akıl ve zihin tarafından kavranan ve değişmez olanın benzerliği ile çerçevelenmiştir ve bu nedenle, eğer bu kabul edilirse, zorunlu olarak bir şeyin kopyası olması gerekir" (Tim 29a). Dolayısıyla oluşun alt alanı Varlık alanının bir kopyasıdır ve dolayısıyla ona benzer. Tanrı (Demiurgos) iyi olduğundan, dünyanın en yüksek ve en iyi olana benzemesini arzuladı. Bu nedenle Tanrı dünyayı mümkün olduğu kadar iyi, düzenli, güzel, zeki ve canlı olacak şekilde yaratmıştır. (Burada Timaeus'un yaratıcı tanrı tanımının Yaratılış'ta iyiliğin, düzenliliğin ve yaşamın kaynağı olarak Tanrı'nın tasviriyle nasıl uyumlu olduğuna dikkat edin.) Timaeus dinleyicilerine şunu söylüyor: 192 felsefeyi platonikleştirme

--- SAYFA 210 ---

Tanrı, mümkün olduğu sürece her şeyin iyi olmasını ve kötü hiçbir şeyin olmamasını arzuluyordu. Bu nedenle, görünen kürenin tamamının hareketsiz olmadığını, düzensiz ve düzensiz bir şekilde hareket ettiğini de bulduğunda, bunun her bakımdan diğerinden daha iyi olduğunu düşünerek, düzensizliği düzene soktu. Artık en iyilerin eylemleri asla en adil olanlardan başkası olamaz ve olamaz ve yaratıcı, doğası gereği görünür olan şeyler üzerinde düşünerek, bir bütün olarak ele alınan hiçbir zeki olmayan yaratığın, bir bütün olarak ele alınan akıllılardan daha adil olamayacağını ve bir kez daha, ruhtan yoksun hiçbir şeyde zekanın mevcut olamayacağını buldu. Bu nedenle evrenin çerçevesini çizirken, doğası gereği en adil ve en iyi eserin yaratıcısı olabilmek için ruhun içine zekayı, bedeninin içine de ruhu koydu. Bu açıdan bakıldığında, olasılık dilini kullanarak, dünyanın, Tanrı'nın takdiriyle gerçek anlamda ruh ve zekayla donatılan canlı bir yaratık olarak ortaya çıktığını söyleyebiliriz (Tim 30a-c). Ancak ne kadar iyi ve adil olursa olsun, kozmos yine de İlahi Gerçekliğin yalnızca bir kopyasıdır ve bu nedenle hem ontolojik hem de epistemolojik olarak onun ilahi modelinden daha aşağıdır. Timaeus'un belirttiği gibi, "Varlık oluş için ne ise, fikir için de hakikat öyledir" (Tim 29c). Timaeus aynı zamanda yaratılışın mükemmelliğini politik terimlerle, üstün olanın daha düşük olan üzerindeki adil hiyerarşik yönetimi olarak nitelendirir. Kozmosu bir beden içinde hapsolmuş bir ruh olarak tanımlıyor ve dinleyicilerine, ebedi Tanrı'nın, maddi dünyanın, "kökeni ve mükemmelliği bakımından bedenden önce ve ondan daha eski olan, bedenin tabi olacağı hükümdar ve metresi olan" ruh tarafından yönetilmesini sağladığını anlatır (Tim 34c). Dünya ruhuna maddi evrene hükmetme yetkisi vermenin adaleti, ruhun yaratılış düzenindeki kronolojik önceliğinde, akıl ve hayata sahip olması nedeniyle üstün niteliğindedir. Daha sonra gök cisimleri, zaman adı verilen "sonsuzluğun hareketli bir görüntüsü" olarak ilahi mükemmelliğin taklit edilmesiyle yaratılır. Platonlaştırıcı Felsefe 193

--- SAYFA 211 ---

Baba ve yaratıcı, hareket eden ve yaşayan yarattığı yaratığı, ebedi tanrıların yaratılmış suretini görünce sevindi ve bu sevinçle kopyayı aslına daha çok benzetmeye karar verdi ve bu ebedi yaşayan bir varlık olduğundan, evreni olabildiğince ebedi kılmaya çalıştı. . . Bu nedenle, sonsuzluğun hareketli bir imgesine sahip olmaya karar verdi ve göğü düzene soktuğunda, bu imgeyi sonsuz ama sayıya göre hareketli hale getirdi; sonsuzluk birlik içinde dururken, bu imgeye zaman diyoruz (Tim 37c-d). Böylece yıldızlar ve gezegenler sonsuzluğun maddi bir yansıması olarak ortaya çıktılar.⁴ Platon'u takip eden filozoflar, onun geride bıraktığı mirasta kafa karıştırıcı, çelişkili ya da basitçe gelişmemiş pek çok şey buldular. Sonraki yüzyıllardaki çalışmalarının çoğu, kendisinden miras kalan sorunları çözmeye yönelikti.⁵ Üstelik Platon'un, aralarında Aristoteles ve Stoacıların da bulunduğu önemli eleştirmenleri vardı ve onların eleştirileri, daha sonraki Platoncular tarafından da ele alındı. Platonculuğun antik çağdaki tarihi uzun ve karmaşıktır ve burada makul ayrıntılarla anlatılamaz. Bununla birlikte, Yuhanna'nın Gizli Vahiyini anlamak için birkaç gelişme çok önemlidir ve bunlardan dördüne kısaca değinmek gerekir: Nihai neden sorunu; yaratıcının İdealarla ilişkisi; kötülük sorunu; ve insanlığın yaratılışı. Platon, Timaeus'ta her şeyin bir nedeni olduğunu savundu (Tim 28a), ancak mantıksal olarak bu ilke, her nedenin ardındaki nedeni arayarak sonsuz bir gerilemeye yol açabilir. Bu resesif nedenselliği durdurmak için daha sonraki bazı Platoncular, birlik ilkesi olarak tek bir figürü Varlık alanının bile ötesine yükselttiler. Bu hamlenin gerekçesi Platon'un çalışmalarında bulunabilir. Daha Timaeus'tayken, "tüm bu evrenin babası ve yaratıcısının artık bunu öğrenmediğini ve onu bilsak bile onu tüm insanlara anlatmanın imkansız olacağını" öne sürdü (Tim 28c). Daha özel olarak Parmenides 137c-142a'da Platon, birden çokluğun nasıl türetilbileceği sorunu ele aldı (klasik bir sorunu ve Platonlaştırıcı felsefe).

--- SAYFA 212 ---

birçok). Eğer bir gerçekten bir ise onun hiçbir parçası olamayacağını savundu. Bu ilk varsayım radikal bir sonuca yol açtı: O halde Bir hiçbir anlamda yoktur. O halde bir "olma" ölçüsünde bile "olamaz", çünkü o zaman var olan ve var olan bir şey olacaktır. Aksine, eğer böyle bir argümana güvenebilirsek, görünen o ki Bir, ne birdir, ne de hiçtir. Ve eğer bir şey yoksa, onun herhangi bir şeye "sahip olduğunu" ya da "ondan" bir şey olduğunu söyleyemezsiniz. Dolayısıyla onun adı olamaz, konuşulamaz, onun hakkında herhangi bir bilgi, algı ve görüş olamaz. Adlandırılmaz veya ondan bahsedilmez, bir görüş veya bilgi nesnesi değildir, herhangi bir yaratık tarafından algılanmaz (Parm 141e-1421a). Aşkın İlahiyat hakkında olumlu hiçbir şeyin söylenemeyeceği konusundaki ısrar, sadece resesif nedenselliğin mantıksal sorununu çürütmekle kalmaz, aynı zamanda, O'nun var olan her şeyin kaynağı ve hükümdarı olarak onaylanmasıyla yanlış bir şekilde ima edilebilecek herhangi bir iç bölünme ipucunun ötesinde Monad'ın tam aşkınlığını da sağlar. Daha sonraki bazı Orta ve Yeni-Platoncu filozoflar, ilk ilkenin aşkınlığına artan bir vurgu yaptılar.⁶ Araçlardan biri, herhangi bir şeyin Bir'e yüklenebileceğini reddeden apofatik (negatif) teolojinin kullanılmasıydı. Örneğin Plotinus'ta "Negatif teoloji, Bir'in, onun sonuçları olarak kabul edilen diğer tüm gerçeklik türlerine asimilasyonunu önlemek için sistematik olarak uygulandı." Bu şekilde yüklemelerin, niteliklerin ve özelliklerin olumsuzlanması, "açıklayıcı gerileme" problemini çözmeye ve ilksel İlahiyat'a tamamen aşkın bir değer kazandırmaya çalıştı.⁷ Bununla birlikte, ilk ilkenin yüceltilmesi, dünya yaratıcısı olan yaratıcının rütbesinin düşürülmesi gibi zararlı bir etkiye sahipti.⁸ Bu sorun kısmen Platon'un yaratıcının İdealar ile ilişkisi hakkındaki netlik eksikliğinden kaynaklandı. Timaeus'ta İdealar, evrene düzen ve güzellik verme konusunda onları kendisinin dışında bir model olarak gören yaratıcıdan bağımsız bir varlığa sahiptir. Yaratıcı iyi olduğundan ve kullandığı model mümkün olan en iyi olduğundan, felsefeyi parçalayan felsefenin nasıl açıklanacağı sorunu ortaya çıkıyor.

--- SAYFA 213 ---

Dünyadaki düzen ve kötülük. Bazıları, iyi olan için olduğu kadar kötü olan için de Fikirlerin var olması gerektiğini ileri sürdü, ancak bu çözüm, muhtemelen kötülüğü ebedi bir ilke haline getirdiği için genel kabul görmedi.⁹ Bu konunun mantığı şöyle bir şeydi: Eğer alt dünya aşkın bir modelin kopyasıysa, o zaman aşağıdaki dünyadaki her şeyin İlahi Alem'de bir modele sahip olması gerektiği sonucuna varılabilir. Peki dünyada insanlığın başına gelen acı, ölüm ve adaletsizliğin "ideal" modeli ne olabilir? Felsefeciler acı çekmenin, ölümün ve adaletsizliğin aşkın İlahi Olan'a dayandırılabilceğini reddettiği için, sorunu çözmek için başka türde bir mantık gerekliydi. Platon'un kendisi, ebedi noetik alanla karşılaştırıldığında yaratılışın daha aşağı düzeyde olduğunu kabul etmişti. Orijinal birliğin çokluğa bölünmeden daha iyi olduğu, yaşlının gençten üstün olduğu ve modelin kopyasından üstün olduğu düşünüldüğü ölçüde, nesli bir yozlaşma süreci olarak tasarladı. Ancak Platon'un açıklamasının tamamındaki vurgu, dünyanın kusurları değil, iyiliği ve mükemmelliği üzerinedir. Mümkün olan en iyi ve en güzel evrendir. Timaeus'un yaratıcı Tanrısı, iyi bir zanaatkar olarak elinden gelenin en iyisini yapıyor ve büyük ölçüde başarılı oluyor; güzellik ve adaletle dolu düzenli bir dünya yaratıyor. Ancak bu konum kötülük sorununu genel olarak çözümsüz bırakıyor. Ancak Timaeus 48a'da Platon, daha sonraki filozoflara sorunun çözümü açısından daha verimli olduğu kanıtlanan bir öneride bulunur. Evrenin akıl ve zorunluluğun ("kader") bir birleşimi tarafından üretildiğini ve zorunluluğun "yanlış nedenin biçimi" olduğunu, şeylerin gerçekte ortaya çıkma biçimindeki değişkenliklerden ve düzensizliklerden sorumlu ilke olduğunu ileri sürer. Bu öneri Timaeus'un Varlık ve oluşa üçüncü bir ilkeyi eklemesini gerektirir. Onu "tüm nesillerin hazinesi ve bir bakıma dadısı" olarak tanımlıyor (Tim 48e-49a). Doğası gereği biçimsizdir, yalnızca her şeyi aldığı anda biçim alır: "Çünkü o, doğası gereği her şey için bir kalıp malzemesi olarak ortaya konmuştur, içeri giren figürler tarafından hareket ettirilir ve işaretlenir ve onlardan dolayı farklı görünür."

--- SAYFA 214 ---

farklı zamanlarda. Ve giren ve çıkan formlar, her zaman var olanın kopyalarıdır, muhteşem ve tarif edilmesi zor bir biçimde onlardan damgalanmıştır" (Tim 50c).¹⁰ Bu şekilde Platon, hazneyi kozmik kopyaların neden ebedi modelden farklı olduğunu açıklamak için kullanır. Daha da ileri giderek üç ilkesini bir aileye benzetir: "Üstelik kabı Anne'ye, Kaynağı Baba'ya ve ortaya çıkanı benzetmek yerinde olur. bu ikisi arasında Çocuk" (Tim 50d).¹¹ Platon haznenin maddeyle eşitlenmemesi gerektiğinde ısrar etti (Tim 51a), ancak daha sonraki bazı Platoncular yine de hazneyi (veya Belirsiz İkiliyi) maddenin kendisiyle eşitleyerek bunu yaptılar. Daha sonraki filozoflar bu konularda çeşitli pozisyonlar aldılar. Plutarch tarafından örneklenen bazıları, yaratıcının rütbesini düşürmeyi reddettiler ve bunun yerine İdeaların bütünlüğünü kendi içinde barındırdığını öne sürdü.¹² Plutarch, alt dünyadaki düzensizliği, bir tür "kendisi de bir aşamada anlaşılır alemden kopmuş kötü niyetli bir ruh" öne sürerek açıkladı.¹³ Bu ilkenin dışı olduğu tartışılabilir ve onu aşağıda Sophia ve Yaldabaoth ile ilişkili olarak ele almamız gerekecek. Bununla birlikte, diğerleri, Platon'un Tanrısının işlevlerini (hem neden hem de yapıcı olarak) ayırt etmek için atfetmişlerdir. Örneğin Numenius, birleşik bir prensibi (Yüce Tanrı, Bir veya Monad) temel neden olarak öne sürerken, yaratıcı tanrıyı ikinci sıraya indirdi. Madde (İkili) ise Üçüncü Tanrı olarak adlandırıldı: Kendi yerinde var olan Birinci Tanrı basittir ve hiçbir zaman bölünemez; bununla birlikte, İkinci ve Üçüncü Tanrılar da onun içindedir. Aslında İkili olan Madde ile temasa geçerken ona birlik verir ama Kendisi de ona bölünmüştür, çünkü Madde arzuya yatkın bir karaktere sahiptir ve akış halindedir. Yani, Akledilir ile temas halinde olmamak (ki bu, Kendine yönelmek anlamına gelir) nedeniyle, Maddeye bakıp onu düşünmekle, Platonlaştırıcı felsefeyi umursamaz hale gelir.

--- SAYFA 215 ---

Kendisinden. Ve O, duyu âlemini ele geçirir ve ona hizmet eder ve yine de Maddeye olan bu özlemin bir sonucu olarak onu kendi karakterine çeker.¹⁵ Burada maddenin kendisi, tam anlamıyla kötü olmasa da en azından düzensiz olan, ele avuca sığmaz bir prensip gibi görünmektedir; oysa İlk Tanrı, madde ile her türlü temasın üzerindedir. Numenius, İlk Tanrı'dan İyi, Bir, Baba ve Kral olarak söz eder.¹⁶ Yaratıcı olan İkinci Tanrı belirsiz bir figürdür. Akledilir olanla bağlantısını kaybedip bunun yerine maddeyi düşünmeyi tercih ederek kendisini böler; burada Sophia ve Yaldabaoth ile karşılaştırma, aşağıda göreceğimiz gibi fikir vericidir. Şimdi Yuhanna'nın yaratılış tasvirine ilişkin Gizli Vahiy'e dönersek, bu felsefi açıklamalarla hem derin bir yankılanma hem de çatışan bir uyumsuzluk gözlemleyebiliriz. Bir yandan, Platon'un Varlık ile oluş arasındaki ayrımı, İsa'nın İlahi Alem ile aşağıdaki dünya arasında tanımladığı karşıtlık çerçevesinin temelini oluşturur. Timaeus gibi, Mesih de evreni oluştururken ilahi bir model kullanan Demiurge'nin taklitçi faaliyeti aracılığıyla iki alemin birbirine bağlar. Ancak Platoncu spekülasyonda, İdealar alanı ile maddi kozmos arasındaki taklitçi uygunluk, aralarındaki sürekliliği garanti eder ve bilgi için istikrarlı bir temel oluşturur. Platon, ebedi noetik alanla karşılaştırıldığında yaratılışın aşağı düzeyde olduğunu kabul ederken, hâlâ yaratılışın iyiliği konusunda ısrar ediyor. Ortaya çıkan kusurlar Timaeus tarafından sınırlı rastlantısallığın sonuçları olarak görülüyor; Ancak Mesih için bunlar kasıtlı bir aldatmacanın ürünleridir. Alt dünya mümkün olan en iyi dünya değil, karanlığın ve acıların diyaridir. Dolayısıyla Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i büyük ölçüde Platoncu metafiziğin çerçevesine dayanırken aynı zamanda onu eleştirir, öncelikle Platon'un diyaloglarındaki aşağıdaki dünyanın aşağılığını, bölünmüşlüğü ve düzensizliğini zaten tasvir eden pasajlardan yararlanarak. Bu nedenle İsa, Platonculuğu benimserken seçicidir ve bu materyalleri nasıl kullandığı konusunda stratejiktir. Örneğin, apofatik (negatif) lan-platonlaştırıcı felsefeyi açıkça benimser.

--- SAYFA 216 ---

Monad'ın görünmez, bozulmaz, sınırlanamaz, araştırılmaz, tarif edilemez, ölçülemez vb. olduğunu söyleyerek aşkın İlahiyat ile ilgili ölçü. Ancak bu dilin Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde Platon, Orta Platoncular veya Plotinus için olduğundan farklı bir işlevi vardır. Onlara göre yüklemelerin, niteliklerin ve özelliklerin olumsuzlanması, her bir nedenin arkasında yatan kaynak ve temel için sürekli olarak bakma mantıksal problemini çözer.¹⁷ Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi için apofatik dil, İlahi Alem ile aşağıdaki dünya arasındaki uçurumu vurgulamak için katafatik (pozitif) dilin yanında hizmet eder. Kısaca eserin yukarı ve aşağı karşıtlığını, aslında karşılaştırılmazlığını vurguluyor. Akademisyenler, Yuhanna'nın negatif teolojiyi kullanmasına ilişkin Gizli Vahiy'in öncelikle teodise işlevi gördüğünü, aşkın İlahiyat'ı eksikliklerle, özellikle maddiyatla ve kötülükle herhangi bir temastan uzaklaştırarak Tanrı'nın iyiliğini ve adaletini savunmayı amaçladığını sıklıkla ileri sürmüşlerdir.¹⁸ Bununla birlikte, Clemens Scholten tarafından yapılan uzun bir çalışma, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin bu tür teodise sorununa çok az ilgi gösterdiğini göstermiştir.¹⁹ Bana göre bunun nedeni, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde aşkın İlahiyat ile aşağı dünya arasında ontolojik bir mesafe oluşturmak için olumsuz bir dil kullanılmamasıdır - her ne kadar böyle bir dil etkili bir şekilde bunu yapsa da - Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i öncelikli olarak değer atamakla ilgilenmektedir.²⁰ Benim terminolojimde, apofatik söylem Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde, örneğin Plotinus'ta olduğundan farklı bir iş yapıyor. Her şeyden önce Tanrı'yı adaletsizlik suçlamalarından korumayı değil, dünya yöneticisinin adaletsizliğini, onu gerçek İlahiyat'ın iyiliğiyle karşılaştırarak tasvir etmeyi amaçlamaktadır. Gerçek İlahiyat'ı maddi dünyadan ayırmanın çoklu düzeylerinin oluşturulması, öncelikli olarak, Yuhanna'nın tüm planının Gizli Vahiyi'nin dinamiklerini oluşturan hiyerarşi idealini ifade etme işlevi görür. İlahi Alem'deki ideal hiyerarşinin temsili olmasaydı, hiyerarşi altüst olurken aşağıdaki dünyada kötülüğün temel eleştirisi için hiçbir temel mevcut olmazdı. Üstelik Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i hiçbir zaman aşkın İlahiyat'ın herhangi bir eleştiriye karşı savunmasız olduğunu öne sürmez ve felsefenin platonikleştirilmesi fikrini de asla kabul etmez.

--- SAYFA 217 ---

gerçek İlahiyat acının ve adaletsizliğin sebebidir. Aksine, muhalif mantığın tüm amacı, suçu doğrudan Yaldabaoth ve yardakçılarının theriomorfik omuzlarına yüklemektir. Belki de bu strateji yalnızca en iyi savunmanın iyi bir saldırı olduğu durumudur, ancak eğer öyleyse Yuhanna'nın Gizli Vahiyi son derece güvenilir görünmektedir, çünkü Baba'nın faaliyetini İlahi Alem ile sınırlamak için çok az çaba harcamaktadır. "(a)pophatik söylem, Plotinus'un, Bir'in gerçekliğin yapısına geri çekilmesine izin verebilecek herhangi bir anlayışı kararlı bir şekilde reddetmesine izin verirken, bu gerçeklik ister uzay-zamansal dünyayı aşkın olsun ister kozmosta kapsansın,"²¹ Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i (özellikle BG ve III'teki kısa versiyonlar) Baba'nın, Sophia'nın alt dünyada hapsolmuş Ruhu ile ilgili endişesini vurgular; aşağıya elçiler göndererek, yukarı ve aşağı arasındaki açık uçurumu kapatarak tekrar tekrar müdahale ediyor. Her ne kadar uzun versiyondaki incelikli varyantlar, öncelikle aşkın İlahiyat'ın eylemlerini Pronoia-Barbelo'ya aktararak İlahi Olan'ın alt dünyaya sızmasını engellemeye çalışsa da, Yuhanna'nın kurtuluş mantığının Gizli Vahiyi, aşkın İlahiyat'ı aşağıdaki soyundan tamamen ayırmaya yönelik her türlü girişimi boşa çıkarır. Aşkın İlahiyat'ın iyiliğini savunmaya yönelik bu göreceli ilgi eksikliği, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin, Platon'un sisteminin değerlendirici yönünü vurgulama eğiliminde olduğunu gösterir; burada ilk olan, ikincil olandan daha iyi kabul edilir; model kopyadan daha iyidir; ve üniter ve istikrarlı olan, çeşitli ve değişken olandan daha iyidir. Platon'un düşüncesinin bu değerlendirici yönleri Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ndeki mimesis temasında açıkça görülmektedir. Gördüğümüz gibi yaratılış hikayesi yalnızca bir kopuş hikayesi değil; Mimesis ayrıca, tıpkı Platon'un taklit kavramının amaçladığı gibi, aşağıdaki dünyadaki insanlık ile yukarıdaki İlahi Alem arasında süreklilik, aslında özdeşlik kurar.²² Bununla birlikte, Platon ile Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i arasındaki bu bariz benzerlik, Hristiyan öyküsünde Platoncu felsefi temaları okumanın tehlikeleri konusunda uyarıcı bir örnek sunar. 200 platonikleştirici felsefe arasındaki mimetik benzerlik

--- SAYFA 218 ---

İlahi ve dünyevi olan, sınırlı da olsa, "ilahiliğin yapısıyla ilgili bir şeyin görünür kozmosta gözlemlenebileceğini"²³ öne sürüyor gibi görünmektedir, aslında ilahi model ile kozmos arasındaki yazışma kinayesi, Yuhanna'nın Gizli Vahyinin mantığında, diğer Platoncu eserlerde olduğundan farklı bir işleve sahiptir. Gördüğümüz gibi, Platon ve onu takip edenlerin çoğu için model ile kozmos arasındaki uygunluk istikrarlı bilginin mümkün olmasını sağlarken, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i için bu durum yalnızca aldatma ve tuzağa düşmeye yol açmaktadır; yalnızca Mesih'in açığa çıkışı değişmez Gerçeğin istikrarlı bilgisini sağlayabilir. Mesih'in vahyi, diğer birçok Platoncu ve Hristiyan için olduğu gibi, yalnızca kozmosun gözlemlenmesi yoluyla elde edilebilen İlahi Olan'ın kısmi bilgisine bir tamamlayıcı değildir; dünya yöneticilerinin aldatmacalarına ve Platon, Musa ve diğerleri tarafından ilan edilen kısmi gerçeklere yönelik bir düzelticidir. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, maddi dünyanın düzenini İlahi Alemin istikrarına dayandırmaya hiçbir şekilde ilgi göstermez; aslında Tanrı bilgisinin ancak maddi dünyanın ötesinden gelen vahiy yoluyla mümkün olabileceğini vurgulamaktadır. Bu anlamda Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, kişinin dünyanın düzeni ve güzelliği üzerine tefekkür yoluyla ebedi İdealar hakkında bilgi edinebileceği şeklindeki Platoncu düşünceyi reddeder; böyle bir anlayış, insanlığı kontrolleri altında tutmak isteyen dünya yöneticilerinin aldatmacasının bir parçasıdır. Yaldabaoth, yaratımı için bir model olarak İlahi Alem'i görse de, kendisinin bu kadar sefil bir şekilde kusurlu olduğu gerçeği, yaratımının ilahi taklitten ziyade kötü niyetli bir parodi olduğu anlamına gelir. Her ne kadar Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, ilahi Fikirlerin taklidi olarak Platoncu yaratılış kavramlarını yeniden üretse de, Yaldabaoth'un ülkesinin aşağı doğasını defalarca vurgulayan kendi karşıt mantığını takip eder. Kişinin İlahi Olan'ı nasıl tanıyabileceği ve ona benzeyebileceği sorusuna, çoğu eski filozoftan kökten farklı bir şekilde yanıt verir. İlahi Alemin gerçek bilgisi, dünyanın tefekkürü yoluyla değil, Mesih'in vahyini kabul ederek elde edilir.²⁴ Platonlaştırıcı felsefe 201

--- SAYFA 219 ---

Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, Platon'un hiyerarşik metafiziğinin değerlendirici yönüne yaptığı vurgu, İsa'nın tanrıların göksel ırkını tasvirinde bir kez daha ortaya çıkar. Platon'a göre yıldızlar ve gezegenler sonsuzluğun hareketli ve görünür bir yansıması olarak düşünülüyordu. Esas olarak ateşten yapılmış olan bu nesneler, "her şeyin en parlak ve görülmesi en güzeldir ve onları evrenin benzerliğine göre bir daire şeklinde şekillendirmiş ve yüce olanın akıllı hareketini takip etmelerini sağlamıştır" (Tim 40a). Onlar aracılığıyla ilahi takdir, iyilik ve adalet, yaratılan kozmosa yayılır. Öte yandan Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, cennetin ateşli otoritelerini insanlığı köleleştiren Kaderin yönetimiyle birleştirir. Onlar ne adil ne de zekidirler, sonuçları ne kadar zararlı olursa olsun her şeyi yalnızca kendi esaretleri altına almaya çalışan kötü niyetli varlıklardır.²⁵ Onlar aracılığıyla kötülük ve adaletsizlik yaratılışın yapısına dahil edilir. Böyle bir kavram Platon'un Timaeus'una yabancı görünse de Mansfeld, Yunan geleneğinin tanrıların insanlığı aldattığına dair hikayelerle dolu olduğuna işaret etmiş²⁶ ve Boyance, Platon'un kendisinin aşağı dünya yöneticilerine yönelik bu aşağılamayı gelecek nesil filozoflara miras bıraktığını ileri sürmüştür. Dünyayı yöneten madun tanrılara "arkonlar" veya "hükümdarlar" (Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde aşağı dünya yöneticileri için kullanılan terimin aynısı) adını veren ve onların yönetimlerini iblislerin yardımıyla uyguladıklarını söyleyen Platon'du.²⁷ Dahası, İsa bu "arkonları" insanlığın ruhlarını tutkuların gücü altına yerleştiren "genç tanrılar" ile özdeşleştiriyor gibi görünüyor.²⁸ Her şeyden önce bu rol onları suçluyor. Benzer şekilde, Yuhanna'nın, gerçekliğin hiyerarşik düzeylerine ilişkin Platoncu kavramlara başvurmasının Gizli Vahiy'i, Plotinus'un "ilahi basitliğin bir teolojisini" dile getirmesinde olduğu gibi işlev görmez; daha ziyade bir yanda ütöpik ideali, diğer yanda kaba parodiyi oluşturan bir uçurumun açılmasına yardımcı olur. İsa'nın gerçekliğin yapısını ifade etmedeki amacı, Platon'un yaptığı gibi, her şeyi, tüm gerçekliğin altında yatan ontolojik temel olan Tanrı'ya zincir halinde bağlayarak bunların birbirine bağlılığını vurgulamak değildir. Daha ziyade, ruhun alt dünyanın bağlarından kaçmasına izin verecek gerçeklik hakkındaki gerçek bilgiyi ilan etmeye çalışır; bu, platonikleştirici felsefe terimleriyle karakterize edilir.

--- SAYFA 220 ---

Dünyayı yönetenlerin kötülüğü ve gayri meşru hakimiyeti, kaderin ve cehaletin zalim gücü, ruhun tutkulara ve maddi bedene köleliği. Kurtarıcı'nın Yuhanna'ya vahyinde Platonlaştırıcı gerçeklik düzeyleri kavramının birincil yayılımı süreklilik değil kopuştur. Platon gibi Yuhanna'nın Gizli Vahiyi de kötülüğün kökeni sorusundan kaçınmaz. İlahi Alem'in tamamen iyi ve mükemmel karakteri göz önüne alındığında, alt dünya nasıl var olabilir? İnsanın acısı ve ölümü nasıl meydana gelebilir? Gördüğümüz gibi, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, kötülüğün kökenlerini Sophia ve onun soyundan gelen Yaldabaoth'un figürleriyle tespit eder. Bunlar açıkça Yahudi bilgelik literatürü ve Yaratılış'taki imgelerle rezonansa girse de (sonraki bölümlerde göreceğimiz gibi), bu figürlere yapılan önemli göndermeler Platoncu felsefe ve astrolojiyle de kesişiyor. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'ine göre, yaratılmış dünyanın sorunu yalnızca onun İlahi Alem'den aşağı olması değildir. Platon gibi İsa da, ürünün kendisini olumsuz terimlerle yorumlamadan, bir kopyanın modelinden daha aşağı olduğunu varsayabilir. Örneğin, Autogenes-Masih'in doğuşunu anlatırken şöyle diyor: "Barbelo, O'na, saf ışığa dikkatle baktı. Kendini Ona doğru çevirdi. Kutsanmış bir ışık kıvılcımı doğurdu, ancak büyüklük bakımından ona eşit değildi. Bu, Baba'dan ortaya çıkan Tek-Oğul, ilahi Autogenes'tir" (SRevJohn BG 7.1-6). Böyle bir aşağılık beklenebilir, ancak Autogenes'in doğası yine de ışıktan hafif, kutsanmış ve ilahidir. Aşağı dünyayla ilgili sorun onun sadece aşağı bir kopya olması değil, doğasının temelde muhalif ve aldatıcı olması, ilahi varlığın taklitçi taşkınlığında radikal bir kopuşun ürünü olmasıdır. Dünyanın zanaatkarı adil değil, çirkin ve hayvanidir ve ürünleri "benzer benzeri takip eder" ilkesine göre ona benzetmektedir. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, aşkın Monad ile yarı tanrısal bir yaratıcı arasında ayrım yapan ilk inceleme değildir; Bu, örneğin Numenius²⁹ tarafından dönemin felsefi spekülasyonunda zaten başarılmıştı ve Philo da Tanrı ile Platonlaştırıcı felsefe arasında ayrım yapmıştı.

--- SAYFA 221 ---

Logolar. Daha ziyade buradaki ayırt edici özellik, yaratıcının aşırı şeytanlaştırılması ve dünya yaratıcısının mimetik faaliyetinde ortaya konulan yıkıcı kopuştur.³⁰ Einar Thomassen, Yaldabaoth'un Platoncu yaratıcıdan çok farklı bir figür olduğunu belirtmiştir. Onu tanımlamak için hiçbir zaman "yarı tanrı" terimi kullanılmamakla kalmıyor, aynı zamanda "Yaldabaoth ebedi bir model üzerinde düşünmüyor; aslında o, Sammael ortak adının da ima ettiği gibi kör ve onun üzerinde var olan dünya hakkında hiçbir şey bilmiyor."³¹ Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin açıkça belirttiği gibi, Yaldabaoth "her şeyi, yok edilemez bir modelde yaratabilmek için, var olan ilk Aeon'lara benzer şekilde emretti. yok edilemez olanları görmüştü ama Annesinden aldığı güç, onda dünyanın benzerliğini taşıyordu" (SRevJohn II 13.21-24). Yaldabaoth'un alt dünyayı yaratmasının tek nedeni Sophia'nın gücüne sahip olmasıdır; kendisi de "biçimsiz ve kaotik" bir figürdür.³² Thomassen'in iddia ettiği gibi, bu portre standart Platonculuktan ciddi biçimde ayrılıyor ve ben, bunu tam olarak Yuhanna'nın Gizli Vahiy'ine özgü kaygıları dile getirmek için yaptığını öne sürüyorum. Yukarıda gördüğümüz gibi, zaten filozoflar tarafından yaratıcıya yönelik eleştiriler getiriliyordu. Numenius, Platon'un yaratıcısının eşdeğeri olan İkinci Tanrı'nın arzuya yatkın olduğunu ve karakterinin istikrarsız olduğunu öne sürdü; Maddeye duyduğu ilgi, anlaşılır modelle bağlantısını kaybetmesine neden oldu; bu, Numenius'un maddi dünyanın kusurlu karakterini açıklamak için kullandığı ciddi bir kusurdu. Numenius'un İkinci Tanrı'yı tanımlaması hem Sophia'nın hem de Yaldabaoth'un bazı yönlerine uyuyor gibi görünüyor; dünya yaratıcısının İlahi Alem ile her türlü temastan ayrılmasıyla sonuçlanan şey onun dikkate alınmayan arzusudur, yine de "duyu alemini ele geçiren" Yaldabaoth'tur. Aslında Yaldabaoth'u, Numenius'un İkinci Tanrısı'ndakine benzer şekilde Sophia'nın kendisindeki bir bölünmenin sonucu olarak düşünmek akla yatkındır. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin doğrudan Numenius'tan yararlandığını öne sürmüyorum -açık bir edebi bağlantıya dair hiçbir kanıtımız yok- ama yalnızca İsa'nın Sophia ve Yaldabaoth temsiline Platoncu bir çerçevede tamamen anlaşılabilir olmayacağını söylüyorum. Benzer şekilde 204 platonikleştirici felsefe

--- SAYFA 222 ---

Plutarch'ın İlahi Alemden kopmuş olan "kötü niyetli ruh" kavramı, aktif kötülüğü içeren, anlaşılır ve maddi alemler arasında bir kopuşu hayal etmeyi mümkün kıldı. John'un aralıksız muhalif mantığının Gizli Vahiyi, dünyanın yaratıcısı ve onun ürünlerinin bu tür olumsuz karakterizasyonu ile tutarlıdır. Birçok bilim adamı, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin, Sophia'nın soyunun eksikliklerini karakterize etmek için başka topoilere de dayandığını belirtmiştir. Örneğin, eski tıp teorisi, Yaldabaoth'u, Sophia'nın erkek eşinin rızası olmadan üretilmenin bir sonucu olarak, zayıf kadın menisinin ürünü olarak tasvir etmek için kullanılır.³³ Doktor Galen, dişilerin meni ürettiğini ancak bunun erkek tohumundan daha zayıf olduğunu savundu: "Dişi meni son derece zayıftır ve fetüs üzerinde sanatsal bir form etkileyebilecek hareket durumuna ilerleyemez."³⁴ Richard Smith, Sophia'nın kendi içinden bir benzerlik ortaya çıkarma arzusunun olduğunu öne sürer (SRevJohn). Şekil 10.2) kadın üretimine yönelik bu kadar zayıf bir girişimin örneğidir. Sonuç, onun çocuğu Yaldabaoth'un zayıf, biçimsiz ve kusurlu olmasıdır.³⁵ Ya da yine Howard Jackson, özellikle Yaldabaoth'un aslan suratlı olarak theriomorfik tasvirine odaklanmıştır. Kadim insanların aslan figürü³⁶ ile kurdukları çağrışımların etkileyici bir listesini bir araya getirmiştir: • astrolojide: Ruhların dünyaya ilk doğduğu yer olan Zodyak'taki Aslan burcunun gezegen evi³⁷; • etik ve üremede: cinsel tutku, Yaldabaoth'u şematik olarak kozmogonik bir ilke (yaratılış) olarak ateşe ve aynı zamanda maddi tutkular, kontrolsüz şehvet ve hayvanlığa³⁸ bağlayan bir ilişki; • siyasette: yönetim ve krallık; • kozmogoni ve kozmolojide: yaratılışın kozmogonik ilkesi olarak ateş; • psikolojide: ruhun üçe bölünmesi. Aslan imgesiyle yapılan bu çağrışımlar Yaldabaoth'u cinsel arzu, hayvanlarla cinsel ilişki ve zalim krallıkla ilişkilendirir. Jackson bu geleneği açıkça Platonculukla ilişkilendirir: Platonlaştırıcı felsefe 205

--- SAYFA 223 ---

Aslan cinsel arzusunun sembolüdür. . . hayvanları pejh'nin ("tutkular") metaforları olarak kullanan daha geniş bir geleneğin özel bir uygulamasından başka bir şey değildir. Bu gelenek, Platon'un Devlet'in dokuzuncu kitabında Sokrates'in insan ruhunu resmetmesine benzerliğinden kaynaklanır: ruh, ölümsüz, insan unsurunu, dürtülerin en aşağısını temsil eden çok başlı bir canavarı ve üçüncüsü, Platon'a göre insandaki canlı, saldırgan ve cesur olan her şeyin toplamı olan thumos'un potansiyel olarak kurtarılabilir tutkusu olan bir aslanı içerir. Yunan felsefi geleneği, özellikle de Poseidonios gibi Stoacılar bu Platonik metaforu canlı tuttu, ancak astrolojik dürtü altında, Gnostik mitin tutkulu, tanrıbiçimli arkonlarına kaçınılmaz olarak asimile edilmesi nedeniyle giderek daha kötümser bir şekilde yorumlandı.³⁹ Bunlar ve diğer kültürel kodlar ve edebi kinayeler, Yuhanna'nın "yarıyı şeytanlaştırması"nın Gizli Vahiyini daha da ilerletmeye çalışıyor. Bu imaları kullanırken, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin mit yaratıcıları, felsefi gelenekte halihazırda mevcut olan olasılıklardan yararlanarak bunları kendi amaçları doğrultusunda kullandılar. Platoncu geleneğin bir başka eleştirel kullanımı, dişil prensibin daha yüksek ve daha düşük tanrılara bölünmesinde görülebilir: Pronoia-Barbelo ve Sophia. Turner, bu figürlerin her ikisinin de Platon'un haznesinin özelliklerini üstlendiğini öne sürer: Seth üçlüsünün anne üyesi Barbelo'nun işlevleri, Platon'un Anne ve Oluş Hemşiresi'nin işlevlerine benzer: "Tüm"ü ve onun "Rahimini" kucaklar (John'un Apokrifonu BG 54.1-19; II 5.5 [II 5.24]), "ebedi bir alan", "ilksel bir alan" olarak hizmet eder. doğuştandır" ve kendi kendini doğuran Oğlunu doğuran ilahi "kıvılcımı" alır. Aynı şekilde diğer "Anne" figürü Sophia da, Yaldabaoth'un gücünün bir kısmını ondan aldığında "suların üzerinde" (Gen 1:2) değil, cehaletin karanlığında ileri geri hareket ederek "tedirginleştirdiği" söylendiğinde Platoncu haznenin özelliklerini üstlenir. Anne figürünün bu şekilde iki seviyeye bölünmesinin platonikleştirme felsefesinde bir analogisi vardır.

--- SAYFA 224 ---

Plutarch ve Numenius gibi bazı Orta Platoncu düşünürlerde görülen, kozmik ruhun veya logos'un daha yüksek, istikrarlı ve anlaşılır bir düzey ve daha düşük bir hareket düzeyi olarak ikiye bölünmesi.⁴⁰ Williams'ın belirttiği gibi, Pronoia-Barbelo aynı zamanda Platon'un ilahi takdir rolünü de yerine getirir. Sözde Plutarkhos'a göre, "En Yüce ve İlk İlahi İlahiyat, İlk Tanrı'nın anlayışı ve iradesidir ve her şeyin hayırseveridir; tüm ilahi şeyler, mümkün olan en iyi ve en güzel şekilde, ilkel olarak ona uygun olarak düzenlenmiştir."⁴¹ Pronoia'nın adı yalnızca "kader" veya "öngörü" anlamına gelmez, aynı zamanda Baba'nın İlk Düşüncesidir ve onun iradesine göre ortaya çıkar. O, İlahi Alemin emirlerini verir ve aşağıdaki dünyada insanlığın kurtarıcısıdır ve bu nedenle pekâlâ bir hayırsever olarak kabul edilebilir.⁴² Daha sonraki Platoncular, maddi dünyanın eksikliklerinden ve onun ilahi modelden farklılığından dişil prensibin sorumlu olduğunu savunduğu ölçüde, Sophia'nın sunumu da Platoncu bir yapıya sahiptir. Thomassen, örneğin, Yeni Pisagorcu-Platoncu geleneğin "İkili'nin Monad'dan kopmasını" tanımlamak için "cüretkarlık" (tolma) terimini kullandığını belirtir.⁴³ Bu kinaye, Sophia'nın, Ruh'un rızası veya erkek eşinin katılımı olmadan bir çocuk üretmeye cesaret etme cesaretiyle açıkça yankılanır.⁴⁴ Onun eylemi de "serbest kalma" olarak nitelendirilebilir çünkü bu, İlahi Alemdeki kopuş ve alt dünyanın kurulması. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde Sophia'nın cahil cesareti, onun eylemine benzeyen bir ürün üretir: cüretkâr derecede kibirli ve cahil Yaldabaoth. O, onun abartılı cesaretinin vücut bulmuş halidir. Yaratıcının yanılabilir karakteri, acı çeken ve ölümlü bir insanlığın yaratılmasıyla yakından bağlantılıdır. Timaeus'a göre gök cisimleri ebedi Tanrı (demiurgos) tarafından biçimlendirilmiştir ve mümkün olduğu ölçüde O'nun tanrısallığından ve mükemmelliğinden pay alırlar. Ancak yaratılan varlıkların geri kalanı onun "çocukları", sözde "genç tanrılar" tarafından yaratıldı. Amacımız açısından çok önemli olan bir pasajda (Tim 41a-42e), felsefeyi platonikleştirme 207

--- SAYFA 225 ---

Timaeus, evrenin yaratıcısının, tanrılara eşit olmasınlar diye, insanlar da dahil olmak üzere aşağı düzeydeki hayvanları yaratmamayı seçtiğinde ısrar ediyor. Daha doğrusu, evrenin evrensel olabilmesi için (ilahi bolluğu yansıtabilmesi için), onun aynı zamanda ölümlü olanı da içermesi gerektiği sonucuna vardı; dolayısıyla daha genç, yaratılmış tanrılara insanlıkta neyin ölümlü olduğunu şekillendirme görevi verildi. Timaeus 69c-d'de Timaeus bu süreci daha ayrıntılı olarak anlatır: Şimdi, ilahi olanın kendisi (demiurge) yaratıcıydı, ancak ölümlülerin yaratılışını kendi soyuna adadı. Ve onlar (genç tanrılar) onu taklit ederek ondan ruhun ölümsüz ilkesini aldılar ve bunun etrafında ölümlü bir beden oluşturmaya başladılar ve onu ruhun taşıyıcısı haline getirdiler ve bedeninin içinde, korkunç ve karşı konulamaz tutkulara - her şeyden önce kötülüğün en büyük kışkırtıcısı olan zevke - tabi olan başka bir doğaya sahip, ölümlü bir ruh inşa ettiler; sonra iyilikten alıkoyan acı; ayrıca acelecilik ve korku, iki aptal danışman, yatıştırılması zor öfke ve kolayca yoldan saptırılan umut -bunlar mantıksız duyularla ve gerekli yasalara göre cesur sevgiyle karışmış ve insanı bu şekilde şekillendirmiştir.⁴⁵ Timaeus bunların hepsinin iyilik için olduğunda ısrar eder: Bunlar, yaratılmışların en adil ve en iyisinin yaratıcısının, kendi kendine yeten ve en mükemmel olanı yaratırken kendisiyle ilişkilendirdiği, dolayısıyla o zaman zorunlu olarak var olan unsurlardır. Tanrı, işinin başarılmasında gerekli nedenleri vekil olarak kullanır, fakat kendisi de tüm yarattıklarında iyiyi tasarlar. Bu nedenle, biri ilahi, diğeri gerekli olmak üzere iki tür nedeni ayırt edebiliriz ve doğamızın izin verdiği ölçüde, kutlu yaşam açısından her şeyde ilahi olanı arayabiliriz, ancak bunlar olmadan ve onlardan izole edildiğinde, aradığımız bu daha yüksek şeylerin bizim tarafımızdan anlaşılamayacağını, kabul edilemeyeceğini veya herhangi bir şekilde paylaşamayacağını göz önünde bulundurarak, yalnızca ilahi olanın uğruna gerekli olanı arayabiliriz (Tim 68e-69a).⁴⁶ Timaeus'a göre, Tanrı'nın kendisi "insanın ölümsüz ismine layık olan, ilahi denilen ve platonikleştirici felsefe olan kısmının" tohumunu ekmek" niyetindeydi.

--- SAYFA 226 ---

adaleti takip etmek isteyenlerin yol gösterici ilkesidir" (Tim 41c). Ancak o zaman bile, Tanrı'nın bu ruhları yaratmak için kullandığı unsurlar eskisi kadar saf değildi, "ikinci ve üçüncü dereceye kadar seyretilmişti" (Tim 41d). İlahi özü öyle bir sayıda ruhlara böldü ki, her ruh bir yıldıza atandı. Cennetsel arabalarındaki bu muhteşem görüş noktasından, evrenin yaratıcısı onlara tüm kaderi gösterdi. İlk doğum Her ruhun her biri için aynı olacaktır. Ancak ne kadar iyi yaşadıklarına bağlı olarak kaderleri farklı olacaktır. Çünkü bedenlere nakledilmeleri üzerine, "zevk ve acının, aynı zamanda korku ve öfkenin ve bunlara benzer veya karşıt duyguların karıştığı" karşı konulmaz izlenimlerden kaynaklanan" ve sevgiye sahip olma yetisine sahip olacaklardır (Tim 42a-b), aksine, yıldızların "ilahi özü" yalnızca psişiktir. Kader, ruhları eşitleyici bir şey değildir, insanlık üzerinde adaletsiz bir kontrol dayatmak için acımasız bir araçtır ve maddiliğe bağlı duyum yetisi de aynı amaca hizmet eder. Pronoia, ruhu "kökünü hatırlaması" konusunda uyardığında, dünya yöneticilerinin ruhun unutulmasına neden olduğu İlahi Alem'in gerçek Ruhu'na atıfta bulunur - tam da ruhu tutkulara ve bedeni "genç" olarak. Timaeus'a göre, doğru yaşamak için ruhun bu zevk ve acı, korku ve öfke dürtülerini yenmesi gerekir. Başarılı olursa, kökenini hatırlayacak ve kendisine tahsis edilen yıldıza dönerek mutluluk içinde yaşayacaktır. Ancak başarısız olursa, yaptığı kötülöklere karşılık gelen daha küçük bir durumda yeniden doğacaktır. Korkak ve adaletsiz erkeklerden kadınlar, hafif fikirli ahmaklardan kuşlar, hiçbir zaman hidayet etmeyenlerden doğar. ruhun kafadaki tutkuları, vahşi yaya hayvanlara gelir; ilk sınıfın en anlamsız ve aptalları, en sonunda balıklar ve istiridyeler gibi su yaratıkları olarak geri dönerler. Biçim değişikliği, bilgeliğin ve çılgınlığın kaybını veya kazanımını yansıtır (Tim 92c). Prensip olarak Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i aynı fikirdedir: Ruhlar, ruhun tutkularının üstesinden gelmek için çalışmalıdır ve eğer başarısız olurlarsa, felsefeyi platonikleştirirler.

--- SAYFA 227 ---

yeniden "prangalara" ve "hapisaneye" atılırlar, bu da muhtemelen sahte ruhun üstesinden gelene kadar reenkarne olacaklarını gösterir.⁴⁷ Timaeus, yaratıcı tanrının (demiurge) bu insan ruhlarını oluşturmaya bitirip onlara kaderi gösterdiğinde, ruhlarına ve ölümlü bedenlerinin oluşumuna ihtiyaç duyulan şeyleri eklemek için onları genç tanrılara teslim ettiğini söylüyor. Dahası, genç tanrılar "onlara hükmedecek ve ölümlü hayvanı ellerinden gelen en iyi ve en bilge şekilde yönetecek ve kendi kendine yaptığı kötülöklere dışında ondan uzak tutacaktır" (Tim 42e). Gördüğümüz gibi, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i de bu konu üzerinde uzun uzun duruyor ancak Yaldabaoth'un yordakçılarının yönetimini "en iyi ve en bilge" olarak değil, kötü bir egemenlik olarak tasvir ediyor. Van den Broek'in daha önce belirttiği gibi, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i burada Platon'un Timaeus'uyla derinden yankılanıyor, ancak uyumsuzluklar da derin. Platon'un Timaeus'unda beden, benliğin dünyanın doğasına uyum içinde en yüksek amacına ulaşabilmesi için, kozmosun yapısal tamamlayıcılığı içinde bilinçli olarak biçimlendirilmiştir. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinde, bu tamamlayıcılık bunun yerine insanlığı hapsedme işlevi görür çünkü alt düzeydeki yaratıcı tanrılar, insanlığa gerçek bilgiye yönelik ruhsal arayışlarında yardım etmek için bedenin parçalarını oluşturmazlar, aksine onları kendi güçlerine bağlarlar. Timaeus, bir insanın rasyonel bir varlık olarak gerçek doğasına uygun şekilde yaşayabilmesi için zihnin onu yönetecek şekilde eğitilmesine yardımcı olmak üzere vücudun nasıl biçimlendirildiğinden uzun uzun bahseder. Gördüğümüz gibi, Timaeus'ta tüm yaratılış, aklın ve zorunluluğun ortak çalışması olarak kavramsallaştırılmıştır (Tim 47d; 68e-69a), böylece insandaki yemek için mide gibi bazı şeyler, kendileri için, bazıları da tanrısal olanın uğruna yaratılmıştır. İlki kendi içinde amaç haline geldiğinde doğanın kafası karışır. Timaeus açıkça insanın düzenini ve yaratılışını kozmosun düzenine ve yaratılışına bağlar, öyle ki ikisi yapısal olarak birbirini tamamlar. Kafanın şekli, kozmosunki gibi küreseldir, çünkü kafa "en ilahi parçamızı kapsar ve içimizdeki her şeyin efendisidir" (Tim 44d). Onun asıl doğası, bedenün üyelerini hizmetkarları olarak yönetmektir ve bu nedenle bedenün en üst kısmında yer alır. Kafanın içinde bu duyular 210 platonikleştirici felsefeye yerleştirilmiştir

--- SAYFA 228 ---

İnsanın mükemmel doğasına ulaşmasında en çok yardımcı olan şey. Bunlardan en önemlisi gözlerdir, çünkü "Tanrı, gökteki zekanın gidişatını görebilelim ve bunları kendi aklımızın onlara benzer olan, sakin olana tedirgin olana uygulayabilelim ve biz, bunları öğrenerek ve aklın doğal hakikatinden pay alarak, Tanrı'nın kesinlikle yanılmaz yollarını taklit edebilelim ve kendi kaprislerimizi düzenleyebilelim diye icat etti ve bize görme yeteneği verdi" (Tim 47b-c). Burada görünen, görünmeyen öğretmeni haline gelir; Yaratılmış olan, ruhu yaratılmamışa doğru yönlendirir. Görme yeteneğinin doğru kullanımı, ruhu doğru akıl kullanımına yönlendirir ve böylece onun kendi doğal mükemmelliğine ulaşmasına yardımcı olur. Benzer şekilde ağız da konuşma yeteneğinden dolayı başın içinde yer alır. Timaeus'un açıkladığı gibi: "Bizim çerçeveleyicilerimiz, dişleri, dili ve dudakları olan, gerekli amaçlar için giriş yolunu, en iyi amaçlar için çıkış yolunu tasarlayan, dişleri, dili ve dudakları olan ağız şimdiki gibi çerçevelediler. Çünkü içeri giren ve vücuda yiyecek veren şey gereklidir, ancak insandan çıkan ve akla hizmet eden konuşma nehri, tüm nehirlerin en güzeli ve en asilidir" (Tim 75d-e). Burada hem gereklilik (yutma) hem de zihin (konuşma kapasitesi) ağızın yerleştirilmesinde rol oynar; ikincisi iyidir, ilki kaçınılmazdır. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'ine göre, beden bu ekonomik düzenlemesi asla ilahi olanın bilgisine yol açmayacak; bu sadece insanlığın maddi dünyaya ve alt göklerin psişik tanrılarına köleleştirilmesini daha da artıracaktır. Bedenin her bir parçasının kendi doğasına ve düzenine uyacak şekilde düzenlenmesi, yalnızca insanlığı gerçek manevi doğasından uzaklaştırmaya yarar. Böylece, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, insanlığın kozmosla psişik ve fiziksel bağlarını doğrularken, bu bağlantı insanlığın gerçek doğasının bir işareti değil, aldatmanın ve tuzağa düşürülmenin en kötü türüdür.⁴⁸ Timaeus ayrıca, kozmos gibi insanın da farklı ruh türlerinden oluştuğunu ileri sürer: ölümsüz, ölümlü ve hayvan. Birincisi ilahidir ve evrenin yaratıcısından kaynaklanır. Ölümsüz yıldızlar arasında ölümsüz yaşayacak olan da bu ruhtur. Kafanın içinde yaşıyor. Diğer iki Platonlaştırıcı Felsefe 211

--- SAYFA 229 ---

gereklilik uğruna genç tanrılar tarafından ruhlar eklendi. Bu alt ikisinin en iyisi, zevke ve acıya, aceleciliğe ve korkuya, öfkeye ve umuda tabi olan ölümlü ruhtur. Bunlar irrasyonel duygu ve sevgiyle karışmıştır. Yüksek ruhu gereğinden fazla kirletmemek için bu ruhun sınırı boyundadır ve orta kısma doğru ilerler. Ölümlü ruhun akla itaat eden kısmı (cesaret, tutku ve çekişme aşkı), göbek ile boyun arasındadır, başa en yakın olanıdır. Kalp, tutkuların en iyi şekilde akıl tarafından yönlendirilebilmesi için bir bekçi görevi görmektedir. Akciğerler, tutkuyu düzenleme görevinde kalbi desteklemek için oradadır. Ruhun yiyecek ve içecek arzulayan kısmı daha aşağıda, göbeğin yakınında bulunur: (Tanrılar) bu bölgede beden yiyeceği için bir tür yemlik tasarladılar ve onu, insana zincirlenmiş ve eğer insan var olacaksa beslenmesi gereken vahşi bir hayvan gibi oraya bağladılar. Her zaman yemlikte beslenebilmesi ve mümkün olduğunca az gürültü ve rahatsızlık yaratarak ve en iyi kısmın bütünü ve bireyin iyiliği için sessizce tavsiyelerde bulunmasına izin vererek meclis odasından mümkün olduğu kadar uzak bir yerde ikamet edebilmesi için bu alt yaratıma burayı onun yerini atadılar (Tim 70d-71a). Karaciğer, zihnin "yemlik"te üretilen hayaletleri ve görüntüleri, vb. vücudun geri kalanını kontrol etmeye yönlendirilmesine yardımcı olacak şekilde yerleştirilmiştir. Her bir parça tam olarak zorunluluk ve aklın en iyi karışımını sağlayabileceği yere yerleştirilmiştir; çünkü zorunluluk insana hayatta kalması için ihtiyaç duyduğu şeyi sağlarken, akıl aşağı olanın üstün olan tarafından (beden akıl tarafından, mantıksız olan akıl tarafından, ölümlü olan ölümsüz tarafından) uygun şekilde yönetilmesini amaçlar. Böylece üçüncü tür ruh, göbek ile göbek arasına yerleştirilmiştir, çünkü "fikir, akıl veya akılla ilgisi yoktur, yalnızca zevk ve acı duyguları ve bunlara eşlik eden arzulara yer alır" (Tim 77b). Böyle bir ruh doğası gereği pasiftir ve aklın hareketlerinden yoksundur. Timaeus'a göre insan vücudunun düzenlenmesi her bölümde bir amaca yöneliktir ve insanın platonik felsefeye ulaşmasına yardımcı olacak mümkün olan en iyi düzenlemedir.

--- SAYFA 230 ---

onun ilahi sonu. Üstelik insan bedeninin her parçası evrenin aynasıdır. Solunum ve kan dolaşımı bile evrenin hareketini taklit eder (Tim 81a-b). Bedenin kendisi, insanın ruhunun ilahi kısmını beslemesine ve kendi içindeki irrasyonel olan üzerinde aklın üstünlüğünü kurma hedefine ulaşmasına yardımcı olmak için mümkün olan en geniş ölçüde işbirliği yapmak üzere tasarlanmıştır. Timaeus, insan yaşamının amacını, evrenin doğasına uygun olarak, insanın ilkel doğasına dönüşü olarak tasavvur eder: Artık eşyaya bakmanın tek bir yolu vardır, o da herkese, kendi doğal olan yiyecek ve hareketi vermektir. İçimizdeki ilahi prensibe doğal olarak benzeyen hareketler ise evrenin düşünceleri ve dönüşleridir. Her insan bunları takip etmeli ve evrenin uyumlarını ve dönüşlerini öğrenerek, doğuştan bozuk olan kafamızın yönünü düzeltmeli ve düşünen varlığı düşünceye özümsemeli, orijinal doğasını yenilemeli, böylece onları özümseyerek tanrıların hem bugün hem de gelecek için insanlığın önüne koyduğu en iyi yaşama kavuşabilmelidir (Tim 90c-d). Yahya'nın ilk insanın oluşumuna ilişkin açıklamasının Gizli Vahiy'i de ona üç parça verir: Ana-Sophia'nın ruh-nefesi, "yarı-ilahi" dünya yöneticilerinin psişik özü ve doğası duyulara ait olan madde (veya II'de maddi ruh). Her birinin doğasını ve göreceli değerini tanımlama konusunda da aynı fikirdedir. İlahi ruh ölümsüzlükten ve gerçek hayattan pay alır. Psişik öz tutkularla karakterize edilir: zevk, arzu, korku, keder ve bunların hepsi. Maddi doğa dört iblis tarafından yönetilmektedir: sıcak ve soğuk, ıslak ve kuru. Herkese hakkını vermek lazım. Manevi doğa mümkün olan her şekilde, özellikle de vahiy yoluyla beslenmelidir. Psişik doğaya direnilmeli ve eğer mümkünse, ruhu her türlü kötülükten arındırmayı amaçlayan bir etik takip edilerek tamamen aşılmalıdır. Son olarak, maddi doğanın gücü nötralize edilmeli, nihai kurtuluşa kadar maddi bedene yalnızca asgari gereksinimleri sağlanmalı ve vaftiz ve platonik felsefe uygulamalarına başvurulmalıdır.

--- SAYFA 231 ---

ruhu ve bedeni dünyayı yöneten güçlerin aktif kötülüğünden korumak için şifa büyüsü (veya şeytan çıkarma).⁴⁹ Timaeus'taki Platon gibi, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i de insan yaşamının amacının evrenin doğal durumuna geri dönüş olduğunu ileri sürer, ancak insan benliğinin en yüksek kısmı ile maddi dünyanın yaratılışı arasındaki ilişkiye nasıl değer verdikleri konusunda uzlaşmaz bir şekilde anlaşamazlar. Platon, insanlığa, kendi kendini yöneten aklın kullanılması yoluyla ölümsüz mutluluğa ulaşma kapasitesini bahsediyor gibi görünüyor. İnsanların yalnızca uygun bir eğitime ve onlara yardım etmek için iyi bir hükümete ihtiyaç duyduğunu, çünkü onların yalnızca cehalet ve akıl yürüten zihin üzerindeki tutkuların zorbalığı nedeniyle adaletsiz davrandıklarını savunuyor. Bu tür sınırlamalar bilge bir adam tarafından aşılabılır ve insan hükümetini yönetmesi gerekenler de bu tür insanlardır. Bu tür düşüncenin eğilimi, kötülüğü, hatta siyasi adaletsizliği, sosyal yapıların veya kozmosun doğasının bir sonucu olarak değil, bireysel ahlaki karakter açısından açıklamaktır. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ne göre durum çok daha vahimdir ve ilahi yardım gerektirir. Mesih, acıyı ve kötülüğü sona erdirmek için cehaletin ve tutkuların üstesinden gelmenin önemini öğretirken, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, evrenin yönetiminin yapısını kaplayan sistematik, aktif kötülükle başa çıkmak için felsefe uygulamasını yeterli görmemektedir. İnsanlığın durumu ve kurtuluş olasılığı hakkında daha yeterli bir açıklama için Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i başka bir yere bakar. Şimdi Platon'dan Musa'ya dönüyoruz. 214 platonikleştirme felsefesi

--- SAYFA 232 ---

8 @ Musa Geleneğe göre Tanrı, Yaratılış'ta bulunan yaratılış öyküsünü Sina Dağı'nda Musa'ya vahyetti. Bu anlatımda yaratılış, muazzam etkili güce sahip söz edimleri yoluyla sulu bir kaosa düzen getiren ilahi bir Varlığın ürünü olarak temsil edilir. Dünyayı önce farklı kürelere ayırır: ışıkla dolu gökler, hava ve su diyarları ve son olarak da kuru toprak bölgeleri. Bu küreler tamamlandığında, Allah onları kendilerine uygun yaratıklarla doldurur, zamanı belirler ve dünyayı bereketli hayatla doldurur: Güneş ve göklerdeki yıldızlar; havada ve suda kuşlar ve balıklar; kuru toprakta yaşayan kara hayvanları. Son olarak, yaratılışın diğer canlılarını çoğaltmak ve onlara hükmetmek için, kendi suretinde ve benzerliğinde, erkek ve dişi olarak insanlığı yaratır. Yönetim, Tanrı'nın yaratılıştaki niyetinin bir parçasıdır ve O'nun iyiliğine, yani yaratılışın uygun şekilde bakımıyla ilgilenmesine aittir. İnsanlık, yaratılışın geri kalanına adil bir şekilde hükmeder çünkü yalnızca onlar ilahi surette ve benzerlikte yaratılmıştır. Çoğalma emri, Tanrı'nın koyduğu hayat verme kuralına ilişkin insani görev için temeldir ve yaratılışın iyiliğinin bir parçasıdır. Yiyecekleri yalnızca bitki yaşamından alınmalıdır; öldürmenin ya da ölümün Tanrı'nın planı olduğuna dair hiçbir belirti yok; insan ölümü yalnızca insanın itaatsizliği yoluyla ortaya çıkar. İkinci bir yaratılış hikayesi, ilkinin hemen ardından gelir; yaratılışın düzenine ve iyiliğine değil, insanın çektiği acıların ve ölümün nedenine odaklanır. Bu, Adem ile Havva'nın hikayesidir; binlerce yıl boyunca anlatıldığı süre boyunca büyülemekten ve kışkırtmaktan vazgeçmeyen bir hikaye.¹ Tanrı, bir yaratığı topraktan şekillendirir ve

--- SAYFA 233 ---

ona yaşam nefesini üfler. İnsanı, çiftçi olsun, toprağı işleyip ürün versin diye cennet gibi bir bahçeye yerleştirir. Anlatıda gerilim iki noktada yüzeye çıkıyor. Birincisi, Tanrı hiçbir açıklama yapmadan ilk insana iyiyi ve kötüyü bilme ağacının meyvesini yememesini emrediyor ve yemesi halinde onu ölümle tehdit ediyor. İkinci olarak Allah, insanın yalnız olduğunu ve hayvanlar arasında uygun bir arkadaş aradığını ancak başarısız olduğunu belirtmektedir. Sonunda insanı derin bir uykuya sokar ve kadını etinden, kemiğinden çıkarır. İnsanlık ancak şimdi cinsel kimlik açısından tanımlanıyor: "İşşah'tan (erkek) çıkarıldığı için ona işşah (dişi) denilecek" (Yaratılış 2:23b). Cinsel birliktelik tek başına insanın arkadaşlığa duyduğu derin ihtiyacı karşılar ve bunu hiç utanmadan yapar. Bu "aşk hikayesi ters gider", insanlar vahşi yılanın kurnazlığıyla karşı karşıya kaldıklarında, kadına kendisinin ve Adem'in ağacın meyvesini yerse ölmeyeceğini söyleyen vahşi yılanın kurnazlığıyla karşı karşıya kalırlar. Aslında meyvesi, onları "iyiyi ve kötüyü bilen Tanrı gibi" kılacak ahlaki bir bilgelik kazandırabildiği ölçüde arzu edilir. Kadın, meyvenin yenilebilir olduğunu, ağacın güzel olduğunu ve bilgeliğin arzu edilen bir iyilik olduğunu belirterek yılanın sözlerini tartar. O da yer ve birazını da adama verir. Bu eylem neden bu kadar yanlış? Elbette ahlâk bilgisine ulaşmayı istemek ayıplanacak bir şey değildir. Peki ya "Tanrı gibi olma" arzusu? Elbette ki bu dürtüde bir hata yok; çünkü eski ahlâkçılar genel olarak tüm ahlaki çabaların amacının mümkün olduğu kadar Tanrı gibi olmak olduğunu düşünüyorlardı.² Hayır, sorun kibirde, uygun sınırları aşmada, insan arzusunu ilahi emrin önüne koymada yatıyor. Meyveyi yemek, siyasi yönetim düzeninde çok önemli bir kırılmaya yol açar: Yaratılanların yaratıcılarına karşı itaatsizliği. Görünüşe göre bağımsız ahlaki bilgiye ihtiyaç yok; Tanrı'nın kurallarına itaat, ahlaki düzeni sağlamak için yeterlidir. Daha doğrusu, Adem ile Havva'nın eylemi, onların tam da Tanrı'nın iradesine aykırı davrandıkları için ahlâk bilgisinden yoksun olduklarını kanıtlar; hatalarını ancak yemek yedikten sonra anlarlar. Onlar aslında kendi itaatsizlik eylemleriyle iyilik ve kötülük bilgisini ürettiler. 216 Musa

--- SAYFA 234 ---

Küçük yemeklerinin sonuçları iyi biliniyor. Tanrı, uyumun hüküm sürdüğü yerlere, yani hayvanlarla insanlar arasına, erkekle kadın arasına, insanlıkla toprak arasına düşmanlık yerleştirerek yaratılışı lanetler. Son darbe, insanların Hayat Ağacı'na erişimini kapatarak ve Adem ile Havva'yı Cennet Bahçesi'nden atarak ölümün tesis edilmesidir. Tanrı'nın hayat veren yönetimine muhalefet, insanlık tarihine neredeyse anında cinayetin en acı biçimiyle girer: Habil'in Kabil tarafından öldürülmesiyle kardeş katliamı. Durum kötüleşmeye devam ediyor ve Tanrı'nın gök kubbeyi çökerterek ve kuru toprağı sular altında bırakarak yaratılış sırasını tersine çevirmesiyle sonuçlanıyor. Yalnızca Nuh, ailesi ve seçilmiş sayıda hayvan hayatta kalır. Sonraki tarih, tekrar tekrar tekrarlanan bu döngüye yakalanır: İnsanın günahını adil ceza, tövbeyi ise hak edilmemiş ilahi merhamet izler. İnsanlığın durumu budur: Acı ve adaletsizlik, yaratıcıları olan Tanrı'nın doğru yönetimine karşı devam eden insan direnişi ve muhalefet nedeniyle ortaya çıkar. Hayat ancak Allah'ın sonsuz merhameti ve adaletiyle devam eder. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi ile Yaratılış arasındaki farklılıklar, özellikle de yaratıcı Tanrı'nın değerlendirilmesinde açıktır ve çoğunlukla Yuhanna'nın açıklamasının Kutsal Vahiy'in, Tanrı'nın yaratılıştaki iyiliğine dair İncil'deki tasvirinin dinsiz bir "tersine çevrilmesi" olarak tasvir edilmesiyle sıklıkla dile getirilmiştir.³ İki açıklama arasındaki benzerlikler belki de daha incelikli, en azından rahatsız edici hassasiyetler için, ancak bunlar temeldir. Hem Yaratılış hem de Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, kötülüğün kökenlerinin, gerçek Tanrı'nın bilgisine ve iradesine aykırı eylemde yattığını anlıyor. Her ikisi de bağımsız kadın düşünce ve eylemini kopuşun nedeni olarak gösteriyor. Her ne kadar Yaratılış kaydı erkeğin kadın üzerindeki egemenliğinin yalnızca insanın itaatsizliğinin bir sonucu olarak ortaya çıktığını anlarsa da, Roma dönemindeki Hristiyan tercümanlar Havva'nın hareketini genellikle erkeğin kadın üzerindeki "doğal" hiyerarşik düzeninin tersine çevrilmesi olarak anladılar.⁴ Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inde bu okumaya BG'de Havva ile ilgili olarak itiraz edilir, ancak tüm versiyonlar Sophia'nın eylemini uygun düzenin bozulması olarak temsil etme konusunda hemfikirdir. Sophia, babasının veya erkek partnerinin rızası olmadan hareket ediyor. Hiyerarşik cinsiyet düzeninin sınırlarını aşarak evrenlerde bir kopuşa yol açıyor.

--- SAYFA 235 ---

tüm canlılar arasında olduğu gibi. Uygun düzenin bu tersine çevrilmesi aynı zamanda insanın hayvan üzerindeki doğal egemenliğinin de tersine çevrilmesinde şekillenir. Yaratılış'ta bu tema, yılanın Havva ve Adem'e yaptığı kurnaz konuşmada görülür; Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde, insanlığı yönetmek için aldatmayı kullanan teryomorfik yarı tanrıların resminde görülür. Hem Yaratılış hem de Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, dişinin eylemini gerçek Tanrı ile insanlık arasındaki kopuşun nedeni olarak anlıyor. Yalnızca kopmanın yeri farklıdır ve tüm farkı yaratan da budur. Yaratılış'a göre kopuş, insanın yaratıcıya itaatsizliğinde yatmaktadır; Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inde bu iki kez tasvir edilir; ilk olarak Sophia'nın cesur bağımsızlığı ve ardından dünya yaratıcısının aşkın İlahiyat'a itaatsizliği, Sophia'nın inatçı ve cahil davranışının aşırı bir sonucunu oluşturan bir itaatsizlik. İnsanların Yaratılış kitabında ve Yaldabaoth'un Yuhanna'nın Gizli Vahiyindeki her iki itaatsizlik eylemi de (sahte) tanrılar olma arzusundan kaynaklanmaktadır. Yaratılış'ta bu kibir, yılanın şu vaadiyle açıkça ortaya çıkar: "Siz (çoğul) iyiyi ve kötüyü bilerek Tanrı gibi olacaksınız." Bu noktada Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, dikkati Sophia'nın yaratıcı tanrı Yaldabaoth'a odaklanma motivasyonundan uzaklaştırır. Kendisinin tek tanrı olduğunu iddia ederek kibirli bir itaatsizlik içinde hareket eden insanlık değil kendisidir. Gördüğümüz gibi, Sophia'nın yaramaz soyunun daha sonraki yaratma ve tahakküm eylemleri, kendisini Tanrı olarak gösterme yönündeki yanlış ve kusurlu girişimlerden başka bir şey değildir. Bu karşılaştırmaların gösterdiği şey, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin mit yaratıcılarının dindarlığı ya da dinsizliği değil (bu yargı normatif bir konumsallığa bağlıdır), ortak temaların ve mantığın stratejik konuşlandırılmasındaki farklılıklardır. Philo'dan Augustinus'a kadar, MS ilk yüzyıllardaki Yaratılış kitabının çoğu yorumcusu, Havva ve Adem'in beslenme seçimini, Tanrı'nın insanlık üzerindeki, erkeğin kadın üzerindeki, insanın hayvan üzerindeki egemenliğinin (Adem'in hayvanlara isim vermesiyle ortaya çıkan ve Havva'nın yılanı itaat etmesiyle tersine dönen) uygun hiyerarşik düzeninin tersine çevrilmesini örnekleyen bir günah olarak okuma konusunda hemfikirdi. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinde durum böyle değildir; orada Bilgi Ağacından yemek aydınlanma getirir. Tersine çevrilme 218 Musa

--- SAYFA 236 ---

Gerçek İlahiyat'ın uygun hiyerarşik kuralının varlığı Havva ve Adem'de değil, bizzat İlahi Alem'in kenarlarında, Sophia ve onun soyunun Tanrı gibi olma irade ve arzusunda meydana gelir. Kozmik karanlığın diyarı olan alt dünya, İlahi Işık Alemi örnek alınarak şekillendirilmiştir, ancak kozmik alemin, Sophia'nın erkek partneri olmadan yaratma arzusuyla yetim kalan, babasız bir dünya olduğu gerçeği onun kusurunu zaten açığa çıkarmıştır. İlahi düzendeki bu kopuşun insan sorumluluğundan İlahi Alem'in sınırlarına taşınması ciddi sonuçlar doğurmaktadır. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'ine göre, insanların acısı ve ölümü, insanın itaatsizliğinden kaynaklanmaz ve bu nedenle, dini otoriteye itaat etiğine bağlılık yoluyla bunların üstesinden gelinemez. Augustinus'un, Hristiyan tahayyülüne bin yılı aşkın bir süredir hakim olan Yaratılış yorumunun aksine, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, acı çekmenin ve ölümün insan karakterindeki ahlaki bir kusurdan kaynaklanmadığını savunur. Daha ziyade günah -ontolojik ve epistemolojik olarak Tanrı'dan yabancılaşma- ilahi dünyadaki kopuşun sonucudur ve insanın sahte bir tanrıya ve onun yordakçılara boyun eğmesine yol açar. Bu sahte tanrılar kötü niyetle sahtecilik ve aldatma yoluyla insanlığı aldatmaya çalışırlar: ruhsal yaşam yerine cinsel üreme; manevi beslenme yerine lezzetli yiyecekler; adalet yerine hukuk; hakikat yerine dünyevi bilgi; manevi bütünlük yerine maddi başarı. Gördüğümüz gibi, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inde acının ve ölümün üstesinden gelmek, yalnızca insanlığın gerçek durumunun açığa vurulması, tutkulara hakim olunmasını sağlayan ilgisizlik etiğinin geliştirilmesi ve vaftiz yoluyla kötülüğün gücünden korunma yoluyla başarılabilir. İnsani durumun kökeninde Tanrı gibi olma yönündeki kasıtlı arzu vardır, ancak bunun nedeni Tanrı'ya karşıtlıktan çok cehalettir. Bu arzu İlahi Alemden kaynaklandığı için insanlık kendi acı çekme durumundan sorumlu değildir. İnsanların yargıya değil, kurtuluşa ihtiyacı var. Günah onların değil ama sonuçlarındır. Ancak insanlar da günah işleyerek Sophia'nın hatasına ortak oldukları ölçüde sorumludurlar. Kurtulmak için her türlü kötülüğü reddedip Allah'a yönelmek, hakikati öğrenmek ve her türlü günahattan arınmak gerekir. İnsan seçimi ve Musa 219

--- SAYFA 237 ---

Ahlaki çaba, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ndeki Mesih'in öğretisinde eksik değildir ve yine de acı çekmenin ve ölümün sorumluluğu, Adem ve Havva'ya değil, Sophia ve Yaldabaoth'a aittir. Nasıl oluyor da Yuhanna'nın Gizli Vahiyi Yaratılış'ı bu şekilde okuyabiliyor? Böyle bir okumayı oluşturmak veya onu makul kılmak için hangi önvarsayımlara sahip olmak gerekir? Cevaplardan biri, Yuhanna'nın okumasının Gizli Vahiy'inin, Yahudilerin ve Hristiyanların genel olarak mücadele ettiği belirli sorunları çözdüğüdür; özellikle de günün serinliğinde bahçede yürüyen (tek tanrılı Tanrı'nın giderek aşkınlaşan kavramları karşısında), Adem ve Havva'ya nerede olduklarını sormak zorunda kalan (sanki her şeyi bilen bir Tanrı bilmiyormuş gibi), bir parça meyve yediği için tüm insanları ölüme mahkum eden antropomorfik bir tanrının portresi. Tanrı'nın adaletini iddia eden) ve Kendisini kıskançlık ve gazap tutkularıyla dolu olarak tanımlayan (bu tür tutkuların genellikle cehalet ve bedensel dürtülere bağlı olduğu düşünüldüğünde).⁵ Ancak bu sorunları çözerken, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi çok az kişinin hoşuna giden radikal bir çözüm sundu. Yaratıcı Tanrı'nın cahil ve kötü olduğunu öne sürmek sorunları çözdü, ancak Kutsal Yazılara ilahi gerçek olarak bakan ve yaşamlarını onun öğretilerine göre modellemeye çalışanlara çok az rahatlık sağladı. Böyle bir çözüm kime mantıklı gelebilir? Yirminci yüzyılın önde gelen Gnostisizm bilim adamlarından biri olan Hans Jonas, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi gibi bir miti ayırt edici kılan şeyin, belirli bir benlik ve dünya deneyiminin, insanlığın varoluşsal yabancılaşma ve nihilizm durumunu yansıtan bir tür ruh hali ve dünya görüşünün dile getirilmesi olduğunu savundu.⁶ Bunların, eski toplumsal kurumların çöküşünün neden olduğu tarihsel bir krizin sonucu olduğunu düşünüyordu. Gnostisizmin içeriği ve ruh hali, dünyanın gerçekte deneyimlendiği şekliyle⁷ bir ifadesiydi ve bu haliyle, o belirli zaman ve mekanın belirli tarihsel koşullarını ifade ediyordu. Böylece Yahya'nın Yaratılış'taki sorunlara radikal çözümüne ilişkin Gizli Vahiy, insanların yaşamakta olduğu "gerçek yaşam koşullarına" karşılık geliyordu.⁸ Bu görüşler bize çok önemli iki ipucu sunuyor: 220 Musa'nın Gizli Vahiy'i.

--- SAYFA 238 ---

Yuhanna'nın Yaratılış yorumu bazı insanlar için makul ve ikna ediciydi çünkü Yaratılış kitabını okurken karşılaştıkları zorluklara çözümler sunuyordu ve onların psikolojik ve maddi durumlarıyla uyumluydu. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin, yabancılaşma ve nihilizmden ziyade sosyal adalet ve ilahi kurtuluşa yönelik ütopya taahhütlere dair daha fazla kanıt sunduğunu belirterek bu içgörülerini genişletebiliriz; yani metin yalnızca sosyo-politik, ekonomik ve psikolojik koşulları yansıtmaz, aynı zamanda onlara yönelik tutumları da şekillendirir. Adaletsiz bir dünyada çaresiz insanlara etik yönelim ve umut sunar. Aynı zamanda Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin Yaratılış'taki belirli akademik zorlukları çözmekle kalmadığı, aynı zamanda Tanrı'nın gerçekliğini ve insanlık durumunun hakikatini de belirlediği bir gerçektir. Bunu, aynı hikayenin parçası olarak çeşitli eski gelenekleri okuyarak yaptı. Gördüğümüz gibi Platon'un İlâhi Olan portresi geniş çapta kabul görmüş ve çok değer verilmişti, ancak onun kötülük anlayışı genellikle yetersiz görülüyordu. Öte yandan Yaratılış, antropomorfik ve sınırlayıcı Tanrı portresindeki sorunlara rağmen, insanın acı çekmesinin ve ölümünün kökenine dair çok daha kapsamlı ve ikna edici bir anlatı sunuyordu. İkisini birlikte okumak, rahatsız edici bir dizi soruya zarif bir çözümdü. Ve Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin yaptığı da tam olarak budur. Platon ve Yaratılış Platon ve Yaratılış'ı aynı hikaye olarak okumak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin bir yeniliği değildi.⁹ Örneğin Yahudi filozof Philo, yedi günde yaratılışın ilk hikayesini maddi olmayan Fikirler dünyasının yaratılışı olarak, Adem ile Havva'nın oluşumunun ikinci hikayesini ise maddi dünyanın yaratılışı olarak okuyarak Platon'un Varlık ve oluş ayrımını Yaratılış'taki iki yaratılış hikayesiyle bütünleştirmişti.¹⁰ Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde ikilik Platon'un Timaeus'unun bir kısmı da Yaratılış'la kusursuz bir şekilde iç içe geçmiştir. Ancak Yaratılış 1-3'ü Philo'nun yaptığı gibi iki hikaye olarak okumak yerine, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, Yaratılış'ın her iki öyküsünü de bir kez İlâhi Alem'in yaratılışıyla ilgili olarak ve ikinci kez alt dünyanın yaratılışıyla ilgili olarak iki kez okur. Musa 221

--- SAYFA 239 ---

Bu nasıl çalışır? Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin mantığına göre, aşağıdaki dünya yukarıdaki dünyanın bir kopyasıdır, dolayısıyla üst dünyada olup biten her şeyin aşağıdaki dünyada bir yansıması veya parodik taklidi vardır. Her ne kadar İlâhi Alemin nesliyle ilgili anlatımda Yaratılış'a yapılan metinlerarası göndermeler nispeten zayıf ve kolayca gözden kaçsa da, imalar okuyucunun onları algılayabileceği kadar çoktur.¹¹ Aşağıdaki dünyanın yaratılışındaki Yaratılış anlatısına yapılan imalar daha açıktır ve geniş çapta belgelenmiştir. Anlatım, Mesih'in, Tanrı'nın ruhunun, Sophia'nın tövbesi olarak suların üzerinde hareket ettiği Yaratılış 1.1 yorumuyla başlar (SRevYuhanna 14.8-14) ve seçici de olsa önemli ayrıntılarla, Nuh ve onunla birlikte olanların tufandan kurtarıldığı Yaratılış 9.17 boyunca devam eder. Ancak burada anlatmak istediğim, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin yalnızca Yaratılış'a gönderme yapması değil, aynı zamanda Yaratılış anlatısının, hikayenin iki kez anlatılması yoluyla ikili (Platonlaştırıcı) bir çerçeveye oturtulmasıdır. Birkaç örnek konuyu açıklamak için yeterli olacaktır: • Yaratılış 1.2-3'te Tanrı'nın ruhunun suyun üzerinde hareket etmesi ve ışık üretmesi gibi, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin üst dünyasında da aşkın İlâhiyat'ın ışık-sudaki yaratıcı öz-düşüncesi Pronoia'yı ortaya çıkarır; o hem gerçek ışıktır, hem de ilk İnsandır (Tanrı'nın "Işık/insan olsun" emri üzerine bir kelime oyunu). Buna uygun olarak alt dünyada, Işık-Adem, Tanrı'nın dünyada ortaya çıkmasının ilk eylemi olarak aşağıdaki suda görünür. Ve Yaldabaoth'un ateşi yaratması gerçek ilâhi ışığın taklidini yapıyor (SRevJohn 11.4). • Tıpkı Yaratılış 1.26'da Tanrı'nın insanlığı kendi suretinde ve benzerliğinde yaratması gibi, İlâhi Alemde de "İlk İnsan" olarak adlandırılan Pronoia "ışığın benzerliği, Görünmez Ruh'un görüntüsü" olarak görünür (SRevYuhanna 5.18-19). Aşağıdaki dünyada, dünya yöneticileri de ilâhi surette ve kendi benzerliklerine göre bir insan yaratırlar (SRevYuhanna 15.12). • Tıpkı Yaratılış 1'de Tanrı'nın konuşma yoluyla yaratması gibi, Her Şey, Tanrı'nın yaratıcısı Musa'nın kişileşmesi olan Tanrı'nın Sözü olan Mesih aracılığıyla ortaya çıkar.

--- SAYFA 240 ---

konuşma olarak aktivite.12 Yuhanna'nın Gizli Vahiyi açıkça şunu belirtir: "İlahi Otojenler, Söz olan Mesih aracılığıyla Her Şeyi yarattı" (SRevYuhanna 7.23). Aşağı dünyada Yaldabaoth konuşma yoluyla da yaratır (SRevJohn 13.7). • Yaratılış 1:14-19'da Tanrı'nın göklerin kubbesine ışıkları yerleştirmesi gibi, Mesih de İlahi Alemde dört Işığı ortaya çıkarır (SRevYuhanna 8.1). Alt dünyada, Yaldabaoth hatalı yıldızları yaratır (gezegensel güçler ve gök cisimleri; SRevJohn 11.6). • Tıpkı Yaratılış'ta Tanrı'nın, oğlu Şit'i ve Şit soyunun tüm nesillerini doğuran Adem'i yaratması gibi, İlahi Alem'in bolluğu da Adem'i, Şit'i ve Şit'in soyunu kapsar. Aşağıdaki dünyada Adem'i dünya yöneticileri şekillendiriyor; Seth'i ve değişmez ırkın nesillerini üretir. • Yaratılış'ta Havva yaşayanların annesi olarak sunulur; Pronoia, İlahi Alem için bu rolü yerine getiriyor ancak başka bir figür de aynısını yapıyor: Sophia. O, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde bir tür Havva figürü olarak sunulur. Hem Yaratılış'ta hem de Yuhanna'nın Gizli Vahiyinde, "Tanrı gibi olma" arzusuyla hareket eden bir kadın hatalıdır.13 Havva'nın cennetten kovulması gibi, Sophia'nın İlahi Alemde kovulması da insanın acı çekmesinin ve ölümünün başlangıcına işaret eder. Aynı şekilde, aşağı dünyada da Tanrı Havva'yı Adem'den çıkarır ve onu "yaşayanların annesi" olarak tanır. Yaratılış'ın bu çifte okunmasına ilişkin çok sayıda ek örnek vardır, ancak bunlar Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin iki kez anlatılan Yaratılış öyküsünü Varlık ve oluşun Platonik yapısıyla nasıl iç içe geçirdiğini göstermek için yeterlidir. Diğer belirli karakterlere veya bölümlere de, iki kez söylenmesine gerek kalmadan, Platonik ve İncil'e dayalı ikili bir kadro verilir. Örneğin, Platon'un yıldızların insan ruhlarının son meskeni olduğunu iddia etmesi gibi, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ndeki dört Işık da ruhsal insanlığın son dinlenme yeridir. Veya yine Williams, Yaratılış 1.2'deki "ileri geri" hareketinin Platonculukta da bir karşılığı olduğunu ileri sürmüştür: "Tam olarak Timaeus'ta transimozların düzeylerine değinen bir pasajda 223

--- SAYFA 241 ---

Aşkınlık aleminden madde alemine geçişte Platon, Demiurge'ye henüz inmemiş ruhlara, 'ileri geri hareket' ile karakterize edilen ölümlü bedenlere nakledildiklerinde deneyimleyecekleri tutku hakkında ders verir (Tim 42a). Bu dersten hemen sonra devreye alma konusunu okuduk. . . ölümlüler diyarının genç tanrılar tarafından inşası ve yönetilmesiyle ilgili bir hikaye (42d-e) ve bu talebin yerine getirilmesinin ardından gelen anlatı, yaratılan ölümlü bedenlerde ruhun deneyimlediği düzensiz hareket, rahatsızlık ve sarsıntıya ilişkin açıklamalarla doludur (42e-44b)."¹⁴ Bu tür örnekler çoğaltılabilir. Önemli olan Yaratılış ve Platon'un diyaloglarının aynı hikayenin parçası olarak seçici bir şekilde okunduğunu görmektir. Dikkate almamız gereken başka önemli metinler de var, özellikle de Yahudi Bilgeliği edebiyatı.

--- SAYFA 242 ---

9 @ Bilgelik Edebiyatı George MacRae'nin "Gnostik Sofya Mitinin Yahudi Arka Planı" (1970) hakkındaki önemli makalesinin yayınlanmasından bu yana, Yuhanna'nın Gizli Vahiyini anlamak için Yahudi bilgelik literatürünün önemi kesinleşti.1 Adı İbranice'deki "bilgelik" (hokmah) kelimesinin Yunanca çevirisi olan Sofya figürüyle çok sayıda benzerlik tespit etti. Bilgelik, Yahudi edebiyatında Tanrı'nın yaratılış ve kurtuluş planını gerçekleştiren bir kadın karakter olarak karşımıza çıkar.2 Çeşitli şekillerde, birlikte yaratıcı ve Tanrı'nın ilk doğuşu, ışık, hayat ve kurtuluş getiren ve bir öğretmen olarak tanımlanır. Musa'ya Kanun'u veren ve peygamberlere ilham veren, tarihin tasarımcısı ve denetleyicisidir. O bir kaynaktır ve yaşayan sudur. Bilgeliğini sunmak için çeşitli kılıklara bürünerek insanlığa gelir, ancak reddedilir ve insanların annesi ve yaşamın kaynağı olmasına rağmen insanlar arasında bir yuva bulamaz. Yine de onu dinleyenler, Tanrı ve ölümsüzlük bilgisini kazanırlar.3 Bilgeliğe dair çok sayıda ima, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde yerini bulur, ancak en az iki önemli değişiklik. İlk olarak, ne kadar kapsamlı olursa olsun, Yuhanna'nın Bilgelik geleneğini kendine mal etmesiyle ilgili Gizli Vahiy son derece seçicidir. Gerçek Tanrı'yı dünyanın yaratılışıyla ve içindeki iyilik ve güzellikle özdeşleştiren geleneklerden hiçbir zaman alıntı yapılmıyor. Sophia'nın misyonunun başarılı sayıldığı yerler de yoktur; örneğin İsrail tarihi boyunca doğrulara ilham vermek veya Musa'ya Kanun'u vermek.4 İkincisi, Yahudi edebiyatında ilahi Bilgeliğin tek figürüne verilen özellikler ve roller⁵ arasında yaygındır.

--- SAYFA 243 ---

Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde Pronoia, Epinoia, Sophia ve Havva dahil olmak üzere çeşitli figürler. Bilgelik figürlerinin bu bolluğu zaman zaman kafa karıştırıcı olabilir, ancak bunların çoğalmas ve özdeşleştirilmesi anlatıda temel bir birleştirici stratejidir ve yukarıda ve aşağıda çeşitli yaratılış ve kurtuluş eylemlerini bir amaç birliğine getirir. Belirleyici hamle, Bilgelik figürünü daha yüksek ve daha düşük iki karaktere bölmektir: Pronoia ve Sophia. Pronoia metindeki birincil kurtarıcı figürdür, insanlığa vahiy ve ilahi Ruh'un gücünü getirir, ancak bunu öncelikle her biri Bilgelik'in bazı çağrışımlarını üstlenen elçileri Autogenes - İsa ve Epinoia aracılığıyla yapar. Öte yandan Sophia, yalnızca eylemlerinin İncil'deki Havva'nın eylemlerini yansıtmaması nedeniyle değil, aynı zamanda aşağı dünyanın yaratılışıyla ilişkilendirilmesi nedeniyle daha az olumlu bir figürdür. Oğlu, Baş Hükümdar Yaldabaoth, bir tür bilgelik karşıtı ya da düşmüş bilgelik figürü olarak sunulur; Sophia'nın, erkek partnerinin uyumundan ayrı olarak ve Babanın rızası olmadan tek başına yaratma yönündeki aptalca arzusunun kişileşmesidir. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde Yahudi bilgelik literatürüne yapılan atıfların nasıl tahsis edildiğini daha iyi görmek için bu figürlerin her birine daha yakından bakalım. Yüksek bilgelik figürü Pronoia, ilahi yaratımın ve kurtuluşun gerçek kaynağıdır. Her ne kadar Bütün'ün nihai kaynağı Görünmez Ruh olsa da, her şey Pronoia'dan gelir. O, Baba'nın ışıklı sudaki kendi üzerine düşünmesinden doğrudan ortaya çıkan tek varlıktır. Üçlü bir yapıya sahiptir: Ennoia olarak aşkın İlahiyat'ın kendi yansımasıdır; Pronoia olarak o, Onun düşüncesidir; Protennoia olarak, O'nun düşüncesidir.6 Ona "kendi imgesi", her şeyden önce var olan güç, mükemmel İlahi Takdir ("Pronoia"), ışık ve ışığın benzerliği, Anne-Baba, İlk İnsan ve bakire Ruh denir (SRevYuhanna 5.18-26). Bu, aşkın İlahiyat'ın yaratımının ilkinin gerçek neslidir: Ortaya çıkan her şeyin Babası olan Işığın Pronoia'sı7; o tüm çağlara ve insanlığa ışık ve bilgi getirir. Eserdeki her kurtuluş eylemi ve bütün kurtarıcı figürleri doğrudan doğruya bilgelik edebiyatıdır.

--- SAYFA 244 ---

onunla özdeşleşmiştir. O, insanlığı güçlendirmek ve eğitmek için Ruh'u gönderen, gizli vahiy veren, yaşam öğretmenidir. Ölümsüzlüğü ve ilahi şeylerin bilgisini verir. Yahudi bilgelik literatüründe tam olarak bu portreyi sunan tek bir pasaj yoktur, ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyindeki Pronoia'nın tüm bu özellikleri bir yerde Bilgelik'e atfedilir ve çoğu tekrar tekrar vurgulanır. Örneğin: • Tanrı'nın ve birlikte yaratıcının ilk yaratılışı: "Rab, eski işlerinin ilki olarak, beni işinin başında yarattı... Gökleri kurduğunda ben oradaydım... Usta bir işçi gibi onun yanındaydım; ve onun önünde her zaman sevinçle coşarak her gün onun neşesiydim" (Özd. 8.22, 27a, 30). • hayat öğretmeni: "Talimatları dinleyin ve akıllı olun ve onu ihmal etmeyin. Beni dinleyen, her gün kapılarımda bekleyen, kapılarımda bekleyen adama ne mutlu. Çünkü beni bulan hayat bulur ve Rab'bin lütfunu elde eder, fakat beni özleyen kendine zarar verir; benden nefret eden herkes ölümü sever" (Özdeyişler 8.33-36). • ışık, ışıktan fışkıran canlı su pınarı,8 Her şeyden önce gelen güç, Tanrı'nın yüceliği, saf, sonsuz ışığın yansıması, Tanrı'nın işleyişinin bir aynası, gizli vahyin öğretmeni: "Hem gizli olanı hem de açık olanı öğrendim, çünkü her şeyin biçimlendiricisi olan Bilgelik bana öğretti. Çünkü onda akıllı, kutsal, benzersiz, çok yönlü, incelikli, hareketli, açık, kirlenmemiş, farklı bir ruh var, yenilmez, iyiyi seven, karşı konulamaz, yardımsever, insancıl, kararlı, emin, kaygılardan uzak, her şeye gücü yeten, her şeyi gözetken ve akıllı, saf ve en ince ruhlara nüfuz eden. Çünkü Bilgelik, saflığı nedeniyle her şeye nüfuz eder ve her şeye nüfuz eder; kirlenmiş, onun içine girer çünkü o, sonsuz ışığın bir yansımasıdır, Tanrı'nın işleyişinin lekesiz bir aynasıdır ve bilgelik edebiyatının bir imgesidir.

--- SAYFA 245 ---

onun iyiliği. Tek olmasına rağmen her şeyi yapabilir ve kendinde kalarak her şeyi yeniler; her nesilde kutsal ruhlara geçer ve onları Allah'ın dostları ve peygamberler yapar; Çünkü Tanrı hiçbir şeyi bilgeliğe yaşayan insan kadar sevmez. Çünkü o güneşten daha güzeldir ve tüm yıldız takımlarından üstündür. Işıkla karşılaştırıldığında daha üstün olduğu görülür, çünkü gece onun yerini alır, ancak Bilgeliğe karşı kötülük galip gelmez" (Wis 7.21-30 LXX) • Ruh, insanlığın öğretmeni ve kurtarıcısı olarak gönderildi: "Onu (Bilgeliği) kutsal göklerden gönder ve yüceliğinin tahtından gönder ki benimle olsun ve çalışsın ve ben de senin hoşuna giden şeyi öğreneyim. Çünkü o her şeyi bilir ve anlar; davranışlarımda bana bilgece yol gösterecek ve yüceliğiyle beni koruyacaktır. O zaman işlerim makbul olacak, halkını adaletle yargılayacağım ve babamın tahtına layık olacağım. Hangi insan Tanrı'nın öğüdünü öğrenebilir? Ya da Rabbin ne istediğini kim anlayabilir? Çünkü ölümlülerin akıl yürütmesi değersizdir ve tasarımlarımız muhtemelen başarısız olacaktır, çünkü çürüyebilen bir beden ruhun ağırlığını taşır ve bu toprak çadır endişeli zihne yük olur. Yeryüzünde ne olduğunu ve emekle elimizde ne olduğunu pek tahmin edemeyiz; ama göklerde olanı kim buldu? Sen bilgelik verip kutsal Ruhunu yukarıdan göndermediğin sürece, senin öğütlerini kim öğrendi? Ve böylece yeryüzündekilerin yolları düzeltildi ve insanlara senin hoşuna giden şeyler öğretildi ve Bilgelik tarafından kurtarıldılar" (Wis 9.10-18). • ölümsüzlük verir: "Bilgelikle akrabalıkta ölümsüzlük vardır" (Wis 8.17). • Tanrı'nın anılması: "Ey beni arzulayanlar bana gelin ve ürünlerimden yiyin. Beni anmak baldan, mirasım ise bal peteğinden daha tatlıdır. . . Benim yardımımıla çalışanlar günah işlemezler" (Efendim 24.19-20, 22b). Yahudi bilgelik literatüründe Yaratılış'ta Bilgeliğe zaten yer verilmiştir. 228 bilgelik literatüründe o, Tanrı'nın Ruhu'nun hareket etmesiyle tanımlanır.

--- SAYFA 246 ---

karanlığın suları ve Yaratılış 1.2-3'ün ışığı. Hahamlar Yaratılış 1.26'daki çoğulu ("insanlığı kendi suretimizde ve benzerliğimizde yaratalım") Tanrı ile çalışan Bilgeliğe bir gönderme olarak anladılar. Tufan sırasında Adem'i güçlendirir ve Nuh'u korur. Bu ve diğer resimler, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inde benimsenerek, İsa'nın vahyindeki Yahudi ve Platoncu imalardan oluşan zengin bir doku yaratılmıştır.9 Ayrıca, "ışık" teriminin "insan" olarak okunmasında Yaratılış'ın belirgin bir Hristiyan yorumu buraya girmektedir (yukarıda gördüğümüz gibi, Yaratılış 1.2'deki Yunanca phôs ve phós kelimelerinin bir kelime oyunu). Yuhanna'nın Gizli Vahiyinde, İlahi Alemde görünen ışık adam, "İlk İnsan" olarak adlandırılan Pronoia'dır. Ancak Pronoia, kendini yansıtan bir vizyon eyleminde, kutsanmış ışığın, Autogenes-İsa'nın bir kıvılcımını ürettiğinde, bu figür hızla Mesih'le de özdeşleştirilir. O ışıktır, tek doğandır, "saf ışıktan Bütün Ruh'un ilk doğan Oğludur." O onun dengi değil ama mükemmel ve tamamen iyi. O da bir yaratıcı olarak hareket eder: "Ve Söz iradeyi takip etti. Çünkü Söz aracılığıyla, ilahi Autogenes olan Mesih, Her Şeyi yarattı" (SRevYuhanna 7.22-23).10 Ona, insanlığa bir vahiy olarak hareket etmesine izin veren Tüm'ün yetkisi ve bilgisi verilir (SRevYuhanna 7.26-32). Aşağıdaki sularda Işık-Adem olarak görünen onun neslidir ve Adem'in dünya yöneticileri tarafından yaratılışında ilahi modeldir. Dolayısıyla Pronoia ve İsa, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde yakından ilişkilendirilirken, iki figür ayrı hipostazlardır; Mesih (kelime), bir ebeveynin çocuğu olarak Pronoia'ya (bilgelik) tabidir. Yine de her ikisi de yaratıcı ve açıklayıcı rollerini oynuyorlar ve benzer sıfatları paylaşıyorlar, dolayısıyla Autogenes-İsa da bir tür bilgelik figürüdür.11 Öne çıkan bir diğer bilgelik figürü de ışığın elçisi Epinoia'dır. Bilgelik, Süleyman'ın Bilgeliği 10.1-2'de Bilgeliğin Adem'i koruduğunu, kurtardığını ve güçlendirdiğini bildirdiği gibi, Adem'e hayat ve bilgi getirerek ona yardım etmek üzere İlahi Alem'den Adem'e yardım etmek üzere gönderilmiştir (SRevYuhanna 18.24-27): "Bilgelik, dünyanın ilk biçimlenen babasını, o tek yaratıldığında korudu; onu günahından kurtardı ve ona her şeye hükmetme gücü verdi" (Bilgelik 10.1-2). Bilgeliğin bilgelik edebiyatını kurtardığı gibi, o aynı zamanda Nuh'u ve hareket etmeyen tüm ırkı parlak bir bulutun içinde barındırır.

--- SAYFA 247 ---

Nuh: "Onun yüzünden yeryüzü sular altında kaldığında, Bilgelik yine onu kurtardı ve doğru adamı önemsiz bir tahta parçasıyla yönlendirdi" (Wis 10.4). O, insanlığa Tanrı'nın şeylerini öğreten ışığın bilgisidir. Aynı şekilde, Bilgelik "talimatın ışık gibi parıldamasını sağlar, tıpkı bağ bozumu zamanındaki Gihon gibi. İlk insan onu mükemmel bir şekilde tanımadığı gibi, sonuncusu da onun derinliğini anlamadı; çünkü onun düşüncesi denizden daha bereketli ve onun öğütleri büyük uçurumdan daha derindir" (Efendimiz 24.27-29). O şunu ilan ediyor: "Talimatı yine şafak gibi parlatacağım ve onu uzaktan parlatacağım; yine kehanet gibi öğretiyi yayacağım ve onu tüm gelecek nesillere bırakacağım. Dikkat edin, sadece kendim için değil, eğitim arayan herkes için emek verdim" (Efendim 24:32-34). Pronoia'nın Epinoia'yı insanlığı aydınlatmak için bir hediye olarak göndermesi gibi, Süleyman'ın Bilgeliği'nde de Tanrı Bilgeliği gönderir: Hangi kişi Tanrı'nın öğüdünü öğrenebilir? Ya da Rabbin ne istediğini kim anlayabilir? Çünkü ölümlülerin akıl yürütmesi değersizdir ve tasarımlarımız muhtemelen başarısız olacaktır, çünkü çürüyebilen bir beden ruhun ağırlığını taşır ve bu toprak çadır da düşünceli zihne yük olur. Yeryüzünde ne olduğunu ve emekle elimizde ne olduğunu pek tahmin edemeyiz; ama göklerde olanı kim buldu? Sen Bilgelik vermedikçe ve kutsal ruhunu yukarıdan göndermedikçe, senin öğütlerini kim öğrendi? Ve böylece yeryüzündekilerin yolları düzeltildi ve insanlara senin hoşuna giden şeyler öğretildi ve Bilgelik sayesinde kurtuldular (Wis 9:13-21). Epinoia aynı zamanda Yaratılış 2.18'deki Havva gibi Adem'in "yardımcısı" olarak anılması nedeniyle bir tür Havva figürü olarak da karşımıza çıkıyor. Dünya yöneticilerinin ilk kadını "yaratma" eyleminde Adem'den almaya çalıştıkları şey Epinoia'dır. Ancak onların hilesini biliyor ve ağaca kaçarak hem Adem'e hem de Havva'ya ışıktan "çıplak" olduklarını söylüyor. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, Adem'i Tanrı'nın gerçek bilgisini yemeye yönlendiren Havva'nın yüksek yönünü ilahi Bilgelik olarak tanımlarken, maddi Havva dünya yöneticileri tarafından tecavüze uğrar - ancak ancak Epinoia ondan ayrıldıktan sonra. Akademisyenler tarafından en çok Yahudi bilgelik edebiyatıyla ilişkilendirilen figür

--- SAYFA 248 ---

bilgelik gelenekleri ve Havva ile birlikte Sophia'dır. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde (BG/III), aşağı Sofya'ya "kız kardeşimiz" denir ve Özdeyişler 7.4'ü anımsatır: "Bilgelige de ki: 'Sen benim kız kardeşimsin.'." Yaratılış 1.2'nin etkileyici bir okumasında, ruhun sular üzerinde huzursuzca sürüklenmesi, Sophia'nın, oğlu aracılığıyla meydana gelecek tüm kötülükler ve isyanlar karşısında utanç içinde yas tutması olarak yorumlanır (SRevYuhanna 14.10-12). Tıpkı Bilgelik'in çocukları için yas tutması gibi: Ama size nasıl yardımcı olabilirim? Çünkü başınıza bu felaketleri getiren, sizi düşmanlarınızın elinden kurtaracaktır. Gidin çocuklarım, gidin; çünkü ıssız kaldım. Esenlik elbisesini çıkardım ve dua çulunu giydim; Bütün günlerim boyunca Sonsuz Olan'a ağlayacağım. Cesaretinizi toplayın çocuklarım, Tanrı'ya yakarın, o sizi düşmanın gücünden ve elinden kurtaracaktır. Çünkü sizi kurtarmak için Sonsuz Olan'a umut bağladım ve sonsuz Kurtarıcınızdan yakında size gelecek olan merhamet nedeniyle Kutsal Olan'dan bana sevinç geldi (Bar 4:17-22). Baruh'un Bilgeliği Tanrı'ya çocuklarına yardım göndermesi için yalvarırken, bizim Sophia da yardım için Her Şeyin Babası'na (Pronoia) dua eder ve ricada bulunur (SRevYuhanna 14.23; 18.4).12 1 Enoch 42.1-2'ye göre Bilgelik göklerdeki yerini alırken bile Sophia, eksikliği düzeltilene kadar Yaldabaoth'un ve onun yedi gücünün üzerindeki Dokuzuncu küreye yükseltilir. Ancak Yahudi bilgelik geleneğiyle olan bu ve diğer benzerliklere rağmen, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ndeki Sophia'nın portresi paralel olmaktan çok parodidir. O, gerçek İlahiyat'ın ilk yaratımı değil, çağların sonuncusudur. O güçlü ama cahildir (bkz. SRevJohn 10.7, 14). Alt dünyada ortaya çıkan her şeyden o sorumlu olsa da, bu bir övgü değil tövbe fırsatıdır. Alt dünyanın yaratıcı Tanrısı onun kaynağı değil, cehaletinin ürünüdür. Aşağıdaki dünyaya ışığı getiren Sophia olsa da, ışık onun karanlık güçleri tarafından tuzağa düşürülür ve onu kurtuluşun değil köleliğin aracı haline getirir. Kederli bir şekilde aşkın Alem'den yardım ister, ancak çocukları için yardım arayan Sophia olsa da o değil, bilgelik edebiyatının elçileridir.

--- SAYFA 249 ---

Aşağıdaki dünyaya inen ışıktan Pronoia. Burada Kutsal Yazılar Bilgeliğe değil, Havva'nın Yaratılış öyküsüne gönderme yapmaktadır. Yukarıda belirttiğim gibi, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, bu hikayeyi ilahi Alemdaki bir kopuş olarak okuyor, hatta Yaratılış bunu Tanrı'nın yaratılış planındaki bir kopuş olarak sunuyor. Her iki hikâyede de kopuşun kökeninde Allah'ın iradesine aykırı hareket edilmesi yatmaktadır. Her iki anlatı da kopuşun kaynağı olarak bağımsız kadın düşüncesini ve eylemini resmeder. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, ilahi yaratıcı Sophia'yı itaatsiz Havva ile ilişkilendirerek kopuşun anlamını önemli ölçüde değiştirir - bunun sonucunda Sophia-Bilgelik paradoksal olarak cehaletle eşitlenir! Bu şekilde Sophia'nın yaratıcı ve kurtarıcı olarak "geleneksel" rolleri büyük ölçüde yeniden yapılandırılıyor. Aşağı Sophia'nın yaratıcı rolü kopma eylemiyle sınırlıdır ve kurtarıcı değil, tüm tohumuyla birlikte kurtuluşun nesnesi haline gelir. Alt dünyadaki yaratılış, bazı açılardan bir tür "düşmüş Sophia-Havva" gibi davranan çocuğu Yaldabaoth'tan kaynaklanır.¹³ Tahta oturan ve Sirach'taki Bilgelik gibi bulutlarda yaşayan Sophia değil, odur. 24.4.14 O aynı zamanda bir tür Havva figürüdür, çünkü aşkın ilahiyat'a itaat etmez ve Tanrı'ya eşit olmayı arzular, hatta kibirli bir şekilde tek olduğunu iddia eder. Tanrım. Anneden çalınan saf ışığa ve güce (ilk başta) sahip olan odur. Işığa sahip olduğu için, sahte bir kurtarıcı rolü benimseyerek, yordakçıları üzerinde "Mesih gibi" davranır (SRevJohn BG 13.3). "İyi oğul" (Otogenes-Mesih, göksel çağların yaratıcısı) ile "kötü oğul" (Yaldabaoth, dünya yöneticilerinin ve onların şeytanlarının yaratıcısı) arasındaki karşıtlık bundan daha açık olamazdı. Bu yollarla Yahudi Bilgeliğinin yaratıcı ve hatta kurtarıcı rolleri Yaldabaoth'a kaydırılır. Bu tasvir gerçek Bilgeliğin vahşi bir parodisidir; öyle ki Aydeet Fisher-Müller, Yaldabaoth'un Bilgeliğin kendisinden çok Bilgelik'in antitezi olan Çılgınlıkla eş tutulduğunu iddia etmiştir. Atasözleri, Vaizler ve bilgelik literatüründe yaratıcının (S) bazı özellikleri onunla zina yapan/kötü kadın arasında yakın bir ilişki olduğunu akla getirir.

--- SAYFA 250 ---

Sirach. Atasözleri 1-9'daki Lady Folly gerçek bir kadın değil. O, hayattan daha büyüktür. Ayakları ölümler diyarına kadar uzanıyor. Onun özü kibir, gurur ve manevi körlüktür. Zina yollarıyla erkekleri ölüme sürükler. Yaldabaoth da gerçek bir kadın değil. O, hayattan daha büyüktür ve Lady Folly'den de daha büyüktür. Kozmik boyutlara ulaşır ve eskinin iyi yaratıcı Tanrısını gasp eder. Lady Folly, genç adamın seyahat ettiği yolun bir köşesinde gizlenen bir engeli temsil eder; Yaldabaoth ise aydınlanmaya giden yolun çoğunu kapatan bir engeldir. Atasözleri'ndeki genç adam Hokmah tarafından baştan çıkarıcı kadının tuzaklarını aşmaya çağrıldığı gibi, Gnostik de Pronoia tarafından Yaldabaoth'un tuzaklarından kaçmaya çağrılır. . . Parıldayan gözleri olan aslan suratlı canavar Yaldabaoth, tutku ateşlerini, özellikle de cinselliği temsil ediyor. İster Havva'ya ister Adem'e eksin, cinsel arzusunun kaynağıdır. İnsan vücudu bir mezar ve tuzak olarak kabul edilir. Özdeyişler 1-9'daki zina yapan kadın, yasadışı cinselliğin nedeni olarak kabul edilirken Yaldabaoth, tüm cinselliğin ve üremenin kaynağı olarak görülüyor.¹⁵ Aşağı dünyanın bilgeliği çılgınlıktır. Tıpkı Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin, yaratıcıyı kibirli, sahtekar bir talip olarak ifşa ederek Yaratılış'ı hicvetmesi gibi, ilahi Bilgeliği cahil ve aptal bir kadın olarak tasvir ederek Yahudi bilgelik geleneğinin parodisini yapmaktan da aynı derecede zevk alır. Yahudi bilgelik literatüründe düşmüş bir Sophia'ya yer yoktur, ancak o, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi bağlamında anlamlıdır. O, Platoncu kozmoloji, Yaratılış ve Bilgelik literatürünün metinlerarası okumasının mantıksal bir sonucudur. Yaratılış ve Bilgelik'in dualist Platoncu bir çerçeve üzerinde "çifte" okunması, biri mükemmelliğe, diğeri parodiye ait olan iki yaratıcı tanrı, iki bilgelik, iki Havva vb. üretir. Bilgelik bunların hepsini bir arada tutan yapıştırıcıdır. Bilgelik Pronoia, Sophia ve Havva'dır (aynı zamanda Mesih, Epinoia ve Yaldabaoth'tur); o, yukarının (Pronoia) ve aşağının (Yaldabaoth) yaratıcısıdır; o yukarıda (Pronoia, İsa) ve aşağıda (Epinoia, İsa) kurtarıcıdır. Aşağı Sofya kararsız bilgelik edebiyatıdır 233

--- SAYFA 251 ---

Gerçek gerçeklik ile kusurlu kopya arasındaki köprü. Onun hikayesi hem sürekliliği hem de bu iki alan arasındaki kopuşu açıklıyor. Dolayısıyla Yahudi Bilgelik figürü, Yuhanna'nın mit yaratıcılarının Gizli Vahiyleri için belirsiz bir figürdü. Yahudi geleneğinde o, ışık ve bilgiyle ilişkilendirilen ilahi bir figürdür, ancak aynı zamanda dünyanın ortak yaratıcısı olarak Yahudi Tanrısı ile de ilişkilendirilir. Atasözleri 8 bize, Yaratıcının dünyanın temellerini atarken onun yardımcısı ve neşesi olan Yaratıcının yanında olduğunu anlatır. Bu portre onu en iyi ihtimalle Yuhanna'nın Gizli Vahiyi için rahatsız edici bir figür haline getiriyor. O, yalnızca yukarı ve aşağı arasında köprü kurmakla kalmayan, aynı zamanda kadın kibri ve cehalet eylemleri aracılığıyla kopuşun işareti olan, birleştirici olduğu kadar saldırgan bir figürdür. Evrenin uygun düzene döndürülmesi için tövbe yoluyla asıl yerine kavuşturulmalıdır. Ancak bence en büyük paradoks Havva figürünün iki katına çıkmasında yatıyor. Eğer Sophia, İlahi Alemdeki kopuştan sorumlu olan bir tür göksel Havva ise, aynı şey Yuhanna'nın Gizli Vahiyindeki alt Havva için söylenemez. Adem'in bilginin meyvesini yemesinden sorumlu olduğu sürece, günahın ve yozlaşmanın kaynağı değil, onun kurtarıcısıdır. Yukarıdaki Pronoia gibi o da ilahi surette bir oğlunun annesidir. Yuhanna'nın son derece olumlu Havva portresinin Gizli Vahiy'i, onun parodisinin bir sonucu gibi görünüyor: Eğer insanlara yemek yememelerini emreden Tanrı kötüyse ve yemek yemek iyiye, o zaman Havva'nın eylemi yanlış değil doğrudur. Modern okuyucu için ironik olan, Sophia'nın hikayesinin aslında Havva'nın aşağıdaki dünyadaki anlatımından çok Yaratılış Arifesi'ne daha yakın olmasıdır. Sonuçta Tanrı gibi olmayı arzulayan ve ilahi düzeni çiğneyip tüm insanlığın acı çekmesine ve ölmesine yol açan kişi Sophia'dır. Yine ironiktir ki, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ndeki Havva'nın hikayesi aslında çocuklarına bilgi ve aydınlanma getirmek için inen geleneksel Bilgelik figürüne daha çok uymaktadır. Havva, ışığın Epinoia'sı, göksel Pronoia'nın Ruhı ile özdeşleştirilir; o Seth'in ve dolayısıyla tüm değişmez ırkın annesidir. Sonuç, "düşmüş" ama tövbe eden bir Sophia ile Havva adında bir kurtarıcı annenin hikayesidir. 234 bilgelik edebiyatı

--- SAYFA 252 ---

10 @ Yuhanna İncili Ele alacağımız son büyük ara metin Yuhanna İncili'dir.¹ Bir dizi özellik, Yuhanna'nın Gizli Vahyini hazırlayanların Yuhanna İncili'ni bildiklerini ve okuyucunun aralarında bir bağlantı görmesini istediklerini göstermektedir. Her iki eserin de başlıkları onları havari Yuhanna'ya atfediyor² ve çerçeve öyküsü defalarca Yuhanna İncili'ni hatırlatan bir dil sunuyor: • Yuhanna kendi kendine şunu sorar: "Neden onu gönderen Babası tarafından dünyaya gönderildi?" Yuhanna İncili'nin söylediği gibi: "Çünkü Tanrı, Oğul'u dünyaya gönderdi."³ Onun gönderilme nedeni de benzerdir: İsa şöyle der: "Bana iman eden karanlıkta kalmayın diye, dünyaya ışık olarak geldim" (GosYuhanna 12:46). • Johannine'in önsözünde "ışık karanlıkta parlıyor" ve "her insanı aydınlatan gerçek ışık dünyaya geliyordu" deniyor; bu nedenle Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde, Mesih'in Yuhanna'ya görünmesi, aşağıdaki tüm yaradılışı aydınlatan bir ışıkla işaretlenmiştir.⁴ • Ferisi Arimanios, Yahya'ya efendisinin nerede olduğunu sorar ve Yuhanna şöyle yanıt verir: "Geldiği yere tekrar gitti" ve vahyin sonunda bizzat İsa şunu beyan eder: "Bu mükemmel çağa ilk kez ben çıktım" (SRevYuhanna 27.1). Tıpkı Yuhanna İncili'nde İsa'nın Tanrı'dan olduğunu ve Tanrı'ya döneceğini defalarca belirtmesi gibi.⁵ • Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde, Mesih açıkça Autogenes ("kendi kendine doğan") figürüyle ilişkilendirilir ve bu rolde tek doğandır.

--- SAYFA 253 ---

Babanın Oğlu, Işık, Her Şeyi yaratan Söz, Her Şeyin üzerindeki gerçek Tanrı ve Gerçek (SRevYuhanna 7.5-6, 23, 29-30). Yuhanna İncili'nde de İsa ilahidir (Tanrı),⁶ Mesih,⁷ biricik oğul,⁸ her şeyin kendisi aracılığıyla var edildiği Söz, karanlıkta parlayan Işık ve Hakikat.⁹ • Yuhanna 22.29-30'un Gizli Vahiyinde, Anne (Pronoia), “ona benzeyen özü (Ruh'u) uyandırmak” için Ruhunu göksel ırka gönderir ve (uzun versiyonda) II/IV “bir konut hazırlamak.” Yuhanna İncili'nde İsa, öğrencilerine, onlara “yer hazırlamak” üzere ayrıldıktan sonra (14.3), Kutsal Ruh'un ineceğini ve “Gerçeğin Ruhu geldiğinde, sizi tüm gerçeğe yönlendireceğini” (16.12) söyler. Yuhanna İncili'nde Ruh'un gönderilmesi, Hristiyan topluluğunu Ruh'la dolu olanlar olarak tanımlar, tıpkı değişmez ırkın Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde dolu bir Ruh topluluğu olarak tanımlanması gibi. • Arimanios, Yahya'yı babalarının geleneğini terk etmekle ve İsa'nın aldatmacalarını takip etmekle suçluyor; bu, Yuhanna İncili 7.12'de İsa'nın “insanları yoldan çıkardığını” iddia eden Yahudilerin suçlamasından pek de uzak olmayan bir suçlamadır. • Ferisiler her iki eserde de İsa'nın düşmanları rolünü oynuyorlar ve Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin Yahudi karşıtlığı, Yuhanna İncili'ndeki 8.42-44 gibi pasajların okunmasına kesinlikle uymaktadır: “İsa onlara şöyle dedi: 'Eğer Tanrı sizin Babanız olsaydı, beni severdiniz, çünkü ben ilerledim ve Tanrı'dan çıktım; ben kendi isteğimle gelmedim, ama o beni gönderdi. Neden söylediklerimi anlamıyorsunuz? Dayanamadığınız içindir. sen baban şeytandansın ve senin isteğin babanın arzularını yerine getirmek. O başından beri bir katildi ve onun gerçekten hiçbir ilgisi yok çünkü onda gerçek yok.” • Yuhanna İncili'nde İsa, öğrencilerine yer hazırlamak için ilk önce kendisinin gideceğini, ancak tekrar geleceğini ve “sizi yanıma götüreceğini, böylece siz de benim bulunduğum yerde olasınız” diye açıkça belirtmektedir (GosYuhanna 14.3; krş. 13.36). Görünüşe göre Yuhanna'nın müjdesi 236'nın Gizli Vahiyi'nde Mesih'in Yuhanna'ya görünmesi

--- SAYFA 254 ---

Yahya, onun, Yahya'yı ışığın gerçeğine ve nihayetinde İlahi Aleme getirmek için “tekrar gelişini” oluşturur. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin¹⁰ tüm versiyonlarında bulunan bunlara ve diğer olası imalara ek olarak, Yuhanna İncili'nin aktarım tarihinde bir ara metin olarak giderek daha önemli hale geldiği de açıktır. Özellikle, Pronoia monologunun ve çok sayıda küçük değişikliğin eklenmesi yoluyla Johannine düşüncesiyle olan bağlantıları kısa versiyonlara (BG ve III) göre daha uzun versiyonda (II/IV) daha sistematik bir şekilde çözmeye yönelik belirgin bir eğilim vardır. Daha uzun versiyon açıkça Mesih'i Pronoia'nın üç görünümünün her biriyle ilişkilendirir ve hepsini GosYuhanna 1.5'in ayrıntılı bir uzantısı olan karanlıkta parlayan ışık olarak parlatır: “Işık karanlıkta parlar ve karanlık onu alt edemedi.”¹¹ Birçok bilim adamı Johannine'in önsözüyle etkileyici benzerliklere dikkat çekti ve hatta Pronoia ilahisinin ya önsözün kaynağı ya da bir açıklama olarak onunla doğrudan ilişkili olabileceğini öne sürdü. ¹² Bu sorun nihai olarak nasıl çözümlenirse çözülsün, II/IV'de gerçek ışığın dünyaya ancak Pronoia-İsa'nın ortaya çıkışıyla geldiğini vurgulayan değişiklikler dikkat çekicidir. Özellikle, Yaratılış ve Yahudi bilgelik geleneklerinin metinlerarası bir okuması yoluyla Mesih'i Söz olarak yorumlayarak ve Mesih'in vahiyini, insanlığı Baba'nın gerçek bilgisiyle aydınlatmak için yukarıdan karanlık dünyaya gelen ışık olarak yorumlayarak, Johannine önsözüyle olan bağları güçlendirirler.¹³ Bu Johannine bağlantılarının amacı ne olabilir? Olasılıklardan biri çatışmayı veya rekabeti işaret etmeleridir. Ekschmitt, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin çok büyük bir bölümünün kendisini gizli öğreti olarak anlaması nedeniyle, “Yuhanna'nın Apokrifonu (Gizli Öğretisi)’ başlığı, yazının, öğretisini genişletmek, hatta belki onu aşmak amacıyla kanonik Yuhanna İncili ile rekabet halinde çalıştığı fikrini ortaya çıkarabilir.”¹⁴ Başka bir amaç tefsir olabilir. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin tamamının, Yuhanna 237'nin müjdesi olan Mesih'in dönüşü olarak çerçevelenmesi gerçeği

--- SAYFA 255 ---

Onun vahyini tamamlamak ve İlahi Alem'e dönüş yolunu göstermek, bunu Mesih'in Yuhanna İncili'ndeki vahiyinin tamamlanması, geri dönme ve onlara Baba'ya dönüş yolunu gösterme vaadinin yerine getirilmesi olarak okumayı mümkün kılar. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, İsa'nın Yuhanna İncili'ndeki vahyindeki boşlukları dolduruyor; İlahi Alemin, dünyanın ve insanlığın yaratılışının, insanlığın dünyadaki durumu ve kurtuluşun daha kapsamlı bir anlatımını sunuyor. Eserin Yuhanna'ya atfedilmesi, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ni açıkça Johannine Hristiyanlığı geleneğine yerleştirir ve okuyuculardan Yuhanna İncili'ni Mesih'in vahyi çerçevesinde yorumlamalarını isteme etkisine sahiptir. 238 Yuhanna'nın müjdesi

--- SAYFA 256 ---

11 @ Yalanlara ve Aldatmacaya Karşı Mücadele Mesih'in vahyinin kaçınılmaz sonucu, geleneğin çarpıklıklar, sahte görüntüler ve kısmi gerçeklerle dolu olduğudur. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin anlatımı bu aldatmacayı açığa çıkarır ve vahyin tam gerçeğiyle buna karşı koyar. İsa'dan önce gerçek, dünya yöneticilerinin entrikalarıyla saptırılmış, yalnızca çarpıtılmış bir biçimde ortaya çıkmıştı. Yukarıdan gelen elçiler, insanlığı kökenlerinin ve kaderlerinin gerçeği hakkında aydınlatmak için defalarca çalışmış olsalar da, onların tüm öğretileri çarpıtılmıştı; Musa, Platon ve Süleyman'ın kısmi ve yanıltıcı açıklamalarına bakın. Ama şimdi Mesih'in kendi öğrencisi Yuhanna, tüm gerçeğin eksiksiz bir açıklamasını derledi; bu açıklama yalnızca Musa, Platon ve Süleyman'ı değil aynı zamanda Yuhanna İncili'ni de anlamanın anahtarını sunuyor. Revizyon tarzında, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i Hristiyan yorumbilimsel projesine sağlam bir şekilde uymaktadır. Hristiyanlar genel olarak Kutsal Yazıları (LXX), geleneği ve tarihi Mesih'in yaşamı ve öğretisinin ışığında yeniden okumakla meşguldü. Örneğin Pavlus, Hacer ile Sara'nın öyküsünün doğru okunduğunda Mesih'in ikinci antlaşmasının habercisi olduğu konusunda ısrar etti (Galatyalılar 4:21-31). Matta İncili, İsa'nın soykütüğünü Kutsal Yazılarda ortaya konan tüm kurtuluş tarihinin doruk noktası olarak okur. Yahudi Trypho ile Diyalog'unda Justin Martyr, Kutsal Yazılar'ın gerçek anlamının ancak İsa'nın gelişiyi ilgili bir kehanet olarak anlaşılabilceğini iddia etti ve Athenagorus, Hristiyanlara İlişkin Bir Yakarışı'nda, geleneksel Yunan ve Roma dininin tanrılarını şeytani güçler olarak şekillendirerek eski dini uygulamaların tüm kavramsallığını revize etti.¹ Biz modernler bunun cüretkarlığını hissetmeliyiz.

--- SAYFA 257 ---

Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin sayfalarında kültürel projeyi Pavlus'a veya Matta İncili'ne yaptığımızdan daha şiddetli bir şekilde yaymak; bunun tek nedeni, ikincisinin tarihsel başarısının onların cesaretini evcilleştirmesidir. Bu tür yorumların tümü revizyonistti ve her kesimden Hristiyan, çabaları nedeniyle dinsizlik, ahlaksızlık, ateizm ve insanlık nefretiyle suçlandı. Benzer suçlamalar Hristiyanlar arasında da ortaya çıktı, çünkü dünyanın nasıl yeniden okunacağı konusunda pek çok şey tehlikedeydi, en azından Hristiyanlığın kimliği.² Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i kısmen başkalarının ele aldığı aynı sorunları ele alıyor. Antik teologlar ve filozoflar İncil'de ve Platon'da buldukları bazı problemlerle ilgileniyorlardı. Örneğin Yahudiler ve Hristiyanlar, Musa'nın antropomorfik Tanrı portresi (günün serinliğinde bahçede dolaşan ve Adem ile Havva'ya nerede olduklarını sormak zorunda kalan intikamcı, kıskanç bir tanrı) ile Tanrı'nın aşkın, her şeyi bilen ve her şeye gücü yeten olduğuna dair hüküm süren fikirler arasındaki çatışmayı çözmeye çalıştılar. Veya yine Yaratılış 1.26'daki çoğul kullanımı ("İnsanlığı kendi suretimizde ve benzerliğimize göre yaratalım") tektanrıcılık açısından sorunlar doğurdu. Diğer okuyucular, nasıl bir Tanrı'nın insanlığı iyilik ve kötülük bilgisinden uzak tutmak istediğini veya bir parça meyve yediği için tüm insanlığı ölümle cezalandırmak istediğini pekala sorabilirlerdi. Platon ayrıca Demiurge'nin (yaratıcı Tanrı) aşkın Bir ile ilişkisi ve dünyadaki kötülük ve düzensizliğin nasıl açıklanacağı gibi çeşitli zorlukları da ardıllarına bıraktı. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, hem Yaratılış'ta hem de Platon'daki bu zorlukları, dünyanın yaratıcısını, tanrısal bir taklitçi, daha aşağı, cahil ve kibirli bir Tanrı olarak ortaya koyarak çözdü. Bu çözüm yalnızca Musa'nın yaratıcı Tanrısının sorunlu karakterini ve eylemlerini açıklamakla kalmadı, aynı zamanda Platon'un yeterince açıklayamadığı bir nokta olan, kötülüğün ve düzensizliğin kökenini açıklayan, yaratıcı ile aşkın İlahiyat arasındaki ilişkinin bir açıklamasını da sundu. Ancak böyle bir çözüm hem Musa'ya hem de Platon'a ciddi bir eleştiri getirilmeden sunulamazdı. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i açısından bakıldığında Platon, bu dünyayı yalanlara ve aldatmacaya karşı en iyi mücadele veren yer olarak görmek konusunda fazlasıyla saftı.

--- SAYFA 258 ---

mümkün olduğunu ve yaratılışını en yüksek İlahiyat ile ilişkilendirdiğini ve aktif kötülüğün operasyonlarını veya hak edilmemiş insan acılarını ve ölümlerini yeterince açıklamamıştı. Musa'nın Yaratılış'taki açıklaması, dünyanın kıskanç, kibirli ve cahil bir yarı-tanrı tarafından yaratıldığını ve yönetildiğini açığa vurarak bu hataları düzeltti; ancak Musa, hatalı bir şekilde bu tanrının, insanların tapınmasını ve itaatini hak eden tek gerçek Tanrı olduğunu varsaydı. Dolayısıyla Yaratılış, insanın acı çekmesi, çalışması ve ölümüyle sonuçlanan yaratılıştaki ciddi kopuşun makul bir açıklamasını sunarken, Platon, Parmenides'te aşkın İlahiyat'ın çok daha yeterli bir teolojisini sunmuştu. İsa'nın elinde, bu yazarların her biri diğerine önemli eleştiriler sunarken, aynı zamanda kendi düşüncelerindeki sorunları veya boşlukları da çözüyordu. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ne sıklıkla yöneltilen suçlamalardan biri Yahudi karşıtlığıdır. Yaratılış Tanrısı'nın kibirli ve cahil bir sahtekar olarak alay edilmesi kesinlikle Yahudi dindarlığının özüne darbe indiriyor. Bu suçlama "hermeneutik problem çözmenin" çok ötesine geçiyor ve gerçekten de Kutsal Yazıların gerçek anlamını "tersine çeviriyor" gibi görünüyor. Gösterdiğimiz gibi, mesele "tersine çevrilmesinden" ziyade, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin Yaratılış'ı çifte okumasının bir etkisidir; bu, İlahi Alem nesline uygulandığında son derece olumlu bir değere sahiptir, ancak alt dünyanın nesline uygulandığında nispeten olumsuz bir değere sahiptir. Mesele şu ki, alt dünyadaki her şey gibi çarpıtılmış olan Kutsal Yazıların gerçek anlamını yalnızca Mesih ortaya çıkarabilir. Kutsal Yazılar yine de Mesih'in sunduğu anlatının inşası için temeldir. Bununla birlikte, Yahya'nın Yahudilerin en değer verdiği inançlarıyla alay etmesine ilişkin Gizli Vahiy'in istekliliğini, hatta neşesini inkâr etmek imkansızdır. Elbette bu bir tür gerçek düşmanlığın kanıtı olmalı. Eserin Yahudilik karşıtlığı, erken Hristiyan kimliğinin oluşumunda temel bir sorun olan Yahudilik ve Hristiyanlık arasında keskin sınır çizgileri çizme işlevi görecekti.³ Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin öğretisini kabul etmek, Yahudilerin (çeşitli şekillerde) geleneklerini nasıl okuduklarını ve benimsediklerini reddetmeyi gerektirecekti. Bu nokta, yalanlara ve aldatmacaya karşı çıkan filozoflar için büyük ölçüde geçerlidir.

--- SAYFA 259 ---

Peki; Platoncu felsefenin eleştirisi de benzer şekilde sınır belirleme işlevlerine hizmet edebilirdi. Ancak Yaratılış'a yönelik ifade edilen sert düşmanlık, felsefi ve astrolojik materyallerin ele alınmasında görünmüyor - filozoflar ve astrologlar, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin büyük hataları olarak gördükleri şeylerden ne kadar rahatsız olmuş olurlarsa olsunlar. Durumu daha da karmaşık hale getiren şey, Musa'nın Platon'u düzeltmesi için kullanılması ve İşıya'nın Musa'yı düzeltmesi için çağrılmasıdır. Mesele sadece Yuhanna'nın Gizli Vahiyini hazırlayanların kendi çağlarının prestijli geleneklerini reddetmeleri veya küçümsemeleri değil, aynı zamanda Mesih'in vahyinin ve yalnızca bunun Tanrı, insanlık ve dünya hakkındaki gerçeği anlamının anahtarını sunmasıdır. John'un metinlerarası okuma stratejisinin Gizli Vahiy'i, kendi görüşlerini belirtmek için yalnızca önceki "kaynakları" kullanmayı amaçlamıyor. Amacı okuyucuları bu "kaynakları" kendi merceklerinden okumaya yönlendirmektir. Eğer kişi İsa'nın Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde verdiği vahyi kabul ederse, Musa'yı, Platon'u, Bilgelik literatürünü, Yuhanna İncili'ni veya içerdiği diğer materyalleri aynı şekilde tekrar okumak mümkün olmamalıdır. Yeni türde bir okuyucunun inşasını etkilemek için Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin asıl içeriğinin çok ötesine geçebilecek yeni okumalar ve yeni okuma olanaklarının önünü açmıştır. Her ne kadar görünürdeki amaç Tanrı, dünya ve insanlığa dair tamamen uyumlu ve bütünlüklü, bütünlleştirici bir anlatı -her şeyin bir tür büyük teorisi- üretmek gibi görünse de, sonuçta okuyucuları kendi araştırmalarına iten çok sayıda tutarsızlık ve açık çelişkiler varlığını sürdürüyor. Pratikte anlatının kusursuz bir bütünlük oluşturmaktan ziyade belirli bir okuyucu türü yaratmaya çalıştığını tahmin edebiliriz. Vahiy Kitabı nasıl güncel olaylara son zamanın ve Mesih'in ikinci gelişinin işaretlerini arayan okuyucular yetiştirmeye devam ediyorsa, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi de dünyanın bilge ve dirençli okuyucularını yetiştirmeyi amaçlamış olabilir. Dünyadaki gücün kibrini ve cehaletini açığa çıkarabilen ve gerçek Ruh'u sahte olandan ayırt edebilen okuyucular. Aldatma ve şiddetin zayıfların ve yalanlara ve aldatmacaya karşı koyanların araçları olduğunun farkında olan okuyucuları tanımak

--- SAYFA 260 ---

kötü niyetli - gerçek Tanrı'ya ait değil. İlk İnsanın Suretinde yaratılmış ve Annenin Ruhu ile dolu olan gerçek manevi doğalarını aramaya ve geliştirmeye teşvik edilen okuyucular. Yuhanna'nın Gizli Vahiy kitabını hazırlayanlar ve okuyucular, paylaşılan kültürel kaynakları çok özel bir şekilde okuyarak, güçlü bir sosyal-politik eleştiri ve ütöpik bir gerçeklik vizyonu ürettiler. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, kendisini, tüm insanlık tarihinin gerçek anlamının anahtarına sahip olarak temsil eder; hakikat, nihayet yalnızca vahiy yoluyla elde edilebilir. Mesih'in öğretisi, en prestijli kültürel gelenekleri vahyin ışığına çıkararak aydınlatır. Geçmişin gelenekleri artık gerçekte oldukları gibi görülebilir: aldatmacalar, sahte görüntüler ve kısmi gerçekler. Ama artık onlarda gerçek gerçeği de görebiliyoruz. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, gerçek ile görünen, model ile kopya, gerçek ile aldatıcı arasında ayırım yapmak için bir paradigma sağlar. yalanlara ve aldatmacaya karşı koymak 243

--- SAYFA 261 ---

12 @ Metnin Tarihi Giriş bölümünde, Yuhanna'nın Gizli Vahiy tarihinin bazı unsurlarının izini sürdük: Mısır'da el yazmalarının keşfi; yerel Pachomian manastırıyla olası bağlantılar ve metinlerin Mısır'daki dolaşımı; Irenaeus'un çürütme için kullanması; ve eserin muhtemelen İskenderiye'deki bir kentsel okul ortamındaki kompozisyonu. John'un tarihinin Gizli Vahiyi'nin bu incelemesi, onu yaklaşık dört yüzyıllık bir süre boyunca okumuş olabilecek farklı izleyiciler hakkında bir fikir veriyor. Burada yapmak istediğim şey, iki ana versiyonun el yazması varyantlarının sağladığı kullanım geçmişine ilişkin ek ipuçlarına bakmaktır. Şimdiye kadar, Yuhanna'nın Gizli Vahiy metninin istikrarsız olduğunu gösteren hayatta kalan dört el yazması nüshasından üçü arasındaki dikkate değer farklılıklara rağmen, çoğunlukla Yuhanna'nın Gizli Vahiyini tek bir esermiş gibi ele aldık. Bu farklılıklar (el yazması varyantları olarak adlandırılır) aktarım süreci sırasındaki yazı değişikliklerinin sonucudur.¹ Antik çağda yazıcıların kopyaladıkları el yazmalarını "düzeltmeleri" veya "geliştirmeleri" yaygın bir uygulamaydı. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin farklı versiyonlarında gördüğümüz değişiklikler, antik çağlarda bile okuyucuların metinde çeşitli zorluklar veya yetersizlikler bulduklarını gösteriyor. Pek çok değişiklik, yazarların yazım uygulamalarına veya lehçelerine atfedilebilir; diğerleri metnin stilini veya mantıksal tutarlılığını iyileştirmeye yönelik girişimlerdir; bazıları ise Yunanca'dan Kıpti'ye yapılan çevirilerdeki farklı seçimlerden kaynaklanmaktadır. Bu tür varyantlar bize eserin antik çağda nasıl okunduğu hakkında çok az şey söylüyor. Ancak diğer değişkenler daha sonuç vericidir. Sistemati olarak bakmak

--- SAYFA 262 ---

bu değişkenler bize değişiklikleri yapan yazıcıların çıkarları hakkında ve belki de eserin nasıl kullanılmış olabileceği hakkında bilgi verebilir.² Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin hayatta kalan dört nüshasının tümü büyük ölçüde aynı hikayeyi anlatır, ancak önemli farklılıklar ortaya çıkar, özellikle de daha uzun versiyona (II/IV) yapılan iki kapsamlı eklemeye: beden her bir kısmına hükmeden iblislerin listesi ve Pronoia ilahisi. Zerdüşt Kitabı'ndan alındığı varsayılan iblisler listesinin eklenmesi, şifa uygulamalarını Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin efsanevi dünyasına entegre etmeye yönelik yoğun ilgiye işaret ediyor; aksi takdirde anlatının anlamını önemli ölçüde değiştirmez. Ancak eserin sonuna eklenen Pronoia monologu, Yuhanna'nın Gizli Vahyinin anlatımı üzerindeki etkileri açısından daha karmaşıktır ve daha yakından incelenmeye değerdir. Pronoia ilahisi araştırmacıları genellikle Pronoia monologunu, birinci yüzyılın sonlarında ya da ikinci yüzyılın başlarında yazılmış ve daha sonra Yuhanna'nın Gizli Vahiy'iyle bütünleştirilmiş bağımsız bir kompozisyon olarak görürler.³ Harika bir makalede, Bernard Barc ve Louis Painchaud, Pronoia ilahisinin (ya da monologunun⁴) dahil edilmesinin tüm çalışma boyunca bir değişiklik dalgasına yol açtığını göstermişlerdir. Gerçekten de kısa ve uzun versiyonlar arasındaki farklılıkların çoğu (iblislerin listesi hariç), uzun versiyonun, Pronoia'nın alt dünyaya üçlü inişinin genişletilmiş bir anlatımı olarak anlatının tutarlı bir şekilde yeniden işlenmesinin ürünü olarak görülmesiyle açıklanabilir.⁵ İlahinin kendisi, sahte ruhun insanlığı ayartmaya, unutkanlığa ve karanlığa saptamasından sonra, İsa'nın Yuhanna'ya vahyinin sonuna yakın bir yere yerleştirilir. Tam da bu noktada üçüncü şahıstan birinci şahıs adresine geçiş, görünüşe göre Pronoia ilahisinin birinci şahıs adresini eklemek için iyi bir edebi fırsat sağladı. İlahide Pronoia, tohumunu aydınlatmak ve onlara vaftiz mührünün korumasını sağlamak için üç kez karanlığa iner. Ancak bu ilahi Yuhanna'nın Gizli Vahiy'ine eklendiğinde Mesih'in ağzına konuluyor. Dolayısıyla artık metnin tarihi değildir 245

--- SAYFA 263 ---

Konuşan Pronoia ama "Ben Herkesin Mükemmel Pronoia'sıyım" diyen İsa. Böylece Mesih, Görünmez Ruh'un düşüncesinden ortaya çıkan ilk güç olan Pronoia-Barbelo ile özdeşleştirilir (SRevJohn II 5.16). Bu aynı zamanda Mesih'in Yuhanna'ya ilk kişi olarak yaptığı beyanı da hatırlatır: "Ben Babayım; Ben Anneyim; Ben Oğul'um" (SRevYuhanna 3.12). Bu vahiy beyanlarının etkisi, Mesih'i yalnızca Pronoia'dan gelen bir elçi olarak değil, aynı zamanda Pronoia'nın bir tür avatarı olarak görmektir. İlk inişte Pronoia, "hapishanenin ortasına" kadar uzanan karanlıklar diyarına girer. Onun varlığı kaosun temellerinin sarsılmasına neden oluyor ve tanınmamak için saklanıyor. İkinci inişte ışığa ait olanlara yaklaşıyor ama yine geri çekilir çünkü varlığı, görevi tamamlanmadan kaosun temellerini yok etme tehdidinde bulunur. Sonunda üçüncü kez aşağı iner ve bedeninin hapishanesine girer. Tohumlarının her birinin adını sesleniyor, onlara gerçek köklerini hatırlamayı öğretiyor ve onları karanlığın güçlerine karşı mühürlüyor. Görevini tamamladıktan sonra yükselir. Onun ayrılışıyla Mesih, Yuhanna'ya vahyini tamamlar. Barc ve Painchaud'un gösterdiği gibi, bu üçlü iniş şeması Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin anlatısı üzerine tekrar okundu, böylece Pronoia'nın ilk inişi Işık-Adem'in aşağıdaki sudaki görünümü olarak yorumlandı; Epinoia'nın Adem'e yardımı olarak ikinci iniş; ve üçüncü iniş, Mesih'in Yuhanna'ya ifşası olarak. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin bu "yeniden yazılması", anlatı boyunca çok sayıda değişiklikte kendini gösterir. BG ve III versiyonlarındaki en önemli eklemeleri veya değişiklikleri göstermek için aşağıdaki alıntılarda bunları italik olarak işaretledim. Mesela II/IV, Sophia'nın tövbesine cevaben Adem ışığının aşağıdaki sulardaki yansımalarının görünümünü anlatırken önemli değişiklikler ve eklemeler yapar: Ve yüce göksel Aeon'dan bir ses geldi, "İnsan var ve İnsanın Çocuğu." Baş Hükümdar Yaltabaoth bunu duydu ama sesin Annesinden geldiğini sandı ve bunu anlamadı.

--- SAYFA 264 ---

nereden geldiğini anlayın. Ve kutsal ve mükemmel Ana-Baba, mükemmel Pronoia, Görünmez'in imgesi, Her Şeyin Babası, Tüm'ün kendisinde var olduğu İlk İnsan, erkek bir modelde benzerliğini ortaya koyarak onlara öğretmiştir. Baş Hükümdarın Aeon'u her yerde titredi ve uçurumun temelleri sarsıldı. Ve maddenin altında yaşayan suların alt tarafı, onun ortaya çıkan görüntüsünün görünümüyle aydınlandı. Ve tüm yetkililer ve Baş Hükümdar (suya) baktıklarında, aşağıdaki tüm bölgenin parıldadığını gördüler. Ve ışık sayesinde suyun üzerindeki görüntünün modelini gördüler (SRevJohn II 15.1–11). Bunu ilahideki Pronoia'nın ilk inişinin tanımıyla karşılaştırın: Ben, Tüm'ün mükemmel Pronoia'sı, kendi tohumuma dönüştüm. Çünkü ben en başından beri vardım, her yolda seyahat ediyordum. Çünkü ben ışığın zenginliyim. Ben doluluğun hatırasıyım. Karanlığın enginliğine yolculuk ettim ve zindanın ortasına girene kadar azimle devam ettim. Ve kaosun temelleri sarsıldı. Ve onların kötülüklerinden dolayı kendimi onlardan sakladım ve beni tanımadılar (SRevYuhanna II 26.1–8). Barc ve Painchaud'nun belirttiği gibi, II 15'teki değişiklikler bir bütün olarak, ilk İnsan biçiminde ve ışık olarak inenin Pronoia olduğunu açıkça ortaya koymaya yöneliktir. Onun varlığı tüm kozmosu aydınlatıyor, ancak kozmosun Yöneticileri onun kim olduğunu veya ışığın nereden geldiğini anlamıyorlar. Anlamda dört büyük değişiklik meydana gelir ve bunların hepsi ilk İnsanın ortaya çıkışını Pronoia'nın ilk inişiyle ilişkilendirir: 1) Sulara görünen ilk İnsan açıkça Pronoia olarak tanımlanır. 2) Onun ortaya çıkışı uçurumun temellerinin sarsılmasına neden olur. 3) Pronoia'nın monologdaki ilk tezahürünün "ışığın zenginliği" olmasına rağmen, ilk İnsanın ortaya çıkışı ısıtılıdır. 4) Dünyayı yönetenlerin cehaleti vurgulanır. Barc ve Painchaud da monologda "ortası" olarak tanımlanan vahiy yerinin metnin tarihinin 247 olduğunu belirtmektedir.

--- SAYFA 265 ---

yukarı ve aşağı alemler arasında bir ara bölge olarak yorumlanır. Metinde bu orta alanın su olarak resmedildiğini, ilk İnsanın tezahürünün netliğini azaltan bir tür filtre işlevi gördüğünü, böylece hükümdarın bu görüntüyü yeniden üretme girişiminin hareket edemediğini ileri sürerler.⁶ Dolayısıyla ilk İnsanın görevi başarısızlıkla sonuçlanır ve o (Pronoia) geri çekilir. İlahide Pronoia yeniden iner: Yine ikinci kez döndüm ve gezdim. Pronoia'nın hatırası olan ışığa ait olanların arasına çıktım. Evimi düzene sokmak için karanlığın ortasına ve Hades'in içine girdim. Ve kaosun temelleri öyle sarsıldı ki (görünüşe göre) kaos içinde yaşayanların üzerine yıkılıp onları yok edeceklerdi (SRevJohn II 26.9–15). Pronoia-İsa'nın ilahiden bu ikinci inişi, II/IV'de Epinoia'nın Adem'e inişi olarak detaylandırılmıştır. II/IV'e yapılan eklemeler, Epinoia'yı açıkça Pronoia ile özdeşleştirir ve Epinoia'nın yaptığı her şeyde Pronoia'nın çalışmasını vurgular.⁷ O aynı zamanda Hayat olarak Havva ve yaşayanların annesi ve Adem'e eğitim veren ve Sophia'nın hafif tohumunun kurtuluşu için çalışan Bilgi Ağacı ile özdeşleştirilir. Örneğin Adem ameliyatından sonra trans halinden uyandığında yanındaki kadını görür: Anında ışık saçan Epinoia ortaya çıktı çünkü kadın onun anlayışındaki perdeyi açmıştı. Karanlığın sarhoşluğundan ayık oldu ve kendi benzerliğini tanıdı. O da dedi ki: "Bu benim kemiklerimden kemik, etimden ettir. Bundan dolayı insan, babasını ve annesini bırakıp karısına yapışacak ve artık iki değil, tek et olacaklar." Çünkü kendisine ortağı gönderilecek, o da babasını ve annesini bırakacaktır. Eksikliğini düzeltmek için masumiyetle gelen kız kardeşimiz Sophia'dır. Bu nedenle ona cennetin otoritesinin Pronoia'sı tarafından yaşayanların annesi Zoe (Hayat) adı verildi ve [. . .] ona [. . .] Ve 248 metnin tarihi

--- SAYFA 266 ---

onun aracılığıyla mükemmel bilgiyi tattılar. Onlara ders vermek ve onları derin uykularından uyandırmak için, saf, aydınlık Pronoia'dan Epinoia olan bilgi ağacında kartal şeklinde göründüm. Çünkü ikisi de düşmüş durumdaydılar ve çıplaklıklarını tanıdılar. Aydınlık Epinoia onlara ışık olarak göründü ve düşüncelerini uyandırdı (SRevJohn II 21.18–33). Burada Epinoia, Adem'in gerçek benzerliğidir; sularda yansıyan ilk İnsan'ın benzerliğine ruhsal olarak özdeştir. O ışıktır ve insan anlayışına ışık getirir. Adam onu görünce gerçek Yaşamın varlığını fark eder ve onun yaşayan her şeyin gerçek annesi olduğunu bilir. Onun varlığı, iki insanın anlayıştan yoksun olduklarını anlamalarını sağlar ve o, saf ışığı ve gerçek bilginin öğretisini getirir. Okuyuculara ayrıca Yaratılış kitabının gerçek anlamıyla ilgili birkaç ders veriliyor. Evliliğin gizemi, her bireyin yukarıdan gelen manevi eşiyle birleşmesi; Uygun cinsel birleşme, kişinin partnerindeki manevi özün veya benzerliğin tanınmasında yatmaktadır. Çıplaklık, maddi kıyafet eksikliğini değil, manevi bir eksikliği ifade eder; kurtuluş dolaylı olarak gerçek anlayışın ışığında uygun şekilde giyinmek anlamına gelir. Öğreten yılan da değil, kartal formundaki Epinoia-İsa'dır.⁸ Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin hem uzun hem de kısa versiyonlarında, Epinoia'nın Adem'e inişi, insanlığa Tanrı'nın gerçek öğretisini ve bilgisini getirmek için dünyaya bilgeliğin inişi olarak tasvir edilir, ancak Barc ve Painchaud'un belirttiği gibi, yalnızca daha uzun versiyon, Şef'in kötülüğü karşısında Epinoia'nın aşağıdaki dünyadan geri çekilişinin öyküsünü anlatır. Hükümdar: Ve Baş Hükümdar, Adem'in yanında duran bakireyi ve onun içinde canlı, parlak Epinoia'nın ortaya çıktığını gördü. Ve Yaldabaoth cehaletle doluydu. Ve Herkesin Pronoia'sı öğrendiğinde, bazı varlıkları gönderdi ve onlar da Zoe'yi Eve'den kaçırdılar. Ve Baş Hükümdar onu kirletti ve ondan iki oğlu oldu (SRevYuhanna 22.10–16). metnin tarihi 249

--- SAYFA 267 ---

Her şeyden çok, bu geri çekilme motifi, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin daha kısa versiyonlarında tamamen olmayan bir şekilde, ışık Epinoia'sını Pronoia'nın ikinci yükselişine bağlar.9 Pasajı Pronoia ilahisiyle uyumlu hale getirmenin dışında, Epinoia'nın geri çekilmesi için hiçbir neden yok gibi görünüyor. Pronoia'nın üçüncü inisi, daha uzun versiyonda (II/IV) İsa'nın Yuhanna'ya görünmesi olarak görünür. Yine üçüncü kez, ışıktaki var olan ışık ve Pronoia'nın hatırası olan ben, karanlığın ortasına ve Hades'in içine girmek için seyahat ettim. Yüzümü, sonsuzluklarının sona ermesinin ışıyla doldurdum. Ve onların zindanlarının ortasına, yani beden zindanına girdim. Ben de dedim ki, "Kim duyarsa, uyuşuk uykusundan kalksın!" Ve gözyaşları dökerek ağladı; ağır gözyaşlarını sildi kendisinden. Ve dedi: "Hapishanenin prangaları arasında yaşayan bana adımla seslenen kimdir ve bu ümit bana nereden geliyor?" Ve dedim ki, "Ben saf ışığın Pronoia'sıyım; ben bakire Ruh'un düşüncesiyim, seni şeref makamına yükselten kişi. Kalk ve hatırla ki işiten sensin ve şefkatli olan ben olan kökünü takip et. Kendini yoksulluğun meleklerine, kaosun şeytanlarına ve seni tuzağa düşürenlerin hepsine karşı güçlendir ve uyuşuk uykuya ve Hades'in iç giysisine dikkat et." Ve onu kaldırdım ve suyun ışıyla beş mühürle mühürledim ki, bu günden itibaren ölüm onun üzerinde hakimiyet kurmasın (SRevYuhanna II 26.18-33). Görünüşe göre Pronoia-Christ'in bu tezahürünün entegrasyonu, daha kısa versiyonda (BG/III) editoryal değişiklikler açısından çok az şey gerektiriyordu. Tek anlamlı değişiklik, Barc ve Painchaud'un belirttiği gibi, John'la yapılan diyalogda anlatının gövdesine "Kurtarıcı" başlığının eklenmesidir.10 250 metnin tarihi

--- SAYFA 268 ---

Mesih'in Yuhanna'ya görünmesi, Pronoia-Mesih'in Işık-Adem olarak ilk inisini yansıtan kozmik bir bozulma ile yeniden işaretlenmiştir: "Gökler açıldı ve göklerin altındaki tüm yaratılış aydınlandı. Ve dünya sarsıldı" (SRevJohn II 3.1-3). Monologda Pronoia-İsa'nın varlığının ruha ışık getirmesi gibi, burada ışık aşağıdaki dünyaya nüfuz edebildi ve sonunda alt yaratımı aydınlatılabildi. Tıpkı Pronoia'nın uyuyan kişiyi şefkat ve bilgi getirerek uyandırıp güçlendirmesi gibi,11 aynı şekilde Mesih de yas tutan ve şüphe duyan Yuhanna'ya yanıt olarak aşağıdaki dünyaya gelir, onu güçlendirir ve ona gerçek bilginin tam açıklamasını, yani Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin tüm anlatımını verir. Monolog, Pronoia-Christ'in son inzivasıyla sona eriyor: İşte, şimdi mükemmel aeon'a gideceğim. Senin için her şeyi kulaklarında tamamladım. Sana (Yuhanna) her şeyi anlattım, böylece onları yazıp gizlice kardeşlerine verebilirsin. Çünkü taşınmaz neslin gizemi budur (SRevJohn II 27.1-5). Sonuç, okuyucuyu, Yuhanna'nın Gizli Vahiyini (II/IV) bir bütün olarak tanımlayan anlatının daha uzun versiyonunun başlangıcındaki (SRevJohn II 1.1-2) ilk satırlara geri götürür: "Kurtarıcı'nın öğretisi ve gizemlerin açığa çıkışı, sessizlikte saklanan şeyler ve onun öğrencisi John'a öğrettiği şeyler." BG/III'de bulunan Barbelo'nun görünüşünün tanımını, ilahinin Pronoia figürüyle daha spesifik olarak tutarlı olacak şekilde önemli ölçüde değiştirdi: Ve Onun düşünmesi bir şey haline geldi. Ve O'nun ışığının parıltısında O'nun huzurunda görünen kişi ortaya çıktı. Hepsinden önce ortaya çıkan ilk güçtür. Onun düşüncesinden, Her Şeyin Pronoia'sından, onun ışığından ortaya çıktı. . .] Işık, mükemmel güç, yani metnin tarihi 251

--- SAYFA 269 ---

kusursuz görünmez bakire Ruh'un imgesi, ilk güç, Barbelo'nun görkemi, çağlar boyunca mükemmel olan görkem, vahyin görkemi. Bakire Ruh'u yüceltti ve O'nun sayesinde ortaya çıktığı için O'nu övdü. Bu, O'nun suretinin ilk Düşüncesidir (Protennoia). Hepsi için bir rahim haline geldi çünkü o hepsinden önce, Anne-Baba, ilk İnsan, kutsal Ruh, üçlü erkek, üçlü güç, androjen adı verilen üçlü ve görünmez olanlar arasında ebedi sonsuzluk ve ilk ortaya çıkandır (SRevYuhanna 5.13-26). Onlara göre bu değişiklikler, "ilk güç ve Anne (Tüm'ün rahmi) olan Pronoia'nın önceliğini vurgulama ve onun düşüncesinde belirttiği şekliyle onun Baba ile ilişkisine yapılan vurguyu dikkate değer şekilde büyütme eğilimindedir."13 Eklemeliyim ki, değişiklikler aynı zamanda onun vahyin yüceliği ve kutsal Ruh, bakire Ruh'un imgesi olduğunu da vurgulamaktadır. Bu sözlerin aynı zamanda onun Mesih'in vahyiyle ve Epinoia-Havva'nın ve Ruh'un kurtarıcı faaliyetiyle özdeşleşmesini güçlendirmeyi amaçlaması da mümkündür. Dünyanın Işığı Barc ve Painchaud'nun analizini daha da ilerletirken, ışık motifinin ele alınışında da önemli değişikliklerin meydana geldiğini fark ettim. İlahi, aşağıda parlayan ışığı Pronoia'nın üç inisiyle ilişkilendirir. Uzun versiyon boyunca yapılan editoryal değişiklikler, saf ışığın (ruhsal aydınlanmanın) yalnızca Pronoia'nın (ışıldayan İnsan, ışığın Epinoia'sı ve ışık saçan Mesih olarak) üçlü inisiyle bağlantılı olarak ortaya çıktığını vurgulamak lehine aşağı Sofya'nın rolünü azaltmıştır. Bu, Ayasofya'nın ışığını "karartarak" ve İnsan, Epinoia ve Mesih'in üçlü inisinin ışığın varlığıyla olan bağlantılarını güçlendirerek gerçekleştirildi. En acil ve dikkate değer değişiklik, Sophia'nın ve onun aşağıdaki dünyadaki ışığının tasviridir. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin daha uzun versiyonu defalarca, Sophia'nın ışığının metnin alt 252 tarihine girdiğini belirtir.

--- SAYFA 270 ---

BG ve III'ün kısa versiyonlarında tamamen bulunmayan bir nokta, karanlıkla temas nedeniyle dünyanın ve insanlığın karartılmasıdır. Gerçekten de Sophia'nın kendisi kararıyor. Örneğin, tüm versiyonlar Yaldabaoth'un Anne'nin ışığından kendi payını kendi yaratıklarından hiçbirisiyle paylaşmadığı konusunda hemfikir olsa da - sonuçta, bu ışığa tek başına sahip olduğu için yarattığı tüm insanlar üzerinde Rab/Mesih idi - II/IV şunu ekliyor: "Işık karanlıkla karıştığında karanlığın parlamasına neden oldu, ancak karanlık ışıkla karıştığında ışığı kararttı, böylece ne aydınlık ne de karanlık oldu, ama zayıftı" (SRevJohn II 12.4-6). II/IV ayrıca Sophia'nın "ışığının parlaklığı azalıp karardığında eksikliğini anladığını" da ekliyor (SRevJohn II 14.5-6). Dahası, BG aşkın İlahiyat'ın "tüm çağlar ve dünyalar" üzerine ışığın canlı suyunu döktüğünü belirtirken, II/IV yalnızca "O tüm çağlar için sağlar" (SRevJohn 5.10) der; bu, alt dünyaları Baba'nın ışığından mahrum bırakıyormuş gibi görünen bir ihmaldir. Daha uzun versiyon, saf ışığın varlığını Pronoia ve elçileriyle ilişkilendiren materyali tekrar tekrar ekliyor. Onların varlığının kendisi ışıktır ve aydınlanma getirir. BG ve III aynı zamanda İlahi Alem'den gelen elçileri ışığın varlığıyla tutarlı bir şekilde ilişkilendirdiğinden, versiyonlar burada çok fazla farklılık göstermez, ancak az çok incelikli çeşitli varyantlarda II/IV bu noktayı daha tam olarak vurgular. Örneğin, SRevJohn II 21.33, Epinoia'nın Adem ve Havva'ya "ışık olarak" görüldüğünü ekliyor; ve yine SRevJohn II 22.11'de metin, parlak Epinoia'nın Havva'da ortaya çıktığını söylüyor. BG ve III'te her iki nokta da yoktur. Nuh hikayesinde II, BG'nin Nuh ve diğerlerinin "ışıkta" oldukları, yani koruyucu bulutun içinde oldukları şeklindeki ifadesinden ziyade Epinoia'nın ("onunla birlikte olan") Nuh'u aydınlattığını (SRevJohn II 24.28) belirterek ışığın kurtarıcı varlığını bir kez daha vurgulamaktadır. Bu tür değişkenler küçüktür ancak bir araya geldiklerinde ışığın metnin kurtarıcı figürleriyle ilişkilendirilmesine daha fazla odaklanılır. Bu model sadece Pronoia ilahisinin eklenmesiyle iyi uyum sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda Yuhanna İncili'nin Mesih'in dünyanın ışığı olduğuna dair öğretisiyle bağlantıları güçlendirecek gibi görünüyor. metnin tarihi 253

--- SAYFA 271 ---

Yazarların İlgi Alanları ve Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin Kullanımları Halen devam eden soru şu: Pronoia ilahisini yapısal olarak Yuhanna'nın Gizli Vahiy mitiyle bütünleştirmek için gereken emeğin ardındaki motivasyonları nasıl anlayacağız? Neyi başarıyor? Bir olasılık, Pronoia ilahisi ile vaftiz teolojisi ve uygulaması arasındaki bağlantıda yatmaktadır. George MacRae ilahiyi "muhtemelen bir Hristiyan vaftiz vaazı veya ilahisi tarzında okunan bir Gnostik ayinle ilgili parça" olarak nitelendirdi.¹⁴ O halde ilahinin Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ne dahil edilmesi, Pronoia ve onun avatarlarının kurtarma çalışmalarının bir parçası olarak ritüel uygulama teolojisini mite daha tam olarak entegre etme endişesinin sinyalini verecektir.¹⁵ Bu öneri, kabul edilmektedir. Jean-Marie Sevrin'in Seth ritüeline ilişkin olağanüstü analizi bunu doğruluyor. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin uzun versiyonunun (II/IV), vaftiz ve meshetme ritüel uygulamalarına, kısa versiyonlara (BG ve III) kıyasla daha kapsamlı bir ilgi gösterdiğini belirtti. Uzun versiyon, vaftizin teolojik anlamının daha ayrıntılı bir şekilde ele alınmasını sunmakla kalmıyor, aynı zamanda vaftiz ve meshetmenin fiili uygulamasına ilişkin daha fazla kanıt da sağlıyor. Yukarıda belirtildiği gibi, metinlerin hiçbirisi gerçek ritüeli ayrıntılı olarak tanımlamamıza izin vermese de, "beş mühür"den söz edilmesi, ya birden fazla vaftizi ya da beş ritüel eylem veya bölümden oluşan tek bir töreni işaret ediyor gibi görünüyor. Bir diğer önemli değişiklik Adem ile Havva hikayesindeki cinsiyet sembolizmiyle ilgilidir. II/IV'de Havva, Yaldabaoth ile gerçek Ruh arasında çelişkili bir mücadele alanı olan cinsellikle daha yakından ilişkilendirilerek dişiliğin olumsuz simgeleştirilmesiyle daha açık bir şekilde ilişkilendirilir. Daha önceki bir yayında belirttiğim gibi, BG ve II/IV, SRevJohn 22.1-7'de kadının erkeğe tabi kılınması konusunda oldukça farklı görüşler sunuyor. BG'yi karşılaştıran: Yaldabaoth onların ondan çekildiğini biliyordu. Onlara lanet etti. Dahası, kadınla ilgili olarak erkeğin egemen olması gerektiğini de ekliyor metnin tarihi 254

--- SAYFA 272 ---

çünkü kutsal yüksekliğin tasarımı kaynaklanan gizemi anlamıyor. Ama ona lanet etmekten korkuyorlardı, böylece cehaleti ortaya çıkıyordu. Burada kadının ikincilleştirilmesi, başka bir cehalet ve Tanrı'nın planına aykırı bir eylem olarak şiddetle kınanıyor; eski literatürde ataerkilliğin doğrudan kınanmasına artık rastlanmıyor. Şimdi II'deki değişikliklere dikkat edin: Ama Yaldabaoth onların kendisinden çekildiğini anlayınca, kendi toprağını lanetledi. Dişinin kendisini erkeğine hazırladığını gördü. O, onun üzerinde efendiydi çünkü kutsal tasarımın neden olduğu gizemi anlamıyordu. Ve onu suçlamaktan korkuyorlardı. Ve kendisinde yaşayan cehaletini meleklerine açıkladı. Burada tabiiyetin doğrudan kınanması eksiktir ve aslında tabiiyetin kendisi de belirsiz görünmektedir. "Onun efendisi" kimdi? Kutsal tasarımı anlamayan kimdir? Onun cehaletini kim ortaya çıkardı? "O" zamirinin Adem'e mi yoksa Yaldabaoth'a mı işaret ettiği açık değildir. Dahası, kadının aktif olarak erkeğe "kendini hazırladığı" açık olsa da -bu ifade açık bir şekilde cinsel imalar içeriyor gibi görünüyor- bunun ne anlama geldiği tam olarak belli değil. Havva baştan çıkarıcı biri olarak mı tasvir ediliyor?¹⁶ Eğer öyleyse, kadınların ikincilleştirilmesini kınamak yerine, dişiliğin cinsellik ve cehaletle özdeşleştirilmesini somutlaştırıyor gibi görünüyorum. Ancak bunun tersine, Barc ve Painchaud, II'nin pasajı oldukça farklı bir anlam taşıyacak şekilde değiştirdiğini öne sürüyor: Epinoia, Sophia'nın eşi olmadan tek başına hareket etme konusundaki eksikliği düzeltmek için Kurtarıcı'ya hazırlanıyor, ancak Yaldabaoth bunu anlamıyor.¹⁷ Bu perspektiften bakıldığında, Havva'nın baştan çıkarıcı olarak sunumu yoktur; Yaldabaoth'un aksine Epinoia kutsal tasarımı anlıyor. Bu yorum, II. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi 21.21-23'te Adem'in partnerinin Sophia'nın eksikliği düzeltmeye yardım etmek için gönderildiği açıklamasına uyuyor gibi görünüyor. Ancak asıl mesele metnin tarihi olabilir.

--- SAYFA 273 ---

Temelde aynı şey var - II'deki belirsizliğin bir yerinde, kadının ikincilleştirilmesinin açık bir şekilde kınanması kaybolmuş durumda. Ayrıca, dişiliğin cinsellik ile olumsuz bir şekilde ilişkilendirildiği görüşü, metinde cinsel arzunun yeri ile ilgili ikinci bir değişiklik de desteklenmektedir (SRevJohn 22.22-24): BG: Günümüze kadar evlilik ilişkisi Baş Hükümdar'dan gelmiştir. Adem'e bir arzu tohumu ekti ki, bu özden (arzunun) sahte ruhlarından bir benzerlik doğsun. II: Günümüze kadar Baş Hükümdar'dan itibaren münasebet devam etmiştir. Ve Adem'e ait olan ona bir arzu tohumu ekti. Cinsel ilişkiden benzer bedenler doğurdu ve onları kendi sahte ruhundan sağladı. Her iki versiyonda da cinsel ilişki Baş Hükümdarın kötü işi olarak sunuluyor. Ancak II'de cinsel arzu kadına yerleştirilmiştir; BG ve III'te tohum arzusu Adem'e yerleştirilmiştir. Arzunun yalnızca yeri değil, doğası da farklıdır: Kadın cinsel ilişki arzular; insan döllenmeyi arzular. II'deki ima, erkeği tensel ilişkinin pisliliğine çekenin kadın olduğudur.18 Barc ve Painchaud, bu değişikliğin, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin bulunduğu daha sonraki manastır bağlamına uyduğunu öne sürer: "[BG ile II arasındaki] anlamdaki tek değişiklik, Kodeks II'de (24.19) cinsel arzunun yerini Adem'den Havva'ya kaydıran iki harfin eklenmesidir. Bu önyargı, erken Hristiyan dönemi için tipiktir. manastırcılık."19 Bu öneri, Yahya'nın Nag Hammadi yakınlarındaki Pachomian manastırıyla bağlantısına dair Gizli Vahiy hakkında bildiklerimizle çok iyi örtüşüyor; özellikle de daha uzun versiyonların her ikisinin de buranın yakınında bulunduğunu, BG'nin ise herhangi bir manastır bağlantısının bilinmediğini hatırladığımızda. Pronoia monologunun eklenmesinin üçüncü olası nedeni Yuhanna İncili'ne yapılan metinlerarası göndermeleri zenginleştirmek olabilir. Çerçeve anlatımı zaten Johannine Hristiyanlığı ile bir bağlantı olduğunu öne sürüyor, ancak yukarıda belirtilen ışık motifinin gelişimi metnin tarihini oluşturmaya yarıyor.

--- SAYFA 274 ---

Yuhanna 1:1-5'e yapılan gönderme daha keskindir. Açıkça Mesih'i her şeyin başlangıcına yerleştiriyor, onu yaşam ve ışıkla özdeşleştiriyor ve en önemlisi "Işık karanlıkta parlıyor ve karanlık onu yenemedi" konusunda ısrar ediyor. Sonuç olarak, Pronoia monologunun ve onun temalarının Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin daha uzun versiyonuna eklenmesi ve bütünleştirilmesinin en az üç dikkate değer etkisi vardır: ritüel uygulamaları, özellikle de vaftizi, eserin mitolojik çerçevesi açısından rasyonelleştirmeye artan ilgi; bazı toplumsal cinsiyet imgelerinde bir değişim; ve Yuhanna İncili'ne yapılan metinlerarası göndermelerin zenginleştirilmesi. Bunlara ek olarak Zerdüşt Kitabı'ndaki iblislerin ve vücut parçalarının genişletilmiş listesinin eklenmesiyle şifaya daha güçlü bir vurgu yapıldığını görebiliriz. Bütün bunlar, vaftizin ahlaki arınma ve iblislerin etkilerinden korunma açısından anlaşıldığı toplumsal bir ortamla eserin daha yakın bir ilişkisine işaret ediyor olabilir. Yuhanna İncili ile olan bağlar, Johannine geleneklerine oldukça değer verilen Hristiyanlarla istikrarlı ve hatta giderek artan bir ilişkiye işaret etmektedir. Ve son olarak, cinsiyetteki değişimler, kadınların da mevcut olduğu ancak liderliklerine izin verilmediği ve onların varlığının cinsel bir ayartma olarak kabul edildiği bir manastır ortamına (ilk Pachomius'taki gibi?) işaret ediyor olabilir. Bu analizin sonuçları yetersiz görünse de, Yuhanna'nın Gizli Vahiyini kullananlar arasında bakış açılarının ve ilgi alanlarının değiştiğine dair kanıt sağlıyor. metnin tarihi 257

--- SAYFA 275 ---

@ Postscript Yuhanna'nın Gizli Vahyinin tarihi antik çağda bitmiyor. Bir asırdan fazla bir süre önce yeniden keşfedilmesi, onu yeni yönlerle doğru yönlendirdi. Bugün çağdaş düşüncede çok sayıda rol oynuyor; en önemlisi "Gnostisizm" in imza örneği olarak. Gerçekten de Yahya'nın Gizli Vahiy'i, Gnostisizmin modern tanımlarında ayrıcalıklı bir yer edinmiştir; çünkü, hayatta kalan diğer eserlerden daha çok, beş ciltlik Heresies'e Karşı adlı eserinde Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin bir kısmına atıfta bulunan Lyons'lu Irenaeus gibi ilk Hristiyan polemikçilerinin çürüttüğü görüşlere benzemektedir. Ancak antik çağda, eski Hristiyan polemikçileri bu fenomeni "Gnostisizm" olarak adlandırmadılar, ancak çoğu zaman bu tür düşünmeyi sapkınlık olarak sınıflandırdılar ve yakın zamana kadar kilise tarihçileri de genellikle aynı yolu izlediler. Onların normatif yargılarını askıya aldığımızda bile, polemikçilerin tanımları çoğu zaman eleştirilmeden aktarılmıştır; bunun nedeni büyük ölçüde Mısır'daki yeni keşiflere kadar sahip olduğumuz tek açıklamalar olmalarıdır. Ancak önceki kitabım olan Gnostisizm Nedir?'de, Gnostik mit karikatürlerinin eserin içeriğini çarpıttığını ve onunla eleştirel bir etkileşimi imkansız hale getirdiğini ileri sürmüştüm.¹ Örneğin, "Gnostiklerin bedenden nefret ettiği" stereotipleri, şeytani etkinin bedeni iyileştirmeye yapılan vurguyla ve Adem ile Havva'nın Seth üretiminin Tanrı imajının bir restorasyonu olarak sunulmasıyla yalanlanıyor; Sophia'nın eksikliği, aşkın İlahiyat ve Barbelo-Pronoia tarafından Oğul'un üretilmesini model almıştır. Dünyanın gerçek Tanrı tarafından yaratılışını inkar etmenin nihilist bir yaklaşıma yol açtığı suçlaması

--- SAYFA 276 ---

Çilecilik ya da çapkınlık, metnin ilahi iyilik ve adaletle ilgili merkezi ilgisi ve yapısal kötülükleri sert bir şekilde kınaması karşısında başarısız olur. "Gnostiklerin doğa tarafından kurtarıldığı" ve bu nedenle ne bir Kurtarıcı'nın eylemlerine ne de ahlaki çabaya ihtiyaç duydukları suçlaması, Mesih'in ve diğer kurtarıcı figürlerinin merkezi rolü ve ayrıca Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin eğitim, ahlaki arınma ve ritüel uygulamalar yoluyla ruhsal mükemmellik ihtiyacına yaptığı vurgu ile çelişmektedir. Eserin Yaratılış Tanrısı'nı cahil ve kötü niyetli bir sahte tanrı olarak temsil etmesi ve Musa'nın tekrar tekrar düzeltilmesi, dinsizliğe değil, erken Hristiyan kimliğinin oluşumunda önemli ve hararetle tartışılan bir faktör olarak onun Yahudilikle ilişkisinin Hristiyan inşasına işaret etmektedir.² Yeni Ahit'ten ve kilise babalarından önemli örnekler de dahil olmak üzere Hristiyanlığın çoğu biçimi, "Yahudiliğe" karşı eleştirel bir duruş benimsemiştir. Yuhanna'nın Kutsal Yazıları okumasının Gizli Vahiyi, basit bir tersine çevirme meselesi veya hatta yaygın olarak algılanan yorumlama problemlerini çözme meselesi değildir³ - her ikisini de yapmasına rağmen; Çünkü Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, Musa'nın anlatımında gizli olan gerçeği açığa çıkararak Kutsal Yazıları aynı anda benimser, yorumlar ve eleştirir. Adem'in bedeni ve tüm insan bedenleri gibi Kutsal Yazılar da ikili bir hikaye anlatır; Yaratılış'ın yaratılış hikayesi iki kez anlatılır; biri İlahi Alem'in nesline, diğeri alt dünyaya atıfta bulunularak. Musa'nın tam bir anlayıştan saptığı yerde, örneğin Tanrı Adem'i uyuttuğunda (Yaratılış 2:21), Mesih onun açıklamasını düzeltir; ancak dikkate değer gerçek şu ki, en azından bir durumda bunu peygamber Yeşaya'dan alıntı yaparak yapar (Yeşaya 6:10). Burada İsa, Yuhanna'ya (ve okuyucuya) metinlerarası uygun bir midraş öğretiyor!⁴ Yahudi Kutsal Yazıları da Mesih'in düzeltici talimatlarının tek hedefi değildir. Yunan felsefesi, astrolojisi ve diğer gelenekler de ciddi bir yeniden yazım ve bağlamsallaştırma için sıklıkla önemli bir eleştirel öneme sahiptir. Dinsizlik suçlamaları, gelenek yorumunun kimin doğru olduğu konusundaki retorik mücadeleye aittir; kimin dindar, kimin dinsiz olduğu kişinin nerede durduğuna bağlıdır. Üstelik modern dönemde bazen "Gnostiklerin" veya "kafirlerin" kadına karşı daha olumlu bir bakış açısına sahip olduğu ve dolayısıyla meşru olduğu söylenir.

--- SAYFA 277 ---

kendi topluluklarındaki kadınların liderliğini birleştirdi - ve en azından kilise babalarından bazıları bu değerlendirmeye katılıyordu, ancak bunu bu "sapkınların" düzensiz davranışlarının bir başka işareti olarak kabul ettiler.⁵ Yine mesele basit değil. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, cinsiyet sunumunda önemli bir belirsizlik ve kararsızlık sergiliyor. Pronoia ve Epinoia, aşkın Baba ve Oğul-İsa'nın yanı sıra, tanrısallık ve kurtuluşun güçlü kadın figürlerini sunar. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i, bir kadının erkek otoritesinden cesur bağımsızlığının bir sonucu olarak tüm kötülükleri temsil eder. BG'nin, kibirli Baş Hükümdarın cahilce bir eylemi olarak kadınların erkeklere tabi kılınmasını radikal bir şekilde kınaması, II/IV'ün sahneyi kafa karıştırıcı bir şekilde yeniden yazmasıyla gölgeleniyor (22.4-7). Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, kadınsılığın tutarlı bir şekilde olumlu veya olumsuz bir portresini sunmuyor gibi görünüyor. Daha ziyade toplumsal cinsiyet imgeleri çeşitli farklı türden anlatı çalışmalarını gerçekleştirir. Bazen kadınsı imgeler, yetiştirmeyi ve yaratıcı güçleri vurgulamaya hizmet ederken, diğer noktalarda zayıflığı veya uygunsuzluğu vurgulamaya hizmet eder. Görünüşe göre metin, kadınların liderliğine dair yalnızca çok belirsiz bir garanti verebilirdi. Muhtemelen çağdaş feminist Hristiyan teolojisi için en büyük değeri, uygun cinselliği, ötekiindeki Tanrı imgesinin tanınması olarak tasvir etmesi ve Havva'nın temel ilahi doğasının, dünya hükümdarının şiddetli cinsel saldırıları tarafından dokunulmadığı konusundaki ısrarıdır. Baş Arhont tarafından tecavüze uğramış ve iki erkek çocuk doğurmuş olmasına rağmen, Adem ona döndüğünde onun ilahi özünü tanıır ve birlikte cinsel birliklilikleri Seth'i üretir; Seth II/VI'da İnsanın Çocuğunun gerçek benzerliği olarak tanımlanır (SRevJohn 22.26-29). Bu ciltte sunulan Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin analizi, bu tür karikatürlerin ve stereotiplerin, eserin içeriği ve hedeflerinin nesnel bir açıklaması olarak alındığında ne kadar yanıltıcı olabileceğini göstermektedir. Bu çarpıtmaların üstesinden gelmeye çalışırken bile ilk polemikçilerin ortaya koyduğu tartışmanın koşullarından kaçmak zor olabilir. Michael Williams, önemli kitabı "Gnostisizmi Yeniden Düşünmek"te, Gnostisizmin tipolojik yapılarının sınırlarının keskin bir şekilde farkına varmamızı sağladı.

--- SAYFA 278 ---

stereotipleştirmeye giriyor. Stratejilerden biri, alışlagelmiş tipolojik kategorilere bir dizi alternatif sunmaktır: • protesto tefsiri veya yorumsal problem çözme • parazitler veya yenilikçiler • kozmik karşıtı dünya reddi veya sosyokültürel uyum • bedene veya insanın mükemmelliğine karşı nefret • determinist elitizm veya kapsayıcı din değiştirme teorileri. Bu ayrımlar, eski tipolojik klişeleri sarsmak için ne kadar yararlı olsa da -ve antik sapkınlık biliminin polemiklerinden kopmak açısından da çok faydalıdır- polemikçilerin ortaya koyduğu tartışmanın sınırları içinde kalıyorlar ve artık yalnızca muhalif bir strateji benimsiyorlar. Sorun yalnızca "Gnostik" olarak sınıflandırılan pek çok farklı eserin çeşitli teolojik pozisyonlar alması değil, aynı zamanda Yuhanna'nın Gizli Vahiyi gibi karmaşık bir eserin aslında tüm bu alternatiflere uyabilmesidir: Onun yorumu hem protestoyu hem de problem çözmeyle açıkça ortaya koymaktadır. Kutsal Yazıları okuması radikal ve revizyonisttir, ancak uzun süredir devam eden birçok sorunu çözmektedir. Kadim gelenekler havuzundan derinlemesine yararlandığı ölçüde "asalaktır" ve bu gelenekleri bir arada okuma biçimi açısından yenilikçidir. Kesinlikle kozmik karşıtıdır ama aynı zamanda çağın en yüksek değerlerini onaylama konusunda da son derece uzlaşmacıdır. Beden hem şeytani etkinin alanı hem de insanın Tanrı'ya benzerliğinin mükemmelliğinin ortaya çıkabileceği yerdir. Özgür irade ile determinizm arasındaki çözülmemiş gerilimi sürdürerek (neredeyse) herkesin kurtarılacağını cesurca ilan ediyor. Ancak gerçek şu ki, bu kategorilerin hiçbirisi -olumlu ya da olumsuz- metni çok iyi tanımlamıyor. Onun yorumlayıcı stratejilerini, gelenekleri seçici bir şekilde benimsemesinin işe yaradığı amaçları, ütopyik vizyonunu ve toplumsal eleştirisini, bedeni vahiy ve kurtuluş için bir harita ve bölge olarak konuşlandırmasını, etik zorunluluklarını veya Tanrı'nın iyiliği ve adaleti konusundaki ısrarını görmemize izin vermiyorlar. Bu ciltte yapmaya çalıştığım şey, bu tipolojik kategorileri bir kenara koymak ve 261. dipnotta bazı yolları göstermektir.

--- SAYFA 279 ---

Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i bir hikaye, toplumsal eleştiri ve metinlerarası yorum bilgisi olarak okunabilir. Doğrusal bir hikaye olarak okunduğunda, var olan her şeyin kökeninden insanlığın nihai kurtuluşuna kadar ilerler. Bu öyküde, özellikle eserin toplumsal eleştiriye yönelik güçlü kapasitesi olmak üzere, bir dizi tematik vurgu noktası fark edilebilir. Buna ek olarak, John'un çeşitli edebi kaynaklara kapsamlı çapraz referans vermesi, her karakterin, her eylemin veya anlatı ögesinin -ister soykütüksel bağlantı, ister bölme veya tekrar, ister kopuşlar ve kırılmalar, mimesis veya parodi yoluyla olsun- bir diğerini ima ettiğinde ısrar ederek esere çok boyutlu bir doku kazandırır. Eserin yapılanmasının bu metinlerarası boyutları, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin temel başarılarından birini oluşturur: Kurtarıcı'nın vahyinin, kendi zamanının çok saygın kutsal ve felsefi geleneğinin doğru yorumunu sağladığı bir yorum bilgisi. Zaman içinde farklı gruplar tarafından farklı amaçlarla okundukça anlamı değişen bir belgedir. Çeşitli versiyonları ve çevirilerinin tarihi, bu eseri farklı amaçlarla okuyan ve kullanan farklı okuyucu kitleleri ve yazarların ve akademisyenlerin vaftiz ritüeli, cinsiyet sembolizmi ve kutsal metinlerin yorumlanması gibi konulara değişen ilgileri aracılığıyla edebi ve sosyal süreklilik ve farklılık gösterir. Antik çağlardan kalma farklı okuma türleri, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i'nin dahil olduğu çoklu ve örtüşen projelerden bazılarını, özellikle de manevi kurtuluş ve kurtuluş projesini, okuyucuları adalet ve toplumsal eleştiriye karşı daha duyarlı hale getirmeye yönelik etik projesini ve antik kültürel çoğulculuğu müzakere etmeye yönelik büyük yorumbilimsel projesini zaten göstermektedir. Muhtemelen, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin en açık amacı, Kurtarıcı'nın vahyinin insanları talimat, ahlaki arınma ve ritüel güçlendirme yoluyla şekillendirdiği ve dönüştürdüğü özgürleştirici manevi gündeminde bulunur. Bu süreç aracılığıyla, Tanrı'ya olan ütöpik bağlılıklarda ve adaletsizliğin, cehaletin, şiddetin, kibirin ve kötülüğün kötülüklerine karşı direnişle ifade edilen, dünyaya yönelik sosyal açıdan eleştirel bir yönelim edinmeye başlarlar. 262 dipnot

--- SAYFA 280 ---

Bu konumun ikna edici gücü, kısmen, konumunu desteklemek için çok çeşitli prestijli malzemeleri bir araya getirme kapasitesinden kaynaklanmış olabilir. John'un homojenleştirici yorumbiliminin Gizli Vahiyi, farklı gelenekleri tek bir kapsayıcı anlatıda (görünüşte birbiriyle yarışan hakikat iddiaları sunuyor gibi görünen gelenekler) yapısal olarak bütünleştirerek, antik çoğulculuğu müzakere etmek için bir stratejiye iyi bir örnek sunar. Antik Akdeniz ve Batı modernitesinin bağlamlarının maddi koşullar, sosyal ve politik yapılar, kimlik kavramları ve diğer faktörler açısından önemli uyumsuzluklar ortaya çıkardığı göz önüne alındığında, İskenderiye'nin antik sosyal dünyasına atıfta bulunmak için modern "çoğulculuk" terimini kullanmama itiraz edilebilir. Bununla birlikte bu terim, John'un hakikate yönelik birden fazla iddiayı müzakere etme konusundaki endişesinin Gizli Vahiy'ine ışık tutuyor. Geleneksel edebiyat ve kutsal metinlerin önemli eserlerini aynı hikayenin parçası olarak okuyarak, bu çoğulcu durumu hermeneutik olarak ele alır, kendi entelektüel ortamındaki çoklu akımlardan bütünselleştirici bir söylem oluşturmak için aralarındaki uyumsuzlukları gidermeye çalışır. Gerçeği Tanrı'dan gelen ilahi vahiy yoluyla bildiği yönündeki abartılı iddiasına rağmen, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i bütünleştirici niyetlerini gerçekleştirmedi başarıyor - elbette bu tür çabaların hepsi başarısız olmak zorunda. Yuhanna'nın sözde vahiy kaydı yalnızca kısmi bir anlatıdır ve bazen çözdüğünden daha fazla soruna ve kafa karışıklığına neden olur. Eski okuyucuların bu sorunların farkında olduğu, en azından el yazmaları arasındaki pek çok değişkenden anlaşılmaktadır; bunların çoğu, tutarsızlıkları düzeltme çabaları veya Zerdüşt Kitabı'ndaki melothesia veya Pronoia monologu gibi daha fazla malzeme ekleyerek bütünselleştirici dürtüye katkıda bulunma çabaları olarak en iyi şekilde açıklanmaktadır. Genel başarı yine de geniş manevi ve entelektüel kapsamın büyük bir anlatısıdır. Sonuçta Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin tek bir anlamı yoktur, çünkü Hristiyanlık tarihinde tek bir yeri işgal etmemiştir. Onu çerçeveyenler için bu, Mesih'in vahyinin kaydı ve Hristiyan kurtuluş okulunda yetkili bir öğretim aracıydı. Irenaeus gibi buna karşı çıkanlar için bu, Hristiyanları yönlendirmek için şeytanın bir oyunuydu.

--- SAYFA 281 ---

hakikatten sapmış. Onu okuyan ve saklayan Pachomian rahipleri için bu, çilecilerin ruhlarının bedenine güçlerine karşı savaşında güçlendirilmesi için kullanılmış olabilir. Bugün ne anlama gelecek? Bu eski kitap, Tanrı'nın, dünyanın, insanlığın, kötülüğün ve kurtuluşun doğasına ilişkin çağının en önemli ve en tartışmalı sorunlarının çoğunu ele alıyordu. Bu konular çağdaş duyarlılıklardan uzak bir dil ve kavramlarla çerçevelendi. Ancak antikliğine rağmen burada günümüzde hâlâ ciddi şekilde tartışılan pek çok şey var: Bedenin ve cinselliğin ruhsal anlamı, din ve politikanın ilişkisi, Hristiyanlığın Yahudilik ve diğer dini geleneklerle ilişkisi, Kutsal Yazıların doğru yorumlanması ve hakikatin doğası. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi ile kritik bir etkileşim içinde olmak, çağımızın karmaşık meseleleri için yeni kaynaklar sunabilir. 264 dipnot

--- SAYFA 282 ---

@ Kısaltmalar Kaynakça Notlar Çapraz Referanslar Dizini Genel Dizin

--- SAYFA 283 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 284 ---**

@ Kısaltmalar eski edebi eserler Sapkınlıklara Karşı AgHer Agr Philo, Çiftçilik Üzerine (De Agricultura) ApJohn AuthTeach'den John Apocryphon Authoritative Teaching Baruch BG Berlin Codex (Berolinensis Gnosticus) I Cor First Corinthians 1 Enoch First Enoch Enn Ennead(s) Ex Exodus ExTheo Clement of Alexandria, Theodotus Fuga Philo'dan alıntılar, On Uçuş ve Bulma (De Fuga et Inventionem) Gen Genesis GosEg Mısırlıların İncili GosJohn Gospel John Gospel Luka Gos'un Mary Gospel Mary GosMatt Matta İncili GosPhil Philip HaerFab Theodoret'in İncili, Haereticarum fabularum özeti HE Eusebius, Kilise Tarihi HypArch Arhontların Hipostazı Leg Philo, Alegorik Yorum (Legum Allegoriae) LetPetPhil Peter'in Philip'e Mektubu

--- SAYFA 285 ---

LXX Septuagint (İbranice Kutsal Yazıların Yunancaya çevirisi) NHC Nag Hammadi Codex/Codices OrigWorld Dünyanın Kökeni Üzerine Parm Plato, Parmenides Phaed Plato, Phaedrus PHP Galen, De Placitis Hippocratis et Platonis PrepEv Eusebius, İncil Atasözleri için Hazırlık Ref Hippolytus, Tüm Sapkınlıkların Çürütülmesi QA Philo, Sorular ve Cevaplar Genesis (Quaestiones et Solutiones in Genesin) Sir Ecclesiasticus veya Sirach'ın Oğlu İsa'nın Bilgeliği SRevJohn John Tim Platon, Timaeus'un Gizli Vahiyi TrimProt Trimorphic Protennoia Wis Solomon Zost Zostrianos'un Bilgeliği diğer kısaltmalar AAR Amerikan Din Akademisi ABD Anchor Bible Sözlüğü ANF İznik Öncesi Babalar ANRW Aufsteig und Neidergang der Welt BCNH Bibliothèque copte de Nag Hammadi BZNW Beihefte für Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der älteren Kirche CSCO Corpus scriptorum Christianorum orientalium DTC İlahiyat Katolik Sözlüğü HTR Harvard Theological Review IDB Interpreter's Dictionary of the Bible JAC Jahrbuch für Antike und Christentum JECS Erken Hristiyan Araştırmaları Dergisi JEH Kilise Tarihi Dergisi JSOT Eski Ahit Araştırmaları Dergisi 268 kısaltma

--- SAYFA 286 ---

JTS İlahiyat Çalışmaları Dergisi LCL Loeb Klasik Kütüphanesi NHLE Nag Hammadi Kütüphanesi İngilizce, ed. Robinson ve Smith NHMS Nag Hammadi ve Maniheizm Çalışmaları NHS Nag Hammadi Çalışmaları NovTest Novum Testamentum NTS Yeni Ahit Çalışmaları OLZ Orientalistische Literaturzeitung RAC Reallexicon für Antike und Christentum SAC Antik Çağ ve Hristiyanlık Çalışmaları SBL İncil Edebiyatı Derneği Dinler Tarihinde SHR Çalışmaları (Numen'e Ekler) SNAM Neoplatonizm Çalışmaları: Antik ve Modern TU Texte und Untersuchungen VC Vigiliae Christianae ZNW Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der älteren Kirche kısaltmaları 269

--- SAYFA 287 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 288 ---**

@ Bibliyografya Aaron, David H. "Rabbi Midrashim'de Tanrı'nın Bedenine Işık Tutmak: Aydınlık Bir Adem Teorisi Üzerine Düşünceler." HTR 90.3 (1997), 299-314. Abramowski, Luise. "Animae naturaliter salvandae: Zum Problem der himmlischen Herkunft des Gnostikers." Pp. 65-97, Christentum und Gnosis'te. Ed. Walther Eltester. Berlin: Alfred Töpelmann, 1969. Aland, Barbara. "Erwählungstheologie und Menschen klassenlehre: Die Theologie des Herakleon als Schlüssel zum Verständnis der christlichen Gnosis?" Pp. 148-181, Gnosis ve Gnostisizm'de. Yedinci Uluslararası Patristik Araştırmalar Konferansı'nda okunan bildiriler (Oxford, 8-13 Eylül 1975). Ed. Martin Krause. NHS 8. Leiden: Brill, 1977. ———, ed. Gnosis. Hans Jonas'ın Festschrift'i. Göttingen: Vandenhoeck ve Ruprecht, 1978. ———. "Gnosis miydi? Wie wurde sie überwunden? Versuch einer Kurzdefinition." Pp. 54-65, Religionstheorie und Politische Theologie'de. Grup 2: Gnosis ve Politika. Ed. Jacob Taubes. Münih: Wilhelm Fink Verlag, 1984. Alexander, Loveday. "Yaşayan Ses: Erken Hristiyanlık ve Greko-Romen metinlerinde yazılı kelimelere yönelik şüphecilik." Pp. 221-247, Üç Boyutta İncil. Ed. D. J. A. Clines, S. E. Fowl ve S. E. Porter. JSOT desteği. 87. Sheffield: JSOT, 1990. ———, ed. İmparatorluğun görüntüleri. JSOT desteği. 122. Sheffield: JSOT, 1991. Arai, Sasagu. "Zur Christologie des Apocryphons des Johannes." NTS 15 (1968/69), 302-318 Armstrong, Arthur Hilary. "Düalizm: Platonik, Gnostik ve Hristiyan." Pp.

--- SAYFA 289 ---

33-54, Neoplatonizm ve Gnostisizm'de. Ed. Richard T. Wallis ve Jay Bregman. SNAM 6. Albany, NY: New York Eyalet Üniversitesi Yayınları, 1992. Asad, Talal. Dinin Şecereleleri: Hristiyanlık ve İslam'da Disiplin ve Gücün Nedenleri. Baltimore, MD ve Londra: Johns Hopkins University Press, 1993. Attridge, Harold W. "Erken İmparatorluk Altında Dinin Felsefi Eleştirisi." Pp. 45-78, Aufstieg und Niedergang der römischen Welt'te. Prensip 16.1. Ed. Wolfgang Haase. Berlin ve New York: Walter de Gruyter, 1978. ———. "Valentinianus ve Sethian Kıyamet Gelenekleri." JECS 8.2 (2000), 173-211. Aune, David C. "Tutkuların Ustası: Philo, 4 Makabiler ve İlk Hristiyanlık." Pp. 125-158, Helenizasyona Yeniden Bakış: Greko-Romen Dünyasında Hristiyan Tepkisini Şekillendirmek. Ed. Wendy E. Helleman. Lanham, NY ve Londra: University Press of America, 1994. Aveny, Anthony F. Empires of Time: Calendars, Clocks, and Cultures. New York, Tokyo ve Londra: Kodansha International, 1995. Baer, Richard. Philo'nun Erkek ve Kadın Kategorilerini Kullanımı. Leiden: E. J. Brill, 1970. Baird, Robert D. Kategori Oluşumu ve Dinler Tarihi. Lahey ve Paris: Mouton, 1971. Bakhtin, Mikhail M. The Dialogic Imagination: Dört Deneme. Ed. Michael Holquist. Trans. Caryl Emerson ve Michael Holquist. Austin: University of Texas Press, 1981. Balch, David L. "The Canon: Uyarlanabilir ve Kararlı, Sözlü ve Yazılı. Kelber ve Riesner için Kritik Sorular." Forum 7 (1991), 183-205. Barc, Bernard. "Samaël—Saklas—Yaldabaôth. Recherche sur la genèse d'un mythe gnostique." Pp. 123-150, Colloque International sur les Textes de Nag Hammadi (Québec, 22-25 août 1978). Ed. Bernard Barc. BCNH Bölümü "Etudes" 1. Québec: Les Presses de l'Université Laval; Louvain: Éditions Peeters, 1981. Barc, Bernard ve Louis Painchaud. "La réécriture de l'Apocryphon de Jean à la lumière de l'hymne de la version longue." Le Muséon 112 (1999), 317-333. 272 kaynakça

--- SAYFA 290 ---

Bareille, G. "Barbélites." DTC 2.1.382-384. ———. "Borborlular, Borborlular." DTC 2.1.1032-33. Barnard, Leslie William. Trans. Giriş ve notlarla birlikte. Aziz Justin Şehit: Birinci ve İkinci Özürler. Eski Hristiyan Yazarlar. New York: Paulist Press, 1997. Barns, J.W.B., G.M. Browne ve J.C. Shelton. Kapakların Kartonajından Yunan ve Kipti Papirüsü. NHS XVI. Leiden: E.J. Brill, 1981. Basore, John W., ed. ve trans. Seneca. Mercy'de. Pp. 356-449, Seneca'da. Ahlaki Denemeler. Cilt 1. LCL 214. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1928. Bauckham, Richard. "Vahiy 18'de Roma'nın Ekonomik Eleştirisi." Pp. 47-90, İmparatorluğun Görüntüleri'nde. Ed. Sevgi Günü Alexander. JSOT sup 122. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1991. Bauer, Walther. İlk Hristiyanlıkta Ortodoksluk ve Sapkınlık, 2. baskı. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1971. Benko, Stephen. "Epiphanius'a Göre Fhibionitlerin Özgürlükçü Gnostik Tarikatı." VC 21 (1967), 103-119. ———. Pagan Roma ve İlk Hristiyanlar. Bloomington, IN: Indiana University Press, 1984. Bergmeier, R. "Königsglosigkeit als nachvalentinianisches Heilsprädikat." NovTest 24 (1982), 316-339. Betz, Hans Dieter. Demotik Büyüler Dahil, Çeviride Yunan Büyülü Papirüsü. Chicago, IL: Chicago Üniversitesi, 1986. ———. "Yunan ve Helenistik Edebiyatta Kıyamet Türü Sorunu: Trophonius'un Kahini Örneği." Pp. 577-597, Akdeniz Dünyasında ve Yakın Doğu'da Kıyamet. Kıyamet Üzerine Uluslararası Konferans Bildirileri. Uppsala, 12-17 Ağustos 1979. Ed. David Hellholm. 2.. ed. Tübingen: J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), 1989. Bianchi, Ugo, ed. Le Origini Dello Gnosticism. Colloquio di Messina 13-18 Nisan 1966. SHR XII. Leiden: E. J. Brill, 1967. Bilde, Per, Helge Kjær Nielsen ve Jørgen Podemann Sørensen eds. Apocryphon Severini: Søren Giversen'e sunuldu. Aarhus: Aarhus University Press, 1993. Billigmeier, Jon-Christian. "Alfabeler." Din Ansiklopedisi I (1987), 216-222. kaynakça 273

--- SAYFA 291 ---

Blackstone, W. J. "Yuhanna'nın Apokrifonu Üzerine Kısa Bir Not." VC 19 (1965), 163. Blowers, Paul M. "Ruhun Yahudi olmayanları: İnsan Tutkularının Alt Yapısı ve Dönüşümü Üzerine İtirafçı Maximus" JECS 4.1 (1996), 57-85. Böhlig, Alexander. "Die Adamsapokalypse aus Codex V von Nag Hammadi als Zeugnis jüdisch-iranischer Gnosis." Oriens Christianus 48 (1964), 44-49. ———. "Die griechische Schule und die Bibliothek von Nag Hammadi." Pp. 9-53, Zum Hellenismus in den Schriften von Nag Hammadi. Alexander Böhlig ve Frederik Wisse tarafından. Göttinger Orientforschungen. VI. Reihe, Hellenistica 2. Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1975. ———. "Der jüdische und jüdenchristliche Hintergrund in gnostischen Texte von Nag Hammadi." Pp. 109-140, Le Origini Dello Gnosticismo'da. Colloquio di Messina 13-18 Nisan 1966. Ed. Ugo Bianchi. SHR XII. Leiden: E. J. Brill, 1967. ———. "Zum antimimon Pneuma in den koptische-gnostischen Texten." Pp. 162-174, Mysterion und Wahrheit'te. Gesammelte Beiträge zur spatantike Religionsgeschichte. Leiden: E. J. Brill, 1968. Bourdieu, Pierre. Dil ve Sembolik Güç. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1991. ———. Uygulamanın Mantiği. Stanford: Stanford University Press, 1990. ———. Bir Uygulama Teorisinin Ana Hatları. Trans. Richard Güzel. Sosyal Antropolojide Cambridge Çalışmaları 16. Cambridge: Cambridge University Press, 1977. ———. Sosyoloji Söz konusu. Trans. Richard Güzel. Londra: Sage Yayınları, 1993. Boyance, Pierre. "Dieu cosmique et dualisme: Les archontes et Platon." Pp. 340-356, Le Origini Dello Gnosticismo'da. Colloquio di Messina 13-18 Nisan 1966. Ed. Ugo Bianchi. SHR XII. Leiden: E. J. Brill, 1967. Boyarin, Daniel. "Memra İncili. Yahudi Binitarizmi ve Yuhanna'ya Giriş." HTR 94.3 (2001), 243-284. ———. Metinlerarasılık ve Midraş'ın Okunması. Bloomington: Indiana University Press, 1990. Brakke, David. "Tufanda Seth'in Tohumu. İncil Yorumu ve Gnostik Teolojik Düşünce." Pp. 41-62, Hristiyan İletişiminde Okuma 274 bibliyografyasında

--- SAYFA 292 ---

yıllar. Erken Kilise'de Yorumlama Üzerine Denemeler. Ed. Charles A. Bobertz ve David Brakke. Notre Dame, IN: Notre Dame Üniversitesi Yayınları, 2002. Bream, H. N., çev. Yuhanna'nın Apocryphon'u ve Diğer Kıpti Çevirileri. Baltimore, MD: Halgo, 1987. Brown, Peter. Batı Hristiyanlığının Yükselişi. Triumph and Diversity reklam 200- 1000. Oxford: Blackwell Publishers, 1996. Brown, Raymond E. John'a göre İncil. Giriş ve Yorumlu Yeni Bir Çeviri. 2 cilt. Çapa İncil Yorumu. Garden City, NY: Doubleday, 1966. Buckley, Jorunn Jacobsen. Gnostisizmde Kadın Hatası ve Doyumu. Din Çalışmaları. Chapel Hill, NC: Kuzey Carolina Üniversitesi Yayınları, 1986. ———. "Libertines ya da Değil: Gnostisizmde Meyve, Ekmek, Semen ve Diğer Vücut Sıvıları." JECS 2.1 (1994), 15-31. Buell, Denise Kimber. Hristiyan Yaratmak: İskenderiyeli Clement ve Meşruyet Retoriği. Princeton: Princeton University Press, 1999. ———. "Erken Hristiyanlıkta İrk ve Evrenselcilik." JECS 10.4 (2002), 429-468. ———. "Erken Hristiyanların Kendini Tanımlamasında İrkin Bağlantısını Yeniden Düşünmek." HTR 94.4 (2001), 449-476. ———. 'Neden Bu Yeni İrk?' Erken Hristiyanlıkta Etnik Akıl Yürütme. New York: Columbia University Press, 2005. Bultmann, Rudolf. "Die Religionsgeschichtliche Hintergrund des Prologs zum Johannes Evangelium." cilt 2, s. 3-26, Eucharistiarion'da. Din ve Edebiyat Alten und Neuen Testaments'in incelenmesi. Hermann Gunkel zum 60. Geburtstag. Ed. Hans Schmidt. Göttingen: Vandenhoeck ve Ruprecht, 1923. ———. Yuhanna İncili: Bir Yorum. Müh. trans. G. R. Beasley-Murray ve diğerleri. Philadelphia, PA: Westminster Press, 1971. ———. "Johanneische Schriften und Gnosis." OLZ 43 (1940), 150-175. Burgess, Scott. "İnsan Vücudu Nasıl İnşa Edilir: Bir İdealistin Rehberi." Pp. 43-58, Sebep ve Gerekliklik. Platon'un Timaeus'u üzerine denemeler. Ed. M. R. Wright. Londra: Duckworth, 2000. Burrus, Virginia. Azizlerin Seks Yaşamları: Antik Hagiografinin Erotikleri. Philadelphia, PA: Pennsylvania Üniversitesi Yayınları, 2004. kaynakça 275

--- SAYFA 293 ---

Bury, R.G., çev. Platon. 12 cilt. LCL. Cambridge: Harvard University Press, 1929. Butler, Judith. Önemli Bedenler: "Seks"in Söylemsel Sınırları Üzerine New York ve Londra: Routledge, 1993. Butterworth, G.W., çev. Origen: İlk İlkeler Üzerine. Gloucester, MA: Peter Smith, 1973. Bynum, Caroline Walker. "Giriş." Pp. 1-20, Cinsiyet ve Din: Sembollerin Karmaşıklığı Üzerine. Ed. C. W. Bynum, Steven Harrell ve Paula Richman. Boston: Beacon Press, 1986. Cartledge, Paul. "Yunan Siyasi Düşüncesi: Tarihsel Bağlam." Pp. 11-22, Cambridge Yunan ve Roma Siyasi Düşüncesi Tarihi. Ed. Christopher Rowe ve Malcolm Schofield. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. Casadio, Giovanni. "Gnostische Wege zur Unsterblichkeit." Pp. 203-254, Auferstehung und Unsterblichkeit'te. Ed. Erik Hornung ve Tilo Schabert. Münih: Wilhelm Fink Verlag, 1993. ———. "Nag Hammadi'den Bazı Gnostik Risalelerdeki Vizyon Kalıpları." Pp. 395-401, Actes du IVe Congrès copte'de. Louvain-la-Neuve, 5-10 Eylül 1988. Ed. Marguerite Rassart-Debergh ve Julien Ries. Louvain-La-Neuve: Institut Orientaliste, 1992. Casey, R. P. "Gnostisizm Çalışması." JTS 36 (1935), 45-60. Casson, Lionel. Antik Dünyada Kütüphaneler. New Haven: Yale University Press, 2001. Castelli, Elizabeth A. Pavlus'u Taklit Etmek: Bir İktidar Söylemi. İncil Yorumunda Edebi Akımlar. Louisville, KY: Westminster/John Knox Press, 1991. ———. "Bir Yanıt: 'Gnostik Okullarda Seks Eğitimi'." Pp. 361-366, Gnostisizmde Dişil İmgeler. Ed. Karen L. King. SAC. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1988. Centrone, Bruno. "Erken İmparatorlukta Platonculuk ve Pisagorculuk." Pp. 559-584, Cambridge Yunan ve Roma Siyasi Düşüncesi Tarihi'nde. Ed. Christopher Rowe ve Malcolm Schofield. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. Cerfaux, L. "Barbelo-Gnosticker," RAC 1.1176-1180. Chadwick, Henry. Giriş. ve trans. Kökeni: Contra Celsum. Cambridge: Cambridge University Press, 1980. Chesnut, Glenn F. "The Ruler and the Logos in Neopythagorean, Middle 276 bibliyografya

--- SAYFA 294 ---

Platonik ve Geç Stoacı Siyaset Felsefesi. Pp. ANRW'de 1310-1332. Prensip 16.1. Ed. Wolfgang Haase. Berlin ve New York: Walter de Gruyter, 1978. Cohen, Shaye J. D. Yahudiliğin Başlangıçları: Sınırlar, Çeşitlilikler, Belirsizlikler. Berkeley: University of California Press, 1999. Collins, John J. "Yahudi Kıyametçiliğinde Tür, İdeoloji ve Sosyal Hareketler." Pp. 11-32, Gizemler ve Vahiyler: Uppsala Toplantısından Bu Yana Kıyamet Çalışmaları. Ed. John J. Collins ve James H. Charlesworth. Pseudepigrapha Ek Serisi 9 Çalışma Dergisi. Sheffield: JSOT Press, 1991. Colpe, Carsten. "Gnosis. I. Religionsgeschichtlich." Col. 1648-1652, Die Religion in Geschichte und Gegenwart. Handwörterbuch für Theologie und Religionswissenschaft. 3. baskı. Tübingen: J. C. B. Mohr, 1958. ———. "Heidnische, Jüdische und Christliche Überlieferung in den Schriften aus Nag Hammadi" JAC 16 (1973), 106-126; 17 (1974), 109-125; 18 (1975), 144-165; 19 (1976), 120-138; 20 (1977), 149-170; 23 (1980), 108-127. ———. "Yeni Ahit ve Gnostik Kristoloji." Pp. 227-243 girişi Antik Çağda Dinler: E. R. Goodenough Onuruna Yazılar. Ed. Jacob Neusner. Leiden: E. J. Brill, 1968. Cooley, Paula M. Dini Hayal Gücü ve Beden: Feminist Bir Analiz. Oxford: Oxford University Press, 1994. Cooper, Kate. Bakire ve Gelin: Geç Antik Çağda İdealleştirilmiş Kadınlık. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1996. Cornford, Francis MacDonald. Trans. akıcı bir yorumla. Platon'un Kozmolojisi. Platon'un Timaeus'u. Indianapolis, IN: Bobbs-Merrill, 1974. Corrigan, Kevin. "Sonraki Platonculukta Pozitif ve Negatif Madde: Plotinus'un Gnostiklerle Diyaloğunun Ortaya Çıkarılması." Pp. 19-56, Gnostisizm ve Daha Sonra Platonculuk: Temalar, Şekiller ve Metinler. Ed. John D. Turner ve Ruth Majercik. SBL Sempozyum Serisi 12. Atlanta, GA: SBL, 2000. Crenshaw, James L. Eski Ahit Bilgeliği. Bir Giriş. Atlanta, GA: John Knox Press, 1981. Cribiore, Raffaella. Zihin Jimnastiği. Helenistik ve Roma Mısırında Yunanca Eğitimi. Princeton: Princeton University Press, 2001. ———. Greko-Romen Mısır'ında Yazı, Öğretmenler ve Öğrenciler. Papirolojide Amerikan Çalışmaları 36. Atlanta, GA: Scholars Press, 1996. kaynakça 277

--- SAYFA 295 ---

Culianu, Ioan. "Ulusların Melekleri ve Gnostik Düalizmin Kökenleri." Pp. 78-91, Gnostisizm ve Helenistik Dinler Üzerine Araştırmalar: 65. doğum günü vesilesiyle Gilles Quispel'e sunuldu. Ed. R. van den Broek ve M. J. Vermaseren. Leiden: E. J. Brill, 1981. ———. "Dişil ve Eril. Sophia Efsanesi ve Feminizmin Kökenleri: Tanrıların Mücadeleleri." Pp. 65-98, Tanrıların Mücadelesi: Gröningen Dinler Tarihi Araştırmaları Çalışma Grubunun Makaleleri. Ed. Hans G. Kippenberg, H. J. W. Drijvers ve Y. Kuiper ile birlikte. Berlin: Mouton, 1984. ———. Gnosis Ağacı: Erken Hristiyanlıktan Modern Nihilizme Gnostik Mitoloji. San Francisco: Harper San Francisco, 1990. Dahl, Nils A. "Kibirli Archon ve Ahılsız Sophia: Gnostik İsyanda Yahudi Gelenekleri." Pp. 689-712, Gnostisizmin Yeniden Keşfi: Yale'deki Uluslararası Gnostisizm Konferansı Bildirileri, New Haven, Connecticut, 28-31 Mart 1978. Cilt. 2 Sethian Gnostisizmi. Ed. Bentley Layton. SHR XLI. Leiden: E. J. Brill, 1981. Daniélou, Jean. "Le mauvais gouvernement du monde d'après le Gnosticisme." Pp. 448-459, Le Origini Dello Gnosticismo'da. Colloquio di Messina 13-18 Nisan 1966. Ed. Ugo Bianchi. SHR XII. Leiden: E. J. Brill, 1967. Davids, Adelbert. "Irrtum und Häresie: I Clement - Ignatius von Antioch - Justinus." Kairos 15 (1973), 165-187. Dawson, David. Antik İskenderiye'de Alegorik Okuyucular ve Kültürel Revizyon. Berkeley: University of California Press, 1992. Dawson, Warren R. "Mısır Büyüsü Üzerine Notlar." Mısır 3 (1930), 23-28. Denzey, Nicola Frances. "Çatışma İçinde Yaratılış Gelenekleri?: Trimorphic Protennoia ve Johannine Prologue'da Tefsir Geleneklerinin Kullanımı." VC 55 (2001), 20-44. ———. "Acımasız Bir Gökyüzü Altında: İkinci Yüzyıl Hristiyan Kaynaklarında Dönüşüm, Kozmoloji ve 'Kadere Kölelik' Retoriği." Doktora tez, Princeton Üniversitesi, 1998. Des Places, É. Numenius: Parçalar. Koleksiyon des Universités de France. Paris: Les Belles Lettres, 1973. Dietzfelbinger, Konrad. Schöpfungsberichte aus Nag Hammadi. Diessen am Ammersee: O. ve R. Dingfelder Verlag, 1989. Dillon, John M. "Orta Platonik ve Gnostik 278 Bibliyografyada Ruhun İnişi

--- SAYFA 296 ---

Teori." Pp. 357-364, Gnostisizmin Yeniden Keşfi: Yale'deki Uluslararası Gnostisizm Konferansı Bildirileri, 28-31 Mart 1978, cilt. 1: Valentinus Okulu. Ed. Bentley Layton. SHR XLI. Leiden: E. J. Brill, 1980. ———. "Platonizmde Kadın İlkeleri." Pp. 107-123, Altın Zincir: Platonculuk ve Hristiyanlığın Gelişimi Üzerine Çalışmalar. Hampshire, Büyük Britanya: Variorum Yayınları, 1990. ———. "Işığa Bakmak: Origen'in Peri Archôn'unun Birinci Bölümündeki Işık İmgeleri Üzerine Bazı Açıklamalar." Pp. 215-230, Altın Zincir: Platonculuk ve Hristiyanlığın Gelişimi Üzerine Çalışmalar. Hampshire, Büyük Britanya: Variorum Yayınları, 1990. ———. "Origen ve Sonraki Platonculukta İsimlerin Büyülü Gücü." Pp. 203-216, Altın Zincir: Platonculuk ve Hristiyanlığın Gelişimi Üzerine Çalışmalar. Hampshire, Büyük Britanya: Variorum Yayınları, 1990. ———. Orta Platoncular: Platonculuk Üzerine Bir Araştırma MÖ 80. M.S.'ye 220. Londra: Duckworth, 1977. ———. "Gnostik Gelenekte Tektanrıcılık." Pp. 69-79, Geç Antik Çağda Pagan Tektanrıcılığı. Ed. Polymnia Athanassiadi ve Michael Frede. Oxford: Clarendon Press, 1999. ———. "'Ortodoksluk' ve 'Eklektizm': Orta Platoncular ve Yeni Pisagorcular." Pp. 103-125, "Eklektizm" Sorunu. Geç Yunan Felsefesi Çalışmaları. Ed. J. M. Dillon ve A. A. Long. Berkeley, CA: University of California Press, 1988. ———. "Pleroma ve Noetik Kozmos: Karşılaştırmalı Bir Çalışma." Pp. 99-110, Neoplatonizm ve Gnostisizm'de. Ed. Richard T. Wallis ve Jay Bregman. SNAM 6. Albany, NY: SUNY Press, 1992. ———. "Plotinus ve Philo'da Üç Sınıf İnsan Teorisi." Pp. 19-23, 239-240, Altın Zincir: Platonculuk ve Hristiyanlığın Gelişimi Üzerine Çalışmalar. Hampshire, Büyük Britanya: Variorum Yayınları, 1990. Dodds, E. R. The Greeks and the Irrational. Sather Classical Lectures 25. Berkeley, CA: University of California Press, 1951. ———. Kaygı Çağında Pagan ve Hristiyan. Cambridge: Cambridge University Press, 1965. ———. "Platon'un Parmenidesleri ve Yeni-Platoncu Olanın Kökeni." Klasik Üç Aylık Bülten 22 (1928), 129-142. Dornseiff, Franz. Mystik und Magie'de Das Alfabeti. Stoichea, Studien zur kaynakça 279

--- SAYFA 297 ---

Geschichte des antik Weltbildes ve der griechischen Wissenschaft. Ed. Franz Boll. HAYIR. 7. Leipzig ve Berlin: B. G. Teubner, 1925. Doresse, Jean. Mısırlı Gnostiklerin Gizli Kitapları: Chenoboskion'da Keşfedilen Gnostik Kipti El Yazmalarına Giriş. New York: MJF Books, 1958. Douglas, Mary. Doğal Semboller: Kozmolojide Araştırmalar. New York: Pantheon Books, 1970. Draisma, Sipke, ed. İncil Yazılarında Metinlerarasılık: Bas van Iersel Onuruna Yazılar. Kampen: J. H. Kok, 1989. DuBois, Page. Sentorlar ve Amazonlar: Kadınlar ve Büyük Varlık Zincirinin Tarih Öncesi. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press, 1991. Edwards, M. J. "Kilise Babalarında Gnostikler ve Valentinianusçular." JTS, n.s. 40 (1989), 26-47. ———. "Gnostisizm Çalışmalarında İhmal Edilen Metinler." JTS, n.s. 41 (1990), 26-50. Eisler, Robert. "Hesiod ve Platon'da Metalurjik Antropoloji ve 'Fenike Yalanının' Tarihi," Isis 40 (1949), 108-112. Ekschmitt, Werner. Ugarit—Qumran—Nag Hammadi. Büyük Schriftfunde zur Bibel'i öldürün. Mainz am Rhein: Verlag Philipp von Zabern, 1993. Eltester, W., ed. Christentum ve Gnosis. BZNW 47. Berlin: Verlag Alfred Töpelmann, 1969. Emmel, Stephen. "Yunan Felsefesiyle İlişkili Olarak Gnostik Gelenek." Pp. 125-136, Dinler Tarihinde Nag Hammadi Metni. Kopenhag Kraliyet Bilim ve Edebiyat Akademisi'ndeki Uluslararası Konferans Bildirileri, 19-24 Eylül 1995. Ed. Søren Giversen, Tage Petersen ve Jørgen Podemann Sørensen. Tarihsel-filosofiske Skrifter 26. Danimarka Kraliyet Bilim ve Edebiyat Akademisi. Kopenhag: C. A. Reitzel, 2002. ———. "Dini Gelenek, Metinsel Aktarım ve Nag Hammadi Kodeksleri." Pp. 34-43, Elli Yıl Sonra Nag Hammadi Kütüphanesi'nde. 1995 İncil Edebiyatı Anma Derneği Bildirileri. Ed. John D. Turner ve Anne McGuire. NHMS 44. Leiden: E. J. Brill, 1997. Eusebius, Müjdeye Hazırlık. 2 cilt. Trans. Edwin Hamilton Gifford. Clarendon Press tarafından 1903 baskısının yeniden basımı. Grand Rapids, MI: Baker Book House, 1981. 280 kaynakça

--- SAYFA 298 ---

Evans, Craig A. "John'un Önsözü ve Trimorfik Protennoia Üzerine." NTS 27 (1980-81), 395-401. Evans, Craig A., Robert L. Webb ve Richard A. Wiebe, eds. Nag Hammadi Metinleri ve İncil. Leiden: E. J. Brill, 1993. Fallon, Francis T. Sabaoth'un Tahta Çıkışı: Gnostik Yaratılış Mitlerindeki Yahudi Unsurları. NHS 10. Leiden: E. J. Brill, 1978. ———. "Gnostik Kıyametler." Kıyamet'te: Bir Türün Morfolojisi. Ed. John J. Collins. Semeia 14 (1979), 123-158. ———. "Gnostikler: Hakim Olmayan İrk." NovTest 21.3 (1979), 271-288. Feldman, Louis H. Antik Dünyada Yahudi ve Gentile: İskender'den Justinianus'a Tutumlar ve Etkileşimler. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1993. Filoramo, Giovanni. Gnostisizmin Tarihi. Oxford: Basil Blackwell, 1990. Fischer-Mueller, E. Aydeet. "Yaldabaoth: Düşüşüyle Gnostik Kadın Prensibi." NovTest 32 (1990), 79-95. Foerster, Werner. "Das Apocryphon des Johannis." Pp. 134-141, Gott und die Götter: Festgabe für Erich Fascher. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1958. ———. Gnosis: Gnostik Metinlerden Bir Seçki. 2 cilt. İngilizce çev. ed. R. McL. Wilson. Oxford: Clarendon Press, 1972. Fossum, Jarl. "Yahudilik, Samiriyecilik ve Gnostisizm'de Yaratılış 1:26 ve 2:7." Yahudilik Çalışmaları Dergisi 16 (1985), 201-239. ———. "Demiurgos'un Gnostik Kavramının Kökeni." Ephemerides Theologicae Lovanienses 61 (1985), 142-152. Foucault, Michel. "Sonsöz: Özne ve Güç." Pp. 208-226, Michel Foucault: Yapısalcılığın ve Yorumbilimin Ötesinde. Hubert L. Dreyfus ve Paul Rabinow tarafından. Brighton, Sussex: The Harvester Press, 1982. ———. Bilginin Arkeolojisi ve Dil Üzerine Söylem. Trans. A. M. Sheridan Smith. New York: Pantheon Books, 1972. ———. Cinselliğin Tarihi. 3 cilt. New York: Eski Kitaplar, 1980-1988. ———. "Nietzsche, Şecere, Tarih." Pp. 139-164, Dil, Karşı Bellek, Uygulama. Ed. Donald F. Bouchard. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1977. ———. "Yazar Nedir?" Pp. 141-160, Metinsel Stratejiler: Post-Yapısalcı Eleştiride Perspektifler. Ed. Josué V. Harari. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1979. kaynakça 281

--- SAYFA 299 ---

Fowden, Garth. Mısır Hermes: Geç Pagan Zihnine Tarihsel Bir Yaklaşım. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1986. Francis, James A. Yıkıcı Erdem: İkinci Yüzyıl Pagan Dünyasında Çilecilik ve Otorite. University Park, PA: Pennsylvania State University Press, 1995. Frankfurter, David. "Erken Hristiyan Kıyametçiliği: Edebiyat ve Sosyal Dünya." Pp. 415-453, Kıyamet Ansiklopedisi, cilt. 1: Kıyametçiliğin ve Yahudiliğin ve Hristiyanlığın Kökenleri. Ed. John J. Collins. New York: Süreklilik, 1998. ———. "Erken Hristiyanlıktaki Yahudi Kıyametlerinin Mirası: Bölgesel Yörüngeler." Pp. 129-200, Erken Hristiyanlıkta Yahudi Kıyamet Mirası. Ed. James C. VanderKam ve William Adler. Compendia Rerum Iudaicarum ad Novum Ahit bölüm III, cilt. 4. Assen, Hollanda: Van Gorcum; ve Minneapolis, MN: Fortress Press, 1996. ———. "Yazmanın Büyüsü ve Büyünün Yazılması: Mısır ve Yunan Geleneklerinde Sözün Gücü." Helios 21.2 (1994), 189-221. ———. Roma Mısır'ında Din: Asimilasyon ve Direniş. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1998. Fredriksen, Paula. "Histeri ve Yaratılışla İlgili Gnostik Mitler." VC 33 (1979), 287-290. Funk, Kurt-Peter. "Nag Hammadi Kodekslerini Sınıflandırmanın Dilsel Yönü." Pp. 107-147, Les Textes de Nag Hammadi et le Problème de leur Classification'da. Actes du colloque tenu à Québec du 15 au 19 Eylül 1993. Ed. Louis Painchaud ve Anne Pasquier. BCNH Bölüm "Etudes" 3. Québec: Les Presses de l'Université Laval, 1995. Gamble, Harry Y. Books and Readers in the Early Church: A History of Early Christian Texts. New Haven, CT: Yale University Press, 1995. Garitte, Gérard, ed. ve trans. Lettres de S. Antoine; version géorgienne et fragments copte. CSCO v. 148-149. Louvain: L. Durbecq, 1955. Gero, Stephen. "Walter Bauer ile Dicle Üzerinde: Suriye-Mezopotamya Hristiyanlığında Enkratik Ortodoksluk ve Özgürlükçü Sapkınlık." Pp. 287-307, Nag Hammadi, Gnostisizm ve Erken Hristiyanlık. Ed. Charles W. Hedrick ve Robert Hodgson, Jr. Peabody, MA: Hendrickson, 1986. Gilhus, Ingvild Sælid. "Gnostisizm—Eşik Sembolizm Üzerine Bir Araştırma." Numen 31.1 (1984), 106-128. 282 kaynakça

--- SAYFA 300 ---

———. "Yuhanna Apokrifyonunda Erkek ve Kadın Sembolizmi." *Temenos* 19 (1983), 33-34. ———. "Manevi Gerçeklik Algısı: Yuhanna'nın Apocryphon'u (NHC II, 1) ve Bilgi Sorunu." Pp. 50-59, *Apocryphon Severini: Søren Givenssen'e sunuldu*. Ed. Per Bilde, Helge Kjær Nielsen ve Jørgen Podemann Sørensen. Aarhus: Aarhus University Press, 1993. ———. "Hayat Ağacı ve Ölüm Ağacı: Gnostik Semboller Üzerine Bir Araştırma." *Din* 17 (1987), 337-353. Gill, Christopher. "Bedenin Hatası mı? Platon'un Psişik Hastalıklarla İlgili Timaeus'u." Pp. 59-84, *Akıl ve Gerekliklik: Platon'un Timaeus'u Üzerine Denemeler*. Ed. M. R. Wright. Londra: Duckworth, 2000. ———. "İmparatorluk Çağının Stoacı Yazarları." Pp. 597-615, *Cambridge Yunan ve Roma Siyasi Düşüncesi Tarihi'nde*. Ed. Christopher Rowe ve Malcolm Schofield. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. Gillabert, Emile. *İsa ve la Gnosis*. Paris, Dervy-Livres, 1981. Giversen, Søren. *Apocryphon Johannis: Çeviri, Giriş ve Şerh ile Nag Hammadi Kodeksi II'deki Apocryphon Johannis'in Kıpti Metni*. Acta Theologica Danica 5. Kopenhag: Prostant Apud Munksgaard, 1963. ———. "Yuhanna ve Yaratılış'ın Apokrifatı." *Studia Theologica* 17 (1963), 60-76. Goehring, James E. *Ascetics, Toplum ve Çöl: Erken Mısır Manastırcılığı Üzerine Çalışmalar*. Antik Çağ ve Hristiyanlık Çalışmaları. Harrisburg, PA: Trinity Press International, 1999. Goodenough, Erwin R. *Philo Judaeus'un Politikası: Uygulama ve Teori*. New Haven: Yale University Press, 1938. Goodman, Martin. "Roma'nın Rakipleri: Yahudiler ve Diğerleri." Pp. 222-238, *İmparatorluğun Görüntüleri'nde*. Ed. Sevgi Gün Alexander. JSOT desteği. 122. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1991. Grant, Robert M. "Les êtres intermédiaires dans le judaïsme tardif." Pp. 141-154, *Le Origini Dello Gnosticismo'da*. Colloquio di Messina 13-18 Nisan 1966. Ed. Ugo Bianchi. SHR XII. Leiden: E. J. Brill, 1967. ———. *Gnostisizm ve Erken Hristiyanlık*. New York: Columbia University Press, 1959. ———. "İskenderiye'de İlahiyat Eğitimi." Pp. 178-189 *Kaynakçanın Kökleri* 283

--- SAYFA 301 ---

Mısır Hristiyanlığı. Ed. Birger A. Pearson ve James E. Goehring. SAC. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1986. Graver, Margaret, çev. ve ed. *Duygular Üzerine Cicero: Tusculan Tartışmaları 3 ve 4*. Chicago: University of Chicago Press, 2002. Griffin, Miriam. "Seneca ve Pliny." Pp. 532-558, *Cambridge Yunan ve Roma Siyasi Düşüncesi Tarihi'nde*. Ed. Christopher Rowe ve Malcolm Schofield. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. Gruenwald, Ithamar. *Kıyametçilikten Gnostisizme: Kıyametçilik, Merkavah Mistisizmi ve Gnostisizm Üzerine Çalışmalar*. Beiträge zur Erforschung des alten Testaments und des antiken Judentums 14. Frankfurt: Peter Lang, 1988. Guerra, Anthony J. "Polemik Hristiyanlık: Tertullian'ın Kesinlik Arayışı." *İkinci Yüzyıl* 8.2 (1991), 109-123. Gundel, Hans Georg. *Weltbild und Astrologie in den griechischen Zauberpapyri*. Münchener Beiträge zur Papyrusforschung ve antiken Rechtsgeschichte. Münih: Beck, 1968. Haas, Christopher. *Geç Antik Çağda İskenderiye: Topografya ve Sosyal Çatışma*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press, 1997. Hadot, Pierre. "Theologie, exégèse, révélation, écriture, dans la philosophie grecque." Pp. 13-34, *Les Régles de l'Interprétation'da*. Ed. Michel Tardieu. Paris: Les Éditions du Cerf, 1987. Halford, Rosemary. "Trimorphic Protennoia ve Bilgelik Geleneği." Pp. 271-278, *Helenizasyon Yeniden Ziyaret Edildi. Greko-Romen Dünyasında Hristiyan Tepkisini Şekillendirmek*. Ed. Wendy E. Helleman. Lanham, NY ve Londra: University Press of America, 1994. Hamilton, Edith ve Huntington Cairns, eds. *Platon'un Toplu Diyalogları*. Bollingen Serisi LXXI. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1961. Hancock, Curtis L. "Gnostisizm ve Neoplatonizmde Negatif Teoloji." Pp. 167-186, *Neoplatonizm ve Gnostisizm'de*. Ed. Richard T. Wallis ve Jay Bregman. SNAM 6. Albany, NY: SUNY Press, 1992. Handler, Richard ve Jocelyn Linnekin. "Gelenek, Gerçek veya Sahte." *Amerikan Folklor Dergisi* 97 (1984), 273-290. Harnack, Adolf von. *Dogmanın Tarihi*. 4 cilt. Trans. 3. Almanca baskısından. New York: Dover Yayınları, 1961. ———. *Marcion: Uzaylı Tanrının İncili*. Müh. trans. J. E. Steely ve L. D. Bierma. Durham, NC: The Labyrinth Press, 1990. 284 kaynakça

--- SAYFA 302 ---

———. İlk Üç Yüzyılda Hristiyanlığın Misyonu ve Yayılımı. Trans. James Moffatt. Gloucester, MA: Peter Smith, 1972. ———. Hristiyan Teolojisinin ve Kilise Dogmasının Yükselişi. Müh. trans. Neill Buchanan. New York: Russell ve Russell, 1958. Hartenstein, Judith. Die zweite Lehre: Erscheinungen des Auferstandenen als Rahmenerzählung frühchristlicher Dialoge. Berlin: Akademie Verlag, 1998. Hauschild, Wolf-Dieter. Gottes Geist und der Mensch: Studien zur frühchristlichen Pneumatologie. TU. Beiträge zur evangelischen Theologie 63. München: Kaiser Verlag, 1972. Havelock, Eric A. Platon'a Önsöz. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1989. Hedrick, Charles W. ve Paul A. Mirecki. Kurtarıcı'nın İncili: Yeni Bir Antik İncil. CCL. Santa Rosa, CA: Polebridge Press, 1999. Hedrick, Charles W. ve Robert Hodgson, Jr., eds. Nag Hammadi, Gnostisizm ve Erken Hristiyanlık. Peabody, MA: Hendrickson, 1986. Held, Dirk T. D. "Klasik Antik Çağda Neden 'Bireyler' Var Değildi." New England Classical Newsletter ve Journal 18 (1991), 26-29. Helderman, J. "'Ihren Zelten'de...' Bemerkungen zu Codex XIII Nag Hammadi s. 47:14-18, Hinblick auf Joh. I 14." Pp. Miscellanea Neotestamentica'da 181-211. Ed. T. Baarda, A.F.J. Klijn ve W.C. van Unnik. NovTest XLVII'ye takviyeler. Leiden: E. J. Brill, 1978. Hellholm, David. "Gnostik Hristiyanların Güçlü Azınlığı." Pp. Güçlü Azınlıklar'da 41-66 mı? Erken Hristiyanlıkta Azınlıklar - Konumlar ve Stratejiler. Ed. David Hellholm, Halvor Moxnes ve Turid Karlsen Seim. Oslo: Scandinavian University Press, 1995. Helmbold, Andrew. "Kiyametın Yazarlığı Üzerine Bir Not." NTS 8 (1961/62), 77-79. ———. "Yuhanna'nın Apocryphon'u: Edebiyat Eleştirisinde Bir Örnek Olay." Evangelical Theological Society Dergisi 13 (1970), 173-179. Hendrickson, G. L. "Antik Okuma." Classical Quarterly 25 (1929), 182-196. Hock, Ronald F. James ve Thomas'ın Bebeklik İncilleri. Giriş, Notlar ve New Scholars Sürüm Çevirisini içeren Orijinal Metin ile birlikte. Santa Rosa, CA: Polebridge Press, 1996. Hoffman, Daniel L. Irenaeus'ta Kadınların Durumu ve Gnostisizm ve kaynakça 285

--- SAYFA 303 ---

Tertullian. Kadın ve Din Çalışmaları 36. Lewiston, NY: Edwin Mellen Press, 1995. Hofrichter, Peter. Im Anfang "Johannesprolog" idi: Das urchristliche Logosbekenntnis, die Basis neutestamentlicher und gnostischer Theologie. Regensburg: Friedrich Pustet, 1986. Holzhausen, Jens. Yunan Mısır'daki "Mythos vom Menschen": Eine Studie zum "Poimandes" (CHI), zu Valentin ve dem gnostischen Mythos. Beiträge zur Religions- und Kirchengeschichte des Altertums 33. Bodenheim: Athenäum Hain Hanstein, 1994. Jackson, Howard M. "Geradamas, Göksel Yabancı." NTS 27 (1980/81), 385-394. ———. Aslan Adam Oluyor. Gnostik Leontomorfik Yaratıcı ve Platonik Gelenek. SBL Tez Serisi 81. Atlanta, GA: Scholars Press, 1985. ———. "Sethian Gnostik Sistemindeki Bazı İsimlerin Kadim Büyülü Voces Magicae'lerinin Kökeni." VC 43 (1989), 69-79. Jackson, John, ed. ve trans. Tacitus. Yıllıklar. LCL. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1937. Janowitz, Naomi. "Geç Antik Çağ Yükseliş Metninde Paralellik ve Çerçeveleme Araçları." Pp. Göstergibilimsel Aracılıkta 155-175. Sosyokültürel ve Psikolojik Perspektifler. Ed. Elizabeth Mertz ve Richard J. Parmentier. Orlando, FL: Academic Press, 1985. ———. "Çeviri Retoriği: Tora Çevirisine İlişkin İlk Üç Bakış Açısı." HTR 84 (1991), 129-140. Janssens, Yvonne. "Farklı Courants de Pensée à Nag Hammadi." Pp. 343-360, Gnosticisme et Monde Hellénistique'de. Actes du Colloque de Louvain-la-Neuve (11-14 Mart 1980). Ed. Julien Ries, Yvonne Janssens ve Jean-Marie Sevrin'le birlikte. Louvain-La-Neuve: Institut Orientaliste, 1982. ———. "L'Apocryphon de Jean," Le Muséon 83 (1970), 157-165. ———. "L'Apocryphon de Jean," Le Muséon 84 (1971), 43-64, 403-432. ———. "Yuhanna'nın Apokrifonu." Kipti Ansiklopedisi 1 (1991), 171-172. ———. "Un source gnostique du Prologue?" Pp. 355-358, L'Évangile de Jean'de. Kaynaklar, redaksiyon, teoloji. Ed. Mösyö de Jonge. Bibliotheca Ephemeridum Theologicarum Lovaniensium XLIV. Leuven: University Press, 1977. 286 kaynakça

--- SAYFA 304 ---

———. "Le Theme de la fuhuş des anges." Pp. 488-495, Le Origini Dello Gnosticismo'da. Colloquio di Messina 13-18 Nisan 1966. Ed. Ugo Bianchi. SHR XII. Leiden: E. J. Brill, 1967. ———. "Trimorphic Protennoia ve Dördüncü İncil." Pp. Yeni Ahit ve Gnosis'te 229-244. Robert McL onuruna yazılan yazılar. Wilson. Ed. A.H.B. Logan ve A.J.M Wedderburn. Edinburgh: T. ve T. Clark Limited, 1983. Jonas, Hans. "Gnostik Olguların Sınırlandırılması - Tipolojik ve Tarihsel." Pp. 90-108, Le Origini Dello Gnosticismo'da. Colloquio di Messina 13-18 Nisan 1966. SHR XII. Leiden: E. J. Brill, 1967. ———. Gnosis ve spatantik Geist. I. Mitolojik Gnosis'i Öl. 3. baskı. Göttingen: Vandenhoeck ve Ruprecht, 1964. ———. Gnostik Din. Uzaylı Tanrının Mesajı ve Hristiyanlığın Başlangıçları. 2. baskı. Boston, MA: Beacon Press, 1958. ———. "G. Quispel'in 'Gnostisizm ve Yeni Ahit' eserine yanıt." Pp. 279-293, Modern Burstaki İncil'de. Ed. J. Philip Hyatt. Nashville, TN: Abingdon Press, 1965. ———. "Gnostisizm ve Platonizmde Ruh." Pp. 324-334, Felsefi Denemeler: Kadim İmandan Teknolojik İnsana. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1974. Jones, A. H. M. Eski Sapkınlıklar Gizlenmiş Toplumsal Hareketler miydi? Clarence L. Lee'nin Önsözüyle. Faset Kitaplar. Tarihsel Seri 1. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1966. Jowett, Benjamin, çev. "Timaeus." Pp. 1153-1211, Platon'un Toplu Diyalogları'nda. Ed. Edith Hamilton ve Huntington Cairns. Bollingen Serisi LXI. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1961. Junod, Eric. "Polymorphie du dieu sauveur." Pp. 38-46, Gnosticisme et monde hellénistique'de. Actes du colloque de Louvain-la-Neuve (11-14 Mart 1980). Ed. Julien Ries, Yvonne Janssens ve Jean-Marie Sevrin'le birlikte. L'Institut Orientaliste de Louvain Yayınları 27. Louvain-la-Neuve: Institut Orientaliste, 1982. Kasser, Rodolphe. "Bibliothèque gnostique I: Le Livre secret de Jean = Apokryphon Ioannou." Revue de théologie et philosophie 3. seri, 14 (1964), 140-150. ———. "Bibliothèque gnostique II: Le Livre secret de Jean (1-124. ayetler)" Revue de théologie et philosophie 3. seri, 15 (1965), 129-155. kaynakça 287

--- SAYFA 305 ---

———. "Bibliothèque gnostique III: Le Livre secret de Jean (125-394. ayetler)." Revue de théologie et philosophie 3. seri, 16 (1966), 163-181. ———. "Bibliothèque gnostique III: Le Livre secret de Jean (395-580. ayetler)." Revue de théologie et philosophie 3. seri, 17 (1967), 1-30. ———. "Le 'Livre secret de Jean' dans ses différentes formes textuelles coptes." Muséon 77 (1964), 5-16. ———. "Textes gnostiques: Remarques à propos des éditions récent du Livre secret de Jean et des Apocalypses de Paul, Jacques et Adam." Muséon 78 (1965), 71-98. Keller, Carl-A. "Apokaliptik ve Gnostik'te Das Problem des Bösen." Pp. Gnosis ve Gnostisizm'de 70-90. Yedinci Uluslararası Patristik Araştırmalar Konferansı'nda okunan bildiriler (Oxford, 8-13 Eylül 1975). Ed. Martin Krause. NHS 8. Leiden: E. J. Brill, 1977. Kenney, John Peter. "Antik Apofatik Teoloji." Pp. 259-275, Gnostisizm ve Daha Sonra Platonizm'de. Temalar, Şekiller ve Metinler. Ed. John D. Turner ve Ruth Majercik. SBL Sempozyum Serisi 12. Atlanta, GA: SBL, 2000. ———. Mistik Tektanrıçılık. Antik Platonik Teoloji Üzerine Bir Araştırma. Hannover, NH: University Press of New England, 1991. King, Karen L. "John Apocryphon'un Varyantlarına Yaklaşmak." Pp. 105-137, Elli Yıl Sonra Nag Hammadi Kütüphanesi'nde. 1995 İncil Edebiyatı Anma Derneği Bildirileri. Ed. John D. Turner ve Anne McGuire. NHMS XLIV. Leiden: E. J. Brill, 1997. ———. "Filo'da Beden ve Toplum ve Yuhanna'nın Apokrifati." Pp. 82-97, Musa Okulu'nda. Horst R. Moehring'in Anısına Felsefe ve Helenistik Din Çalışmaları. Ed. John Peter Kenney. BJS 304. Studia Philonica Monografları 1. Atlanta, GA: Scholars Press, 1995. ———. "Arhontların Hipostazı başlıklı Norea Kitabı." Pp. 66-85, Kutsal Yazıları Aramak, cilt. 2: Feminist Bir Yorum. Ed. Elisabeth Schüssler Fiorenza. New York: Crossroads Press, 1994. ———. "Yuhanna Apokrifyonunda İsa ve Sofya." Pp. 158-176, Gnostisizmde Dişil İmgeler. Ed. Karen L. King. SAC. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1988. ———. "Efsane ve Kökenlere Dair Entrikalar." Pp. 157-172, Hristiyan Kökenlerini Yeniden Tasarlamak. Burton L. Mack'i Onurlandıran Bir Konferans. Ed. Elizabeth A. Castelli ve Hal Taussig. Valley Forge, PA: Trinity Press International, 1996. 288 kaynakça

--- SAYFA 306 ---

———. "Senkretizm Politikası ve Gnostisizmi Tanımlama Sorunu." Senkretizmi Güçlendirmek. Ed. William Cassidy. Historical Reflections/Réflexions Historiques'in özel cildi 27.3 (2001), 461-479. ———. Bilinmeyen Tanrı'nın NHC IX,3 Allogenlere İlişkin Metin, Çeviri ve Notlarla Vahiyi. CCL. Santa Rosa, CA: Polebridge Press, 1995. ———. "Alay ve Tecavüz, Yönetmelik ve İsyan. Arhontların Hipostası." Pp. 3-24, Gnostisizm ve Erken Hristiyan Dünyası: James M. Robinson'un Onuruna. Ed. James E. Goehring, Charles W. Hedrick, Jack T. Sanders ve Hans Dieter Betz. Sonoma, CA: Polebridge Press, 1990. ———. "Tarihi Çevirmek: Postmodernitede Gnostisizmi Yeniden Çerçevelemek." Pp. Gelenek ve Çeviri'de 264-277. Kùltürlerarası Sorun Sorunu Übersetzbarkeit dini Phänomene. Festschrift für Carsten Colpe zum 65. Geburtstag. Ed. Christoph Elsas ve Renate Haffke, Hans-Michael Haußig, Andreas Löw, Gesine Palmer, Bert Sommer ve Marco S. Torini. Berlin: Walter de Gruyter, 1994. ———. Gnostisizm Nedir? Cambridge, MA: Harvard University Press, 2003. ———. "Hangi Erken Hristiyanlık?" Oxford Erken Hristiyan Araştırmaları El Kitabı. Ed. Susan Ashbrook Harvey ve David Hunter. Oxford: Oxford University Press, yakında çıkacak. ———, ed. Gnostisizmde Dişil İmgeler. SAC. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1988. Kippenberg, Hans G. "Ein Vergleich jüdischer, christlicher und gnostischer Apokalyptik." Pp. 751-768, Akdeniz Dünyasında ve Yakın Doğu'da Kıyamet'te. Kıyamet Üzerine Uluslararası Konferans Bildirileri. Uppsala, 12-17 Ağustos 1979, 2. baskı. Ed. David Hellholm. Tübingen: J. C. B. Mohr, 1989. ———. "Versuch einer soziologischen Verortung des antiken Gnostizismus." Numen 17 (1970), 211-231. Kippenberg, Hans G. ve Guy G. Stroumsa. "Giriş: Gizlilik ve Yararları." Pp. xiii – xxiv, Gizlilik ve Gizlenme: Akdeniz ve Yakın Doğu Dinleri Tarihi Çalışmaları. Ed. Hans G. Kippenberg ve Guy G. Stroumsa. SHR LXV. Leiden: E. J. Brill, 1995. Klijn, A. F. J. Seth, Yahudi, Hristiyan ve Gnostik Edebiyatta. Novum Testamentum 16'ya İlaveler. Leiden: E. J. Brill, 1977. Koester, Helmut. Eski Hristiyan İncilleri. Tarihleri ve Gelişimleri. Philadelphia, PA: Trinity Press International, 1992. kaynakça 289

--- SAYFA 307 ---

———. "Dinler Tarihi Okulu, Gnosis ve Yuhanna İncili." Studia Theologica 40 (1986), 115-136. ———. Yeni Ahit'e Giriş, cilt. 1: Helenistik Çağın Tarihi, Kùltürü ve Dini. 2. baskı. Berlin: Walter de Gruyter, 1995. Koschorke, Klaus. "Patristische Materialien zur Spätgeschichte der valentinianischen Gnosis." Pp. 120-139, Gnosis ve Gnostisizm: Sekizinci Uluslararası Patristik Araştırmalar Konferansında okunan makaleler (Oxford, 3-8 Eylül 1979). Ed. Martin Krause. NHS 17. Leiden: E.J. Brill, 1981. Kotansky, Roy. "Yazılı Yunan Muskaları Üzerinde Büyülü Sözler ve Kurtuluş İçin Dualar." Pp. 107-137, Magika Hiera'da. Antik Yunan Büyüsü ve Din. Ed. Christopher A. Faraone ve Dirk Obbink. New York: Oxford University Press, 1991. Kragerud, Alv. "Apokrifon Johannis: En Formanalyse." Norsk Teologisk Tidsskrift 66 (1965), 15-38. ———. "Apocryphon Johannis: En oversettelse." Norsk Teologisk Tidsskrift 63 (1962), 1-22. Krause, Martin. "Barbelognoz." Pp. 100-120, Werner Foerster, Gnosis'te. Gnostik Metinlerden Bir Seçki, cilt 1: Patristik Kanıt. Trans. R. McL. Wilson. Oxford: Clarendon Press, 1972. ———. "Das literarische Verhältnis des Eugnostosbriefes zur Sophia Jesu Christi. Zur Auseinandersetzung der Gnosis mit dem Christentum." Pp. Mullus'ta 215-223. Festschrift Theodor Klauser. Ed. Alfred Stuiber ve Alfred Hermann. JAC Ergänzungsband 1. Münster: Aschendorffsche Verlagsbuchhandlung, 1964. Krause, Martin ve Pahor Labib, eds. Die drei Versionen des Apocryphon Johannes. Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1962. Krell, David Farrell. "Timaëus'taki Dişi Parçalar." Arion n.s. 213 (1975), 400-421. Krutzsch, Myriam ve Günter Poethke. "Die Einband des koptisch-gnostischen Kodex Papyrus Berolinenesis 8502." Pp. 37-42, Forschungen und Berichte 24. Archäologische Beiträge. Staatliche Museen zu Berlin. Berlin: Akademie Verlag, 1984. Kugel, James L. Potiphar'ın Evinde. İncil Metinlerinin Yorumlayıcı Hayatı. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1994. Lake, Kirsopp, ed. ve trans. Apostolik Babalar. 2 cilt. LCL. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1977. 290 kaynakça

--- SAYFA 308 ---

Lakoff, George ve Mark Johnson. Yaşadığımız Metaforlar. Chicago, IL: University of Chicago Press, 1980. Lamberth, David C. "Sonlu Olanın İmaları: Modernitenin Sonunda Pragmatik Düşünmek." HTR 90 (1997), 205-223. Layton, Bentley. Gnostik Kutsal Yazılar: Ek Açıklamalar ve Tanıtımlarla Yeni Bir Çeviri. Garden City, NY: Doubleday & Company, 1987. ———. "Antik Gnostisizm Çalışmalarına Giriş." Pp. 334-350 giriş İlk Hristiyanların Sosyal Dünyası: Wayne A. Meeks Onuruna Yazılar. Ed. L. Michael White ve O. Larry Yarbrough. Minneapolis, MN: Fortress Press, 1995. ———. "Gnostisizmin İyileşmesi: Nag Hammadi'nin Araştırılmasında Filologun Görevi." İkinci Yüzyıl 1.2 (1981), 85-99. ———. "Antik Hristiyan Düşüncesinde Basilides'in Önemi." Temsilcilikler 28 (1989), 135-151. ———, ed. Nag Hammadi Codex II, 2-7 ile birlikte III,2*, Brit. Lib. Or.4926(1) ve P.Oxy. 1, 654, 655. 2 cilt. NHS XX ve XXI. Leiden: E. J. Brill, 1989. ———, ed. Gnostisizmin Yeniden Keşfi: Yale'deki Uluslararası Gnostisizm Konferansı Bildirileri, New Haven, Connecticut, 28-31 Mart 1978, cilt. 1: Valentinus Okulu; cilt 2 Sethian Gnostisizmi. SHR 41. Leiden: E.J. Brill, 1981. Le Boulluec, Alain. Le Notion d'hérésie dans la littérature Grecque Ile - Ille siecles. Paris: Études augustiniennes, 1985. Leisegang, Hans. Die Gnosis, 4. baskı. Stuttgart: A. Kröner, 1955. Liddell, Henry George ve Robert Scott. Bir Yunanca-İngilizce Sözlüğü, 8. rev. ed. New York: American Book Company, 1897. Liechtenhan, R. "Die pseudepigraphie Litteratur der Gnostiker." ZNW 3 (1902), 222-237. Lipsitz, George. Zaman Geçişleri: Kolektif Bellek ve Amerikan Popüler Kültürü. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press, 1990. Lipsius, R.A. Die Quellen der ältesten Ketzergeschichte. Leipzig: J. A. Barth, 1875. Lloyd, G. E. R. Polarite ve Analoji: Erken Yunan Düşüncesinde İki Tür Tartışma. Cambridge: Cambridge University Press, 1966. Löhr, W. A. "Gnostik Determinizm Yeniden Değerlendirildi." VC 46 (1992), 381-390. Logan, Alastair H. B. Gnostik Gerçek ve Hristiyan Sapkınlık. Gnostisizm Tarihi Üzerine Bir Araştırma. Peabody, MA: Hendrickson Publishers, 1996. kaynakça 291

--- SAYFA 309 ---

———. "Yuhanna ve Gnostikler: Johannine Edebiyatının Kökenleri Hakkında Tartışma Açısından Yuhanna Apokrifonu'nun Önemi." Yeni Ahit Çalışmaları Dergisi 43 (1991), 41-69. ———. "Beş Mührün Gizemi: Gnostik İnişiyasyonun Yeniden Değerlendirilmesi." VC 51.2 (1997), 188-206. Luttikhuisen, Gerard P. "Gnostik Revizyonda İncil Anlatısı: Klasik Gnostik Mitolojide Nuh'un Hikayesi ve Tufan." Pp. 109-123, Tufan Yorumları. Ed. Florentine Garcia Martínez ve Gerard P. Luttikhuisen. Leiden: E. J. Brill, 1999. ———. "Yuhanna'nın Gizli Kitabında Erkek ve Kadının Yaratılışı." Pp. 140-155, Erkek ve Kadının Yaratılışı: Yahudi ve Hristiyan Geleneklerinde İncil Anlatılarının Yorumları. Ed. Gerard P. Luttikhuisen. İncil Anlatısındaki Temalar 3. Leiden: Brill, 2000. ———. "Hristiyan Gnostik Vahiy Diyaloglarında İsa'nın Öğretisinin Değerlendirilmesi." NovTest 30 (1988), 158-168. ———. "Johannine Kelime Dağarcığı ve Gnostik Mitolojik Metinlerin Düşünce Yapısı." Pp. 175-181, Gnosisforschung und Religionsgeschichte'de. Festschrift für Kurt Rudolph zum 65. Geburtstag. Ed. Holger Preißler ve Hubert Seiwet. Marburg: Diagonal Verlag, 1994. ———. "Okuyucuların Yuhanna Apocryphon'una Yanıtlarında Metinlerarası Referanslar." Pp. 117-126 giriş İncil Yazılarında Metinlerarasılık: Bas van Iersel onuruna Denemeler. Ed. S. Draisma. Kampen: J. H. Kok, 1989. ———. "Gnostik Mitologların Düşünce Modeli ve Kutsal Kitap Geleneklerini Kullanımı." Pp. 89-101, Elli Yıl Sonra Nag Hammadi Kütüphanesi'nde. Ed. John D. Turner ve Anne McGuire. NHMS XLIV. Leiden: E. J. Brill, 1997. ———. "Yuhanna'nın Apocryphon'unda Aristoteles Düşüncesinin İzleri." Pp. 181-202, Çocuklar İçin, Mükemmel Eğitim: Berliner Arbeitskreis für koptisch-gnostische Schriften'in Otuzuncu Yılı Münasebetiyle Hans-Martin Schenke Onuruna Yapılan Çalışmalar. Ed. Hans-Gebhard Bethge, Stephen Emmel, Karen L. King ve Imke Schletterer. NHMS LIV. Leiden: E. J. Brill, 2002. Mack, Burton L. Yeni Ahit'i Kim Yazdı? Hristiyan Mitinin Oluşumu. San Francisco, CA: Harper San Francisco, 1995. MacMullen, Ramsay. Roma Düzeninin Düşmanları: İmparatorlukta İhanet, Huzursuzluk ve Yabancılaşma. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1966. 292 kaynakça

--- SAYFA 310 ---

———. "Roma İmparatorluğu'nda Adli Vahşet." Pp. 204-217, 357-364, Roma İmparatorluğu'ndaki Değişiklikler: Sıradan Denemeler. Princeton, NJ: Princeton Univeristy Press, 1990. MacRae, George W. "Gnostik Sophia Efsanesinin Yahudi Arka Planı." NovTest 12 (1970), 86-101. ———. "Gnostik Metinlerde Uyku ve Uyanış." Pp. 496-507, Le Origini Dello Gnosticismo'da. Colloquio di Messina 13-18 Nisan 1966. Ed. Ugo Bianchi. SHR 12. Leiden: E. J. Brill, 1970. ———. "Kilise Gnostisizmi Neden Reddetti?" Pp. 251-262 Yeni Ahit ve Gnostisizm Çalışmaları'nda. İyi Haber Çalışmaları 26. Wilmington, DE: Michael Glazier, Inc., 1987. Magne, Jean. "Uverture des yeux, connaissance et nudité dans les rédits gnostiques du paradis." VC 34 (1980), 288-301. Maguire, Daniel C. ve A. Nicholas Fargnoli. Ahlaki Temellerde: Etik Sanatı/Bilimi. New York: Crossroad, 1991. Mahé, Jean-Pierre. "Gnostik ve Hermetik Etik." Pp. 21-36, Antik Çağ'dan Modern Zamanlara Gnosis ve Hermetizm. Ed. Roelof van den Broek ve Wouter J. Hanegraaff. Batı Ezoterik Geleneklerinde SUNY Serisi. Albany, NY: SUNY Press, 1998. Maier, Johann. "Jüdische Faktoren bei der Entstehung der Gnosis?" Pp. 239-258, Altes Ahit—Früjudentum—Gnosis. Neue Studien zu 'Gnosis und Bibel.' Ed. Karl-Wolfgang Tröger. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1980. Mansfeld, Jaap. "Kötü Dünya ve Demiurge: Parmenides ve Empedokles'ten Lucretius ve Philo'ya 'Gnostik' Bir Motif." Pp. 261-314, Gnostisizm ve Helenistik Din Çalışmaları'nda Gilles Quispel'e 65. Doğum Günü vesilesiyle sunuldu. Ed. R. van den Broek ve M. J. Vermaseren. Études préliminaires aux Religions orientales dans l'Empire Romain 112. Leiden: E. J. Brill, 1988. ———. "Uyumlu Alternatifler: Orta Platoncu Teoloji ve Xenophanes Kabulü." Pp. 92-117, Greko-Romen Dünyasında Tanrı Bilgisi. Ed. R. van den Broek, T. Baarda ve J. Mansfeld. Études préliminaires aux Religions orientales dans l'Empire romain 112. Leiden: E. J. Brill, 1988. Mantovani, Giancarlo. "Acqua magica e acqua di luce in ikili testi Gnostici." Pp. 429-439, Gnosticisme et Monde Hellénistique'de. Actes du Colloque de bibliyografya 293

--- SAYFA 311 ---

Louvain-la-Neuve (11-14 Mart 1980). Ed. Julien Ries, Yvonne Janssens ve Jean-Marie Sevrin'le birlikte. L'Institut Orientaliste de Louvain Yayınları 27. Louvain-la-Neuve: Institut Orientaliste, 1982. ———. "Aydınlatma ve aydınlatıcılar: à la recherche des Ressources de l'Apocryphon de Jean." Pp. 227-231, Kıpti Çalışmaları: Üçüncü Uluslararası Kıpti Çalışmaları Kongresi Kararları, Varşova, 20-25 Ağustos, 1984. Ed. W. Godlewski. Centre d'archéologie méditerranéenne de l'académie polonaise des sciences. Varşova: PNW-Editions Scientific de Pologne, 1990. Marksches, Christoph. "Die Krise einer philosophischen Bibelphilosophie in der Alten Kirche oder: Valentin und die valentinische Gnosis zwischen philosophischer Bibelinterpretation und mythologischer Häresie." Pp. 1-37, Gnosis und Manichäismus: Forschungen und Studien zu Texten von Valentin und Mani, Bibliotheken von Nag Hammadi ve Medinet Madi'ye ekleniyor. Ed. Alexander Böhlig ve Christoph Marksches. Beihefte zur Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft 72. Berlin ve New York: Walter de Gruyter, 1994. ———. "Lehrer, Schüler, Schule: Zur Bedeutung einer Institution für das Antike Christentum." Pp. 97-120, Religiöse Vereine in der römischen Antike'de. Untersuchungen zu Organisations, Rituellen und Raumordnung. Ed. Ulrike Egelhaaf-Gaiser ve Alfred Schäfer. Tübingen: Mohr Siebeck, 2002. Markus, Robert A. Antik Hristiyanlığın Sonu. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. Marrou, H. I. Antik Çağda Eğitim Tarihi. Trans. George Lamb. 1948 Fransızca baskısının 1956 çevirisinin yeniden basımı. Madison, WI: Wisconsin Üniversitesi Yayınları, 1982. ———. "La tekniği del edition a l'epoque patristique." VC 3 (1949), 208-224. Martin, Dale B. The Corinthian Body. New Haven CT: Yale University Press, 1995. Mascia-Lees, Frances E., Patricia Sharpe ve Colleen Ballerino Cohen. "Antropolojide Postmodern Dönüş: Feminist Perspektiften Uyarılar." İşaretler 15 (1989), 7-33. Massart, A. "Égyptiens funéraires et magics'deki metinlerin 'listeleri' önerildi." Analecta Biblica 12 (1959), 227-246. McGuire, Anne. "Bekâret ve Yıkım: Arhontların Hipostazındaki Güçlere Karşı Norea." Pp. 239-258, 294 bibliyografyada Dişil İmgeler'de

--- SAYFA 312 ---

Gnostisizm. Ed. Karen L. King. SAC. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1988. Meyer, Marvin. "Anne Pasquier'in yazdığı 'Prouneikos. Gnostik Metinlerde Bilgeliği Belirlemek İçin Renkli Bir İfade'ye Yanıt." Pp. 67-70, Gnostisizmde Dişil İmgeler'de. Antik Çağ ve Hristiyanlık Çalışmaları. Ed. Karen L. King. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1988. Meyer, Marvin ve Richard Smith. Antik Hristiyan Büyüsü: Ritüel Gücün Kıpti Metinleri. San Francisco, CA: Harper ve Row, 1994. Miller, Patricia Cox. "Saçmalığa Övgü." Pp. 481-505, Klasik Akdeniz Maneviyatı: Mısır, Yunan, Roma. Ed. A. H. Armstrong. Dünya Maneviyatı: Dini Arayışın Ansiklopedik Tarihi 15. New York: Crossroad, 1986. ———. "'Orada Bolluk Uyuyor': Plotinus ve Gnostisizm'de Eros ve Psyche Efsanesi." Pp. 223-252, Neoplatonizm ve Gnostisizm'de. Ed. Richard T. Wallis ve Jay Bregman. SNAM 6. Albany: SUNY Press, 1992. ———. "'Uzaylı Sesli Kelimeler': Gnostikler, Kutsal Yazılar ve Kanon." Amerikan Din Akademisi Dergisi 57.3 (1989), 459-483. Mitchell, Margaret W. Paul ve Uzlaşma Retoriği. 1 Korintliler'in Dili ve Kompozisyonu Üzerine Bir Tefsir İncelemesi. Louisville, KY: Westminster/John Knox Press, 1991. Modrzejewski, Joseph Méléze. Ramses II'den İmparator Hadrianus'a Mısır Yahudileri. Trans. Robert Cornman. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1995. Moffatt, James. "Senkretizm." Pp. 155-157 ciltte. Din ve Ahlak Ansiklopedisi'nin 12. Sayısı. Ed. James Hastings. New York: Charles Scribners Sons, 1922. Momigliano, Arnaldo. Uzaylı Bilgeliği. Helenleşmenin Sınırları. Cambridge: Cambridge University Press, 1971. Munier, C. Ehe und Ehelosigkeit in der Alten Kirche (1.-3. Jahrhundert). Trans. A.Spoerri. Traditio Christiana 6. Bern: Peter Lang, 1987. Nagel, Peter. "Die Auslegung der Paradieserzählung in der Gnosis." Pp. 49-70 Altes Testament—Frühjudentum—Gnosis: Neue Studien zu "Gnosis und Bibel." Ed. Karl-Wolfgang Tröger. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1980. Nagy, Gregory. Homerik Sorular. Austin, Teksas: Teksas Üniversitesi Yayınları, 1996. ———. Performans Olarak Şiir. Homer ve Ötesi. Cambridge: Cambridge University Press, 1996. kaynakça 295

--- SAYFA 313 ---

Neitzel, H. Biblia'da T. Otsuki, Gnosis und Stoa'nın İncelemesi 72 (1991), 435-441. Neymeyr, Ulrich. Die christlichen Lehrer im zweiten Jahrhundert: Ihre Lehrtätigkeit, ihre Selbstverständnis ve ihre Geschichte. Leiden: E. J. Brill, 1989. Nussbaum, Martha. "Tutkuların Yok Edilmesi Üzerine Stoacılar." Apeiron 20 (1987), 129-177. ———. Arzu Terapisi. Helenistik Etik Teori ve Uygulama. Martin Classical Lectures 2. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1994. O'Connor, Haziran. "Dini Ahlakı Uygulamak Üzerine." Dini Ahlak Dergisi 7.1 (1979), 81-96. Onuki, Takashi. "Die Dreifache Pronoia - Zur Beziehung zwischen Gnosis, Stoa und Mittelplatonismus." Japon İncil Enstitüsü Yıllığı 17 (1991), 107-149. ———. Gnosis ve Stoa: Eine Untersuchung zum Apokryphon des Johannes. Novum Testamentum et Orbis Antiquus 9. Freiburg Schweiz: Universitätsverlag; Göttingen: Vandenhoeck ve Ruprecht, 1989. ———. "Wiederkehr des Weiblichen Erlösers Barbelo-Pronoia. Zur Verhältnisbestimmung der Kurz- und Langversionen des Apokryphon des Johannes." Japon İncil Enstitüsü Yıllığı 13 (1987), 85-143. Opsomer, Jan. "Demiurge ve Alayı Üzerine Proclus: Timaeus'un Yeni Platoncu Bir Okuması." Pp. 113-143, Akıl ve Gereklik: Platon'un Timaeus'u Üzerine Denemeler. Ed. M. R. Wright. Londra: Duckworth Press, 2000. Ortner, Sherry B. "Direniş ve Etnografik Reddetme Sorunu." Pp. 281-304, İnsan Bilimlerinde Tarihi Dönüş. Ann Arbor, MI: Michigan Üniversitesi Yayınları, 1996. ———. "Direniş: Antropolojik Tarih ve Tarihsel Antropolojide Bazı Teorik Sorunlar." Toplum ve Tarihte Karşılaştırmalı Çalışmalar 37 (1995), 173-193. Otzen, Benedikt. "Yahudi Kıyametinde Cennet Ağaçları." Pp. 141-153, Apokryphon Severini, Søren Giversen'e sunuldu. Ed. Per Bilde, Helge Kjær Nielsen, Jürgen Podemann Sørensen. Aarhus: Aarhus University Press, 1993. Pagels, Elaine. Adem, Havva ve Yılan. New York: Random House, 1988. ———. "Hristiyan Savunucuları ve 'Meleklerin Düşüşü': Roma İmparatorluk Gücüne Bir Saldırı mı?" HTR 78 (1985), 301-325. ———. "Demiurge ve Arhontları - Piskopos ve Presbiterlere İlişkin Gnostik Bir Görüş mü?" HTR 69 (1976), 301-324. 296 kaynakça

--- SAYFA 314 ---

———. “Thomas ve Yuhanna İncillerindeki Yaratılış 1'in Tefsiri.” JBL 118.3 (1999), 477-496. ———. Gnostik İnciller. New York: Random House, 1979. ———. Gnostik Paul. Pauline Mektuplarının Gnostik Yorumu. Philadelphia, PA: Trinity Press, 1975. Painchaud, Louis. “Gnostik Edebiyatta Kutsal Yazıların Kullanımı.” JECS 4.2 (1996), 129-146. Painchaud, Louis ve Anne Pasquier, der. Les Textes de Nag Hammadi et le Problème de leur Classification. 15-19 Eylül 1993'te Québec'te yapılan konuşmaların eylemleri. BCNH Bölüm “Etüdler” 3. Québec: Les Presses de l'Université Laval, 1995. Parrott, Douglas M., ed. Nag Hammadi Kodeksleri V,2-5 ve VI ile Papyrus Berolinensis 8502,1 ve 4. NHS XI. Leiden: E. J. Brill, 1979. Pasquier, Anne. L'Évangile selon Marie. BCNH, Bölüm “Metinler” 10. Québec: Les Presses de l'Université Laval, 1983. ———. “Prouneikos. Gnostik Metinlerde Bilgeliği Belirtmek İçin Renkli Bir İfade.” Pp. 47-66, Gnostisizmde Dişil İmgeler'de. SAC. Ed. Karen L. King. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1988. Pearson, Birger. “Apokrifon Johannis Yeniden Ziyaret Edildi.” Pp. Apocryphon Severini'de 155-165, Søren Giversen'e sunuldu. Ed. Per Bilde, Helge Kjær Nielsen ve Jørgen Podemann Sørensen. Aarhus, Danimarka: Aarhus University Press, 1993. ———. “Gnostik Edebiyatta İncil Tefsiri.” Pp. 29-38 Gnostisizm, Yahudilik ve Mısır Hristiyanlığında. SAC. Minneapolis, MN: Fortress Press, 1990. ———. “Mısır'daki İlk Hristiyanlık: Bazı Gözlemler.” Pp. 132-156, Mısır Hristiyanlığının Kökleri. Ed. A. Birger Pearson ve James E. Goehring. SAC. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1986. ———. “Yuhanna'nın Apocryphon'unda Ben Enoch.” Pp. 355-367, Metinler ve Bağlamlar. Metinsel ve Durumsal Bağlamlarında İncil Metinleri. Lars Hartman Onuruna Yazılar. Ed. Tord Fornberg ve David Hellholm. Oslo, Boston, MA: Scandinavian University Press, 1995. ———. Gnostisizm, Yahudilik ve Mısır Hristiyanlığı. SAC. Minneapolis, MN: Fortress Press, 1990. ———. “Gnostisizm bir din midir?” Pp. 105-114, Karşılaştırmalı Araştırmada “Din” Kavramı. XVI. Internabibliyografya Kongresinin Seçilmiş Bildirileri 297

--- SAYFA 315 ---

tional Association for the History of Religions, Rome, 3-8 September 1990. Ed. Ugo Bianchi. Storia delle Religione 8. Rome: L'Erma di Bretschneider, 1994. ———. “Jewish Christianity in Egypt.” Pp. 161-175 in The Roots of Egyptian Christianity. Ed. Birger A. Pearson and James E. Goehring. SAC. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1986. ———. “Jewish Sources in Gnostic Literature.” Pp. 443-481 in Jewish Writings of the Second Temple Period: Apocrypha, Pseudepigrapha, Qumran Sectarian Writings, Philo, Josephus. Ed. Michael E. Stone. Assen: Van Gorcum; Philadelphia, PA: Fortress Press, 1984. ———. “Melchizedek in Early Judaism, Christianity, and Gnosticism.” Pp. 176-202 in Biblical Figures Outside the Bible. Ed. Michael E. Stone and Theodore A. Bergren. Harrisburg, PA: Trinity Press, 1998. ———. “Philo and Gnosticism.” ANRW II.21.1 (1984): 295-342. ———. “The Problem of Jewish Gnostic Literature.” Pp. 15-35 in Nag Hammadi, Gnosticism and Early Christianity. Ed. C. W. Hedrick and R. Hodgson, Jr. Peabody, MA: Hendrickson, 1986. ———. “Theurgic Tendencies in Gnosticism and Iamblichus's Conception of Theurgy.” Pp. 253-275 in Neoplatonism and Gnosticism. Ed. Richard T. Wallis and Jay Bregman. SNAM 6. Albany, NY: SUNY Press, 1992. ———. “Use, Authority and Exegesis of Mikra in Gnostic Literature.” Pp. 635-652 in Mikra: Text, Translations, Reading and Interpretation of the Hebrew Bible in Ancient Judaism and Early Christianity. Ed. Martin Jan Mulder. Compendia Rerum Iudaicarum ad Novum Testamentum I. Assen: Van Gorcum; Philadelphia, PA: Fortress Press, 1988. ———, ed. Nag Hammadi Codices IX and X. NHS XV. Leiden: E. J. Brill, 1981. Perkins, Judith. The Suffering Self: Pain and Narrative Representation in the Early Christian Era. New York and London: Routledge, 1995. ———. “The ‘Self’ as Sufferer.” HTR 85.3 (1992), 245-272. Perkins, PHEME. “Gnostic Christologies and the New Testament.” Catholic Biblical Quarterly 43 (1981), 590-606. ———. The Gnostic Dialogue: The Early Church and the Crisis of Gnosticism. Studies in Contemporary Biblical and Theological Problems. New York: Paulist Press, 1980. 298 bibliography

--- SAYFA 316 ---

———. Gnostisizm ve Yeni Ahit. Minneapolis, MN: Fortress Press, 1993. ———. "Irenaeus ve Gnostikler: Adversus haereses Birinci Kitapta Retorik ve Kompozisyon." VC 30 (1976), 193–200. Petersen, N. R. "Yuhanna Apocryphon'unun Edebi Sorunu." Doktora tez, Harvard Üniversitesi, 1967. Pétremont, Simone. Ayrı Bir Tanrı. Gnostisizmin Hristiyan Kökenleri. San Francisco, CA: Harper & Row, 1990. Plese, Zlatko. "Yuhanna'nın Kıyamet'i: Anlatı, Kozmoloji, Kompozisyon." Doktora tez, Yale Üniversitesi, 1996. Plutarch. Moralia. 15 cilt. LCL. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1936–1976. Pokorny, Petr. "Die gnostische Soteriologie in theologischer und soziologischer Sicht." Pp. 154–162, Religionstheorie und Politische Theologie'de. Grup 2: Gnosis ve Politika. Ed. Jacob Taubes. Münih: Wilhelm Fink Verlag, 1984. ———. "Der soziale Hintergrund der Gnosis." Pp. Gnosis und Neues Ahit'te 77–87. Study aus Religionswissenschaft und Theologie. Ed. Karl-Wolfgang Tröger. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus Mohn, 1973. Price, S.R.F. Ritüeller ve Güç: Küçük Asya'daki Roma İmparatorluk Kültü. Cambridge: Cambridge University Press, 1984. Procter, Everett. İskenderiye'de Hristiyan Tartışması. Clement'in Basilide'ciler ve Valentinianusçulara karşı polemiği. Amerikan Üniversite Çalışmaları: Seri 7, Teoloji ve Din 172. Bern ve New York: Peter Lang, 1995. Puech, Henri-Charles. En quête de la gnose, cilt. 2. Paris: Éditions Gallimard, 1978. Puech, Henri-Charles ve Beate Blatz. "Yuhanna'nın Apokrifonu." S. 387, Yeni Ahit Apocrypha, cilt. 1: İnciller ve İlgili Literatür. Ed. William Schneemelcher. Trans. R. McL. Wilson. Rev. ed. Cambridge: James Clarke. Louisville, KY: Westminster/John Knox Press, 1991. Pye, Michael. "Senkretizm ve Belirsizlik." Numen 19 (1971), 83–93. Vak, Joachim Friedrich. "Dekane und Gliedervergottung: Altägyptische Tradition im Apocryphon Johannis." JAC 38 (1995), 97–122. Quispel, Gilles. "Yuhanna Apokrifyonundaki Tanrıça." Pp. 1–33, Nag Hammadi ve Gnosis: Birinci Uluslararası Bibliyografya Kongresi'nde Okunan Makaleler 299

--- SAYFA 317 ---

Kiptoloji (Kahire, Aralık 1976). Ed. R. McL. Wilson. NHS 14. Leiden: E. J. Brill, 1978. ———. "Yahudi Mistisizmi ve Gnosis'te Hezekiel 1:26." VC 34 (1980), 1–13. ———. "Gnostisizm ve Yeni Ahit." Pp. 252–271, Modern Burstaki İncil'de. Ed. J. Philip Hyatt. Nashville, TN: Abingdon Press, 1965. ———. "Der gnostische Anthropos und die jüdische Tradition." Eranos Jahrbuch 22 (1954), 195–234. ———. "Yahudilik, Yahudi Hristiyanlığı ve Gnosis." Pp. 47–68, Yeni Ahit ve Gnosis: Robert McLachlan Wilson onuruna yazılan yazılar. Ed. A.H.B. Logan ve A.J.M. Wedderburn. Edinburgh: T. ve T. Clark, 1983. ———. "Valentinianus Gnosis ve Yuhanna'nın Apocryphon'u." Pp. 118–127, Gnostisizmin Yeniden Keşfi: Yale, New Haven, Connecticut'taki Uluslararası Gnostisizm Konferansı Bildirileri, 28–31 Mart 1978, cilt. 1: Valentinus Okulu. Ed. Bentley Layton. SHR XLI. Leiden: E. J. Brill, 1980. Ranke, H. "Die Vergottung der Glieder des menschlichen Körpers bei den Ägypten." OLZ 29 (1924), 558–564. Reed, Annette Yoshiko. Düşmüş Melekler ve Yahudilik ve Hristiyanlığın Tarihi: Enoch Edebiyatının Kabulü. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. Reydam-Schils, G. Demiurge ve Providence: Platon'un Timaeus'unun Stoacı ve Platoncu Okumaları. Monoteizm ve Felsefe. Turnhout: Brepols, 1999. Richardson, Cyril C., ed. ve trans. Erken Hristiyan Babalar. New York: Macmillan, 1970. Robinson, Gesine. "Trimorphic Protennoia ve Dördüncü İncil'in Önsözü." Pp. 37–50, Gnostisizm ve Erken Hristiyan Dünyası: James M. Robinson'un onuruna. Ed. James E. Goehring, Charles W. Hedrick, Jack T. Sanders ve Dieter Betz. Sonoma, CA: Polebridge Press, 1990. Robinson, James M. "Uçurumdan Kahire'ye: Nag Hammadi Kodekslerinin Kaşiflerinin ve Araçlarının Hikayesi." Pp. 21–58, Colloque International sur les Textes de Nag Hammadi (Québec, 22–25 août 1978). Ed. Bernard Barc. BCNH Bölüm "Etudes" 1. Québec ve Louvain: Les Presses de l'Université Laval and Éditions Peeter, 1981. 300 kaynakça

--- SAYFA 318 ---

———. Nag Hammadi Kodeksleri. Nag Hammadi'den Kıpti Gnostik Kütüphanesinin Doğası ve Önemi hakkında genel bir giriş. Claremont, CA: Antik Çağ ve Hristiyanlık Enstitüsü, 1977. ———. "Nag Hammadi Kodekslerinin Kodikolojisi Üzerine." Pp. 15-31, Les Textes de Nag Hammadi'de. Ed. J.-E. Menard. NHS 7. Leiden: E. J. Brill, 1975. ———. "Sethians ve Johannine Düşüncesi: Trimorfik Protennoia ve Yuhanna İncili'nin Önsözü." Pp. 643-662, Gnostisizmin Yeniden Keşfi: Yale, New Haven, Connecticut'taki Uluslararası Gnostisizm Konferansı Bildirileri, 28-31 Mart 1978, cilt. 2: Sethian Gnostisizmi. Ed. Bentley Layton. SHR 41. Leiden: E.J. Brill, 1981. Robinson, James M. ve Helmut Koester. Erken Hristiyanlık boyunca Yörüngeler. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1971. Robinson, James M. ve Richard Smith, eds. İngilizce Nag Hammadi Kütüphanesi. 3. baskı. San Francisco, CA: Harper and Row, 1988. Rose, Peter W. Tanrıların Oğulları, Dünyanın Çocukları: Antik Yunanistan'da İdeoloji ve Edebi Form. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1992. Rowe, Christopher ve Malcolm Schofield. Yunan ve Roma Siyasi Düşüncesinin Cambridge Tarihi. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. Rubenson, Samuel. Aziz Antonius'un Mektupları: Origenist Teoloji, Manastır Geleneği ve Bir Aziz Yaratmak. Bibliotheca Historico-Ecclesiastica Ludensis 24. Lund, İsveç: Lund University Press, 1990. Rudolph, Kurt. "Geheimnis und Geheimhaltung in der antiken Gnosis und im Manichäismus." Pp. 265-287, Gizlilik ve Gizlenme: Akdeniz ve Yakın Doğu Dinleri Tarihi Çalışmaları. Ed. Hans G. Kippenberg ve Guy G. Stroumsa. SHR LXV. Leiden: E. J. Brill, 1995. ———. Gnosis. Gnostisizmin Doğası ve Tarihi. Trans. R. McL. Wilson. San Francisco, CA: Harper ve Row, 1983. ———. "Gnostisizm." Pp. 186-197, Erken Hristiyanlık: MS 600'e Kökenler ve Evrim. W. H. C. Frend'in Onuruna. Ed. Ian Hazlett. Londra: SPCK, 1991. ———. "Randerscheinungen des Judentums und das Problem der Entstehung des Gnostizismus." Kairos 9 (1967), 105-122. kaynakça 301

--- SAYFA 319 ---

———. "Zur Soziologie, sozialen 'Verortung' und Rolle der Gnosis in der Spätantike." Pp. 19-29, Gnosis und Manichäismus'taki Studien zum Menschenbild'de. Ed. Peter Nagel. Halle: Martin-Luther-Universität, 1979. Runia, İskenderiyeli David T. Philo ve Platonlu Timaeus. Felsefe Antiqua XLIV. Leiden: E. J. Brill, 1986. Sandbach, F. H. The Stoics, 2. baskı. Indianapolis, IN ve Cambridge, MA: Hackett Publishing Company, 1994. Sanders, Jack T. "Nag Hammadi, Odes of Solomon ve NT Christological Hymns." Pp. 51-66, Gnostisizm ve Erken Hristiyan Dünyası. James M. Robinson'un onuruna. Ed. James E. Goehring, Charles W. Hedrick, Jack T. Sanders ve Dieter Betz. Sonoma, CA: Polebridge Press, 1990. Sæve-Söderbergh, Torgny. "Kutsal Yazılar mı yoksa Özür dileyen Belgeler mi? Nag Hammadi Kütüphanesi'nin 'Sitz im Leben'i." Pp. 3-14, Les Textes de Nag Hammadi'de. Ed. J. Menard. Leiden: E. J. Brill, 1975. ———. "Erken Hristiyanlık ve Gnostisizmdeki Pagan Unsurları." Pp. 71-85, Colloque International sur les textes de Nag Hammadi'de (Québec, 22-25 août 1978). Ed. Bernard Barc. BCNH Bölüm "Etudes" 1. Louvain, Belçika: Éditions Peeters, 1981. Schenke, Gesine. "Die dreigestaltige Protennoia: Eine gnostische Offenbarungsrede in koptischer Sprache aus dem Fund von Nag Hammadi." TLZ 99 (1974), 731-746. ———. Die dreigestaltige Protennoia (Nag-Hammadi-Codex XIII). Berlin: Akademie Verlag, 1984. Schenke, Hans-Martin. Der Gott "Mensch" in der Gnosis. Bir dinsel bilgi, Leib Christi olarak Kirche Anschauung von paulinische Beitrag zur Tartışması. Göttingen: Vandenhoeck ve Ruprecht, 1962. ———. "Nag Hammadi Studien I: Dasliterarische Problem des Apocryphon Johannis." Zeitschrift für Religions- und Geistesgeschichte 14 (1962), 57-63. ———. "Nag Hammadi Studien III: Die Sptze des dem Apocryphon Johannis unter Sophia Jesu Christi zugrundliegenden gnostische Systems." Zeitschrift für Religions- und Geistesgeschichte 14 (1962), 352-361. ———. "Gnostik Sethianizmin Olgusu ve Önemi." Pp. 588-616 cilt. 2, Gnostisizmin Yeniden Keşfi: Yale'deki Uluslararası Gnostisizm Konferansı Bildirileri, New Haven, Connecticut, 28-31 Mart 1978. SHR 41. Leiden: E. J. Brill, 1981. 302 kaynakça

--- SAYFA 320 ---

———. Alexander Böhlig ve Pahor Labib'in Koptisch-gnostische Apocalypsen aus Codex V von Nag Hammadi im koptischen Museum zu Alt-Kairo incelemesi. OLZ 61 (1966), 23-34. ———. "Gnosis Sorunu." İkinci Yüzyıl 3.2 (1983), 73-87. ———. "Das sethianische System nach Nag-Hammadi-Handschriften." Pp. 165-174, Studia Coptica'da. Ed. Peter Nagel. Berlin: Akademie Verlag, 1974. ———. "Berlin Arbeitskreis'in Geçmişi, Bugünü ve Geleceğinin Çalışması." Pp. 62-71, Elli Yıl Sonra Nag Hammadi Kütüphanesinde. 1995 İncil Edebiyatı Anma Topluluğu Bildirileri. Ed. John D. Turner ve Anne McGuire. NHMS XLVI. Leiden: E. J. Brill, 1997. Schmidt, Carl. Başka bir Petrusakten, bir Apostellitteratur'un yeni bir parçanın yerine geçmesini sağladı. TU 24/1 n.F. 9/1 Leipzig, 1903. ———. "Irenäus und seine Quelle in adv. haer. I,29." Pp. Philotesia'da 317-336: Paul Kleinert zum LXX Geburtstag. Ed. Adolf Harnack ve ark. Berlin: Trowitzsch ve Sohn, 1907. ———. "Ein vorirenaeisches gnostisches Originalwerk im koptischer Sprache." Pp. 839-847, Sitzungsberichte der Preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin'de. Berlin: Verlag der Akademie der Wissenschaften, 1896. Schmidt, Carl, ed. ve Violet MacDermot, çev. Jeu Kitapları ve Bruce Kodeksindeki Başlıksız Metin. NHS XIII. Leiden: E. J. Brill, 1978. Schneemelcher, Wilhelm. "Petrus'un İşleri." Pp. Yeni Ahit Apocrypha'da 271-321. İkinci Cilt: Havarilerle İlgili Yazılar; Kıyametler ve İlgili Konular. Rev. ed. Ed. Wilhelm Schneemelcher. Cambridge: James Clark ve Co.; Louisville, KN: Westminster/John Knox Press, 1992. Schofield, Malcolm. "Cumhuriyete Yaklaşmak" ve "Epikürosçu ve Stoacı Siyasal Düşünce." Pp. 190-232, 435-456, Cambridge Yunan ve Roma Siyasi Düşünce Tarihi'nde. Ed. Christopher Rowe ve Malcolm Schofield. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. Scholem, Gershom. "Jaldabaoth Yeniden Değerlendirildi." Pp. 405-421, Mélanges d'Histoire des Religions'da Henri-Charles Puech'e sunuldu. Paris: Presses Universitaires de France, 1974. Scholer, David M. Nag Hammadi Bibliyografya 1948-1969. NHS 1. Leiden: E. J. Brill, 1971. kaynakça 303

--- SAYFA 321 ---

———. Nag Hammadi Kaynakça 1970-1994. NHMS 32. Leiden: E.J. Brill, 1997. Scholten, Clemens. "Die Alexandrinische Katechetenschule." JAC 38 (1995), 16-37. ———. Martyrium und Sophiamythos im Gnostizismus nach den Texten von Nag Hammadi. Jahrbuch für Antike und Christentum Ergänzungsband 14. Münster: Aschendorffsche Verlagsbuchhandlung, 1987. ———. "Problem der Gnosisforschung: alte Frage—neue Zugänge." Internationale Katholische Zeitschrift/Communio 26 (1997), 481-501. Schottroff, Luise. "Anima naturaliter salvandae: Zum Problem der himmlischen Herkunft der Gnostikers." Pp. 65-97, Christentum und Gnosis'te. Ed. Walther Eltester. BZNW 37. Berlin: Alfred Töpelmann, 1969. ———. Der Glaubende und die feindliche Welt. Beobachtungen zum gnostischen Dualismus ve seiner Bedeutung für Paulus ve das Johannesevangelium. Neukirchen-Bluyn: Neukirchener Verlag, 1970. ———. "Heil als innerweltliche Entweltlichung: Der gnostische Hintergrund der johanneischen Vorstellung vom Zeitpunkt der Erlösung." NovTest 11 (1969), 294-317. Schüssler Fiorenza, Elisabeth. Ama Şöyle Dedi: İncil Yorumunun Feminist Uygulamaları. Boston, MA: Beacon Press, 1992. ———. "Kuzunun Takipçileri: Vizyoner Retorik ve Sosyal-Siyasi Durum." Semeia 36 (1986), 123-146. ———. Retorik ve Etik: İncil Çalışmalarının Politikası. Minneapolis, MN: Fortress Press, 1999. ———. "Tarihsel Bilginin Retoriği: Pauline Söylemi ve Bağlamsallaştırmaları." Pp. 443-469, Yeni Ahit Dünyasındaki Misyonerlik Yarışmalarının Dini Propagandası. Ed. Lukas Bormann ve ark. New York: E. J. Brill, 1994. ———. Sözüünü Paylaşıyor. Bağlamda Feminist İncil Yorumu. Boston, MA: Beacon Press, 1998. ———. "Bilgelik Mitolojisi ve Yeni Ahit'in Kristolojik İlahileri." Pp. 17-41, Yahudilik ve Erken Hristiyanlıkta Bilgeliğin Yönleri. Ed. Robert Wilken. Notre Dame, IN: Notre Dame Üniversitesi, 1975. Scopello, Madeleine. Les gnostiques. Bref 37. Paris: Les Éditions du Cerf, 1991. 304 kaynakça

--- SAYFA 322 ---

———. "Le mythe de la 'chute' des anges dans L'Apocryphon de Jean (II,I) de Nag Hammadi." *Revue des sciences religieuses* 54 (1980), 220-230. Scott, Alan B. "Kiliseler mi Kitaplar mı? Sethian Sosyal Organizasyonu." *J ECS* 3.2 (1995), 109-122. Scott, James C. *Hakimiyet ve Direniş Sanatları: Gizli Transkriptler*. New Haven, CT: Yale University Press, 1990. Scott, Joan W. "'Deneyim.'" Pp. 22-40, *Feministler Siyaseti Teorileştiriyor*. Ed. Judith Butler ve Joan W. Scott. Londra ve New York: Routledge, 1992. Segal, Alan F. "Bu Dünyanın Hükümdarı: Aracı Figürlerle İlgili Tutumlar ve Kendini Tanımlamada Sosyolojinin Önemi." Pp. 245-268, 403-413, *Jewish and Christian Self-Definition*, cilt. 2: Greko-Romen Döneminde Yahudiliğin Yönleri. Ed. E. P. Sanders, A. I. Baumgarten ve Alan Mendelson ile birlikte. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1981. ———. *Cennetteki İki Güç: Hristiyanlık ve Gnostisizm Hakkında Erken Rabbilik Raporları*. Leiden: E. J. Brill, 2002. Sevrin, Jean-Marie. *Le dossier baptismal séthien: Études sur la sacramentaire gnostique*. BCNH Bölüm "Etüdlar" 2. Québec: Les Presses de l'Université Laval, 1986. Shaw, Gregory. "Aporia'dan Sonra: Geç Platonculukta Teurji." Pp. 57-82, *Gnostisizm ve Daha Sonra Platonculuk: Temalar, Şekiller ve Metinler*. Ed. John D. Turner ve Ruth Majercik. SBL Sempozyum Serisi 12. Atlanta: SBL, 2000. Shaw, Rosalind ve Charles Stewart. "Giriş: Senkretizmi sorunsallaştırmak." Pp. 1-26, *Senkretizm/Anti-senkretizm: Dini Sentez Politikası*. Ed. Charles Stewart ve Rosalind Shaw. Londra ve New York: Routledge, 1994. Shelton, John C. "Giriş." Pp. 1-11, *Nag Hammadi Kodeksleri: Kapakların Kartonajından Yunanca ve Kipti Papirüsleri*. Ed. J.W. B. Barns, G.M. Browne ve J.C. Shelton. NHS XVI. Leiden: E. J. Brill, 1981. Sieber, John H. "Zostrianos ve İlgili Traktatlarda Sophia Olarak Barbelo Aeon." Pp. 788-795, *Gnostisizmin Yeniden Keşfi: Yale'deki Uluslararası Gnostisizm Konferansı Bildirileri*, New Haven, Connecticut, 28-31 Mart 1978, cilt. 2: Sethian Gnostisizmi. Ed. Bentley Layton. SHR 41. Leiden: E. J. Brill, 1981. Smith, Jonathan Z. "Bilgelik ve Kıyamet." Pp. Dini kaynakça 305'te 131-156

--- SAYFA 323 ---

Senkretizm: Geo Widengren ile Söyleşide Denemeler. Ed. Birger Pearson. Missoula, MT: Scholars Press, 1975. *Visionaries and its Apocalypses*'te yeniden basılmıştır, s. 101-120. Ed. Paul D. Hanson. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1983. Smith, Morton. "Gnostikos Döneminin Tarihi." Pp. 796-807, *Gnostisizmin Yeniden Keşfi: Yale Üniversitesi'ndeki Uluslararası Gnostisizm Konferansı Bildirileri*, New Haven, Connecticut, 28-31 Mart 1978, cilt. II: Sethian Gnostisizmi. Ed. Bentley Layton. SHR LXI. Leiden: E. J. Brill, 1981. Smith, Richard. "Gnostik Okullarda Seks Eğitimi." Pp. 345-360, *Gnostisizmde Dişil İmgeler*. Ed. Karen L. King. SAC. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1988. Snyder, H. Gregory. *Antik Dünyada Öğretmenler ve Metinler: Filozoflar, Yahudiler ve Hristiyanlar*. Londra ve New York: Routledge, 2000. Standaert, Benoit. "'Evangelium Veritatis' et 'veritatis evangelium': Le soru du titre et les témoins patristiques." *VC* 30 (1976), 243-275. Stead, G. C. "Sophia'nın Valentinianus Efsanesi." *JTS* n.s. 20 (1969), 75-104. Stieren, Adolphus, ed. *Sancti Irenaei Episcopi Lugdenensis. Detectionis et Eversionis Falso Cognominatae Agnitionis seu Contra Omnes Haereses Libri Quinque*, cilt. 1. Lipsiae: T. O. Weigel, 1853. Strecker, Georg. "Kitabın Kabulü." Ek 2, s. 286-316, *Walter Bauer'in İlk Hristiyanlıkta Ortodoksluk ve Sapkınlık kitabı*. 2. baskı. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1971. Stroumsa, Gedaliahu A. G. *Another Seed: Studies in Gnostic Mythology*. NHS XXIV. Leiden: E. J. Brill, 1984. ———. "Ezoterizmden Erken Hristiyanlıkta Mistisizme." Pp. 289-309, *Gizlilik ve Gizlenme: Akdeniz ve Yakın Doğu Dinleri Tarihi Çalışmaları*. Ed. Hans G. Kippenberg ve Guy G. Stroumsa. SHR LXV. Leiden: E. J. Brill, 1995. ———. "Polymorphie ilahi et dönüşümler d'un mitoloji: L'Apocryphon de Jean et ses kaynakları." *VC* 35 (1981), 412-434. Tardieu, Michel. *Écrits gnostiques: Codex de Berlin. Kaynaklar Gnostiques et Manichéennes* 1. Paris: Les Éditions du Cerf, 1984. Tardieu, Michel ve Paul-Herbert Poirier. "Categories du temps dans les écrits gnostiques non valentiniens." *Laval théologique et philosophique* 37 (1981), 3-13. 306 kaynakça

--- SAYFA 324 ---

Taylor, Lily Ross. Roma İmparatorunun İlahiyatı. Amerikan Filoloji Derneği tarafından 1931 baskısının yeniden basımı. Philadelphia, PA: Porcupine Press, 1975. Thomassen, Einar. "Monistik Gnostisizmde Maddenin Türetilmesi." Pp. 1-17, Gnostisizm ve Daha Sonra Platonculuk: Temalar, Şekiller ve Metinler. Ed. John D. Turner ve Ruth Majercik. SBL Sempozyum Serisi 12. Atlanta, GA: SBL, 2000. ———. "Gnostisizmde Felsefi Boyut: Valentinianus Sistemi." Pp. 69-79 Sanat ve Bilimde Anlama ve Tarih alanında. Ed. R. Skarsten, E. J. Kleppe ve R. B. Finnestad. Acta Humaniora Universitatis Bergensis, 1. Oslo: Solum, 1991. ———. "Platoncu ve Gnostik 'Demiurge.'" Pp. Apocryphon Severini'de 226-244, Søren Giversen'e sunuldu. Ed. Per Bilde, Helge Kjær Nielsen ve Jørgen Podemann Sørensen. Aarhus, Danimarka: Aarhus University Press, 1993. Till, Walther. "Das Apocryphon des Johannes." Pp. 185-214, Evangelien aus dem Nilsand, W. C. van Unnik tarafından. Frankfurt am Main: Heinrich Scheffler, 1960. ———. "Yuhanna'nın Gnostik Kıyaslaması" JEH 3-4 (1952-53), 14-22. Till, Walther ve Hans-Martin Schenke. Die gnostischen Schriften des koptischen Papyrus Berolinensis 8502. TU 602. Berlin: Akademie Verlag, 1972. Torjesen, Karen Jo. Origen'in Tefsirinde Hermenötik Prosedür ve Teolojik Yöntem. Berlin: Walter de Gruyter, 1985. Treu, Kurt. "P. Berol. 8508: Christliches Empfehlungsschreiben aus dem Einband des koptisch-gnostischen Kodex P. 8502." Archiv für Papyrusforschung 28 (1982), 53-54. Tribble, Phyllis. "Ters giden bir aşk hikayesi." Pp. 72-143, Tanrı ve Cinselliğin Retoriği. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1978. Tröger, Karl-Wolfgang. "Çeşitli Perspektiflerden Bakıldığında Gnostik Dinin Yahudiliğe Karşı Tutumu." Pp. 86-92, Colloque International sur les textes de Nag Hammadi (Québec, 22-25 août 1978). Ed. Bernard Barc. BCNH Bölüm "Etudes" 1. Louvain, Belçika: Éditions Peeters, 1981. ———. "Gnosis ve Judentum." Pp. 155-168, Altes Ahit - Früjudentum - Gnosis: Neue Studien zu 'Gnosis und Bibel.' Ed. Karl-Wolfgang Tröger. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1980. Turner, John D. "Gnostik Seth." Pp. 33-58 Kaynakça Dışındaki İncil Şekilleri 307

--- SAYFA 325 ---

İncil. Ed. Michael E. Stone ve Theodore A. Bergren. Harrisburg, PA: Trinity Press, 1998. ———. "Karen L. King'in 'Yuhanna Apocryphon'unda Sophia ve İsa'ya yanıtı." Pp. 177-186, Gnostisizmde Dişil İmgeler. SAC. Ed. Karen L. King. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1988. ———. "Gnostisizmde Ritüel." Pp. 136-181, İncil Edebiyatı Topluluğu Semineri Makaleleri. Ed. Eugene H. Lovering. Atlanta, GA: Scholars Press, 1994. Gnostisizm ve Daha Sonra Platonculuk'ta gözden geçirilmiş versiyon. Temalar, Şekiller ve Metinler, s. 83-139. Ed. John D. Turner ve Ruth Majercik. SBL Sempozyum Serisi 12. Atlanta, GA: SBL, 2000. ———. Sethian Gnostisizmi ve Platonik Gelenek. BCNH Bölüm "Etudes" 6. Québec: Les Presses de l'Université Laval, 2001. ———. "Orta Platonculukta Platonlaştırıcı Sethi İncelemelerinin Ortamı." Pp. 179-224, Gnostisizm ve Daha Sonra Platonculuk: Temalar, Şekiller ve Metinler. Ed. John D. Turner ve Ruth Majercik. SBL Sempozyum Serisi 12. Atlanta, GA: SBL, 2000. ———. "Işığın Görmek: Yahudi Rahip Uygulamasının ve Sapienial ve Kıyamet Vizyoner Bilgisinin Gnostik Bir Sahiplenişi." Pp. 63-113, İlahi Aracılar: Antik Akdeniz'de Kehanet, Kehanet, Rüyalar ve Teurji Ufukları. Ed. Robert M. Berchman. Yahudilik Tarihinde Güney Florida Çalışmaları 163. Atlanta, GA: Scholars Press, 1998. ———. "Trimorfik Protennoya." Pp. 371-454, Nag Hammadi Kodeksleri XI, XII, XIII. Ed. Charles W. Hedrick. NHS XXVIII. Leiden: E. J. Brill, 1990. ———. "Nag Hammadi'den Sethian Gnostik İncelemelerinin Tipolojileri." Pp. 169-217, Les Textes de Nag Hammadi et le Problème de leur Classification. Actes du colloque tenu à Québec du 15 au 19 Eylül 1993. Ed. Louis Painchaud ve Anne Pasquier. BCNH Bölüm "Etudes" 3. Québec: Les Presses de l'Université Laval, 1995. Turner, John D. ve Ruth Majercik, eds. Gnostisizm ve Daha Sonra Platonculuk: Temalar, Figürler ve Metinler. Sempozyum Serisi 12. Atlanta, GA: SBL, 2000. Turner, John D. ve Anne McGuire, eds. Elli Yıl Sonra Nag Hammadi Kütüphanesi. 1995 İncil Edebiyatı Anma Derneği Bildirileri. NHMS 44. Leiden: E.J. Brill, 1997. Turner, Victor. "Efsane ve Sembol." Pp. Uluslararası Ansiklopedi 308 bibliyografyasında 576-582

--- SAYFA 326 ---

Sosyal Bilimler, cilt. X. Ed. David L. Sills. New York: MacMillan Company ve Free Press, 1968. ———. Ritüel Süreç: Yapı ve Yapı Karşısı. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1969. Valentasis, Richard. "Adem'in Vücudu: Yuhanna Apokrifyonundaki Ezoterik Gelenekleri ve Origen'in Herakleides ile Diyalogunu Ortaya Çıkarmak." İkinci Yüzyıl 7 (1989/90), 150-162. Vallée, Gérard. "Irenaeus'un Gnostikleri Reddetmesindeki Teolojik ve Teolojik Olmayan Motifler." Pp. 174-185, Yahudi ve Hristiyan Kendini Tanımlama, cilt. 1: İkinci ve Üçüncü Yüzyıllarda Hristiyanlığın Şekillenmesi. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1980. van den Broek, Roelof. "Otogenes ve Adamas: Yuhanna Apokrifonu'nun Mitolojik Yapısı." Pp. 16-25, Gnosis ve Gnostisizm: Sekizinci Uluslararası Patristik Araştırmalar Konferansında okunan makaleler (Oxford, 3-8 Eylül 1979). Ed. Martin Krause. NHS 17. Leiden: E.J. Brill, 1981. ———. "Yuhanna'nın Apokrif Kitabında Adem'in Psşik Bedeninin Yaratılışı." Pp. 38-57, Gnostisizm ve Helenistik Dinler Çalışmaları bölümünde Gilles Quispel'e 65. Doğum Günü vesilesiyle sunuldu. Ed. R. van den Broek ve M. J. Vermaseren. Études préliminaires aux Religions Orientales dans l'empire Romain 91. Leiden: E. J. Brill, 1981. ———. "İskenderiye'de Juden und Christen im 2. ve 3. Jahrhundert." Pp. 181-196, Gnostisizm ve İskenderiye Hristiyanlığı Üzerine Araştırmalar. NHMS XXXIX. Leiden: E. J. Brill, 1996. ———. "Von der jüdischen Weisheit zum gnostischen Erlöser: Zum Schlußhymnus des Apokryphons des Johannes." Pp. 86-116, Gnostisizm ve İskenderiye Hristiyanlığı Üzerine Araştırmalar. Nag Hammadi ve Maniheizm Araştırmalar XXXIX. Leiden: E. J. Brill, 1996. VanderKam, James C. "I Enoch, Enochic Motifs ve Enoch in Early Christian Literatürde." Pp. 33-101, Erken Hristiyanlıkta Yahudi Kıyamet Mirası. Ed. J. C. VanderKam ve William Adler. Assen, Hollanda: Van Gorcum; Minneapolis, Minnesota: Fortress Press, 1996. van Lindt, Paul. "Adamas, Savaşçı Kahraman." Pp. Apocryphon Severini'de 95-105, Søren Giversen'e sunuldu. Ed. Per Bilde, Helge Kjær Nielsen ve Jørgen Podemann Sørensen. Aarhus, Danimarka: Aarhus University Press, 1993. kaynakça 309

--- SAYFA 327 ---

———. "Light and Dark in the Apocryphon of John." Pp. 507-511 in Ägypten und Nubien in spätantiker und christlicher Zeit. Akten des 6. Internationalen Koptologenkongresses. Münster, 20.-26. Juli 1996, vol. 2: Schriftum, Sprache und Gedankenwelt. Ed. Stephen Emmel, Martin Krause, Siegfried G. Richter, and Sofia Schaten. Wiesbaden: Reichert Verlag, 1999. van Unnik, Willem Cornelis. "A Formula Describing Prophecy." NTS 9 (1963), 86-94. ———. "Die 'geöffneten Himmel' in der Offenbarungsvision des Apocryphon Johannis." Pp. 269-280 in Apophoreta: Festschrift für Ernst Haenchen zu seinem seibzigsten Geburtstag am 10. Dezember 1964. Beiheft 30 zur ZNW. Ed. W. Eltester and F. H. Kettler. Berlin: Alfred Töpelman, 1964. ———. "Der Neid in der Paradiesgeschichte nach einigen gnostischen Texten." Pp. 120-132 in Essays on the Nag Hammadi Texts in Honour of Aexander Böhlig. Ed. Martin Krause. Leiden: Brill, 1972. ———. "Gnosis und Judentum." Pp. 65-86 in Gnosis: Festschrift für Hans Jonas. Ed. Barbara Aland. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1978. ———. Newly Discovered Gnostic Writings: A Preliminary Survey of the Nag Hammadi Find. Studies in Biblical Theology 30. Naperville, IL: Alec R. Allenson, 1960. Waldstein, Michael M. "The Mission of Jesus in John: Probes into the Apocryphon of John and the Gospel of John." Th.D. Diss., Harvard Divinity School, 1990. ———. "On the Relation Between the Two Parts of the Apocryphon of John." Pp. 99-112 in Der Gottesspruch in der Kopt. Literatur: Hans-Martin Schenke zum 65. Geburtstag. Ed. Walter Beltz. Hallesche Beiträge zur Orientwissenschaft 15. Halle: Institut für Orientalistik der Martin- Luther-Universität Halle Wittenberg, 1995. ———. "The Primal Triad in the Apocryphon of John." Pp. 154-187 in The Nag Hammdi Library after Fifty Years. Proceedings of the 1995 Society of Biblical Literature Commemoration. Ed. John D. Turner and Anne McGuire. NHMS 44. Leiden: E. J. Brill, 1997. ———. "The Providence Monologue in the Apocryphon of John and the Johannine Prologue." JECS 3.4 (1995), 369-402. Waldstein, Michael M., and Frederik Wisse, eds. text and translation. The 310 bibliography

--- SAYFA 328 ---

Yuhanna Apocryphon'u: Nag Hammadi Yazmalarının Özeti II,1; III,1; ve IV,1 ile BG 8502,2. NHMS 33. Leiden: E.J. Brill, 1995. Wallis, Richard T. ve Jay Bregman, eds. Neoplatonizm ve Gnostisizm. SNAM 6. Albany, NY: SUNY Press, 1992. Waszink, J. H. "Tertullian'ın İlkeleri ve Tefsir Yöntemleri." Pp. 17-31, Erken Hristiyan Edebiyatı ve Klasik Entelektüel Gelenek, Honorem Robert M. Grant'te. Ed. William R. Schoedel ve Robert L. Wilken. Théologie historique 54. Paris: Éditions Beauchesne, 1979. Weimann, Robert. "Metin, Yazar-İşlevi ve Toplum: Modern Anlatıda Temsil ve Sahiplenme Sosyolojisine Doğru." Pp. 91- 106, Bugün Edebiyat Teorisi'nde. Ed. Peter Collier ve Helga Geyer-Ryan. Cambridge: Polity Press, 1990. Welburn, A. J. "'Apocryphon Johannis'teki Arhontların Kimliği" VC 32 (1978), 241-254. Weltin, E. G. Atina ve Kudüs. Hristiyanlık ve Klasik Kültür Üzerine Yorumlayıcı Bir Deneme. Dinde AAR Çalışmaları 49; Atlanta, GA: Scholars Press, 1987. Werner, Andreas. "Bermerkungen zu einer Synopse der vier Versionen des Apokryphon des Johannes." Pp. 137-146, Studia Coptica'da. Ed. Peter Nagel. Berliner Byzantinistische Arbeiten 45. Berlin: Akademie-Verlag, 1974. Whittaker, John. "İkinci Yüzyıl Gnostik Sistemlerinde Kendi Kendini Oluşturan İlkeler." Pp. 176-193, Gnostisizmin Yeniden Keşfi: Yale'deki Uluslararası Gnostisizm Konferansı Bildirileri, 28-31 Mart 1978. Cilt. 1. Valentinus Okulu. Ed. Bentley Layton. Numen'e İlaveler 41. Leiden: E. J. Brill, 1980. Williams, Michael A. "Yaratıcının şeytanlaştırılması: Gnostik mitlerin yeniliği." Pp. 73-107, Dini Geleneklerde Yenilik. Ed. Michael A. Williams, Collett Cox ve Martin S. Jaffee. Berlin: Mouton de Gruyter, 1992. ———. "İlahi İmge—Etin Hapishanesi: Antik Gnostisizm'de Beden Algıları." Pp. 128-147, İnsan Vücudunun Tarihine İlişkin Parçalar, Bölüm 1. Ed. Michel Feher, Ramona Naddaff ve Nadia Tazi ile birlikte. New York: Bölge, 1989. ———. "Gnostisizm ve Orta Platonculukta Yüksek İlahi Takdir, Aşağı İlahi Takdir ve Kader." Pp. 483-507, Neoplatonizm ve Gnostisizm'de. Ed. Zengin kaynakça 311

--- SAYFA 329 ---

ard T. Wallis ve Jay Bregman. Neoplatonizm Üzerine Çalışmalar: Antik ve Modern 6. Albany, NY: SUNY, 1992. ———. Taşınmaz İrk: Gnostik Bir Adlandırma ve Geç Antik Çağda İstikrar Teması. NHS 29. Leiden: E.J. Brill, 1985. ———. "'Koleksiyon(lar)' olarak Nag Hammadi Kütüphanesi." Pp. Les Textes de Nag Hammadi et le Problème de leur Classification'da 3-50. Actes du colloque tenu à Québec du 15 au 19 Eylül 1993. Ed. Louis Painchaud ve Anne Pasquier. BCNH Bölüm "Etudes" 3. Québec: Les Presses de l'Université Laval, 1995. ———. "Geç Antik Çağda Olumsuz Teolojiler ve Demiurjik Mitler." Pp. 277-302, Gnostisizm ve Daha Sonra Platonculuk: Temalar, Şekiller ve Metinler. Ed. John D. Turner ve Ruth Majercik. SBL Sempozyum Serisi 12. Atlanta, GA: SBL, 2000. ———. "Psyche'nin Sesi: Beden ve Ruhun Gnostik Algıları." Nag Hammadi ve Gnostisizm Bölümü/Platonizm ve Neo-Platonizm Grubu ortak oturumu için el yazması, AAR/SBL Ulusal Toplantıları, Kansas City, 24 Kasım 1991. ———. "Karen King, Frederik Wisse, Michael Waldstein ve Sergio La Porta'nın Makalelerine Yanıt." Pp. 208-220, Elli Yıl Sonra Nag Hammadi Kütüphanesinde. 1995 İncil Edebiyatı Anma Derneği Bildirileri. Ed. John D. Turner ve Anne McGuire. NHMS 44. Leiden: E.J. Brill, 1997. ———. "Gnostisizm'i Yeniden Düşünmek Şüpheli Bir Kategoriyi Ortadan Kaldırmaya Yönelik Bir Argüman. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1996. ———. "Nag Hammadi Kodeksleri IV, V, VI, VIII ve IX'un Yazıcıları." Pp. 334-342, Actes du IVe Congrès copte'de. Louvain-la-Neuve, 5-10 Eylül 1988, Cilt. II. Ed. Marguerite Rassart-Debergh ve Julien Ries. Louvain-La-Neuve: Institut Orientaliste, 1992. Wilson, Robert McL. "Trimorphic Protennoia." Pp. Gnosis ve Gnostisizm'de 50-54. Yedinci Uluslararası Patristik Araştırmalar Konferansı'nda okunan bildiriler (Oxford, 8-13 Eylül 1975). Ed. Martin Krause. NHS 8. Leiden: E. J. Brill, 1977. Wink, Walter. Gnostik Kodu Kırarak: Gnostisizmdeki Güçler. SBL Monograph Series 46. Atlanta, GA: Scholars Press, 1993. Wintermute, O. "Eski Ahit'in Gnostik Yorumu Üzerine Bir Çalışma." Pp. 312 kaynakça

--- SAYFA 330 ---

241-270, Yeni ve Diğer Denemelerde Eski Ahit'in Kullanımı: William Franklin Stinespring Onuruna Yapılan Çalışmalar. Ed. James E. Fird. Durham, NC: Duke University Press, 1972. Wisse, Frederik. "Özetten Sonra: Yuhanna Apokrifonu'nun Eleştirel Bir Metnin Oluşturulması ve Tarihsel Konumunun Belirlenmesinde Beklentiler ve Sorunlar." Pp. 138-153, Elli Yıl Sonra Nag Hammadi Kütüphanesi'nde. 1995 İncil Edebiyatı Anma Derneği Bildirileri. Ed. John D. Turner ve Anne McGuire. NHMS 44. Leiden: E.J. Brill, 1997. ———. "John, Apocryphon of." Tercümanın İncil Sözlüğü (Ek). Ed. Keith Crim. Nashville, TN: Abingdon Press, 1976. ———. "John, Apocryphon of." Cilt 3, s. 899-900, The Anchor Bible Dictionary. Ed. David Noel Freedman. New York: Doubleday, 1992. ———. "Kadınlıktan Kaçmak: Gnostik Metinlerde Kadın Karşıtlığı ve Sosyal Ortam Sorunu." Pp. 297-307, Gnostisizmde Kadınsı İmgeler. Ed. Karen L. King. Antik Çağ ve Hristiyanlık Çalışmaları. Philadelphia, PA: Fortress Press, 1988. ———. "Mısır'da Gnostisizm ve Erken Manastırcılık." Pp. Gnosis'te 431-440. Hans Jonas'ın Festschrift'i. Ed. Barbara Aland. Göttingen: Vandenhoeck ve Ruprecht, 1978. ———. "Erken Hristiyanlık ve Gnostisizm Tarihine İlişkin Dolaylı Metinsel Kanıt." Pp. 215-230, Çocuklar İçin, Mükemmel Öğretim: Berliner Arbeitskreis für koptisch-gnostische Schriften'in Otuzuncu Yılı Münasebetiyle Hans-Martin Schenke Onuruna Yapılan Çalışmalar. Ed. Hans-Gebhard Bethge, Stephen Emmel, Karen L. King ve Imke Schletterer. NHMS 54. Leiden: E. J. Brill, 2002. ———. "Nag Hammadi Metinlerinde ve Erken Kipti Manastırcılığında Dil Mistisizmi I: Kriptografi." Enchoria 9 (1979), 101-120. ———. "Nag Hammadi Kütüphanesi ve Heresiologlar." VC 25 (1971), 205-223. ———. "Nag Hammadi Yazılarının Işığında Yeni Ahit'teki 'Muhallifler'." Pp. 99-120, Colloque International sur les textes de Nag Hammadi'de (Québec, 22-25 août 1978). Ed. Bernard Barc. BCNH "Etudes" Bölümü 1. Québec: Les Presses de l'Université de Laval; Louvain, Belçika: Éditions Peeters, 1981. ———. "Yeni Ahit ve Gnosis Çalışmalarına Giriş." Pp. kaynakça 313

--- SAYFA 331 ---

138-145, Yeni Ahit ve Gnosis: Robert McL onuruna yazılan yazılar. Wilson. Ed. A.H.B. Logan ve A.J.M. Wedderburn. Edinburgh: T. ve T. Clark, 1983. ———. "Erken Hristiyan Edebiyatının İç Çeşitlilik ve Çatışmanın Kanıtı Olarak Kullanımı." Pp. 177-190, Nag Hammadi, Gnostisizm ve Erken Hristiyanlık. Ed. Charles W. Hedrick ve Robert Hodgson, Jr. Peabody, MA: Hendrickson Publishers, 1986. ———, çev. "Yuhanna'nın Apokrifonu." Pp. 104-123, İngilizce Nag Hammadi Kütüphanesi, 3. baskı. Ed. James M. Robinson ve Richard Smith. San Francisco, CA: Harper and Row, 1988. Yamauchi, Edwin M. "Yahudi Gnostisizmi? John'un Önsözü, Mandaean Paralellikleri ve Trimorfik Protennoia." Pp. 467-497, Gnostisizm ve Helenistik Din Çalışmaları'nda Gilles Quispel'e 65. Doğum Günü vesilesiyle sunuldu. Ed. R. van den Broek ve M. J. Vermaseren. Études préliminaires aux Religions orientales dans l'Empire Romain 112. Leiden: E. J. Brill, 1988. Young, Frances. "Hristiyanlık." Pp. 635-660, Cambridge Yunan ve Roma Siyasi Düşüncesi Tarihi'nde. Ed. Christopher Rowe ve Malcolm Schofield. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. 314 kaynakça

--- SAYFA 332 ---

@ Notlara giriş 1. Bkz. Doresse, Mısır Gnostiklerinin Gizli Kitapları. 2. Modern bilimin bir kategorisi olarak Gnostisizm hakkında daha fazla bilgi için bkz. King, Gnostisizm Nedir?. 3. Basilides'in de bu tür kapsamlı teolojiye benzer bir girişimde bulunması mümkündür, ancak eserinin parçalı kalıntıları bunu kesin olarak bilmemize izin vermez. Erken Hristiyan edebiyatının çoğunun kaybolduğu göz önüne alındığında, diğer bilinmeyen Hristiyanların da hiçbir iz bırakmadan böyle bir projeye girişmiş olmaları elbette mümkündür. 4. Yuhanna'nın Gizli Vahiy kitabının dört eski kopyası modern döneme kadar varlığını sürdürmüştür. Berlin Kodeksinde (BG 19.6-77.7), SRevJohn 58 el yazması sayfası kaplıyor; Nag Hammadi Codex II'de (NHC II 1.1-32.10) 32 sayfa sürer; NHC III'te (1.1-40.11), 40 sayfa; NHC IV (1.1-49.28), 49 sayfa. 5. Bazı yerlerde metinler on iki Aeon olduğunu söylüyor. 6. Gerçeği öğrendikten sonra yüz çeviren mürtedler dışında herkes kurtulur. 7. Bkz. Schmidt, "Ein vorirenaisches gnostisches Originalwerk," 839. 8. Bu eserlerin İngilizce çevirisi Robinson ve Smith, NHLE'de bulunabilir. 9. Schmidt, "Ein vorirenaisches gnostisches Originalwerk", 839. 10. Bkz. Schmidt, Die alten Petrusakten, 2. 11. Till ve Schenke, Die gnostischen Schriften, 1. 12. Ayrıca, Nag Hammadi'nin Codex III'ü, Berlin Kodeksi'nde Till'in düzenlediği üçüncü eser olan Sophia of Jesus Christ'in bir kopyasını içeriyordu.

--- SAYFA 333 ---

ing. Williams, SRevJohn'un antik dönemdeki önemini yalnızca nispeten çok sayıda hayatta kalan kopyaya ve birden fazla baskıya dayanarak değil, aynı zamanda SRevJohn'un korunduğu dört koddan üçünde ilk eser olarak görüldüğü gerçeğine dayanarak savundu (bkz. Williams, Rethinking "Gnosticism", 8, 248-249). 13. Till ve Schenke, Die gnostischen Schriften, 2. 14. Till ve Schenke tarafından gözden geçirilmiş baskı, Die koptisch-gnostische Schriften. 15. Waldstein ve Wisse, John'un Apocryphon'u. 16. Bkz. Givensen, Apocryphon Johannis; Krause ve Labib, Die Drei Versionen. 17. Soyaların inşası, antik çağda yalnızca ikinci ve üçüncü yüzyılda Hristiyanlıkta değil, aynı zamanda felsefe, tıp ve politikada da köklü bir uygulamaydı. En eski Hristiyan edebiyatı herhangi bir kökene, hatta ilham verici vahiylerle bile hitap etmiyordu; bu, Mesih'in yaşamının ve öğretilerinin İbranice Kutsal Yazıların saygıdeğer geleneğini yerine getirdiğinin gösterilmesine bağlıydı. Ancak bu iddiaya itiraz edildiğinde, muhtemelen çok çeşitli İncillerin ve diğer literatürün üretilmesi karşısında, bir eserin gelenekteki yerini yetkilendirmek ve doğrulamak için soy kavramı ortaya çıktı. Dolayısıyla, birinci yüzyıl İncillerinin kompozisyonu ile ikinci yüzyıl ve sonrasındaki kullanımları arasında yazar işlevinde (à la Foucault, "Yazar Nedir?") bir değişimin izini sürmek mümkündür. 18. Yuhanna ile herhangi bir bağlantıdan bahsetmeyen Irenaeus bile eseri Hristiyan sapkınlığı olarak ele alıyor. Eser John'a ikincil olarak atfedilmiş olsa bile bu, eserin Hristiyan olmadığı anlamına gelmez; sadece bu bağlantıyı daha ikna edici hale getirmek için yeni bir stratejiye ihtiyaç duyulduğu anlamına gelir. Çerçevenin eklenmesi yalnızca eserin bir tür Hristiyanlıkla bağlantısını güçlendirecektir; tıpkı uzun versiyona Pronoia ilahisinin eklenmesinin hemen hemen aynı amaca ulaşması ve özellikle Yuhanna İncili ile olan bağlantıyı daha da güçlendirmesi gibi (bkz. Bölüm 12). 19. İkinci yüzyıldaki Hristiyan öğretmenlere ilişkin daha ayrıntılı bir tartışma için bkz. Neymeyr, Die Christlichen Lehrer; Marksches, "Lehrer, Schüler, Schule." 20. Bkz. Justin Martyr, Yahudi Trypho ile Diyalog, 2-8. Bölümler. Justin'in diyalog bağlamındaki açıklamasının retorik karakteri, Hristiyanlığın diğerleri arasında bir tür felsefi okul olarak algılanabileceği ve algılandığı noktasını azaltmaz. 9-11. sayfalara 316 not

--- SAYFA 334 ---

21. Antik dünyada eğitim tartışmaları için bkz. Marrou, A History of Education; Snyder, Öğretmenler ve Metinler; Cribiore, Yazma, Öğretmenler ve Öğrenciler ve Aklın Jimnastiği. 22. Bkz. Casson, Libraries in the Ancient World, 31-47. 23. Fowden, Mısır Hermes, 159-160. 24. Fowden, Mısır Hermes, 157-158. 25. Bkz. Fowden, Mısır Hermes, 157-158. 26. Hauschild, soru-cevap formunun bir okul tartışmasını çağrıştırdığını belirtiyor (Hauschild, Gottes Geist und der Mensch, 225, 229). 27. Bkz. Böhlig, "Die griechische Schule"; Grant, "İskenderiye'de İlahiyat Eğitimi." Feldman ayrıca astrolojinin entelektüel karışımın prestijli bir parçası olduğuna dikkat çekiyor (Jew and Gentile in the Ancient World, 187). 28. Örneğin bkz. Pearson, Gnostisizm, Yahudilik ve Mısır Hristiyanlığı, 124-135. Gnostisizmin Yahudi kökenine ilişkin kavramların daha fazla tartışılması ve eleştirisi için bkz. King, Gnostisizm Nedir?, 169-190. 29. Bkz. Petrement, Ayrı Bir Tanrı veya Logan, Gnostik Gerçek ve Hristiyan Sapkınlığı. 30. Jonas, "G. Quispel'e Yanıt" 293. Yani Jonas, "Yahudi kökenleri" yerine "Yahudi öncülleri"nden bahsetmenin daha iyi olacağını öne sürüyor; Yahudilik içindeki bir köken yerine ("uçlarda"), bir "yakınlık ve teşhir alanı"ndan bahsetmek daha doğru olabilir; Yahudiler arasında bir kriz yerine, Yahudi olmayanların (düşmanca) Yahudilikle karşılaşmasının "katalizör ve kıskırtıcı" olduğunu hayal etmemiz daha doğru olur. 31. Modrzejewski, Mısır Yahudileri, xvii-xviii; Ptolemaios yönetimindeki Yahudi yaşamının bir açıklaması için bkz. s. 47-157. 32. Feldman, Jew and Gentile in the Ancient World tartışmasına bakınız, 202-203. 33. Bkz. Modrzejewski'nin anlatımı, The Jewish of Egypt, 161-225. 34. Bkz. Pearson, "Mısır'daki İlk Hristiyanlık." 35. Modrzejewski, Mısır Yahudileri, 227-231; s.'den alıntı. 230. 36. Bkz. Feldman, Jew and Gentile in the Ancient World, 217. 37. Louis Feldman şöyle özetliyor: "(T)ikinci yüzyılda yaşayan Neo-Pythagorasçı filozof Numenius (alıntı: Lydus, De Mensibus 4.53), Yahudi teolojisinin açık bir methiyesinde, tüm diğer tanrıların babası olan ve Yahudi Tanrı'dan söz eder. sonuç olarak 11-15. sayfalara ilişkin diğer notları dikkate alır 317

--- SAYFA 335 ---

Tanrı kendi tarikatını paylaşmaya layık değil. . . Üçüncü yüzyılda Porphyry (Lydus, De Mensibus 4.53'te alıntılanmıştır), O'nu Platoncu tanrıyla, yani her şeyin yaratıcısı olan ikinci Aşem ile özdeşleştirerek Yahudilerin Aşem anlayışına bariz bir saygı duruşunda bulunur. Benzer bir görüş öğrencisi Iamblichus tarafından da ifade edilmektedir. . . aynı şekilde 5. yüzyılda Suriyeliler ve Proclus tarafından da yapılmıştır. Görünüşe göre bu düşünce Neo-Platonik okul ile gelenekseldi" (Jew and Gentile in the Ancient World, 152, 153). 38. Feldman, Jew and Gentile in the Ancient World, 151; ayrıca bkz. 175. 39. SRevJohn'daki Yahudi unsurlara ilişkin bir tartışma için bkz. Pearson, "Jewish Sources in Gnostic Literatür", Jewish Writings of the Second Temple Period. 40. Bkz. Quack, "Dekane and Gliedervergottung," 113. Bununla birlikte Quack, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde bulunan isimlerin orijinal Mısır kaynağının, Helenistik döneme ait Yunan Hermetik Vulgata'ya bağlı olması gerektiği konusunda ısrar eder (bkz. aynı eser, 119-120). 41. AgHer I.29. SRev John II 14.2. Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin hayatta kalan dört nüshası Kipti dilinde yazılmıştır, ancak aralarındaki farklar bunların üç Yunanca düzeltmeden alınan üç ayrı çeviriden kaynaklandığını göstermektedir (Wisse, ABD III, 899; Waldstein ve Wisse, Özet, 1-7). Nag Hammadi Kodeksleri II ve IV'teki daha uzun versiyonlar yalnızca küçük yazım farklılıkları gösterir, bu da onların ortak bir Vorlage ve Nag'deki kısa versiyonların kopyaları olduğunu gösterir. Öte yandan, Hammadi Codex III, birbirinden birçok noktada farklılık gösterir ve bunların farklı Yunanca düzeltmelerden ayrı çevirileri temsil ettiğini gösterir (bkz. Till, Die gnostischen Schriften, 12; Waldstein ve Wisse, Synopsis, 1). Emmel, ilk çevirilerin üçüncü yüzyılın ortalarına veya sonlarına tarihlendiğini belirtir ("Tradition and Textual Transmission", 37); Yunancadan Kipti diline çeviriler (bkz. Synopsis, 1). 44. Funk, "The Linguistic Aspect of Classifikasyon", 145-146. 45. Kodeks III ve IV arasındaki içerik benzerliği bile biraz yanıltıcıdır, çünkü Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin versiyonları önemli ölçüde farklıdır.

--- SAYFA 336 ---

Nag Hammadi Yazmaları'nın çadırlarını Valentinian Hıristiyanlığı, Sethian Gnostisizmi, Thomas Hıristiyanlığı ve Hermetizm dahil olmak üzere çeşitli alt gruplara ayırmıştır (bkz. King, Gnostisizm Nedir?, 153-169). John'un Gizli Vahiyi'nin Seth'e ait olduğu kabul edilir, ancak yalnızca NHC IV'ün yalnızca Set'e ait eserleri içerdiğini belirtmek ilginçtir; diğer kodeksler ise Valentinianus, Sethian ve Thomas Hıristiyanlıklarından gelen materyallerin bir karışımını göstermektedir. Bu gerçek, modern sınıflandırmaların bu kodeksleri kullanan kişilerin okuma pratikleriyle örtüşmediğini gösterebilir. 46. Bkz. Wisse, "Mısır'da Gnostisizm ve Erken Manastırcılık." 47. Bölüm 12'deki tartışmaya bakınız. 48. Örneğin, ilk Almanca çeviri 1955'te Till tarafından yayımlandı, ancak büyük ölçüde akademik okuyucu kitlesiyle sınırlıydı. Aynı şekilde, Alv Kragerud da 1962'de Norveççe bir çeviri yayınladı (Norsk Teologisk Tidsskrift, 1-22), ancak dergi yine büyük ölçüde akademik okuyucu kitlesiyle sınırlıydı. 49. Robinson, "Uçurumdan Kahire'ye" 21. 50. Robinson, "Uçurumdan Kahire'ye", özellikle. 38. 51. Bkz. Robinson, "Uçurumdan Kahire'ye", "Kipti El Yazmalarının Keşfi ve Pazarlanması" ve "Jung Kodeksi." 52. Bu yayınlar hakkında daha fazla bilgi için bkz. King, What is Gnosticism?, 150-153 ve Scholer, Nag Hammadi Bibliography (Novum Testamentum dergisinde yıllık güncellemelerle birlikte iki cilt). 53. Gillabert, Jésus et la Gnose'unki gibi çalışmalar veya Jung psikolojisi üzerine çalışmalar bir istisna olabilir. 1. İdeal: İlahi Alem 1. Bkz. Tardieu, Écrits gnostiques, 247; Dillon, Orta Platoncular, 385-386. Özellikle Numenius ile karşılaştırma potansiyel olarak verimlidir. 2. Bkz. Tardieu, Écrits gnostiques, 248-251; Kenney, "Antik Apofatik Teoloji." 3. BG şüphesiz şunu söylerken aşkın İlahiyat'ın mükemmellikten üstün olduğunu ima etmek istiyor: "Çünkü O mükemmelleştirilemez." II şunu açıklığa kavuşturuyor: "Bu tam bir mükemmelliştir." 4. Burada Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ni via negationis'i via analogiae ile birleştiriyor; bu, 21-85. sayfalardaki notlara göre Eudorus, Irenaeus ve Clement'te ortak bir harekettir.

--- SAYFA 337 ---

Mansfeld (bkz. "Uyumlu Alternatifler"). Ekschmitt bunu Gnostikleri değil, yalnızca filozofları ilgilendiren "sert bir çelişki" olarak adlandırır (Ugarit—Qumran— Nag Hammadi, 188), ama aslında bu dönemin sıradan bir örneğidir. 5. Tardieu'nun tartışmasına bakınız, *Écrits gnostiques*, 249–251; Kral, Bilinmeyen Tanrının Vahiyi, 18–19; 161–167. 6. Daha sonraki Sethian incelemesi Allogenes, bu pozitif terminolojinin aşkın Bilinmeyen İlahiyat'ı tanımlamak için yeterli olabileceğini açıkça reddederken aynı zamanda via negationis'i via eminentiae ve via analogileriyle birleştirir; bkz. Allojenler 61.22–67.38. Ayrıca bkz. Tardieu'nun tartışması, *Écrits gnostiques*, 251–253; Williams, "Negatif Teolojiler", özellikle. 281–286. 7. İstikrar konusunun kapsamlı bir tartışması için bkz. Williams, *The Immovable Race*. 8. Armstrong, SRevJohn'un aşkın İlahiyat sunumunun "kötü felsefe" olarak reddedilmesinin verimsiz karakterini kabul eder ve "Gnostiklerin" felsefe yapmadıklarını, heyecan verici hikayeler anlattıklarını ileri sürer (bkz. "Dualizm", 43). Burada her birinin retorikine (nasıl ikna edici olduklarına ve kime karşı ikna edici olduklarına) ve aynı sorulara ("işlerin nasıl olduğu" ve bu düzenlemelerin kime hizmet ettiğine ilişkin önerileri) verdikleri temel yanıtların politikasına dikkat etmek, soyut analiz için aydınlatıcı bir tamamlayıcı olabilir. Mansfeld, İlahiyat'ı kavramanın bu tarzlarını birleştirmenin "eklektizmden çok daha fazlası" olduğunu savunuyor ("Uyumlu Alternatifler", 101). Eudorus, "monizm ve dualizmin iki farklı sistem olmadığını; daha ziyade, eşit olmayan değer de olsa gerçekliği temsil etmenin iki farklı yolu olduğunu" öne sürerek bu kullanımı haklı çıkardı (a.g.e., 106). Mansfeld özellikle, Alkinoos'un Tanrı'yı kavramanın bu üç yolunun tamamen tutarlı olmasa da hepsinin uygun olduğunu açıkça kabul ettiğini ileri sürer (ibid., 109). Yuhanna'nın Gizli Vahiyi ve ilgili literatürle ilgili olarak şu sonuca varıyor: "İfadenin yukarıdaki Gnostik kaynaklarda geçtiği genel Orta Platoncu teolojik bağlam göz önüne alındığında, bu risalelerin yazarlarının bu formülü (bağlamın kendisi ile birlikte) ellerindeki standart Orta Platoncu literatürden kaldırdıkları ve doğal olarak kendi kolaylıklarına uyacak şekilde uyarladıkları ancak yine de çok yakından takip ettikleri rahatlıkla ileri sürülebilir" (ibid., 117). Kenney ayrıca şunu savunuyor: "Katafaz olmadan apopazi boş olacaktır. Üstelik sayfa 86'daki en kapsamlı notlar bile"

--- SAYFA 338 ---

son derece apofatik teoloji, kendi ilahi veya nihai ilkesine ilişkin zımni bir anlayış tarafından yönlendirilir" ("Antik Apofatik Teoloji," 265). 9. "Barbelo" isminin türetilmesi belirsizdir. Bilim adamları ya "dörtte Tanrı"dan gelen bir Semitik etimoloji (bkz. Leisegang, *Die Gnosis*, 186) ya da "kaynama"dan bir Geç Mısır etimolojisi veya "kaynama"dan bir Geç Mısır etimolojisi önerdiler. "taşma" (bkz. Dillon, "Monoteizm", 75–76). 10. Barbelo aeon'un nesli hakkında daha fazla tartışma için bkz. Dillon, "Monoteizm", 76–77. 11. Whittaker, kendi kendini üretme dilinin Orta Platonculukta incelikli çağrışımlara sahip olduğunu belirtir, ancak Autogenes ("kendi kendini yaratan") adının bu alana ait olduğundan şüphe eder: "çoğunlukla. Gnostik metinlerimizde açıkça formüle edilmiş bir kavramdan ziyade, kısmen kendini yaratma sözlüğü ortaya çıkıyor." ("Kendini Üreten İlkeler," 185). Kavrama ilişkin olarak şöyle diyor: "İkinci yüzyılda bazı düşünürler, eğer ilk ilkenin dokunulmazlığı korunacaksa, o zaman ikinci ilkenin birinci ilke tarafından üretilmemesi, daha ziyade ondan çıkması gerektiği sonucunu çıkarmışlardı" (a.g.e., 181). Ancak bu ikinci ilke, "birinci ilkenin değişmez olması ve bu nedenle yaratıcı olmaması nedeniyle" aşkın olduğu kadar kendi kendine oluşmuş olarak da tanımlanabilir. "Dolayısıyla Numenius büyük olasılıkla İkinci Tanrısını, kendisini Birinci Tanrının örneğini örnek alarak kendi kendine üreten ikinci bir prensip olarak düşündü" (a.g.e., 183). 12. Logan, "dört aydınlatıcının şüphesiz ayın günlerini ifade eden Zervanite tetradının melekleştirilmesini temsil ettiğini" öne sürüyor. Böylece Harmozel Ohrmazd-el'den (=ilk gün) türemiştir; Xwar'dan Oroiael (= ışık/onbirinci gün); Day'den Daueithe (= yaratıcı/yirmi üçüncü gün); Aramice'den Eleleth (Zervanite Den'e karşılık gelen illith, Xrad, Bilgeliğin kişileştirilmiş hali)" (Gnostik Hakikat ve Hristiyan Sapkınlığı, 20) 13. Dillon'ın tartışmasına bakınız, "Pleroma and Noetic Cosmos", özellikle 106–107. Dillon şunu belirtiyor: "İnsanın kendisi dışında, Setliler en azından pnömatiklerin arketiplerinin yeryüzünde var olduğuna inanıyorlardı. Pleroma, ya da belki de pnömatik, Pleroma'da bedenlenmeden önce çağlar ya da logoi olarak mevcuttu. Set'lilerin bu iki olasılık arasında çok net bir ayırım yapmamış olmaları mümkündür; bunlardan yalnızca ilki gerçek anlamda Platoncudur." 14. Plotinus'un karşı çıktığı ilahi hipostazların çoğaltılması bile muhtemelen en kötü ihtimalle grotesk ve kaba olarak kabul edilirdi, ancak 87–88. sayfalardaki notlar için bu geçerli değildir.

--- SAYFA 339 ---

dinsiz. Böyle bir çoğalma duyulmamış bir şey değildi, örneğin Proclus'un tanrısal güçlerin çoğalması (bkz. Opsomer, "Proclus on tanrıcılık ve alay"). 2. sorun: kopma 1. Örneğin, HypArch 94.4-33; LetPetPhil 135.8-136.15; OrigWorld 98.13-100.29; Zost 9.16-11.9; GosPhil 9.31-32; Irenaeus, AgHer I.2.2-4 ve I.30.2-4; Hippolytus, Ref 6.25-26. 2. Bkz. SRevJohn 4.7, 14. "Prounikon" ("pervasız cüretkar") hakkında daha fazla bilgi için bkz. Pasquier, "Prouneikos." 3. Williams, bu davranışın "ev protokolünün ihlali" üzerine modellendiğini öne sürüyor (Rethinking "Gnostisizm", 155). 4. Böyle bir topos antik çağda yaygındır; örneğin konunun homonoia (uyum) olduğu müzakereci retorikte; bkz. Martin, The Corinthian Body, 38-47; Mitchell, Paul ve Uzlaşma Retoriği. 5. Örneğin bkz. Tim 34c. 6. Yaldabaoth'un hayvanlara yönelik bu tanımının sembolik önemini abartmak zordur. İnsan/hayvan kutuplaşması, Yunan düşüncesinin ikili mantığının temelini oluşturuyordu ve benlik ile öteki arasındaki sınırları retorik olarak ayırt etmek için birincil bir kategoriydi. Beşinci c. ile ilgili aydınlatıcı bir tartışma. M.Ö. Yunan edebiyatı DuBois, Sentorlar ve Amazonlar tarafından verilmektedir, özellikle. 4-5, 95-109. Peloponnesos Savaşı'ndan sonra Yunan düşüncesinde bu kutuplaşmanın toplumsal ilişkilerin hiyerarşik düzeni için temel hale geldiğini öne sürüyor. Ayrıca aşağıdaki 7. Bölümdeki aslan biçiminin çağrışımlarına ilişkin tartışmaya da bakınız. 7. Williams ("Yüksek İlahi Takdir, Aşağı İlahi Takdir ve Kader") ve Denzey ("Acımasız Bir Gökyüzü Altında", 130-174), Orta Platonculuğun ilahi takdiri farklı ontolojik düzeylerde işleyen iki veya daha fazla varlığa bölmek için bir model sağladığını ileri sürmüşlerdir. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inde bunlar şöyle özetlenmiştir: yukarıdaki Pronoia, Yaldabaoth tarafından yaratılan laoth-Pronoia adı verilen alt arkon ve tüm Kaderlerin en küçüğü. 8. Gilhus ayrıca taklit temasına da dikkat çekiyor ("The Perception of Spiritual Reality," 55). 9. Işığın maddesel olmayışına dair bir tartışma için bkz. Dillon, "Looking on the Light." 90-93. sayfalara 322 not

--- SAYFA 340 ---

10. Her ne kadar İncil'de bulunmasa da, bazı eski Yahudi gelenekleri Tanrı'nın melekleri yaratılışın ilk gününde yarattığını savunur (örneğin bkz. Jubilees 2:2'deki Yaratılış yorumu, Fossum tarafından tartışılmıştır, "The Gnostic Concept of the Demiurge", 148). 11. Ennoia veya Barbelo olarak da adlandırılır. 12. Plese şunu öne sürüyor: "Kavram oluşumunun temel önkoşulu olarak algıya, 'kişinin kendi imajını görmesine' verilen öncelik, Stoacı bir etkiye işaret ediyor... Kurtarıcı'nın, ilk prensipten itibaren çağların fıskırmasına ilişkin açıklaması, [Stoacı epistemolojik] modeli daha da büyük bir ayrıntıya kadar korur. Tanrı, duyulardan bilgi almadan kavramsallaştıramaz. Yani, ilk önce o, ilk 'benlik' kavramına (ennoia) ulaşmak için ayna benzeri alt katmanda kendi yansımasını (imajını) görmesi gerekir. Bir sonraki aşamada yansıma öznesine (nous, Autogenes) dönüşecek ve kendisini ayrı bir nesne (idea, ennoêma) olarak düşünecek. Daha sonra söylemsel akıl yürütmeyi (logos) kullanarak bu ayrı 'benliği' (definendum) bireyselliğine kadar analiz edecek. mizaçları (on iki çağ) ve sonuç olarak 'benliğin' sistematik bilgisini (sophia) kazanırlar" ("The Apocryphon of John", 125, 131). 13. Codex III'ün burada bir versiyonu var: "Yanıdaki Cehalet ile çiftleştirdi." Fonetik benzerlik kaybolmuştur, ancak karşıt sözcüksel nokta, üretken eylemin noetik karakterizasyonu üzerindeki odağıyla devam etmektedir. 14. Üstelik, Akdeniz kültürünün bir erkeğin karakterine (ve dolayısıyla onuruna ve statüsüne) ilişkin yargısını, birlikte olduğu kadınların cinsel itibarına bağladığı konusunda Cooper (Bakire ve Gelin) haklı olduğu sürece, insanın sosyal davranışına benzetme yoluyla, Pronoia ve Aponoia'nın isimleri ve davranışları, aşkın ilahiyat ve dünya yaratıcısının kutuplaşmış karakterizasyonuna bir başka boyut daha ekler. 15. Origen, Yaratıcı Tanrı hakkında "böyle bir Tanrı, kendisi hakkında bu görüşü savunanların görüşüne göre lanetlenmeyi bile hak eder, çünkü o, ilk insanlara iyilik ve kötülük bilgisini veren yılanı lanetlemiştir" (Contra Celsum 6.28, Chadwick'ten alıntı, s. 343-344) diye iddia eden Celsus'tan alıntı yapar. Origen, bu fikirlerin, öğretilerini Fırat adında bir adamdan alan Ofitler adlı bir gruba ait olduğunu söyleyerek yanıt verir. Aynı Ophites'in, "ilki aslan şeklinde olan" (6.30; Chadwick, 5) yedi arkontik cinden oluşan bir sisteme sahip olduğu söylenir. Origen notları 93-94. sayfalara 323

--- SAYFA 341 ---

bu arkonların çift isimlerini verir. İsimlerinin büyüden ve Kutsal Yazıların yanlış anlaşılmasından alındığını söylüyor. "Büyüden Ialdabaoth, Astaphaeus ve Horaeus'u aldılar. İbrani kutsal yazılarından İbraniler tarafından kullanılan Iao adını, Sabaoth, Adonia ve Eloaeus'u aldılar. Ancak İncil'den alınan isimler tek ve aynı Tanrı'nın unvanlarıdır. Tanrı'nın düşmanları, kendilerinin de kabul ettiği gibi, bunu anlamadılar ve Iao'nun bir Tanrı, Sabaoth'un başka bir Tanrı ve Adonaeus'un üçüncü bir varlık olduğunu düşündüler. (kutsal yazılar ona Adonai diyordu) ve peygamberlerin İbranice Eloai diye adlandırdığı Eloaeus, bir diğeri daha" (6.32; Chadwick, 349). 3. sonuç: insanlığın dünyadaki durumu 1. Dünyanın kötü hükümeti temasının, göksel dünya yöneticilerinin kendi aralarında kavga etmesinin bir sonucu olarak savaşı ve diğer şiddeti açıklamak için yaygın olarak kullanıldığına dikkat çeken Daniélou'nun ("Le mauvais gouvernement du monde," özellikle 458) tartışmasına bakın. 2. Armstrong, "Dualizm" 44. 3. John'un Yaratılış yorumunun Gizli Vahiyi, bilim adamlarının yoğun ilgisini çekti. Örneğin bkz. Böhlig, "Der jüdische und jüdenchristliche Hintergrund in gnostischen Texte von Nag Hammadi"; van den Broek, "Autogenes ve Adamas: Yuhanna Apocryphon'unun Mitolojik Yapısı"; Colpe, "Heidnische, Jüdische und Christliche Überlieferung in den Schriften aus Nag Hammadi"; Giversen, "Yuhanna ve Yaratılış'ın Apocryphon'u"; Janssens, "L'Apocryphon de Jean"; Kragerud, "Apocryphon Johannis: En Formanalyse"; Pagels, Adem, Havva ve Yılan, 57-77; Pearson, "Gnostik Edebiyatta Yahudi Kaynakları"; "Gnostik Edebiyatta Mikra'nın Kullanımı, Yetkisi ve Tefsiri"; "Gnostik Edebiyatta İncil Tefsiri" (Gnostisizm, Yahudilik ve Mısır Hristiyanlığı'nda s. 29-38); Stroumsa, Başka Bir Tohum; Tardieu, Ecrits gnostiques; Nagel, "Die Auslegung der Paradieserzählung." 4. So Giversen, "The Apocryphon of John and Genesis" 74. 5. Annenin ışığının karartılması teması sadece II/IV'de açıkça görülse de, Hauschild BG'de Epinoia'nın gönderilmesinin Yaldabaoth aracılığıyla insanlığa verilen ruhun nefesinin değerini düşürmeye çalıştığını belirtiyor (Gottes Geist und der Mensch, 232). 6. Quispel, "Der Gnostische Anthropos" ve "Ezekiel 324 notları, sayfa 95-98'deki tartışmaya bakınız.

--- SAYFA 342 ---

1:26, Jewish Mysticism and Gnosis"; Schenke, Der Gott "Mensch" in der Gnosis, özellikle 95-156. Pagels bu motifi "Exegesis of Genesis 1 in the Gospels of Thomas and John", 483-486'da biraz detaylı olarak ele alır ve Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin Yaratılış 1.3 ile 1.26 arasında nasıl bağlantı kurduğuna dikkat çeker. Giversen tartışması, "The Apocryphon of John and Genesis", 64-65. Yunan filozof Numenius da ruhların neden maddi dünyaya inmeye çekildiğini ve iblislerin neden sudan kaçındığını açıklamak için Yaratılış'taki bu ifadeye işaret eder (bkz. parça 30, Des Places; ve Plese tartışması, "The Apocryphon of John", 99-100). Gök kubbede yukarıdan gelen bir ses olarak görünen biçim aynı zamanda Ezekiel 1:25-26'da da görülmektedir. 8. Schenke, Der Gott "Mensch," 95-156'daki tartışmaya bakın. Library in English (ed. Robinson), 163 (düzenlenmiş). 11. Bu analizin ayrıntıları için bkz. King, "Ridicule and Rape, Rule and Rebellion." 12. Adem'in durumunu tanımlamak için kullanılan terimin ("aylak, tembel") Sophia'nın düşüncesinin boş olmadığını vurgulamak için kullanılan terimle aynı olduğuna dikkat edin (SRevJohn 10.7). Burada metin açıkça okuyucunun ilahi varlıkların etkililiğini dünya yöneticilerinin etkisizliğiyle karşılaştırmasını amaçlamaktadır. 13. Williams, dik duruşun belirgin bir şekilde insan yeteneğini gösteren önemli bir tema olduğunu savunur (bkz. "Gnostisizm'i Yeniden Düşünmek", 128-130). 14. Bu detaylandırmanın nedenlerinden birinin Yaratılış pasajının eski yorumculara problemli gelmiş olabileceği yönünde spekülasyon yapabiliriz. Maddenin şekillendirilmesinde fiziksel olarak yer alan Tanrı kavramı, onların aşkın, her şeye gücü yeten İlahiyat teolojisine uygun görünmeyebilir. Benzer şekilde Platonizm, Tanrı tarafından yaratılan her şeyin, onun akıl ve yaşam özelliklerine katıldığını doğruladı; Yaratılış öyküsünün, yaratılışın ayrı bir hayat verme eylemi gerektirdiğine ilişkin iması, öyküde, mit yaratıcılarının bu sorunlu çıkarımı "düzeltmek" için doldurması gereken sorunlu bir boşluk açtı. Eğer yaratıcı Tanrı, onların varsaydığı gibi, iktidarsız ve cahilse (maddeyle bu kadar yakından ilgili olduğundan), o zaman doğal olarak yaratığın nasıl canlandığını anlamadı ve Musa'nın sahneye ilgili anlatımı, yukarıdaki aşkın İlahiyat'ın faaliyetini dışarıda bırakmıştı. 99-102. sayfalara ilişkin notlar 325

--- SAYFA 343 ---

15. İlgili Sethian eserinde, dünya yaratıcısının yordakçılarından biri olan Sabaoth'un Hypostasis of the Archons'un aslında tövbe etmesi ve İlahi Alem'den bir kadın eğitmen gönderilmesi ilginçtir (bkz. HypArch 95.13-34). Bu büyüleyici sahnenin kapsamlı bir tartışması için bkz. Fallon, The Enthronement of Sabaoth. 16. "Yardımcı" terimi Yunanca bohjâv kelimesinin bir çevirisidir; bu terim Gen 2.18'in Yunanca çevirisinde (LXX) ilk kadının rolünü tanımlamak için kullanılmıştır. 17. SRevJohn II 22.36'da "eksiklik" (BG) veya "ihtiyaç" (III) yerine "tohum" yazdığını unutmayın. 18. Yunanca terimlerle yapılan bu kelime oyunu, Kıpti tercümesinde kaybolmuş gibi görünüyor (BG ile III'ü karşılaştırın). 19. Cennet ağaçları hakkında daha fazla bilgi için bkz. Gilhus, "Hayat Ağacı ve Ölüm Ağacı", özellikle. 344-347. 20. Burada "trans" fikri bir yenilik değildir, çünkü "uyku"yu "trans" olarak tercüme eden İbranice'nin Yunanca çevirisini takip etmektedir (Gen 2.21 LXX). 21. Bu tür tahakküm girişimlerinin gayri meşruluğu HypArch'ta daha da güçlü bir şekilde tasvir edilmiştir; bkz. McGuire, "Bekaret ve Yıkım" ve King, "Alay ve Tecavüz, Kural ve İsyan." 22. Tüm versiyonlarda Epinoia'nın kartal şeklinde ortaya çıktığı belirtilmektedir (SRevJohn 21.26). 23. BG 21.25, Epinoia'nın yalnızca Adem'e talimat verdiğini belirtir, ancak metin "her ikisinin de" cehalete düştüğünü söylese de (BG 21.31). III çoğul okumak için geri yüklenir. II 21.31-33, her ikisinin de bilgi aldığını açıkça okuyor. 24. Burada önerilen olası çözümlerden biri, bunun Yunanca çevirideki (LXX) "yılan" (hiera) ve "kartal" (hierax) arasındaki ses benzerliklerine dayanan bir kelime oyunu (veya yanlış çeviri) olarak görülmesidir. 25. Örneğin, II 21.26-29, kartal olarak konuşanın Epinoia olduğu BG'nin aksine, Mesih'i Bilgi Ağacından Adem ve Havva ile konuşan kartal olarak ele alır. Ya da yine, Adem ile Havva'nın "tek bedende" birleşmesi (Yaratılış 2.23-24), BG 21.21-23'te Anne'nin eksikliğinin eşiyle birleşme yoluyla düzeltilmesini öngören bir gizem olarak yorumlanırken, II 21.21'de Adem'in eksikliğinin eşi Havva tarafından düzeltilmesini tasvir eder; bu, onu sahte babasını terk etmeye yönlendiren bir birleşmedir ve 326 not 103-106. sayfalara

--- SAYFA 344 ---

anne, Yaldabaoth ve madde. Görünüşe göre bu zorluklar, Yaratılış'taki tüm "sorunları" çözmeye çalışırken aynı zamanda çok sayıda farklı metinlerarası metni, özellikle de Epinoia'nın etkinliğini, İsa ile Yuhanna'nın diyalogunu ve Pronoia ilahisini Yaratılış anlatısındaki tek bir kesişme noktasına sığdırmaya çalışmaktan kaynaklanıyor gibi görünüyor. (Sonuncusu II/IV'ün sonuna eklenmiştir ve metin boyunca birçok değişikliğe yol açmıştır; bkz. Bölüm 12). 26. Tabiiyet laneti yalnızca BG ve III'te görülür; II 22.3-5 sadece Yaldabaoth'un "kadını kocası için hazırlanırken bulduğunu. Kutsal tasarımdan kaynaklanan gizemi anlamadığı için onun üzerinde hakimiyet kurduğunu" söylüyor. Bu değişiklik, Pronoia ilahisinin 12. Bölümdeki daha uzun versiyona eklenmesini ele aldığımızda aşağıda tartışılacaktır. 27. Arhontların Hipostazı'nda bu tema, yaratıcı Tanrı'nın iktidarsızlığıyla alay etmek ve onun kınanabilir davranışını ortaya çıkarmak için kullanıldı (bkz. Kral, "Kural ve İsyan, Tecavüz ve Alay"). 28. Bkz. Denzey, "Acımasız Gökyüzü Altında", 179-180. 29. Tufan hikayesine ilişkin daha ayrıntılı bir tartışma için bkz. Brakke, "The Seed of Seth at the Flood", özellikle. 55-58. 30. Corrigan, "kötülükle karışmış karanlığın ruhu"na yapılan göndermenin "karanlığın veya maddenin aktif olumsuzluğunu gösterdiğini... ve diğer karanlığın biçimlerinde kötülüğün bir nedeni olarak görüldüğünü" öne sürer ("Pozitif ve Negatif Madde", 22-23, n. 21). Maddenin tüm kötülüklerin ilkesi olduğu görüşü en açık şekilde Numenius Fr. 52 (Des Places; bkz. Corrigan'ın tartışması, "Positive and Negative Matter," 21-24). 31. Bu ayrıntıların izleri Seth ve Maniheist mitlerde de kendine yer bulmuştur (bkz. Scopello, "Le Mythe de la 'chute' des anges"; Pearson, "Jewish Sources", 453-455; Perkins, Gnosticism and the New Testament, 24-25). Pearson, Yuhanna'nın Yaratılış 6.1-4'teki melekler ve insan kızları hakkındaki yorumuna ilişkin Gizli Vahiy'in "1 Enoch 6-8'e dayandığını, buna önemli bir unsurun eklendiğini: Taklit Ruh'la ilgili materyal" olduğunu ileri sürmüştür ("Yahudi Kaynakları," 459; ayrıca bkz. 453-455 ve Stroumsa, Başka Tohum, 34-70). Pearson ayrıca meleklerin kadınların kocalarının benzerliğini üstlenmesinde T. Reuben 5.5-7'nin etkisi olduğunu ileri sürer ("Yahudi Kaynaklar," 454). Enoch literatüründe düşmüş melekler hakkında daha fazla bilgi için bkz. Reed, Düşmüş Melekler. 106-109. sayfalara ilişkin notlar 327

--- SAYFA 345 ---

32. So Pearson, "Yahudi Kaynaklar", 451-455, özellikle. 454; ayrıca bkz. Böhlig, "Zum Antimimon Pneuma." 33. 1 Enok 8:1-2'yi karşılaştırın. 34. Bakınız Denzey, "Acımasız Gökyüzü Altında" 168. 35. Alternatif bir görüş için Corrigan'da kötülüğün kaynağı olarak madde tartışmasına bakınız, "Positive and Negative Matter", özellikle. 22-23. 36. Schenke, Tanrı'nın suretinde yaratılışın insanlığın da ilahi maddeden pay aldığını gösterdiğini vurguluyor; Bunun özellikle BG 22.29-30'da gösterildiğine dikkat çeker: "Ruh, kendisine benzeyen özü uyandırmak için aşağı indi." Bu pasajda "öz" iki insana gönderme yapmaktadır: "Eğer onlar Sophia'nın ruhuna benziyorlarsa, o zaman aynı zamanda Baba'ya da benzerler, çünkü Sophia'nın ruhu, ışık dünyasının bir varlığı olarak Baba'ya benzer" (bkz. Schenke, Der Gott "Mensch", 41-43). Platon'un ruhun en yüksek kısmını tanrının verdiği bir iblis olarak gördüğünü belirtiriz (Tim 90A). 37. Kp. 1 Korintliler 15:35-50. 38. Başka küçük farklılıklar da var. Örneğin, Yuhanna'nın Gizli Vahiyindeki listenin sırası ilik, kemikler, sinirler, et, kan, deri ve saçtır; Timaeus'ta ilik, kemikler, sinirler, et, deri, saç ve tırnaklardır. John'un Gizli Vahiyi'nde çivi yerine kan var. Metin, listeye et ve deri arasına kan ekleyerek listenin sırasının keyfi olmadığını, insan vücut yapısının içten dış bileşenlerine doğru ilerlediğini anladığını gösteriyor. Bkz. van den Broek, "The Creation of Adam's Psychic Body", 46. 39. Bkz. aynı eser; Tardieu, Ecrits gnostiques, 300-308; Welburn, "Arhontların Kimliği"nde güçlerin adlarını astrolojik gezegenler ve burçlarla ilişkilendirdi; Vack, "Dekane und Gliedervergottung." 40. Bkz. Jackson, "The Origin in Ancient Incantatory Voces Magicae"; Tardieu, Ecrits gnostiques, 300-308. 41. Quack, "Dekane und Gliedervergottung", 100. 42. Porphyry'den yapılan alıntı Eusebius, PrepEv IV (92b-d), Gifford'dan alıntılanmıştır, Eusebius: The Hazırlık for the Gospel, I, 100. 43. Bkz. Quack, "Dekane und Gliedervergottung", 110. 44. Quack, "Dekane und Gliedervergottung"dan alıntılanan cümle, 111. 45. In Origen, Contra Celsum 8.58 (Chadwick'ten alıntı, Origen: Contra Celsum, 496). 109-113. sayfalara 328 not

--- SAYFA 346 ---

46. Bakınız Quack, "Dekane und Gliedervergottung," 112. Martin, "kozmik yapısını yansıtacak şekilde insan vücudunun 365 üyeye sahip olduğu yönündeki yaygın inanıştan söz eden" büyülerden söz eder (The Corinthian Body, 17). PGM IV'ten alıntı yapıyor. 94-153 ve s. 40, n. Betz'in baskısında 43, The Greek Magical Papyri. Ayrıca bkz. Ranke "Die Vergottung der Glieder." 47. Yuhanna'nın Gizli Vahiyindeki isimler, vücut parçalarına bağlı 72 iblis listesindeki Mısır malzemeleriyle özellikle açık bağlantılar göstermektedir. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde Dekanların sırası tamamen karışık olduğundan ve isimlerin Mısır biçimlerinin kalitesi nispeten zayıf olduğundan, Quack, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde bulunan isimlerin orijinal Mısır kaynağının, Helenistik dönemdeki Yunan Hermetik yazılarına bağlı olarak aracılık edilmiş olması gerektiği sonucuna vardı. Ona göre Zerdüşt Kitabı, kökeninin Mısır dışında ya da en azından Mısır etkisi alanının dışında olması gerekmeyen astrolojik bir risale idi (Quack, "Dekane und Gliedervergottung", 119-120). 48. Bkz. King, "The Variants of the Apocryphon of John", 112. 49. Van den Broek ayrıca ruhu oluşturanların Otoriteler (Exousiai) değil, "çift cinsiyetli gezegen yöneticilerinin dışı yönleri" olduğunu belirtir ("The Creation of Adam's Psychic Body", 46). Bu olayı açıklamıyor ama bu, metnin insan ruhunun zayıflığını ve kusurluluğunu vurgulamasının bir yolu olabilir. 50. Quack, Zerdüşt Kitabı'nın astrolojik bir risale olduğunu ileri sürer ("Dekane und Gliedervergottung," 121). Zerdüşt'e atfedilen kitaplardan İskenderiyeli Clement, Stromateis I, 15.69 ve Porphyry, Life of Plotinus 16. 51 tarafından da bahsedilmektedir. Burgess, "How to build a human body," 44. Ayrıca bkz. Tardieu, Écrits gnostiques, 309-310. 52. Daha detaylı değerlendirme için bkz. Tardieu, Écrits gnostiques, 312-316. 53. Daha fazla tartışma için bkz. Quack, "Dekane und Gliedervergottung." 54. Sandbach, The Stoics, 83. 55. Bkz. Tardieu, Écrits gnostiques, 311-312. Yahudi filozof İskenderiyeli Philo biraz farklı bir ayrımla şöyle yazıyor: "Ruhumuz sekiz parçadan yapılmıştır ve oluşmuştur: hiçbir bölünmeye izin vermeyen rasyonel kısım ve doğal olarak yedi parçaya bölünmüş olan mantıksız kısım - beş duyu, konuşma organı ve üreme organı. Ve bu notlar 113-116 sayfalarında 329.

--- SAYFA 347 ---

yedi kısım kötülüğün sebepleridir ve yargıya getirilirler. Ve ölüm, kendisinde kötülük bulunan baş yönetici (yani akıl) için makbuldür. Buna göre kim akıl yerine ahmaklık karıştırarak akıllı öldürürse, yedi irrasyonel parçanın dağılmasına ve parçalanmasına sebep olur. Çünkü nasıl baş yönetici erdeme eğilimliyse, ona bağlı olan kısımlar da ona göre düzenlenmiştir" (Philo, QA I,75, Loeb baskısı, s. 44 ek cilt I). 56. Ahlaki yaşamın bu formülasyonu, erdemli bir yaşam sürmek için tutkuların üstesinden gelmenin gerekliliği hakkındaki Stoacı felsefi öğretiyi varsayar. Roma İmparatorluğu döneminde, bu ilgisizlik ideali Akdeniz dünyasının ahlaki söyleminde yaygınlaştı. Tutkular ve bunlara karşılık gelen ürünler genellikle Chrysippus ve Epictetus gibi Stoacı filozofların ahlaki söylemleriyle ilişkilendirilir. Bu söylemde zevk, arzu, keder ve korku, SRevJohn II 17.48-57'de anlatılmıştır. 23.7-12, tutkulara karşı aynı söylemi temsil etmektedir (s. 330-331). Kesin terminolojideki farklılıklara rağmen (sadece II, Stoacılığın teknik terimlerini kullanır), anlamının aynı olduğuna katılıyorum. 57. Modern okuyucular, eski tutku anlayışının modern duygu kavramıyla aynı olmadığını dikkatle belirtmelidirler. Sandbach'ın işaret ettiği gibi, "Stoacıların ortadan kaldırmak istediği şey duygu değildi. ama 'tutku' (pathos) ya da Cicero'nun tercüme ettiği şekliyle 'zihinsel rahatsızlık'. İngilizce 'duygu'ya karşılık gelen bir kelimeleri yoktu" (Sandbach, The Stoics, 59-60; ayrıca bkz. onun tartışması, 60-68). 58. Aşağıdakiler Nussbaum'a dayanmaktadır, "The Stoics on the Extirpation of the Passions"; ayrıca bkz. Cicero, Tusculan Tartışmaları, IV.11-12; 22 ve Graver, Cicero on the Emotions, 43-47, 93-94. Nussbaum, "Extirpation of the Passions", 158-159; ayrıca bkz. The Therapy of Desire, 386. 60. Nussbaum, "The Extirpation of the Passions," 160, 161. 61. Van den Broek, daha önceki kaynaklarda gezegensel melothesia'nın yalnızca bedensel bedene atıfta bulunduğunu belirtir. Gezegenlerin psişik bedenle ilişkilendirilmesinin, "sayfa 117-118'deki 330 notta ruhun olduğu öğretisinden" kaynaklandığını öne sürer.

--- SAYFA 348 ---

Cennetten iniş, gezegenlerden gelen astral, psişik bir bedeni varsayar," bu görüş en açık şekilde Corpus Hermeticum'da görülür ("The Creation of Adam's Psychic Body", 56; Hermetic Corpus'tan bir örnek için, bkz. "The Poimandres of Hermes Trismegistus" I.25-26a). Ayrıca Jackson hakkındaki tartışmaya bakınız, Aslan İnsan Olur, 212. 62. İkiciliğin sınırlarına dair başka bir aydınlatıcı yaklaşım için. Seth mitinde bkz. Patricia Cox Miller, "The Myth of Eros and Psyche." 63. Özellikle Hauschild'in tartışmasına bakınız, Gottes Geist und der Mensch, 225-235. 64. Metin kendi başına "doğanın kurtuluşundan" söz etmiyor, ancak insanlığın ilahi kökenini ve onun yaşamdaki amacını açıkça vurguluyor. MS birinci ve ikinci yüzyıllara gelindiğinde, yaşamın amacının belirlenmesi (bkz. Dillon, Orta Platoncular, 43-44), Orta Platoncu düşüncede "doğaya uygun yaşam" idealinden, "Tanrı'ya benzemeye" ulaşma idealine daha fazla vurgu yapmaya doğru kaymıştı (bkz. Platon, Theaetetus 176b). Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i bu değişimi yansıtıyor. Metin "doğa" (phusis) terimini nadiren kullanır ve bu durumda yalnızca gezegensel yöneticilerin alt doğasına (örn., SRevJohn BG 11.25) veya fiziksel bedene (örn., (SRevJohn 23.32) atıfta bulunmak için kullanılır. Yuhanna'nın Gizli Vahiyindeki daha önemli terminoloji benzerliktir. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'i bunu yapmasa da, bu tür antropolojinin Ancak bunu yapmak, kişinin gerçek manevi doğası ile maddenin sözde "doğası" arasında bir ayırım yapmayı gerektirir. Örneğin Meryem İncili, kişinin kendi içindeki ilahi doğasını keşfetmesinin, dünyanın sahte yanıltıcı "doğasını" terk etmek anlamına geldiğini öğretir. Tanrım. Bkz. GosMary 7.1-21 ve Pasquier'in mükemmel tartışması, L'Évangile selon Marie, 48-56. II ve III 7.3. BG'yi kopyalayan yazar, haplografi yoluyla "kutsal ışığa benzeyen" ifadesini çıkarmış gibi görünüyor; III. salvandae," 94; ayrıca bkz. 83-86, 90-93). 67. Gerçekten de, bu ancak Güçlerin entelektüel, manevi ve 120-121. sayfalardaki notları fark etmesiyle olur 331

--- SAYFA 349 ---

psikişik kişinin ahlaki üstünlüğü, onu kıskançlıktan dolayı maddi bir bedene hapsetmeleridir (bkz. SRevJohn 18.12-18). Bedeni yarattıktan sonra onun dürtülerini, özellikle de yiyecek, zenginlik ve cinsel ilişki arzusunun insanlığı daha da köleleştirmek için kullanırlar. Bu dürtüler aracılığıyla maddi bedene bağıllık, insanlığı karanlığın ve arzusunun cehaletinde tutmaya çalışır. 4. Çözüm: kurtuluş 1. Hauschild, Gottes Geist und der Mensch, 235, 247. 2. Valentasis ("Adem'in Bedeni", özellikle s. 152-153) bu noktaya dikkat çekti. 3. Örneğin bkz. Butler, Bodies That Matter. 4. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyetle birlikte, üreme faaliyetleri ile erkek ve kadın kategorilerinin hiçbir şekilde bedensel kategoriler olmadığını, çünkü bunların aşkın maddi olmayan Varlıklara atfedilebileceğini unutmayın. Cinsiyet kimliği, androjen varlıkların hem birliği, hem bölünmeyi hem de çoğalmayı simgelediği ve hem erkek hem de dişi zamirlerin aynı şekil için kullanılabildiği İlahi Alem'de de özellikle sabitlenmiş gibi görünmüyor (örneğin Barbelo). 5. Bedenden hem mekan hem de gösterge olarak bahseden ve bu ikisini "haritalama" dediği şeyle birbirine bağlayan Cooley, Religious Imagination and the Body'ye bakınız. Mesele kesinlikle "verili-gerçek" olarak fiziksel olana öncelik vermemek ve anlamı kültür tarafından ikincil olarak eklenen bir şey olarak görmemek; aksine beden her zaman hem yer hem de göstergedir. Veya başka bir deyişle, bu teorik perspektiften bakıldığında beden, kültürün mesajlarını yazdığı veya toplumsal düzeni inşa ettiği boş bir sayfa değildir (bkz. Butler, Bodies That Matter). 6. "İlahi İmaj Olarak Aile" konusu hakkında Williams'ın önemli tartışmasına bakınız, Rethinking "Gnosticism", 154-157. SRevJohn'un sosyal aile ilişkilerini ilahi olana daha büyük bir benzerlik sağlayacak şekilde yeniden düzenlemek için bir model sağladığını öne sürüyor (157). 7. Williams, "Gnostisizm'i Yeniden Düşünmek", 155. 8. Parodik eleştirinin ilahi kuralı da kapsadığına dair herhangi bir kanıt var mı? Yazma geleneğindeki farklılıklar arasında sadece bir örnek buluyorum. Daha kısa versiyonda (BG), İsa, Yaldabaoth'un Havva'yı Adem'e tabi kılmasını başka bir tahakküm girişimi, İlahi Alemin iradesine aykırı bir eylem olarak adlandırır. Daha uzun versiyon (II/IV), Havva'nın Adem'de cinsel arzuyu kışkırtmaya çalıştığını, böylece Yaldabaoth'un insanlığı cinsel arzu yoluyla köleleştirme girişimine yardımcı olduğunu iddia ederek bu pasajı tamamen değiştiriyor. 122-125. sayfalara 332 not

--- SAYFA 350 ---

Bu değişiklik, bazı editörlerin, aşağıdaki dünyada toplumsal cinsiyete tabi kılınmaya yönelik sert eleştirinin, aşkın İlahiyat'ın, Sophia'nın tabi olmaya karşı direncini kınamasına karşılıklı olarak uygulanabileceğini fark ettiğini gösteriyor. 9. Bazı editörlerin en azından bir el yazması geleneğinde bu yorumbilimsel olasılığı kesmeye çalışması (II/IV: dünya hükümdarının Havva'nın Adem'e tabi olmasını gayri meşru kınamasını, Havva'nın "kendisini kocası için hazırladığı bir sahneye dönüştürerek"), en azından bazı okuyucuların eleştirinin bu kadar ileri gitme niyetinde olmadığını gösterir. 10. Bu gerçek, İngilizce'de Kıpti dilinde bulunmayan açık cinsel çağrışımlara sahip terimleri sıklıkla seçen Waldstein ve Wisse'nin genel olarak mükemmel İngilizce tercümesinde bir miktar gölgelenmiştir (örneğin, meeue, "düşünce, düşünmek" gebe kalmak/düşünmek olarak çevrilir; ouwnH ebol, "göstermek, ortaya çıkarmak", "ortaya çıkarmak" olarak çevrilir; ve özellikle Anne Pasquier'in şu argümanlarına rağmen prounikon'un "cinsel bilgi" olarak tercümesi: bu bağlamda terim daha çok "cüretkarlık" anlamına gelir (bkz. Pasquier, "Prouneikos"). Yunanca proénikon terimi kesinlikle cinsel çağrışımlar taşıyabilir (Kıpti meeue veya ouwnH ebol'un aksine), ancak "cinsel bilgi"nin tercümesi fena halde abartılmıştır. Aslında Meyer'in, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde terimin asexual karakterine ilişkin yorumuna karşı ileri sürdüğü tek argüman, Yaldabaoth'un bir cinsel çağrışım olarak tanımlanmasına işaret etmektir. "Zamanınız doğum" (Æktrwma veya HouHe mpake; bkz. Meyer, "'Prouneikos'a Yanıt", 69). Ne var ki bu imge, Yaldabaoth ürününün doğasına, onun neslinin yöntemine olduğundan çok daha fazla uygulanır. Ancak yine de, uzun versiyonda prounikon ("cüretkarlık") yerine tCom n;atjro ("yenilmez güç") ifadesini kullanarak "temizleme" eğilimini görebiliriz. 11. Bkz. SRevJohn Irenaeus, AgHer I.29 (Waldstein ve Wisse'de satır 88-89). s. 192); ve Theodoret, HaerFab 13 (Waldstein ve Wisse'nin 88-89. satırları, s. 192). Daha uzun versiyon (II) onun "çiftleştiğini" söylemiyor ancak "doğurmak" cinsel terimini kullanıyor. 126-127. sayfalardaki konuşma notları benim için çok yararlı oldu.

--- SAYFA 351 ---

8-9 Kasım 2004'te Oslo Üniversitesi'nde "Beden ve Bedensel Süreçlerin Dili: Duyusal ve/veya Metaforik" konulu bir konferansta Ingvild Gilhus ve Virginis Burrus'la konuştuk. Gilhus ("Cinsellik ve Bilgi: Carnality ve Kurtuluş Arasındaki İlişki") ve Burrus'un ("Tanrı'nın Seks Hayatı: İlahi) makaleleri Üretkenlik, Metaforiklik ve Antik Hristiyan Teolojisi") her ikisi de doğrudan Yuhanna'nın Gizli Vahiyi ile ilgileniyordu ve farklı şekillerde duyusal metaforların aşkınlık ve maddilik arasındaki uçurumu kapattığını vurguladı. 13. Bu tür bir kayma, ya Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin zaman zaman cinsellik ve doğum dilini ilahi üremeye uygulayabildiğini ya da Kıpti terimlerinin ("doğurmak, doğurmak, üretmek") mutlaka katı bir şekilde cinsel çağrışımlar taşımadığını, fakat daha genel olarak üretkenliğin metaforik alanını doldurduğunu göstermektedir. 14. Buradaki "şişmek" ve "boş kalamaz" dili bana Sophia'nın kürtaj kararından ziyade doğumun aciliyetini hatırlatıyor. 15. Williams'ın belirttiği bir nokta, Rethinking "Gnosticism", 156. 16. Bu nokta, Havva'nın kızı Norea'nın saflığının ve gücünün annesinin alçalmasına karşı kullanıldığı Arhontların Hipostazında Havva'nın tasvirine keskin bir karşıtlık içindedir (bkz. King, "Gnostisizm" ve "Norea Kitabı"). 17. Bu sorunun formüle edilmesindeki yardımlarından dolayı Virginia Burrus'a teşekkür ederim. Azizlerin Seks Hayatı adlı çalışmasına bakın. 18. İsimler konusu, dilin hem gerçeği hem de yanlışı iletme kapasitesiyle ilgili ilgilere bağlıydı (örneğin bkz. Plato, Cratylus 408C, 422D, 397B-C). Bu tür kavramlar bu dönemde Hristiyanlar da dahil olmak üzere yaygındı (bkz. Dillon, "The Magical Power of Names", özellikle 206, 216). 19. Arhontların çift isim dizisi geleneği hakkında bkz. Jackson, The Lion Becomes Man, 23-24. 20. Sadece isimlerin listelenmesinde belirli farklılıklar olmakla kalmıyor, aynı zamanda versiyonların her birinde kayda değer iç tutarsızlıklar var. Her versiyonda ilk yedi otoritenin isimleri iki kez listelenir ve her durumda önemli farklılıklar vardır. Üstelik her versiyon önce on iki otoritenin adını listeler (SRevJohn 11.12-23) ve ardından göksel küreleri yöneten ilk yedi otorite için farklı bir liste verir (SRevJohn 12.17-23). 127-131. sayfalara 334 not

--- SAYFA 352 ---

21. AuthTeach 30.4-32.1; MacRae'nin metni ve çevirisinden alıntı: Parrott, ed., Nag Hammadi Codices V,2-5 ve VI, 276-81. Balıkçılık metaforu daha az yaygındır. MacRae aynı zamanda Clement of Alexandria ve Origen, Commentary on John XX.43 (GCS VI, 0. 387, satır 4) kitaplarında da paralelliklere işaret etmektedir. Her ne kadar bu pasaj tam olarak Latin ahlak söylemi ortamına ait olsa da (bkz. Richard Valentasis, "The 'Authoritative Teaching' and the Roman Ascetical Tradition", Society of Biblical Literature Toplantısı, Denver, 18 Kasım 2001), yiyecek metaforunun ölüme yol açan aldatıcı ayartmalar için bir kinaye olarak kullanılması Yuhanna'nın Gizli Vahiyi ile uyumludur. Yuhanna'nın yiyeceklerle aldatma ve tuzağı mecazi olarak eşitlemesinin Gizli Vahiyinin tamamen geleneksel karakterini göstermek için bundan uzun uzun alıntı yaptım. 22. Aynı tema, Bilgelikle yapılan zinanın Kader ürettiği SRevJohn II 24.8'de daha da detaylandırılmıştır. 23. Luttikhuizen, manevi insanların Ruh'u alma ihtiyacını, potansiyellik ve fiililik arasındaki Aristotelesçi ayrım açısından yorumlar ("Aristotelesçi Düşüncenin İzleri," 194). Logan'dan alıntı yapıyor, Gnostic Truth and Christian Heresy, 266; Williams, "Gnostisizmi Yeniden Düşünmek", 195, 196; bkz. ayrıca Luttikhuizen, "Erkek ve Kadının Yaratılışı," 147 ve devamı. 24. Lipsitz'den alıntı, Time Passages, 35; benim vurgum. 25. Etikle ilgili aşağıdaki bölümün daha önceki bir versiyonu, San Francisco, 1992'de Amerikan Din Akademisi ve İncil Edebiyatı Derneği'nin yıllık toplantılarında sunulan "Ne Özgürlükçü, Ne Çileci: Gnostik Etik'e Yeni Bir Bakış" başlıklı bir makalede sunulmuştur. Bu analizin bazı bölümleri daha sonra "The Body and Society"de yayımlanmıştır. Aşağıda, özellikle de John'un bedene yönelik tutumlarının Gizli Vahiyi'nin analizinde değinilen noktaların çoğu, 1992'nin başlarındaki makalede dile getirilmişti ve Williams, Rethinking "Gnosticism", bölüm 6 (1996) tarafından vurgulanan noktalara benzer. 26. Benliğin iki karşıt gücün, yani gerçek ve sahte ruhun rekabet alanı olduğu düşüncesi, Platon'un Kanunlar'daki ruh tartışmasının yorumlanmasına ilişkin gelenekler hakkında bazı bilgiler vermektedir (bkz. özellikle 896e, 898a-b, 904a-e). 27. Till, bilginin (gnosis) belirleyici konu olduğunu, ahlakın ise yalnızca ikincil olduğunu yazana kadar (Die gnostischen Schriften, 50-51), fakat ben bu ikisinin ayrılmaz olduğunu düşünüyorum: Bilgi edinmenin amacı tutkuların üstesinden gelmektir. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin her iki versiyonu da, 133-138. sayfalardaki notların bile 335 olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

--- SAYFA 353 ---

Bilgiye sahip olanlar tutkuların üstesinden gelme mücadelesinde ancak değişen derecelerde başarılı olurlar; erdem, doğru bilginin sonucu olarak kendiliğinden gelmez. 28. Platon ruhun kötülüğünün adaletsizlik, bedenın kötülüğünün ise hastalık olduğunu söyler (Devlet 609C). 29. Bkz. En quête de la gnose, II, 255-256. Proclus şöyle yazıyor: "Bütün bilgi, bilen ile bilinen arasındaki benzerlik aracılığıyla gerçekleştirilir" (Burgess'ten alıntı, "How to build a human body", 44). Bunun tersine, Dietzfelbinger, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin manevi mesajını, insanın "kendi çıkarlarını arama" olarak tanımladığı "öz iradeliliğin" üstesinden gelme ihtiyacı olarak anlıyor; kurtuluş, Sophia'nın kasıtlı eyleminin üstesinden gelmek olarak görülüyor (Schöpfungsberrichte aus Nag Hammadi, 70-71). 30. Écrits gnostique, 332. 31. İskenderiyeli ilahiyatçı Origen de insan yaşamını karşıt ruhsal güçler arasındaki bir savaş alanı olarak görür, ancak bu mücadelenin ahlaki temelini ruhun özgür iradesinde vurgular ve ruhları bu yaşamdaki düzeltici acı deneyimlerine tabi tutma konusunda (tek gerçek Tanrı olarak gördüğü) yaratıcı Tanrı'nın adaletini savunur (bkz. İlk İlkeler Üzerine, 3.2-3). 32. Ayrıca bkz. Seneca, Öfke Üzerine, öfkenin "tüm duygular arasında en iğrenç ve çılgın olanı" (1.1.1) olduğunu ve ruhtan tamamen dışlanması gerektiğini (1.7.2-3) kabul eder. 33. Daha fazla tartışma için bkz. King, "The Body and Society", 88-94. 34. ANF II'den alıntılanan çeviri, s. 210, 209, biraz değiştirilmiştir. 35. Ayrıca bkz. 1 Korintliler 3.15; Tosefta Sanhedrin 13.3, ne tamamen kötü ne de tamamen iyi olanların kurtarılmadan önce ateşe maruz kalacağını öne sürüyor gibi görünüyor. 36. Kp. Matta 12:31; Luka 12:10. 37. Williams, (mürtedler hariç) herkesin kurtulacağı vurgusunun nasıl determinist bir doktrin taşımadığına dikkat çekiyor; daha ziyade tüm insanlar, uyandırılması gereken potansiyel "Seth tohumuna" sahiptir (bkz. "Gnostisizm'i Yeniden Düşünmek", 195-198). 38. Örnekler arasında Didache 1-2 yer almaktadır. 39. Antony, Letter One, alıntı satırları 77-78 (Rubenson'dan, The Letters of St. Antony, 197-202). 40. Bkz. Rubenson, The Letters of St. Antony. 139-144. sayfalara 336 not

--- SAYFA 354 ---

41. Bkz. Wisse, "Mısır'da Gnostisizm ve Erken Manastırcılık." 42. Bkz. Dillon, "The Theory of the Three Class of Men"; "Ruhun Çöküşü." Gruenwald, Kumran'daki mezhepsel insanlık bölünmesini Gnostik düalizmle karşılaştırır (From Apocalypticism to Gnosticism, 87-88). Gnostisizmin Kumran edebiyatıyla ilişkisine ilişkin bir tartışma için ayrıca bkz. 78-97; Hekhalot edebiyatıyla ilişki için bkz. 98-118. 43. ExTheo'dan alıntı: Foerster, Gnosis, cilt. I, 149. Ayrıca bkz. Dillon, "The Desert of the Soul," 358-362. 44. Plese'nin tövbe konusundaki tartışmasını "iyi" bir tutku olarak görün. Sophia'nın tövbesinin her Gnostik için bir model olduğunu ileri sürer (bkz. "The Apocryphon of John", 206-207, 217-218). 45. Vaftizle ilgili en önemli çalışma Sevrin'in çalışmasıdır, Le dossier baptismal séthien, esp. s. 9-48. 46. Hem Mandaeizm hem de Hekhalot mistisizminde bulunan mühürlemeye atıfta bulunan Gruenwald (Kıyametten Gnostisizme, 113). 47. Valentinianus Theodotus benzer şekilde vaftize Kaderin ve dolayısıyla ölümün güçlerinin üstesinden gelme gücünü atfeder (bkz. ExTheo 78.1-2). 48. Sevrin bu ayna imgesini Bilgelik hakkındaki Yahudi-Helenistik spekülasyonlara bağlar (Le dossier baptismal Séthien, 21 n. 18). 49. Le dosya vaftiz Séthien, 21 n. 8. Ayrıca bkz. Turner, "Gnostisizmde Ritüel" 87-97, şöyle yazıyor: "Seth'in vaftiz suyunun göksel bir doğaya sahip olduğu, ışıkla veya aydınlatıcıyla özdeş bir Yaşayan Su olduğu anlaşıldı" (89). Aynı şekilde Gilhus, Pronoia ilahisinin sonundaki mühüre atıfta bulunarak şöyle yazar: "Bu referansın gerçek bir vaftiz olması koşuluyla, su, Baba'yı çevreleyen saf ışık-suya maddi bir paraleldir (taklit) (II,4,18-28) ve belki de baş arkon tarafından sağlanan 'unutkanlık suyu' ile de zıtlık oluşturur (kutuplaşma) (II,25-7-9)" (Gilhus, "Manevi Gerçekliğin Algısı," 57). 50. Yani Logan, "The Mystery of the Five Seal", 191. 51. Vaftizin etkililiğine dair bir örnek, John'un tufan hikâyesini yeniden anlatışındaki Gizli Vahiy'de görülebilir (Gen 6-7). David Brakke, insanlığın aydınlık bir bulutta saklanarak karanlıktan kurtarıldığını ve ışığın Epinoia'sının varlığını vurgulayan hikayedeki değişimin, yalnızca hikayeyi Johannine imgeleriyle bağlantılandırmakla kalmayıp aynı zamanda "tufan hikâyesini bir bakıma Gnostik vaftize bağlamaya" yaradığını öne sürdü (Brakke, "The Seed of Seth at the Flood"). 144-150. sayfalara ilişkin notlar 337

--- SAYFA 355 ---

52. Sevrin, Le dossier baptismal Séthien, 31-37. 53. Plese, John'un giriş bölümündeki daha fazla bilgi talebinin ("Kurtarıcı nasıl atandı? Neden onu gönderen babası tarafından dünyaya gönderildi? Babası kim? Ve gideceğimiz o son dönem nasıl bir şey?" [SRevJohn 2.8-11]) "'vaftiz' olarak adlandırılan dört soru şeklinde yorumlandığını" öne sürüyor ("The Apocryphon of John," 7). 54. Yahya'nın Gizli Vahiyi ve diğer Sethian metinlerinde vaftizle ilgili daha geniş bir tartışma için bkz. Sevrin, Le dossier baptismal Séthien, özellikle. 8-48, 247-294; Logan, "Beş Mührün Gizemi"; Turner, "Gnostisizmde Ritüel", 87-97. 55. Bkz. GosEg NHC IV, 56.25; 58.6, 27-28; 59.27-28; 66.25-26; 74.16; 78.4-5; NHC III, 55.12; 63.3; 66.3; TrimProt NHC XIII 47.29; 48.31; 49.27-28; 50.9-10; Başlıksız İnceleme (ed. Schmidt ve MacDermot) 32.10. 56. Turner, "Gnostisizmde Ritüel", 87; aynı zamanda Sevrin, Le dossier baptismal Séthien, 37. 57. So G. Schenke, Die dreigestaltige Protennoia, 145-163 ve "Trimorphic Protennoia and the Prologue of the Fourth Gospel," 41-42; Turner, Nag Hammadi Kodeksleri XI, XII ve XIII, 452-453; "Gnostisizmde Ritüel," 95-96. 58. G. Schenke, "Trimorfik Protennoia ve Dördüncü İncil'in Önsözü", 42. 59. Logan, "Beş Mührün Gizemi" 192-193. 60. Bu isim listesi, Allogenes'teki nomina barbara'nın teürjik amaçlarla kullanılmasıyla tam bir tezat oluşturuyor. Orada ilahi isimlerin zikredilmesinin amacı, ruhu ilahi olanla benzerliğe doğru yükseltmekti. Bkz. Kral, Bilinmeyen Tanrının Vahiyi, 12-16, 124-129; Pearson, "Teürjik Eğilimler." 61. İsimler, vücut parçalarına bağlı 72 iblis listesindeki Mısır malzemeleriyle özellikle açık bağlantılar gösteriyor. Bununla birlikte, Dekan sırasının tamamen karışık olması ve isimlerin Mısır biçimlerinin kalitesinin nispeten zayıf olması, Quack'ı, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde bulunan isimlerin orijinal Mısır kaynağının, Helenistik dönemden kalma bir Yunan Hermetik Vulgata'sına bağlı olarak aracılık ettiği sonucuna varmasına yol açmıştır (Quack, "Dekane und Gliedervergottung", 119-120). 62. Şifa amaçlı yaygın büyü uygulamalarına ilişkin bir tartışma için, 150-152. sayfalardaki 338 nota bakınız.

--- SAYFA 356 ---

Kotansky, "Kurtuluş İçin Büyüler ve Dualar"; Kıpti Hristiyanlığından örnekler Meyer ve Smith, Ancient Christian Magic, 79-145'te bulunabilir. 63. Pearson'un tartışmasına bakınız, "Theurgic Elements," 253-254, 267; Williams, "Psyche'nin Sesi." 64. Quack, "Dekane und Gliedervergottung," 122. 65. David Frankfurter, Hristiyan Gnostisizminin köklerinin Yahudiliğe dayandığı yönündeki görüşünü desteklemek için bu pasajın 4 Ezra 3 ile benzerliklerine işaret eder; bu, onun "erken dönem Yahudi edebi yükseliş ve meleksele aracılık modellerine göre uhrevi bilginin elde edilmesi" ("Erken Hristiyan Kıyametçiliği,") üzerindeki vurgusuyla da gösterilmiştir. 418-419). Bununla birlikte, yalnızca toposun biçimi (rahatsız olan inanlı, sorularına ilahi vahiyden cevap alır) benzerdir. Soruların türü, vahyin kimliği ve vahiylerin içeriği farklıdır. Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin Yahudi karşıtlığı ve Yahudilikten dönmenin azarlanması 4 Ezra'da kesinlikle yer bulmaz. 66. Bkz. Givensen, The Apocryphon of John, 152. 67. İsa'nın çokbiçimliliği erken Hristiyan edebiyatında yaygın bir motiftir (bkz. Stroumsa, "Polymorphie ilahi"; Junod, "Polymorphie du dieu sauveur"). Petrus'un İşleri, Yuhanna'nın İşleri ve diğerlerinde bulunur. Peter'ın İşleri ile ilgili olarak Wilhelm Schneemelcher şöyle yazıyor: "Yazar, Tanrı hakkındaki olası bilgimizin sınırlarını vurgulamak için yaygın olan polimorfi motifini ele aldı" ("Petrus'un İşleri," 275). 68. Plese, Kurtarıcı'nın konuşmasının sırasının (olan, ne oldu ve ne olacak; SRevYuhanna 3.14), zaman kavramlarına (olan, olan, olacak) aykırı gibi görünse de aslında Platon'un Timaeus'taki kozmolojik açıklamasına nasıl karşılık geldiğini gösterir (bkz. 27d-28a; 37e-38a). Burada "olan" Varlığa karşılık gelir; "Olan ve olacak olan" Oluş'a karşılık gelir (bkz. "Yuhanna'nın Apocryphon'u", 74-75). 69. Nag Hammadi'den metinlerin manevi eğitim için kullanılmasına bir örnek için bkz. Louis Painchaud, "Havari Pavlus'un Duasından Seth'in Üç Steli'ne: Nag Hammadi'den Kodeks I, XI ve VII Bir Koleksiyon Olarak Görüntülendi." Society of Biblical Literature Toplantısı, Denver, 18 Kasım 2001. 70. Gilhus'a göre, "Yuhanna iki rolü birleştirir; o hem manevi bir araç hem de bir insan modelidir. Dolayısıyla Hristiyanlıkta Mesih'e benzer bir role sahiptir, ancak Hristiyanlıkla ilgili olarak bu rol kombinasyonu, notları 153-155. sayfalara taşımıştır. 339

--- SAYFA 357 ---

tanrı/insan merdiveninden bir adım aşağı iner ve artık Tanrının Oğlu tarafından oynanmaz" ("The Perception of Spiritual Reality", 54). 5. ütöpik arzu, toplumsal eleştiri ve direniş 1. Örneğin bkz. Seneca, On Mercy, I.1.2; Chestnut, "Hükümdar ve logolar"; Taylor, The Divinity of the Roman Emperor; Price, Rituals of Power. 2. Vahiy Kitabı, Sır gibi. Yuhanna'nın Vahiy'i mevcut düzenlemelerin keskin bir eleştirisini sunar, ancak açık bir isyanı veya hatta koşulları iyileştirmeye yönelik herhangi bir eylemi tavsiye etmez. Vahiy'de, inananlar sadık kalmaya ve Tanrı'nın melek ordusunun çağın sonunda Şeytan'ın güçlerine karşı savaşmasını beklemeye çağrılmaktadır. Dünyayı yöneten güçlere karşı çıkmak, ruhu yalnızca sahte ruhun ellerine teslim edecektir, çünkü şiddet yalnızca kötü olanlara aittir, gerçek Tanrı'ya ait değildir. Vahiy Kitabı'nın siyasi görüşleri için bkz. Schüssler Fiorenza, "Kuzu'nun Takipçileri"; 3. Seneca ve Thrasea'nın ölümleri hakkında bkz. Tacitus, Annals xv.60-71; xvi.21-35; Hristiyanların kınanması konusunda bkz. Annals xv.44. Geniş bir tartışma için bkz. MacMullen, Enemies of the Roman Order. 4. Bkz. MacMullen, "Yargısal Vahşet", özellikle. 214-217. MacMullen, cezalandırma alışkanlığının, cezayı emredenlerle bu cezaya maruz kalanları birbirinden ayıran rütbe ve statü mesafesine bağlı olduğunu ve bu durumun şiddet ile rütbeyi bir araya getirdiğini belirtiyor. Bazı akademisyenler, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ni yazan ve okuyanların, güç kullanmaları beklenen, ancak Roma imparatorluğu karşısında nispeten haklarından mahrum bırakılan elit sınıfların bir parçası olduğunu öne sürmeye yönlendirilmişlerdir (bkz. Rudolph, Gnosis, 288-292; Kippenberg, "Versuch einer soziologischen Verortung"). 5. "Gnostik" mitin toplumsal eleştiri olarak okunması yeni değil. Jonas (Gnosis und spätantiker Geist, I, 214-215, 226-227), Kippenberg ("Versuch einer soziologischen Verortung"), Rudolph (Gnosis, 264-268, 292) ve Wink (Gnostik Şifreyi Kırma), bir bütün olarak "Gnostisizm" için de olsa benzer önerilerde bulunmuştur. 6. Bu tür bir siyasi eleştirinin mutlaka 157-158. sayfalardaki 340 notun ana konusu olması gerekmez.

--- SAYFA 358 ---

mitin mevcut olması için çerçeveleyenler. Kasıtlılığın rolüne dair bir tartışma için bkz. Ortner, "Direniş ve Etnografik Reddetme Sorunu", 283. 7. Ayrıca bkz. Centrone, "Platonizm ve Pisagorculuk", 570-571. 8. Centrone, örneğin, özellikle Philo ve Plutarch'ı ("Platonculuk ve Pisagorculuk," 560) dikkate alarak, "Platoncu felsefenin siyasi düşünce için genel bir teorik çerçeve sunmaya devam ettiğini" belirtmektedir. 9. Plutarch'ın ifade ettiği gibi: "Adaletin Zeus'tan ve evrensel doğadan başka bir başlangıcı ya da kaynağı bulmak mümkün değildir, çünkü eğer iyi ve kötü hakkında söyleyecek bir şeyimiz olacaksa, bu türdeki her şeyin bir başlangıcı olmalıdır" (Stoacı Kendi Kendine Çelişkiler 1035c). 10. Schofield'ın "Epikürcü ve Stoacı Siyasi Düşünce" tartışmasına bakınız. 451-453. Schofield'ın belirttiği gibi, Roma dönemindeki Stoacı siyaset teorisi giderek soyutlaşıyor, ancak geç Cumhuriyet dönemindeki ilk Romalı aristokratların Yunan felsefesinden "çağdaş politikanın kritik konularını tartışmak ve kamusal aktörler olarak yapmaktan kaçınamayacakları seçimleri formüle etmek için bir dil" edindiklerini belirtiyor. 11. So Castelli, Pavlus'u Taklit Etmek, 79-80. 12. Stobaeus iv.7.61 (Chesnut'tan alıntı, "The Ruler and the Logos," 1315, n. 15). 13. Özellikle Neopythagorasçı pseudepigrapha'yı, Orta Platoncu filozof Plutarch'ı, Geç Stoacı ahlakçı Seneca'yı ve Yahudi filozof İskenderiyeli Philo'yu ele alan "Hükümdar ve Logos" Chesnut'un tartışmasını takiben. 14. Bu nokta Cicero ve Stobaeus tarafından tartışılmaktadır (bkz. Schofield, "Epicurean and Stoic Political Think," 448). 15. Tarikat aynı zamanda yerel yöneticilerin şehirler ve yerli halklar üzerindeki meşruiyetini desteklemek için de çalıştı. S.R.F. Price, Küçük Asya'daki imparatorluk kültürünün, ritüel yoluyla belirli bir dizi güç ilişkisini ifade edip kurarak "bir dünya tanımı" empoze etme işlevini nasıl yerine getirdiğini anlayışlı bir şekilde göstermiştir (Ritüeller ve Güç, özellikle 247-248). 16. Bir Latin Panegirik (MS 291); Alıntı: Price, Rituals and Power, 247. 17. Ayrıca bkz. Goodman'ın Roma'ya karşı muhalefetin ne kadar yaygın olduğuna ilişkin dikkatli incelemesi ("Roma'nın Rakipleri: Yahudiler ve Diğerleri"). 18. Bkz. MacMullen, Enemies of the Roman Order, 81-83. 159-161. sayfalara ilişkin notlar 341

--- SAYFA 359 ---

19. Philo, Gaius Büyükelçiliği; Flaccus'a karşı; Goodenough, Philo Judaeus'un Politikası, 1-63. 20. Özür II (ANF III, s. 19'dan alıntı). 21. Mitin herhangi bir anlamda politik olarak kavranması modern okuyuculara tuhaf gelebilir, ancak antik çağda siyaset teorisi, kozmoloji ve özellikle etik arasındaki çizgiler net değildi (antik Yunan ve Roma ile modern politika ve politik teori kavramları arasındaki farklara ilişkin bir tartışma için bkz. Cartledge, "Yunan politik düşüncesi", özellikle 11-12, 20). Platoncular ve Stoacılar siyaseti benzer şekilde bir tür etik olarak ele aldılar (Platon hakkında bkz. Schofield, "Cumhuriyete Yaklaşmak," 195, 199, 232; Plutarkhos için bkz. Centone, "Platonistler ve Pisagorcular," 577, 581; Stoacılar için bkz. Gill, "İmparatorluk döneminin Stoacı yazarları," 600). Plutarch, siyasi faaliyette bulunmanın tek nedeninin "iyi olandan (tā kalán) başka hiçbir şey olmadığını" tavsiye eder (Precepts of Statecraft 799a). Christopher Gill, siyaset teorisinde yer alan etik türlerinden birinin, İsa'nın Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ndeki vahyinin amacına oldukça uygun bir şekilde uygulanan bir tanım olan "terapi (tipik olarak yanlış inançları ortadan kaldırarak dinleyicileri 'iyileştirmek') olduğunu ileri sürer (bkz. Gill, "İmparatorluk Döneminin Stoacı Yazarları", 600). 22. Bkz. Scott, Domination and the Arts of Resistance, 103-107. 23. NHLE, 516'dan değiştirilerek alıntılanmıştır. 24. Örneğin Rudolph, Gnosis, 264-267; Wink, Cracking the Gnostic Code, 25 (fakat 37-38'deki bariz çelişkiye dikkat edin); Keller, "Das Problem des Bösen." Kısmen, onların amacı sosyal eleştiri ile politik eylem arasında çok güçlü bir ayrım yapmaktan kaynaklanmaktadır; öyle ki düşünceyi eylemden veya anlatıyı pratikten çok güçlü bir şekilde ayırmak, mitsel anlatılarda olduğu gibi entelektüel veya teorik kavramsallaştırmanın önemli bir sosyal uygulama türü olduğu yolları gözden geçirir. Bu noktada bkz. Lamberth, "Intimations of the Finite", 212; Bourdieu, Dil ve Sembolik Güç, 127-146. 25. Tahakküm ve Direniş Sanatları, 198-199. 26. Maddi tahakküm, statü tahakkümü ve ideolojik tahakküm uygulamaları ile her birine yanıt olarak ortaya çıkabilecek kamusal ve örtülü direniş türleri arasında ayrım yapar (bkz. Tahakküm ve Direniş Sanatları, 198'deki özet tablo). 161-166. sayfalara 342 not

--- SAYFA 360 ---

27. Bkz. Scott, Hakimiyet ve Direniş Sanatları, 81, 91, 115, 108-135. Özellikle, "bin yıllık imgeler ve halk dininin sembolik tersine çevrilmesinin kamusal, radikal, karşı ideolojilerin alt-politik eşdeğerleri olduğunu: her ikisinin de ideolojik tahakkümün kamusal sembolizmini olumsuzlamayı amaçladığını" belirtiyor (199, vurgu bana ait). 28. Bkz. Scott, Hakimiyet ve Direniş Sanatları, 136-182, özellikle. 136-142, 156-160, 166-172. 29. Bkz. Scott, Domination and the Arts of Resistance, 139, 158. 30. Rudolph'un işaret ettiği gibi, hiçbir belirli siyasi figürün veya makamın adının verilmemiş olması, bir eserin tamamen siyasi etkisi veya amacı olmadığı anlamına gelmez. John'un Gizli Vahiyleri gibi eserler, "eski yönetim sistemini... kutsallığından arındırmayı" başardı; [Hans Jonas'a göre] "ilham veren bir 'hiyerarşik' düzenin sözde saygınlığından, en fazla itaati gerektirebilecek ama saygıyı değil, çıplak bir güç gösterisine indirgenmiştir." Eski yönetimin bu "ideal isyanı" veya "metafiziksel boşaltımı" aslında onun gerçek ancak gnostik sistemin tüm karşı tasarımı, soteriolojisi ve eskatolojisinde karşımıza çıktığı şekliyle, savunucuları için siyasi koşulların pratikte değersizleştirilmesine ve zayıflatılmasına etki etmiştir" (Rudolph, Gnosis, 265-266, Jonas, Gnosis und spatantiker Geist'ten alıntı, cilt 1, 226-227, n. 2. Ayrıca bakınız, Jonas'ın tartışma, 115-226). 31. Alıntılanan ifade Scott, Domination and the Arts of Resistance, 137'den alınmıştır. 32. Hristiyanların Roma'ya yönelik siyasi tutumlarına genel bir bakış için bkz. Young, "Christianity". Young, basmakalıp bir biçimde, siyaset konusundaki "gnostik konumu" "antimateryalist... Bakış açısı politik ya da toplumsal değil, bireyci ve kozmiktir" olarak nitelendiriyor (642). 33. Roma dininin kamusal ve siyasi karakterine ilişkin bir tartışma için bkz. Cartledge, "Yunan Siyasi Düşüncesi", 13-15. 34. Örneğin bkz. Pagels, "Roma Düzenine Karşı Hristiyanlar"; Pagels, Adem, Havva ve Yılan, 32-33; Perkins, Acı Çeken Benlik; Schüssler-Fiorenza, "Kuzunun Takipçileri." 35. İskenderiyeli Clement, Kafirlerle Öğüt 2 (ANF II'den alıntı, s. 181). 36. The Corinthian Body, 62. 37. Zina, açgözlülük, kıskançlık ve tanrıların uyguladığı şiddete ilişkin mitler, 166-169. sayfalarda yer alan notlardır.

--- SAYFA 361 ---

Geleneksel tanrıları ve onların geleneklerini kınamak isteyenler için yeterli kanıt (özet için bkz. Attridge, "The Philosophical Critique of Religion under the Early Empire"). Ahlak filozofu Plutarch, geleneksel uygulamaları savunurken bile, tanrılar hakkında uygunsuz görüşlere sahip olanların ateistler ve batıl inançlı insanlar olduğunu ileri sürerek belirli pagan uygulamaları kınayarak karşı saldırıda bulunur (Batıl İnanç 171 A-B). Plutarch, hem ateistlerin hem de batıl inançlı insanların yanlış yargılarda bulunduklarını gösterdiklerini ancak yalnızca batıl inançlıların ruhun dengesini bozmak için bunu tutkuyla birleştirdiğini söylüyor. Ancak geleneksel dinin eleştirisine yol açan şey, Plutarch'ın tanımladığı gibi uygulamalardır. Eleştirmenlere göre geleneksel kültürler, makul bir insanın kabul edemeyeceği bir tanrı görüşünü önceden varsayıyordu. 38. Justin, İkinci Özur 5-6 (çev. Barnard'dan alıntı, St. Justin Martyr, 76-77). 39. Bkz. Reed, Düşmüş Melekler. 40. Pétrement, Gnostisizmin Hristiyanlıktaki kökenlerinin tam olarak bu noktada gösterilebileceğini ileri sürmüştür: Dünya dininin Hristiyan merkezli eleştirisi (A Different God, 22, 23). 41. SRevJohn'un bunu kıyamet düşüncesiyle karşılaştırarak "yaratılışa yönelik olağandışı bir düşmanlık" ortaya koyduğunu sorgulayan Williams'a bakınız (Rethinking "Gnostisizm", 100). 42. Bkz. Örn 20.5. 43. Bkz. Gen 6.5-7; 7.17-23; 19.24-25. 44. Bkz. Jonas, Gnosis und spatantiker Geist, 227, n. 2. 45. Laus Constantini (Eusebius, Life of Constantine'e eklenmiştir). Young'ın "Christianity," 651-653 tarihli tartışmasına bakınız. 46. Michael Williams'ın çok iyi vurguladığı bir nokta, Rethinking Gnosticism, 54-79. Sorunu bir tefsir sorunu olarak ele alıyor ve bu metin grubunda, yaygın olarak "zor" olarak algılanan bu pasajları ele almayı amaçlayan çeşitli türde hermenötik yaklaşımların olduğu sonucuna varıyor. Ancak o, "gnostik" tefsir tarafından önerilen çözüm türlerini açıklama görevini üstlenmez. 6. yöntemler ve stratejiler 1. Gruenwald, Kumran'dan bir örnek sunuyor: "(Kumran) mezhebinin Kutsal Yazıların ezoterik yorumunun locus classicus'u olarak adlandırılabilir şeyde, Habakkuk'un kehaneti üzerine 1 QpHab. vii 1-14 yorumlar (ii 1-3) ve 170-177. sayfalara ilişkin 344 not.

--- SAYFA 362 ---

Yeni vahyin orijinal kehanetle ilişkisini tanımlar. Peşer, Tanrı'nın mezhebin Doğruluk Öğretmenine 'hizmetçileri peygamberlerin kehanetlerinin tüm sırlarını' açıkladığını söylüyor. Yeni vahiy, gerçekte olduğu gibi, eski kehanete bir tür zıtlık içinde duruyor olsa da, yine de orijinal kehanetin gerçek niyetinin veya anlamının açıklanması olarak kabul edilir" (Apocalypticism to Gnosticism, 80-81). Ancak bu fenomeni, benim iddia ettiğim gibi, eski yorumbilimin ortak bir stratejisi olarak değil, "insanın Tanrı'ya yönelik dini yönelimini cehalete değil, giderek artan miktardaki bilgiye dayandıran yeni bir dini tutum" olarak görüyor (82-83), bunun daha ziyade, Doğruluk Öğretmeni'nin vahyinin geçmişe uygun olduğunu ve "yeni" bir şey getirmediğini, yalnızca saygıdeğer geleneğin daha net bir anlayışını ortaya koyduğunu iddia etme girişimi olduğunu söyleyebilirim. Eusebius, HE 6.19.4 (Loeb baskısı). 3. Trans. Butterworth, Origen, 270-272, değişikliklerle. 4. Buna karşılık, modern bilim adamları Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ni genellikle Kutsal Yazıların harfi harfine yorumlanmasıyla değil, kelimenin gerçek anlamını tersine çevirmekle suçlarlar. Aydınlatılmış anlayış ve ezoterik gelenek, yazılı metinden daha normatif hale geldi." İkincisine verdiği örnek, SRevJohn'da Musa'nın hatalı olduğuna dair tekrar tekrar yapılan atıflardır ("The Arrogant Archon," 698). Williams, çağdaş bilim adamlarının, John'un yorumbiliminin Gizli Vahiyi'ni, asi ve dinsiz bir isyan ve katıksız sapkınlık ruhu tarafından ateşlenen, geleneksel materyallerin kabul edilen anlamının kasıtlı olarak tersine çevrilmesi olarak nasıl sıklıkla anladıklarına dair sağlam bir eleştiri sunar (Gnostisizm'i Yeniden Düşünmek, 54-79). Bu anlam "tersine çevrilmiş" gibi görünüyor çünkü Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, Yaratılış ve diğer geleneklerin anlamını kontrol etme mücadelesinde kaybedildi. Ayrıca bazılarının öyle geliyor ki, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin kendine ait bir geleneği yokmuş gibi görünebilir, ancak başkalarının ödünç alınan mirasıyla beslenen bir parazit gibi görünebilir. Bkz. Williams'ın eleştirileri, "Gnostisizm'i Yeniden Düşünmek", 80-95; King, Gnostisizm Nedir?, 222-224. 5. Kenney, "Ancient Apophatic Theology", 275. 6. Bazı akademisyenler Kumran literatürüyle de dikkate değer benzerlikler bulunduğunu ileri sürmüşlerdir (örneğin bkz. Gruenwald, From Apocalypticism to Gnosticism). 7. Eusebius'tan alıntı, Hazırlık, IX, 7 (s. 443). Eusebius 178-182. sayfalardaki notlardan alıntı yapıyor 345

--- SAYFA 363 ---

Numenius ve diğer yazarlar, pagan bilgeliğinin Yahudilikteki kökenleri ve onun hazırlayıcı evangelica olarak işlevleri hakkında kendi görüşünü belirtmek için. 8. Diğer filozoflar da benzer bir programa dahil olmuşlardı. Megasthenes, On Indian Affairs (Kızılderi Meseleleri Üzerine) adlı kitabında şunları yazmıştır: "Eskiler arasında doğa hakkında söylenenlerin tümü, Yunanistan dışındaki filozoflar arasında da söylenmektedir; kısmen Brahmanlar tarafından Hintliler arasında ve kısmen de Suriye'de Yahudi olarak adlandırılanlar tarafından söylenmektedir" [Eusebius'tan alıntı, Hazırlık, 9.6 (s. 442)]. Philo gibi Yahudiler de kendi zamanlarının kültürel ürünlerini sentezleme projesiyle meşguldü. Midrash gibi Philo da boşlukları dolduruyor, yorumsal sorunları çözüyor vb. Bize Musa'yı yorumlamak için Platon'u kullanıyor gibi görünüyor, ancak onun bakış açısına göre o sadece metni aydınlatmak ve gerçek anlamını ortaya çıkarmak için yorum yapıyor. Ayrıca Platon ile Tora arasındaki herhangi bir benzerliğin, Platon'un Musa'dan öğrenmiş olmasından kaynaklandığı, tersinin olmadığı da açıktır. Orta Platoncu filozof Numenius bile retorik bir şekilde şu soruyu sorabilir: "Platon nedir, Musa Attika Yunancası konuşmaz mı?" Hepsisi evrensel gerçeği ortaya koymak için Yunan felsefesini, Tora'yı, bilgelik edebiyatını ve diğer materyalleri okumakla meşguldü. 9. Bkz. Fallon, "Gnostik Kıyametler"; Attridge, "Valentinianus ve Sethian Kıyamet Gelenekleri." 10. Kıyametin türü (biçimi ve içeriği) hakkında daha fazla tartışma için bkz. Koester, Introduction to the New Testament, cilt. ben, 219-223. 11. Frankfurter, John'un Gizli Vahiyi'nin çerçevesine en yakın genel paralelin 4 Ezra olduğunu belirtmektedir (bkz. "The Legacy of Jewish Apocalypses", 159-160). 12. Akademisyenler, aşkın Tanrı üzerine bir felsefi inceleme, bir teogoni, Yarılış'ın yeniden anlatılması (midraş), bir melothesia, ruhların kaderi üzerine diyalog ve ayinle ilgili bir ilahi veya monolog (Pronoia Monolog) dahil olmak üzere bir dizi daha küçük genel birim tanımladılar. Bu genel birimleri bağımsız edebi kaynaklar olarak alma eğiliminde olmuşlar ve ikincil olarak çeşitli aşamalarda Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin çerçevesine dahil edilmişlerdir (bkz. Schenke, "Nag Hammadi Studien I"; Kragerud, "Apocryphon Johannis: En Formanalyse"; Waldstein, "The Providence Monologue"; Turner, "To See the Light"; Tardieu, Écrits gnostiques; Logan, Gnostic Hakikat ve Hristiyan Sapkınlığı). Bu kesinlikle bir olasılık olsa da, incelemenin daha geniş bağlamı dışında kendi başlarına ne anlam ifade edecekleri açık değildir. Daha fazlası - 182-184. sayfalara 346 not

--- SAYFA 364 ---

Dahası, antik kompozisyon tekniklerindeki son çalışmalar, bu tür birimlerin tam olarak daha geniş genel çerçevelere uyacak şekilde oluşturulmuş olabileceğini öne sürüyor (örneğin bkz. Rose on Homer, Sons of the Gods, 43-91). Ancak benim buradaki amacım, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ne dahil edilen olası öncülleri izole etmek değil, bütünü şekli analiz etmektir. 13. Boyarin, Hayden White'in bir noktasını özetleyerek şöyle yazıyor: "O halde White'in görüşüne göre, verili kültürün ideolojisinin taşıyıcıları olan bir dizi 'arketipsel öykü biçimi' vardır. En modern ve 'bilimsel' tarihçiler de dahil olmak üzere bir tarihçi, geçmişten yeniden inşa ettiğinde, bu her zaman kültürün ara metninin izin verdiği olay örgülerine uygun olarak yapılır. Anlatıyı donatan da budur. ya da hem inandırıcı hem de anlamlı bir şekilde yaratır" (Metinlerarasılık, 85-86). 14. Antik çağda Yahudilerin tapınaklarında eşek başına tapındıklarına dair bir iftira olduğu kesindir, ancak buradaki anlatımda bunun böyle bir saçmalık olduğuna dair hiçbir işaret yoktur. 15. Bkz. Feldman, Jew and Gentile, 149-153. Şu sonuca varıyor: "Pagan entelektüellerin öfkesini uyandıran şey, Yahudilerin diğer tüm teolojileri küçümseme konusundaki ısrarıdır... Yahudi teolojisine yönelik saldırılara yol açan şey, Yahudilerin başka herhangi bir dinin geçerliliğini inkar etmedeki bu hoşgörüsüzlüğü ve devletle özdeşleştirilen dini kabul etmeyi reddetmedeki bu vatanseverlik eksikliğidir." 16. Codex II'deki versiyon ayrıca onu Sophia ile özdeşleştirmektedir (II 21.22 vd.). 17. Ve SRevJohn Platonlaştırıcı bir yorum bile ekledi: Çoğul aynı zamanda Platon'un, şeylerin çokluğunun yaratıcı ile belirsiz ikilinin ya da yaratıcı ile onun "çocukları", yani genç tanrıların ürünü olduğu fikrini de kapsıyordu. 18. Sözde Hristiyan apokrifleri, anlatının detaylandırılmasına ilişkin çok sayıda açıklayıcı örnek sağlar (bkz. örneğin, çocukluk müjde literatürü; bkz. Hock, The Infancy Gospels). Rabbinitik midraş, oldukça farklı yorumbilim ilkelerine sahip olsa da başka örnekler de sağlar (bkz. Boyarin, Metinlerarasılık). Alegorik uygulama ve strateji örnekleri için Dawson'ın Allegorical Readers adlı mükemmel çalışmasına bakın. Onun alegori kullanımlarına ilişkin tipolojisi, alegorinin gerçek anlamları evcilleştirmek, onları "zamana ayak uydurmak" veya "sayfa 185-188'deki notlara devrimci bir meydan okuma sağlamak" için çeşitli şekillerde kullanılabileceğini kabul eder.

--- SAYFA 365 ---

hakim kültürel normlar" (Alegorik Okuyucular, 10). Bununla birlikte, onun bakış açısının aksine, her ne kadar kendisi farklı siyasi amaçlar için kullanılsa da ben her iki tipin de revizyonist olduğunu iddia ediyorum. Kimlik belirleme stratejisinin ünlü bir örneği, birçok antik Tanrıçayı İsis'le özdeşleştiren Apuleius tarafından verilmektedir (bkz. Metamorfozlar 11, 1; 8, 25). 19. Görevimiz, çoğu Antik gelenek bizim için kaybolmuştur, bunun nedeni yalnızca yazılı metinlerin tamamının korunmamış olması değil, aynı zamanda çoğu insanın bu öyküleri ve felsefi fikirleri sözlü gelenekten öğrenmiş olması ve bunları günlük yaşamlarının yazılı olmayan uygulamalarında hayata geçirmiş olmasıdır. 7. Felsefeyi Platonlaştırmak 1. Bakınız Runia, İskenderiyeli Filo, 3. 2. Aksi belirtilmediği sürece, Platon'un Timaeus'unun tüm çevirileri Benjamin Jowett tarafından yapılmıştır, "Timaeus." 3. Her ne kadar Platon'un kendisi maddeyi hazneyle özdeşleştirmese de, sonraki Platoncular bu adımı atacaktırlar (bkz. Turner'ın tartışması, Sethian Gnosticism, 310-311, özellikle n. 6). 4. Bu gök cisimlerinin hareketleri insan algısının çok ötesindedir ve Timaeus astrologları ve onların yıldızların ve gezegenlerin haritasını çıkararak geleceği tahmin etme girişimlerini sert bir şekilde reddeder (Tim 40c-d). 5. Bu konuların bir tartışması için bkz. Dillon, Orta Platonculuk, 6-7. 6. Bkz. Dodds, "Platon'un Parmenidesleri"; Dillon, Orta Platonculuk; Mansfeld, "Uyumlu Alternatifler"; Kenney, Mistik Tektanrıcılık ve "Antik Apofatik Teoloji." Negatif teolojinin kullanımı Allogenes gibi bazı Seth metinlerinde de görülebilir (bkz. King, Revelation of the Unknowable God, 16-34, 154-176; Turner, Sethian Gnosticism, 382-385, 502-510, 724). 7. Bkz. Kenney, "Ancient Apophatic Theology", 269, 262. 8. Bkz. Kenney, Mystical Monotheism, 267-268 tartışması. 9. Bkz. Kenney, Mystical Monotheism, 12-15. 10. Bury'den çeviri, Platon, cilt. 9, s. 117, küçük bir değişiklik. 11. Bury'den çeviri, Platon, cilt. 9, s. 117, 119, küçük değişikliklerle. Turner burada, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'ndeki İlahi Üçlü ile Timaeus 50d'deki Baba olarak Form, Anne olarak Hazne ve Çocuk olarak fenomenden oluşan aile üçlüsü arasında bir yazışma görüyor (Sethian Gnosticism, 313-348, sayfa 189-197'ye ait notlar)

--- SAYFA 366 ---

314, 499-500). Bir başka ilginç metinlerarası okumada Plutarch, Platon'un Baba-Anne-Oğul Fikirler-Kapak-Evlat üçlüsünü (Tim 50C-D) ve Mısır mitolojisindeki Osiris-İsis-Horus'u Zeka-Madde-Kozmos olarak okur (İsis ve Osiris Üzerine 372E-373C; bkz. Turner, Sethian Gnosticism, 374). Bu pasajın Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'yle karşılaştırılması, farklı hiyerarşik şemaların nasıl yalnızca çeşitli "kaynakların" kullanımından değil, aynı zamanda farklı hermenötik stratejilerden ve metinlerarası okumanın retorik amaçlarından da kaynaklandığını gösterir. 12. Bkz. Dillon, Orta Platonculuk, 200-202; Kenney, Mistik Tektanrıcılık, 43-53. 13. Dillon, Orta Platonculuk, 202. Dillon şöyle devam ediyor: "Böylece Gnostik inançlara yaklaşmış gibiyiz." 14. Bkz. Kenney'nin Mystical Monotheism'de Numenius hakkındaki tartışması, 68. 15. Parça 11, Dillion, The Middle Platonists, 367-368'den küçük bir değişiklik. 16. Bkz. Dillon, The Middle Platonists, 368. Şöyle devam ediyor, "Fr. 19 ve 20'de tekrarlanan, Demiurgos'un yalnızca Baba'ya katılım yoluyla iyi olduğu yönündeki bu ısrar, oldukça Gnostik bir ruhla bu varlığın en azından hafif bir düzeyde düşürülmesini ima ediyor gibi görünüyor. Gnostik düşünceye en yakın yaklaşımın, olumsuz dünya görüşüyle Numenius'ta bulunması beklenebilir. İçinde hapsedildiğimiz kusurlu yaratılışın sorumlusu olan pek de iyi olmayan, "cahil" bir Demiurge'nin, Maddeye duyduğu şehvet (orexis) sonucu yarattığına dair (Fr. 11) ve bu arzuyla "bölündüğüne" (hatta belki de Dionysos veya Osiris meselesinde parçalandığına) dair öneriler vardır. ancak Numenius'un Demiurgos'unu, konumunun tehlikelerine rağmen, herhangi bir anlamda kötü bir prensip olarak ele almak için çok ileri gitmiş oluruz" (a.g.e., 369). 17. Bkz. Kenney, "Antik Apofatik Teoloji", özellikle. 262. 18. Örneğin bkz. Kenney, Mystical Monotheism, 65. 19. Scholten, genel olarak Sethian Gnostiklerin teodiseye olan göreceli ilgi eksikliğini vurguladı. Teodisenin daha çok Gnostik düşünceyi eleştirenler tarafından vurgulandığını ve bu görüşün onlardan gelen modern bilim adamları tarafından benimsendiğini savunur (Martyrium und Sophiamythos, 281, 283-284). 20. Yani Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, 197-199. sayfalardaki değerlendirme notlarına vurgu yapmaktadır.

--- SAYFA 367 ---

mantıksal-epistemik yönler üzerinde. Kenney'e göre, "Platon'un hiyerarşik metafiziğinin geniş anlamda iki ayrı temele dayandığı söylenebilir: mantıksal-epistemik ve değerlemesel." Değerlendirici kadro şu şekilde ortaya çıkıyor: "diyaloglar boyunca, 'varlık'tan 'olmama'ya uzanan spektrum, güçlü değerlendirici imalara sahip olarak temsil ediliyor." Kenney ayrıca şunları öne sürüyor: "Gerçeklik hipotezini daha ileri düzeyde motive eden şey, bu tür evrenselle bağlanan bilişsel kesinlik gibi görünüyor." Şöyle devam ediyor: "'Varlık' kavramının kendisi, yüklemsel veya niteliksel istikrarın karşıtlarına tercih edilmesini sağlayan kavramsal bir zemine dayanmaktadır. Bununla birlikte, teorinin bu bileşeni birçok pasajda büyük ölçüde genişletilmiştir, bu da Platon'un bu konuma daha da güçlü değerlendirici ve dinsel çağrışımlar bağladığını gösterir... Platon'un genel görüşü, daha az gerçek olanın pek az değeri olduğu yönündedir. Oldukça radikal bir tarzda, daha düşük gerçeklik düzeylerini 'varlık' karşısında değersizleştirme eğilimi, bu durum için geçerli değildir. Platon'da nadirdir" (bkz. Kenney, *Mystical Monotheism*, 4-11; alıntılar s. 4, 8 ve 8-9'dandır). Kenney ayrıca bilim adamlarını 'Gnostik' metinlerdeki felsefi fikirleri çok kolay okumaya karşı uyarıyor (özellikle bkz. "Ancient Apophatic Theology", 263-265). 21. Kenney, "Antik Apofatik Teoloji", 269. 22. Kenney'in belirttiği gibi: "Greko-Romen teizmi boyunca hakim olan temalardan biri, kozmosun aşkın düzeni yansıtan düzenli bir bütün olduğu fikridir" ("Apofatik Teoloji", 272). 23. Yani Williams: "İlişkinin doğasının tam olarak anlaşılması, birçok Yahudi ve Hristiyan yazar için olduğu gibi, daha fazla açıklamaya bağlı olsa da, görünür kozmosta tanrısallığın yapısıyla ilgili bir şeyler gözlemlenebilir" ("Negatif Teolojiler," 296). 24. Platoncu düalizmi karşıt amaçlar için kullanması nedeniyle, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin, adaletsiz, kötü, dinsiz veya şerefsizin İlahi Alemde herhangi bir yere sahip olabileceği fikrini benimsemesi imkansız olacaktır (bkz. Kenney tartışması, *Mistik Tektanricılık*, 13-15). Dahası, benim görüşüme göre, John'un gerçeklik yapılanmasına ilişkin Gizli Vahiy, ontoloji ve hatta epistemolojiyle (kesinlikle her ikisini de ilgilendirse de) ilgili olmaktan çok, hem yozlaşmanın hem de kurtuluşun öyküsünü aynı anda döndürecek bir çerçeve sunmakla ilgilidir. Biri diğerini yansıtan iki gerçeklik düzeyinde ima edilen ikiye katlama, Secret 350'nin 200-201. sayfalarındaki notlarındaki anlatının ikiye katlanmasıyla sonuçlanır.

--- SAYFA 368 ---

John'un vahiy. İlahi gelişimin hikayesi Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde iki kez anlatılır; bir kez İlahi Alem ile ilgili olarak ve bir kez de aşağıdaki dünya ile ilgili olarak. Böylece Platonlaştırıcı felsefenin ontolojisi bir anlamda Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde yukarı ve aşağının tekrarı ve insanlığı tuzağa düşürmek veya özgürleştirmek için yapılan hamlelerin ve karşı hamlelerin dramasıyla anlatisallaştırılır. 25. Jonas, göklerin bu şekilde küçümsemesini Gnostik dinsizliğin en ikna edici işareti olarak buldu; bu, yalnızca Gnostisizmin özünü tanımlamakla kalmayıp aynı zamanda onu yirminci yüzyıl nihilizminin varoluşsal yabancılaşmasıyla karşılaştırılabilir kılan bir tutumdur. Elbette bazı Hristiyan teologlar ve Platoncu filozoflar bu görüşleri dinsizlik olarak kınamakta hemfikirli. Ancak meselenin Jonas'ın düşündüğünden daha karmaşık olduğunu düşünüyorum çünkü göksel güçlere yönelik bu aşağılayıcı tutum, yukarıdaki dünyaya ilişkin ütöpik görüşe zıt olarak geliştirildi. Bu karşıtlık, dünyayı yöneten güçlerin doğasının aktif olarak kötü niyetli ve temelde adaletsiz olduğunu ortaya çıkardı. Burada sosyal eleştiri yoluyla, varoluşsal açıdan ne kadar bilenmiş olursa olsun, salt aşağılama ve kötümserlikten çok daha fazlası oluyor (özellikle bkz. Jonas, *The Gnostic Religion*, 241-265, 320-340). 26. Mansfeld, "Bad Demiurge", 265. Bununla birlikte, "kötü tanrı" modelinin izini Platon'a değil Parmenides'e kadar sürer (özellikle bkz. s. 270-274, burada Parmenides'in düşüncesinde "gnostik" olarak adlandırılacak altı faktör verir). 27. Bkz. Boyance, "Dieu cosmique," özellikle. 353-354, Devlet Adamı 271d ve Kanunlar X, 903b-905d'ye atıfta bulunur. 28. Tim 41-42; 69c. Ayrıca bkz. van den Broek, "The Creation of Adam's Psychic Body", 43; Turner, Sethian Gnostisizm, 17. 29. Des Places, Numenius, Fr. 12. Dillon'ın mükemmel tartışmasına bakınız, "Pleroma and Noetic Cosmos: A Comparative Study" ve *The Middle Platonists*, 366-372; Plese, "The Apocryphon of John", 85. 30. Örneğin bkz. Armstrong, "Dualism", 44-45. Williams, "Yaratıcının şeytanlaştırılması tek, kademeli ve esasen tek yönlü bir gelişmeydi" ve bu önemli adımın "bazı toplumsal krizlerle açıklanamayacağı" şeklindeki önermeye karşı çıkıyor ("The Demonizing of the Demiurge", 81, 83). Daha ziyade, yaratıcının çeşitli portrelerini çeşitli "yorum sorunları ve problemli kutsal metin pasajları, teodise sorunları ve çileci önvarsayımların etkisi hakkındaki kaygılara" atfeder (86). sayfa 202-204'e ilişkin notlar 351

--- SAYFA 369 ---

31. Thomassen, "The Platonic and the Gnostic 'Demiurge,'" 229. Thomassen, John'un Gizli Vahiyi'nin "demiurge" terimini kullanmadığına, Yaldabaoth'un ebedi bir modele bakarak maddeyi düzenli bir evrene dönüştürmediğine ve dahası SRevJohn'un temel ilgisinin kozmolojide değil soteriolojide olduğuna itiraz etti (a.g.e., 228-231; Turner) Sethian Gnostisizm, 48-49'da Thomassen'i özetlerken aynı noktaları vurgulamaktadır). Tüm bu noktalar oldukça doğrudur, ancak "Dolayısıyla terminoloji, kavramsal yapı veya ilgi odağı açısından Timaeus'un kozmogonisinin Ap. John'un kozmogonisine ve aynı türden belgelere etki ettiğine dair herhangi bir göstergenin bulunmadığı sonucuna varmalıyız" (231) demek çok ileri gitmek olur. Kendisi, Hristiyan polemikçilerinin yanı sıra Plotinus ve Porphyry'nin de sapkınları çürütürken "kötü niyetli bir yaratıcı ve dünya hükümdarı için kullanılan 'demiurge' lakabını" kullandıklarını (227) belirtiyor; yani en azından antik çağda Yuhanna'nın Gizli Vahiyi gibi metinlerin okuyucuları Yaldabaoth gibi figürleri tanrısal figürler olarak görüyorlardı. 32. Thomassen, "The Platonic and the Gnostic 'Demiurge,'" 229. Plese ayrıca Yaldabaoth'un Platon'un Timaeus'undaki dünya yaratıcısına tam olarak eşdeğer olmadığını belirtir: "Platon'un Demiurge'sinin iki karakteristik işlevi - (a) unsurları ayırmak ve (b) onlardan Dünya-Bedenini şekillendirmek - Apocryphon'da Sophia ve Yaldabaoth arasında bölünmüştür. İlki modeli görür, ikincisi görmez. İlki ikincisinde hareket eder ve ona yaratma dürtüsünü sağlar. İlki dünyanın yaratılışının ilk nedenidir, ikincisi ise onun araçsal nedenidir" ("The Apocryphon of John," 84). 33. Örneğin bkz. R. Smith, "Gnostik Okullarda Seks Eğitimi"; Castelli, "Gnostik Okullarda Cinsel Eğitime Tepki"; Fischer-Müller, "Yaldabaoth", 85-89. 34. Galen, De Usu partium 14.7; Smith'ten alıntı, "Sex Education", 350. 35. Smith, "Sex Education", 350. 36. Jackson kendi yöntemini şu şekilde tanımlıyor: "Şu anda elimizdeki görev, Gnostik mitolojik karışımı üreten farklı kültürel içerikleri tanımlamak ve mümkün olduğu ölçüde bunların bireysel gelişim aşamalarını ve Gnostik geleneğe giriş sırasını işaretlemektir" (The Lion Becomes Man, 45). Bu yaklaşım, 204-205. sayfalardaki ilişkilendirme notlarını ele alır.

--- SAYFA 370 ---

Senkretizm kaynakları ve gelişim aşamaları olarak aslanla ilişkiler. Ancak burada, kültürel kodların ve yorumbilimsel stratejilerin eş zamanlı ve metinlerarası konuşlandırılması açısından Aslan Yaldabaoth'a ilişkin çalışmasını okuyorum. 37. Jackson'ın The Lion Becomes Man, 73-74; ayrıca s. 2'deki özetine bakınız. 172. 38. Jackson, Aslan Adam Oluyor, 177-179; Tutkularla Platonlaştırıcı bağlantılar hakkında daha fazla bilgi için bkz., 198-199. 39. Jackson, The Lion Becomes Man, 212. 40. Turner, Sethian Gnostisizm, 252; ayrıca bkz. 591. 41. Kader Üzerine 572f ff; Alıntı: Williams, "Higher Providence", 483. 42. Pronoia'nın Orta Platoncu "yüksek ilahiyat" kavramına uygunluğuna dair daha fazla örnek için bkz. Williams, "Higher Providence", 485-487. 43. Thomassen, "Maddenin Türetilmesi", 5; ayrıca ruhun inişinin nedenlerinden birinin "ahlaksızlık" olarak değerlendirildiğini belirten Dillon'a da bakınız ("The Descent of the Soul," 360). Turner, Sophia'nın eyleminin "ne kadar cüretkar ve suçlayıcı olursa olsun, en azından küçük bir tefekkür bileşeni içerdiğini" belirtir (Sethian Gnostisizm, 575). 44. Her ne kadar Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nde tolma yerine prunikos terimi kullanılsa da; Pasquier'in "Prouneikos" adlı tartışmasına bakınız. 45. Hamilton ve Cairns'ten çeviri, Plato, 1193. 46. Hamilton ve Cairns'ten çeviri, Platon, 1192. 47. Sahte ruhun üstesinden gelen ruhların, sonunda özgürleştirici bilgiyi alana kadar reenkarne olduklarını öğretmek için SRevJohn Syn 72.4-9'daki pasajı okuyan Williams'ı takip ediyorum (bkz. "Gnostisizm'i Yeniden Düşünmek). 197). 48. Ruhun etle örtülmesine ilişkin bu olumsuz değerlendirme Numenius tarafından da paylaşılmıştır (bkz. Dillon, The Middle Platonists, 366). 49. Bu sistemde madde, doğası gereği ruha dirençli, yaratılmamış bir alt tabaka gibi görünmektedir (bkz. Turner, Sethian Gnosticism, 572). 8. Musa 1. Burada Gen 2-3'ü okumam büyük ölçüde Tribble'in muhteşem analizine çok şey borçlu: "A Love Story Gone Ters Gitti." sayfa 205-215'e ilişkin notlar 353

--- SAYFA 371 ---

2. Dillon'ın Orta Platonculuk tartışmasına bakınız. 3. Williams'ın verdiği örneklerle ve Rethinking "Gnostisizm" 54-79'daki çürütmesine bakınız. 4. Her ne kadar Phyllis Tribble'in ("Ters Giden Bir Aşk Hikayesi"nde) Yaratılış kaydının dışının doğası gereği aşağı düzeyde yaratıldığı (daha ziyade kadın ilk önce bir lanet olarak erkeğe tabi kılındığı) görüşünü desteklemediği yönündeki argümanlarına tamamen ikna olmuş olsam da, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin mit yaratıcılarının Yaratılış'ın kadını aşağı bir yaratık olarak gören bir yorumunu ("kuvvetli bir yanlış okuma") biliyor ve düşünüyor olmaları pekâlâ mümkün olabilir. Ancak Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin tüm versiyonları burada Yaratılış'ı aynı şekilde okumuyor; bkz. bölüm 12. 5. Bkz. Williams'ın tartışması, Rethinking "Gnostisizm", 54-79. Gen 1.26'daki çoğul ile ilgili olarak Williams, "Ap. John veya Baruch'un Justin'in 'sözde-gnostik' kitabında olduğu gibi demiurjik mitlerdeki yaratıcıların çoğulluğunun, en iyi şekilde yorumsal bir 'tersine çevirme' veya 'tersine çevirme' olarak değil, eski bir soruna alternatif bir çözüm olarak karakterize edildiğini" öne sürer (68). 6. Jonas hakkında daha kapsamlı bir tartışma için bkz. King, What is Gnosticism?, 115-137. 7. Tarihsel analizde "deneyim" in eleştirisi için bkz. Joan Scott, "'Deneyim'." Onun temel noktası, deneyimin kendisinin verili olmadığı, kültürel olarak inşa edildiğidir. Şunu savunur: "Deneyim sahibi olan bireyler değil, deneyim aracılığıyla oluşturulan öznelardır. O halde bu tanımdaki deneyim, açıklamamızın kaynağı değil, bilineni temellendiren yetkili (çünkü görüldü veya hissedildi) kanıt değil, daha ziyade açıklamaya çalıştığımız, hakkında bilginin üretildiği şey haline gelir. Deneyim hakkında bu şekilde düşünmek onu tarihselleştirmek olduğu kadar ürettiği kimlikleri de tarihselleştirmektedir" (25-26). 8. Jonas ısrar etti: "Ayrıca bizim görüşümüz, insanların gerçek yaşam koşullarının onların düşüncelerinde belirleyici bir bileşen olduğu ve ayrıca dış olay ve kalıpların da önemli bir rol oynayabileceğidir" (Gnosis I, 63-64). 9. Bazı Hristiyanlar yalnızca Platon ve Yaratılış kitaplarını okumakla kalmadı, aynı zamanda Yahudi Kutsal Yazılarını (LXX) daha geniş bir şekilde yorumlamak için bir dizi felsefi literatürden yararlandı. Örneğin Eusebius, İskenderiyeli ilahiyatçı Origen'in yalnızca Platon'un yazılarını değil aynı zamanda Numenius, Cronius, 354 notlarının 216-221. sayfalarındaki yazılarını da bildiğini doğrular.

--- SAYFA 372 ---

Apollophanes, Longinus, Moderatus, Nichomachus, Pythagorasçılar ve Stoacıları seçkinleştirdiler ve bunları Yahudi kutsal metinlerine uyguladılar (HE 6.19.8). 10. Modern bir perspektiften bakıldığında bu, Yaratılış'ta neden iki yaratılış anlatımının olduğu sorununu çözdü, ancak Philo'nun bakış açısına göre bu, Platon'un ilhamını Musa'dan aldığı kanıtıydı. Philo'nun Timaeus okumasının mükemmel ve ayrıntılı bir analizi için bkz. Runia, Philo of Alexandria ve Timaeus of Platon; Philo'nun Yuhanna'nın Gizli Vahiyi ile kısa bir karşılaştırması için bkz. King, "The Body and Society." 11. Örneğin MacRae şöyle yazmıştı: "Bir bakıma Gnostik mitlerin asıl amacının Yaratılış hikayesinin 'gerçek', ezoterik bir açıklamasını sağlamak olduğunu söyleyebiliriz. Bu nedenle, eğer yeryüzündeki olaylar yukarıdaki gerçekliklerin sadece gölgeli kopyaları olarak kabul edilirse, Yaratılış'taki karakter ve eylemlerin en azından bazılarının pleromatik düzeye çevrildiğini bulmayı beklemeliyiz. Bunları kolayca tanıyamayabiliriz, ancak bu yalnızca Gnostik mitolojileştiricilerin ezoterik niyetlerinin ve çoğunlukla beceriksiz ustalıklarının bir sonucudur" ("Gnostik Sophia Efsanesinin Yahudi Arka Planı," 99). Elbette Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin bakış açısından Yaratılış alt dünyadan üst dünyaya tercüme edilmedi, tam tersi; Aksini görmek, Yaratılış'ın normatif yorumunu yalnızca fiziksel evrenle ilgili olarak çok farklı bir anlatıya okumak anlamına gelir. Bu aynı zamanda "Gnostik mitleştircilerin" beceriksizliğinden ziyade, eski yazarlara ve okuyuculara Yaratılış'a oldukça açık imalar gibi görünen şeyleri gözden kaçırarak çağdaş okuyucuların beceriksizliğinden de kaynaklanabilir mi? 12. Autogenes-İsa aynı zamanda, christos/chrēstos (Mesih/iyilik) kelime oyununa dayanan, yaratılışın iyiliğinin bir tür hipostazlaştırılmış kişileştirilmesidir. 13. Bkz. MacRae, "Gnostik Sophia Efsanesinin Yahudi Arka Planı", 100-101. 14. Williams, "Higher Providence", 489. 9. bilgelik literatürü 1. Her ne kadar MacRae makalesini genel olarak "Gnostik mit" çerçevesinde çerçevelemiş olsa da, asıl ilgi alanı artık büyük ölçüde Sethian Gnostisizmi, özellikle de Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, Arhontların Hipostası ve Dünyanın Kökeni ile ilişkilendirilen "Sethian-Ophite" tipi Gnostisizm üzerindiydi. 221-225. sayfalara ilişkin notlar 355

--- SAYFA 373 ---

2. MacRae, özellikle Özdeyiş 8.12-36 ile karşılaştırıldığında Yuhanna'nın Gizli Vahiy'indeki Sophia figürüyle önemli benzerliklere dikkat çekti; Efendim 24.1-22; Wis 6-10 ve Bar (LXX) 3,9-4,4. Bu eserlerde ve Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inde Sophia, hipostazlanmış bir karakter olarak konuşur ve hareket eder. O, Tanrı'nın yaratımı, yansıması ve imgesi olarak O'na yakındır. O onun kutsal ruhudur. Başlangıçta yaratılanların ilkidir ve dünyanın yaratılmasına vesile olmuştur. O, evrenin yedi katlı yapısıyla özdeşleştirilir. O, tahtta oturuyor ve bulutların arasında yaşıyor, ancak insanlığa vahiy ve bilgelik getirmek için dünyaya iniyor. Reddedildiğinde göksel evine geri döner. Sophia'nın Adem'i koruduğu, teslim ettiği ve güçlendirdiği söylenir. O hayattır ve ilgili bazı Seth literatüründe (fakat Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inde değil) Hayat Ağacı ile özdeşleştirilir (bkz. Özdeyiş 3.18). Ona anne ve kız kardeş denir. Bu listeye başka akademisyenler de eklendi. 3. Yahudi Bilgeliği literatürüne genel bir giriş için bkz. Crenshaw, Eski Ahit Bilgeliği. Birlikte yaratıcı ve Tanrı'dan ilk doğan olarak Bilgelik için bkz. Özdeyiş 8.22-31 ve Sir 1.4; ışık ve kurtuluş için bkz. Wis 7.25-28 ve Özdeyiş 8.32-36; bir öğretmen olarak bkz. Özd. 1.20-22; 8.1-11; tarihin tasarımcısı ve denetleyicisi olarak bkz. Wis 10.1 vd.; Musa Kanunu olarak bkz. Sir 24; yaşam sunmak için aşağıya inen kişi olarak bkz. Özdeyiş 8:32-36 ve 1 Hanok 42; anne ve yaşamın kaynağı olarak bkz. Özdeyişler 1.20-33 ve 4 Ezra 7.72; çeşme veya pınar olarak bkz. Sir 15.3; 24.30; canlı su olarak bkz. Özdeyiş 16.22; 14.27, Şarkıların Şarkısı 4.15 ve Ölçü 3.12. Kuşkusuz bu geniş ortak motifler listesi bile genişletilebilir. 4. Wis 13.1-9, Tanrı'nın yarattıklarının iyiliğini ve güzelliğini vurgular; Sir 44-50, Sophia'nın tarihteki dürüstlerle nasıl çalıştığını anlatır; Sir 24'te Musa'ya Kanun'u veren Sophia'dır. 5. Burada bir istisna, Bilgeliğin bazı geleneksel özelliklerini Söz'e (logolara) atfeden Philo olabilir; ama aynı zamanda Pronoia'nın Söz'ün, İsa'nın annesi olmasına rağmen, Bilgeliği Söz'ün annesi olarak temsil edebilir (Fuga 109). 6. Burada Barc ve Painchaud'un şu sonuca varan analizini takip ediyorum: "Baba'nın düşüncesinin yayılımı olarak o, Ennoia'dır; her şeyin kaynağı olarak, O, Tüm'ün mükemmel Pronoia'sıdır; Baba'ya yansıdığına Görünmez olanın, Protennoia'nın imgesi haline gelir. Başka bir deyişle, kendisi (=Ennoia) üzerinde düşünürken Baba, sayfalara 356 notalık bir düşünceyi ortaya koyar. 225-226

--- SAYFA 374 ---

(=Pronoia) ki bu da onun düşüncesidir (Protennoia). Baba'nın düşüncesi olan Protennoia, onu tezahür ettirir ve tezahür, ilkel üç biçimli İnsan'inkine benzer" ("La réécriture de l'Apocryphon de Jean", 324). Barbelo ismi için bkz. Sieber, "The Barbelo Aeon as Sophia." 7. BG kendisinin doğmamış Baba'dan, yani aşkın İlahiyat'tan gelen Baba olduğunu açıklar (bkz. SRevJohn BG 6.26). 8. Wis 7:25-26 (LXX) için bkz. Mantovani, "Acqua magica e acqua di luce." 9. Bkz. Boyarin, "Memra İncili", 255-257. Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inde değinilmeyen, bilgelik literatürü ve Yaratılış'a ilişkin başka metinlerarası okumalar da vardır; örneğin Bilgeliğin Cennet bahçesindeki nehirlerle döküldüğü (bkz. Sir 24.30-34). 10. Philo ve Targumlarda da bilgelik ile söz arasındaki bu ilişki görülmektedir; logolar ve sophia; memrah ve hokmah (bkz. Boyarin, "Memra İncili"). 11. Tanrı'nın iyiliğinin bir simgesi olarak Mesih için, bkz. Wis 7.27 (LXX) ve SRevJohn 7.8-10. III, Pronoia'nın aşkın İlahiyat ile ilişkisini ışığın kendisi olarak değil de "ışığın benzerliği" olarak tasvir ettiği gibi, aynı şekilde III, Autogenes-İsa'yı da "kutsanmış ışığa benzeyen bir ışık kıvılcımı" olarak tasvir eder. 12. BG bir kez daha buradaki Baba'nın aşkın İlahiyat değil Pronoia olduğunu açıklıyor. Aynı şekilde, Havva'nın Adem ve Havva'nın Hayatı'ndaki tövbe geleneği de, eyleminin çocuklarının acı çekmesine yol açmasından duyduğu üzüntüyü tasvir ediyor, belki de Sophia ile Havva arasındaki metinlerarası göndermelerle daha da güçlendiriyor. 13. Bkz. Fischer-Mueller, "Yaldabaoth." 14. Ve başka bir yerde: bkz. MacRae, "Gnostik Sophia Efsanesinin Yahudi Arka Planı" 89. 15. Fischer-Mueller, "Yaldabaoth" 91. Ayrıca şunu belirtiyor: "Kadınlara ilişkin Yunan-Helenistik görüşler, Yaldabaoth imajını yaratmalarında Gnostik mit yaratıcılarını etkiledi. Zaten Platon, ilk yaşamında iyi yaşamayan herkesin ikinci yaşamında kadın olarak yeniden doğacağını belirtmişti (Timaeus 42b). Aristoteles ve tıp mesleği için kadınlar doğal ama gerekli bir sakatlıktı. Antik tıbbi görüşlerin ışığında, Yaldabaoth'un zayıflık, form ve mükemmellik eksikliği, çift cinsiyetlilik, canavarlık ve mükemmel yavrular yaratamama gibi özellikleri açıkça dişilikle bağlantılıdır" ("Yaldabaoth" 91).sayfa 226-233'e ait notlar 357

--- SAYFA 375 ---

10. Yuhanna'nın müjdesi 1. Pek çok önde gelen bilim adamı, çerçeve anlatısını ve bununla birlikte Yuhanna İncili'ne yapılan göndermeleri, Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin Hristiyanlaştırılmasını oluşturan ikincil bir ekleme olarak değerlendirir (bkz. örneğin, H.-M. Schenke, "Nag Hammadi Studien I"; Arai, "Zur Christologie des Apocryphons des Johannes"). Diğerleri bu noktaya karşı çıkmıştır (bkz. Logan, *Gnostic Truth and Christian Heresy*, 72-73; Plese, "The Apocryphon of John", 11). 2. Diğer geleneklere ilişkin bilgiler de (yazılı veya sözlü) mevcuttur; örneğin, Yahya ve Yakup'un Zebedaios'un oğulları olarak tanımlanması (GosYuhanna 21.2; GosMatt 4:21; BG 19.6-9). Waldstein ayrıca İbraniler tarafından yazılan Mezmurlar ve Yuhanna'nın Gizli Vahiyinin ortak kullanımını önermektedir (bkz. Waldstein, "The Mission of Jesus in John", 87). 3. GosJohn 3.17; cp. 5.37; 6.44; 8.16, 18, 42. 4. GosYuhanna 1.5, 9; bkz. SRevJohn 3.2. 5. Bkz. GosJohn 8.14, 42; 13.3; 16.28; 20.17. Belki Ferisilerin İsa'nın nereden geldiğini bilmedikleri Yuhanna 9 kitabı da akla gelebilir. 6. Bkz. GosJohn 1.1-5. 7. Bkz. GosYuhanna 1:41. 8. Bkz. GosJohn 3.16. 9. Bkz. GosJohn 14.6. Bilgelik geleneklerine duyulan ortak güven nedeniyle ortaya çıkan pek çok benzerlik burada yer almaktadır; örneğin, Mesih'in ışık, yaşam ve gerçekle özdeşleştirilmesi. 10. BG ve GosJohn arasındaki olası paralelliklerin daha kapsamlı bir listesi için bkz. Tardieu, *Écrits gnostiques*, 427-429. 11. Karanlıkta parlayan ışığa yapılan göndermenin Gen 1.2 ile bariz bir rezonansı var. Aslında Boyarin, Johannine'in önsözünün, bilgelik literatürüne önemli metinlerarası göndermeler içeren Yaratılış'ın bir orta bölümü olarak okunabileceğini öne sürdü (bkz. "Memra İncili"). II/IV'deki ışık teolojisinin gelişimi, Yuhanna'nın Gizli Vahiyini daha ikici bir yöne iter; evrenin karanlığını ve ışığın yalnızca ilahi açığa vurucularla olan varlığını vurgularken, BG ve III'ün daha kısa versiyonları, Sophia ve onun Adem çocukları içindeki ışığın varlığını daha bütünüyle tanır. Hauschild, Epinoia'ya ışık gönderme geleneğinin, 235-237. sayfalardaki 358 nota göre bağımsız ve rakip bir gelenek gibi görüldüğünü savunuyor.

--- SAYFA 376 ---

Ruh'un insanlıkta nasıl ortaya çıktığını açıklayın; onun etkisinin Yaldaboath aracılığıyla ruhun nefesinin değerini düşürmek olduğunu ileri sürer (bkz. *Gottes Geist und der Mensch*, 231). Ayrıca Denzey'in Trimorphic Protennoia ve Thomas İncili analizini "Genesis Traditions in Conflict?" kitabındaki Yuhanna İncili ile karşılaştırın. 36-41. 12. Örneğin Hofrichter, Yuhanna'nın Gizli Vahiyi'nin Johannine'in önsözünden bir alıntı olduğunu ileri sürer (Im Anfang war der "Johannesprolog," 209-215). Diğer bilim adamları, Pronoia monologu ile Trimorfik Protennoia'nın Protennoia'nın dünyaya üç kez indiği (TrimProt) bir bölümü arasında yakın bir ilişki olduğunu öne sürdüler. Bu ilişki konumuz açısından önemlidir, çünkü aynı bilim adamları Johannine önsözünün Trimorphic Protennoia'daki bu pasajla edebi olarak ilişkili olabileceğini öne sürmüşlerdir (bkz. özellikle Janssens, "Un source gnostique du Prologue?" ve "The Trimorphic Protennoia and the Fourth Gospel"; Colpe, "Heidnische, jüdische und christliche Überlieferungen III" (1974), 109-125; Evans, "John ve Trimorfik Protennoia Üzerine"; Wilson, "Trimorphic Protennoia"; "İhren Zelten'de"; Yamauchi, "Yahudi Gnostisizm?"; G. Schenke, "Die dreigestaltige Protennoia"; Die dreigestaltige Protennoia; Hofrichter, Im Anfang war der "Johannesprolog", 215-221; G. Robinson, "The Trimorphic Protennoia and the Prologue of the Fourth Gospel", "Trimorphic Protennoia", 371-401). 13. SRevJohn ve GosJohn'un metinlerarası okunması, Johannine önsözünün, geniş çapta kabul edildiği üzere, Yaratılış, bilgelik edebiyatı ve İsa'nın metinlerarası bir okumasını halihazırda oluşturması gerçeğiyle kolaylaştırılmıştır (bkz. örneğin, Brown, *The Gospel of John*, cxii-cxv; Boyarin, "The Gospel of the Memra"). 14. Ugarit—Qumran—Nag Hammadi, 185. 11. Yalanlara ve aldatmacaya karşı koymak 1. Peter Brown'un ifade ettiği gibi: "Kurtuluş, her şeyden önce, putperestlikten ve iblislerin gücünden kurtuluş anlamına geliyordu. 'Tanrı'nın birliği ve putların reddi', sıradan Hristiyan herhangi bir erkek veya kadının yabancılara açıklamakta özgür olduğu temalardı. Tüm geçmiş gelenekler bu tür bir öğretiyle yeniden yorumlandı." (Batı Hristiyanlığının Yükselişi, 26-27). 237-239. sayfalara ilişkin notlar 359

--- SAYFA 377 ---

2. King'deki tartışmaya bakınız: Gnostisizm Nedir?, özellikle. 1. ve 2. bölümler. 3. Bkz. King, "Hangi Erken Hristiyanlık?" 12. Metnin tarihi 1. Bu süreci nasıl anladığımıza bağlı olarak, kompozisyonun yazıldığı dönemde bazı varyantlar da mevcut olabilir (bkz. King, "Varyantlara Yaklaşım"). 2. Bu problemin metodolojik olarak daha ayrıntılı bir tartışması için bkz. King, "Varyantlara Yaklaşım." 3. Örneğin bkz. Tardieu, *Écrits gnostiques*, 43, 340; Turner, "Gnostisizmde Ritüel", 91; Waldstein, "Providence Monologu." 4. Waldstein ("The Providence Monolog"), Pronoia "ilahisinin" bir monolog olarak tanımlanmasının belki daha iyi olduğunu, çünkü ilahi özelliklerinin sorgulandığını öne sürüyor. 5. Bkz. Barc ve Painchaud, "La Réécriture de l'Apocryphon de Jean", 319. 6. Age, 326 ve 322 n. 16. 7. Özellikle II 24.3'e bakın; burada Epinoia, BG veya III'te olmayan bir ekte açıkça Pronoia olarak tanımlanmaktadır. 8. Barc ve Painchaud, "La Réécriture de l'Apocryphon de Jean", bu pasajın (SRevJohn II 21.18-33) üç soyun tümüne bir gönderme olarak anlaşılması gerektiğini savunur (1. Cennetin egemenliğinin Pronoia'sı; 2. Ve onun aracılığıyla (=Epinoia); 3. bilgi ağacında bir kartal şeklinde ortaya çıkan bilgiyi (=Mesih) tattılar). Bu okuma, metindeki iki zorluğun üstesinden gelmeye yönelik bir girişimdir: "Cennetin egemenliğinin Pronoia'sı aracılığıyla ve onun aracılığıyla" ifadesinin görünüşteki fazlalığı, bunu iki farklı karaktere gönderme yapıyormuş gibi görerek: Pronoia ve Epinoia. İkinci zorluk ise birinci şahsın tanıtılmasıdır; bu bağlamda bu kişi yalnızca Kurtarıcı Mesih'in Yuhanna'yla konuşması olabilir. Bu pasaj aslında üç tezahürün bir tekrarını sunabilir, ancak asıl nokta Pronoia ve Epinoia'nın çalışmalarını İsa'nın vahyiyle özdeşleştirmek gibi görünüyor. Barc ve Painchaud bu noktaya değinmek istemiş olabilir, ancak onların pasajı Mesih'in üçüncü inişinin bir parçası olarak değerlendirmeleri kafa karıştırıcıdır; bu açıkça hala ikinci tezahürün, yani Epinoia'nın çalışmasının bir parçasıdır. 9. Bkz. Barc ve Painchaud, "La Réécriture de l'Apocryphon de Jean," 328. 10. Age., 329. Başlık, SRevJohn II 20.17,18'de geçmektedir; 21.3; 23.1. 240-250. sayfalara 360 not

--- SAYFA 378 ---

11. Bilgeliğin Yusuf'u hapisten kurtarmasının tarifi buradaki Pronoia ilahisiyle karşılaştırılabilir: "Doğru bir adam satıldığında, bilgelik onu terk etmedi, ancak onu günahattan kurtardı. Onunla birlikte zindana indi ve o hapisanedeyken ona krallığın esasını ve efendileri üzerindeki otoriteyi getirene kadar onu terk etmedi. Onu suçlayanlara sahte olduğunu gösterdi ve ona sonsuz onur verdi" (Wis) 10:13-14). 12. Bkz. Barc ve Painchaud, "La Réécriture de l'Apocryphon de Jean," 329-330. 13. Age., 325. 14. MacRae, "Sleep and Awakening", 502. 15. Alternatif olarak, Pronoia monologunun, Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin kısa versiyonlarını yazan ve okuyanlar tarafından bilinmediği veya kullanılmadığı ileri sürülebilir, böylece Pronoia mitinin dahil edilmesi, ona temelde yabancı bir vaftiz teolojisinin entegrasyonunu temsil eder. Akademisyenlerin genel olarak Pronoia ilahisinin nispeten eski bir eser olduğu konusunda hemfikir olmaları pek mümkün değildir (bkz. Turner, "Ritual in Gnosticism", 91; Tardieu, *Écrits gnostiques*, 43, 340), tarih açısından Yuhanna'nın Gizli Vahiy'inin temel mitiyle karşılaştırılabilir ve eserin daha kısa versiyonları bile (BG ve III) vaftiz teolojisine dair bazı bilgiler göstermektedir. Bu nedenle vaftize olan ilginin veya vaftiz ritüeli uygulamasının kendisinin yeni olduğunu varsayamayız. Daha ziyade kanıtlar, vaftiz ritüeli teolojisini mitin daha geniş kozmolojik ve antropolojik temaları açısından rasyonelleştirme veya uyumlu hale getirme endişesine işaret ediyor gibi görünüyor. Bu nedenle Pronoia monologunun eklenmesi vaftiz teolojisine olan ilginin arttığından ziyade Sethian Hristiyan inanç ve uygulamalarının sistemleştirilmesine olan ilginin arttığını gösteriyor olabilir. Her halükarda, bu harekette ritüel uygulamaya ilişkin farklı anlayışlar üzerinde herhangi bir gerilim görmek zordur. Önemi farklı olabilir, ancak ritüel uygulama her zaman Seth Hristiyanlarının kurtuluş süreçlerine ilişkin anlayışının bir bileşeni olmuş gibi görünmektedir. 16. Daha önceki bir yazımda metni bu şekilde yorumlamıştım (bkz. King, "Sophia and Christ," 170). 17. Bkz. Barc ve Painchaud, "La Réécriture de l'Apocryphon de Jean," 328-329. 18. Bkz. King, "Sophia and Christ," 170. 251-256. sayfalara ilişkin notlar 361

--- SAYFA 379 ---

19. Bkz. Barc ve Painchaud, "La Réécriture de l'Apocryphon de Jean," 328-329. dipnot 1. Gnostisizmin tanımları sıklıkla bir dizi ayırt edici unsur içerir; Bunların Adolf von Harnack ve Hans Jonas tarafından yazılan özet listesi için bkz. King, What is Gnosticism?, 62-63, 119-133. Ayrıca bkz. M. Smith'in "Gnostisizm" kategorisi üzerine yaptığı eleştirel çalışma, "The History of the Terim"; Layton, "Prolegomena"; ve Williams, "Gnostisizm"i Yeniden Düşünmek. 2. Bu konuyla ilgili daha fazla bilgi için bkz. King, Gnostisizm Nedir?, 7, 38-47. 3. Bkz. Williams'ın mükemmel tartışması, Rethinking "Gnostisizm", 54-79. 4. Metinlerarasılık ve midraş hakkında daha fazla bilgi için bkz. Boyarin, Metinlerarasılık. 5. Bu konunun bir değerlendirmesi için King, Images of the Feminine in Gnosticism'deki makalelere bakın. 256-260. sayfalara 362 not

--- SAYFA 380 ---

@ Çapraz Referanslar Dizini Yuhanna'nın Gizli Vahiy kitabının dört kopyası modern döneme kadar varlığını sürdürmüştür. Bu yazmalara genellikle her yazmanın belirli sayfa ve satır numaralarına göre atıfta bulunulur, bu da eserin dört farklı numaralandırılmasıyla sonuçlanır. Burada tercümenin tüm elyazmalarını kapsayan yeni tek numaralandırmasını tanıttım. Aşağıda yeni çeviri ile eski el yazması arasındaki çapraz referansları ve satır numaralarını gösteren bir tablo bulunmaktadır. (NHC IV ağır hasar gördüğünden ve NHC II ile neredeyse aynı olduğundan çapraz referanslar verilmemiştir.) SRevJohn BG NHC III NHC II 1.1 1.1-2 1.2 1.2-4 2.1 19.6-12 1.1-6 1.5-9 2.2 19.12-14 1.9-11 2.3 19.14-16 1,11-12 2,4 19,17-20,1 1,12-14 1,13-16 2,5 20,1-3 1,14-15 1,16-17 2,6 20,4-6 1,15-17 1,17-19 2,7 20,6-7 1,17-19 1,20 2,8 20,8-9 1,19 1,21 2,9 20,9-11 1,20-22 1,22-23 2,10 20,12 1,23-24 2,11 20,12-14 1,23-24 1,24-25 2,12 20,14-16 1.26-28

--- SAYFA 381 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 2,13 20,16-19 1,28-29 3,1 20,19-20 1,30-31 3,2 20,20-21,1 1,31-32 3,3 21,1-2 1,33 3,4 21,2-3 2,1 3,5 21,3-4 2,1-2 3,6 21,5-6 2,3-4 3,7 2,4-5 3,8 21,7-13 2,16-20 2,5-9 3,9 21,14-16 2,9-11 3,10 21,16-18 2,11-12 3,11 21,18-19 2,12-13 3,12 21,19-21 2,13-14 3,13 21,21-22,2 2,15 3,14 22,2-6 2,16-18 3,15 22,6-8 3,8-9 2,18-19 3,16 22,8-9 3,10 2,19-20 3,17 22,10-12 2,20-22 3,18 22,12-16 2,22-25 4,1 22,16-17 2,25-26 4,2 22,17-19 2,26-27 4,3 22,19-22 2,28-30 4,4 22,22-23,3 2,31-32 4,5 23,3-5 2,33-35 4,6 23,5-7 4,8 2,35-3,1 4,7 23,8-9 4,9-11 4,8 23,9 4,9 3,1-2 4,10 23,10-11 3,3-5 4,11 23,11-14 3,5-6 4,12 23,14 3,7 4,13 23,15-17 3,7-8 364 çapraz referans dizini

--- SAYFA 382 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 4,14 23,17-19 3,9-10 4,15 23,19-21 3,10-12 4,16 23,21-24,1 3,12-13 4,17 24,1-2 3,13-14 4,18 24,2-4 3,14-15 4,19 24,4-6 5,1-2 3,16-17 4,20 24,6-8 5,2-3 3,17-18 4,21 24,8-9 5,4-5 3,19-20 4,22 24,9-13 5,5-8 3,20-22 4,23 24,13-15 5,8-10 4,24 24,15-17 5,10-11 3,23 4,25 24,17-18 5,12 3,24 4,26 24,18 5,13 3,24-25 4,27 24,19 5,13 4,28 24,19-20 5,14-15 3,26 4,29 24,20-25,1 5,16-18 3,27-29 4,30 25,2-5 5,19-22 3,29-31 4,31 25,6-7 5,22-23 3,31-33 4,32 3,33-34 4,33 25,8-9 6,1-2 3,34-35 4,34 25,9-11 6,2-3 3,36-4,1 4,35 25,11-13 6,4-5 4,1 4,36 4,2 4,37 25,13-19 6,5-10 4,3-7 4,38 25,20-22 6,11-12 4,7-9 5,1 26,1-2 6,13-15 4,9-10 5,2 26,3-6 6,16-19 5,3 26,6-8 6,19-20 4,10-12 5,4 26,8-10 6,21-22 4,13-15 5,5 26,10-11 6,23-24 5,6 26,11-14 6,24-7,1 4,15-18 5,7 26,14 7,1-2 4,18-19 çapraz referans dizini 365

--- SAYFA 383 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 5,8 26,15-19 7,2-5 4,19-21 5,9 26,19-21 7,6-7 5,10 26,22-27,1 7,7-8 4,21-22 5,11 27,1-4 7,9-12 4,22-24 5,12 4,24-26 5,13 27,4-5 7,12 4,26-27 5,14 27,5-8 7,13-15 4,27-29 5,15 27,8-9 7,15-16 4,29-30 5,16 27,9-10 4,31 5,17 27,10-11 7,16-17 4,31-32 5,18 27,11-12 7,17 4,32-33 5,19 27,12-13 7,17-18 4,34 5,20 27,14-15 7,18-19 4,35-5,2 5,21 27,16-17 7,20-21 5,2-4 5,22 27,17 7,21-22 5,23 27,18-19 7,22-23 5,4-5 5,24 5,5-7 5,25 27,19-21 7,23-24 5,7 5,26 27,21-28,4 8,1-5 5,8-11 6,1 28,4-6 8,5-7 5,11-13 6,2 28,7 8,7-8 5,14 6,3 28,7-9 8,8-9 5,14-15 6,4 28,9-10 8,9-10 5,15-16 6,5 5,16-18 6,6 28,11-13 8,11-13 5,18-20 6,7 28,14-15 8,14 5,20-21 6,8 28,15 8,15 5,21 6,9 28,16-17 8,15-16 5,22-23 6,10 28,17-19 8,16-17 5,23-24 6,11 28,19-21 8,18-20 5,24-26 6,12 28,21-29,1 8,20-21 5,26-27 6,13 29,1-2 8,21 5,27-28 366 çapraz referans dizini

--- SAYFA 384 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 6,14 29,2-3 8,21-23 5,28-30 6,15 29,4 8,23 5,30 6,16 29,4-6 8,23-9,1 5,30-32 6,17 29,7-8 9,1-3 6,18 5,32-33 6,19 5,33-34 6,20 5,34 6,21 5,35 6,22 5,35-6,2 6,23 29,8-9 9,3-4 6,2-3 6,24 29,9-11 9,4-5 6,3-4 6,25 29,11-14 9,6-8 6,5-7 6,26 29,14-18 9,8-10 6,8-10 7,1 29,18-20 9,10-12 6,10-12 7,2 30,1 9,12 6,12-13 7,3 30,1-2 9,13-14 6,13-14 7,4 30,3-4 9,15 6,14-15 7,5 30,4-6 9,15-17 6,15-16 7,6 30,6-8 9,17-19 6,17-18 7,7 30,9-14 9,20-23 6,18-22 7,8 30,14-15 9,24 6,23 7,9 30,15-17 10,1-2 6,24-25 7,10 30,17-19 10,2-4 6,25-26 7,11 30,19-31,1 10,5-6 6,26-28 7,12 31,1-4 10,6-8 6,28-30 7,13 31,4 10,8-9 6,32-33 7,14 31,5-6 10,9-10 6,33-34 7,15 31,6-7 10,11 6,34 7,16 31,7-8 10,12 6,35-7,1 7,17 31,8-9 10,12-14 7,1-3 7,18 31,10-11 10,14-15 7,3-4 7,19 31,11-12 10,16 7,4-5 çapraz referans dizini 367

--- SAYFA 385 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 7,20 31,13 10,17-18 7,6-7 7,21 31,13-15 10,18-20 7,7-8 7,22 31,15-16 10,20-21 7,9 7,23 31,17-18 10,21-23 7,10-11 7,24 31,19-32,1 10,23-25 7,11-13 7,25 32,1-3 10,25-11,2 7,13-15 7,26 32,3-8 11,3-6 7,15-19 7,27 32,8-10 11,6-8 7,20-21 7,28 32,10-12 11,8-10 7,21-22 7,29 32,13-14 11,10-11 7,22-24 7,30 32,15-18 11,12-13 7,25-27 7,31 32,18 11,13 7,27-29 7,32 32,18-19 11,13-14 7,29-30 8,1 32,20-21 11,15-17 7,30-32 8,2 33,1-4 11,17-19 7,32-8,1 8,3 33,4-5 11,20-21 8,1-2 8,4 33,5-7 11,22-23 8,2-4 8,5 33,7-10 11,23-12,1 8,4-6 8,6 33,10-12 12,1-3 8,6-8 8,7 33,12-14 12,3-6 8,8-10 8,8 33,15-17 12,6-8 8,10-12 8,9 33,17-20 12,8-10 8,12-14 8,10 33,20-34,1 12,10-11 8,15-16 8,11 34,2-4 12,12-13 8,16-18 8,12 34,5-7 12,14-15 8,18-20 8,13 34,7-9 12,16-17 8,20-21 8,14 34,9-13 12,18-22 8,22-25 8,15 34,13-15 12,22-24 8,25-26 9,1 34,15-18 8,26-28 9,2 34,19-35,5 12,24-13,4 8,28-34 9,3 35,6-10 13,4-8 8,35-9,3 9,4 35,11-12 13,9-10 9,4-5 368 çapraz referans dizini

--- SAYFA 386 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 9,5 35,13-14 13,11-12 9,5-7 9,6 35,14-16 13,12-13 9,7-8 9,7 35,17-20 13,14-16 9,9-11 9,8 35,20-36,2 13,17-19 9,11-14 9,9 36,2-7 13,19-14,1 9,14-17 9,10 36,7-9 14,1-4 9,18-20 9,11 36,10-11 14,4-5 9,20-21 9,12 36,12 14,6 9,21-22 9,13 36,12-14 14,6-7 9,22-23 9,14 36,14-15 14,7-9 9,23-24 10,1 36,16-20 14,9-12 9,25-28 10,2 36,20-37,1 14,13-14 9,28-29 10,3 37,1-6 14,19-22 9,29-32 10,4 37,6-7 14,23 9,33 10,5 37,7-9 14,24-15,2 9,34-35 10,6 37,10 15,2 9,35 10,7 37,10-13 15,3-5 10,1-2 10,8 37,13-16 15,5-8 10,2-5 10,9 37,16-18 15,8-9 10,6-7 10,10 37,18-20 15,9-11 10,7-8 10,11 37,20-21 15,11 10,9 10,12 37,21-38,1 15,12 10,9-10 10,13 38,1-5 15,13-15 10,11-13 10,14 38,5-6 15,15-16 10,13-14 10,15 38,6-7 15,16-17 10,14-15 10,16 38,8-10 15,17-19 10,15-17 10,17 38,10-12 15,19-21 10,17-18 10,18 38,13-14 15,21-22 10,19 10,19 38,14-17 15,22-16,1 10,19-21 11,1 38,17 16,1 10,21-22 11,2 38,18-19 16,2-3 10,22-23 11,3 38,19-39,1 16,3-4 10,23-24 çapraz referans dizini 369

--- SAYFA 387 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 11,4 39,1-4 16,4-6 10,24-25 11,5 39,4-6 16,7-8 10,26-27 11,6 39,6-7 16,8-9 10,27-28 11,7 39,7-10 16,9-11 11,8 39,10-13 16,11-13 11,9 39,13-16 11,10 39,16-18 16,13-15 11,11 39,19-40,4 16,15-20 11,12 40,4-5 16,20 10,28-30 11,13 40,5-7 16,21-22 10,30-31 11,14 40,7-8 16,22-23 10,31-32 11,15 40,8 16,23 10,32 11,16 40,9 16,23-24 10,33-34 11,17 40,10 16,24-25 10,34-36 11,18 40,11-13 16,25-17,1 10,36 11,19 40,14 17,1-2 10,36-37 11,20 40,15 17,2-3 10,37 11,21 40,16 17,3 11,1 11,22 40,17 17,4 11,1-2 11,23 40,18 17,5 11,2-4 11,24 40,19-41,4 17,6-10 11,25 41,5-6 17,10-12 11,26 41,6-8 17,12-14 11,27 41,9-10 17,14-16 11,28 41,11-12 17,16-17 11,29 41,13-15 17,17-20 11,4-7 12,1 11,7-8 12,2 11,8-9 12,3 11,10 12,4 11,10-12 12,5 11,12-13 12,6 11,13-15 370 çapraz referans dizini

--- SAYFA 388 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 12,7 11,15-16 12,8 11,16 12,9 11,17 12,10 11,17-18 12,11 11,18-19 12,12 11,19-21 12,13 11,21-22 12,14 11,22-23 12,15 11,24-25 12,16 41,16-17 17,20-21 11,26 12,17 41,17-18 17,22 11,26-27 12,18 41,19-20 17,23 11,27-28 12,19 41,20-42,1 17,24-18,1 11,28-29 12,20 42,1-2 18,1-2 11,29-31 12,21 42,3-4 18,3-4 11,31-32 12,22 42,4-5 18,4-5 11,32-33 12,23 42,5-7 18,5-6 11,33-34 12,24 42,7-8 18,7 11,34-35 12,25 42,9-10 18,8-9 12,26 42,10-11 18,9-10 11,35-12,1 12,27 42,12 18,10-11 12,2-4 13,1 42,13-15 18,12-13 12,4-5 13,2 42,15-18 18,13-15 13,3 42,18-43,2 18,16-18 12,6-8 13,4 43,2-4 18,19-20 12,8-9 13,5 43,4-5 18,21-22 12,9-10 13,6 43,6-7 18,22-23 12,10-12 13,7 43,8 18,24 12,13 13,8 43,9-11 18,25 12,13-15 13,9 43,11-13 12,15-16 13,10 43,13-15 12,17-18 13,11 43,15-17 12,18-19 çapraz referans dizini 371

--- SAYFA 389 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 13,12 43,18-19 12,19-20 13,13 43,19-20 12,21-22 13,14 44,1-2 12,22-23 13,15 44,3-4 12,23-25 13,16 44,5-7 12,25-26 13,17 12,26-28 13,18 12,28-30 13,19 12,30-32 13,20 12,33 13,21 44,7-8 12,33-35 13,22 44,8-9 12,35-13,1 13,23 13,1-2 13,24 13,2-5 14,1 44,10-13 13,5-7 14,2 44,13-15 13,8-9 14,3 44,15-17 13,9-11 14,4 44,17-18 13,12-13 14,5 44,19-45,2 13,13-14 14,6 45,4-5 13,14-16 14,7 45,2-4 13,16-17 14,8 45,6-7 13,17-18 14,9 45,7-10 13,18-21 14,10 45,10-13 13,21-23 14,11 45,13-15 13,23-25 14,12 45,15-17 13,25 14,13 45,17-18 13,25-26 14,14 45,18-19 13,26 14,15 45,20-46,1 13,26-28 14,16 46,2-3 13,28 14,17 46,4-6 13,29-30 14,18 46,6-8 13,30-31 14,19 46,8-9 13,31-32 372 çapraz referans dizini

--- SAYFA 390 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 14,20 46,9-11 13,32-34 14,21 46,11-12 21,1 13,34-36 14,22 46,13-15 21,1-2 13,36-14,1 14,23 46,15-18 21,2-4 14,1-5 14,24 46,19-47,3 21,4-8 14,5-6 14,25 47,4-5 21,8-9 14,7 14,26 47,6-7 21,10-11 14,8-9 14,27 47,8 21,11-12 14,9-10 14,28 47,9-13 21,12-15 14,11-13 15,1 47,14 21,16 14,13-14 15,2 47,15-16 21,17-18 14,14-15 15,3 47,16-17 21,18-19 14,15-16 15,4 47,18-20 21,20-21 14,16-17 15,5 14,18 15,6 47,20-48,3 21,21-23 14,18-23 15,7 48,4-5 21,23-24 14,24 15,8 48,6-7 22,1 14,24-26 15,9 14,26-30 15,10 14,30-33 15,11 48,8-9 22,2-3 14,33-34 15,12 48,10-14 22,3-6 15,1-3 15,13 15,4 15,14 48,14-15 22,6-7 15,5 15,15 15,6 15,16 48,16-49,1 22,8-10 15,6-7 15,17 49,2-4 22,11-13 15,8-9 15,18 49,4-6 22,13-14 15,9-10 15,19 49,6-9 22,14-18 15,11-13 15,20 49,9-10 22,18-19 15,13-14 15,21 49,11-12 22,19-20 15,14-15 15,22 49,12-13 22,20-22 15,15-16 15,23 49,14-15 22,22-23,1 15,16-17 çapraz referans dizini 373

--- SAYFA 391 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 15,24 49,16-18 23,1-2 15,18-19 15,25 49,19-50,1 23,2-3 15,19-20 15,26 50,2-3 23,3-4 15,20-21 15,27 50,3-4 23,5-6 15,22-23 15,28 50,5 23,6-7 15,29 50,6-7 23,7-8 15,23-24 15,30 50,8-9 23,9-11 15,24-26 15,31 50,10-11 23,11 15,26-29 16,1 15,29-30 16,2 15,30-31 16,3 15,31-32 16,4 15,32 16,5 15,33 16,6 15,34 16,7 15,34-35 16,8 15,35 16,9 16,1 16,10 16,1-2 16,11 16,2 16,12 16,2-3 16,13 16,3 16,14 16,3-4 16,15 16,4 16,16 16,5 16,17 16,5 16,18 16,5-6 16,19 16,6-7 16,20 16,7 16,21 16,8 16,22 16,8 16,23 16,9 16,24 16,9-10 374 çapraz referans indeksi

--- SAYFA 392 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 16,25 16,10-11 16,26 16,11-12 16,27 16,12 16,28 16,13 16,29 16,13-14 16,30 16,14 16,31 16,14-15 16,32 16,15 16,33 16,15-16 16,34 16,16-17 16,35 16,17 16,36 16,18 16,37 16,18 16,38 16,18-19 16,39 16,19 16,40 16,20 16,41 16,20-21 16,42 16,21 16,43 16,21-22 16,44 16,22 16,45 16,22-23 16,46 16,23 16,47 16,24 16,48 16,24-25 16,49 16,25 16,50 16,26 16,51 16,26-27 16,52 16,28 16,53 16,28-29 16,54 16,29 16,55 16,29 16,56 16,30 çapraz referans dizini 375

--- SAYFA 393 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 16,57 16,30 16,58 16,30-31 16,59 16,31-32 16,60 16,32-33 16,61 16,33-34 16,62 16,34 16,63 16,35 16,64 16,35-17,1 16,65 17,1 16,66 17,2 16,67 17,2-3 16,68 17,3 16,69 17,4 16,70 17,4-5 16,71 17,5 16,72 17,6 16,73 17,6 16,74 17,7-8 16,75 17,8 17,1 17,8-10 17,2 17,10 17,3 17,10 17,4 17,11 17,5 17,11-12 17,6 17,12-13 17,7 17,13 17,8 17,13-14 17,9 17,14-15 17,10 17,15 17,11 17,15-16 17,12 17,16 17,13 17,17 376 çapraz referans indeksi

--- SAYFA 394 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 17,14 17,17-18 17,15 17,18 17,16 17,18-19 17,17 17,19 17,18 17,20 17,19 17,20-21 17,20 17,21 17,21 17,22 17,22 17,22-23 17,23 17,23 17,24 17,24 17,25 17,24-25 17,26 17,25 17,27 17,25-26 17,28 17,26-27 17,29 17,27-28 17,30 17,28-29 17,31 17,29-30 17,32 17,30-32 17,33 17,32-33 17,34 17,33-34 17,35 17,34-35 17,36 17,35-18,1 17,37 18,1-2 17,38 18,2-3 17,39 18,4-5 17,40 18,5 17,41 18,6 17,42 18,7-8 17,43 18,8-9 17,44 18,9-10 17,45 18,10-12 çapraz referans dizini 377

--- SAYFA 395 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 17,46 18,12-13 17,47 18,13-14 17,48 18,15-16 17,49 18,16 17,50 18,17 17,51 18,17-18 17,52 18,18-19 17,53 18,19-20 17,54 18,21-24 17,55 18,24-26 17,56 18,27-29 17,57 18,30-31 17,58 18,31-32 17,59 18,33-19,1 17,60 19,2-3 17,61 19,3-6 17,62 19,6-8 17,63 19,8-10 17,64 50,11-14 23,12-14 19,10-12 18,1 50,15-16 23,14-15 19,13-14 18,2 50,16-51,1 23,16-19 18,3 51,1-4 23,19-21 19,15-16 18,4 51,4-7 23,22-23 19,17-18 18,5 51,8-12 24,1-4 19,18-21 18,6 51,12-14 24,4-6 19,21-22 18,7 51,14-17 24,6-9 19,22-25 18,8 51,17-19 24,9-11 19,26-27 18,9 19,27-28 18,10 51,20 24,11-12 19,28-32 18,11 51,20-52,1 24,13-14 19,32-33 18,12 52,2 24,14-15 19,34-20,1 18,13 52,3-4 24,15-16 20,1-2 378 endeks çapraz referansların

--- SAYFA 396 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 18,14 52,4-5 24,16-17 20,2-3 18,15 52,6-8 24,17 18,16 52,8-11 24,17-20 20,3-5 18,17 52,11-15 24,20-23 20,5-7 18,18 52,15-17 24,23-24 20,7-9 18,19 52,17-19 24,25-25,1 20,9-10 18,20 52,20-53,2 25,2-4 20,11-12 18,21 53,2-3 25,4-5 20,13-14 18,22 53,4-8 25,6-10 20,14-17 18,23 53,8-10 25,10-11 20,17-19 18,24 53,11 25,12 20,19 18,25 53,12 25,12-13 20,20 18,26 53,12-14 25,13-14 20,20-21 18,27 53,14-17 25,14-17 20,21-23 18,28 53,18-20 25,17-19 20,24-26 18,29 53,20-54,4 25,20-23 20,27-28 19,1 54,5-7 25,23-26,2 20,28-30 19,2 54,7-9 26,2-3 20,30-31 19,3 54,9 26,3-5 20,32 19,4 54,9-11 26,5-6 20,32-33 19,5 54,11-14 26,6-8 20,33-35 19,6 54,14-16 26,8-10 20,35-21,1 19,7 54,16-18 26,10-11 21,1-2 19,8 54,18-55,1 26,12-13 21,2-4 19,9 55,2-3 26,13-14 21,4-5 19,10 55,3-6 26,14-17 21,5-7 19,11 55,6-9 26,17-19 21,7-9 19,12 55,9-13 26,20-23 21,9-12 19,13 26,23-25 21,12-13 19,14 55,13-15 26,25-27,1 21,13-14 19,15 55,15-18 27,1-4 21,14-16 20,1 55,19-20 27,4-6 21,16-18 çapraz referans dizini 379

--- SAYFA 397 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 20,2 56,1-3 27,6-8 21,18-19 20,3 56,3-5 27,8-10 21,19-20 20,4 56,5-7 27,10-12 21,21-22 20,5 56,7-10 27,12-14 21,22-24 20,6 56,10-11 27,14-15 21,24-25 20,7 56,12-13 27,15-17 21,26-27 20,8 56,14-15 27,17-18 21,28-29 20,9 56,16-17 27,19-20 20,10 56,18-19 27,21-22 21,30 20,11 56,19-20 27,22-24 21,30-31 20,12 56,20-57,2 27,24-28,1 21,32 20,13 57,2-3 28,1-2 21,33 20,14 57,3-5 28,2-3 21,34-35 20,15 57,5-6 28,3-5 21,35-36 20,16 57,7 28,5-6 21,36-22,2 20,17 22,2 20,18 57,8-12 28,6-9 22,3-5 20,19 57,13-15 28,10-11 20,20 57,15-18 28,12-14 22,6-7 20,21 57,18-19 28,14-15 22,7-8 20,22 57,20-58,1 28,16-17 22,9 20,23 58,1-3 28,17-19 22,9-11 20,24 58,3-4 28,19 22,12 20,25 58,4-7 28,19-23 22,12-15 20,26 58,8-9 28,23-24 22,15-16 20,27 58,9-10 28,24-25 22,16-18 21,1 58,10-12 28,25-29,1 22,18-20 21,2 58,13-14 29,1-2 22,20-21 21,3 58,14-15 29,2-3 22,21-22 21,4 58,16 29,4-5 22,22-23 21,5 58,17-20 29,5-7 22,23-25 21,6 58,20-59,1 29,7 380 çapraz referans dizini

--- SAYFA 398 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 21,7 59,1-5 29,8-11 22,25-28 21,8 59,6-7 29,12-13 22,28-29 21,9 59,7-9 29,13-15 22,29-30 21,10 59,9-11 29,15-16 22,31 21,11 59,11-12 29,16-17 22,32 21,12 59,12-13 29,18-19 22,32-34 21,13 59,14-15 29,19-20 22,34-35 21,14 22,35-36 21,15 59,15-16 29,20-21 22,36-23,2 21,16 59,17-18 29,21-22 23,3 21,17 59,19 29,23-24 23,4-5 21,18 59,20-60,2 30,1-3 23,5-8 21,19 60,3-4 30,3-4 23,9 21,20 60,5-11 30,5-10 23,10-14 21,21 60,12-13 30,10-11 23,14-16 21,22 23,20-21 21,23 60,14 30,12 23,22 21,24 60,14-18 30,13-16 23,23-25 21,25 60,19 30,17 23,25-26 21,26 61,1-2 30,17-18 23,26-28 21,27 23,28-29 21,28 21,29 61,2-4 30,18-19 23,30 21,30 61,4-5 30,19-20 23,30-31 21,31 61,5-7 30,20-21 23,31-32 21,32 23,32-33 21,33 23,33-34 22,1 61,8-9 30,22-23 23,35-36 22,2 61,9-10 30,23 23,37 22,3 23,37-24,1 22,4 61,10-12 30,24-25 24,1-2 22,5 61,12-15 30,25-31,1 24,2-3 çapraz referans dizini 381

--- SAYFA 399 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 22,6 61,16-17 31,2 24,4 22,7 61,17-18 31,2-3 24,4-6 22,8 61,18-62,1 31,4-5 24,6-7 22,9 62,2 31,5-6 24,7-8 22,10 62,3-4 31,6-7 24,8-10 22,11 24,10-11 22,12 62,5-6 31,7-8 24,12 22,13 62,6-7 31,8-9 22,14 24,13-15 22,15 62,8 31,10 24,15-16 22,16 24,16-17 22,17 62,8-11 31,10-13 24,17-19 22,18 62,12-13 31,13-14 24,19-20 22,19 62,13-15 31,15-16 22,20 62,15-18 31,16-19 24,21-24 22,21 62,19-20 31,19-20 24,24-25 22,22 63,1-4 31,21-23 24,26-27 22,23 63,5-6 31,23-24 24,28-29 22,24 63,6-9 32,1-3 24,29-31 22,25 63,10-12 32,4-6 24,32-34 22,26 63,12-13 32,6-7 24,35-36 22,27 63,14 32,7-8 24,36-25,1 22,28 63,14-16 32,8-9 25,2 22,29 63,16-18 32,9-10 25,2-5 22,30 63,19-64,2 32,11-12 25,5-7 22,31 64,2-3 32,12-14 22,32 25,7-8 22,33 25,8-9 22,34 64,4 32,14-15 25,9-11 22,35 64,5-8 32,15-18 25,11-13 22,36 64,8-10 32,18-20 25,13-14 22,37 64,11-13 32,20-22 25,14-16 382 çapraz referans dizini

--- SAYFA 400 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 23,1 64,14-16 32,22-25 25,16-18 23,2 64,17-18 32,25-33,1 25,18-20 23,3 64,19-65,2 33,1-3 25,20-23 23,4 65,3-6 33,4-6 25,23-25 23,5 65,6-8 33,6-7 25,26 23,6 65,8-11 33,7-9 25,26-28 23,7 65,11-13 33,9-11 25,29-30 23,8 65,13-16 33,11-13 25,30-33 23,9 65,16-20 33,14-16 25,33-35 23,10 66,1-6 33,16-18 25,35-26,1 23,11 66,6-8 33,19-20 26,1-3 23,12 66,8-12 33,20-23 26,3-7 23,13 66,13-18 33,23-34,3 26,7-10 23,14 66,18-67,4 34,3-6 26,10-12 23,15 67,4-7 34,7-9 26,12-14 23,16 67,7-9 34,9-11 26,15-16 23,17 67,10-14 34,12-15 26,16-19 23,18 67,14-18 34,15-18 26,20-22 23,19 67,18-68,2 34,18-20 26,22-25 23,20 68,3-7 34,21-23 26,25-27 23,21 68,7 34,23-25 26,28 23,22 68,8-9 34,24-25 26,28-29 23,23 68,9-11 34,25-35,1 26,29-30 23,24 68,11-12 35,1-2 26,31-32 23,25 68,13-16 35,2-4 26,32-35 23,26 68,17-69,1 35,5-7 26,35-27,1 23,27 69,1-5 35,7-10 27,1-4 23,28 69,5-8 35,10-13 27,4-6 23,29 69,9-10 35,14 27,6-8 23,30 69,10-12 35,14-17 27,8-10 23,31 69,13 35,17-18 27,10-11 23,32 69,14-17 35,18-22 27,11-14 çapraz referans dizini 383

--- SAYFA 401 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 23,33 69,18-70,2 35,22-24 27,14-17 23,34 70,2-4 35,25-36,1 27,17-19 23,35 70,4-7 36,1-3 27,19-20 23,36 70,7-8 36,3-4 27,20-21 23,37 70,8-11 36,4-7 27,21-24 23,38 70,11-15 36,7-10 27,24-27 23,39 70,16-19 36,10-14 27,27-29 23,40 70,19-71,2 36,14-15 27,30 24,1 71,3-5 36,15-17 27,31-32 24,2 71,5-8 36,17-21 27,33-28,1 24,3 71,8-13 36,22-37,1 28,1-5 24,4 71,14-17 37,1-3 28,5-8 24,5 71,17-18 37,3-4 28,8-9 24,6 71,19-72,1 37,5-6 28,9-11 24,7 72,2-3 37,6-7 28,11-12 24,8 28,13 24,9 72,3-4 37,7 28,13-14 24,10 28,15 24,11 28,16-17 24,12 28,17-20 24,13 28,21-26 24,14 28,26-29 24,15 28,29-30 24,16 72,4-10 37,8-13 28,30-32 24,17 72,11-12 37,13-14 24,18 72,12-14 37,14-16 28,32-34 24,19 72,14-16 37,16-18 28,34-29,1 24,20 72,16-73,2 37,18-21 29,1-3 24,21 73,2-3 37,21 29,3-4 24,22 73,3 37,21-22 29,4-5 24,23 73,4-7 37,22-24 29,6-8 24,24 73,7-9 38,1-3 29,8-10 384 çapraz referans dizini

--- SAYFA 402 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 24,25 73,10 38,3-4 29,10-11 24,26 73,11-12 38,4-5 29,11-12 24,27 73,13 38,5-6 29,12 24,28 73,14-16 38,7-8 29,13-14 24,29 73,16-18 38,8-10 29,14-15 25,1 73,18-74,1 38,10-11 29,16 25,2 74,1-3 38,11-13 29,17-18 25,3 29,18 25,4 74,3-5 38,13-15 29,19-20 25,5 74,5-6 38,15 29,20 25,6 74,6-7 38,16-17 29,21-23 25,7 74,7-10 38,18-20 29,23-24 25,8 29,25 25,9 74,11-12 38,21-22 29,26-27 25,10 74,12-16 38,22-24 29,28-29 25,11 74,16-19 38,25-39,1 29,30-33 25,12 75,1 39,2-3 29,33-30,2 25,13 75,2-3 39,4 25,14 30,2 25,15 30,3-4 25,16 30,4-7 25,17 75,4 39,5 30,7 25,18 75,4-7 39,6-8 30,8-9 25,19 75,7 39,8 30,9 25,20 75,7-10 39,9-11 30,10-11 26,1 75,10-13 39,11-13 30,11-13 26,2 30,13-14 26,3 30,15 26,4 30,16 26,5 30,16-17 26,6 30,17-19 26,7 30,19-20 çapraz referans dizini 385

--- SAYFA 403 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 26,8 30,20-21 26,9 30,21 26,10 30,21-23 26,11 30,23-24 26,12 30,24 26,13 30,25-26 26,14 30,26-27 26,15 30,27-29 26,16 30,30 26,17 30,31-32 26,18 30,32-35 26,19 30,35-31,1 26,20 31,1-2 26,21 31,3-4 26,22 31,4-6 26,23 31,6-8 26,24 31,8-9 26,25 31,9-10 26,26 31,10-11 26,27 31,12-14 26,28 31,14-15 26,29 31,15-16 26,30 31,16-19 26,31 31,20-22 26,32 31,22-24 26,33 31,24-25 27,1 75,14-15 39,14 31,25-27 27,2 31,27-28 27,3 75,15-16 39,15 31,28-29 27,4 75,16-18 39,15-16 31,29-30 27,5 75,19-20 39,17-18 31,31 27,6 76,1-2 39,18-19 386 çapraz referans dizini

--- SAYFA 404 ---

SRevJohn BG NHC III NHC II 27,7 76,3-4 39,20 27,8 76,4-5 39,20-21 27,9 76,5-6 39,21-22 27,10 76,7-8 39,22-24 31,32-34 27,11 76,9-15 39,24-40,4 31,34-37 27,12 76,15-16 40,4-5 32,1-2 27,13 76,17-18 40,5-6 32,2-3 27,14 76,18-77,1 40,6-7 32,4 27,15 77,2-5 40,7-9 32,4-5 27,16 32,6 çapraz referans dizini 387

--- SAYFA 405 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 406 ---**

@ Genel Dizin Harun, 140 Abel, 107, 126, 129, 134, 260 Achmim, 8 Elçilerin İşleri, 167 Petrus'un Elçileri, 8 Adem: gövdesi, 4, 103, 111, 114, 115, 116, 118, 119, 123, 124, 131-132, 211, 213, 259; 4, 99-102, 104, 110-111, 118-119, 123, 124'ün oluşturulması; ve Epinoia of Light, 4, 103, 104-105, 128, 135, 187, 229, 230, 246, 249, 253; ve Sophia, 4, 101, 105, 119, 120, 123, 128, 134, 213, 234; ve Sophia'nın Ruh Nefesi, 4, 101, 119, 120, 123, 134; ve Yaldabaoth, 4, 99-110, 111, 119, 128, 131-132, 229; 5, 104, 106, 107, 119, 128, 129, 135, 255, 256'nın cinselliği; Hristiyanlıkta 7; ve Lights, 87; üstünlüğü, 96, 101, 102-103, 119, 120, 123; medyum, 99-100; ve hafif, 101, 102, 103; adı, 102; ve acı ve ölüm, 103, 104; ve yiyecek, güzellik ve zevkin cazibesi, 103-104, 131-132, 133, 134, 186-187; cennette, 103-104, 131-132, 135; 104'ten çıkarılan kaburga; trans, 104-105; ve Kaos, 105; ve Bilgi Ağacı, 105, 106, 187; Mesih'in talimatı, 105-106; ve yılan, 106, 128; ve Seth, 107, 128, 133, 135, 258; ve şecere, 111, 119-120, 121, 124, 129; ve melothesia, 111, 113, 153, 185, 263; manevi benliği, 118; ve sahte ruh, 119, 121; ve Birinci İnsan, 120, 121; göksel, 120, 187; ve kötülük, 123, 213; ve kurtuluş, 123, 129; ve ilahi ev, 128; kendini tanıma, 128- 129; ve Havva, 129, 234; ve Pronoia-Barbelo, 134; ve günah, 219-220; ve Bilgelik, 229; talimatı, 249; ve cinsiyet, 254-256 Adam (Genesis), 101, 129, 145, 215-216, 217, 221, 223, 229 Adonaios (Sabaoth), 131 Adoni (Adonin), 131 Aeons, 3, 5, 85, 87, 90, 93, 94, 95, 122, 131, 136, 141 Ahriman, 154 İskenderiye, 9, 10, 11, 13-17, 263 İskenderiye teolojisi, 144 Hepsi, 87, 88, 89, 91-92, 95, 134, 156, 226 Antakya, 17 Antonius, 143-144 Apelles, 11 Aponoia, 93-94, 126, 134 Arimanius, 3, 139, 154, 235, 236 Aristophanes, 100 Aristoteles, 140, 194 Astaphaios (Astophaios), 113, 131 Athenagoras, 168-169; Plea About Christians, 239 Augustine, 218, 219 Authoritative Teaching, 132-133 Autogenes-Christ: görünüm, 3, 126; ve Adem'in yaratılışı, 4, 99, 101, 102; 4, 99, 149, 229'un görüntüsü; talimat, 4, 150, 156; Irenaeus'ta, 17; ve Aeons, 87,

--- SAYFA 407 ---

Autogenes-Christ (devam) 94; ve Lights, 87, 223; bölgesi, 87; ve aşkın ilahiyat'ın onayı, 95; ve ışık, 98, 237; ve Birinci İnsan, 98-99, 120; ve Bilgi Ağacı, 104; doğması, 107; ve Pronoia-Barbelo, 107, 120, 126, 127, 135, 149, 150, 187, 203, 229, 237; ve şecere, 129; ve Sophia'nın Ruh-nefesi, 134; meshetme, 149; 150, 203 üretimi; ve çoğul, Genesis, 188'de; ve Tüm'ün yaratılışı, 222-223; ve Bilgelik, 226, 233; ve Yuhanna İncili, 235-236; ve cinsiyet, 260. Ayrıca bkz. Christ Basilides, 14 Barbelo, 87, 251-252. Ayrıca bkz. Pronoia-Barbelo Baruch, 231 Berlin Codex: Discovery of, 8, 22; 19'un içeriği; ve cinsiyet, 21, 254-256; Çok uzun yıllar, 87; yılan, 106; ve cinsellik, 107; Adem'in cesedi, 114; ve doğum görüntüleri, 127; Yaldabaoth'un köleleri, 131; ve Yuhanna İncili, 237; ve Pronoia, 245, 246-247, 250, 251-252, 253; Sophia, 253; ve vaftiz, 254 Vahiy Kitabı, 142, 143, 167, 170, 184 Zerdüşt Kitabı, 114, 257, 263 Bruce Codex, 150 Kabil, 107, 126, 129, 134, 189, 260 Celsus, 112-113, 153 Kaos, 105 Baş Hükümdar. Bkz. Yaldabaoth Mesih: Yuhanna'ya vahiy, 3, 5, 10, 12-13, 105-106, 118, 121, 123, 128, 130, 131, 134, 135, 136, 138, 142, 147, 149, 154-155, 171, 183, 184, 186, 235, 236-237, 246, 251, 259; İlahi Alemde, 88; Kutsal Yazıların düzeltilmesi, 104, 259; Adem ile Havva'nın talimatı, 105-106; ve dünya hükümdarları, 118, 130, 131; ve gövde, 123, 134; ve cinsellik, 128; ve Ruhun alınması, 136; ve kurtuluş, 136, 138, 142, 148, 151-152, 184; ve iyiye karşı kötü, 147, 148; ve apatheia, 148; ve vaftiz, 149; çoklu formları, 154; acı çekmek üzerine, 171; ileri geri hareket konusunda, 186; ve apofatik dil, 198-199; 201, 239'un vahiy; ve Hakikat, 201, 239, 242, 243, 251; arkonlarda, 202; Yaratılış'ta, 222; ve Yuhanna İncili, 235, 236, 237; ve Autogenes-Christ, 235-236; Baba olarak, 246; Anne olarak, 246; ve Pronoia, 246, 252; Oğul olarak, 246; ve Pronoia ilahisi, 257. Ayrıca bkz. Autogenes-Christ Christian: erken tartışmalar, 1; ve Yuhanna'nın Gizli Vahiyi, 6-7, 10, 16, 23-24; İsa, 7'de; 10'un elemanları; İskenderiye'de 14, 15; Platonculuk, 14; ve Yahudilik, 15, 259; çok biçimli inanç ve uygulama, 24; ve cinsellik, 129; ve ilgisizlik, 140; günah işle, 145; vaftiz, 150; ve Romalılar, 157-158, 167-169; ve gelenek, 177-179, 182; hermenötik proje, 178, 239-240; Tanrı içeride, 220; ve Gnostisizm, 258; ve cinsiyet, 260 Chrysippus, 118 Cicero, 117 İskenderiyeli Clement, 14, 140-141, 168; Theodotus'tan alıntılar, 145 Codex Berolinensis Gnosticus (BG) 8505 [Berlin Codex], 8. Ayrıca bkz. John'un Gizli Vahiyi, Berlin Codex Constantine, 171 Corpus Hermeticum, 147-148 Sahte ruh, 5, 109, 110, 119, 121, 123, 124, 127, 130, 138, 141, 146, 210 Daveithai, 87 Decan, 16, 112 İlahiyat, aşkın: ve Aeons, 85; 85, 86, 92'nin üstünlüğü; ve olumsuzlama yoluyla, 85, 86; özellikleri, 85-86; ve analogi yoluyla, 86; ve Yaldabaoth, 90, 91-94, 96, 130, 185, 218; ve Providence (Pronoia), 92, 93; görüntünün tefekkür edilmesi, 93, 94, 107, 126, 149, 222, 226; ve Hepsi, 95; adalet, 95, 122; kural, 95, 390 genel indeks

--- SAYFA 408 ---

110, 122, 156; onayı, 95-96; Sophia'nın rızası olmadan yaptığı eylem, 96; ve Autogenes-Christ, 107; bilgisi, 110, 122; 119'dan kopuk insanlık; 119, 120'ye benzerlik; insan bağlantısı, 120; ve kurtuluş, 120, 155, 156, 200; ve gövde, 124; ve Pronoia-Barbelo, 126, 135, 149, 200; bilinemediği için 135; anlaşılmasız olarak, 155; ve ütopyacılık, 158; ve acı çekmek, 171; iyiliği, 185, 199- 200, 259; ve Yaratılış Tanrısı, 222; ve Son, 258. Ayrıca bkz. Tanrı Demiurge: ve Yaldabaoth, 187, 197, 198, 204, 206, 207, 240; Platon'da, 191, 192, 194, 195, 196, 198, 204, 207-209, 210, 224, 240; Plutarch, 197'de; şeytanlaştırılması, 204, 206; ve ileri geri hareket, 224 Diotogenes, 160 İlahi İmaj, 4, 121, 131, 139, 145, 156 İlahi Alem: yükseliş, 5, 146, 152, 238; ve kurtuluş, 5, 6, 134, 135, 219; ve cinsellik, 5; mükemmelliği, 6; ve toplumsal eleştiri, 6; Irenaeus'ta, 17; özellikleri, 86-88; 87, 90, 160, 199 hiyerarşisi; ve yayılma olarak yaratılış, 88; Sophia'nın 89, 90-91, 95, 121, 125, 207, 217-218, 219, 232'den kopuşu; ve aşağıdaki dünya, 89, 91, 200; oy birliği, 90; nesil, 93; ve ışık, 93, 188; model olarak 94, 130, 133, 138, 203, 219, 222; sırası, 95; hamle-karşı hamle ile, 96-110, 134; bilgisi, 110; hane halkı olarak 125; üreme, 126; ve şecere, 129; ve cinsiyet, 135-136; ve vaftiz, 150; 150'ye dönüş; aynı derecede iyi, 160, 203; ve kendisi, 172; ve Genesis, 180, 241; Vahiy, 181; ve Platon'un Varlık ve oluş, 198; ve Baba, 200; ve duyu alanı, 204; ve Pronoia-Barbelo, 207, 209; Ruh, 209; ve günah ve acı, 219, 220; yaratılışı, 221, 222 Mısır, 16, 23, 24 Eleleth, 87 Eloaios, 113, 131 Ennoia, 87, 103, 226. Ayrıca bkz. Pronoia-Barbelo Enoch, 109 Epikurosçuluk, 180 Epinoia-Mesih, 249 Epinoia of Light: ve Adam, 4, 103, 104-105, 187, 229, 230, 246, 249, 253; Talimat: 4, 135; ve Anne, 4; ve Pronoia, 4, 135, 187, 230, 248, 249, 250, 252; kartal olarak 5, 106, 249; ve Bilgi Ağacı, 104, 105, 187; 104-105, 127, 128'in çıkarılması; ve Havva, 105, 106, 187, 230, 249, 252, 253; ve sel, 108; ve Baba, 134-135; ve yılan, 187; ve Bilgelik, 226, 229-230, 233; İlk İnsan Olarak, 249; ve Yaldabaoth, 249-250; ve ışık, 253; ve cinsiyet, 260 Ebedi Hayat, 87 Eusebius, 171 Havva: Doğumu, 5; 5, 21, 106, 107, 119, 128, 129, 135, 255, 256'nın cinselliği; Yaldabaoth'un tecavüzü, 5, 105, 106-107, 126, 127, 129, 134, 135, 186, 230, 260; Hristiyanlıkta 7; üstünlüğü, 96; ve Sophia, 105, 128, 231, 232, 234; ve Yaşamın Ruh, 105; ve Bilgi Ağacı, 105, 106; Mesih'in talimatı, 105-106; ve Epinoia of Light, 106, 127, 187, 230, 249, 252, 253; ve yılan, 106; 110, 111, 119, 128'in oluşturulması; ve şecere, 111, 119-120, 121, 124, 129; aşağı tanrılara karşı muhalefet 125; ve ilahi ev, 128; ve Adam, 129, 234; ve kurtuluş, 129; cennette, 135; ve günah, 219-220; ve Bilgelik, 226, 233; ve Pronoia, 248; ve cinsiyet, 254-256; ve Seth, 258 Havva (Yaratılış), 215-216, 217, 218, 221, 223, 232 Kader, 94, 108, 152, 202 Baba: ve Sophia, 3, 125, 200, 217, 226, 231, 260; aşkın İlahiyat, 85; 87'den nesil; Aeons'un tabiiyeti, 90; ve Adem'in maddi bedeni, 103; ve Pronoia-Barbelo, 103, 120, 129, 134, 135, 136, 187, 207, 226; 120, 149'un görüntüsü; genel indeks 391

--- SAYFA 409 ---

Baba (devam) insan bağlantısı, 121; ve cinsiyet, 125, 260; ve Oğul, 129; Hepsinden, 134; ve Epinoia, 134-135; görüntünün tefekkür edilmesi, 149, 226; İsa as, 154; iyiliği, 185; Platon'da, 197; ve apofatik dil, 200; ve İlahi Diyar, 200 Ateş (Kıskaçlık), 131 Flaccus, 14 Folly, 232-233 Foreknowledge, 87 Gaius Caligula, 14 Galen, 205 Genesis, 215-224; ve Yaldabaoth, 3-4, 13, 15, 16, 99, 100, 170-171, 180, 185, 186, 187-188, 203, 217, 240, 241, 259; 7, 16'ya yapılan atıflar; bilgisi, 13; 96, 97, 98, 99, 100, 101, 103'ün yeniden anlatımı; ve Sophia, 97, 203, 222, 231; 97, 99, 149, 222, 228-229, 231'de sular üzerinde hareket eden Tanrı'nın Ruhü; phôs ve phôs, 98, 222, 229'da; 99, 100, 101, 105, 120, 128, 185, 232, 259'da yaratılışı; 99, 120, 215, 222, 229'da Tanrı'nın sureti ve benzerliği; Adem in, 101, 129, 145, 215-216, 217, 221, 223, 229; Bilgi Ağacı, 104, 216, 240; Seth, 107, 129; Nuh, 108'de; erkek kızları, 109, 170; devler, 109; Adem'in üç oğlu, 145; 169-170'de iblis olarak tanrılar; Justin açık, 169-170; ve İlahi Alem, 180; Hristiyan yorumu, 183, 229; çoğul, 187-188, 240; ışık girişi, 188; 189'un yorumu; ve Platon, 192; Havva, 215-216, 217, 218, 221, 223, 232; Tanrı, 215-216, 217; kötülük, 218, 240, 241'de; Philon, 218, 221; 220-221, 240, 242 ile ilgili sorunlar; 221-223, 233, 241'in çift okunması; ve Bilgelik, 228-229; ve Yuhanna İncili, 237; cinsellik, 249 Gnostisizm, 2, 23, 220, 258-261 Tanrı: aşkın olarak, 3; ve etik, 6; özel olarak 15; Yahudi düşüncesinde 15; aşkın İlahiyat as, 85; 119, 120, 219'a benzerlik; ve gövde, 124; 124, 137'nin görüntüsü; ve sahte tanrılar, 130; iyiliği, 163, 259, 261; ve çoğul, Genesis, 188'de; Platon'da, 191, 193, 197, 207-209, 221; ve apofatik dil, 199; bilgisi, 201; ve kötülük, 217; kavramıyla ilgili problemler, 220; ve Light-Adam, 222; adalet, 259, 261. Ayrıca bkz. İlahiyat, aşkın Tanrı (Yaratılışı): ve Yaldabaoth, 3-4, 13, 15, 16, 186, 187, 217, 240, 241, 259; 99, 120, 215, 222, 229'un görüntüsü ve benzerliği; 101, 222, 223'ün oluşturması; itaatsizlik, 216, 218; 216, 218'e benzerlik; laneti, 217; ve kötülük, 217; ve hiyerarşi, 218; 220, 221, 240'ın antropomorfik portresi; ve aşkın İlahiyat, 222; ve ışıklar, 223 Tanrı (Yahudi bilgelik edebiyatı), 227-228, 230 Yuhanna İncili, 7, 16, 21, 99, 154, 180, 183, 185, 188, 235-238, 256-257 Meryem İncili, 8 Matta İncili, 239 Mısır İncili, 150, 151 Yunan-Roma toplumu, 95 Yunan düşüncesi, 178, 182, 259 Harmozel, 87 Hermetizm, 11, 16 Kutsal Ruh, 236 İnsan, Çocuk, 98, 128, 129 İnsan, ilahi, 133 İnsan, ilk: sulara ortaya çıkış, 98-99, 111; ve Autogenes-Christ, 98-99, 120; ve Adem'in yaratılışı, 99-100; ve Seth, 107; ve şecere, 119-120, 129; ve Adem, 121; 121'in görüntüsü; kendini açığa vuran olarak, 134; sahte kopyaları, 135; ve Pronoia, 222, 226, 247, 248; Işık Epinoia'sı, 249 İnsan, mükemmel, 110, 123 İnsan, gerçek, 5, 135 Archons'un Hipostası, 100 Iamblichus, 145 Yok Edilemezlik, 87 392 genel indeks

--- SAYFA 410 ---

Irenaeus, 9, 24, 244, 263-264; Yanlışlıkla "Bilgi" Olarak Adlandırılan Şeyin Açığa Çıkarılması ve Devrilmesi, 17; Heresies'e Karşı, 258 Isaiah, 104, 242, 259 Yahudi kıyamet edebiyatı, 180 Yahudi Kutsal Yazıları, 15, 180, 182 Yahudi bilgelik edebiyatı: imalar, 7, 13, 16; ve İlk İnsan, 99; ve Pronoia, 149; 180, 185, 225-234'ün kullanımı; Allah'a hamd, 186'da; ışık girişi, 188; ve Sophia, 203; ve Yaldabaoth, 203; ve Yuhanna İncili, 237 Yahudiler/Yahudilik, 14, 15, 24, 140, 178, 220, 236, 241, 259 Yuhanna: Mesih'in vahiyi, 3, 5, 10, 12-13, 105-106, 118, 121, 123, 128, 130, 131, 134, 135, 136, 138, 142, 147, 149, 154-155, 171, 183, 184, 186, 235, 236-237, 246, 251, 259; atıf, 9, 167; halefi olarak 13; tutku, 139-140; ve kurtuluş, 142, 154-155; ve Gerçek, 239, 251 Yuhanna (Yuhanna İncili), 235 Josephus, 14 Justin Martyr, 11, 168-170; Yahudi Trypho ile Diyalog, 239 Krallık, 131 Işık: mükemmel nesil, 108; insanın kökenleri, 110; ruhu, 123; Pronoia-Barbelo as, 135; ve Yuhanna İncili, 236 Işık-Adem, 222, 229, 246, 251. Ayrıca bkz. Adem'in yaratılışı; Autogenes-Mesih Işıkları: görünümü, 3; ve Adem'in yaratılışı, 4, 119; ve Autogenes-Christ, 87, 223; bölge olarak 87; ve Adem'in yaratılışı, 101; ve Sofya'nın Ruh-nefesi, 134 Luka, İncili, 167 Markos, İncili, 142 Monad, 92, 197, 199, 203, 207 Musa, 12, 14, 140, 181, 239, 240, 242 Anne, 103, 125, 135, 136, 154, 187, 197, 223, 226 Muhammad Ali, 22 Nag Hammadi, 2 Nag Hammadi Codex II: keşfi, 8, 21-23; baskısı, 8, 22; 19'un içeriği; Çok uzun yıllar, 87; 97, 99'un genişletilmesi; Adem'in yaratılışı, 101, 123; yılan, 106; ve cinsellik, 107; ve Yaldabaoth, 108; Adem'in cesedi, 114, 116; ve doğum görüntüleri, 127; Yaldabaoth'un köleleri, 131; ve vaftiz, 148-149, 254; ve melothesia, 153; Trimorphic Protennoia'da, 164; ve Yuhanna İncili, 237; iblisler, 245; Pronoia, 246-247, 250, 251, 253; Sophia, 253; ve cinsiyet, 254-256, 260; Seth in, 260 Nag Hammadi Codex III: keşfi, 8, 21-23; baskısı, 8, 22; 19'un içeriği; Çok uzun yıllar, 87; yılan, 106; ve cinsellik, 107; Adem'in cesedi, 114; ve Yuhanna İncili, 237; Pronoia, 245, 246-247, 250, 251-252, 253; Sophia, 253; ve vaftiz, 254; ve cinsiyet, 256 Nag Hammadi Kodeksi IV: keşfi, 8, 21-23; baskısı, 8, 22; 19'un içeriği; Çok uzun yıllar, 87; ve cinsellik, 107; Adem'in cesedi, 114, 116; ve doğum görüntüleri, 127; ve vaftiz, 148-149, 254; ve melothesia, 153; Trimorphic Protennoia'da, 164; ve Yuhanna İncili, 237; iblisler, 245; Pronoia, 246-247, 250, 251, 253; Sophia, 253; ve cinsiyet, 254-256, 260; Seth in, 260 Nag Hammadi Codex VI, 132-133 Yeni Platonculuk, 195 Neopisagorculuk, 207 Nero, 157-158 Yeni Ahit, 16, 142, 167, 259 Nuh, 108, 222, 229-230, 253 Numenius, 11, 181-182, 183, 197-198, 203, 204, 207 Origen, 143, 178, 179, 180 Oroiael, 87 Pachomian manastırı, 2, 9, 20-21, 24, 144, 244, 256, 257, 264 genel dizin 393

--- SAYFA 411 ---

Pantaenus, 14 Pavlus, 239, 240 Ferisiler, 236 Philo, 14, 15, 140, 141, 144, 161, 203-204, 218, 221 Philomene, 11 Platon: Devlet, 2; Parmenides, 7, 16, 194-195; Timaeus, 7, 16, 111, 114, 145, 158-159, 162, 183, 185, 189, 191-194, 195-197, 198, 202, 207-208, 209, 210-213, 214, 223-224; 16, 181, 239, 240-241, 242 ile ilgili sorunlar; ve mimesis, 94; gövde girişi, 111, 210-213; 111, 114, 194'te yaratılış; ruh, 111, 211-212; 136, 137, 194, 214, 221, 240, 241'de kötülük; 145, 202, 209, 211, 223'teki yıldızlar; hiyerarşi, 158-159; adalet, 159; ve Numenius, 182, 204; Demiurge, 187, 191, 192, 194, 195, 196, 198, 204, 207-209, 210, 224, 240; Belirsiz Dyad, 187, 197; ve Pronoia-Barbelo, 187; Priz, 187, 196, 197, 206-207; ışık girişi, 188; 189'un yorumu; Varlık ve oluş, 191, 192, 193, 196, 198, 221; Tanrı, 191, 193, 197, 207-209, 221'de; 191, 192, 194, 195, 196, 198, 201'deki fikirler; madde, 191; Yaratıcı, 192; ve Genesis, 192; geçen süre, 193-194; Bir ve çoğu, 194-195; Baba, 197; Anne, 197; apofatik dil, 199; 200, 202, 203'teki süreklilik; taklit, 200; 201'in kısmi doğruları; arkonlar, 202; evren, 202, 211, 212-213, 214, 233; provizyon, 207; kader, 209, 210; bilgi, 214; ve Philo, 221; ve ileri geri hareket, 223-224 Platonizm: ve Hristiyanlık, 14; ve aşkın Deity, 85, 86; ve İlk İnsan, 99; ruh girişi, 115; vücut girişi, 141; ve politika, 158, 159; ve Platon, 194, 195; ve apofatik dil, 198-199; hiyerarşi, 202; ve Yaldabaoth, 204; hayvanlar, 205-206; ve dış prensip, 207; ve Pronoia ve Sophia, 207; eleştirisi, 242 Plotinus, 11, 144, 195, 199, 200, 202; "Gnostiklere Karşı" 152-153 Plutarch, 197, 205, 207 Porphyry, 178, 179; Mısırlı Anebo'ya Mektup, 111-112 Poseidonios, 206 Pronoia-Barbelo: görünüşü, 3; ve Epinoia of Light, 4, 135, 187, 230, 248, 249, 250, 252; Ruh, 5, 107-108, 110, 120, 122, 138, 236; Irenaeus'ta, 17; ortaya çıkışı, 87; ve aşkın İlahiyat, 92, 93, 95, 126, 135, 149, 200; ve Aeons, 93; 93, 94, 126, 149, 150, 222'nin üretimi; ve Kader, 94; ve kurtuluş, 96-97, 125, 134, 135, 138, 200, 207, 226-227, 248, 259; ve Adem, 103, 134, 248; ve gövde, 103, 246; ve Baba, 103, 120, 129, 134, 135, 136, 187, 207, 226; Anne olarak 103, 135, 136, 187, 223, 226; ve Autogenes-Christ, 107, 120, 126, 127, 135, 149, 150, 187, 203, 229, 237; insanlığa özen, 107-108; hepsinin rahmi olarak 125, 127; ve Son, 126, 127, 129, 258; ve Ruh, 126; ve şecere, 129; ve Hepsi, 134; ve First Human, 134, 222, 226, 247, 248; 134'ün görüntüsü; kendini açığa vuran olarak, 134; ve Sophia, 134, 135, 206-207, 234; ve Yaldabaoth, 134, 247; ve hafif, 135, 226, 237, 247, 252, 253; Ruh olarak, 135, 226; adı, 135-136, 207; ve cinsiyet, 136, 260; ebeveyn olarak, 136; ve vaftiz, 148-149, 254, 257; meshetme, 149; talimat, 150, 248; ve Trimorphic Protennoia, 151; ve adalet, 160; ve Platonizm, 187; ve çoğul, Genesis, 188'de; ve İlahi Alem, 207, 209; ve takdir, 207; ve yaratılış, 226; Ennoia olarak, 226; Protennoia olarak, 226; ve Bilgelik, 226-229, 230, 233; ve Yuhanna İncili, 236; 245, 246, 247, 248, 250, 251, 252, 253'ün inişleri; ve İsa, 246, 252; ve Işık Adam, 246; ve Havva, 248, 252; aydınlık İnsan olarak, 252 Pronoia-Christ, 149, 150, 237, 248, 250, 251 Pronoia ilahisi, 237, 245-257, 263 Protennoia, 87, 150-151, 226 394 genel dizin

--- SAYFA 412 ---

Atasözleri, 227, 231 Providence (Pronoia), 92, 93, 94 Pseudo-Plutarkhos, 207 Ptolema dönemi, 13-14 Pisagor, 144, 182 Kumran topluluğu, 11 Romalılar, 13, 14, 20, 157-158, 160-162, 163-164, 167-169, 178, 180 Roma, 17 Sabbataios (Sabbadaios; Sabbede), 131 Saklas, 91. Ayrıca bkz. Yaldabaoth Sammael, 204 Şeytan, 7, 167, 170 Scripture, 178, 220, 239, 240, 259, 261 Yuhanna'nın Gizli Vahiy: içeriği, 2-3; keşfi, 7-8; bileşimi, 7-17; kentsel okul ortamı, 10, 11, 12, 13, 244; 18, 19'un dili; seyirci sayısı, 24; 244-257'nin el yazması çeşitleri. Ayrıca bkz. Berlin Kodeksi; Nag Hammadi Kodeksi II; Nag Hammadi Kodeksi III; Nag Hammadi Kodeksi IV Seneca, 157 Septuagint (LXX), 14 Seth: doğumu, 5, 107; ve Lights, 87; 87, 120'nin tohumu; ve gerçek İnsan, 107, 135; ve şecere, 119-120, 129; göksel, 120, 187; ve Adem, 128, 135, 258; İnsanın Çocuğu Olarak, 128, 129, 260; ve ilahi ev, 128; taşınmaz ırkın babası olarak, 128; ve Sophia'nın Yaldabaoth yapımı, 129; 133, 258'in üretimi; ve Havva, 258 Seth (Yaratılış), 223 Seth ritüeli, 254 Seth yazıları, 100, 150 Solomon, 181, 239 Son, 125, 127, 129, 154, 258. Ayrıca bkz. Autogenes-Christ Son of Man, 128, 129 Sophia: ve rızasız eylem, 3, 89, 90, 96, 97, 125, 207, 217, 219, 226, 260; ve Baba, 3, 125, 200, 217, 226, 231, 260; ve erkek eş, 3, 89, 90, 97, 98, 125, 207, 217, 219, 255, 260; ve Yaldabaoth, 3-4, 89-90, 91, 92, 101, 102, 119, 126, 129, 134, 204, 226, 231, 232, 253; ve Adem, 4, 101, 105, 119, 120, 123, 128, 134, 213, 234; ve yaratılış, 4, 231, 232; 4, 101, 119, 120, 121, 123, 213'ün ruh nefesi; Ruh, 4, 110, 119, 122, 200; Irenaeus'ta, 17; 89, 207, 218, 260'ın cesareti; kopma, 89, 90-91, 95, 120, 125, 207, 217-218, 219, 232; ve Spirit, 89, 97-98, 145, 207; ve kötülük, 90, 203; ve kendine benzerlik, 90; ve acı ve ölüm, 91; ve aşkın İlahiyat, 96; ve Genesis, 97, 203, 222, 231; ve ışık, 97, 253; ve ileri geri hareket, 97, 186, 206; tövbe, 97-98, 148, 186, 222; ve Havva, 105, 128, 231, 232, 234; düzeltilmiş eksiklik, 108, 122, 128, 134, 135, 145, 255, 258; 120 aracılığıyla Tanrı'ya bağlantı; akıllı-aptal olarak, 125-126; ve Seth, 129; ve Autogenes-Christ, 134; ve Işıklar, 134; ve Pronoia-Barbelo, 134, 135, 206-207, 234; ve cinsiyet, 136; model olarak 148; ve trajik komedi, 184-185; ve Demiurge, 197; ve Numenius, 198, 204; ve Yahudi bilgelik edebiyatı, 203; ve hiyerarşi, 217-218; ve günah, 219, 220; ve Bilgelik, 226, 231-234; ve kurtuluş, 231, 232; parodi olarak, 231-232 Sophia of Jesus Christ, 8 Spirit: ve Yaldabaoth, 4, 134, 145, 209; ve kendisi, 5, 110; ve vaftiz, 6, 149, 150, 155; ve Sophia, 89, 97-98, 145, 207; ve Işık Epinoia'sı, 103; 110, 136, 152'nin alımı; ve kurtuluş, 122, 130, 138, 141, 146; mücadele, 123-124; ve Pronoia-Barbelo, 126; karşı küfür, 130, 142; ve sahte ruh, 138, 141; ve gövde, 141, 145, 147; desteği, 146; İlahi Alem, 209; ve Wisdom, 228. Ayrıca bkz. Pronoia-Barbelo; Sophia Spirit, Görünmez, 226 Yaşam Ruh, 5, 105, 110, 130, 142 Işık Ruh, 130 genel dizin 395

--- SAYFA 413 ---

Stoacılar, 115, 117, 118, 136, 137, 140, 141, 146-147, 157, 159-160, 180, 194, 206 Tacitus, 157-158 Doğruluk Öğretmeni, 11 Tertullian: Bedenin Dirilişi Üzerine, 143; Ruh Üzerine İnceleme, 143 Tertullianus, 161-162 Düşünce, 87 Thrasea, 157 Bilgi Ağacı, 5, 104, 105, 106, 180, 187, 216, 218, 240 Hayat Ağacı, 104, 180 Trimorfik Protennoia, 150-151, 164-165 Trinity, 7 Truth, 87, 201, 236, 239, 242, 243, 251 Untitled Treatise (Bruce Codex), 150 Valentinus, 11, 14 van den Broek, Roelof, 113, 210 Waldstein, Michael, The Apocryphon of John, 9, 22 Williams, Michael, 125, 128, 207, 223; Gnostisizmi Yeniden Düşünmek, 260-261 Bilgelik, 99, 131, 188, 225, 226-230, 231-234 Süleyman'ın Bilgeliği, 149, 227-228, 230 Wisse, Frederik, 20-21; Yuhanna Apocryphon'u, 9, 22 Dünya hükümdarları. Yaldabaoth'a bakın; Yaldabaoth, Birinci Dünya Savaşı'nın köleleri, 8 İkinci Dünya Savaşı, 21-23 Yaldabaoth: theriomorphic olarak, 3, 13, 16, 92, 205-206, 218, 233; yaratıcı Tanrı olarak, 3-4, 13, 15, 16, 92-93, 186, 187, 217, 240, 241; ve Yaratılış, 3-4, 13, 15, 16, 99, 100, 170-171, 180, 185, 186, 187-188, 203, 217, 240, 241, 259; ve Sophia, 3-4, 89-90, 91, 92, 101, 102, 119, 126, 129, 134, 204, 226, 231, 232, 253; ve Adem, 4, 99-110, 111, 119, 128, 131-132, 229; nefes, 4; Baş Hükümdar olarak 4; oluşturma, 4, 90, 93, 97, 99-102, 110, 111, 119, 138, 187-188, 201, 204, 222, 223, 229, 232; kıskanç olarak 4, 17, 97, 107, 130, 186; tek tanrı olarak 4, 17, 90, 92-93, 96, 97, 98, 130, 186, 218; ve Ruh, 4, 134, 145, 209; 5, 96, 124, 210'un hakimiyeti; Eve 5, 105, 106-107, 126, 127, 129, 134, 135, 186, 230, 260 tarafından tecavüze uğradı; kötülüğü, 5, 95, 96, 100, 109, 138, 146, 158, 162, 163, 170-171, 186, 200, 201, 203, 204, 206; Irenaeus'ta, 17; itaatsizlik, 90, 96, 218; ve aşkın ilahiyat, 90, 91-94, 96, 130, 185, 218; ve acı ve ölüm, 91, 103; Hepsine tabi olarak, 91-92; 93, 94, 96, 98, 104, 107, 109, 110, 121, 122, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 138, 156, 201 aldatmaları; ve ateş, 93; parodi olarak, 93, 222; ve Aponoia, 93-94, 126, 134; ve model olarak İlahi Alem, 94; ve Kader, 94, 108; kuralı, 95, 96; iktidarsızlık, 96, 100, 101-102; hamle-karşı hamle, 96-97, 134; ve First Human, 98, 99; bilgisizliği, 98; talimatı, 98; taklit, 100; ve cennet, 103-104, 131-132; ve ayartmalar, 103-104, 131-132, 133, 134, 186-187; ve truphê vs. trophê, 103-104, 131-132, 186-187; ve sahte organlar, 107, 119, 128, 133, 135; ve cinsellik, 107, 126-127, 128, 133, 186; sel gönderdi, 108; empenye etme, 108-109; ve sahte ruh, 109, 127, 130; ve erkek kızları, 109, 126, 134; ve şecere, 111; ve su üzerindeki görüntü, 111; eksikliği, 119, 205; Havva'nın muhalefeti, 125; ve Seth, 129; ve kurtuluş, 131, 156, 163, 173, 180; ve gövde, 131-132, 211; ve Pronoia, 134, 247; ve ütopyacılık, 158; ve dünyevi hükümdarlar, 163, 164; ve harfi harfine okuma, 179-180; yanlışlığı, 185; ve Demiurge, 187, 197, 198, 204, 206, 207, 240; ve çoğul Yaratılış, 187-188'de; ve Numenius, 198, 204; ve apofatik dil, 199; ve Yahudi bilgelik edebiyatı, 203; ve Platonizm, 204; ve duyu alanı, 204; cüretkarlığı, 207; ve günah, 219, 220; ve 396 genel indeks kavramıyla ilgili sorunlar

--- SAYFA 414 ---

Tanrı, 220; ve Folly, 232-233; ve Bilgelik, 233; ve Epinoia of Light, 249-250; ve cinsiyet, 254-255, 260 Yaldabaoth, köleleri: ve Autogenes-Christ'in görüntüsü, 4; 5, 96, 124, 210'un hakimiyeti; kötülüğü, 5, 138, 146, 162, 171, 200; ve Havva'ya tecavüz, 5; teriomorfik olarak 16, 200, 218; 93, 94, 96, 98, 104, 107, 109, 110, 121, 122, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 138, 156, 201 aldatmacaları; hamle-karşı hamle, 96-97, 134; talimatı, 98; ve erkek kızları, 109, 126, 134; insanın yaratılışı, 110; ve şecere, 111; ve su üzerindeki görüntü, 111; eksikliği, 119; Havva'nın muhalefeti, 125; ve sahte ruh, 130; ve kurtuluş, 131, 156, 163, 173, 180; tarafından yaratılmıştır, 138, 187-188, 222, 229; ve ütopyacılık, 158; ve dünyevi hükümdarlar, 163, 164; ve çoğul Yaratılış, 187-188'de; ve İlahi Alemin Ruhu, 209; ve gövde, 211; ve Pronoia, 247 Yaoth (Aoth; Athoth), 131 Yao (Yazo), 131 Zerdüş, 12 Zerdüşlük, 114, 154, 257, 263 genel dizin 397